

ՀԱՐԱՇ

ԲԱՏՆԵՐԻՆ
3 տ. 6 ամ. Տար.
Ֆրանկ 35 ֆ. 70 ֆ. 140 ֆ.

"HARATCH"
Խմբագիր՝ ՇԱՎԱՐՇ ՄԻՍԱԿՅԱՆ
Directeur-Propriétaire : SCHAVARSCH MISSAKIAN

ԿԻՐԱԿԻ
1-2
ՅՈՒՆՈՒԱՐ
1927
1-2 JANVIER 1927

9. ՏՄԵՐԻ ԹԻԻ 1 (223-224)

ՕՐԻՆՏԵՐԻՆ ԱՉԳՈՅԻՆ ԲԱՆԱԿԱՆՆԵՐ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆՆԵՐ

ԳԻՆ՝ 50 ՍՆԹԻՄ

ՍՍ.ԿԱՍՅՆ ԿԸ ՇԱՐԺԻՆԻՔ...

Տարիները կ'անցնին, առանց լոյսի շող մը կաթնեցնելու սփառական բազմութիւններու քրտին մէջ, Ալէնի ափերէն նշեալ Ատլանտեան, լայնքին ու երկայնքին:

Ինչ որ արժանայ կը կարծուէր, կ'երկարագրուէր սարուէ լի, նոր մտածուք մը աւելցնելով:

Անաւասիկ տարեկերթի տխուր անակնկալը՝ գործազրկուելը:

Շատերը չլացած էին այս գաղութին բախտէն: Եւ տեսակ փոխադարձ օգնութիւն հաստատուած էր արգականէ ազգանքի եւ հայրենակցէ հայրենակից, ուրիշներ ալ փոխադրելու նար այստեղ: Երբորդ տարին է որ կարասաններ կը կազմուէին քիպչէն եւ Պալքաններէն: Անգամ մը արմատէն խախտել էր, մեր հայրենական բազմութիւնները սլլուս չեն համարուիր եղածին: Իրենց աչքը միշտ դուրսն է, միշտ աւելի հեռները: Պալքանիս ինկած գաղթականը ճրանասն կ'երթալէ, այստեղ ալ շատեր կան որ ճար մը կը սպասեն Սմերինէն... Եթէ ճամբաները բաց մնային, Ֆրանսան պիտի դառնար իր իր կողմէն, ուրիշ խօսքով, պիտի պարպուէին նաստանք, Սուրիան եւ Պալքանիան, որոնք մշտապէս քշուքի մէջ են, եւ ատով իսկ անհրապարհ: Գործազրկուելու տաղանայր եկաւ պաղ շուր լեցնել անհամբերներուն: Ի՞նչ եթէ ճիշտ է որ ամէն շաբթիք բարդ կը ծնի, այս փրտութիւնն ալ անշուշտ պիտի սթապիկնէ շատ մը միտներ:

Նոր չէ որ կ'ըսենք համեստ կայանի մը մէջ — այն ալ եւ մօտիկ, կէս-արեւելեան երկիրներու մէջ — պատու մը հացը շատ աւելի տանելի է, քան սա փարթամ կեդրոնէն ժխորը, յորձանքը եւ անվերջ սպասուիլը: Բայց, լիարդ մարդկան, կամք՝ թափառականի: Տեղի տեղ թափառելու անարակ պիտի շարունակուի հակառակ ամէն ազդարարեան: Եկողը իր կարգին պիտի վարկէ Ֆրանսիայը, ու անքոր տեղափոխութիւններ պիտի կատարուին սոյն իսկ նոյն գաղութին մէջ, մինչեւ որ ամէն մէկը համոզուի թէ՛ իր օտար է միշտ եւ ամէն երկնքի տակ: Մինչեւ որ ամէն իր իր զայնքներն ալ պրոթիկան սեփական հողի, ազատ եւ սն հայրենիքի կարօտեն:

Մեր աշխատակիցները փորձած են ամփոփել անցնող տարիներու իրենց, ազգային թէ քաղաքական: Բազմազան են ի գիծերը, եւ այդ մենք ալ շեշտեցինք: Ընայց, կ'իմէ ուղենք ու այս շարժարանին տեսական, տիրական դիժը, կամ իմաստով, պիտի տեսնենք որ կաղտուրիչ կէտերը աւելի են: Մէկի իր թողուք դիւանագիտական քաղաքական անուամբն ու մարզանքները, որոնք մեր կամքէն անկախ է միշտ լեցուն՝ բարտորոշ անակնկալներով: Բայց ինչ եղի կ'ունենայ մեր կեանքին մէջ, յաճախ բոլոր ընդհանրու գնով, վերջը-վերջը ապրելու, կամուռն մտաւր, գործելու քար մըն է: Հակառակ բոլոր վերիվայրութիւններուն եւ յուսալուծութիւններուն, հակառակ իրենց հարածալան եւ տարուբեր սկիւն, արտասահման ապաստանած բազմութիւնները կ'ուզեն, զինն պահել իրենց դիմագիծը, եւ շնչել ու շարժիլ իրր այդ: Եւ ազգայնականութեան կամ քարացած աւանդապատմութեան իր չէ որ աշխատանքներ կատարել կ'ուսայ ամէն տեղ, կակամութիւնը՝ ապահովելու համար: Մինչեւ անգամ մեր վեր-կտուց պղծելիները, որոնց վարդապետութիւնը կը լինէ ազգն ու հայրենիքը, անոնք ալ, իրենց քրոթիկներ արեւելու համար, կ'երթնուն յանուն հայրենիքի եւ նալ ժողովրդի: Անոնք նոյնութեամբ կը գործածեն բոլոր «քաղցրներն» ու անապատները, կեղծ շնարակ մը քսելով բառերուն ի իսկ արտասահման մէջ, այդ զգուշութիւնն ալ զանց երով...

Եթէ մտնանք ուրիշ իրողութիւններ, միայն Շիլլի շարաթիւ պարզուած երեւոյթը բաւական է հաստատելու բաժը: Համեստ աշխատարարներ, Գրուայի Մեծ Նորին կամ Սերաստիոյ հեռուոր մէջ անկրէնէն, որ թերեւ ի ծանօթ են Լիոնի նահանգին քան Շիլլի քաղաքին, պարեցին իրենց բաժինը փութացնել հակաանակութեան: Գործիւններուն հեռանկարն իսկ պատուակ չեղաւ խուսափելու պարտականութենէն, մինչ ունեւորները դիտենք որ մասնագետներակութեան կը սպասելին եւ քրիթը կը ճառկին... Հայրենիքի ձայնն է աղբիւրը համաժողովրդական այս ալի արտայայտութեան: Մենք հետեւեցանք ֆրանսերէն աստուարական թերթերու, որոնք հանրամատչելի են բոլոր պատահազմի որբերու կամ չբաւոր մանկներու կազմակերպչներու համար: Յանկերը կը լեցունէին 1, 2, 3 կամ 5 նքներով. իսկ տեսանք հայ աշխատատեղեր, որոնք ամօթութեամբ կ'երկարէին յիսուն ֆրանքից, վախճարով որ կը գտնենք...

Այս, կը հարածուինք, կը տառապինք, մեր քրտինքով կը արտացոսենք օտար ափեր, եւ սպկան կը շարժինք: Անպար, թէ հաւաքարար կը շեշտենք եւ կը պարտադրենք մեր թիւնը, ամէն աստղի տակ, հետզհետէ դառնալով աւելի սպաստես եւ ամուր: Այլ եւ հպարտ: Ահա ասիկ սերունդ մը որ անգններու որ գեղեցկութիւններ կ'արտադրեն անանց յուսուի խցիկներու մէջ, կամ բազմութիւններ ար Լա Մալին ի եւ մուրի մէջ, միշտ պահելով իրենց սերտ կապը Կովն հետ, եւ մայրեր ու քոյրեր որ կը լրացնեն ան «լիակ» ան պակասը:

«ՅԱՌԱՋ» շնորհաւորելով նոր Տարին իր բոլոր ընթերցողներուն, համակիրներուն եւ աշխատակիցներուն, միեւնոյն ատեն շնորհակալութիւն կը յայտնէ այն բազմութիւն խնդակցութեանց համար, որ կը հիանին ամէն կողմէ: Ըրագրին օրաներէն վերածման առթիւ:

ՔՈՒՐՆ ՈՒ ԼՈՅՍԸ ԿԸ ՍՂԵՆ
Փարիզի թագապետական ժողովը քուէարկեց 1927ի կ'ըմտացուցը: 102 միլիոն ֆրանքի բացը արցելու համար աւելցուցանաւ արմուիքներու, ուսուսողէնի եւնի վրայ դրուած մուտքի տուրքերը: Ընդունուած կ'ըմտացուցին մէջ հասցի կը նախատեսուի 2,430,985,302 ֆր.: Ծախքերը 23 միլիոն պակաս են:

Չորին խորանարդ մեղքը 1 ֆրանք 295ն 1 ֆր. 53ի բարձրացաւ: Վեց ամսուան համար պիտի պահպանուի կազի ներկայ գինը (85 սանթիմ խորանարդ մեղքը):

Երկարակամութեան դիւնըն ալ աւելցան: Սովորական լրջի համար գործածուած քիլոգրամ ժամը 1 ֆր. 32ի տեղ այսօրուին սկսեալ պիտի արթէ 1 ֆր. 82, մեքենական ուժի համար գործածուածը 0,972ի տեղ պիտի արթէ 1 ֆրանք 188:

ՊԵՏՏՈՒՆԵՆԵՐՆ ԱԼ
Իրբեւ հետեւանք ճարտարարտուածի նրապարակին գործադրութեան, Ատլանտիկան Տուներն ալ սկսած են արձակել իրենց պաշտօնականները: Յունուար եւ Փետրուար ամիսներուն կը նախատեսուի ամէնէն ճանք գործազրկութիւնը պաշտօնականներուն համար: Արդէն, օրինակ, Ռեպուբլիկ փողոցին մէջ կ'աճանատան 350 պաշտօնականներէն 25ը արձակուած են վերջնականապէս, եւ հարիւրեակ մըն ալ մէկ ամսուան համար:

ՅՈՒՐԻՆ ՄԵՌԱՍԾ
Կենդանաբանական պարտէզը ընդարձակելու համար թուրքիոյ երկրագործական գործադրութիւնը նրամայած է, կնիկերի փոխադրել Պոլսոյ կենդանաբանական պարտէզի կենդանիները: Յուրտին պատճառով կենդանիներուն մեծ մասը մեռած է: Երկրագործական գործադրութիւնը միջոցներ ձեռք առած է՝ միւս կենդանիներուն կեանքը ապահովելու համար:

Մեռած կենդանիներու տեղ տաք երկիր կենդանիներ գնելու համար, որոշած է մասնաւոր պաշտօնակց մը զրկել Երկրպտոս: Միւս կողմէ, յառաջիկայ տարի մասնաւոր մարմին մը Անատոլի ներքին գաւառները պիտի միկնի կենդանիներ հաւաքելու համար: Այս մարմինը պիտի աշխատի թուրքիոյ մէջ գոյութիւն ունեցող ամէն տեսակ կենդանիներէն մէկ զոյգ ապահովել:

ԹՈՒՐԻՆԵՐԸ
Լատինական աստուեր ընդունած են օտար անուններու համար պաշտօնական գրութեանց մէջ:

Սիկիլիոյ ձամայնալարները ձերբակալուած
Փայլերոյն հեռադիր մը կ'ըսէ թէ ոստիկանութիւնը ձերբակալած է բազմաթիւ համայնալարներ, զբաւած է մօտ հարիւր գրքիկներ, շրջաբերականներ, քարտեր, ինչպէս նաեւ համայնալար կուսակցութեան պահանջող 36,000 հոգիի ցանկը: Ձերբակալուածներուն մէջ են Սիկիլիոյ համայնալար կազմակերպութեան բոլոր վարիչները:

Գործազրկուելիւնը Գերմանիոյ մէջ եւս
Դեկտեմբերի առաջին կէսին, ամբողջ Գերմանիոյ մէջ, թիւը այն այր գործազրկներուն, որոնց օգնութիւն տրուած է, հասած է 1, 124, 000, (նախապէս 1, 208, 000էն): Գործազրկ կիներու թիւն է 256, 000ի: Հարիւրին 6, 9 աւելցած է:

ԹՈՒՐԻՆՈՅ Եւ Սուրիոյ միջև մաքսային համաձայնագիր մը ստորագրուեցաւ առջի օր:

ԵԳԻՊՏՈՍԻ անդ, գինուորներու հրամանատար սըր Սթէքի սպաննիչներէն Մուհամմէտ Ֆէհմի Ալի առջի օր կ'ստուեցաւ Գահիբի մէջ:

ՌՈՒՍԻՆ քաղաքապետարանը այրեցաւ: Վերաբարուցանալու Խօթը չբնակիչները, որոնք հրդեհը մարելու կ'աշխատէին,

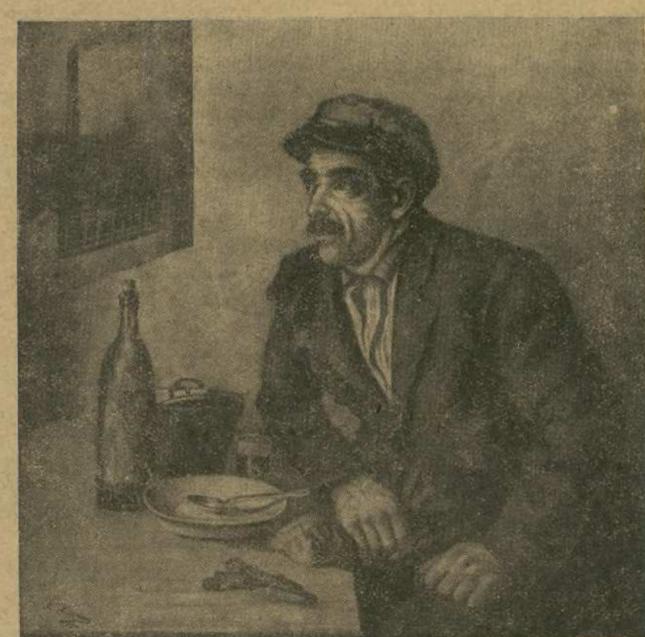
ՆՈՐ ՀՐԻՆԸ ՊՈԼՍՈՅ ՄԵՂ
Դեկտ. 25ին, շր. գիշեր, Պոլիս, Էմին Էմին, հրդեհ մը մոխիրի վերածած է քարափի ընկերութեան միջնանոցը, յարակից Կրկու կատասանները եւ 12 վաճառատուններ: Ընկերը ապրանքներով լեցուն ըլլալով, փասը անախընթաց եղած է եւ կը հաշուուի մօտ երեք միլիոն ոսկի: Եթէ պէնդինի միջնանոցները բռնկէին, հրդեհը իսկական աղէտ մը պիտի ըլլար Պոլսոյ համար:

ՕՐՈՒՆ ԴԵՊՔԵՐԸ
ԵՐԿՈՒ ԴԻԱԿ.— Չորեքշաբթի ատու Բուրպոլսոյ գործարանին պաշտօնականներէն Լիւսիէն Ը Պարիկէք իր բնակած պանդոկի մէջ, կնոջ մը կողքին մեռած գտնուեցաւ կիւնը, որ իր ծախ միջնամասին վրայ մատանի մը ունէր, գրեթէ կիսամերկ էր ու հագած էր միայն շապիկ մը, Պարիկէք ալ նոյնպէս: Կիւնը վախուշ է, դատելով իր հարուստ սազուստներէն: Մտառ, նիւնի ստուգուած է իր ինքնութիւնը: Իրենց անկողինն մօտ շէշ մը կաթ, կարկանդակներ եւ դանազան ուտելիքներ կը զտնուէին: Եւ նուշի բոյր մը կը ծաւալի սենեակին մէջ: Դեռ քննութիւնները չեն ճշգրտ թէ անձնապատմութեան թէ թուսնաւորման հետեւանք պէտք է նկատել այս երկու մահերը:

ՍԵՌԱՆՍ ԿԻՆԸ ԵՒ ՇՈՒՆԸ
Պար Ը Տիւրի մօտ Լուիի դիւլի իր բնակարանի պարտէզին մէջ գտնուած է զիւրկը 64 տարեկան Պուլէ անուսով արի կնոջ մը: Խեղճ կիւնը ցուրտէն ստուած էր եւ օրերով հոս մնացած: Իր շունը առանց սնունդի մնացած ըլլալով, պատուած է իր տիրուէին հազուստները եւ կերած անոր վրին եւ մէկ բազուկին միտերը:

ՍԵՌՈՒՄ ՄԵՌԱՍԾ ՀԱՌՈՒՄ
ՍԸ.— Օրբէանի մէջ 80 տարեկան ֆրանսացի կին մը իր սենեակը փակուած մեռեր է անթութեանէն եւ ցուրտէն: Բնութիւնը բանալով, իր սնուկին մէջ գտած են 55,000 ֆր. որոնք 18,000ը ոսկի, մնացածը արծաթ:

Պ. Մեռի ԳՈՒՄՄԱՆԸ ՆԱՄԱԿՈՎ մը կը խնդրէ մեղմ ճշդել թէ մաքիթ թանրա պէլ չէր հեռացուցած գինք եւ ընկերները, այլ իրենք հեռացած են, որով հետեւ այլ եւս վճարու չէր ըլլար իրենց:

ՀԱՅ ԲԱՆՈՐԸ ՏՐԱՆՍԱՅԻ ՄԵՂ
(Այս նկարը գծած է որբ պատանի մը, Ա. Ներսէսեան, մօտակայ գաւառի մը մէջ):

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԳՈՐԾԱԶՐԿՈՒԹԵԱՆ ՏԱԳՆԱԳԸ

Աշխատանքի նախարարութեան պաշտօնական վիճակագրութեան համաձայն, օգնութիւն ստացող գործազուրկներու թիւը մէկ շարաթիւան մէջ կրկնապատուած է, 6703էն բարձրանալով 13,072ի (9,469 այր եւ 3,603 կին), որոնց կէսը փարիկի մէջ:

Վերջացող շարաթիւան ընթացքին 20,107 անգործներու կարելի չէ եղած գործ հայթայթել:

Այն նահանգի գործ հայթայթող Գրասենեակներու վարչութիւնը կը յայտարարէ թէ գաւառներէն բազմաթիւ անգործներ, պայուսակները առած, Փարիզ կուգան գործ փնտնելու համար: Մինչդեռ Փարիզի մէջ գործազրկութիւնը աւելի շեշտուած է քան գաւառներու մէջ: Գրասենեակը կը զգուշացնէ գաւառաբնակ անգործները Փարիզ գալէ, առանց նախապէս գործ ապահովելու:

ՄԾՈՒԿԵԼԻՔ Բաղաքապետական Խորհուրդը իրբեւ դարձան գործազրկութեան, բաղձանք յայտնեց որ պետութիւնը, նահանգները, համայնքները եւ անհատները միայն հարիւրին տասը օտար բանուր գործած են:

ԱՆԿԻՔ ԵՒ ԲԱՂԱՔԱՊԵՏԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՐԸ 300,000 ֆրանքի վարկ մը քուէարկեց, իրբեւ նպատակ անգործներուն եւ պահանջեց որ ընկերային ապահովագրութեան օրինադիւր շուտով քուէարկուի Խորհուրդներուն կողմէ:

Սուվետերն աւսալիւն Բաղաքապետարանը

Պրիթիեր Յունայթիտ Փրէտի Մոսկուայի թղթակիցը տեսակցած է խորհրդային բարձրագոյն պաշտօնատարի մը հետ, որ յայտարարած է...

Կարելի չէ սպասել որ սրբային յայտներու թիւը իր հաստատուին Ռուսիոյ եւ նոյնի մէջ: 1926ի ընթացքին չչաջողեցանք բարեօրէն մեր արտարտաթիւնները եւրոպական ոչ մէկ պետութեան հետ: Եւր տարին կը սկսի աւելի մայր հեռանկարներով, մասնաւորապէս իր թուանիոյ յեղափոխութեան պատճառով, որ մեր հարիւրով, Արեւելեան Եւրոպայի մէջ պատանած ամէն յարց զեպցի է: Յաւով պէտք է յայտնել որ ՄԱԿԵՆԻ Նահանգները ու եւ յոյս չեն ներշնչել փոխելու իրենց քաղաքականութիւնը Ռուսիոյ հանդէպ:

Ինչ կ'ըսէ Մուսոյիլին

Մուսոյիլին Ռայխսպատմի չոմի թղթակցին կարեւոր յայտարարութիւններ ըրած է ֆաշիստի ներքին եւ արտաքին քաղաքականութեան մէջ իր ծրագիրներուն մասին:

Միջերկրայինի եւ եւս, ինչպէս այլուր, ըսած է, Իտալիա կը փախուի որ սրտապէս ճանչցուի իր կարեւորութիւնը, ապահովուի իր մայրը եւ յարգուին իր իրաւունքները: Կը պահանջեն որ մեզ խեղդեն արգիլելով այն բոլոր իրական կարելութիւնները, որոնք ինչպէս անցեալին մէջ, ներկայիս ալ անհրաժեշտ են մեծ ազդեցութեան զարգացման համար: Իտալիոյ միջերկրայինեան քաղաքականութիւնը չի սպասուար ուրիշ ո ո եւ ազգի: Մեռիկա ներշնչուած է միայն խաղախութիւնը պահպանելու փոփոխել, միջազգային արդար, իրաւացի եւ ճշմարիտ նորոգչականութեամբ մը:

Գալով Պոլսոյնընուն, Իտալիոյ յարաբերութիւնները շատ սիրալի ին պարանեան զանազան պետութեանց հետ: Պայքաններու մէջ մէկ նպատակ միայն կը հետապնդենք, իրական հաւատարակութեան եւ տեսական խաղաղութեան հաստատում. միւս կողմէ ուժ կուտանք այդ երկիրներուն հետ մեր աւետարական յարաբերութեանց զարգացման:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարգալ 8րդ էջ)

ՔԵԶԻ

Այսօր քեզ համար
Նորէն կանգնեցի մարմարէ տաճար:
Մի՛ հարցնէք, ո՛րք... Ձեզ գետեր: Ինչո՞ւ մի
Հին տաճարներու փլատակներն վրայ,
Խորաններս քանդող կին ոսկորներով մի...
Մեծերնոցի՛ մէջ, տապաններով վրայ...

Անա նոր տաճար ու նոր պատարագ...
Ու կը վեցնենք բաժակը կրկին,
Կին ձեռքով լեցած...
Կենացը, ո՛վ կին...
Կուգեմ մոռնալ թէ զեռ երկի զիշեր,
(Եթէ չմոռնաս, չես կրնար խնել)
Կինը գինիով ինձ թոյն խնցուցին...

Կուգեմ մոռնալ թէ զեռ երկի զիշեր,
(Եթէ չմոռնաս, չես կրնար խնել)
Կինը գինիով ինձ թոյն խնցուցին...
Անա հեթանոս սարկիւրանն լեցուն,
Ու ես կը խմեմ ցորուր, սրուր...
Լեցուն բաժակը անէծք մըն է նոր
Զբանդ շուրթին...
Խմողը մրուրն ալ պիտի խմէ,
Անմարդ գինի չկար:
Մի՛ հարցնէր ինչո՞ւն...

Մրուրէն վախցողն գինի չի խմեր...
Խմէ՛ ու խնդա՛,
Բանի բաժակը է քեզ հաւատարիմ:
Կտորեցա՛ւ նետէ: Նորը միշտ կայ:
Բաժակն եզած է կտորելու համար...
Ես շատ եմ լացեր. ի դուր եմ լացեր
Կտորած գաւաթին, թափած գինիին.
Կտորողն ծաղրով իմ լացն է գետեր...
Օրէնքն է կենսաքին,
Է՛յ նամէկտ աշխարհ,
Հինը կը կտորեն, շուրթ տալու նորին.
Փշրածի ցան փշրողն չհասկնար...

Որ աշխարհն այս է,
Վա՛յ լացող աչքին...
Լեցո՛ւր բաժակը, չփշրած մէկն կայ դեռ.
Լեցո՛ւր շուրթէ՛ շուրթ.
Պարսպ բաժակը խմողի զլխին
Դժոխքի մեղք է, քառաթիւն շունի...
Զէ՛ պիտի կտորի,
Որ կտորեցաւ, ա՛լ պիտ՛ չլիցի:
Ի՛նչ լաւ է մոռնալ վատորէն կտորած բաժակները հին...

Անցածն ա՛լ չկար.
Կար, ինչ որ կար.
— Ինչ որ լաւ է մոռնալ վատորէն կտորած բաժակները հին...
Լեցո՛ւր, տո՛ւր, ո՛վ կին,
Թէ՛կուզ վաղն ալ դուն անցնող կիններէն...
Կար, ի՛նչ որ կայ...
Ես խմող, բաժինս մրուրն է. այդքան...
Գինի խմողը մրուրն է ի վախնար...

Լեցո՛ւր...
Ա՛լ չեմ հարցնիր
Ինչո՞ւ վեցուցիր, ինչո՞ւ վեցուցիր...
Լեցուցի՛ր... այդքան...
Ես շատ եմ ծարաւ...
Վերցո՛ւր բաժակը, խմենք ցորուր...
Կենացը, ո՛վ կին...

ԸԱՀԱՆ

Բոլոր կիններն նոյն ձևով չեն սիրուիր: Ոմանք ծնած են զգա-
յարանքներով սիրուելու համար, ուրիշներ՝ սրտով, ոմանք ալ իմա-
ցակամութեամբ: Կան ալ որոնց հանդէպ բարեկամութենէ զատ
ուրիշ զգացում չէ կարելի ունենալ և վերջապէս ուրիշներ ալ որ
կարելի է սիրել միայն գրեթէ կողայրական զուգորւածքով մը:

Լ.ՏՄՕՆ, ԺԱՍՈՒ

ԵՐԵՎԱՆԻ ԶԱՅՆԵՐ

ՀԱՐՍԱՆԵԿԱՆ ԱՌԱԳԱՍՏ

Շատ սիրով՝ երիտասարդ
ու բարի արձակագիր Համաստեղին

Մեր հարսանեկան առաջատի բարձին գլուխը կախնք այս
խոնարհ ժամանակացոյցը, ո՛վ գեղեցիկ աղջիկս իմ, հարսս անուշ
աչքերով:
ԵՐԿՈՒՆԵՍԻՍԻ. — Հանգիտի ու խաղաղութեան գիշեր:
Եր բանանք պատուանք սիրոյ և երջանկութեան մեր պարտե-
զին վրայ: Ծաղկած երկուսներուն ու սպիտակ շուշաններուն
վրայ լոյսի շղարշ մը թափանցելի: Արմուկ արմուկի, մեր մազերը
կը խառնուին իրարու: Գիշերը կ'ողող մեզ ու մեծ ու պայծառ երգ
կը լեռնայն մեր մարմիններէն: Ներս, ինչպէս անձրևը հողին
սեւ ու բարեբեր երակներուն մէջ: Լանք ու մտիկ ընենք գիշեր-
ուան ծայրին Պարտէզը ի՛նչ հարուստ է:
Ու մարէ՛ մեր լոյսը, մարէ՛ մեր լոյսը ու ձեռքդ տո՛ւր ինձի,
սիրո՛յ քոյր, դողողուն քու ձեռքը:
ԵՐԵՎԱՆԻ ԶԱՅՆԵՐ. — Երաժշտական, սիրոյ երգերու ու քունի
գիշեր:

Սպասենք որ գիշերը տեղաւարտի պարտէզին վրայ: Դարձա՛ւր
եւեկարարակ լոյսն կ'ոսկրներ, դաշնակին կափարիջը բայց ու
վառէ՛ կարմիր լուսանոթներով աշտանակները կիտախառնող լաւ
է: Ա՛հ, քո՛ւր իմ, պահերը յիշ են խոտիկով ու բանաստեղծութեամբ
ու լուսնիկներ այս ի՛նչքան ծանր է վրաս Աչքերս կը խոնարհան
մեզամոզման մեղիկներու բարբարոս նախնականներու կարօտն:
Ինտրիքներու ծայրը արտասուքի կաթիլներ կը գողան ու գիշերը
կը լեռնայ ներս իր բուրովներով՝ կարման ծաւալուն ու թեկնիկ
գիշերը: Ստեղծանքներուն վրայ քու երկար ու սպիտակ ձեռքերը:
Ծաղիկներ, ծաղիկներ մառն՛ մ. գլանիկ մը ու լեզուիկ մը սիրոյ

ՍԻՐՈՅ ԵՐԿՈՒՆ

(ՉԵՆԱԿԱՆ ՀԻՔԵՍՈՒՍ)

Ժան-Սան դաւաճողութեամբ Ժան
Պողի անունով գաւախ մը ունէր,
որ, մինչև տամներք տարիքը
հասնիլը, տունին մէջ ուսում ա-
նաւ, յետոյ դնաց վանք մը՝ քուր-
մերու մօտ ուսումը վերջացնե-
լու և շահաւասութեանը պայտնքն
տասնրկից տարեկանին՝ զարգա-
ցած մարդ մը գառնալու համար:
Վանք գացած ժամանակ, ի-
րիկուն մը, հանդիպեցաւ ագա-
րակ մը, որ կը պատկանէր գիւ-
ղին Գուան—Շէ անուան աղետա-
կանին:

Ան աղետականին աղջիկը,
տասներեք տարեկան գեղունի
մը, Վոնէյ, տեսաւ երիտասարդը
և ուզեց, իր գերին զրկելով, ա-
նունը իմանալ:
Երբ գերին անունը բերաւ,
մանկամարդ աղջիկը ըսաւ.
— Գնա հարցուր սր, չպիտի
ուզէր հանդէպի:
Ժան-Պողի ընդունեց առա-
ջարկը և տուն մտաւ: Երբ երի-
տասարդը խօսքի բռնուած էր
տանտէրին հետ, Վոնէյ կանչել
տուա իր հայրը և ըսաւ.
— Թոյլ տուր որ այդ պարո-
նին մօտ երթամ, հայր:

— Բայց անկարելի՛ է, դուն
հասուն աղջիկ ես, և յետոյ՝ նը-
շանուած:
— Մանչերու պէս կը հաղ-
ուիմ, այնպէս կ'երթամ, հայր:
Վոնէյ չօրը միակ աղջիկն էր,
ու շատ շփացած էր: Հօրմէ՛ այն-
քան աղաչեց, որ վերջապէս
տեղի տուաւ:
Աղջիկը, մանու պէս հագ-
ուած, հիւրին քով գնաց և շու-
տով բարեկամացան իրարու հետ:
— Ե՛րբ ծնած էք դուք,— հար-
ցուց Վոնէյ երիտասարդին:
— Ես ծնած եմ 13 տարի ա-
ռաջ, երբորդ լուսինն, տասնը-
հինգերորդ օրը, ճաշու ժամուն:
— Չարմանալի՛. ճիշդ այդ
տարին, նոյն օրը եւ նոյն ժա-
մուն ծնած եմ ես ալ:

Հօրը հրաւերով, հիւրը հոն
գիշերեց այդ օրը:
Աղջիկը երկրորդ խնդրանք
մըն ալ ըրաւ հօրը— ան կը փա-
փաքէր որ թոյլ տրուէր իրեն
երթալ երիտասարդին հետ քուր-
մերուն մօտ ուսանալու:
— Հայր, մանու պէս կը
հաղուիմ և երբուն կ'ընեմ մե-
նած մօրս անունին վրայ, որ եր-
բեք մարդու կասկածել չպիտի
տամ թէ ես աղջիկ եմ: Երբ
տասնըկից տարին լրացնեմ,
կուզամ եւ կ'մտնանամ անոր
հետ, զոր դուն ինձի ամուսիննը-
շանակած ես: Թոյլ տուր ուրեմն
որ այս երեք ազատ տարիներու
ուսում անեմ, որովհետեւ
ուսումը երջանկութեան իսկ է:
Երկար առնել հայրը դիմադ-
րեց, սակայն աղջիկը անքա՛ն
աղաչեց, այնքան պաղտակեց
և ողբազին լացաւ, ըսելով թէ
պիտի մեռնէր, եթէ իր խնդրան-

քը չընդունէին, որ հայրը վեր-
ջապէս տեղի տուաւ:
Հայրը անգամ մըն ալ երբուն
ընել տուաւ որ մարդու չպիտի
յայտնէր թէ աղջիկ էր:
— Ապահով եղիր, հայր, եր-
բուն կը պահեմ:
Յաջորդ առաւ Վոնէյ հար-
ցուց իր հիւրին.
— Ի՛նչ պիտի ըսէիք, եթէ ես
ալ ձեր հետ գայի քուրմերուն
մօտ ուսանալու:
Ժան-Պողի շատ գո՛հ եղաւ և
հաւատեց որ նման ընկեր մը
երկինք կը զրկէր իրեն:
Յետոյ մեկնեցան վանք: Հրա-
շարի ճամբորդութիւն մը եղաւ
այդ: Երբ գիշերը վրայ կը հաս-
նէր, կրակ կը վառէին, որպէս զի
վաղերը և յովազները հեռանան
և գուարթօրէն կը խօսուէր:
Յետոյ կը պառկէին, կը քնանա-
լին առանց արթննալու, մինչև
որ առտու ըլլար:
Օր մը, Վոնէյ ըսաւ.
— Այլեւս ընկեր ենք մենք
ինչո՞ւ եղակի չենք խօսիր իրա-
րու հետ:
Եւ, այնուհետեւ, «գու»ով կը
խօսէին:
— Երկուքս ալ միեւնոյն օրը,
միեւնոյն ժամուն ծնած ենք,
պէտք է որ եղբայրանանք,— ը-
սաւ աղջիկը:
Եւ եղբայրացան: Անպէս, ի-
րենց զգեստին քաղցքի վրայ
գին կը տանջէին, երբ մեր երջան-
կութեան ժամը հնչած է:
Եւ մանկամարդ աղջիկն այն-
քան կ'ուսնազգին աղաչեց, որ
աղջիկը պատասխանէր.
— Լաւ, սակայն պէտք է որ
ես երկուսն ալ փրկուիմ: Երբ եր-
բուն լուծուի, քեզի կուզամ:
Ժան-Պողի քնացաւ: Սակայն
երբ արթնացաւ, Վոնէյ մեկնած
էր: Մեծակ մըն էր գիշերը:
«Մեղախոս, կը սիրեմ քեզ
և քուդ եմ միայն: Ես հաւա-
տարմօքն քուկդ պիտի մնամ
յախտեան: Սակայն քեզի պիտի
պատկանիմ երկինքի մէջ մի-
այն»:

Ժան-Պողի բան մը չհասկցաւ
այս նամակն և փնտրելու ելաւ
դայն:
Գնաց աղջկան տունը, բայց
չկրցաւ տեսնել դայն: Վոնէյն
հայրը դէմը կ'աւազէր թէ իր
աղջիկը եօթը տարի է ի վեր նը-
շանուած էր: Թէ՛կեւ նշանածը Ժան
Պողի ցեղին չափ ազնուական-
ներէն չէր, սակայն խօսքը տը-
ւած էր արդէն, և այլևս ո՛չ եր-
կինքը, ո՛չ երկիրը կրնային փո-
խել խօսքը:
— Գնէ՛ կրնամ տեսնել Վոն-
էյը,— հարցուց Ժան-Պողի:
— Ո՛չ, պատասխանեց հայրը:

Ժան-Պողի չէր ուզեր սպրիլ
առնանք Վոնէյին: Վա՛յ մարդոց
խաբուած առաջին սէրին, երբ
պզտիկուց է ծէրք ան:
Հայրն ու մայրը, թէ՛կե շատ
ուրախացեր էին իրենց գաւիկն
վերադարձին պատճառաւ, ուրա-

խոթիւնն տխրութեան մէջ զլու-
րեցան, երբ տեսան թէ Ժան-Պո-
ղի հիւանդացաւ:
Շուտով վիճակը յուսահատա-
կան դարձաւ: Ու մեռաւ, ըսե-
լով.
— Ես կը մեռնիմ ա՛նա սիրե-
լուս համար մանկամարդ աղջիկ
մը, որուն անունը Գուան Վոնէյ
է: Արդէն նշանուած է և ո՛չ ոք
կրնայ արգելել ամուսնութիւնը:
Մեռնելու յետոյ թաղեցէք զիս
այն ճամբուն եղբորը, ուրիշ պի-
տի անցնին Վոնէյ, և իր ամու-
սինը:
Այդպէս ալ եղաւ, այդպէս ալ
ըլին:

Վոնէյ ամուսնացաւ այն մար-
դուն հետ, զոր իր հայրը ընա-
րած էր եօթը տարի առաջ:
Հայրը, գործ գնելով իր իրա-
ւունքը, թոյլ չտուաւ որ Վոնէյ
իր ամուսինին տանը մէջ ապրէ:
Ինչ երեք տարի ետ իր մօտ
պահեց զայն: Եւ երեք տարուան
ընթացքին, Վոնէյ շարունակ
լուաց իր հարսանեկան շքա-
ղեատը, մինչև բարակեցաւ, բա-
րակցաւ և սարդի ոտուայն դար-
ձաւ:
Երեք տարի յետոյ, ամուսինը
եկաւ իր կինը ուղեց, և առաւ իր
տունը տարաւ:
Երբ ճամբան Ժան-Պողիի գե-
րեզանին տալէն կ'անցնէին,
կանանը թոյնուն մը ծաղիկ վրայ
թառած քաղցր մեղիկ մը կ'եր-
գէր, և մեղիկին քիչ մը կարմը-
րութիւն տուաւ Վոնէյի սովորն
երեսներուն, երեք տարիէ՛ ի վեր
սովորն երեսներուն:
Վոնէյ ձին կեցուց և ըսաւ
երկանք.

— Երբորդ գերեզմանն է, (հաս-
տատուելու համար ցոյց տուաւ այն
կտաւին կտորը, որուն վրայ զըր-
ուած էր Ժան-Պողի անունը ար-
բիւնէ գիրերով) թոյլ տուր որ
վրան աղօթեմ, ինչպէս մեր օ-
րէնքն է:
Ամուսինը համակերպեցաւ իր
կնոջ բաշխանքին:
Վոնէյ, մօտեկանով գերեզմա-
նին, ըսաւ.
— Հիմակ որ չօրը կամքը կա-
տարած եմ և երբունս ազատած՝
բացուեմ, ո՛վ գերեզման, և թոյլ
որ ես ալ երթամ անոր մօտ,
զոր միայն կը սիրեմ և յախտե-
նապէս պիտի սիրեմ:

Գերեզմանը բացուեցաւ, Վոն-
էյ մէջ մտաւ և գերեզմանը վը-
րայն զոցուեցաւ: Ամուսինը փոք-
րիկ բռնել դայն շքաղեատն
բաշխելով, սակայն բարակ կտա-
ր պատուեցաւ սարդի ոտուայն
նման:
— Չպիտի թողու՛մ որ քով
քովի քուն մտնէք, ըսաւ ամու-
սինը, և փորեց գերեզմանը, ուր
գտաւ ոսկորներ միայն, զորս
ցրուեց, տարողներ: Սակայն ոս-
կորները դարձաւ կը հաւաքուէ-
րին, քով քովի կուզային: Նորն
ու նորէն տարողներ ոսկորները,
կըր երկինքէն պատճառով ձայն
մը եկաւ:
— Երկուսը մարդ, ե՛ս եմ

Հին Գե՛ՅԵՒԹԻ. — Երազի ու լայնութեան գիշեր:
Ա՛հ, շատ յոյնեցանք երէկ: Մեր մարմինները տրտմած են կոր-
ծանած ծառերու նման ու մեր հողիները կարօտ են խաղաղութեան
Բարի ըլլանք ու հանգիշեք մեր ծուլութեան բազմացներուն վրայ:
Ես կը ծնեմ հոսուսէս ու կարողու աչքերով զլայնիկներ, դուն կը
հիւանց ցորեքներով երկար ու թրթռուն ժանկեր: Օ՛հ, սպիտակ
ոստայնակուէր: Հետո՛ւն, անուրջներու կապուց ու ձիւծիւծու ծովուն
վրայ խաղաղ առաջուն կողմեր: Գուն՝ աղջիկս քնքար ու երազա-
կան, ես՝ քու շար մանչիկ սեւ ու խոշոր աչքերով: Կրտսե՛
— Ինչո՞ւ մեր պարտէզին մէջ նշններն չունինք և ո՛չ ալ կա-
նաչ ու խաղաղ առաջուն մը ուր սիրահար լուսնկան ինչայ ու խեղ-
զուի և որ եղբերու ըլլայ վարդենիներով և կամ ճկուն եղէկներով...
— Ա՛հ, յաջորդ դարձան կ'երթանք քեզի հետ հեռու երկիրներ,
մեծ ու խոնարհ ծովերու վրայ, երբ նախկին ու բարբարոս նաւերու մէջ
կը ծոխ վրաս բարութեամբ ու սիրոյ ազաւոր ու զոգորշուն
ձայնով կ'ըսեն:
— Ինձի քայտ մը գնէ, խոշոր ու սպիտակ մարգարիտներով
գիտե՛ս, ուրիշներ ունին, ինձի քայտ մը գնէ, սիրոյ ու ուրախու-
թեան դրամատէր, ա՛հ, ժլատ քաղցրին:
— Ու՛չ բայց քուն չունիմ:
— Ես ալ: Ի՛նչ խաղաղ ու քաղցր է գիշերը:
— Կը շահիս խառնիխառն մազերս: Փունջ մը ինկած է ճակատի
վրայ: Կը նային աչքերուս սիրահար ու երջանիկ աչքերով: Կը յան-
գիմանակ գիտափոխուի:
— Ինչո՞ւ մազերդ մէջտեղէն չես անտարի, օրը երեք անգամ
կը կրկնեմ, նորէն մտիկ չես ընել, շար քեզի, ապէ՛ յետոյ առա-
ւօտները ես պիտի ստանում մազերդ, պզտիկ մանչու:
— Ա՛հ, Չքնանալք զեռ Գիշերը անուշ է: Նախք քուսնց շարու
թեւեւ թոյլ տուր որ մազերուդ չես խաղաղ ու մի նեղա-
նար եթէ փակեմ գանձեր: Գլուխս գնեմ ծուլիկդ: Սիրոյ բուսեր
ընէ ինձի: Ա՛հ, ձայնդ ի՛նչ անուշ է, իմ փափուկ ու սրտով հարուստ
հարսս: Չըլլայ որ լուս:

Սակայն թոյնին իմաստունը
գուշակած էր որ Վոնէյն աղջիկ
է: Երբ երկու ընկերները տաս-
նըհինգ տարեկան եղան, իմա-
տունը գանձեք ձորը լողալու
զրկեց:
Երբ ես դարձան, թոյնին հար-
ցուց Ժան-Պողիին.
— Բան մը չտեսար, տղաս:
— Բան մը չտեսայ, վարդա-
պետ: Սակայն, եղբայր, որ ձո-
րակին վերի գին կը լողար, ու-
քէն վերադարձուի էր, և ես շու-
րին մէջ արեւն միայն տեսայ:
Տարի մըն ալ անցաւ և եր-
կու ընկերները վերջացուցին ի-
րենց ուսումը: Թոյնին կանչեց
Ժան-Պողին և ըսաւ.
— Տղաս, ուսումը լրացուցիր

անկողինն խորը: Ա՛հ, նուազէ՛, քո՛յր, սիրոյ ու մահուան եղանակ
մը, մեղեդի մը գարնանային: Յետոյ՝ կը նստին քովս ու կը կար-
գանք միտաին, տխուր ու յուզումէ խուլ ձայնով տրտմութեան ու
մահուան տաղեր: Ես կը սիրեմ մեծ ու վերաւոր մարդիկը որ ար-
տասուկ գիտեն մտքին մէջ, արիւնոտ շրթունքներով մարդոց առ-
ասպանքին համար: Ընթերցումը ի՛նչ անուշ է:
Բնանանք: Մեր պզտիկ ու խաղաղ մարմինները քով քովի՛
անմեղ ու մանուկ և մազերուդ վրայ, քու աղուր ու տաք մազե-
րուդ վրայ զլուսի կը հանգի՛ հասուն պտուղի մը պէս:
ՉՈՐԵՔԵՐԻՍԻ. — Գինովութեան ու արկածի գիշեր:
Գիշերը խոտիկ է գուրը մեծ քաղաքին վրայ: Լայն՛ր Լայն՛ր
կապուցա երկնքին խորն, պատահաններէն ու ցուցափեղկերէն,
պատերէն ու փողփողներէն, հասուն, դարձագործիկ, խելով շքեղ
նորեր: Ծրմն՝ լիկուսի հագի՛ր ամենէն մեղաւոր սխալագող: Գիշերիկ
կղիւր, հարս ու ընկողմի՛ք բարբարոս ու անբարոյ մարդոց ուրա-
խութեան գիշերին մէջ: Շտապե՛ք: Երկու գինով ու խնձի պզտիկ-
ներ, հաճոյքէ հաճոյք, ծառայի՛ ծառայի՛ ճեմած մեր երիտասար-
դութեան ու յանգստութեան նոգոցներուն վրայ, քառասուրակ: Ա՛հ,
ժամանակը: Վաղը պիտի յայտնէք, մեր ծուլիկերէն ծերութեան շար
ու ցուրտ սարսուռը պիտի անցնին ու գիշեր չեղած պիտի փակինք
մեր գուրը խրախրանքի ու ուրախութեան ամեն աղապակի ու հրա-
ւէրի գիմաց: Խմենք գինովութեան այս լեցուն բաժակը՝ առանց
քսակ ու զգնումի՛ մինչև մրուրը, մէկ ու միով: Ապագայի ցուրտ
գիշերներուն համար մեծ ու խոտիկ յիշատակներ հաւաքենք ու
մեր ծերութեան գրգռ ու թնայ օրերուն համար հաց ու գինի ամբա-
րենք, աղջիկս: Ա՛հ, չլսենք զգաստութեան դանդաղները, որ յա-
մառօրէն կը հնչեն ու մեզ կը նեղեն, շարքի գիշեր մը, միտաին,
անցնենք քո՛ւր փողփողներէն, մեղքի ու ուրախութեան, մոռացումի
և արկածներու:
Յետոյ երբ խաւարը սկսի աղօտանալ քաղաքին վրայ՝ կը դառ-
նար մեր տանը բարութեան յոյժած ու շարժարուած մարմիններով,
անտառակութեան սպառնալիքներէն: Կը բանանք մեր գուրը ու կ'ի-
նանք մեր անկողինն վրայ, երկու անբան արբեցողներ, մէկ մէկ
զլանիկ բերանուս ու շար ու շար: Ու գիշեր մեղապակից, գիշեր
արկածի ու գինովութեան, քնացուր մեզ մեղմօքն:

Սպասենք որ գիշերը տեղաւարտի պարտէզին վրայ: Դարձա՛ւր
եւեկարարակ լոյսն կ'ոսկրներ, դաշնակին կափարիջը բայց ու
վառէ՛ կարմիր լուսանոթներով աշտանակները կիտախառնող լաւ
է: Ա՛հ, քո՛ւր իմ, պահերը յիշ են խոտիկով ու բանաստեղծութեամբ
ու լուսնիկներ այս ի՛նչքան ծանր է վրաս Աչքերս կը խոնարհան
մեզամոզման մեղիկներու բարբարոս նախնականներու կարօտն:
Ինտրիքներու ծայրը արտասուքի կաթիլներ կը գողան ու գիշերը
կը լեռնայ ներս իր բուրովներով՝ կարման ծաւալուն ու թեկնիկ
գիշերը: Ստեղծանքներուն վրայ քու երկար ու սպիտակ ձեռքերը:
Ծաղիկներ, ծաղիկներ մառն՛ մ. գլանիկ մը ու լեզուիկ մը սիրոյ

Սպասենք որ գիշերը տեղաւարտի պարտէզին վրայ: Դարձա՛ւր
եւեկարարակ լոյսն կ'ոսկրներ, դաշնակին կափարիջը բայց ու
վառէ՛ կարմիր լուսանոթներով աշտանակները կիտախառնող լաւ
է: Ա՛հ, քո՛ւր իմ, պահերը յիշ են խոտիկով ու բանաստեղծութեամբ
ու լուսնիկներ այս ի՛նչքան ծանր է վրաս Աչքերս կը խոնարհան
մեզամոզման մեղիկներու բարբարոս նախնականներու կարօտն:
Ինտրիքներու ծայրը արտասուքի կաթիլներ կը գողան ու գիշերը
կը լեռնայ ներս իր բուրովներով՝ կարման ծաւալուն ու թեկնիկ
գիշերը: Ստեղծանքներուն վրայ քու երկար ու սպիտակ ձեռքերը:
Ծաղիկներ, ծաղիկներ մառն՛ մ. գլանիկ մը ու լեզուիկ մը սիրոյ

խոթիւնն տխրութեան մէջ զլու-
րեցան, երբ տեսան թէ Ժան-Պո-
ղի հիւանդացաւ:
Շուտով վիճակը յուսահատա-
կան դարձաւ: Ու մեռաւ, ըսե-
լով.
— Ես կը մեռնիմ ա՛նա սիրե-
լուս համար մանկամարդ աղջիկ
մը, որուն անունը Գուան Վոնէյ
է: Արդէն նշանուած է և ո՛չ ոք
կրնայ արգելել ամուսնութիւնը:
Մեռնելու յետոյ թաղեցէք զիս
այն ճամբուն եղբորը, ուրիշ պի-
տի անցնին Վոնէյ, և իր ամու-
սինը:
Այդպէս ալ եղաւ, այդպէս ալ
ըլին:

որ կը հրամայեմ քեզի, եւ Մծնն Օրօնըստիմէն, աստուածը երկինքի, թէ այդ գերեզմանին մէջ ընացող այս երկու էակներուն ճակատագիրը յարեանսպէս տընօրինուած է, այլեւս անոնք իմ գաւակներս են: Կը հրամայեմ քեզի, որ չհամարաքս այլեւս անոնց քունը:

Գերեզմանը դրոսեկցուեալ և ամուսնոր իր տունը դնաց, լուր տալէ յետոյ վանկէի ծնողքին ինչ որ պատահած էր:

Հունձքերուն տօնը հասաւ: Ամէն տարի, ութերորդ լուսնին տասնհինգերորդ օրը կը տօնուի ան Ռոմիճետու այդ օրը սոփորութիւն կար մեռելոց յիշատակ ընել, Ժան-Պողիբ և Վոնկէյի ծնողքները հաւաքուած էին գերեզմանին շուրջ:

Այդ ատեն էր, երկու թռչուններ, կարմիր մը և կանանչ մը, վար թռան և քաղցր մեղեդիներ գեղեղեղեցին:

Երբ յիշատակուի տօնը կ'աւարտէր, երկինքէն իջնա երկու գեղեցիկ հեշտակներ, որոնք ճերմակ հագած էին, իւրաքանչիւրը իր ձեռքին մէջ ունէր հինգ ծաղիկ, տարբեր գոյներով, ճերմակ, կապույտ, կարմիր, դեղին և սև: Հեշտակները իրենց մահնով դարկիկ գերեզմանին, որ անմիջապէս բացուեցաւ: Մէջը նետեցին ճերմակ ծաղիկները, և ուղիւնները կապուեցան: Յետոյ նետեցին կապույտ ծաղիկները և երակները երկեցան: Յետոյ տարածեցին կարմիր ծաղիկները, և արիւնը շրջան ընել սկսաւ: Յետոյ նետեցին դեղին ու սև ծաղիկները և Ժան-Պողիբ ու Վոնկէյի հողերը մտան իրենց կենդանացեալ մարմիններուն մէջ: Երջանկութեամբ ճառագայթեալ, երկու յարուցեալները գերեզմանէն ելան դուրս:

Ան ատեն հեշտակները աւետեցին:

— Մեծն Օրօնըստիմէն, երկինքի աստուածը, զանոնք երկրորդ անգամ երկիր կը դրկէ, սակայն այլեւս ձեր գաւակները չեն, այլ Տիրոջ որդիներն են, և աստուած անոնց կը պարգևէ այն երջանակութիւնը, որ մարդիկ առին անոնցմէ:

Ժան-Պողի և Վոնկէյ այնուհետև շատ երջանիկ ապրեցան Ռոմիճետու անգամ մը մեռած էին, երկրորդ անգամ չմեռան: Այլ, երբ ութսուն տարեկան եղան, երկինքէն իջաւ դիշապ մը, որ, ի տես խնամք մարդկութեան, փոխադրեց զանոնք իրենց հօր՝ Օրօնըստիմէ աստուծու մօտ:

Գուր, ընթերցող և ընթերցողուհի որ նշանուած էք, դուք ալ հասնիք այդ երջանակութեան, ձեր սիրոյ երդումին ուսովը:

Պարզմ. Ծ. Ն. Աթէնք

Միտ կըք ու գազանապահ: Բաժնիք մեր գանձը ուրիշներուն հետ այս գիշեր ու մեր սրբախոսութեան սեղանին շուրջը թո՛ղ հաւաքուին որոտում ու աչքբառ մարդիկ: Գաւաթները լեցո՛ւր որպէսզի խմենք զորոյ սիրոյ պանդուխտներուն ու սէրէ մեռած աղջը ու աղբիկներուն կենացը: Բու աղուոր աչքերը բարի թո՛ղ ըլլան ուրիշներուն ջանքը ալ: Գիտես նախանձտ չես եւ կուտ անոնց, բոլոր իմ, քու ձայնը բարեկարգ ընել իրենց:

Մեր հիւրերը տանիք մեր պարտէզին անուններուն քովն: Անոնց կուրծքերը դարձաբեր ծաղիկներով ու անոնց կանաչ բոսորներով մեր վեհանձնութեան ու աստուածնությունիւն բարիքներովը: Մեր տունին թո՛ղ հեռանա երախտապէս տոբերով որպէսզի իրենց շրթները շար չխօսին: Ա՛հ, կրնաս փտատի՞ր քու քնքուշ ու փափուկ ձեռքը իրենց ու եթէ քիչ մը երկար պահես զայն, ոչինչ, զոյնով մեր այս գիշեր: Աւ բոլորին կ'ըսես, անխարդախ, լուրջ ու քաղցր ձայնովդ քու:

Եկէ՛ք, եկէ՛ք նորէն մեր տունը, ո՛վ մեր հիւրերը, այս պարտէզը սիրոյ և ուրախութեան պարտէզ է ու այս յարկին տակ, նաեւ եկէ՛ք, չկան նախանձի, ատելութեան ու չկամութեան նկուզներ, չ'ալ յուսահատութեան ներքնազիներ: Եկէ՛ք մեզի երբ տրտումը քու ու յողմած, մենք կը հանգիստենք ու կը մերիթարենք ձեզ: Եկէ՛ք անօթի ու ճարտ, եկէ՛ք վշտանալ ու կործանած, եկէ՛ք քեզի մեր կը հապուցենք ձեզ ու հիմա թո՛ղ գիշերը թեթեւ ընէ ձեր սեղանու... երթնա՛ք բարի...

ՇԱՐԱՊ. — Մտանգութեանց, հաշիբ ու աշխատանքի գիշեր: Ա՛հ, թանձր ու ապուշ ստորեան: Մենք չենք որ պիտի փութանք աշխարհի կարգը: Ա՛հ, ինչո՞ւ ամէնէն հարուստ սիրոյ գիշերուն իսկ կը յաջորդէ գորշ ու տխուր անարամանութիւններու տառուտ մը:

Չարագի՛րք խաղաղ ու իմաստուն լրջութեամբ: Եկուր նստել ու մեր հաշուեկէտը ընենք: Արձանարէ մուտքի սիւնակին մէջ տան բոն ուրախութիւն ու այս ինչքան սիրոյ երգ, բնէ՛ր, բո՛յր, ընչով չափենք բերկրանքի ու հարստութեան այս բերքը անկշռիկ հոգիները մեր սրտերու անգատաններէն: Ա՛հ, բայց նշանակէ՛ք, մեր կ'ըրբ երէկ վերստորեր են մեզ: Մարդիկ խարդախ են

Հ. Մ. Ը. Մ. Ի ՖՈՒԹՊՈՒՆ ԱՌԱՋԻՆ ԽՈՒՄԲԸ

որ այսօր, Կիրակի, ժամը 2.15ին կը մրցի Լիւքսեմբուրգի ակումբի SPORA LUXEMBOURGի հետ, Սթատ Էլեկտրակէմի մէջ

Յ Ի Շ Ա Տ Ա Կ

Բուռ մը խունիկ նանիխ և բոլոր Լաթաղանհար նահատակներու հողին

Այսօր աղու՛ր գիշեր է... յիշատակներ սիրելի... իրենց գգուող տարափին, կը յանձնեն սիրտը բարի: Այսօր ձմեռ գիշեր է... անյո՛ւշ յուշեր անցեալէն, կուզան տեղա՛ւ աչքերուս, իրենց բարիքն հրեղէն...:

II

Ես այս գիշեր կը յիշեմ, իմ հին տընակը փոքրիկ, յեփուած ճերմակ շաղախով, նըման հարսի մը գողտրիկ: Ու երդիքին տակ անոր, իմ մանկութիւնըս խոփուն, որ կը ծաղկէ՛ր լուսօճուած, աղօթքներով անստուն, ու մեր թոնիքը տարուկ, եւ իմ հանիս, որուն քով, կը նրստէ՛ր՝ մանկական, յուզումնալող բերկրանքով, Լըսելո՛ւ հին քաջերու հէքիեամբներ անմամար, շէքիեամբներ՝ որոնց մէջ լացընող բան մը կ'ըլլար, ու կը յիշեմ տակաւին, խաղաղութիւնն իր ծայնին, Գիշերին մէջ հեզասա՛հ՝ կարկաչն ու պէս գետակին: Ու բարութիւնը անոր, որ խորհուրդի մը հանգոյն, կ'առուսանայ աչքերէն, սքըտիս, հոգւոյս խորերուն: Խելո՛ք էի, հանիխ մէկ հատիկ թուր միայն, եւ կը գգայի՛ որ անկէ, կը սիրուէի անսայման կը սիրէի ես զանի, էլի՛ նըման շատերուն, որոնք մեծ որք մը ինչպէս, կը լըքէ՛ն զինք հեռուն:

III

Եւ արդ ձմեռ գիշերով, ամուսնին վրայ այս օտա՛ր... օտա՛ր հողով ու ջուրով, ու բարբերով մոլոր... Ես իմ անակ կը յիշեմ, հայրենի տունըս արուր... Ու երդիքին տակ անոր, հանի՛ք բարի աղետը: Ս՛, օրհնութիւնը անոր, եւ աղօթքներն այլազան, եւ գգուանքներն ու անկեղծ իր ինամքներն անսայման: Ա՛հ, բայց ինչպէ՛ս չիտուէ՛ր, հին օրերու փառքը մեր, յըջապատուած բազմաւատ, բարիքներով գերկվեր, ինչպէ՛ս, ինչպէ՛ս չը խորհի, գիշերներուն մեր աղուր, Լուսնկային եւ միսթիք՝ խաղաղութեանց անոր:

IV

Տարէ՛ք, համբոյս տարէ՛ք, դրոշմեցէ՛ք մոռցուած ճիւղիներուն անաղօթ՝ իմիճներուս մորթուած... Բնէ՛ք, բնէ՛ք որ այս խորթ, երկիրներուն մէջ ցամաք... Հող ու մոխիր կը դառնամ, սիրտս է տխուր, աւերակ... Բնէ՛ք որ արժի՛ք օրհնուած, հողին համար պապական, որ ու գիշեր կը մաշիմ, առկա՛ծ մոմի մը նըման, ու խնդի՛ր՝ պէս կ'արտասուեմ երբ կը խորհիմ որ իսպա՛ն... Ալ զբկուած պիտ' ըլլամ, շնչե՛լէ՛ հիտն իր յամպար:

V

Բնէ՛ք, բնէ՛ք որ ունիմ, այն մեծ հաւատքը սակայն, թէ պանդուխտին յաջողող, կորի՛ծ սերունդն անպայման, Պիտի տեսնէ՛ զայն կրկին, նո՛ր շքեղակք անոր, Ուսճացած՝ նոր աւելնով, ու նո՛ր կամքով մ'ախաւոր:

Մ. Ս. ՄԱՆՈՒԿԻԱՆ

Հ Ա Յ Ա Տ Ա Ն Ի Ա Ր ՈՒ Ե Ս Տ Ը

Հետեւեալը ամփոփումն է այն բանախօսութեանց զոր արտասանած է մեր աշխատակիցը բանաստեղծ, Հրատո հազարեանց, իտալիոյ մշակոյթի մեծագոյն հաստատութեան՝ Միլանոյի Զիրքօլօ Ֆիլոլոգիքի մէջ, բազմամիլիոն ունկնդիրներու ներկայութեան ու նախագահութեամբ դուքս կալաբրատի - Սթոմիլի: Կո՛ն Զիրքօլօին մէջ էր որ, իրմէ յետոյ, խօսած է հնդիկ բանաստեղծ՝ Գալիօ:

... Մենք ուխտակիր գագինք ստացուածքէն Հայերուն ցեղը: Եւրոպայի բոլոր մ'արքաբազմութեանց, Եւրոպայի բոլոր մ'արքաբազմութեանց, Զայ մարմինին թոյլ շարունակեանքի ցալալոյսը շնչել աշխարհի վրայ, ան պիտի ներկայացնէ միշտ ու յաւէտ, ու պիտի մնայ միշտ վիպութիւնը Հայ Հողին՝ տիեզերական յաւերժական Հողի ներստայտութեանց մէջ:

Նշանաւոր ժողովուրդ մը, վտարուած իր բնական կայաններէն, Հայրենական, սիւսուած աշխարհի վրայ, կ'հզուած բաղնամբս քաղաքներու ամենաթաքուն ու ամենահեռաւոր անկիւններուն խորը, արդիական կեանքի խանդավառութիւններէն օտարացած փոքրիկ արուարձաններու մէջ, կ'ապրի ու ամէն ընդդիմադիր բախտի դէմ կը յաղթանակէ: Անկարելի պիտի ըլլար Հաստատել խորհրդի ժողովուրդի աշխարհի արեւմտեան մէջ զաղետախիտ Հրեաներուն երկունքէն Հասնող ուղղակի ու մաքուր սերունդը, բայց, երբեմնի, տարբերակ մերժուած հիւրերը, փաստական ու գգոյշ հիւրեր, յաւերժօրէն Հայրենականները շարունակ կը հաւաքուին պատմութեան մը, մտածումի մը ու արուեստի մը աւանդութեան շուրջը: աւանդութիւն մը զորս քաղաքակրթութիւնը չի կրնար վտարել իր շրջանակէն այնպէս ինչպէս կը ջարդեն արարածները իրենց բնավայրին հողերուն վրայ, որ կ'իշխանէ ժողովուրդի մը կեանքին, ըլլալ ան նոյնիսկ քաղաքակառուցիչ անյայտացած:

Մտածում մը, հաւատք մը, արուեստ մը որոնք չըլլան քմաքմա նորոյթի մը պատահական պետութիւնները, կամ ձակասագրական անկուսի մը անհեթեթութիւնները — ահա անպակաս զորոյթի մը ներդաշնակ հիմքին կապուած կը ժայթքեն հողի մը, կ'իշխանեն մը, կենսունակ հակադրութիւններու համաներդաշնակութեան մը, եւ կը հաստատուին իրենց նկարագրով ու կ'արտագրեն առատօրէն իրենց իտեալ արարածները — ահա անպակաս անկախ իր մահահանգու դաւակներու բախտէն, կապուած անբախտութիւններու մարդկային յառաջդիմութեան յախտնութեանը, տէր ու իշխան քաղաքակրթութեան

Չափէ աւելի յոյս տածեցինք: ու բանաձեւեցինք՝ մարդկային ձակասագրական մէջ հաւատքի ցոյցերով՝ իւրաքանչիւր մարդկային յոյսի արդարութեան պարունակութիւնը, ու թերեւս, իրաւունքին արարածութիւնը չափազանց գեղեցիկէր, յաղթանակելու համար կեանքի իրականութեան հասարակ դէպքերուն վրայ: Մենք չպիտի գործենք յաւերժանակութեան ծրարողները ըլլալու սխալը, որոնք տարուկ պատճառելու աստիճան գում կը ինդրեն անվրդով աշխարհէ մը որ իր ձամբէն կ'երթայ, չպիտի գործենք մաքուր իրաւունքի մը առածները յաւերժօրէն հիւսողները ըլլալու սխալը, առածներ զորս ազգերու վարիչները լծեալ կրնան հասնել, բայց չեն կրնար ու չեն գիտեր կիրարկելու որոշումը տար Մենք կ'ուզենք յիշել միայն մենք մեզի ու յիշեցնել ամենուն այն պայծառ արժանապատուութեամբ որ կրնայ նաեւ ըլլալ հպարտութեանց ամէնէն բեղունը, ինչ որ ժողովուրդներու անհուն ու իսկապէս անխորտակելի քաղաքակրթութեանց շնչքին բերաւ իր

այն մտաին ուր կ'ապրի ան եւ ուրիշ կը ծագի:

Գո՛ւք, զարոններ, կրնաք գոգել գահ մը ձեր աչքերը անվերջանալի սահարաններու գարհօրէնի տեսարանին դէմ զորս տեսաւ Սեր Հէնրի Լալարտ Հայաստանի ճամբաներուն վրայ՝ անձրեւներու անարգանքին ու հողերու մոլորցքին երկաթայ, կամ Ապտիլ Համիտի հրոսներէն թափուած արեւան ծոփերու տեղոյն ցոլերուն դէմ: Կրնաք գահ մը գոցել ձեռակները խողիողելէ առաջ բանաբարուած կոյսերու հեծեծանքներուն կամ քրտական վայրագ գազանութեանէն զարնուած մանուկներու լացին: Բայց, ձեր հողին չի կրնար պատիլ քաղցրաձայն աշուղներու համայնքէն, որոնք գարբու ընթացքին իրենց հզօր ու պայծառ տաղերու գոհարտութիւններուն մէջ պարփակեցին Յեղին հոգեղնութեան ամենաճշմարիտ արտայայտութիւնները:

Կ'երգէ՛ Կոպման հէքեաթը:

«Երկնք երկին եւ երկիր երկնք եւ ծիրանի ծովը: Երկն ի ծովուն ունէր վարմրիկ եղէգնիկն:

Ընդ եղեգան փող ծո՛ւկ ելանէր, ինչ եղեգան փող՝ բո՛ց ելանէր, եւ ի բողջն պատանակիկ վազէր, նա հիւր հիւր ունէր, Ապա թէ բոց ունէր մօրունս, եւ աշխուքն էին արեգակունք...»:

Կ'երգէ՛ աւելի վերջը շքեղ օսկեգարուն, Բրիտանոսէ 400 տարի վերջ ծագած, փառապանծ, ազատ ու լուսաշող ժողովուրդը: Կ'երգեն՝ տասներորդ դարու պուէտները, Հայրենական գրականութեան երկրորդ սկիզբը, երբ Մահմետականութիւնը տապալելով ամէն արգելք, կը զարնէր այն գեղեցիկ աշխարհի կուշտին, որ կը նայի երեք ծովերու, մարգերով պծնուած ու հիացիկ հսկայ Արարատի ձիւնոտ մեծութեանց մէջ, ձիւրու դոփրիներով կամ գեղեցիկ ազմուկով, սպառնական բայց տակաւին անկարող բռնաբարելու արգալին անձեռնմխելիութիւնը: Կ'երգեն պուէտները Գիրքը, Երկինքը, Ամուրը, Աշխարհը, Արեւը, Սուրբը, Գարունը, Աստուծոյ անթիւ հրաշալիքները Յիսուս միտիւն որ իր Հօրմէն կը բխի: Տեսիլքները, սուրբ փառանքներու մահուան ու Ստեփանոսի մարտիրոսութեան ողբերգները: Կը ծագէ՛ր այն ատեն՝ Կերսէս Շնորհալին, Սարգիսը, Երզնկացի Կոստանդինը, խաչատուրը, վանականներ ու բանաստեղծներ ու մուսաններ կ'անցնէին Տը-

բունի բերեղէք: Բայց յանկարծ աչքերդ կը խոնարանս, սիրուն դուրսդ կը դնես կուրծքիս ու կ'արտասուես: Ի՛նչու միտիթարանքի խօսքերը երբեմն զատարկ կը նշնեն ու կը թուի թէ դուքսը՝ խաւարը աւելի կը թանձրանայ ու կարծես զայլերու կ'ունանա: Կուզէ՛ ինչ քով քով ու քու մանուկ ու պղտիկ մարմինդ օրօրէլ անմոզ դեզուանքներով, բայց գիշերային աշխատանք մը դիս կը կանչէ դրասեղանս: Ա՛հ, մեր դաշտերուն մէջ (ինչպէս ամէն աստղի տակ) սպիտակ շուշաններու կողքին սև եղտութիւնը կը բուսնին ու մոլեխիկը կ'աճի աստաօրէն:

Կ'իր Անի. — Ա՛հ, օղոտափառ գիշեր՝ սիրոյ ու նշտութեան: Կոստանդինի ու հոտաւէտ մեր հարսանեկան ատապատը անուշ իւղիկով, խունիկ ու գունուս վառ մեր սենեակին մէջ, բուրակա՛ւ՛ կայն նարդոսով ու վարդաջրով:

Մարէ՛ լոյսը, ա՛հ, մարէ՛ լոյսը ու բերանդ, ա՛հ, քու անուշ բերանդ տուր ինձի...:

Ա՛հ, քու ողորկ ու աղուր ուսերդ ու աչքերդ որ կը շողան մութին մէջ...:

Չեղբերդ որ իմաստուն են ու սղիտակ, ու քնքուշ, ու երկար այծմերեկ ծաղիկներէ կապուած փունջերու նման...:

Օ՛ հալիլուս, բեղունար կողերով...:

Օ՛ Սուլալիթս, թո՛ւխ աղբիկ, սև ու թափշ մաղբիով, դեռահասակ թագուհի...:

Օ՛ Մաղթեղեղեղացիս, անմոզ անտակուհի, արցունքոտ աչքերով, աղուոր կին...:

Մարէ՛ լոյսը, մարէ՛ լոյսը ու թայլ տուր որ ցանկութիւնս քու հարուստ մարմինդ վրայ բռնկի՛ մեծ բողբ մը պէս ու չմոխրանամ, քո՛յր, մարմինս ըլլա՛յ աստապակաւ մոլորին: Բողեղէն ծա՛ւն: Ա՛հ օրերը ինչո՞ւ այսքան շուտ կ'անցնեն, ինչո՞ւ պարտէզին մէջ կ'ըրբեւաններու ծաղիկները կը թառամին ու դուս անս քու մայրութեանց տառապանքը կուլան՝ յոգնած ուսիս վրայ՝ խոշոր ու յուսահատ արցունքներով, ա՛հ դու, սպիտակ հարս...:

(Ա՛հ, բնէ՛ք ինձի, ընկերներս, ի՛նչպէս անուանել այս ցնորքը որ ես պատմեցի ձեզի)

"HARATCH"

Ռ. Ս. Ե. Գ. Ի. Ն.
3 ամս. 6 ամս. 8 ամս.
Տարեկան 35 ֆ. 70 ֆ. 140 ֆ.
Արժույթը 20 շ. 40 շ.
ԶՈՒՅԵՐԻՆ 》 》 》
ԵԳԻՊՏՈՍ 》 》 》
ԱՄԵՐԻԿԱ 6 ամ. 10 ամ.
ԵՒՐՈՊԱ 100 ֆ. 200 ֆ.

Իմպրիմի ԵՄՍԱՐԵՎՆ
Directeur-Propriétaire : SCHAVARSCH MISSAKIAN
Rédaction & Administration : 208 bis, Rue Lafayette - PARIS (10e)
TÉLÉPHONE : NORD 57-82
MÉTRO : LOUIS-BLANC ou JAURÈS
Հասցեի փոփոխման համար պետք է վճարել 2 ֆրանկ

ԵՐԵՎԱՆԻ
4
ՅՈՒՆՈՒԱՐ
1927
4 JANVIER 1927

ԵՐԿՈՒ Ի ՕՍԷ

ՆՈՐ ԽԱՂԵՐ ՊԱՒԱՆՆԵՐՈՒ ՄԷՉ

Թուղթի կտորի մը ստորագրութիւնը իտալիոյ եւ Ալպանիոյ միջեւ, տակնուվրայ ըրած է դիւանագիտական աշխարհը: Հակառակ բոլոր բարեացակամ հաւատքներուն, Եւրոպայի սաստիկ շղագրգռումը է նոր դաշնագրէն, եւ ելք մը կը փնտռէ կենսակը ամբողջութեամբ համար: «Մաթէն»-ի թղթակիցը պրպտուններ կատարած ըլլալով Պելլարատի քաղաքական շրջանակներուն մէջ, տխուր եզրակացութիւններու կը յանգի: Նախ, դաշնագրէն զգոն է ամբողջ երկրին հանրային կարծիքը: Սլովէն, Եւրոպայ եւ Սերպ, որոնք հակամարտ ուժեր են, միեւնոյն տեսակէտը ունին այս հարցի մասին: Երեք ժողովուրդներն ալ Մուսոլինիի ձեռնարկին մէջ կը տեսնեն ոչ-բարեկամական գործունէութիւն մը իրենց պետութեան հանդէպ: ձեռնարկ մը որ կը հակասէ իտալիոյ եւ Եւրոպայի միջեւ կնքուած համաձայնութիւններուն: Շատեր նոր դաշնագիրը կը նկատեն խոչընդոտ մը՝ հարաւային սլաւական տարրերու զօրացման, ուրիշներ, աւելի յոռետես, զայն ուղղակի հարուած կը համարեն Սլովանիկի եւ Պոլսոյ համար: Բայց ամէնքն ալ համաձայն են թէ՛ դաշնագիրը կրնայ վտանգել Պալքաններու խաղաղութիւնը:

Քաղքենի թղթակցին տպաւորութիւնը այն է թէ՛ անմիջական վտանգ չկայ, բայց լուրջ սպառնալիքներ կ'երեւան ասպայի համար: Սերպերը կը կարծէին թէ թրիէսթէն, Ֆիւրմէն եւ Չարան զոհեցով, եւ ընդունելով ուրիշ պահանջներ, պիտի կրնան շահիլ Հոսովի բարեկամութիւնը: Մինչդեռ կը գտնուին նոր անակնայի մը առջեւ, որ կրնայ միանգամ ընդ միշտ փակել Եգէականի ճամբան Եւրոպայի համար:

Եւ գարմանայի չէ որ, Սերպերը, մահու չափ ատելով հանդերձ Պուլկարիան, մերձեցման փորձեր կը կատարեն այժմ, վտանգուած սլաւականութիւնը փրկելու համար: Միւս կողմէ, Պելլարատի մէջ խորապէս դժգոն են Անգլիայէն, որ կը նկատուի որուն կողմէն կ'ազդեցնուի այս խաղերուն: Ուշագրաւ է նաեւ թուրքոյի հետ զինակցելու ձգտումը, որու մասին տեղեկութիւններ կուտանք այսօր:

Մէկ խօսքով, պարտ է կացութիւնը խառնակութեան եւ անակնայինութեան դասական հնոցին մէջ: Ինչ որ տեղի կ'ունենայ այսօր, երեք բարեկամ չէ խաղաղութեան տեսակէտէն, եւ շատ կը յիշեցնէ 1914ի նախընթաց իրադարձութիւնները:

Միւս կողմէ, կացութիւնը փափուկ է անոր համար որ, շատերը կ'ուզեն վրէժ լուծել կամ սակարկութեամբ հատուցում գտնել այս նոր խաղերուն շնորհիւ: Այդ կարգէն են մասնաւորապէս Պուլկարիան եւ Յունաստանը: Երկուքն ալ չարաչար պարտուած և զրկուած, կարօտը կը զգան զօրաւոր նեցուկի մը, առաջ շարժելու կամ կորուստ մը դարձանելու համար: Նոյնիսկ իրենց կամքէն անկախ է այս ձգտումը: Երկու երկիրներուն մէջ ալ, ժողովուրդը յայտնապէս դժգոն է տիրող վիճակէն եւ տնտեսական տագնապէն: Երկուքն մէջ ալ ծայրայեղութեան հասած են ներքին վէճերը: Պուլկարիա անընդհատ կը խլրտի ու կը ծրարի մասնաւոր 1922էն ի վեր: Չափազանց զղագրգռուած է զինուորական տարրը, ամէն օր կարմիր դաւաղութեաններ երեսան կը հանուին եւ կը պատմուին անողորմ խտուրթներ: Աւելի քան մէկ միլիոն անտուն գաղթականներու ողբերգութիւնը իւր կը լեցնէ կրակին վրայ: Նոյնը եւ Յունաստանի մէջ, ուր տարին քանի մը անգամ իշխանութիւն կը փոխուի եւ տակաւին վերջին վճիռը արտասանուած չէ վարչաձեւի մասին: Չանգան օգնութիւններ եղան Փոքր Ասիոյ գաղթականներուն, նոյն իսկ Հայերու տեղահանութեան գնով, բայց միշտ ուժեղ է դժգոնութեան ալիքը, միշտ հրատապ՝ հողի եւ հացի պակասը:

Այս վերջին պակասը աւելի սաստկութեամբ կը զգայ նոր խաղերու զսպանակը, սեւ շապիկներու իտալիան: Վերջացող տարուան ընթացքին, Մուսոլինիի բազմազան փորձեր կատարելը, Մեծերը անբեկելու եւ ճեղքէ մը ներս մտնելու համար: Պահ մը այնքան լուրջ կ'երեւար վտանգը, որ Անգլիոյ արտաքին նախարարը հարկ դառնց երկու տեսակցիլ «տառաշնորոգին» հետ, ինչպէս կը կոչեն Մուսոլինին: Խոսակցութիւնները միշտ մնացին գաղտնիք, բայց օրուան դէպքերը ցոյց կուտան որ, եթէ Լոնտոն խոհեմութեան խրատներ տուած է, միւս կողմէ չէ մոռցած նոր խելքեր սորվեցնել նոր ժամանակներու ամէնէն յանդուգն վարիչին: Անգլիա միշտ մտահոգ է զարաւոր մրցակցին, Ռուսիոյ շարժումներէն: «Պորիդրային» պիտակը չի պակսեցներ այդ մրցակցութեան արժէքը, ընդհակառակն, քանի որ ցարական Ռուսիան միայն քաղաքական վտանգ էր, իսկ պոլշեկերը՝ միեւնոյն ատեն ընկերային է, իրենց ռեպրիմ թշնամի արդի կարգուսարքին, եւ յեղափոխական հրճիչ:

Օրուան լուրերէն դատելով, Եւրոպայի նոր յենարան մը պիտի փնտռէ: Խօսքեր կան Մուսոլինիի մասին: Եթէ ճիշտ է որ բանակցութիւններ կը կատարուին Թուրքիոյ հետ, արամբարանական պիտի ըլլայ եւ Ռուսիոյ հետ մերձեցումը: Եթէ Անգլիոյ նպատակն է իտալական արշաւանքի մղձաւանջով անբեկել եւ չեղձացնել Թուրքիան, Մուսոլինի ալ յօժարուած է արտաքին պիտի ուզէ շոյել զգոհները, ա՛յդ վտանգին հակադրելու համար: Ամէն պարագայի մէջ, կացութիւնը փափուկ է մանաւանդ անոր համար որ, այսօր չկայ նախապատերազան հաստատուն իրձակը: Ամէն ինչ ի ինքնութեան է, իսկ ինչ որ շինուեր է 1919էն ի վեր, միշտ կրնայ խախտիլ, եթէ ոչ փոխ:

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵՆՐԷ

ՍՓՕՐԱՆ ՅԱՐԹԵՅ Հ. Մ. Բ. Մ. ԻՆ

Անշափ հետաքրքրութեամբ սպասուած ֆուտբոլի կիրակիի մրցումը աւարտեցաւ Լիւքսէնպուրցիներու յաղթութեամբ: Պեճիքային ժամանող Մկրտիչը, Լեւոնը եւ Ջարեհը, մէկ կողմէն զգալի կերպով կը զօրացնէին հայկական խումբը, իսկ միւս կողմէն, մեր երկու արժէքաւոր միջնապահներու Ասատուրի եւ Գամէրի հիւանդութեան եւ յառաջապահ՝ Կ. Կարապետեանի ալ անհաստան պատճառով մը խաղին չկարենալ մասնակցելուն հետեւանքով, Հ. Մ. Բ. Մ. քարգաղաշտ կ'ելլէր համեմատաբար սկիւր վիճակի մը մէջ:

Այս տղարուքիւնը մասնաւորաբար զգալի էր պաշտպանողական գծին վրայ: Մեր միջնապահները զերուրթեամբ տիրապետուելով հակառակորդին, կը ձգէին որ հայկական բերդը փորձութեան ենթարկուէր շարունակ:

Առաջին լաջողութիւնները Սփօրայինն էին, որուն շահած 2 նշանակէտին լաջողեց Ջարեհի 1 հատու նշանակէտը:

Պէտք է որձանազրկել՝ որ օտար խումբը պարբերաբար զգալի կը զարձնէր իր առաւելութիւնը փաստուելու մ վարքէջի բաղադրութիւններու ներդաշնակութեամբ:

Այս կերպով Սփօրան ձեռք ձգեց նաեւ իր կրթող նշանակէտը, մինչեւ կիսախաղը լրանալը:

Երկրորդ կիսախաղի սկիզբը հակառակորդը վաստակեցաւ իր չորրորդ նշանակէտը, մինչ կը կու հայ խաղարկուներ շատ տեղի միջակայք մը կը ստեղծէին, զիրար հրձակելով ու ձեռնուկ դաշտին վրայ: Դատաւորը իսկույն խաղէն հետացուց այս անկարգ մարզիկը:

Այնուհետեւ մրցումը շարունակուեցաւ բոլորովին անհաստար ուժերով:— 11 Լիւքսէնպուրցիներ եւ 9 Հայ:

Այս պայմաններուն տակ խաղը խաղաղ կորսնցուց իր շահեկանութիւնը:

Խնայուելի մը արդիւնք՝ Լիւքսէնպուրցիները փնջալիով կ'օրմն ալ ըլլին, որմէ յետոյ Ս. Կարապետեան առանձին ճեղքով ճեղքեց Սփօրայի բերդը, ազուր հարուստով մը:

Որով Հ. Մ. Բ. Մ. պարտուեցաւ 2ի փոխարէն 5 նշանակէտով: Հ. Գ. Գ.

Գլխաւոր մրցումէն առաջ Հ. Մ. Բ. Մ. պահեստիին եւ Արժանիքէջիլի միջեւ կատարուած խաղը (1 B տիտղոսի համար) վերջացաւ 2—1ով:

Սփօրան Հ. Մ. Բ. Մ. ի Ա. խումբին հետ ՀՀ փութու, ամառայ 1ին Club Français հետ ունեցած հանդիպումներու պարտուեցաւ 1—6ով:

Կիրակի օր զերմանական Համագործի եւ Ֆրանսական Քէտ-Սթար խումբերու մրցումին գերմ. խումբը յաղթեց Քէտ Սթարին 7ի դէմ 5 նշանակէտով:

Վերմանական Ամառէջօր խումբը 2—3ով յաղթեց սպանիական հոշակաւոր Պարսէլօնին: Ֆրանսա-Իրլանտա տարեկան բոլորի մրցումը տեղի ունեցաւ շաբաթ օր, Քօլօնպի մէջ 20000 հանդիսականներու ներկայութեան: Իրլանտա յաղթեց 3—3 կետով: Մեծ իրարանցում կար մրցումի ատեն: Ամբողջ հանդիսականները իրենց աղմուկներով եւ արդարակներով կ'անարգէին դատաւոր Սփօրին:

Սկիզբիցի: Խաղէն վերջը կը կու խումբի անդամներով շրջապատուած վիճակի մէջ ամբողջ ցատուէն ազատեցաւ կողմնակալ դատաւորը, որ իր արհեստից Իրլանտացիներու հաշտոյն կը սուչէր յաճախ: Տասնեակ մը թեթեւ վերքեր ստացողներ եղան ընդհանուր տակնուվրայութեան ընթացքին:

ՕՐՈՒՆԱՆ ԴԷՊԵՐԵ

Տիտի ԸԱՀԱՏԱԿՈՒԹԻՒՆ Գանի մէջ ժողովրդական նկարիչ Նայր Փէն քանի մը շաբաթ առաջ հիւանդանոցով քաղաքին հիւանդանոցը ընդունուեցաւ. անիկ ալ ձերբոր առկեանոցը փոխադրուեցաւ:

Նկարչին կէնը այս պարագան ուղկելով օգտադրօծի, ներկայացաւ նկարչին զործատուին, որուն յարմար թէ՛ ամուսինը մեռած է հիւանդանոցին մէջ եւ յուղարկուորթիւնն ալ պիտի կատարուի լաջող օրը:

Գործատուը, ըստ սովորութեան, տխուր լուրը հաղորդեց Արհեստագիտական Մեթոթեան եւ հանգանակութիւն մը կատարուեցաւ, որուն դումարը յանձնուեցաւ կնոջ: Յետոյ ապագուեցաւ դաղաղ մը, պակասին, եւ հրահանգներ տրուեցան յուղարկուորթեան համար: Որոշեալ ժաման, մեռելակառքը հասաւ հիւանդանոցին առջեւ: Յուղարկուորթիւնը սպասեցին քահանայի, որ չէր զար: Բաւական երկար սպասումէ վերջ, քննուեցան հիւանդանոցին արձանագրութիւնները եւ հասկցուեցաւ որ Փէն մեռած չէր: Բարեկամներ լսուող դաջին գտան նկարիչը ձերբանոցին մէջ: Փէն ներդուրթիւն խնդրեց որ անհանգիստ եղած են իրեն համար: Կինը փախած է հանգանակուած դումարով: Ոստիկանութիւնը կը հետապնդէ:

ՏՈՒՆԱՐ ԵՄՍԱՐԵՎՆԵՐԸ

Երեք Լին եւ մէկ Հոլանտացի առաւիպախաներ իրենց հայրենակիցներուն տուարները կը կողպատին խաբերայութեամբ: Անուք կ'ըսէին թէ տուար շինելու մեքենայ մը պատրաստուած են, որուն շնորհիւ իսկական տոնակները այդ մեքենային տակ դնելով, կարելի է բազմաթիւ օրինակներ հանել: Այս կերպով տուարները կ'առնէին եւ անոնց տակերուն ներկայութեան մեքենային տակ կը դնէին: Սակայն յանկարծ մեքենան կը խանգարուէր եւ կրակ կ'ելլելով թուղթերը կ'այրէին: Մարդիկը չէին կրնար բան մը ըսել, քանի որ արկածով այրած էր իրենց զբաղմ: Իրականին մէջ տուարները պահուած էին եւ արածը պարզապէս թուղթեր էին:

Ոստիկանութիւնը ձերբակալեց այս չնաշխարհիկ դիւտին հեղինակները:

ԹՈՒՐԿԵՐԵՆԸ ՊԱՐՏԱՒՈՐԷՉ

Թուրքիոյ մէջ Յունուարէն սկսեալ բոլոր հաստատութիւնները ստիպուած են Թուրքերէն լեզուով կատարել իրենց գործառնութիւնները: Օտար ընկերութիւնները այժմէն սկսած են պատրաստուելուներ տեսնել: Առեւտրական գործակալութիւնը, վերջերս շրջաբերական մը որկելով ընկերութիւններուն, յայտնուէ թէ, Յունուարէն յետոյ խիտ ընտանեացի պիտի կ'ընթակուին բոլոր հաստատութիւններն ու ընկերութիւնները:

ԳՊՈՐԾՆԵՐԸ ՓԱՎՈՒՄԸ

Կարմիրպիտի տարածումը խոշոր շաքիտի հասած ըլլալով, Գասմէմուսի մէջ 15 օրի չափ փակուած են նախակրթարաններն ու երկրորդական վարժարանները:

Թուրքիոյ մէջ Յունուարէն սկսեալ բոլոր հաստատութիւնները ստիպուած են Թուրքերէն լեզուով կատարել իրենց գործառնութիւնները: Օտար ընկերութիւնները այժմէն սկսած են պատրաստուելուներ տեսնել: Առեւտրական գործակալութիւնը, վերջերս շրջաբերական մը որկելով ընկերութիւններուն, յայտնուէ թէ, Յունուարէն յետոյ խիտ ընտանեացի պիտի կ'ընթակուին բոլոր հաստատութիւններն ու ընկերութիւնները:

ԳՊՈՐԾՆԵՐԸ ՓԱՎՈՒՄԸ

Կարմիրպիտի տարածումը խոշոր շաքիտի հասած ըլլալով, Գասմէմուսի մէջ 15 օրի չափ փակուած են նախակրթարաններն ու երկրորդական վարժարանները:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Թուրքիա եւ Սերպիա կը մոտենան

Համայնավար «Իւմանիթէ» կը զրէ թէ քանի մը շաբաթէ ի վեր դիւանագիտական մեծ գործունէութիւն մը կը նշմարուէ Լինկուրի մէջ: Թուրք կառավարութիւնը կը քննէ եւրոպական երկիրներու քաղաքական ձգտումները Սերբաւոր Արեւելքի նկատմամբ: Մայրաքաղաքը հրաւիրուած են Հոսովի դեսպան Սուաւ եւ Աթէնքի դեսպան Ճէվատ պէյերը: Արդէն Լինկուրի կը գտնուի Լոնտոնի դեսպան Ֆելիտ պէյը, որ Երեսի ժողովի արտաքին յանձնաժողովին առջեւ պարզեց միջազգային քաղաքական կացութիւնը, մասնաւորապէս Անգլիոյ տեսակէտը Արեւելքի մասին: Կ'ըսուի թէ շուտով Լինկուրի պիտի հասնին նաեւ Փարիզի դեսպան Ֆելթի պէյ, Պերլինի դեսպան Քէմալ-էտտին փաշա, ինչպէս նաեւ Պելլարատի եւ Պեռնի թուրք դեսպանները: Յամառ զորոյց կայ թէ Թուրքիոյ եւ Եւրոպայի միջեւ դաշնագիր մը կ'ընթելու մասին բանակցութիւնները նկատաւոր այժմանութեան պատճառն է թիրախային յաշնագրով Պալքաններու մէջ ստեղծուած նոր կացութիւնը եւ իտալիոյ բանակցութիւնները Յունաստանի եւ Պուլկարիոյ հետ:

Իտալական քաղաքականութիւնը խառնաշփոթ վիճակի ենթարկած է կերրոնական եւ հարաւային Եւրոպան: Նախկին Պալքանեան խմբակ, որ Ֆրանսայի եւ Անգլիոյ թեւարկութեան տակ կը գտնուէր, կը քայքայուի ինչպատ իտալիոյ: Այս նոր խմբաւորումը խիստ անկարեւորութիւն ունի: Պալքանեան պարտուած ազգերը՝ Հունգարիա, Պուլկարիա, ու տեսակէտով մըն ալ Յունաստան, յուսալից աչքերով կը դառնան դէպի այս նոր քաղաքականութեան վարիչ ուժը, եւ կը յուսան այնտեղ գտնել իրենց պարտութեան, տկարութեան եւ հողազրկման վրէժը:

Միւս կողմէ, սպանալիքի ենթակայ պետութիւնները նոր զինակցութիւններ եւ նոր յենարաններ կը փնտռեն: Եւրոպայի վրա կը նայի դէպի Թուրքիա: Կարելի է ենթադրել նաեւ որ Թուրքեանուս բարեկամութեան շնորհիւ, Եւրոպայի շուտով պիտի յաջողի Պալքաններու մէջ վերահաստատել առական ուժը, ճիշդ ինչպէս 1914էն առաջ:

Համայնավար օրկանը վերջացնելով կը հարցնէ թէ ինչ պիտի ընէ Ֆրանսա, երբ առական այս նոր ուժը վերադառնայ Պալքանները. զգացումը պիտի յաղթէ թէ քաղաքական շահը:

Պելլարատէն հեռագիր մը կ'ըսէ թէ արտաքին նախարար Փէրէն եւ Պելլարատի իտալական դեսպանը կարեւոր տեսակցութիւն մը ունեցան: Կը կարծուի թէ թիրախային դաշնագրին առթիւ ծագած թիրերմագութիւնները պիտի հարթուին բարեկամաբար:

Անգլիական հաստատութիւն ռազմափորձերը

Յունուարի վերջերք անգլիական զօրաւոր նաւատորմ մը պիտի կեդրոնանայ Միջերկրականի շուրջը մէջ, զարման ազդանախորձներուն համար, որոնց պիտի մասնակցի նաեւ Ատլանտեանի տորմիլը: Այս վերջինը արդէն կը համախմբուի Փորթլէնտի մէջ եւ Յունուար 17ին ճամբայ պիտի ելլէ դէպի Միջերկրական:

Գործադրկուրեան սագնապը

Նոր տարին եւ տօնական օրերէն վերջ, անգործութիւնը կը սպառնայ նաեւ մեծ վաճառատուններու պաշտօնաններուն: Կալըրի Լաֆայէթի Արքեպիսկոպոսի մասնաճիւղէն արձակուած են 200 պաշտօնաններ: Սամարիթէնի կեդրոնը ճամբայ տուաւ իր բոլոր օժանդակ պաշտօնաններուն: Նոյն կացութեան մէջ կը գտնուին նաեւ միւս մեծ վաճառատունները:

Ինչ օրուան փակումէ վերջ փարիզեան շրջանի ինքնաշարժի մեծ գործարանները (Ռընօ, Սիթրօն, ար Տիօն-Պուլթօն եւն), վերաբացուեցան երէկ առաւօտ: Գաւառի մէջ ալ բացուեցան հիւսուածեղէնի, կաշիի եւ մորթի մեծ գործարանները, որոնք նորիցէսինը օրուան համար փակած էին իրենց դռները:

Պաշտօնանները հետեւեալ տեղեկութիւնները կը հաղորդէ աշխատանքի հրապարակին մասին:—

Ռօանի (Լուա) հիւսուածեղէնի գործարանին մէջ, սովորական ժամերով կ'աշխատին 2800 բանուորներ, որոնք բաժնուած են տասը հաստատութիւններու մէջ: Չորս գործարաններու մէջ, որոնք 900 բանուոր ունին, աշխատանքի ժամերը զեղուած են 44ի. ուրիշ երեք գործարաններ, որոնք 640 բանուոր ունին, 34 ժամ կ'աշխատին. իսկ 32 ժամ՝ գործարանի մը մէջ որ 380 բանուոր ունի: Ռօանի նահանգին մէջ աշխատանքի ժամերը ընդհանրապէս զեղուած են շաբաթական 40ի, մասնաւորապէս մետաքսի ճիւղին մէջ:

Մետաղագործութեան հրապարակին վրայ, մասնազատ բանուորներ կը փնտռուին Կատ (Gard) նահանգին մէջ, իսկ հասարակ բանուորներու արձանագրութիւնը ընդհատուած է: Տօւի մէջ բարւոքում չկայ: Լուա-է-Շէտի մէջ շաբաթը եւ (Լուրերու շարունակութիւնը կարգաւ Գ. Էջ)

ԻՐԵՆՑ ՕՁԻՔԸ ՓՐԿԵԼ Կ՛ՈՒՋԵՆ ԲԱՅՑ ԿԵԴՐՈՆԸ ԶԻ ԶԳԵՐ...

Սեկտորի, 24 դեկտ. 1926

Վերջերս շոգիի վրայ կը պահանջուին շարունակ, այս գաղութին մէջ և այլ տեղեր:

Անտրոպոլոգիան գլխաւոր պատճառը փորձի ուսումնասիր կեցողն է, որ գաղութներու մէջ ներդաշնակութիւն մը ստեղծելու փորձը կը նկատէ Հայաստանի վարչներուն հանդէպ իրենց ստանձնած յանձնարարութեան դէմ:

Գաղութներու մէջ իւրաքանչիւր ուսումնասիր անհատութիւն մը կը զգայ, փնտռէ և անոնք այս կեցող կենսակցութեանն ու կրօնի ժամ առ ժամ ամուսնաբանութիւն ու աղանդներ: Սակայն, փորձի կեցողը կը զարմայ այդ կարգի փորձերուն դէմ:

Յունաստանը ձեռք օրինակ: Դոյնի մեր 29-ին, Հայաստանի անկախութեան խորտակման տարեգարծը տօնելու նպատակով ժողով մը կը գումարուի: Ար հրահրուին նաև տեղացի համայնականներ, որոնք հանդէպ իրական համայնականութեան ցոյցի մը կը վերածնեն, բեմէն պոռայով:

«Արցախ» վարչութեան խորհրդային Յունաստանը, մասնաճիւղին վրայ դէմքով ու գնդացիներով պիտի վճռեն քանակագումարները» են:

Ար զարմայ յունական մասնաճիւղը: Իր ստեղծման փուլէն հայ գաղութին հիւրասիրութեան դէմ կատարուած այս ակտիւտ ընթացքին առիթով: Իրբևէ կողակից այդ ժողովին մէջ նստած են նաև ուսումնասիր ղեկավարներ, որոնք կը կարծին, կը նկատեն, կը զգան թէ և այս ցոյցերը կրնան օր մը գէշ հետեւանք ունենալ և և իրենց իսկ անձին փնտսել:

Ինչպէս ըստ, անոնք ալ կ'ուզեն ազատիլ այս անտրոպոլոգիան, ճակատագրաց բնույթ համար թէ իրենք կապ չունին այդ յիմարութիւններուն հետ, սակայն կը տատանին, որովհետև կեցողը կը սպասուայ...:

Սեկտորի մէջ այդ կենսակցութեան յարաբերութիւն մը: Եւ ինչ ազատ գործեր կը կատարուին, աւարտութիւն, կաշառակերութիւն են:

Հօկը դարձուցած են թաւանի և սուսի խառնուրդ մը: Հարգարարութիւն գումարներ շորթած են Հայաստանի փոխարկելու պատրուակով, և այսօր չեն կրնար փոխարկել, իսկ զաղծակները իրենց զրամները ետ կը պահանջեն:

Հօկի նախկին քարտուղար Արսէն Մուրադեան, սպասնախնդրէն ազատելու համար կը զիմէ օտարականութեան: Անոր ետեւէն կը մանեն նաև պահանջատէրերը և կը յայտնեն եղիւրդները: Ստախանութիւնը կը բանտարկէ Մուրադեանը որ պիտի յանձնուի դատարանին: Այս վերջինը բանտէն կը խոտովանի բոլոր իրողութիւնները և Հօկի վարչութիւնը կը ներկայացնէ պատասխանատու և մեղադիր կատարուած գործութեանց:

Ուրիշ յայտնութիւններու կարգին, Մուրադեան կը գրէ թէ ճիշդ է որ մեծկազմ գումարի մը փոխարէն, անոնք տարի շատ մը Հայաստանի ձգտեցան և անոնք տեղը խուս մը շէրքեղներ զըրկուցան իրով:

Այդ օրերուն, համարաբար յի պատճառներով տեղի կ'ունենայ Մուրադեանի կուսակցական ընկեր (ոսմկավար) և Հօկի պաշտօնակից պետարտ Արամեանի ցաւակի և խորհրդատու սպանու-

թիւնը փորձուողը կը հասնայ թէ ինչ բաներու հետեւանք են այս բոլորը: Սակայն պոչելի-ուսումնասիր արտադրութիւնը իրմբանք, թէ Յունաստանի թէ հեռու գաղութներու մէջ միտքերը շփոթեցնելու թաւանակներու կատարուած իրարակցութեան, դեպքէն 15 օր յետոյ կը վարձէ երկու անօթի կիներ, իրբևէ սուտ վիճակով: Հարգաքննիչին կը յայտնեն թէ դաշնակցական Արշակ Լեւոնեանը տեսած են, զարտարի թաղին մէջ, կես օրէ յետոյ ժամը 4:30-ին, ուրիշ մէկուն հետ օր կը խօսէր այդ սպանութեան մասին և կը քաջաբերէր սպանիչը չփախնալըսելով որանցազիրը պատրաստ է և արտասահման պիտի դրուի:

Ձարմանք թող չպատճառէ ընթացողին, երբ յայտնեմ թէ, այդ օրը, իմ համարուս երկրորդ օրը, Վերակի, ամբողջ կէս օրէն յետոյ մինչև գիշերուան ժամը 10ը, յիշեալ Արշակ Լեւոնեանը ինձի հետ նստած էր խալիլաղոս արտարձանը և մէկ իրողէ ինձմէ բաժնուած է...:

Արտասահմանի ոսմկավար մամուլը փրփուր բերին և անոնց սպանուած քննութեանց վախճանին, սկսեց և ալ ու ձախ վայրբան ամբաստանութիւններ ուղղել և հանրային իրաւունքներու անուշին կը ձառէ:

Այս նոյն մամուլը պարտ չի համարեր հրահանգելու իր ընկերներուն, որ փախնէ Հօկի կողմէն թաւանի խառնութիւնը և կամ հեռուան այդ փոտութեան օջախներէն, որպէսզի վերջ տրուի ներկայ անտրոպոլոգիաներուն:

Յ. ԱՄԵՏՈՒՆԻ

ԳԱՌՈՒՅՆՆԵՐՈՒ ԿԵԱՆՔԸ 1926 Ի

ՊՈՒՆԻԿԱՐՈՒՄ. — Երբեմնի գոհարեղոյ այս դաղութին տխուր գիծեր շատ կան այսօր: Միշտ շինող, բայց քանդող, միշտ կազմակերպող, բայց շուտով պատակաւոր օդին է որ կը արբանակէ պոչկարանայ կեանքին վրայ: Երբ տարի առաջ կազմուած թեմական խորհուրդը կարճ կեանք ունեցաւ, և բաժնուեցաւ, տեղի տալով տեղի երկույթներուն:

Վերջերս կոչուր մեղմացած է քիչ մը: Տարուան ընթացքին կատարուեցան թաղ-խորհուրդներու և հողաբարձութեանց ընտրութիւններ, որոնց մասնակցեցան միայն պոչկարանայատուները, չնորձի ներքին պատակուտներու: Իրբևէ հետեւանք անվերջ կոչուեցաւ, կատարութիւնը աստիճանաբար սահմանափակուան կենթարկէ զաղութին իրաւունքները, մինչդեռ գրանցք ընդարձակու միջոցներ չեն պահուիր:

Փետրուարին գումարուեցաւ Պոչկարանայ բոլոր հայաբնակ կեցողներու հողաբարձութիւններու համարումարը, զարգացական խնդիրներու շուրջ: Տրուեցան շարք մը որոշումներ, և որոշ ձեռնարկներ կատարուեցան, բայց լուրջ աշխատանք չտարուեցաւ, կըրթական նախարարին բարեացակամ հաւատարմութիւնը իրականացնելու համար:

Հակառակ աննպաստ պարագաներուն, Դաշնակցութիւնը և սոս նաստաղկի երկուստարգութիւնը Հանքեր կը թափեն վատ պահելու ազգային ոգին և մշակոյթը: Դաշնակցութիւններ, հանդէսներ և երկկողմեր անպակաս եղան Սօֆիայի, Ֆիլիպպի, Վաշինգթոն, Ռուստոքի և ուրիշ քաղաքներու մէջ: Այս ուղղութեամբ կարեւոր քայլ մը պէտք է նկատուի «Արտ. ք.» օրաթերթին հրատարակութիւնը, Սօֆիայի մէջ: Տնտեսական երկար անջանայն ալ կը ջլատէ այս գաղութին կեանքը:

Այս տարի գաղութին աշխատանքներու դէմ խարական կարգադրութիւններ կ'աւանդուին: Անոնք մտահոգութիւն դարձան զարգացող նպաստ, և նոր արտադարձ մը համար է արդէն:

ՌՈՒՄՍԻՆՍ. — Հակառակ այն փաստին, որ Ռուստոքի մէջ կուսակցական հակամարտութիւնները սուր հանգամանք չունին, Ազգ. Իշխանութիւնը տեսակ մը դանդաղութիւն կը ցուցնէ:

Որբանոցը, որ ժամանակին գեղեցիկ խանդավառութեան ազդերը հանդիսացած էր, փակման դատարարութեան Դարգացական կեանքը բնակարան է:

Տարուան ընթացքին տեղի ունեցաւ օտար երկրորդական վարձարաններու հայ աշակերտութեան համալուծարը, որ քննուեցան նոր սերունդի ուժացման դէմ կոտելու միջոցները: Հ. Մ. Բ. Մ. քառանձին ուղարկութիւն գրուած է նոյնիսկ ազգային իշխանութիւններու շրջանակին մէջ:

Պոչկարանի Ազգ. վարձարանի հողաբարձական ընտրութիւնները, որ տեղի ունեցան վերջի շրջանին, պայքարի բեմ հանեց Դաշնակցութիւնը ու «Ազգային պոչք» մը: Ընտրութիւնները վերջացան Դաշնակցութեան յաղթանակով:

Շիրակի օգնութեան գործը, որ կազմակերպուած էր համապատասխանութեան հիմքով, խանդավառ միջոցներ ստեղծեց ժողովրդային տարբերու մէջ, և նշանակալից գումարներ տրտաղբաց:

ՍՈՒՐԻՄ. — Ապստամբական շարժումներ, 1926ին ստանալով իր փոթորիկները Սուրիոյ հայ կեանքը, Դաշնակցութեան և շրջականերու հայութիւնը ենթարկուեցաւ նիւթական և ֆիզիքական ծանր կորուստներու: Պատերազմական իրիճակի հետեւանքները, և ազգային անտրոպոլոգիաները մինչև վերջին ամիսները, անտանիք կազմութիւն էին ստեղծած հայութեան համար: Սրբար տարբեր, շնորհի քանի մը անպատասխանատու բախտարկները և մեր թշնամիներու ներքին դաւերուն, հայութիւնը նկատեց թշնամի իր ազգային խտանելուն, և մրցակից երկրի անտեսական ձեռնարկներու մէջ:

Ձանքեր կ'աւանակուեցան համար այս տարածարտութիւններուն: Արտասահմանան մեր մարմիններու ձեռնարկները ֆրանսական իշխանութեան մօտ, որոշ Հափով նպատակ քաղաքական վիճակի բարեփոխման, սակայն չիտարանեց անտրոպոլոգիաները:

Այս բոլորին իրբևէ հետեւանք, արտադարձ պահեց իր սուր հանգամանքը, կարուաններ քշելով դէպի Յիւստան և Հարան: Ամերիկա Տարուան վերջին ամիսներուն կազմութիւնը մեղմացաւ քիչ մը, խաղաղութեան վերահաստատման հետ: Կեանքը աստիճանաբար բնական ընթացք կ'առնէ:

Ազգային կեանքը նոս և սուղիճ իրիճակ ունի: Կաթողիկոսին կազմած նշանակով մարմիններ շուրջ զիգործութիւնները ծաղտուին Սուրիոյ բոլոր կեցողներու և մասնաւորաբար Լիբանանի շրջանին մէջ: Անին կողմէ ժողովրդական ցոյցերով, հանրապրութիւններով կը պահանջէին երեսփոխանական ժողովի ընտրութիւն: Ժողովրդական պահանջը ի վերջոյ յաղթանակեց և կաթողիկոսը Սեպտեմբերին Լիբանանի ընտրութիւնները կատարելու ստուան: Հետ ևս ընտրական պայքար մղուեցաւ Հափով: Պոչքն ու Դաշնակցութիւնը ճակատակցան ուժգնօրէն: Ընտրութիւնները վերջացան Դաշնակցութեան ջանքով: Միջոցները և վաւերացուեցան Կաթողիկոսին կողմէ:

Պարտուած «պոչք»ը, ինչպէս ամէն տեղ, նոս ալ Հնարուեցան կազմութեան հետ: Անոր շատ մը անգամները զինքին ամենագոհեցիկ ծայրայեղութիւններու, և ի վերջոյ յաղթանակեց և կաթողիկոսը Սեպտեմբերին Լիբանանի ընտրութիւնները կատարելու ստուան: Հետ ևս ընտրական պայքար մղուեցաւ Հափով: Պոչքն ու Դաշնակցութիւնը ճակատակցան ուժգնօրէն: Ընտրութիւնները վերջացան Դաշնակցութեան ջանքով: Միջոցները և վաւերացուեցան Կաթողիկոսին կողմէ:

Ի վերջոյ ամարգործն սպաննեցին Դաշնակցական ժողովի անդամ, և ամբողջ Սուրիանայութեան մէջ սիրուած հայրենակից մը, ընդ. Վահան Վարդապետեանը: Հակառակ այս բոլոր մայրաքաղաքներուն, գաւառական ժողովը կը շարունակէ իր գործունէութիւնը:

Սուրիոյ զարգացական գործը կ'ընթանայ կազմ ի կազմ: Դեռ աւելցին Հայկերի մէջ զոյգութիւն ունեցող շարք մը զարգացող միտքեր: Բաժնուած, ենթակայ գաղութան հայրենակցական խրատարութիւններու:

Հոգատար և տեղական իշխանութիւններու հրատարակած հպատակութեան օրէնքը, հնարարութիւններ տուաւ Սուրիահայութեան զուր, գաղութային վիճակին:

Սուրիոյ և քանի մը շրջաններու մէջ մեր հայրենակիցները արդէն գործուն մասնակցութիւն ցոյց կուտան տեղական կեանքին մէջ:

ՍՄԵՐԻԿԱ. — Այս գաղութին մէջ հանրային կեանքին մղում կուտան ստանձնապէս կուսակցութիւնները: Ժողովներ, հանդէսներ, դաստիարակութիւններ անխափան կը շարունակուին: Ինչ որ ազգային կազմակերպութիւն կը կոչուի, պարզ հոգեւոր նոյնութիւն է:

Հօկի պատուիրակութիւնը, հակառակ ստեղծուած արմուկին, ձախողեցաւ իր առաքելութեան մէջ: Հօկերը, ինչպէս նաև պատական կոչուած Կարմիր Խաչը այստեղ ալ աւելի շատ կը ծառայեն պատակուելու, քան շինելու: Հօկի պատուիրակութիւնը ոչ իսկ 10,000 տուար կը ցուարձանարկը:

Ամերիկահայերու քաղաքացիական դատի խնդիրը, որ բաւական խուճաղ ստեղծեց մէկ տարի առաջ, իր լուծումն ստացաւ ի նպաստ հայութեան: Իրբևէ կարեւոր երկույթ պէտք է լինէր Լոզանի ծանօթ դաշնակցութիւն Ռամկավարներու և կղերապաշտանողական օրկան «Կոչնակ»ի նոր ուղղութիւնը: Ամբողջ երկու տարի այս հոսանքները կարեւորապէս զերբունցին և նոյնիսկ Դատարարիցին դաշնակցութեան վաւերացումը, իսկ հիմա ուրիշ բան կ'ընեն, պատի պատ ձեւերով:

Փարիզի նման Ամերիկան ալ պատակուեցաւ վերջին պահուն, Շիրակի աղէտին առիթով: Հօկը խարդախութեամբ, իսկ Բարեզործականը՝ ապիկարութեամբ վիժեցուցին համարախախտման բոլոր փորձերը: Այժմ հանդուսակցութիւնները կը տարուին կուսակցութիւններու կողմէ: Հ. Յ. Կեղը, Կոմիտէն աղէտի առաջին լուրին վրայ արձամարկեց 1000 տուար, Կարմիր Խաչը 1500 և «Հայրենիք» ի վերջին թիւերէն կ'երկուս որ գումարը 9000 տուար անցած է արդէն: Ռամկավար օրկանն ալ առանձին գումար մը հանդուսակցութեան շարքին: Տիբրոյթի, որ միշտ առաջին գծին վրայ կը մնայ, մէկ ժողովի մէջ տասը հարար տուար արձամարկեց, իսկ Յիշգնայի մէջ հանդէսի մը առիթով արտադրուեցաւ 15,000 տուար:

Հայրենակցական Միութիւնները, տարուան ընթացքին պատուիրակութիւններ զրկեցին Հայաստան, նոր ստանալու չեւթութեան համար: Առաջին հիմքը դրաւ Արարիկի շարք: Միութիւնը, թէև փորձը հաստատեց որ նոր քաղաքներ շինելու այս ծրագիրները աւելի շատ ողևուրդան արդիւնք են, քան գործնական հաշիւները: «Նոր Արարիկ»ը կ'իտատ մնացած է արդէն, և Սեբաստացիներն ու Մալաթիացիներն ալ կը խորհին միեւնոյն տեղին վրայ ամբողջ իրենց շինութիւնները, գործակցարար:

Մշակութի գարգացման տեսակետով, կարծէ շեշտով «Հայրենիք» ամառային անխափան շարունակութիւնը չորս տարի է վեր: Ամառային իր շուրջը հասարակ է արդէն բազմաթիւ համար, և կարմիր գրողներ, ասանց կուսակցական խորութեան, և չորրորդ տարուան առիթով, ընդարձակեց ծաւալը, 144 էջը բարձրացուց: 160-ի «Հայրենիք» հրատարակեց նաև ստանձին հատորներ, որոնց վերջինն է Ա. Անարանի «Քրիստոսփոր Միքայէլեան»ը:

Այս նորին, ու եւ նորին քննիքով կուգամ, քննուող աղիկ, ինքնուրու այս ծով ընդերքին հոգիս խառով ու սոգունած. բան մը օրտիս ամենամուծ անկիւնն ինկած, լուռ ու մենիկ, Ձիս կը տանջէ, զիս կը տանջէ, անիւնըսին խեղագարած:

Ես կը սիրեմ միեւնոյն իմ, անոր մէջ է որ ես կ'երգեմ. ես կը սիրեմ լուծիւնն այս, ի՛նչ պէս ապրիլ առանց անոր, բայց երբ կ'իջնէ հոգւոյս վրայ տարօրինակ ձանձուրթ մը խոր, Այն ժամանակ երազանքով քե՛զ կը յիշեմ, ու կ'արտասուեմ...:

Ես յետ եմ երգը սիրուն սիրններուն մեր հովուական, ես տեսեր եմ ծիծաղը ջինջ ծաղիկներու նուրբ ու բուրնան, Ապրիլ եմ ես տեսը չքնաղ հովիտներու տարածական, ու երգեր եմ ձեւերն աղւո՛ր, սա կոյսերուն օտարական:

Բայց բու սէրը, ո՛վ եմ երազ, ո՛վ իմ փոքրիկ նայա՛դ աղջիկ, փու վառ սէրը, այդ բոլորէն ես գերիվեր եմ բանդակի. Գիցանոյշի նայուածքին պէս դու, երազն ու գեղեցիկ, իմ երգերու՝ «Երգ-երգոցն» ես, յաւէ՛րթ, անմահ ու սիրաշէր:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՐՈՒԵՍԸ

(Ի. Ե. Վերջին մաս)

Հայկական բանաստեղծութիւնը փակ, գրահուած անօթ մըն է, որ քրիստոնէական վերանորոգման աղբիւրներէն լիաշուրթ իրմը և թուրանական ծագումէ գեղեցու միջու միեւնորիկ մնացած ժողովուրդ մը գտած է լուին գուրգուրանքով երկինքի կապոյտ հայկերէն, մարգագետիններուն զմբուտէն, արեւէն հրդեհուած լեռներու տեղափոխ ծիրանիէն բնութեան կատարել սէրը ու իր մեղութեան անվրդով տէր մնացած:

Աստուծոյ բազմաձև և ներդաշնակ յայտնութիւնը փակուած իր սահմաններուն մէջ ու անխոնջ մտահոգութեամբ, որպէսզի անոնք չընկաւարուին, հայ ժողովուրդը մանրակրկիտ դիտած ու նկարագրած է իր հողը ու երկինքը, գանձք գրեթէ չօշափած է, իր միսին միս ու իր անձին անգամ ըրած է, որպէսզի Արուեստը ստանայ միակ ու տեւական դրոշմ մը, կազմուած միակ ու անսպաս ներշնչումի մը աղբիւրին վերագրական խիստ միութեան անհոն սպասարտութիւններէն:

Վերջնում միակ ու անվրդի աղբիւր, որ կը ճառագայթէ սակայն իրմէ ժողովուրդի մը բազմաձայն, բազմազան ու բազմաձև կեանքը, նախնական ամենապարզ տարիանքներէ մինչև զիտողութիւնը, սոխորական ընկերային յարաբերութեանց ու քաղաքական անտրոպիկ գէպերու դիտողութիւնը (իխտ սուր հայ բանաստեղծներու ու արձակագիրներու մօտ), մինչև տիեզերական ճշմարտութեանց ու յայտնական խորհրդային ամենա յանդուսակցութեան անխոնջ համարութեամբ: Հայ արուեստագէտը չէ ձանձնած երբեք անպատի մը մէջ, շրջապատութեամբ ժողովուրդներու անհոն տեղութեանէն հայկերէնի ջերմ ու սուրբ փոխուած մէջ, տարուած է նոյնութեան, տարու ինքզինքը ամբողջին իր արուեստին ամենամոտաշխատութեանը, անխոյժ ժամանակի անցքին դէմ, կարծես անխոյժ պիտի փոխուելու խոթանց, իրտա զժառարին պիտի ըլլար գանգաւնը արբու-

նիքներու մէջ գարգացած տարածութիւն փակ, գրահուած անօթ մըն է, որ քրիստոնէական վերանորոգման աղբիւրներէն լիաշուրթ իրմը և թուրանական ծագումէ գեղեցու միջու միեւնորիկ մնացած ժողովուրդ մը գտած է լուին գուրգուրանքով երկինքի կապոյտ հայկերէն, մարգագետիններուն զմբուտէն, արեւէն հրդեհուած լեռներու տեղափոխ ծիրանիէն բնութեան կատարել սէրը ու իր մեղութեան անվրդով տէր մնացած:

Աստուծոյ բազմաձև և ներդաշնակ յայտնութիւնը փակուած իր սահմաններուն մէջ ու անխոնջ մտահոգութեամբ, որպէսզի անոնք չընկաւարուին, հայ ժողովուրդը մանրակրկիտ դիտած ու նկարագրած է իր հողը ու երկինքը, գանձք գրեթէ չօշափած է, իր միսին միս ու իր անձին անգամ ըրած է, որպէսզի Արուեստը ստանայ միակ ու տեւական դրոշմ մը, կազմուած միակ ու անսպաս ներշնչումի մը աղբիւրին վերագրական խիստ միութեան անհոն սպասարտութիւններէն:

Վերջնում միակ ու անվրդի աղբիւր, որ կը ճառագայթէ սակայն իրմէ ժողովուրդի մը բազմաձայն, բազմազան ու բազմաձև կեանքը, նախնական ամենապարզ տարիանքներէ մինչև զիտողութիւնը, սոխորական ընկերային յարաբերութեանց ու քաղաքական անտրոպիկ գէպերու դիտողութիւնը (իխտ սուր հայ բանաստեղծներու ու արձակագիրներու մօտ), մինչև տիեզերական ճշմարտութեանց ու յայտնական խորհրդային ամենա յանդուսակցութեան անխոնջ համարութեամբ: Հայ արուեստագէտը չէ ձանձնած երբեք անպատի մը մէջ, շրջապատութեամբ ժողովուրդներու անհոն տեղութեանէն հայկերէնի ջերմ ու սուրբ փոխուած մէջ, տարուած է նոյնութեան, տարու ինքզինքը ամբողջին իր արուեստին ամենամոտաշխատութեանը, անխոյժ ժամանակի անցքին դէմ, կարծես անխոյժ պիտի փոխուելու խոթանց, իրտա զժառարին պիտի ըլլար գանգաւն

րեք օր զեղջուած է աշխատանքը: Լուստի մէջ գործերը կը նուազին եւ բանւորներու արձանագրութիւնը դադարած է: Հեծանիւրի ճիւղին մէջ աշխատանքի ժամերը զեղջուած են 2ի, իսկ անշատ կտորներ շինող գործարանները արձակած են բանւորներուն մէջ մասը: Սարթի նահանգին մէջ, գործադրկութիւնը կը շեշտուի: Ինքնաշարժի գործարանները 43ի զեղջեցին աշխատանքի ժամերը: Հիւսուածեղէնի տուններն ալ պիտի զեղջեն, որպէսզի կարենան պահել բանւորները:

«Անտեսնի» կազմակերպութիւնը

Աթէնքի մէջ երեւան հանուած է արքայական գազանի կազմակերպութիւն մը, «անտեսնի» անունով: Վարիչներն են յայտնի պետական մարդեր եւ սպաներ: Քաղաքին զանազան մասերուն մէջ կազմակերպութիւնը 11% մասնաճիւղեր ունի եւ անդամները գազանի զէնքեր կ'ընդունին եղբր:

Մէքիկայի իսլամական համաժողովը

Գահիրէէն հեռագրը մը կ'ըսէ թէ Արեւելքի մէջ շարժում մը կը ծրարուի զէպի իսլամական միութիւն: Գահիրէէն վերջ ներկայիս Մէքիքի իսլամական համաժողովին կը մասնակցին իսլամ աշխարհի ամենէն լայնի զէմքերը: Հիճազի թագաւոր Իպըր Սուուտի զիւսանալիստութեան շնորհիւ լաշողած է իր մականին տակ համախմբել բոլոր իսլամները, որոնք Վէնայի միջուկային կազմակերպութեան եւ իսլամադոստութեան պատճառաւ անոնցմէ հեռու կը մնային: Բոլոր ուխտաւորներուն թող պիտի տրուի արուեստեւ իրենց ազանդին համաձայն կրօնական պաշտամունք կատարել:

Իսլամական համաժողովը մեկնելով Քուբանի այն համարը թէ «բոլոր մարդիկ եղբայրներ են», կը ձգտի բարեխաղ մարդոց ընկերային, կրօնական եւ անտեսական վիճակը: Առողջապահական եւ կարգապահական ամէն միջոց ձեռք անուած են զէպի Մէքիքի ուխտագնացութիւնը զիրարացնելու համար:

Ասիէ վերջ ամէն տարի համաժողով պիտի դուրսդուի Մէքիքի կամ օտար ազդեցութիւնէն ազատ ուրիշ ունի քաղաքի մէջ:

Բոլոր իսլամ երկիրներու մէջ միայն թուրքերն է որ օրէ օր անելի կը հեռանայ արարական ոգիէն, որ ցարկ կ'ողկուրէր ամբողջ իսլամ աստուածաբանութիւնը: Վէնայիներու սուլթանը կ'ուզէ իսլամաբանական կնիքը լուծել ի նպատակ իրեն. սակայն զեռ չէ կցած բոլոր իսլամ երկիրներու հաւանութիւնը ստանալ այս մասին:

Անգործներու ցոյցը Սեբասթիա մէջ

Հազարի մօտ անգործ բանւորներ Գիկու. 20ին ժողով մը ունեցան Սեբասթիա մէջ և բուէարկեցին որոշում մը: Ժողովէն վերջ, բոլորը մէկ ուղղուեցան զէպի կուսակալութիւն բայց ոստիկանութիւնը արգելեց անոնց մուտքը շէնքէն ներս: Ասոր վրայ ընտրուեցաւ 50 հոգինոց յանձնախումբ մը, կուսակալին ներկայանալու համար:

Երկու ժամ յետոյ, կէս օրուան մօտերը, զանազան փողոցներէ, անգործ բանւորները հաւաքուեցան քաղաքապետութեան առջև և սկսան «հաց կ'ուզենք... գործ կ'ուզենք...» աղաղակել: Քաղաքապետ Պ. Մէլանիտիս, ենթադրելով որ ցուցարարները կրնան յարձակիլ պաշտօնատան վրայ, հեռաձայնով ոստիկանական ուժ խնդրեց: Ոստիկաններու ժամանումէն վրայ, բանւորները ցրուեցան:

Ցոյցի ընթացքին, խուճապ մը տիրեց Քաղաքապետութեան շէնքին մերձակայ խանութկաններուն մօտ, որոնք սկսան զոցել իրենց խանութները:

Յանձնախումբը, կուսակալէն հաւաստիք ստացաւ թէ, կառավարութիւնը կ'աշխատի մեղմել անգործութեան չարիքը:

Անգործներուն մեծ մասը ծխախոտի բանւորներ են և կը պահանջեն ծխախոտի արհեստանոցներուն բացումը:

Նոր տարին

Նոր տարին առթիւ պաշտօնական ընդունելութիւն կատարուեցաւ Երեւանի պալատին մէջ: Փարիզի դիւանագիտական մարմինը, առաջնորդութեամբ ամէնէն երեց անդամին, Պապի նուիրակ Գերապայձառ Մայիսիի, իր շնորհաւորութիւններն ու բարեմաղթութիւնները ներկայացուց շանրապետութեան նախագահին: Պ. Կասթիճն Տուսթիկ պատասխանելով ըսաւ որ 1926ին վերջապէս իսլամաբանական գործակցութիւն հաստատուեցաւ ժողովուրդներու միջև, որոնք այնքան վէճերով զինուած էին իրարու դէմ: Մաղթեց որ այդ գործակցութիւնն ըլլայ ապահովութեան որոշ գրաւական մը եւ յոյս յայանց թէ բոլորն ալ անկեղծ բարեացակամութեամբ եւ մարդասիրական վեհանձն ոգով տոգորուած պիտի աշխատին, յարգելով միջազգային բոլոր յանձնառութիւնները:

Շնորհաւորական հեռագրերը հասան ամէն կողմէ Հանրապետութեան նախագահին: Սուրբ վարչապետը եւ Լիբանանի նախագահը հաւատարմութեան հեռագրերը ուղղեցին արտաքին նախարար Պ. Պրիանի:

Նախանձի գոները

Նոր տարիի գեղերը, Պերլինի մէջ, որմնաղի մը պարսիանդէս գացած էր իր նշանածին հետ: Վերադարձին, երբ կամուրջէ մը կ'անցնէին որմնաղիքը խտուի կշտամբեց իր նշանածը, բսելով որ ուրիշ երիտասարդներու հետ շատ պարած էր եւ սպաննաց գետին մէջ նետել զինքը:

Ազիլը արեւմտաբանական պատասխան տուաւ: Ասոր վրայ երիտասարդը վայրկեանապէս գրկեց նշանածը եւ ճիւղէ գետը նետեց: Սակայն իսկոյն անդադարուեցաւ իր բրածին, ինքն ալ նետէն գետը նետուեցաւ աղջիկը ազատելու համար: Այս քաջ տեսարանին ականատես անցորդներ անմիջապէս լուր տուին ազատարարներու, որոնք կրցան փրկել երիտասարդը, սակայն աղջիկը գտնուել բոլոր ջանքերը ապարդէւն անցան: Տղան բանտարկուեցաւ:

Մարտիկի մէջ ալ ժամ յօվաւ անու 35 տարեկան Ֆրանսիացի բանուր մը իր կինը միտադրելով որ մտերմ յարաբերութիւններ կը մշակէ դրացիի մը հետ, երեք ձեռք ատրճանակ պարպեց անոր վրայ: Տեսող անձնասպանութիւն փորձեց, երեք անգամ իր վրայ պարպելով գէնքը. սակայն երեք անգամին ալ չմտառուեցաւ: Ժօվան բանի մը վայրկեան խելայեղ թափանցել յետոյ Սէն-Քոստի գաւթափեղէն՝ 20 մետր բարձրութենէ վար նետուեցաւ վիճեօփ կայարանի երկաթուղափեղէն վրայ:

ՄԱՆՐ ԼՈՒՐԵՐ

Ռեթը ՀՈՒԻ ԶԻՆԱԿՈՍՏԻ ՏԱԿ.— Վիեննայէն կը հեռագրեն թէ ցուցարար 2ին ունի անգլիացի եւ երկու գերմանացի շրջիկներ ձեռնակողոր մը տակ մնացին Ատլանթիկ կատարին վրայ: Ազատուեցան միայն մէկ անգլիացի եւ գերմանացի մը: Միւս ունի մեռած են:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՀԱՅ ԶԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆԵՐՈՒՄԻ միութեան հերթական ընդհ. ժողովը պարս. երկրորդական ժամը 8.30ին, 71 Av. Kléber: Օրակարգ՝ Վարչութեան Ընտրութիւն եւ Ընթացիկ խնդիրներ: Հ. Յ. Գ. Լիւնի «Կայծակ» խումբի ընկերները ժողովի կը հրաւիրուին Գշ., երկրորդ խումբի արահի մէջ:

ԿԸ ՓՆՏՈՒԻԻ

— Հ. Զօրկարեան կը փնտռէ իր հօրեղոր աղջիկը, Սաթիւնի Զօրկարեանի ընկերները, որ երեք տարի առաջ Պոլիս, զերձակի մը հետ անուանացած էր եւ այժմ Ֆրանսա կը գտնուի:

Գրելի H. Tchokgarianի, Epicerie 22 Boulevard des Casernes, Uzès (Gard): Տեղեկացողին արժէքաւոր նուէր մը:

Կը փնտռուի Ատրեամացի Ասատուր Արուշեան կամ Գալաճեան: Սուրբ ձէպէլի որբանոցէն զրկուած է Ֆրանսա Ամբիւրկացիներու միջոցով: Տեղեկացնել իր հօրեղորորդուին, Krikor H. Kaladjianի, Cantine Vallette, Cruas-Ardèche.

— Բերուզ Շիրվանեան կը փնտռէ իր մօրեղայրը Մեծ Արմանացի Գարբիէլ Պոլոմանեանը, որ Ամբիւրկա Պոսթօն քաղաքը կամ շրջակաները կը գտնուի:

Տեղեկացնել Բերուզ Շիրվանեանի Chemins des Monts, Passage Privé, Yssy-les-Moulineaux (Seine) France.

— Սեղրակ թափուրեան կը փնտռէ Կիլիկիոյ ճամուղ զիւղէն Կարապետ Աստիսեանը, կինը Փնեղա, զաւակը Մադրանի, որոնք Մարաշէն 1926 Սեպտեմբերին Մարաշիւս եկած են:

Գրել՝ Setrak Tapourdjianի, Bois A. N. 23 Nyoiseau, Sagre M. et L. France.

— Կը փնտռուի Ներսէս Աֆեանը, Պրուսայի Նէրիճէ զիւղացի, որ տասը տարի առաջ Ֆրանսա մեկնած ըլլալով հինգ տարիէ ի վեր որհնէ լուր չկայ իր մասին: Տեղեկացնել, Puzant Biribianի, Café «Ujna Bulgaria» Haskovo (Bulgarie).

— Կարապետ Կօշկարեան կը փնտռէ իր եղբայրը Գրիգոր Կօշկարեանը որ, 1921ին Պոլսէն մեկնած էր Յունաստան: Տեղեկացնել, Karagheuzian Home, Gaudinière, La Ville-aux Clercs, Loire et Cher, France.

ԱՐՇԱԿ Միքայէլեան ապահովագրուած նամակ մը ունի. գրիմը 14 Rue Ortolan, Krikor Mikaelianի:

ՎԱՐՁՈՒ ԵՆ ԱՆՄԻՋԱՊԵԼԵՐԻ Երկու սենեակներ զիրար մտանելի պայմաններով, Լիւքսեմպուրգի դիմաց: Գրիմը՝ Տիկ. Շահպաղի, 5, Rue Gay-Lussac Paris (5).

Հ. ԶՕՔԱՐԵԱՆ 22 Bld. des CASERNES, UZÈS (GARD)

Կը ծանուցանէ թէ Գամասեան փոխարքուած է Ֆրանսայի Uzès քաղաքը, ուր վեց ամիսէ ի վեր բացած է իր նպարավաճառի խանութը: Կը խնդրէ իր բարեկամներէն թղթակցիլ վերադիմելու հասցէով:

ՎԱՐՁՈՒ ՍԵՆԵԱԿ Վարձու են, զիրարմտելի պայմաններով, օգտաւուն 2 սենեակներ, պալատ մը եւ խոհանոց մը: Գրիմը՝ 54 Rue de la Renaissance, Bois Colombes.

ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՊԵՆՆԵՑ ԳՐԵՍԵՆ ՆՈՐ ՀԱՍՏ՝ Librairie BALENTZ 233 Rue Fbg. St. Martin Met. Louis Blanc Paris (10e)

ՊԱՔԻՍՔ ԶԱՎՈՐԵԱՆ ԳԻՆՆԱԿԻ (Piano) 4 ՕՐԿԵՍ (Orgue) ԱՔՈՑ ԵՆ ՆՈՐԳՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՄԱՍՆԱԳԵՏ Գեղարուեստական գանազան առարկաներու 4 Rue de Marché Popincourt Paris 11e Métro Parmentier

Le Gérant: H. TEURNIER IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS 208bis, Rue Lafayette Paris (10e)

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Լուսինի թէւէն Երթուի պանիր շինող մասնագէտ մը, նպատակաւ պայմաններով Գի. մի. «Յառաջ» զբաշարատունը Մ. Ա. սկզբնատաներով:

ՇԱԽՈՒ ՀՈՂ

Փոքր ՄԱՍԵՐ 100 ՄԵՏՐԵՆ ՎԵՐ Գիւր մը գրամով պղտիկ պար. տէղով հողի մը տէր կ'ըլլաք, Սաթիւնի կարարանին մօտը, ուր արդէն 40է աւելի Հայեր հող գնած են:

Մանրամասնութեան համար գրիմը Պ. ԱԿՄԵՆԻԻ, Երեւանի մը ժամը 8էն 10, 14 Rue Keller, Paris 11.

ՃԱՇԱՐԱՆ COSTAS

ԱՐԵՒԵԼԵՆԵՆ ԵՒ ԵՒՐՈՊՈՅԱՆ ԿԵՐԱՎՈՐՆԵՐՈՒ ՄԱՍՆԱԳԵՏ Խնամաւ պատարկութիւն Ընդարձակ արահներ Մասնաւոր սենեակներ 54, Rue du Pont-Neuf, BRUXELLES, Tel. 118.44

ԿԸՂԱՆԳԻ ԿՈՒՐ

ՆԱՐԵԿ աշխարհաբար քարեփն եպսկփի: Գին 50 Ֆրանք: Կարելի է ստանալ Յառաջէն եւ Պալիսնց գրատունէն:

ՏՕՔԹ ԻԶՄԻՐԵԱՆ

48, rue Montmartre (Բ. յարկ. աշ կողմը առաջին դուռ.) Ֆրանսացի կարող մասնագէտներու ընկերակցութեամբ կը դարձանէ Ներքին եւ ԿԱՆԱՆՑ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ԵՆ ՄՈՐՔԱՅԻՆ ՔԻՓԻ, ԱԿՆԱՋԻ ԵՆ ԿՈՎՈՐԻ Գիւստուրմիսները
Téléph. CENTRAL 73-38
Métro: SENTIER կամ HALLES
Ընդունելութեան ժամեր՝ ամէն օր 8Օ — 10ն. 1,30 — 8

ԱՄԵՆ ՏԵՍԱԿ ԳԻՐՔԵՐ

ԿԸ ՀԱՅՔԱՅԵՒ ԶԵԶԻ ՀԱՅԿԱՇԷՆ ԳՐԵՏՈՒՆԸ որ հրատարակել է մասնաւորապէս Լուսաբեր ընթերցարաններու եւ Տոլո միջք մը ունի մատենադարանի զերբերու: Գրիմը. — Librairie Haïgachène, 9 Agopian Han, Tchakmakdjilar, Constantinople.

DOCTEUR PROY

Ex - Interne des Hopitaux Médaillé d'argent
ՏՕՔԹ. Յ. ԻՌԻՊԵՍԵՐԵԱՆԻ Աշխատակցութեամբ կը խնամէ ներքին, կանանց, մորթալիս, վեներական հիւանդութիւնները: Եւրակալաբութիւններու (varices) հիւանդանոցաբանութեան ատանց գործողութեան: Ամէն օր ժամը 10-12, եւ 2,8, Կիրակի եւ տօն օրեր 9-12: 142 R. DU FB. St. DENIS Կատ տը Է՛հաթի մօտ, Հեռաձայն՝ Nord 31-49:

ՍԱԿԱՐԱՆ

3 Յունուար 1927

ԳՐԱՄՆԵՐ	Ֆր.
Սթրլինգ, L. St.	122 81
Տոլար, Dollar	25 30
Մարք (սովի) Mark	5 80
Պարսկան թղթ. L. Trq.	12 95
Պրք. սովի " or	114 —
Մէքսիկէ Médjidié	8 —
Լէվա 100 հասար Léva	17 75
Տրակալի " Drachme	32 —
Լիր " " Lire	111 50
Պելլ. ֆրանք " Frc. Belge	70 —
Չուից. " " Frc. Suisse	174 —
Լէյ 100 հասար Ley	473 —
Չերկոսեց (10 Roubles or)	95 —
ԱՐԺԵՆՈՒՂԹ	
Բլ. Ֆր. Ֆոնալի I Cr. Fonc. Eg.	3200 —
" " " " " "	1700 —
" " " " " "	1500 —
Թուրքի երկրիկ. Lots turcs	160 —

Comptoir Parisien de change et de Crédit 80, Rue Lafayette

ԳԵԿՏԵՐԵՐ 181-Ն ՍԿՍԵՍԼ
Արեւելեան անուանի երաժիշտներ ամէն երեկոյ ժամը 7էն մինչեւ կէս գիշեր կը նուագեն
CORNE D'OR
Հ.ԲԵՂ. ՃԱՇԱՐԱՆ — ՄՐՃԱՐԱՆԻՆ ՄԷՅՅ
46 Avenue Secrétan (Պոլիվար մէթրօ կայարանէն երկու քայլ միայն):

Ծ Ն ՈՒ Ն Գ Ի Ն
ՈՒՐ ՊԻՏԻ ԶԱՇԷՔ
Անշուշտ Ղ. ԶԱՓԱՐԵԱՆԻ Յաշարանը, որ այս առթիւ մինչեւ առաւօտ բաց պիտի ըլլայ: Իսկ սովորաբար ճաբած եւ կիւրակի իրիկունները մինչեւ 12 Արեւելեան երաժշտութիւն:
Մի մոռնաք նաեւ խմբան համար պատրաստուած ծովի տոլման:
36, Rue Polonceau, Métro Barbès կամ Chateau Rouge.

ԹԷՅ ԵԱՎՐՈՒ
ՈՒՂԱԿԻ ՍԷՅԼԱՆԷ, ՀՆԳՎԱՍՏԱՆԷ ԵՒ ԶԻՆԷ ՆԵՐԱՇՈՒԱՇ ԱԺԱՆ, ՀՈՏԱԷՏ ԵՒ ԽԱՅՈՂԱԿԱՆ
ՊԱՆԱԶԵԼ, ՅՐԱՆՍԱՅԻ ՄԷՅՅ
ԲՈՒՈՐ ԼԱՍՆ ԵՊՐԱՎԱՃԱՍՆ ԵՆԵՆ
Հատուած 1880ին
Արեւելեան ճաշիկ եւ ծագիկ թէյերով խանութները:
Թղթակցութիւն ուղղել Comptoir des «Thés YAVROU» 23, Rue Sénac, Marseille.
Եգիպտոսի ընդհ. ներկայացուցիչ C. B. Hlav, 7 Rue Mahmoud Pacha et Falaki, Alexandria.

ՏՕՔԹ. Լ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ
ՄԱՍՆԱԳԵՏ ՆԵՐՔԻՆ ՄՈՐՔԱՅԻՆ ԵՒ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՆԱԳՈՒԹԵԱՆՑ
126, Rue du Faubourg St. Denis
Métro: Gare de l'Est
Téléphone: Nord 84-04
Ընդունելութեան ժամեր՝ Ամէն օր 2.30-7.30—Կիրակի եւ տօն օրեր՝ 9-12

ԶԳՕՆ ՊԱՐՍՍՄԵԱՆ
ԵԱՆՕԹ ԴԵՐՁԱԿԻՆ ԴԻՄԵՏԷՔ
19 Rue Rodier Metro Cadet կամ Anvers
Գիւրամատչելի գիներով, լաւագոյն կերպաներէ, մաքուր, խնամքով կարուած հագուստ ունենալու համար: Արագ յանձնում:

ՍԵԾ ԻՐԱՐԱՆՑՈՒՄ ՊԵԼՎԻՒՄԷՅ
ՈՒՐ ԿԸ ՎԱՋԵՆ ԲՈՒՈՐ — «ԱՐԱՔՍ», ՃԱՇԱՐԱՆԸ
10, RUE RAMPAL
Ներկայիս ամէնէն աժամը, ամէնէն համեղը եւ մրակ ժամադրաւարը արեւելեան ընտիր կերակուրներու սիրահարներուն:
«Արաքս» կ'աւետէ թէ մասնաւոր պատրաստութիւններով պիտի ջանայ կարանդն ու շնունդը գուրած ու հաճելի անցնել տալ իր յաճախորդներուն, Յոնացիներով իր ճաշարանը փութացնէ վայելել ընտիր «շիշ քէպպալը» եւ աւանդական անուշապուրը:
Տօնածառ եւ նուագ: Փոփ. էլմանեան եւ չարաճեան պիտի նուագեն ընտիր եւ հաճելի կտորներ:

BILLANCOURT ՅԵՐԵՐՈՒ ՈՒՇԱԿՈՒԹԵԱՆ
ԲԱՑՈՒՄ
ԱՍԱՆԱԲՈՒԺԱԿԱՆ ԳԼԻՆԻՔԻ
(ՀԵՅԿԱԿԱՆ ՀԵՍՏԵՏՈՒԹԻՒՆ)
2 ՅՈՒՆԻՍՐ 1927
172, Rue Général Galliéni, 172 — BILLANCOURT
Իրեն խնամքով կը դարձանուին աւուայի, լինտերու եւ բերնի հիւանդութիւններ: Մասնագէտ ատամնաշարներու, գուռով եւ պրիսի: Կ'ընդունի ամէն օր կէս օրերէ յետոյ ժամը 1.30—7.30
Զրի ընտելիւն եւ առողջապահական յանձնարարութիւններ:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ
POLYCLINIQUE DE BELLEVILLE
29, Rue (Place) des Fêtes, Paris. XIX. Tél. Nord 96 - 61
Տէր եւ Տօրեկ՝ ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՅԵԱՆ
Բացուած է Պէլվիլ ընդարձակ բուժարանը (Polyclinique) ուր հայ եւ քրտնացի կարող մասնագէտ բժիշկներու միջոցաւ ուշի ուշով եւ խցմտօրէն կը ընտելն ու կը դարձանուին գիտական նոր մէթոտներով ամէն տեսակ ներքին, կանացի տղայոց, վեներական, սեռամիլային, վիրաբուժական, ինչպէս նաեւ աչքի, բիւի, կնկորդի, ականջի, բերանի ու ալուաներու հիւանդութիւնները:
Հիւանդները կ'ընդունուին ամէն օր առաւօտեան ժամը 9էն մինչեւ երեկոյեան ժամը 8: Կիրակի եւ տօն օրերը մինչե

ՀԱՐԱՇԻ ԳՆԱԿԻՆ
3 ամս. 6 ամս. Տար.
ՅԵՐԱՍԱ 33ֆ. 70ֆ. 140ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ 20շև 40շև
ԶՈՒՒՅԵՐԻԱ » »
ԵԳԻՊՏՈՍ » »
ԱՄԵՐԻԿԱ 6 ամ. 10 ամ.
ԵՆՐՈՊԱ 100 ֆ. 200ֆ.

"HARATCH"

Իմրագիր՝ ՇԱԽԱՐԵ ՄՈՒՍՏՔԱՆ
Directeur-Propriétaire : SCHAVARSCH MISSAKIAN
Rédaction & Administration
Խմբագրություն
208 bis, Rue Lafayette - PARIS (10e)
TÉLÉPHONE : NORD 57-82 MÉTRO : LOUIS-BLANC ou JAURÈS
Հասցեի փոփոխութեան համար պետք է վճարել 2 ֆրանկ

ԶՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
5
ՅՈՒՆՈՒԱՐ
1927
5 JANVIER 1927

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍԲ

“ԻՍԿ ՄԵՁ, Ո՛Վ, ՊԵՏԻ ՀՈԳԱՅ,”

Մէկ աւելի ուշագրաւ կէտեր կան մեր հարցարանի պատասխաններուն մէջ, որոնք լոյս կը տեսնեն օրը օրին:

Ինչպէս կ'երեւայ, գործադրութիւնը զգալի չէ տակաւին շատ մը վայրերու մէջ: Շրջաններ կան ուր գործարան փակուած է, ոչ ալ բանաւոր ճամբուած. թէև գործատէրերը առիթէն կ'օգտուեն, աշխատավարձ զեղջիւր եւ տաքնապար այլապէս շահագործելու համար:

Ուրիշ տեղեր ալ, տաքնապար այնպիսի սաստիկութեան հասած է, որ յուսահատական խօսքեր արտասանել կուտայ: Եւ մեր անճար հայրենակիցները քաղաքներէն դիւրերը կը չունեն, կամ շրջանէ շրջան կ'երթեւեկեն, գործարաններու առջև պոչ կ'ապրու համար:

Այս առիթով, թերեւս աւելորդ չըլլայ յիշեցնել որ, նոր հոգեբու գուռ կը բանան խմբական եւ անհաշիւ տեղափոխութիւնները: Մենք չենք յաւանիր ամբողջ ինչորք լուսարանի մեր հարցարանով եւ օրը օրին քաղցրով տաքնապին վերաբերող բոլոր լուրերը: Սակայն ինչ որ կը հրատարակուի, պէտք է տեսակ մը ուղեցոյց կազմէ. որովհետեւ աղբիւրը մէկ չէ: Մենք լայն տեղ կուտանք ոչ միայն մեր թղթակիցներուն եւ ընթերցողներուն լուսարանութեանց, այլ եւ պաշտօնական տեղեկագիրներու, մինչեւ անգամ ընդդիմադիր թերթերու լուրերուն, որոնք աղտոտ չեն քաղաքական նկատմաներէ: Օրինակ չեն պակասի փարիզ եկողներ այլ: Արդ, գործադրութեան տաքնապար ամէնէն աւելի սուր է այս քաղաքին մէջ: Նպատակաւ անցողները համեմատաբար աւելի շատ են Ալեքի նահանգին մէջ: Ապրուստը աւելի սուղ է, իսկ նոր բանւորներու արձանագրութիւնը՝ բաւական ատենէ ի վեր դարձած: Պարսպ տեղը չէ որ Ալեքի նահանգին Տեղաբնակի Գրառնակը մասնաւոր ազգաբարձութիւն մը ուղղեց, որպէս զի գաւառներէն փարիզ չգնան, միամիտ յոյսերով: Այստեղ հազարաւորներ կարգի կը սպասեն գործարաններու դուռը, ցուրտին եւ անձրեւին տակ: Անշուշտ առտուն կանուխ գաւառէն հասած անբարտը չէ որ ճամբայ պիտի գտնէ:

Տաքնապին սաստիկութեան տակ, դան խորհրդածութիւններ ալ կ'ընեն մեր աշխատակիցները:

«Բաւական է որքան տառապանքներ երկնքի տակ. բացէք ինքնիքին դուռերը, որպէս զի մեր հայրենի գիւղերը շէնցնենք: շարքերով մեզի կարօտ է եւ մենք ալ անոր», կը գրէր Տէսինի մեր թղթակիցը:

«Ի՞նչ այսպէս շարունակուի, շիրակի աղետակներու վիճակէն ալ գէշ պիտի ըլլայ մեր կացութիւնը», — գիտել կուտայ, այսօր, ուրիշ հասարակից մը: «Շիրակի համար ամէն կողմէ օգնութիւն հասաւ, իսկ մեզի ո՛վ պիտի օգնէ, Իտալիան ի՞նչ Սպանիան»: — «Իսկ դո՛ւն, Արմէնիէն, ի՞նչ պիտի ընեն այս վտանգին դիմանալու համար», հարցուցած էր իտալացի աշխատաւոր մը, իր հայ բարեսպանը:

Դաշոյնի սրուածութիւնն ու սանձութիւնն ունին այս հարցում, ներք, ինչպէս նաեւ այն ճիշդ որ կ'արձակուի ամէն կողմէ, հայրենիքի կարօտով: Բայց, ո՛վ է լսողը: Հայաստանի խորհրդային իշխանութիւն գլուխ առած չունի Անգլիոյ հանրապետութեան գործադրութիւն, կամ... Ճապոնի կարմիր յեղափոխութիւնէն, որպէս զի կարենայ դրադի այս կարգի խնդիրներով:

Ակամայ աչք մը կը պտտուեն խորհրդային թերթերու վերջին կապոցին վրայ, և կը տեսնենք որ հայ վարիչներուն ոտքը գետնէն կտրեր է, Անգլիոյ կապի կեդր. Գործադիր կոմիտէի (խորհրդարան) նաաշրջանին բացման առթիւ: Շողիքներ կը վազեն ամէն մէկուն բերնէն, իրար գովելու համար: Ահա-սակի թափափուք իմանողն մը, որ Միասնիկեանի հովիւր անտէր է, և ծափ ու ծնծղայ կը գարնէ, «Ինչպէս պիտի լը» մը լսած ըլլալով փանձակի մէջ, ժողովին օրը:

«Ի՞նչ հարցերն ալ պիտի լուծուին ժամանակի ընթացքին, բայց ոչ ընտելութիւն, մաքրութիւն», այլ փոխադարձ համաձայնութեան միջոցով:

Այլ փոխադարձ համաձայնութիւնը՝ այնքան ամուր է որ, փախտական թուրք ու թաթարը կուգան հանդիստ կը տեղաւորուին Հայաստանի մէջ, կը տիրանան հայկական գիւղերուն և հողերուն, իսկ հայ գաղթականը ոչ միայն տեղ չի գտներ, այլ եւ չի կրնար Արդիւնի կցուած գաւառներուն մտնելու: «Կեցցէ Միութիւնը» տառապէս կը գործարարի հայկական հողերու յափշտակութեամբ, և տանեակ հազարաւոր հայրենա-կիցներու թափափանցութեան գնով:

Հայաստան աշխարհին մէջ, Հրազդանի հովիտին բնակչութեան մեծամասնութիւնը թուրքերը կը կազմեն: Մէլի մի ամբար և Ակրի շայի մէջ այս տարի վերահաստատուեցան երեք թրքական գիւղեր: Չորսի շրջանը ամբողջովին թուրքեր տեղաւորուած են:

Անցեալ տարի Յունաստանէն փոխադրուած գաղթականները ցիր ու ցան եղան, իսկ Նախիճեանի Հայերը կը շարունակեն գաղթել, չկարենալով հանդուրժել թուրք-թաթար գործակալներու կամայականութեանց: Ի՞նչ փոյթ: Վրաստանի ներկայացուցիչ Յիսակայան մե՛ծ աւետիս մը տուած էր կողկասի ժողովուրդներուն, այդ միեւնոյն ժողովին մէջ. «Եթէ մենք մէկ կողմէ ունինք յեղափոխական Չինաստանը եւ եթէ միւս կողմէ ունինք այն փաստ որ Անգլիոյ պրոլետարիատը կ'անցնի յեղափոխական շարժման կողմը, մեր գործը ապահովուած է ամբողջ կրկնապէսի վրայ»:

Ուրիշ խօսքով, դեռ երկար ժամանակի համար ապահովուած է հայրենագործի եւ անտուն բաղմութիւններու խոր-խափումը՝ ամբողջ երկրագունդին վրայ:

Թող անոնք պտուսն որքան կ'ուզեն.

— Իսկ մեզ ո՛վ պիտի հոգայ...: Ե.

Ի՞ՆՉ ԱՆԿԻՆԵՍ

ՊԱՏԿԵՐ ՍԸ

Աշնանային դաղը ու մթամած միջօրէ մըն էր: Մենաւոր ու անպատակ կ'անցնէի մեր եկեղեցիի բակէն: Ազմուկ ու իրարանցում կար: Խնայում մը տղոց, — խանդոտ, ժիր ու ոգեւոր: Հայ արիւններն էին: Աւելի անգին, անկիւնը շարուեր էին ուրիշ երկու խմբակներ: Աւ ձիգ չունան մը մէկ խումբէն միւսը՝ կը շնաւային իրար գերեզմարէ: Անգաղաւթար կանդ առի: Նայուածքը ուշադիր ու պիշ յանդէ էի տղոց վրայ: Ի՞նչ խօսուելու ու գրաւել էր արդ պատկերը:

Տղաքը, — հայ տղաքը, — գոտեմարտի մէջ էին: Պրկուած, ուս ուսի ու շունչ շունչի, ուսած եւ ամէն մէկին կուրծքին տակ հեւք մը թաւալուն...: Երբեմն իրար կը հրէին, օրորուն եւ յորդ՝ փրկուելու՝ ալիքի մը պէս: Կամ՝ իրար պլլուած: Մէկին ոտքը, յանկարճ, սահմանքի են, թակալ: Աւ, անաւատիկ, պատնիշուած ընկերոջ: Եւ, այսպէս, նեղիւն, զերթոր ու «ճակատագրական» պայքարը մեր տղոց մէկ կէսին՝ միւս կէսին դէմ: Պայքար մը, որ իրերօգնութեան բնագոյր կը զօրացնէ: Հանոնք այսպէս՝ կուրծք կուրծքի ու կողք կողքի՝ նուիրումի կոչումին կը վարձակուէն, ու, նաեւ, կեղծիցիօրէն, ճիշդին, միանին, յաղթանակին, ու, եթէ հարկ ըլլայ, փառաւոր անկումի մը մէջ՝ պարտութեան պատկերը կը դնէ... *

Այդ մտապառկերը զանկիւս տակ թողուցի բակը: Տղոց պըրկուած ու շնչահեղձ ճիւղը դեռ կը մնար տեսողութեանս առջև: Անորապարձալ սերունդին: Սա մեր անոյ ու հասակի նետոյ սերունդին: Ի՞նչի ու ձեզի, «սորբութեան», տղաքը: Անորապարձայ մեր միջավայրին: Օտար ու խորթ, այսպէս ինչ քաղց յորձանքին: Աւ ինձի թուեցաւ թէ նման ճակատագրական ու տարապայման պայքարի մը մէջ է այսօրուայ անոյ՞ ճիւղ սերունդը՝ չունան մէկ ծայրն առած, մինչ միւսին՝ մեզ հակադրող խորշակն ու ապագայ-նացման կամ խաթարումի անխտապիկի շարքեր մեր դէմ...: Աւ խորհեցայ թէ՛ պարտադրօնէ պայքարի մէջ ենք մենք եւս: Կը կուրծք արդէն: Աւ կը կուրծք շնչայն ու կրկուտ եւ որքան անհրաժեշտ է որ ամէնքս ըլլանք կուշտ կուշտի — ինչպէս հայ արիւններ՝ չունան կողքը, — շունչ շունչի, կողք կողքի, մէկը ամենքին կրկնած, ու ամէնքս մէկը պաշտպանած: Հաւատաւոր ու միակամ՝ կանխելու համար մեծ ու յորձանուտ ապագա-զայնացումը, որուն եղբրքն ենք արդէն...: ՎԱՆՐԻՃ

ՉԻՆԱՅԻ ԿԻՆԵՐՈՒՆ ՄԱՋԵՐԸ
Վերջին ամիսները, չինական կառավարութիւնը բանի մը հրովարտական հիւսած է, որոնք կ'արգելին գեղին տիկիներուն մուտքը պիլարոյնի սրահներէն, պազարներէն և զբօսարմեններէն ներս: Ուսանողներէն ալ, գիւրուած է յաճախել Թատրոն եւ հանրային պարտէզ: Կը հրովարտակ կամ մըն ալ կը դատաւարակ կորուած մաղերը բուսցնեն, որպէսզի, ապստամբութեան այս օրերուն, սեռերը չլքուին իրարու հետ: Այս պատճառաբանութիւնէ: Գառ, փերիի կա-

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

13 ՏԵՐՍԻՍՅՈՒՆԵՐ ՍԱՀԱՊԱՐՏ

Գեկտ. 28ին խորհրդի մէջ մահուան դատաւարտուեցան 13 ՏԵՐՍԻՍՅՈՒՆԵՐ, որոնք ներկայ էին, եւ կարգ մը փախըւ. տակաւներ, իսկ ծանր պատիժներու ենթարկուեցան 14 հոգի: Այս առիթով ընդթ, դատաւարը, խորհրդի երեսփոխան Ապտիկ Հագ ուշագրաւ ձառ մը խօսեցաւ, որմէ կը բարեկարգ հետեւեալ հատուածները:—

«ՏԵՐՍԻՍՅՈՒՆԵՐը դարերէ ի վեր պետութեան առաջարկները չեն կատարեր, տուրք, զինուոր չեն տար, մէկ կողմէ աւազակները եւ ոճրագործները կ'ընդունին եւ կը պաշտպանեն, ամէն առթիւ զէնք եւ ուղիւմիտներ կ'ամբարեն եւ պետական ընդհանուր ծառայութեանց եւ պարտականութեանց եւ ոչ մէկուն չեն մասնակցիր: Քէմալ Գուրու Չայ, Բէֆաճիյէ, Բլուժեր, Չմը-կիւմազ, Արարիկը, Կապուռն եւ մինչեւ իսկ Հազիյէ, Բարու եւ Մազկերտ դատաւարներուն մէջ, ասոնց յարձակումներուն եւ հարստանարութիւններուն չենթարկուած ընտանեկան բոյն չէ մնացած: Ասոնք չեն աշխատիր, բայց միշտ աշխատող եւ տէրութեան հնազանդ ժողովուրդին ձեռքը յափշտակող եւ զանոնք սպանող ոճրագործներ են: Իրենց միջեւ կառավարութեան դէմ «պատերազմ կայ, յաղթութիւն չկայ» նախադատութիւնը առածի կարգ անցուցած այս խիստ նենգամիտ եւ արհեսարու զանգուածը իր վերջին յարձակումն ալ հանրապետական կառավարութեան դէմ ուղղած է: Կախարհաւ հանուած Շէյխ Սայի-տի ապստամբութեան միջոցին Չմըկիւմազի վրայ յարձակող եւ ՏԵՐՍԻՍԻ անպարտելի աշխրթն եւ ազգային հերոս անունը առնող այն աշխրթն ժողովուրդը վերջին անգամ ալ կառավարական ուժերու վրայ կրակ բանալով, չէ հնազանդած իրենց արուած հրամաններուն եւ յորհրդներուն: Մեր հանրապետութեան յաղթական վարչութիւնը եւ անոր զօրաւոր եւ քաջ զինւորները պէտք եղած հարուածը ինչպէս իրենց, այս աւազակներու խումբը կազմալուծած է և պարտութեան մատնած են: Այս միեւնոյն դատաւարութեան առիթով, 83 կիներ եւ տղաքներ ալ դատաւարտուեցան կեսարիոյ պաշտօնական հաստատութեանց մէջ ծառայելու: Մահապարտներէն 8ը ամմիշապէս կախուցան ջարը Մէլիտանի մէջ, իսկ ինը հոգի անշափափա ըլլալով, բանտարկութեան դատաւարտուեցան:

Այս միեւնոյն դատաւարութեան առիթով, 83 կիներ եւ տղաքներ ալ դատաւարտուեցան կեսարիոյ պաշտօնական հաստատութեանց մէջ ծառայելու: Մահապարտներէն 8ը ամմիշապէս կախուցան ջարը Մէլիտանի մէջ, իսկ ինը հոգի անշափափա ըլլալով, բանտարկութեան դատաւարտուեցան:

“ԼԵԲԱՂ” ԳՈՅՔԵՐՈՒ ՍԻԱՐԸ

Գեկտ. 29ին Թուրքիոյ կըմ, գործավարութիւնէն «Լեբալ» Գոյքերու տնօրէնութեան հասած հրահանգի մը մէջ կը հրամայուի որ Էլվաֆի փոխանցուին ոչ-փոխանակելիներու կողմէ լքուած փճարէթէյնի կալուածները: Այս կերպով Էլվաֆի փո: խանցուելիք լեբալ գոյքերու քանակը կարեւոր թիւի մը կը հասնի, նկատի ունենալով որ լեբալ գոյքերու մեծ մասը փճարէթէյնի են: Այսպիսով բաւական պիտի հարստանայ Էլվաֆի վարչութիւնը: Միւս կողմէ հաւանական է որ բան մըն ալ չմնայ Լեբալ Գոյքերու տնօրէնութեան ձեռքին տակ:

Նախապէս, Լոզանի մէջ, իտալապատակ ընդունուած էին 450 հայ եւ այն փախստականները, որոնց անունները անձանթ էին: Իտալացիները սկսած են հետզհետէ իմացնել այս անունները, որոնց մեծ մասը փախստականներ են: Օրինակի համար, հրամայուած է վերադարձնել Տիկ. Մարիամիկ կորեկեանի Լեբալ Գոյքերու տնօրէնութեան կողմէ գրաւուած եւ 400,000 ոսկի արժէք ներկայացնող կալուածները, նկատելով որ ան իտալապատակ դարձած է: Այս կերպով վերադարձուած են նաեւ Պ. Ներսէս Նարեանի կալուածները, որոնք մօտ 200,000 ոսկի կ'արժէին: Կայ նաեւ թուրքեկեան վերջին համաձայնարի պարզան, որ կը վերաբերի 150 ոչ-փոխանակելիներու: Ասոնք երբ վերադառնան, պիտի պահանջեն իրենց կալուածները, եւ այսպէսով ինքնին հաշուեյարարի ենթարկուած պիտի ըլլայ «Լեբալ» գոյքերու հարցը եւ հաւանաբար լուծուի նաեւ «Լեբալ» Գոյքերու վարչութիւնը:

Գործադրուելու սուգնապար

Գրեցինք թէ մեծ գործարանները վերաբացուեցան երկու-շաբթի օր: Իրենի վարիչը յայտարարած է թերթի մը թէ գործարանին մէկ շաբթի փակուած սովորական բան մըն է և թէ աշխատանքը ընականոն է:

Սիթիոյն եւս գործարանին փակուած սովորական կը գտնէ և ներկայ անտեսական տաքնապին չի վերաբեր գայն: Ծիշտ է որ, կ'ըսէ, գործերը նուազած են շափով մը, որուն պատճառաւ աշխատանքի ժամերը Գեկտ. 6էն ի վեր պակասեցուցած ենք 43էն 44ի: Այժմ կը բանի գործարանը իր բոլոր կազմով: Քանի մը աւելածուներ և ոչ-մասնագէտ աշխատողներ միայն արձակուած են: Նոր մասնագէտ-բանւորներ անունեցան:

Ֆարման օդանաւի գործարանը 4000 հոգիի տեղ 250 բանւոր միայն կ'աշխատանքն էին մը:

Ինչո՞ւնաբար մեծ գործարանները բացի քանի մը համապարտներէ, նոր բանւոր շարին երէկ եւ առջի օր:

Սէն-Տրիի Բաղաբապետութիւնը (համայնավար) կ'օժանդակէ ֆրանսացի եւ օտար գործադուրկներուն:

Տըլոն-Պէլլի գործարանին ինքնաշարժի ճիւղը կէս ալ կէս ճամբած է իր աշխատողները: Իսկ միւս ճիւղերուն մէջ ալ գործերը շատ զեղջուած են:

ՕՐՈՒՆ ԳԻՐԵՐԸ

„ՔՈՐԵՐԻ ՔԱՐԸ“

(ՓՈՐՏ ՏԻՆՉԱՄԷԼԻ)

Մէջը փրանական արդի դրականութեան ներքո՛ւ, թափանցող վրայագիրներէն, ժորժ Տինչամէլը: Կոչուով թիշի, որքան ֆիզիքական տուայտանքներու, նոյնքան և հոգեկան անձկութիւններու վրայ հակած է իր խոհուն հոգին, որ դուրի լայն թիւնով կը ջանայ պարտքը, ամբողջ գանձը: Իր հերոսները հոգեկան թաքուն տառապանքներ կրնան, մարդիկ որոնք դերմարդկային յայտնուած, անկարելի սէրներուն, դերագանց գաղափարներու խաչը իրենց ունին առած, կը բարձրանան ճակատագրի փողոթնում: «Քորերի Քարը» նորագործ իրիտասարդութեան տաքնալը կը ներկայանայ, շրջան մը ուր մարդուն գերագոյն խանդավառութիւնները յանկարծ ճակատ ճակատի կուգան կեանքի ստան իրականութեան հետ: Մեզմէ միջ չէ սպրած ցնորհակոծ երգներէ թաւալլոր այդ անկումը դէպի ստորալայ աշխարհ: Արարողաց հոգիներու համար կատարելու ողբերգութիւն մըն է այդ շրջանը, երբ կը ստիպուին անգամ ինչ ալ վերագնահատել կեանքը, իրենց հոգիին արժէքները, իրենք զիրենք ու կը ջանան հաշտուիլ, տոկալ, հանդուրժել անողբ իրականութեան: Անթուան Ռըսէկէի տասնութութամեայ պատման մըն է, հոգին խանձարուտի մէջ, որ դառնուն նոր փոխադրուած է Փարիզ, բժշկութիւն ուսանելու: Իր ետին հաւատքը ունի, աւելի ճիշտ՝ մոլորաբանութիւնը, ինչպէս ամէն հասունացող պատանի, իր ամբողջ հարստութիւնը իր գաղափարներն են, որոնք վճարուած և բացարձակ, զերծ ամէն հակակշիւտէ, իրականութիւնը կը յաւակնին ևնթարկել իրենց: Իր առաջին շփումը կեանքին հետ կ'ունենայ Քլամարի դիագնոսական արհեստներուն մէջ: Բժշկական ուսանողներու խայտարակէտ բազմութիւն մը հող կ'ապրէ ու կը խառնուի անանուն դիակներու քառասուն, նախաձի և քայքայումի խորհրդաւոր այդ խորքին վրայ տոչորուն իրիտասարդութիւն մը, աշխարհի հինգ ծագրերէն քով քովի եկած, կը միանան, կը խոսին, կ'ընթացէ ու կը սիրեն... Ամէն մէկ զեակ սփինքս մըն է և ևնթուան Ռըսէկէի յաճախ երիտասարդ ազգայն մը դիակին առջև կը մնայ լուռ, համակուծ վախով և ունենալով անսխալ զգայնորոշութիւնը կեանքի անկարգութեան: Կատարելու բարեկոն մը, բժշկական ուսանողներու այդ ընկերութիւնը, ինքնատեղ զէմքերու, խառնուածքների և մընապետութեան խանդակներուն թախում մը: Ռուս ուսանողներու շրջանակը տարօրինակ կերպով կը գտնուող թափայն սակայն ընդհանուր թնձ ու բոնէն, Անթուան Ռըսէկէի յաճախ կ'ապրի անոնց մէջ, հայտնուած է անոնց գաղափարներու յանդիմանութիւնն որ ոչ մէկ նուիրականութեան անջն կանգ չ'առնէր, այդ օրերուն, — քառասունըրդ դարու արշաւային — այդ շրջանակը անխիտանական, նիհիլիտ էր և Ռըսէկէի անոնցմէ իմացած էր սախոթը: — «Մենք ձեզի խորհիլ, մընապետ պիտի սորվեցնենք... Կուք հին աշխարհի մը գաւազնի էք, դուք անսխալութիւններ միայն ունեք, վաղուց է որ ուրիշները կը մտածեն ձեր սեղմը մընապետութիւններու վրայ: Երբ ձեր արհեստը, դուք զայն ձեր արհեստ մէջ կը կրէք... Մենք, Արիւսիներս, մենք է որ դուք անք գաղափար, մեզ ժամանակ տուէք, հաւատք, մեզ անցէք մեր վրայ»:

Ու օր մը, սակայն, սէրը կանգ կ'առնէ երիտասարդ Ռըսէկէի սրտին մէջ. բայց երկրորդի մէջ այդ հերոսը, երկու կիներ կը բարկանայ, որքան կ'ընդունի, սարսաղ իր քնազանքու խորքը: Ու անխուսափելիորէն, ան-

Մենք ձեզի խորհիլ, մընապետ պիտի սորվեցնենք... Կուք հին աշխարհի մը գաւազնի էք, դուք անսխալութիւններ միայն ունեք, վաղուց է որ ուրիշները կը մտածեն ձեր սեղմը մընապետութիւններու վրայ: Երբ ձեր արհեստը, դուք զայն ձեր արհեստ մէջ կը կրէք... Մենք, Արիւսիներս, մենք է որ դուք անք գաղափար, մեզ ժամանակ տուէք, հաւատք, մեզ անցէք մեր վրայ»:

Ու օր մը, սակայն, սէրը կանգ կ'առնէ երիտասարդ Ռըսէկէի սրտին մէջ. բայց երկրորդի մէջ այդ հերոսը, երկու կիներ կը բարկանայ, որքան կ'ընդունի, սարսաղ իր քնազանքու խորքը: Ու անխուսափելիորէն, ան-

Ու անխուսափելիորէն, ան-

դիմադրելիորէն երկու անուն, ներ աւելի նման, անջնջելի արձանագրութեան մը նման կը պարտուին իր հոգին... Աննա Սուվէար, Տարիա Հէրընջիայն Աննան հարազատ կրնն է, իր բոլոր սէրերուն, նոյնիսկ կիրքին մէջ անգամ մայրական, հաւատարմութիւն չափ պաշտող, զոհի մը նման լուռ, ստուերի պէս կառնած Ռըսէկէի, իրքու ամենօրեայ լոյսը կ'ընէ անոր կեանքին վրայ, առանց անկէ բան մը ողբասելու:

Տարիա Հէրընջիայն ուսու հրէտէն մըն է, վայրագ զեղեցկութեամբ և դաշոյնի պէս սուր գաղափարներով. կին մտաւորական մը որ ընկերային հարցերով տարուած է նոյնքան անապատութեամբ, որքան ուրիշ կիները նորոգիներով և սիրաբանութիւններով. ինչքան վտանգաւոր էակ մը արդարեւ. սէրը կը նկատուի սակարկութիւն մը, ապրիկարութիւն մը ու հակառակ ստոր իր հմայքը ունեցող ուսուցիչի մը նման կը սլլուի, կը թնձկուի Ռըսէկէի շուրջ...:

Երկու կիներ, երկու խորհրդանշաններ, երկու ցեղեր, Ռըսէկէի համար անոնք երկու պարսկերէն են, մէկը այնքան իրական, որքան միւսը սիրաբան. Աննան քաղցրութիւնն է, մանրիկ շունչն է սուր, ճրագին լոյսը մտարին մօտ. Տարիա երազն է, գինովութիւնը, մըրկող ամառանքը...:

Ու ինչպէս միշտ, խելայեղ թիթեղը կը սուրայ կրակին...: Աննան ոչինչ կը փորձէ պայքարելու Տարիայի դէմ. կը զգայ վտանգը և սակայն կը լռէ: Այն է. վերջին քայլէն պիտի սպասէ իր անպատիւն մօտ, նոյն իսկ պատրաստուելով մեկնումի դէն ու զարդը, ժպիտներով պիտի ճամբան զնէ զայն...:

Իրիկուն մը Ռըսէկէի իր սենեակը հրաւիրած է Տարիան. աղքատ ուսանող, իր զգեստները զբաւի դրած է, տասը ֆրանք գտնուած համար: Թէ՛լ զնած է, ինչպէս նաև ծագիկներ, ժամերով սենեակը մաքրած, աւլած, կարգի դրած է. իր հրացայտ հոգին կը փափուի ամէն մէկ իրի վրայ...:

Բայց, ինչպէս միշտ, Տարիան չի գար. անոր բաժանումը վրձնուած է, ան կանգ առած է գաղթիկներու եղբրքը և սիրով փոշին թափ տալով, իր սրտի վերային, ևս դարձած է իր ճամբան. Ռըսէկէի Տարիայի համար տօգոյն իշխատակ մըն է միշտակ, գոս ծագիկ մը զրքի մը անկիւնը մտնուած...:

Ու մինչ Ռըսէկէի, լքուած, հիւանդ, կը սպասէ իր սենեակի պարագութեան չափ պարագ սրտով, յանկարծ կը յայտնուի Աննան: Ան հասկցեր է ամէն ինչ. բայց ոչինչ չի լայտնէր. իր հեղափոխութիւնը չի թողնուող իրեն շահագործելու ի նպատակ իրեն Անթուանի հոգեկան տագնապը. եկած է բուժելու ճեք վերաբեր, և իր անձնագործութիւնը մինչև հերոսական ինքնամոռացութեամբ տանելով, ա՛ն, այդ իրիկուն, ինքզինքը կը արամագրէ իր տոչորուն սպիտակիւնովը մէջ իր սրբութիւնն ալ նետակէ վերջ, կը մեկնի ինքն ալ, այլևս չգաւազանու համար...:

Յաջորդ անտու Ռըսէկէի աւերակոյտ մըն է. գետնին վրայ կոխկուտած ծաղիկները կարծէք իր երազներն լլլային. այդ զիշերը սէրը այցելած է թէ մասնը...:

Ու ինչպէս միշտ, պէտք կը զգայ վերադառնալու կրկին իր սեղանը, մայրենի յարկին. հարստիկի պէս ամփոփուած ինքն իր մէջ. հոն կը վերադառնէ ինքզինքը, սակայն հիմնովին փոխուած...: Աշխարհի հոսք փոխուած է այլևս՝ իրեն համար... «Իր կեանքին խառնարանը» դրուած է այլևս. երիտասարդութեան տագնապէն դուրս ելած, իրեն կը մնայ այլևս վերստին կեանքը, բայց իրական կեանքը, իրքու հասուն մարդ, կրնա մէկը որ այլևս վարպետ եղած է այլևս լուր արուեստին մէջ...:

ՓՈՒՑԱԿ ՍՈՒՍՍՐ

ԳԱՆՈՒԹԵՐՈՒ ԿԵԱՆՔԸ 1926 Ի Ն

(Գ. և Վերջին մաս)

ՊԵՆՏԻՔԸ.— Փոքր գաղութ մը, որ սակե առջ կը բազմանար Տայ վաճառականներէ և գործարանատէրերէ: Վերջին տարիներու ընթացքին, Պոլիարիայէն և գաւազան վայրէ հաստատուեցան նաև բաւական թիւով արագիր Տայ աշխատակորներ:

1925ին Պոլիարիայի մէջ շաշխական Երուսէլի (Foyer Armenien) շուրջ, ազմակի վեճեր ծագեցան նոր և հին գաղթականներու միջև:

Եւրոպայի արգաշին կազմակերպութեան առթիւ այս գաղութը կենդանի հետաքրքրութիւն ցոյց տուաւ: Այնքալ Զուրիսին ընտրութիւններու առթիւ, յաղթանակեց Գաշնակցութիւնը Ռամկավարներու այս պատիկ միջնաբերդին մէջ:

Վերջին շաբաթուան ընթացքին կատարուեցաւ, Պենտիքայի երեսփ. ժողովի անդամներու ընտրութիւնը: Այս առթիւ ևս պայքար մղուեցաւ Գաշնակցութեան և Ռամկավարներու միջև: Երկու կողմերն ալ ոչինչ ինչոյս չէին ապահովուել Տամար յաղթանակին:

Օրինական սահմաններուն մէջ կատարուած ընտրութիւնը վերջացաւ Գաշնակցութեան բացարձակ յաղթանակով: Այսպիսով Պենտիքայի երեսփ. ժողովին մէջ կը մտնեն 11 չէզոք և 9 Գաշնակցական Տայրենակիցներ, բոլորն ալ Գաշնակցութեան ցուցակէն:

Չանազան առիթներով կազմակերպուած ժողովներն ու հանդեսները, մղում կուտան արգաշին կեանքին:

ԱՆԿՆԱԿ.— Փոքր, բայց համամատար Տարուստ ու բարեկեցիկ այս գաղութը, լոնտոնի և Մանչեսթրի մէջ ամփոփուած, կը մնայ միշտ բաժնուած ինքն իր մէջ և աւելի կարեւոր կեղծրոններու հետ:

Այս երկու քաղաքներու եկեղեցիները, իրենց առանձին վարչութիւններովը, սեղմ խմբակի մը նմանակ Տատատուութիւններ են միայն: Մանչեսթրը, ունի իր առանձին երեսփ. ժողովը, լոնտոն առանձին: Իսկ այս վերջին քաղաքի եկեղեցին ալ կը մնայ միշտ անկախ, ևնթակալ՝ նշանակովի ինամակարութեան մը: Ցակաւին կայ «Միացեալ» ընկերութիւն մըն ալ. ինքն իր գլխուն «Սէքլամ»ներ կ'ընէ առանց կենդանի գործ տեսնելու: Պարբերական գաւախտութիւններ և հանդէսներ քիչ-շատ կ'ոգեւորեն այս փարթամ գաղութը:

1926ը վերջացաւ լոնտոնի հոգեւոր հովիտին գալթակցութեամբ, իբրև երկրորդ տղաբուրութիւն:

ԵՄՍԻՔԸ.— Քանի մը տարի առաջ կենդանութեան նշաններ կ'երևաւին Վիեննայի մէջ, իսկ այժմ ձայն չէր չափանակ Միթիթարեան Միբարութեան Վարչութիւնը: Վերջինս զժամանակ Տատատուութիւններու և բարեկեցիկ Տայրենակիցներու գոյութեանը, ո՛չ մէկ լուրջ և կարեւոր ձեռնարկ կատարուեցաւ անցեղ տարուան ընթացքին:

Տայ փոքրութիւն ուսանողութիւնն ալ բոլորովին ուսուցանուած է այս գաղութին մէջ:

ԻՏԱԿ.— Որոշ կենդանութիւն կը տրի Միլանոյի մէջ, որ կան առեւտրականներ և ուսանողութիւն: Տայրենակցի «Արաք» գիւղին մէջ, շնորհիւ անհաստական

նախաձեռնութեան Յիշնքը նաև Թորիտի որբանոցը, որ կը պահուի Պապին աշակերտութեամբ: Վենետիկի վանքը ամփոփուած է իր պատեանին մէջ. փատոփայն մէջ ալ ուսանողութիւն մը կ'ախտի լրիկ-միջիկ: Թէ՛լ այս քաղաքէն և թէ՛ Վենետիկէն գումարներ հասան Շիրակի աղետին առթիւ, իսկ Միլանո առանձին կազմակերպեց օգնութեան գործը:

«Յատուած» աշխատակից բանաստեղծ Պ. Հ. Նազարեանցի երբեմնի Տրագարակային գաստիստութիւնները խաղաղան շրջանակներու մէջ, Տայրենակցական գաղութներու և արուեստի մասին, գնահատելի աշխատանքներ են:

ԳԻՐՄԱՆՈՒ.— 1926ին հաստատուեցաւ Տայրեն լիգուի գաւազնակցութիւնը: Վերջինի Երեսիկան Լեզուներու ձեւաբանին մէջ, ևս հասարակ շեշտուեցաւ Տայրենի արժէքը գերման գիտական աշխարհի մէջ:

Վերջինս գնահատելի ձեռնարկներ կատարուեցան, և միութիւններ վերակազմուեցան, արգաշին ողին վառ պահելու համար: Շիրակի աղետին առթիւ ալ արդիւնաւոր աշխատանք թափուեցաւ, ինչպէս օրը օրին հարցուած է «Յատուած» թղթակիցը: Չանազան քաղաքներու մէջ ցերեզան հայրենակիցներ չեն մտնար իրենց արգաշին պարտականութիւնները:

ՉԵՆՈՒՍԱՎԱՔԱՅԻ Տոգին կը կազմէ Փրական, որ ուսանող սերունդը, քանի մը Տայ առեւտրական Տայրենակիցներու հետ, մղում կուտայ արգաշին կեանքին: Ժողովներ և գաստիստութիւններ գանազան առիթներով, օտարներու ուշադրութեանը կ'արժանանան յաճախ: Ուսանողութեան շփումը բարխակից արգաշին ուսանողութեան հետ, օչտակար արգաշին կուտայ: Ուսանողութիւնը կը նստանայ Տատագհեա և շատեր իրենց շրջանը կը լրացնեն այս տարի:

ՔՐԵՆՍԸ.— Թեմական կազմակերպութիւնը, այս տարի ևս մնաց իրրև ներքին կարեւոր ինդիք մը, միշտ անլոյժ, և միշտ նմանակ յ կիրքերու բորբոքման:

Յուշիսին գումարուեցաւ առաջին Պատգմ. ժողովը, ծրագրի կանոնագիր մշակելու համար, և ընտրեց թեմական խորհուրդ մը, որ «սպոված» ի նմարկուեցաւ Փարիզի ծանօթ խմբակին կողմէ: Իրրև հետեանք, հարկ եղաւ Եւրոպոլոսարանը Փարիզի եկեղեցիէն փոխադրել արուարձան մը: Նոր ընտրութիւնները, որ պիտի կատարուէին Նոյեմբերին, յետաձգուած են անպայման ժամանակով:

Ուշագրաւ է Տայրենակցական Միութիւններու գործունեութիւնը: Եւրոպոլոսարանը կամ վերակազմուեցան, մասնաւորապէս տարուան առաջին կիսամեակին: Տայրենակցական Միութիւնները ունեցան իրենց համագործարար, և ընտրեցին Միութիւններու Միութեան Կեղը: Վարչութիւնը Վերջինս զժամանակ տարաբ առանձին գործունեութիւն ցոյց տուաւ: Եւրոպոլոսարանը օգտակար նկատուած այս շաբաթուրդ վերջին շրջանին անգործութեան է գատապարտուած:

Տարագնա շօրը իր ուժը թափած է այս գաղութին մէջ: Միլանոյի թափուած ջանքերը զգալի յաղորդութիւն չգտան, և աւելի շատ ծառայեցին ջրատելու գանազան ձեռնարկներ: Կիրքերը այս գետնի վրայ մնացին միշտ բորբոքում և սպառնական:

Իրրև արգաշինը այս բոլորին, յիշնք լիտի սպանութիւնը որ պիտի մնայ փառապատկը շօրի և իր հովանաւորանքներու շահատակութեան և հակառակ շայտատանէն կեղծ պատուիրակութեան ձեռքերուն և գանազան պոռոտախօսութեանց կամ շօրի անգրանիկ համագումարի որոշումներուն, այս կազմակերպութիւնը արտասահմանի մէջ կը սպասէ իր հաւաքած գրամները, փոփանակ երկիրը շէնցնելու:

Տարուան վերջերը ուշադրութիւն գրաւեց «Յարգող» երիտասարդ Երուստաստներու Միութիւնը, իր շաբաթական կանոնաւոր առույթներով: Գնահատելի է նոյնպէս Չափահաս Ուրբանու շաբաթուրդ, ներքին կազմակերպման ու ընթացողացման համար:

Հ. Մ. Բ. Մը և առհասարակ մարզական շաբաթուրդ 1926ին շատ բան կորսնցուց իր համայնքին, իրրև հետեանք ներքին վեճերու: Հ. Մ. Բ. Մը մեծ դեր կրնայ կատարել Ֆրանսայի մէջ, և թէ՛ միայն թօթափե ախական ունակութիւնները: Վերջնակով պառակտման պատճառները:

Վրթական գետնի վրայ նշանակելի երևուցի մը չէր: Մարտիկայ մէջ կը շարունակուին Գարգասերն ու Բզք. վարժարանը Չանազան գաւառներու մէջ Տատատուած են գաղթակցները՝ Տայրենի համար: Լսարանական միութիւններ կան գրեթէ ամէն տեղ, թատերականները յաջումներ ալ անպակաս են Փարիզէն մինչև գաւառական քաղաքները: Մամուլին վրայ աւելցան «Նոր երկիր» հնազան շաբաթակցութիւնը: Տակապոլոսի ուղղութեամբ «Բուզաք», բժշկական-առողջապահական տեմագիր, «Նարտոց» երգիծաթերթը, և «Կազմուած», որ Պոլսէն փոխադրուեցաւ, «Արագած» շաբաթակցութիւնը և «Վերելք», Տայ պոլսեցիներուն օրկանը:

Ներքին գանազան հոգեբու հետ, Ֆրանսահայ գաղութը վերջին ամիսներուն մտահոգութեան մասնուեցաւ անտեսական տագնապէն և գործարկութեանէն:

Շիրակի աղետին առթիւ, Փարիզը հանդիսացաւ գէշ օրինակ մը, առաջին օրէն իսկ որոմ ցանկով, նախաձեռնութեամբ շօրի պատուիրակութեան և երևանի գոյնդոյն գործակալներուն:

Երակակցութիւն.— Ա. Վերջին տարիներու քաղաքական գանազան զէպքերու հետեանքով գաղթական գարձած Տայ ժողովուրդը, դուր կը խորթափի փոխանցման շրջանի յատուկ գումարութիւններուն մէջ:

Ինքնապաշտպանութեան ընտրը կը մղէ, գետնի կազմակերպել ներքին արգաշին կեանքը: Գիւղեքական և նիթական գումարութիւններու հետ, սպասանական կը մնայ արգաշինայնաման վտանգը, մանաւանդ Եւրոպայի և Եւրիկայի մէջ: Նոյնքան զժողով պատակեր կը ներկայացնէ Տայ գաղթականներու իրաւական անտոյժ կազմութիւնը գանազան երկիրներու մէջ:

Գ. Գաղութները, հակառակ այս սպառնական կացութեան կը մնան պառակտուած, ջրտուած, շնորհիւ Տայ կեանքին մէջ գործող երկու, իրրամեթ, ժխող գլխաւոր հասանքներուն, որոնց մասին յիշեցինք մեր յաջումի մասին յիշեցինք մեր յաջումի մասին մէջ: Գաշնակցութեան արգաշին Տատագնա քայլերուն զէմ հակառակորդ կողմը կը հետապնդէ բոլորովին ուրիշ

զի՛ծ որ ամէն բանէ կը նպաստէ հայութեան քայլան և օտարացման: Գ. Այս բոլորի հետ, օտարութեան մէջ առաջ կուգայ սերունդ մը, որ արդէն ինթակն և սկզբն իսկ ուժացման, կը մնան, իր բարեփոխ ձգուած շէնքի կրթական ձեռնարկները չգոյութեան:

1926ը այս կարիքները չ'երկրեց. շատ սեղերու մէջ և իսկ աւելի սպառնական եղանակներու և կան անոնք: 1927ը բարեփոխութեան պիտի լայն: Այդ արդէն արգաշին պիտի տայ:

Ս ՏԵՐ ԹՈՎ ՄԵՆՈՒՄ

ԳՐԱԿԱՆ ՄՐԱՆԱԿՆԵՐԸ

Երբ հայ գրականութիւնը տասնապի գրական մրցանակներու պահանջն, ֆրանսացի զբոսգետները անքան շատ ունի որ, վերջերս գանազան վեճերու առիթը կարճաւ: Ամէն ժրտանապարհ կը ջանայ մրցանակ սպասողի իր վէպին կամ վերջնակցութիւն համար: Այսպէս նորօրինակ ակտ մը կազմուեցաւ ֆրանսական գրականութեան մէջ: Գրողները, ժողովուրդը ձգած մրցանակարար «ժիրի»ներու տրամադրութիւնները կ'ուսումնասիրէին: Այս մասն Les Marges հանդէսին մէջ գրուած մը կը փնտռէին ակտին զէմ: Որովհետեւ մրցանակարար «ժիրի»ներն ալ ևւելի կը նպաստէին ակտարար մասն քան իսկական արուեստին: Իրրև ուժգին բողոք, պէտք յիշել անգլիացի հնազանգ գրողի մը Պերրիտ Շօի պարագան, որ մեթոց նօպէլեան մրցանակը, որովհետեւ արդարութիւն է անուն հանել է նիթակցութիւն իր կեանքը ապան վեճ յետոյ մրցանակ ստանալով: Ինչպէս անգլիացի կան տարածուող գրագէտներ, որոնք զի համար չեն շահած և կարող տոթեան մէջ են:

Մրցանակի մասին թէ՛ ժիրիներու և թէ՛ գրողներու բնած զիրքը նկատի ունենա

ԳՈՐԾԱԶՐԿՈՒԹԵԱՆ Տ Ա Գ Ն Ա Պ Ը

ՊԱՏԱՍԽԱՆ ԹԵՄԱԳՈՒԹԻՆ ԶԱՐԳԱՐԱՆԻՆ

35.— ՓՕՆ ՍԵՆՏԻ ԷՍՓՈՒԻ

Այստեղ կը գտնուին 40ի չափ հայ աշխատատեղեր որոնց մեծամասնութիւնը ընտանիք ունին: Բոլորն ալ կ'աշխատին կղզիներէ կործարարներ: Բանաւորներուն կէտը պայմանագրութեամբ եկած են: Դեկտ. 24ին գործատէրը յայտարարեց թէ Դեկտ. 25էն գործարարը զոց է մինչև Յունուար 3, իսկ քանի մը ընտանիքաւոր աշխատատեղերու յայտնեց թէ ալ լեւա ազատ են: Մեր կրկնակի դիմումին վրայ, գործատէրը յամարեցաւ գործազուրկներուն ծամրու ծամրքը վճարել, միայն 40 ֆր.: Մնացեալներուն կէտը ամբողջական պիտի աշխատին, իսկ կէտը ուրիշ օրը անգամ մը: Այսինքն ինչէ տարա աշխատատեղ կար, 5ը այս շարքու պիտի աշխատին, իսկ միւս հինգը լալորը շարքու, այսպիսով ամիսը հազիւ 12 օր աշխատած կ'ըլլան:

Այս գործարաններուն մէջ կան մարդիկ որ դրամ փոխ առած են գործատէրէն, եւ մուրհակ տուած են աշխատելու: Ես անձամբ լսեցի վարպետին սախտանը: «Էյ կրտսերս Ստեփան, դուն մեզի դերի ես. երբ տալիք լինի վճարեալ, անմիջապէս դուրս»:

Սեբաստացի հայրենակից մը որ հինգ անգամ է ընտանիք մը ունի, դեռ երէկ Պոլսէն 2000 ֆրանք պարտքով հոս հասաւ, խորհելով թէ Յրանսայի մէջ պիտի հանգստանայ: Այսօր, ամիսը 12 օր աշխատելով ինչպէս պիտի կրնայ ապրուստ ձուրել: Իսկ անգիր՝ պիտի օգնէ, որոշ է որ Շիրակի աղէտահաներու վիճակէն ալ գէշ պիտի ըլլայ մեր վիճակը: Շիրակի համար ամէն կողմէ օգնութիւն հասաւ, իսկ մեզի՛ն պիտի օգնէ, Իտալիան թէ Սպանիան:

Վ. Տ. Վարդանեան

36.— ԿԱՐՏԱՆ

Գործազուրկութիւն չկայ հոս: Վերջերս առաջարկ մը եղած էր գործարանատիրոջ կողմէ, ժամերու յանգումներ համար, առանց օրավարձեր փոփոխութեան ենթարկելու: C. G. T. առ այդ իր ունեցած մէկ ժողովին մէջ միաձայնութեամբ մերժեց այս առաջարկը: Հայ բանուորներուն հայրենի ազգով մը հաղորդուեցաւ որոշումը:

Մանածիկուն իրողութիւնը.— Միտախտի թշնամիներու միջազգային համագումարը տեղի պիտի ունենայ յոստիլիայ Մայիսին, Փրահայի մէջ: Համագումարին պիտի մասնակցին աւելի աւելի քան 700 պատգամաւորներ, բոլոր երկիրներէ: Այս առթիւ ցուցահանդէս մը պիտի կազմակերպուին:

Մայիսի 1-ին

ՅԱՆՈՒՅԻ ԹԵՐՔՈՆԸ (2)

Սակայն չուարդի հանդէպ ունէր սիրոյ զգացում մը, որ դաստաստութեան ունեցողը պահուն իսկ, անարդի մը, շարժումի մը մէջէն կը պոստիկար: Յակոբին այդ փակուուն հրաշքը վերաւորանք մը դարձած էր չուարդին համար, մանաւանդ սա փոքրիկ զէպքէն յետոյ:

Երբեմն պաշտօնաներէն մէկը կուգար եւ դաստաստութեան յետոյ բոլորին ուսանողական քարթիկը կը նայէր, բայց մը որ ապացոյց էր նաեւ մեր վճարումը կատարած ըլլալուն: Անգամ մը Յակոբ բռնուեցաւ: Հատ գէշ վիճակի մէջ ինչպէս, շրջապատած ըլլալով որոշմէն եւ աղիկներէն: Երբ յազումն մէջ չէր, անոն իսկ ինքզինքը պաշտպանելու պարզ կոտոր մը դանկը Սիսու կակոզի:

ՉՆՅԵՐԻ ԳՆՆՈՒՆԵՐԻՆ

ԿԱՐՏԱՆ. — Կարտանի Հայ Գաղթականաց Միութեան վարչութիւնը վերջին անգամ ժողովին մէջ քննեց միութեան առկայ հաշիւները: Միութեան լուծակալ յայտարարուած էր 1924 Դեկտեմբեր 15ին եւ զորքերը ծախուած են ժամանակին: Միութեան փոխտնօրէններէ մնացած իր պարտքերը վճարելէ վերջ, հաշիւները վերջնականորէն փակուած յայտարարելով, քովը մնացած 60 (վախճան) ֆր. «Յատալ»-ին կը դրէ, Շիրակի աղէտահաններուն յատկացնելու խնդրանքով: (Տես ցանկը): Վարչութիւնը պատրաստ է հաշիւ տալ, եթէ հարկ ըլլայ:

Գանձապահ Ն. Մ. Անճմեան Կարտան, 1 ցունուար.— Երեք հարիւր ֆր. ստացանք Գոմքի Բարեօրիաց Միութենէն Շիրակի աղէտահաններուն համար, եւ անմիջապէս կը դրկենք «Յատալ»-ին, նպատակին յատկացնելու խնդրանքով: (Տես ցանկը): Գոմքի Բ. Միութիւնը տարիք մը ի վեր միայն զայտոյթներն ունի եւ կը բաղկանայ տասնեակ մը կոնսուլներ հայրենակիցներէ, որոնք մէկ տարուայ ընթացքին իրենց կարելի օգնութիւնները ըրած են Գոմքի շրջանի կարօտահաններուն:

Կարտանի հանդանակիչ յանձնախումբը կը շարունակէ իր սկսած գործը: Մօտ օրէն պիտի զբոսնի «Յատալ»-ի, վերջին գումար մը եւ Շիրակի աղէտահաններուն համար բացուած այս հանդանակութեան մասնակցող բոլոր հայրենակիցներուն անուանացանկը:

Հանգանակիչ ցանձնախումբ Սէն-Շամսն 1 ցուն. — Մալաթիոյ կրթ. Ընդհանրական տեղադրման մասնաճիւղը նոր ծարույ առթիւ կազմակերպած էր հանգէս մը, որ տեղի ունեցաւ Ռեքաթ իրիկուն, Սալ տը Բօնֆերանի մէջ:

Մանածիկուն ատենապետ Պ. Պողոս Տ. Պողոսեան հակիրճ տառքերով պարզեց օրուայ նշանակութիւնը, յոյս յայտնելով որ «Նոր Մայլաթի» մէջ՝ նոր տարիները տօնելու արժանի ըլլանք: Տեղի ունեցան արտասանութիւններ, որոնք մեծամասնութիւնը քաղաւոր էր Պ. Ա. Անարոնեանի բանաստեղծութիւններէն: Սարգիս Ընտրիկեան յայտարարեց «Հայրենիքը իմ, ներքին ինձ»: Եղան մենախօսութիւններ եւ ներկայացուեցաւ «Կաղանդ Պապայի նուիրաբաշխումը»:

Մանածիկուն կողմէ հանդիսակցանքներուն բաժնուեցաւ Կաղանդի առթիւ մէկ մէկ նարինջ եւ մէկ մէկ քարթ, որոնց վրայ զրուած էր «Շնորհաւոր նոր տարի եւ բարի Կաղանդ»: Ներկայիցը համեստ նուէրներ ըրին, որոնցմէ զոյգացաւ 550 ֆրանք:

Յաղորդակցանքներ կայացուեցաւ ծիսադաշարձ զաւելտ մը «Թիք-թիք»:

Մայլաթիացի

ԱՐԵՎԵԼԱԳԵՏԻ ՄԸ ՄԱՆԸ

Յրանսացի յայտնի արեւելագետ Քլ. Հիւար Կիրակի օր մեծու 72 տարեկան հասակին մէջ: Ամբողջ կենսքը նուիրած էր Արեւելեան լեզուներու ուսումնասիրութեան եւ հեղինակութիւն էր արաբերէն, թուրքերէն եւ պարսկերէն լեզուներու մէջ: Արեւելեան Կենդանի Լեզուներու վարժարանը աւարտելէ վերջ Պոլսի գացած էր, երբեք թարգման ֆրանսական զեպանատան: Բազմաթիւ գիտական արշաւանքներ կատարած է ֆրանսական կառավարութեան հաշտոյ: Երկար ատեն պարսկերէնի փրօֆէսօր եղած է Փարիզի Արեւելեան Կենդանի Լեզուներու վարժարանին մէջ: Մանաւոր նախադասութիւն ունէր արաբերէնի համար զոր կը նկատէր մայր լեզու, որմէ բխած են թուրքերէնն ու պարսկերէնը:

Կը թողու բազմաթիւ կարեւոր երկարատեւութիւններ.— յիշենք «Գրքը Ստեղծագործութեան եւ Պատմութեան», արաբերէնէ թարգմանուած, «Պաղտատի պատմութիւնը», «Մարաբական գրականութիւնը», «Արաբներու պատմութիւնը» 2 հատոր, եւլն. եւլն:

Հանդուցեալը 1919ին Դեղեցիկ Կոլորիթեանց Ակադեմիային անդամ ընտրուեցաւ Մասիք-Րօի տեղ եւ 1927ին նախագահութեան պիտի կոչուէր:

Տեղեակ էր Արեւելքի վերաբերյալ ամէն բանի եւ յաճախ թանկագին օժանդակ մը եղաւ արտաքին նախարարութեան, արեւելեան կարգի նոր նոր խնդիրներու լուծման համար:

Յուզարկաւորութիւնը կատարուեցաւ բողոքական եկեղեցիին մէջ:

ԱՏԼԵՆՏԵԱՆԻ ՇՐՋԱՆԸ

Յրանսական երկու զինուորական խումբեր կը պատրաստուին օգնանալ 40 հազար քիլոմեթրի շրջան մը կատարել Ատլանտանի շուրջ:

Առաջին խումբին վարիչն է տեղակալ ֆուտուրէ: Թուրք պիտի կատարուի 500 ձիու ուժով մեքենաշարժ ունեցող օդանավ մը, որ կրնայ իր մէջ առնել աւելի քան 4000 լիտր պէտլոլի: Երաքանչիւր կայան իրարմէ 4-5000 քիլոմեթր հեռու պիտի ըլլայ: Ռեզերվներն է հետեւեալը.— ֆարիզ, Տաքար, Պուէնուս Ալթէս, Փանամա, Կիւ-Եօրք, Փարիզ:

Զամբու ընթացքին Ատլանտանը պիտի կտրուի երկու անգամ, Տաքար-Պուէնուս Ալթէս, եւ Կիւ-Եօրք-Փարիզ:

Միւս կողմն ոչ միայն Յրանսայի, այլ եւ Գերմանիոյ, Անգլիոյ, Իտալիոյ եւ Միացեալ Նահանգներու օգնանալողները լուրջ պատրաստութիւններ կը տեսնեն:

Ատլանտանը ուղղակի կտրել անցնելու համար Ա. Յ. երկիրը որ առաջին անգամ պիտի յաղթի այդ հսկայ ձեռնարկին մէջ, պիտի կրնայ իրաւամբ պարծնալ թէ օդի մէջ գերակշիռ դերը ունի:

ՍԱՐՍԱՓԵԼԻ ՈՃԱՐԿՈՐԾ ՄԸ

Անցեալ օր էմիլ Թրուպա անուն 26 տարու շրջուն վաճառորդ մը փողոցէն կ'անցնէր, երբ զիպոնձով զարնուեցաւ իր մէկ արհեստակցին՝ Մօրիս Ռանպօի, որ զինիէն իմարացած, առանց այլեւայլի գրպանէն ատրճանակ մը հանելով պարպեց էմիլի վրայ:

Ինչո՞ք մարդը, սիրտէն զարնուած, գիտապատ զետիւն ինչ կա: Ոճարգործը, որ թաղին սարսափն էր, փախաւ: Գիշ յետոյ, սակաւ, չէրնայով դիմաւոր իր հետաքրքրութեան, ոճրին վայրը եկաւ եւ իրը թէ բանէ մը լուր չունի, ոստիկանի մը հարցոց թէ ինչ պատահած է Բազմութեան մէջէն զինքը ճանչցողներ ոստիկաններուն մասնաշնչեցին զայն:

Ոճարգործը լալորեցաւ փախչի ու ապաստանել իր բնակարանը, երկրորդ յարկ: Սէն-Մէրէ թաղին ոստիկանապետը քանի մը հազիւր Ռանպօի դուռը զարկաւ, բայց պատասխան չտուաւ: Յետոյ իմանալով որ ոճարգործը երկու ատրճանակ եւ մէկ հրապարակ իր մօտ, որոշեց յաջող ատուան սպանել զայն ձերբակալելու համար: Առաւօտուն ոստիկանները կրկին դուռը զարկին: Ռանպօ կ'հաղկին բացաւ դուռը, ատրճանակ ձեռքը, ոստիկան մը կրակ ըրաւ, սակայն սպառչիւն: Մարդը դուռը դոցեց եւ հետեւէն սկսաւ կրակել՝ մաղի վերածնելով դուռը: Ասոր վրայ ոստիկանները պաշարեցին տունը եւ սկսան հեղձուցնել կապիտաններուն տունէն ներս: Երկար ատեն ձայն չեկաւ: Կէսօրէն վերջ ոստիկաններ զիմակ դրած, ձեռքերնին ատրճանակ, դուռը կտրուցով ներս մտան:

Ռանպօ վերջին փախուցումով անձնասպան եղած էր:

ԱՆԹԵԼՈՎ ԲԵՐՈՋԸ

Կիրակի օր առաջին անգամ ըլլալով Յրանսացիները անթելով քարոզ մտիկ ըրին: Ամերիկայի մէջ ստիկա սովորական դարձած է քանի մը տարիէ ի վեր. հոն կ'աթոլիկ եկեղեցիները իրենց քարոզները, իսկ բողոքական եկեղեցիները կ'երակնօրեայ արարողութիւններ կատարէին անթելով կը հաղորդեն բոլոր երկրին մէջ: Յրանսացիներն ալ սկսան այս միջոցը օգտագործել: Կիրակի կէսօրին Փարիզի Եօրք. Տաքար եկեղեցիներ քարոզելը Հ. Փիլէո Հանտ նոր տարուայ առթիւ աւարտ պատշաճի քարոզ մը խօսեցաւ «Ռաթիօլ» կայանէն: Քարոզէն առաջ եւ վերջ եկեղեցական երգեր երգուեցան:

ՄԵՐԱԿՈՒՑ. ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆԵՐԸ

Յունուար 9ին Յրանսայի 32 նահանգներուն մէջ պիտի կատարուին ձերբակալական ընտրութիւններ: Այս առթիւ քաղաքական բոլոր կուսակցութիւններն ալ տեղադրուած ընտրութեան մէջ են եւ փրօփականութիւնները իրենց զուգորդները կը ծախսուին: Մասնաւորաբար աշխատանքի լծուած են Ազգային խմբակի պատկանող կուսակցութիւնները. Փարիզէն ընտրուելիք ձերբակալականներուն մասին այս խմբակցութիւնը թիկնածուներու ընտրութիւն կատարեց վերջերս եւ ցանկէն հանեց Հանրապետութեան նախկին նախագահ Միլուանը, որ իր բարեկամներուն մօտ իսկ շնորհալուրի եղած է:

Միլուան ատենակից պիտի դնէ իր թիկնածուները եւ պիտի պայքարի իր ընտրութիւնը ապահովելու համար:

Միւս կուսակցութիւնները նոյնպէս Փարիզի եւ գաւառի մէջ կը շարունակեն ընտրական պայքարը:

Համապատկար կուսակցութիւնը իր օրհանդէս իւմանիթէի միջոցաւ 100,000 ֆրանքէն աւելի հանգանակեց անցեալ ամիս այս նպատակին յատկացնելու համար:

Կիրակի օրուան ընտրութիւնները ցոյց պիտի տան թէ Յրանսացի ժողովուրդը ներկայ կատարուած ընտրական նիւտէն թէ ձախակողմեան պիտի ըլլան:

ՀԱՅԱԳԻՏԱԿԱՆ

ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԺՈՂՈՎ

Հայագիտական ընկերութեան (Société des Etudes Arméniennes) տարեկան ժողովը տեղի կ'ունենայ Ռեքաթ 7 Յունուար ժամը ճիշդ 5ին, 2 rue de Lille Արեւելեան կենդանի լեզուներու վարժարանը:

Օրակարգ.— 1. Բացման խօսք նախագահ փրօֆ. Շառլ Տիլի, 2.— Տեղեկագիր գանձապահ Մ. Սան Ներսիսեանի, 3.— Դաստիարակութիւն փրօֆ. Ա. Մէլիքի, 4.— Անտանիկի ստուգանական բառարանին մասին, 4.— Եօրքի հայ բժշկ. պատմութեան մասին Պ. Կ. Բաւմաշեանի, 5.— Ճամբու Եօրքի (Ժրեւել) փրօֆ. Յ. Մաքլէոն: 6.— Հանապահ:

ՏԵՆԻՆԻ ԳԱՎԱՐՈՒՄԸ

Ռուս Ս. Յեղափոխականներու Փարիզի օրհանդէսը Տեն, որ իր մէկ տարիէ ի վեր լոյս կը տեսնէր Փարիզ, խմբագրութեամբ կէրէնակի, նոր տարիէն սկսեալ զարգացուց իր հրատարակութիւնը, դրամական նեղութեան պատճառաւ:

Խմբագրութիւնը կը յայտարարէ սակայն թէ ապագային կը լուսայ «այս կամ այն ձևով» վերակալել իր ռամկավար գաղափարներու փրօփականները՝ ուսուցողականութեան մէջ:

Մեծի կը հաղորդեն թէ Պ. Յակոբ Տէր հաղորդեան դադարած է կամօրհիտական Պատուիրակութեան ղեկավարութիւնը պաշտօնէն:

ԵՂԱՅՐԱԿԱՆ ՕԳՆՈՒԹԻՒՆ ԶԻՐԱԿԻ ԶՈՒՅՐՈՒՆ

(ՅԱՆՈՒՅ, Ի ՄԻՆՈՅԱԻ)

Մեր ցանկը փակելէ յետոյ, ստացանք հետեւեալ գումարները.—

Table with 2 columns: Donor Name, Amount. Includes Կարտանի Գաղթ. Միութենէն 60 ֆր., Գոմքի (Կարտան) Բարեօրիաց Միութենէն 300 ֆր., Տիկ. Թ. Զօրեան 40 ֆր., Գումար 400 ֆր.

Եղայր. Օգնութեան ցանձնախումբը հանդերձեցնելու ստացած է հետեւեալներէն (4րդ ցանկ). —

Տիկին Պելտանեա, Տիկ. Զատրուկիսիւզ, Իշխանուհի Վոյձանկայա, M. Jean Des Dames Patronais Françaises, D. A., Պ. Աթաբէկեան, Հ. Յ. Գաշնիկ, Ալֆորդիլի Ենթակոմիտէ (5 կապոց):

Այս հագուստները Դեկտեմ. 3ին ուղարկուած են Near East Relief-ին (14 ծրար):

ԻՆՉՈՎ ԳՆԵՄ ԿԸՂԱՆԴՉԵՒՄ

Թէտոր Պայտը, որ Նիւ-Եօրքի պաշտօնատուններէն մէկուն մէջ կը ծառայէր, շարունակ կը խորհէր թէ ինչպէս հարստանայ, կամ գոնէ ինչպէս տունը կազմողը:

Թերթերուն մէջ լուր մը կար.— հարուստ մը կորսնցուցած էր գոյարեւէները, որոնք կ'արժէին 250,000 տոլար: Ամբողջովին կամ գոնէ մէկ մասը գտնողին կը խոստանար 5,000 տոլար:

Պայտը նամակ մը գրեց «Պրիւնցէ մէկը» բացօթյս գլխարկով եւ սեւ ու ճերմակ բծակով, (cache-nez) ժամը գիշերուան 11ին, Ս. Փաթրիք եկեղեցիին առջեւ: Ձեզ պիտի յանձնեմ գողորուած գոյարեւէները, պայմանաւ որ վճարեք խոստացուած 5,000 տոլարը:

Նոյն գիշերը որոշուած ժամուան կը ներկայանայ եւ տուժեցու մէջ կը յանձնէ ամէնը մէկուէն տուր արժէքով կողմ գոյար մը, եւ փոխարէն կը ստանայ դէպ մը թղթաղարկ, որ իր տուածին չափ ալ արժէք չունի:

Ինչ յետոյ, սակայն, գաղտնի ոստիկան մը ոստիկանատուն կ'առաջարկէ զինք:

Եւ խելացի Պայտը կաղանդը կը տօնէ, շատ շատ աման, բանտին մէջ:

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ Ճարտարագէտներ

Թէ Տիպան մեկնած են, վարելու համար Պարսկաստանի երկաթուղիներու շինութեանց աշխատանքը:

քերով ոմանք անկիրթ դէմքերով: «Այս տղան ուսանող չէ, հոս կուգայ, կ'ըսեն, սա հայ աղջկան համար»: Եւ զոյգ զոյգ, երեք երեք, կը գառնային զէպի չուարդը, արձանացնելով զայն մ'ատկ կամ գլխու արագ շարժումով մը: Այս բոլորը զեւ իսակուան չէր:

Երբ Սէն-Միշէլի ճառագիտին եւ Ռիւ տէ գ'էքօլի անկիրթը, մայր-թիւն վրայ խոնուած կը խօսէինք, դիտմամբ ուրիշ նիւթի մ'ատեն, Յակոբին այն տպաւորութիւնը տալու համար որ պատահածը ոչինչ, սովորական միջոցէպ մ'ուն է, յանկարծ չուարդ, փոխարինի մը պէս խոնուեցաւ մեր խումբին եւ բարկածայի՞ Յակոբին երեսին:

— Պարոն, եթէ 20 ֆր. չունիք՝ ուսանող գրուելու համար, աւելի լաւ է որ ոտք չդնէք Սորպոն եւ շատ յերուն պատիւն ալ շարատաւ որէք: Ու տեսնելով մեր բոլորին գէմքերը, որ գրեթէ զոյգով

կ'արտայայտէին, չէրցաւ ինքզինքը զպիւր եւ դէմքը երկու ձեռքերուն մէջ, հեկեկաց:

— Ես ալ ինչ երեսով պիտի երթամ Սորպոն:

Ես, աւելի մ'օտիկ անոր, եւ ծանօթ նաեւ իր մ'օրը.— հայրը Պոլսի կը մնար.— բռնեցի իր թիւնն եւ հեռացանք խումբէն, յամբարայր 26-րդ քիլոմետրէն վար առի, մէկ երկու արտասուք, հոս հոն երեսին վրայ, սրբեցի եւ քիչ մը խօսեցայ: Պահ մը յետոյ վերադարձանք մեր խումբին:

Չուարդ ժպիտով մը բոլորին ձեռքերը թօթի

Ամբիջար գործարանն ալ իր բանւորներու մեծ մասին ճամբայ պիտի տայ շուտով:

Սէն-Տրիսի մէջ միայն Շանթիէ տը լա Լուա եւ Սուլցեր գործարաններն են որ իրենց նախապէս ստացած ազգայնաբաներուն հասնելու համար յաւելուածական ժամով բանւոր կ'աշխատցնեն:

Քիւլիէի գործարաններուն մէջ ալ գործադուրկներու թիւը հետզհետէ կ'աւելնայ: Սիւրէնի, Փիւլիօի, Բիւլի մէջ կացութիւնը նոյնն է: Տարեկան արձակուրդը դեռ կը շարունակուի կարգ մը գործարաններու մէջ, ոմանք վաղը, ուրիշներ (ինչպէս տը Տրոն-Պուլիս) ալ ամսոյս 10ին գործի պիտի սկսին: Իւնի մետաղագործարանին մէջ բանւորները շարաժական 40 ժամ միայն պիտի աշխատին: Տինէն երեքտրական գործարանի բանւորներէն 100ին 50ը ճամբուած են: Փիւլիօի Շափէրի-Տօրնիէ գործարանը, որ 300 բանւոր կ'աշխատցնէր, հիմա 40 հոգի միայն կը պահէ: Սիւրէնի Կիլիօմէ ներկարանին մէջ շարաժքը 30 ժամ միայն կ'աշխատին:

Լուէզիլ մուշտակի գործարանը բանւորներու օրավարձը երկու ֆրանք զեղծած է: Ամէն առաւօտ հազարաւոր անգործներ պոչ կը բռնեն արուարձանի մեծ գործարաններուն եւ Փարիզի աշխատանքի գրասենեակներուն առջեւ:

Գործազրկութիւնը օրէ օր աւելի մտահոգութիւն կը պատճառէ Գերմանիոյ մէջ: Տեղեկագրի մը համաձայն, տարուան առաջին օրը Պերլինի մէջ եօթը բանւորէն մէկը անգործ էր: Համագումար 270,320 անգործ կը հաշուէր մայրաքաղաքը: Գաւառական քաղաքներն ալ նոյն վիճակին մէջ են:

ՌՈՒՍ ԲԱՆՈՐՆԵՐՈՒՆ ԹՅՈՒԱՌՈՒԹԻՒՆԸ

Վերջերս Մոսկուայի մէջ գումարուեցաւ Ռուս Արհեստակցական Միութեանց համագումարը, որուն կը մասնակցէին նաեւ օտար երկիրներու ներկայացուցիչներ, Անգլիայէն՝ հանքազորներու ընդ: քարտուղար Քուք եւ Ֆրանսայէն՝ Մօն-մուս եւ Փիրարտո:

Համագումարին ներկայացուած տեղեկագրիներէն կը տեսնուի որ Արհեստակցական Միութեանց 9,178,000 անդամներէն 1,252,530 հոգին անգործ են: Ասոնց իւրաքանչիւրին 6 րուբլի 20 կոպէկ նպաստ կը տրուի վեց ամսուան համար, այսինքն ամիսը մօտ 10 ֆրանք: Նոյն ժամանակաշրջանին սովեղները Անգլիա դրկած են 11,500,000 րուբլի, այսինքն անգլիացի հանքազորներու ստացած ամբողջ օժանդակութեան 100ին 61ը (Տես «Իզվեստիա», Դեկտ. 7 է 8):

Տակաւոֆի տեղեկագրէն կ'երեւայ որ օրավարձերը միջին հաշուով պատերազմէն առաջուան սակին 100ին 98-5ին կը հասնին: Այս արդիւնքը շատ խեղճ է, երբ նկատի առնենք ցարխա մի ժամանակ բանւորներու կեղեքումը եւ ապրուստի սղութիւնը ներկայ օրերուն: Համայնագործութիւնը նուազ առատաձեռն է քան դրամապետական իշխանութիւնը հանդէպ իր բանւորներուն, եւ վճարումներն ալ նուազ կանոնաւոր են: Ապրիլէն ի վեր օրավարձերու վճարումը միշտ յայտնուածներ կը կրէ շատ մը ձիւղերու մէջ («Իզվեստիա» Դեկտ. 17): Իսկ հողագործական բանւորները ընդհանուր առմամբ տարեկան 20 րուբլի միայն կը ստանան («Իզվեստիա» Դեկտ. 10):

Առողջապահական թերի կազմակերպութեան երեսէն ռուս պրոլետարներէն մէկ միլիոն հոգի թոքախտաւորներ են. իսկ ամէն տարի 12 միլիոն աշխատաւորներ մալարիայէ կը բռնուին («Փրավտա», Դեկտ. 16): Իւրաքանչիւր բանւորի 1.7 քառ. մետր տեղ յատկացուած է բնակութեան համար: Նոր շինուած բանւորական տուները անբնակելի են խոնավութեան եւ ատաղձներու գէշ տեսակէ ըլլալուն պատճառաւ: Կրմիներները, չիմէթմէն, ապակիները բոլորն ալ վար տեսակէ են («Իզվեստիա», Դեկտ. 18): Տօնէջի հանքային շրջանին մէջ, բանւորներու 100ին 18-20ը միայն հանքերուն մօտ կը բնակին, մնացեալները 7-8 քիլոմետր հեռու են («Իզվեստիա», Դեկտ. 10):

Աշխատանքի գործավար Շմիտ իր տեղեկագրին մէջ կը յայտնէ թէ աշխատանքի արկածները մեծապէս աւելցած են: Որմնադիրներու չորս կազմակերպութեանց մէջ անցած տարի 6250 արկած պատահած է: 1926ին առաջին վեց ամսուակին այնքան բանւորական վէճեր ծագած են որքան ամբողջ 1925 տարուան ընթացքին («Իզվեստիա», Դեկտ. 14): Կառավարութեան ձեռք առած խնայողական միջոցներէն վնասուողը միայն բանւորը եղած է («Իզվեստիա», Դեկտ. 16): Միւս կողմէ պաշտօնեաներուն լեցուն ամսական կը վճարուի: 1926ին 43,000 նոր պաշտօնեաներ աւանուած են:

Վերջացնելու համար իշխեք Գործավարներու խորհուրդին նախագահ Ռիքօֆի հետեւեալ խօսքը, արտասանուած վերո-իշխեալ համագումարի բացման հանգչին:

«Քաղքեւի պետութեան մը մէջ, ամէն համայնավար պարտաւոր է պաշտպանել բանւորական պահանջները, սակայն նոյնը կարելի չէ ընել պրոլետարական դիկտատուրայի իշխանութեան տակ («Իզվեստիա», Դեկտ. 8):

Կերականից կախարարական սագնապը

Շարաժանքի ի վեր դեռ չէ լուծուած գերման դահլիճին տագնապը: Կուսակցութիւններու միջեւ տնկողութեան քանակը թիւներ տեղի կ'ունենան համաձայնութեան մը զարու համար: Ռայսլիստիակի ազգայնական խմբակը յայտնեցաւ տագնապ լուծել ի նպատակ իրեն, որովհետեւ կաթողիկէները մերժեցին գործակցել աշխարհամասնորուն, միւս կողմէ նախագահ Հինտենպուրի ալ չի փափաքել որ ազգայնականները տիրապետող դիրք ունենան նոր դահլիճին մէջ:

Այս պայմաններուն տակ, կը սպասուի որ կազմուի միացեալ մեծ դահլիճ մը, որուն պիտի մասնակցին նաեւ ընկերավարականները, կամ դահլիճ մը, ուր պիտի մտնեն միջակ կուսակցութիւններէն անդամներ:

Առաջին պարագային վարչապետ պիտի ըլլայ քրիստոնեայ ընկերավարականներու պետ Շթէկէվալտ. իսկ երկրորդին վարչապետութիւնը պիտի ստանձնէ ժողովրդական կուսակցութեան ձախ թեւի անդամ Քուրթիւս, որ Շթէկէվալտի անձնական բարեկամն է:

Բանակցութիւնները կը շարունակուին դեռ:

Ձիւղեր

Երկուշաբթի օր օրը յանկարծ ցրտեց դարձեալ եւ կէսօրին թիւեօրէն ձիւղեց: Կէսօրէն վերջ օրը քիչ մը տաքցաւ, սակայն գիշերը ժամը 11ին փարկի եւ արուարձաններուն մէջ սկսած աւելի խոշոր փաթիլներով ձիւղեց: Երէկ առաւօտ պարտէզներն ու տանիքները ձերմված էին:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Յ. Գ. Պուստոլովի «Երազդի» խումբին ժողովը՝ ել. 6 Յունուար, 80 Rue Charles-Chefson (Asnières), բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անկրթեցաւ է: Կարեւոր օրակարգ: Անդամաւորները միասին:

Հ. Յ. Գ. Մարսէլի «Պատանի» միութեան վիճարանական ժողովը՝ Յունուար 6. Կինզարթի երեկոյ ժամը 8.30ին Rue de la Républiqueի սրահին մէջ: Կիւթ Ա. Ախարոնեանի «Պատանի» ձանապարհին «Գուռի դաշտում»:

ՆԱԲԱԿԱՏՈՒՓ

- Փարիզ թ. Ռ.—Ստացանք 38 ֆրանք:
- Փօն Մուսոն Ս. Պ.—Ստացանք 35 ֆրանք:
- Վիլիբրանշ Ս. Գ.—Ստացանք 40 ֆրանք:
- Լիոն Ա. Ա.—Ստացանք 15 ֆրանք:
- Լիոն Ա. Կ.—Ստացանք 35 ֆրանք:
- Կը շարունակենք:
- Լիոն Բ. Բ.—Տեսնել 24 Դկտ. թիւը, կանոնաւորաբար դրկուած են:
- Լը ֆիւլի Փ. Ա.—Ստացանք 22 ֆրանք:
- Սուվիէր Լ. Ն.—Ստացանք 25 ֆրանք:
- Սէն Շամն Զ. Բ.—Ստացանք 38 ֆրանք:
- Փօն Սէն-Էլարի Կ. Պ.—Ստացանք 33 ֆրանք:
- Քրիւստ Գործ.—Ստացանք 84 ֆրանք:
- Վալանս Ն. Պ.—Ստացանք 35 ֆրանք:
- Կիս Մ. Ս.—Ստացանք 50 ֆրանք:
- Մարսէլ Ս. Հ.—Ստացանք 50 ֆրանք:
- Սիւսանք Սիւսանք զրկել 1 Յունուարէն:
- Լա Պէկիւտ Մ. Գ.—Ստացանք 10 ֆր.: Կարգադրեցինք:
- Անիէն Զ. Գ.—Սիւսանք զրկել 1 Յունուարէն:

ԿԸ ՓՆՏՈՒԻ

— Կը վնասուի Ատափագարի կարպետ Կոնստանտին 20 տարեկան, իոր անուրը ցովիանէ: Յիշեալը 1923ին ցունաստանի որբանոցէն փարիզ գացած է եւ հին պիսիփի գործարան մը կ'աշխատի եղբ: Մէկ տարի է լուր չկայ իրմէ: Իմացնել շ. Կոնստանտին Ռակիւստ, (Պուկարիա): Կը փնտրուի Ատրեանացի Ասատուր Արուշեան կամ Գալաճեան: Սուրիոյ ձէպէի որբանոցէն զրկուած է Ֆրանսա Ամերիկացիներու միջոցով: Տեղեկացնել իր հօրեղբորդուին, Կրիկ Ռ. Կալաճյանի, Cantine Vallette, Cruas-Ardèche.

— Բերուց Շիրվանեան կը փնտրէ իր մօրեղբայրը Մեծ Արմատացի Գաբրիէլ Սողոմոնեանը, որ Ամերիկա Պոսթօն քաղաքը կամ շրջակաները կը գտնուի: Տեղեկացնել Բերուց Շիրվանեանի Chemins des Monts, Passage Privé, Yssy-les-Moulineaux (Seine) France.

— Սեղրակ Թափուրճեան կը փնտրէ Կիլիկիոյ ճամուղ զիւղէն Կարապետ Սեպուխեանը, կիսը Փննդա, գաւազը Անգլանի, որքանք Մարաշէն 1926 Սեպուսեբրին Մարտիկա կ'ամ կ'են: Գրել՝ Setrak Tapourdjian, Bois A. N. 23 Nyoiseau, Sagre M. et L. France.

Աման սեղանակներ

Փորթի սի-թալիի մօտիկը: Լոյս, կազ եւ խոնամոցի իրաւունք: Գիմը 17 Rue Damesme, մէթրօ Բլաս տի-թալի:

Կ'ուղով

տունը աշխատող մետաքսեղէն Յերմակիլէնի գործարարութի մը: Գիմը խմբագրատուն վ. Ս. ի:

ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆ

ՊԵՆՆԵՑ ԳՐԵՏՆԵՆ ԵՌ ՉԱՍԵ՛՛ Librairie BALENTZ 233 Rue Fbg. St. Martin Met. Louis Blanc Paris (10e)

Le Gérant: H. TEURNIER IMPRIMERIE - MASSIS - EDITIONS 208bis, Rue Lafayette Paris(10e)

ԾԱԽՈՒ ՀՈՂ

ՓՈՔՐ ՄԱՍԵՐ 100 ՄԵՌԵՆ ԿԵՐ Գիշ մը դրամով պզտիկ պարտէզով հողի մը տէր կ'ըլլաք, Սալիսիի կայարանին մօտը, ուր արդէն 40է աւելի Հաիք հող գնած են:

Մանրամասնութեան համար դիմել Պ. ԱԿԱՆԵԱՆԻ, Կրեկոնեբը ժամը 8էն 10, 14 Rue Keller, Paris 11.

ԱՆԵՂՈՑԵՆ ԿՈՒՐԸ

ՆԱՐԵԿ աշխարհաբար Գարեգին եպօկի: Գին 50 ֆրանք: Կարելի է ստանալ Յաւաշէն եւ Պալենց գրատունէն:

ՎԱՐՁՈՒ ԵՆ ԱՆՄԻՉԱՊԷՍ Երկու սենեակներ դիւրամատչելի պայմաններով, Լիւքսուրիկի դիմաց: Գրեմէ՛ Տիկ. Շահապի, 5, Rue Gay-Lussac Paris (5).

ԻՍԿՐՏԵ

ԵՐԿԻՄՅԱԲԵՐՔ ԱՄԵՆԱՏԵՆ ՉԱՅՈՅ ԵՒ ԵՒԼԵՄԱՆ Կը թունաւորու: Անասնական է: ԵՒԼԵՄԱՆ Կը ճգմաւ: Մեքենական է: Բայցեթէ խարտեմ կը լարդարեն: Մարդկայինը այս է:

Այս է նաեւ «Խարտոցական»ը: Ազգային բոլոր նիւթերու նրպ կրկնական տեսութիւն, իւր, եւ սրամիտ նկարներ: Կը գտնուի բոլոր քէօշկերու մէջ, Չեռքէ կը ծախուի 1 ՅՐ. Ի, բաժնեկին 25 ֆրանք տարեկան: Հասցէ՛ KHARDOTZ 11bis Rue Julien Certain Viroflay (S. et O.) Paris Կարգ փնտրեցէք 12րէ թիւը:

ԲԺՇԿԱԿԱՆ

ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ 123 Bld. Sébastopol, 123 (Métro: St. Denis & Réaumur)

ՄԵՍՆՆԵՑ ԲԺՇԿԱՆԵՐ Զերմամբըլուեան, ֆրանկ Կ. ի, արիւնի եւ մորթային հիւանդուեանց: Բժշկական տարրալուծումներ Ամէն օր ժամը 9—12 եւ 2—6, Կիրակի՝ 9—12:

Ժողովրդական գիներ

ՀԱՅՐԵՆԻՔ

— Օ Ր Ը Թ Ե Ր Թ — Շապէ.— 13-15, Shawmut St. Boston, Mass. (U. S. A.)

ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳԻՐԲԵՐ

ԿԸ ՀԱՅՐԱՅԹԷ ԶԵԶԻ ՀԱՅԿԱՇԷՆ ԳՐԵՏՆԵՆԸ որ հրատարակիչն է մասնաւորապէս Լուսաբեր ընթերցարաններու եւ ճօն միջոց մը ունի մատենադարանի գիրքերու: Գրեմէ՛ — Librairie Haïgachène, 9 Agopian Han, Tchakmakdjilar, Constantinople.

ՍԱԿԱՐԱՆ

4 Յունուար 1927

Գ Ր Ա Մ Ն Ե Ր	ՅՐ.
Սմերլին, L. St.	122 70
Տոլար, Dollar	22 28
Մարք (սակ), Mark	6
Փրքական Թրգ. L. Trg.	42 75
Փրք. սակի " or	113
ՄԵՏԻՅԵՆ Medjidié	8
Լէվա 100 ցաւր Léva	17 70
Տրախիլի " Drachme	31 75
Լիւր " Lire	114
Պիւլ. ֆրանք " Frc. Belge	70 50
Չոսից. " Frc. Suisse	489
Լէվ 100 ցաւր Ley	13 20
Չեքլիսից (10 Roubles or)	85

ԱՐԺԵՆՈՒՂԹ

Եզ. Գր. Յոսիպի I Cr. Fonc. Eg. 3000 " II " 1750 " III " 1100

Թոմսիկ երկիւղ. Lots turcs 142 Comptoir Parisien de change et de Crédit 80, Rue Lafayette

Արեւելեան անուամի կրամիչսկեր
ԱՄԷՆ ԵՐԵՎԱՆԻ ԺԱՄԸ 7ԷՆ ՄԵՆՁԵՒ ԿԷՍ ԳԻՇԵՐ ԿԸ ՆՈՒԱԳԵՆ
CORNE D'OR
Հ.ՔԵՂ ՃԱՇՇԱՐԸՆ — ՄԻՃԱՐԸՆԵՆ ՄԷՑ
46 Avenue Secrétan (Պոլիվար մէթրօ կայարանէն երկու քայլ միայն):

Ծ Ն Ո Ւ Ն Գ Ի Ն
ՈՒՐ ՊԻՏԻ ԶԱՇԷՔ
Անշուշտ Ղ. ԶԱՓԱՐԵԱՆԻ Յաշարանը, որ այս առթիւ մինչեւ առաւօտ բաց պիտի ըլլայ: Իսկ սովորաբար շաբաթ եւ կիրակի իրիկունները մինչեւ 12 Արեւելեան երաժշտութիւն: Մի մուտք նաեւ թիման համար պատրաստուած ձուկի սոլովան: 36, Rue Polonceau, Métro Barbès l'ouaf Chateau Rouge.

BILLANCOURT ԵՐԵՎԱՆԻ ՈՒՇԱԳՐՈՒԹԵԱՆ
Բ Ա Յ Ո Ւ Մ
ԱՏԱՄՆԱԲՈՒԺԱԿԱՆ ԳԻՆԻՔԻ
(ՀԵՅԿԱԿԵՆ ՀԵՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ)
2 ՅՈՒՆԻՍԻՍ 1927
172, Rue Général Gallieni, 172 — BILLANCOURT
ԵՒՇ ԽՆԱՄԵՐՈՎ կը դարձնուին ակաւայի, լինտերու եւ բերնի հիւանդութիւններ: Երանապէտ առամաշարքերու, գուռնի եւ պրիճի: Կ'ընդունի ամէն օր կէս օրերէ յետոյ ժամը 1.30—7.30 քրի բնութիւն եւ առողջապահական յանձնարարութիւններ:

Խնամեցի՛ք ձեր ակրաները եւ դիտեցի՛ք
Ա Մ Ե Ր Ի Կ Ե Ա Ն
ԱՏԱՄՆԱԲՈՒԺԱԿԱՆ ՔԼԻՆԻՔԻ
12, RUE RICHOMME, 12
Գարմանուը եւ առամաշարքերու տեղի կ'ունենայ կարող մասնագէտներու կողմէ խիստ դիւրամատչելի պայմաններով: Առաջին այցելութիւնը մրի շարդակցութեան միջոց՝ Métro: Barbès-Rochechouart

CABINET MÉDICO-CHIRURGICAL ET DENTAIRE
ՏՕՔԹ. ՍԵԹԵԱՆ Հիմնուած 1900ին
TÉL. MARCADET 03-64
38 Aven. St. Ouen - 20 Rue Fauvet - Paris (18e)
Ընդհանուր հիւանդութիւններ, սեւեռաբանութիւն, մորթի, ֆրանկախտի, շնչերակային, թոքի հիւանդութիւններ, ծննդաբերութիւն եւ կանանց հիւանդութիւններ, վիրաբուժական գործ, դուրսիւն եւ գործի արկածներ, երկտրական դարմանում եւ ք. ձառագայթ:

ԱՏԱՄՆԱԲՈՒԺԱԿԱՆ Ակաւայի դարմանում, առանց ցաւի ահապ քաշկ 10 ֆր. արուստական ճերմակ ահապ 20 ֆրանքի, սակի զարթոն 80 ֆրանքէն սկսեալ: Բաց է ամէն օր 9—12 եւ 2—8, Կիրակի եւ տօն օրեր մինչեւ ցերեկ:

ԹԷՅ ԵԱՎՐՈՒ
ՈՐԼՂԱԿԻ ՍԷՅԱՆԷ, ՀՆԳՍԱՍԱՆԷ ԵՒ ՉԻԷՆ ԵՆՔԱՏՈՒՄՈՒՄ
ԱՄԱՆ, ՀՈՏԱԿԵՏ ԵՒ ԽՆԱՅՈՂԱԿԱՆ
ՊԵՆՆԵՑ, ԲՈՒՐ ԼԱՍ ԵՊԱՐԱԿԱՍՆ
ՄԷՋ
Հաստատեալ 1880ին
Արեւելեան ճաշակ եւ ծաղիկ թէյերով խանութները:
Թղթակցութիւն ուղղել Comptoir des «Thés YAVROU»
23, Rue Sénac, Marseille.
Եգիպտոսի ընդի. ներկայացուցիչ C. Bahlav, 7 Rue Mahmoud Pacha et Falaki, Alexandria.

ՏՕՔԹ. Լ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ
ՄԱՍՆԱԳԵՏ ԵՐԵՎԱՆԻ ՄՈՐԹԱՅԻՆ ԵՒ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՄՆԱԳՈՒԹԵԱՆ
126, Rue du Faubourg St. Denis
Métro: Gare de l'Est Téléphone: N°rd 84-04
Ընդունելութեան ժամեր՝ Ամէն օր 2.30.7.30—Կիրակի եւ տօն օրեր՝ 9.15

ՉԳՕՆ ՊԱՐՄԱՄԵԱՆ
ԾԱՆՕԹ ԴԵՐՁԱԿԻՆ ԴԻՄԵՏԷՔ
19 Rue Rodier Metro Cadet կամ Anvers
Գիւրմատչելի գիներով, լաւագոյն կերպաներով, մարտի խնամքով կարուած հազուադէպ ունենալու համար Արագ յանձնուած:

ԳՐՕԺԱԿ
— Օ Ր Ը Թ Ե Ր Թ —
ՊԵՆՆԵՑ ԶԱԿՈՒԲԱՆ ԳԱՆՆԱԿԻ (Piano) & ՕՐԳԻ (Orgue)
ԱՐՈՅՆ ԵՒ ՆՈՐԳՈՒԹԻՒՆ ԵՊԱՍՆԱԳԵՏ
Գեղարուեստական զանազան աւարականներ
4 Rue de Marché Popincourt Paris 11e Métro Papmentier
— Օ Ր Ը Թ Ե Ր Թ —
Շապէ.— 43, Id. Dondoukoff Sofia (Bulgarie).

"HARATCH"

Իմրագիր՝ ՇԱՎԱՐՏՇ ՄԻՍԱԿԻԱՆ
Directeur-Propriétaire : SCHAVARSCH MISSAKIAN
Rédaction & Administration : 208 bis, Rue Lafayette - PARIS (10e)
TÉLÉPHONE : NORD 57-82
MÉTRO : LOUIS-BLANC ou JAURÈS

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 6
ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1927
6 JANVIER 1927

Գ. ՏԱՐԻ ԹԻԻ 227

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ, ԲԱՂԱԲԱՍՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍԷ

ՏԵՐԱԽԻ ԱՊՍԱՄԲՈՒԹԻՒՆԸ

Ամիսներով լուրջ ծածկել է յետոյ, էնկիւրի պաշտօնապէս խոստովանեցաւ թէ հոչակաւոր Տերսիմն ալ ապստամբած է: Երէկ հրատարակեցինք Գիւտ. 28ին կատարուած դատաւարութեան արդիւնքը: Տասներեք հոգի մահուան դատապարտուեցան, որոնց Յը անմիջապէս կախուցեցան: Այս անթիւ, ընդհանուր դատախազը կարգաց ամբաստանագիր մը, որ համառօտ պատմութիւնն է թուրք իշխանութեան ներքին կարգ ու սարքին, Պոլսոյ փատիշահութեան մինչեւ այսօրուան հանրապետութիւնը: Խորքերդի երեսփոխանը — ընդհ. դատախազ — պաշտօնապէս կը հաստատէ թէ դարեւ ի վեր յափշտակութիւններ եւ աւազակութիւններ կը կատարուէին «մեր արեւելեան նահանգներուն մէջ»: Տերսիմնիները կ'ամբաստանուին իրրեւ անաստոյ կատարութեան բոլոր հրահանգներուն: Անոնք ստորագրութիւն ըրած են յարձակողական ընթացքը եւ ապստամբութիւնը, «խիստ յամառ եւ անհնազանդ օջախներ» ստեղծելով Տերսիմն յետներուն վրայ: «Տուրք չեն տար, զինուոր չեն տար, ամէն անթիւ զէնք եւ ուղղմանիւ կ'ամբարեն», եւ այս անգամ ալ հանրապետական կատարութեան դէմ շարժած են... Խօսքը մասնաւորելով ամբաստանախնդրուն վրայ, ընդհ. դատախազը դիտել կուտայ թէ անոնք «բազմաթիւ հոգիներ փոսելով եւ բոյներ քանդելով, ընկերային աղէտներու պատճառ եղած են»:

Ինչպէս կ'երեւայ, պոլիցիիներու հետ զինակցութիւնն ու կենակցութիւնը բոլորովին ամուլ չեն անցած: Թուրքիոյ այսօրուան վարիչները գիտեն նաեւ ընկերային ակնոցով դիտել ու դատել զէպքերը: Իրքան ատեն որ թայտ ժողովուրդներն էին դարաւոր յափշտակութեանց եւ աւազակութեանց, հարձանքի եւ ջարդերու զոհերը, ընկերային աղէտ չկար, այլ աստուածահաճոյ գործ. սէվալա: Իսկ երբ նոյն տարրը դարձաւ բուն իսկ վարիչներուն, իրենց դէմ, արդէն արիւնք գլուխ կը ցատկէ, եւ աշխարհի բոլոր անէնքները կը թափին եւ Տերսիմնիներու, և՛ բոլոր Բիւրսերուն կամ ոչ-քեմալական թուրքերուն դէմ:

Մենք Խորքերդի երեսփոխանին վկայութեան պէտք չունէինք, Տերսիմն ու Տերսիմնի ճանչնալու համար: Բայց անոնց հասցէին արձակուած անախճեման չի պատշաճիք ներկայ պարագային: Միամտութիւնն է իրար խառնել հին ու նոր մեղքերը, և շփոթութեան մասին հասարակութիւնը: Բնականէն ազատուելու եւ ըմբոստ, Տերսիմնիները այս անգամ ալ ուզած են թօթուել թրքական լուծը, իրենց յատուկ ձեւերով: Պետական, մանաւանդ հանրապետական իմաստութիւնը կը պահանջէր այս կէտը երեւան հանել, եւ ոչ թէ, սուլթանական հոգեբանութեամբ, մէկ հարուստով «խայրել տէօպէթ», աւազակ եւն, հոչակի ամբողջ ժողովուրդ մը եւ պատուհասել զայն կ'ինքնով եւ երախաներով: (Գատալճիքը կ'ըսէ թէ որոշուեցաւ 83 կիներ եւ տղաքներ ալ կենարիս զրկել, պաշտօնական հաստատութեանց մէջ ծառայելու: Ամբողջ ողբերգութիւն մը կը մասնէ այս երկտողը):

Տերսիմնիներուն շարժումն ալ այն է ինչ որ 1925 Փետրուարի քրտական ապստամբութիւնը: Չեւերը կրնան համրակ ըլլալ, մինչեւ անգամ աւազակաբարոյ, և զրօշը՝ աստուածապետական, բայց ատոնք երկրորդական են: Եակաբի՛ ոգին է, որ ինչ խօսքով՝ ազատագրուն տենչը: Եւ այս նահանգական ժողովուրդին վարիչներն ալ բաւական բան սորվեցան Շէյխ Սալիտի ձայնադրէն ի վեր: Անոնք, չարաչար զոյճով հայ ժողովուրդին դէմ կատարուած բարբարոսութիւններէն, հիմա կ'ուզեն քայիլ անոր յեղափոխական սերունդին ճամբէն, կը փնտռեն զայն իրրեւ յենարան: Բայց...

Նոր տեղեկութեան մը համաձայն, Տերսիմն ապստամբ ցեղերէն ուրիշ մըն ալ զբաղեցուցած է էնկիւրին: Կարգանք լուրջ այնպէս ինչպէս որ գրուած է Պոլսոյ թուրք թերթերուն մէջ. «Տերսիմնի Գոչ Ուշարը աշխրէթը, որ աւազակութիւնն ու ըմբոստութիւնը իրեն համար կենանքի ուղիղէ՛ր ըրած էր, վերջերս սկսած էր այլեւս անհանդուրժելի վիճակ մը ներկայացուցել: Շտորհիւ կատարուած հետապնդումներուն, կարելի եղած է չէզոքացնել զայն»:

Շարագրութեան ձեւէն ալ կը հասկցուի որ պարզ ըմբոստութիւնէ աւելի բան մըն է այս շարժումն ալ, և թուրք բանակը չէ կրցած բոլորովին հաշուեկարգարի ենթարկել զայն, այլ միայն «չէզոքացուցած է»:

Ատենէ մը ի վեր չարաշուք լուծիւն կը տիրէ քրտական ճակատին վրայ, Տերսիմն-Խորքերդէն մինչեւ վապուրական: Բիւրսերը մեծ դժուարութիւն կը քաշեն արտաքին աշխարհին հաղորդելու համար իրենց շարժումները: Իսկ թուրքերը իմաստութիւն կը համարեն ծածկել վտանգը, եւ կցկտուր խոստովանութիւններ ընել, կատարուած իրողութիւններէն յետոյ: Երբեմն ալ իրենց վարչական կարգադրութիւններն են որ ընչ մը կը բանան վարագործը: Այսպէս՝ այն օրինագիծը որուն համաձայն 1500 հոգի տեղահանութեան պիտի ենթարկուին: Այս բարբարոս գործողութիւնը կը կատարուի ապստամբութեան օրերէն ի վեր, և գարնուրի համեմատութիւններ առած է, յիշեցնելով 1915-16ի հայաջինջ սարսափները: Բայց օրէնքը տեղը բերելու համար, զեռ նոր ծրագիր կը ներկայացնեն Ազգ. Մեծ ժողովին, այն ալ միայն 1500 երեւելիներու համար:

Այսպէս կամ այնպէս, օրհասական կոլու մը սկսած է Բիւրսերուն համար: Մահ կամ ազատութիւն:

Տրուած պայմաններուն մէջ, անխուսափելի է քրտական նոր պոթիկում մը, այսպէս մահացու հարուստը պիտի ինչէ յամբարար:

Արդէն մահն ու աւերն է որ կը տիրապետէ ամբողջ Բիւրս տիասանի վրայ:

ՄԱՄՈՒԼ

ՎՐԱՆ ԲԱՅ-ՍՈՒՑ ՄԸ

«Պայքար», Ամերիկայի Ռամկավարներու օրհանր, վերջէն խմբագրականով մը կը յայտարարէր:—

«Ռամկավար Ազատական կուսակցութիւնը ոչ նախորդ կառավարութեան ու ոչ ալ ներկայ իշխանութեան օրով ամոռներու հետամուտ եղած չէ եւ ոչ մէկ տեղ»:

«Հայրենիք» այս վրան-բաց սուտը մասնաճիւղով, կը գրէ:—

«Հարկաւ, կը հաւատանք, թէ Ռամկավարները այնքան ալ տխուր չեն, որ ներկայ խորհրդային կառավարութեան օրով երազին ամոռներու մասին չայտատանի մէջ: Երբ երեւանի մէջ իշխող պոլիցիիները իրենցմէ զատ ուրիշ ոեւէ կուսակցութեան գոյութեան հետ իսկ չեն ուզեր հաշտուիլ, երբ Ռամկավարները, հիպոտակ տարիներու իրենց անվերապահ հիմակերպութեան եւ անմատուցութեան, հասարակ թերթ մը իսկ չայտատանի մէջ հրատարակելու իրաւունք չկրցին ստանալ, ինչպէ՛ս անոնք կրնային երազել ամոռներու մասին»:

Բայց «Պայքար» բացարձակ սուտ կը խօսի, երբ կը յայտարարէ, որ իբր թէ չայտատանի շարժապետութեան եւ Գաշնակցական կառավարութեան օրով եւ Ռամկավարները ամոռներու տեսէ ինչպէ՛ս չեն եղեր:

Սակայն Ռամկավարները չէ՛ին, որ, առանց չայտատանի մէջ կազմակերպուած ոյժ ունենալու՝ ամբարտաւան յաւակութիւնն ունեցան պահանջելու շ. ք. Գաշնակցութեան շայտատանի շան, բապետական կառավարութեան ամոռներու մեծ մասը եւ կարեւորագոյն ամոռները:

Ռամկավարները չէ՛ին, որ, երբ շ. ք. Գաշնակցութիւնը ինք ամոռէն չորսը միայն զիջեցաւ իրենց, մերթեյնի ու հետագան շայտատանէն:

Ռամկավարները չէ՛ին, որ շարունակ ամոռներու համար սակարկեցին շ. շ. կառավարութեան հետ՝ այնպիսի անթեթեթ պահանջներ դնելով զորս էջը կրնար կատարել իր կոչումին եւ պատասխանատուութեան գիտակցութիւնն ունեցող ոեւէ իշխանութիւն:

Ռամկավարները չէ՛ին վերջապէս, որ ամոռներու իրենց պահանջին չիօզի կոնցրում պարտելու պատճառով քայքայիչ պայքար մղեցին շ. շ. կառավարութեան դէմ այն ամբողջ տագնապալից շրջանին, երբ հայ ժողովուրդը իր գոյութիւնը, ազատութիւնն ու անկախութիւնը ապահովելու համար գերմարդկային ձիգեր կը թափէր շ. ք. Գաշնակցութեան հակազդարմութեամբ»:

«Հայրենիք» աւելորդ յուշումներ կրկն է, սուտ-խեղդուր յիշողութիւնը թարմացնելու համար, երբ 1919ի նշանաւոր բախկցութեանց պատուիրակները ողջ են տակաւին, երկու կողմէն ալ...»

ԳՐՈՒՄԱՐԿՈՒԹԻՒՆԻՐ ԱՆԳՐՈՒԿՈՒԿԱՍՈՒ ՄԷՋ ՌԻՓՈՒՍԻ մէջ Աշխատանքի Սակարան մը հաստատուած էր, անշուշտ աւելի անգործ բանուորներուն գործ հայեցողութեամբ նպատակով: Սակայն ատիկա միջոց մը դարձաւ անոնց, որ կ'ուզէին իրենց ուզած բանուոր կանչել: Այնպէս որ գործի կը կանչուին ոչ թէ միւլութեան անվանները, այլ դուրսէն մարդիկ: «Մարտակալ» կը գրէ թէ մինչև

չեւ շոկտեմբերի սկիզբը, Անգլո-կովկասի մէջ գործազուրկներու թիւը կը հասնի 62,916ի, որոնց միայն 44,357ը անդամ են արհեստակցական միւլութեան: Այս գործազուրկները կը մնան միշտ անգործ, որովհետեւ անտեսական հիմնարկութիւնները Արիւստակցական միւլութեան անդամներուն տեղ իրենց մարդիկը միայն կը կանչեն գործի:

ԳՐՈՒՄԱՐԿՈՒԹԻՒՆԻՐ ՌՈՒՍՈՒՑ ՄԷՋ Ռուսիոյ Գործավարներու Խորհուրդին (2 Գեկու.) հասած տեղեկութիւններուն համաձայն, Սեպտ. 1ին Ռուսիոյ գործազուրկներուն թիւը կը հասնէր 763,000ի, Գրեթէ անոնց կէսը արհեստ չունէ: Գործազուրկութեան ամէնէն աւելի կը տառապին կիներն ու պատանիները: Ամբողջ Ռուսիոյ մէջ 104,000 պատանիներու կայ, որոնց 100,000ը անգործ են: Ամէն տարի մէկ միլիոն կամ մէկ խիլիոն 300 հոգար զիջուցի կը խուժեն ղէպի ի մեծ քաղաքները: Ընդհանրապէս 300,000ը գործ կը գտնեն եւ կը հաստատուին քաղաքներու մէջ:

Գաղով մտաւորական գործազուրկներուն, մինչեւ Սեպտ. 1. արձանագրուած են 15,690 բոխիներ, որոնք գործ չունին: Անգործ ուսուցիչներուն թիւը հասած է 10,000ի (Սեպտ. 1):

ՊԱՏՄԱՆԱԿԱՆ ՎԱՆԵՐԱԹԻՒՆՎՈՒՐ ՄՈՒԿԱՅԵՆ կը հեռագրեն թէ պատմական խիստ մեծ արժէք ունեցող գաղտնի վաւերագրութիւնը գտնուած են Լէնինկրատի ձմեռնային Պալատին մէջ: Վաւերագրութիւնն մեծ մասը կը պատկանի Ռուսիոյ ցարին եւ ընտանիքին. հարիւրի ցափ ալ կէ-իւնքի օրէն մնացած են:

ՕՐՈՒՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՆԱԽԱՆՁԻ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ.— Անգլիայատակ եզիպտացի մը, Ապտիլի շամրո Նազա, Լիւի մէջ ատորճանակով սպաննեց իր սիրուին, նախանձի պատճառով:

Տիկ. ՄՈՒ իր նախանձու բարեկամին սպանալիքներուն ակառն էր դրած, նոյն իսկ հեգնած էր: — «Գեղի» մնաց սպաննել զիս, հայ, պոլացի եր, բերանը լայն բացած:

Նոյն վայրկեանին եգիպտացի բացուած բերանին մէջ կը պարպէ ատորճանակը: Եւ գանկը կը պայթի:

Սենեակին վար իջած պահուն, իր հայրենակցը կը կըշտամբէ ոճրագործը, որ, իրրեւ պատասխան, գնդակով մը կը ծակէ աչքը եւ գետին կը ձգէ: Երբորդ մըն ալ, հայրենակցը մը՝ երբ միջամտելու կը վազէր, կը տեսնէ նոյն ատորճանակը, իրեն ուղղուած. սակայն, այս անգամ, կրակ չ'առնել:

Ռոսիկանները կը հասնին եւ իր սենեակին մէջ կը բռնեն ոճրագործը, ատորճանակը ձեռքին: Ռճրագործը, բանտին ճամբուն վրայ, մահ կը սպառնայ նաեւ անոնց, որ մասնած են զինք:

Կիներու բազմութիւն ներս.— Պոլսոյ մէջ Շէհրէմիսիի բնակիչներէն երկու թուրքեր բուռն ցանկութիւն մը ունէին կիներու բազմութիւն ներս մտնելու եւ, ատորճ սպաննելու որ նոր հրօքարակով մը առաջիկաներու թուրքիս այրելու եւ կիներու համար խառն բազմութիւն ալ շինէ, որ մը գործիքին վրայ կը բարձրանան եւ պատահանէ մը ներս կը մտնեն: Սակայն հակաչին ձայնէն ստիկանները կը հասնին եւ մեր մարդուկները կ'ատաճարդեն բանտ... առանձին քրանիւր համար:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Գործազրկութիւնը՝ պաշտօնական աջով

Ներքին և հանրօգուտ շինութեանց նախարարները երկար զեկուցում մը տուին նախարարական խորհուրդին մէջ, գործազրկութեան մասին: Հանրօգուտ շինութեանց նախարարին հաղորդած թուանշաններէն կը հետեւի թէ այնքան ալ մտահոգութեան պատճառ չկայ և երբեք չի նմանիր 1920ի տագնապին: Տասը օր առաջ, նախարարը, Պ. Թարտիէօ, հեռագրած էր կամուրջներու եւ խնուրիներու գլխաւոր երկրաշարժներուն, որ իւրաքանչիւր նահանգի մէջ կապ հաստատեն նահանգապետին հետ, անգործները դիւրին աշխատանքներու, մասնաւորապէս ճամբաներու նորոգութեան գործածելու համար: Նախարարը մինչեւ երեքշաբթի պատասխան ստացած էր 80 շրջաններէ: Երկրաշարժները հաղորդած են թէ կրնան իբր տար հազար անգործ բանուոր արձանագրել հիմակուրնէ, իսկ մօտ օրէն այդ թիւը պիտի կրնայ բարձրանալ 50,000էն աւելի: արդէն մինչեւ հիմա 500 դիմում միայն եղած է: Միւս կողմէ, կարելի է շինութեանց մէջ գործ հայեցողի 6000 բանուոր: Ու վերջապէս, նաւարկութեան ճամբաներու, նաւահանգիստներու և երկաթուղիներու աշխատանքներուն համար մինչեւ 35,000 բանուոր կրնան առնուիլ: ուրեմն աշխատանք չի պակսիր:

Գործազրկութեան ամէնէն աւելի աղղուած կեդրոններն են Փարիզ, Լիոն և Մարսէյ: Վերջին երկու քաղաքներէն լրիւ տեղեկագիր չէ եկած տակաւին: Փարիզի մէջ, մինչեւ երկուշաբթի իրիկուն կը հաղորդուէին 13,000 գործազուրկ, որոնց 3000ը պարզ բանուոր, 2000ը մեքենաներու եւ գործիքներու ձիւղէն, 1500ը մայիթի եւ կաշիի, 1500ը ատաղձագործութեան, 1000ը հանդերձաշինութեան հրապարակէն եւ միւսները զանազան ճարտարգործութիւններէ: Կարգ մը գործեր թեթեւ տաղանակ մը կը մատուցեն տարուան եղանակին: Ներքին նախարարը ծրագիր մը պատրաստած է, որուն համաձայն պիտի քանդուին Փարիզի միջնաբերդի 25, 26 եւ 27 թիւ մարտկոցները և ճամբաներ եւն. պիտի շինուին արուարձաններու մէջ: Հասարակ բանուորներ կրնան աշխատիլ այս գործերուն: Թանի մը օրէն 3000 բանուորներ գործ պիտի ունենան:

Նահանգապետներու տեղեկութեանց համաձայն, 7-800 անգործ կայ Սէն-է-Ուազի նահանգին մէջ, 240՝ Արտան, 225՝ Պրզանսոն, ուր թիւր աւելցած է անցեալ շաբթուան հետ բաղաւորով, 230՝ Վալանս, 300 թուրուզ (գործարանի մը փակման հետեւանքով), 170՝ Ասկուլէմ, 94՝ Պրուս, 75՝ Լը Ման, 60՝ Փօ, 40՝ Շէն, 22՝ Պուրս, 20 Շէրպուս և 13՝ Վիէն (Իդէր): Միւս նահանգներուն մէջ շատ թեթեւ կամ զրեթեւ ոչինչ է տագնապը:

Չախակողմեան թերթերը խօսելով այս տեղեկութիւններուն վրայ, դիտել կուտան թէ նախարարին հաղորդած թիւը (13,000) միայն նպատարնկալ բանուորներու կը վերաբերի, եւ թէ իրական անգործները, միայն Սէնի նահանգին մէջ, առնուազն ատոր տասնապատիկն է, եթէ ոչ 15-20 անգամը: 1920ին ամբողջ Ֆրանսայի մէջ 17,792 նպատարնկալ անգործ կար: 1921ի Յունուարին 30,000ի բարձրացում, իսկ Մարտին՝ 90 հազարի: Արդ, այն ատեն իրապէս երկու միլիոն անգործ կար:

Ինչպէս գրած էինք, երկուշաբթի օր բացուեցան ծա նօթ գործարանները, Ուլնօ, Սիթրօէն, Ֆարման եւն.: Թերթերը դիտել կուտան թէ Սիթրօէն փակուածէն առաջուան պայմաններով չէ ընդունած բանուորները: Մաս մը ճամբուած, յետոյ ուրիշներ անուած են աւելի ածան աշխատավարձով: «Իւմանիթէ» կը գրէ թէ Սէնթ-Ուէնի ձիւղին մէջ, հետեւեալ առաջարկը եղած է եօթը բանուորներունը. — «Այսուհետեւ, փոխանակ ժամը 4.55ի պիտի վճարեմ 3.40: Մարդ ճամբել չեմ ուզեր: Ներս եկէք ամէնցնիդ ար: Չորս բանուորներն մերձած ըլլալով այս առաջարկը, ճամբուեր են»:

ԵՐԿՈՒ ԳՈՂՆԵՐ ԿԸ ՓՈՐՁԵՆ ՀԱՅ ՏՈՒՆ ՄԸ ԿՈՂՈՊՏԵԼ

ՀԱՅ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԻՆ ՔԱԶՈՒԹԻՒՆԸ Փարիզի արուարձաններէն Նէօյի-սիւր Սէնի մէջ Նէօյիի պողոտային 96 թիւը պանդոկ մը կայ, ուր քանի մը հայ ընտանիքներ կը բնակին: Միհրան Ոսկերիչեան կը բնակի Բ. յարկը եւ ամէն առաւօտ ժամը 5ին Հալ կ'երթայ: Մեկնած ատեն կանոնաւորաբար կը հանդիպի սենեակը իր քեռայրին՝ Պ. Նաւարեանին, որ նոյն պանդոկին առաջին յարկը կը բնակի եւ իր կնոջ հետ միասին պտուղը եւ բանջարեղէն կը ծախէ «մարշ»-ներու մէջ: Պ. Ոսկերիչեան անոնց սենեակէն կ'առնէ պարապ կողովները՝ Հալ տանելու համար:

Պ. Նաւարեան ժամը 4ին գործի զացած ատեն բանալին դրան վրայ կը ձգէ, որպէսզի քեռայրը կարենայ սենեակ մտնել առանց կիւր արթնցնելու: Երեքշաբթի առաւօտ երբ Ոսկերիչեան փորձեց ներս մտնել, նշմարեց որ դուռը ներսէն կղպուած էր: Ասովը դուռը կտարելու կ'աշխատէր, երբ յանկարծ ներսի կղպաքը բացուեցաւ: Խարխալելով ներս մտաւ և կեքտրական լոյսը վառեց: Իր դիմացը տեսաւ պատին կոթնած երկու

(Ուրերու շարունակութիւնը կարդալ Գ. էջ)

անձանքները, որոնցմէ մէկը անմիջապէս իր վրան խոյսցաւ...

Առանց պաղարիւնութիւնը կորսնցնելու, Ոսկերիչեան գո- ղին դատարար սեղմեց եւ երկու զնգակ պարպուեցաւ դէպի...

Ոստիկանատան մէջ հարցաքննուելով, ոճրագործը յայտ- նեց թէ կը կոչուի Էլի Ռօշէթ, 23 տարեկան է եւ երկու...

Պ. Միհրան Ոսկերիչեանի վիճակը, որ սկիզբը ծանր կ'է, բեւարար իրիկուան դէմ լաւացաւ եւ կեանքը վտանգի մէջ չէ...

Կարմիր ընթացքով Մուշաբեյի մէջ

Վերջին հեռագիրներուն համաձայն, Ճափայի համայնապար շարժումը...

Համայնապարները յարձակելով քաղաքի մը կայարանին վրայ, սպաննած են...

Ըմբոսաները ինքնաշարժով հետազոտութեան կրած զին- տրոններուն վրայ...

Յեղափոխութիւնը սկսած է Յունուար 1ի զիշերը: Ոստի- կաններու շնորհիւ...

Ինկուրսիան քաղաքում սակիւն դեմ

Չուիցերիական կառավարութիւնը պաշտօն տուած է իր ղեկավարին...

Ապստամբութիւնը Տերսիսի մէջ

Թուրքերէն թերթ մը կը տեղեկացնէ թէ Տերսիսի Գոշ Ռե- շադը...

Համայնապար կիւն մը բանտարկուած

Ֆրանսայի համայնապար կուսակցութեան վարիչ ու ժողովի Տիկին Սիւզան...

Սիւզան ժիրո կոմունիստ Բիւրօին անդամ էր 1925ին, երբ այս վերջինը...

Սուրիոյ կոխկները

Պէյրուսի մէջ 4 Յունուար թուականով հեռագրի մը համա- ձայն...

Ընկերվարութիւնը Թուրքիոյ մէջ

Պոլսէն երկէ անուած հեռագիր մը կ'ըսէ թէ քեմալական կառավարութիւնը...

Ասիէ դատ յառաջիկայ խորհրդարանական ընտրութեանց մէջ...

«Կարծիքի ազատութիւն», «Ընկերվարական ըլլալը արգելուած», «Իսայ Թուրքիոյ մէջ է (!)»:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Յ. Գ. Պուստալի «Երև. գոյն» խումբին ժողովը՝ Ե. 6 Յունուար 80 Rue Charles-Ches-

Հ. Յ. Գ. Մարտի 11 «Պատանի» միութեան վիճարանական ժո, դովը՝ Յունուար 6. Յինգզարթի...

Հ. Յ. Գ. Մարտի 11 Գրիտա- փոր Ենթակոմիտէի ընդհանուր անդամական ժողովը Յունուար 9...

Հ. Յ. Գ. Մարտի 11 Գրիտա- փոր Ենթակոմիտէի ընդհանուր անդամական ժողովը Յունուար 9...

Չ. Ռ. Մ. ԸՆԹԵՐՅԱԼՆԵՐ

Չ. Ռ. Մ. Միութեան փարիզի Ըն- Թերարները բաց է, 61 Rue Mr. le-Prince Floria Յալարանի վերի...

ՆԱԲԵԿ

ՆԱԲԵԿ աշխարհաբար Գարե- գին եպակի: Գին 50 ֆրանք: Կարելի է ստանալ Յա- նաշէն եւ Պալեմոն գրատունէն:

ԿԸ ՓՆՏՈՒՆԻ

Կը փնտռուի Ատափազար- ցի կարգապետ Կոմիտէի 20 տա- րեկան, հոր անունը Յովհաննէս:

Յ. Զ. Գ.

Յ. Զ. Գ. Աշխարհիկ ամսական թագ- խորհուրդ կարգ մը շնորհակա- ններ ընկել յետո, լաւագոյն է ե- կեղեցական արարողութիւններու...

ԳՐՈՅԱԿ

ԳՐՈՅԱԿ — Մ. Մ. Մ. Գրականութեան շաքիւն — Ա. Isahakiantz 71, Ave. Kléber, Paris

ՕՐ. ՍՈՒԹԵՆ ԳԵՐՈՒՆԵԱՆ

ՕՐ. ՍՈՒԹԵՆ ԳԵՐՈՒՆԵԱՆ ԵՒ ԵՆՆՈՒՆՆԵՐ 1 Յունուար 1927 Մարտի 11

ՍԱԽՈՒ ՀՈՂ

ՓՈՔՐ ՄԱՍԻՆ 100 ՄԵՏՐԵՆ ՎԵՐ Քիչ մը դրամով պարտիկ պար- տէզով հողի մը տէր կ'ըլլաք, Սալիքի կալարանին մօտը, որ արդէն 40 է աւելի Հայեր հող գնած են:

ԼԱՆԿՈՑՆ ԴՈՒՆԵՐԸ

ԼԱՆԿՈՑՆ ԴՈՒՆԵՐԸ աշխարհաբար Գարե- գին եպակի: Գին 50 ֆրանք: Կարելի է ստանալ Յա- նաշէն եւ Պալեմոն գրատունէն:

ՎԱՐՁՈՒ ԵՆ ԱՆՄԵՋՊԵՍ

Երկու անհայտներ զիրար մատչելի պայմաններով, Լիբ- անուարի դիմաց: Գին 50 ֆր. Շահպարի, 5, Rue Gay-Lussac Paris (5).

ԵՐԿՐԵՄԵՐԸ ԱՄԵՆՈՅՆ ԱՅՈՑ

ԵՐԿՐԵՄԵՐԸ ԱՄԵՆՈՅՆ ԱՅՈՑ Եթէ խաղիկ կը թունաւորես: Անանական է: Եթէ հարթես՝ կը ճգնես: Մեքենական է: Բաց կ'է խաղախ՝ կը լարգարես: Մարդկայինը այս է: Այս է նաեւ «Խորտոցական»ը: Ազգային ըլլող ներթերու նրայ երգիծական տեսութիւն ինչ, եւ սրամիտ նկարներ:

ՉԵՓՈՒՆՅԻՆԵՐՈՒ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄԸ

Լինացական ՉԵՓՈՒՆՅԻՆԵՐԸ կը բնագործը «ՉԵՓՈՒՆ» եւ իր հերոս, ներք» ողբերգութիւնը ի նպատ Սուրիոյ ժողովուրդը ՉԵՓՈՒՆՅԻՆԵՐԸ, ըստ Յունուար 9 կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2, 30ին, 129 Rue Boileau Emile Zolaի սրահը, մա- նակցուած լինի գոմէտի ար- քանութիւնը Թատերախումբը:

Կ'ուզուի

տունը աշխատող մտաբանները Կ'ուզուի մակեղէնի գործաւորուի մը: Գինը խմբագրատուն Վ. Ս. ի:

ՏԵՂԱՓՈՒՄԻՐԻՆ

ՏԵՂԱՓՈՒՄԻՐԻՆ ԳԵՐՈՒՆԵԱՆ ԵՆՐ ՉԱՍԵՒ Librairie BALENTZ 233 Rue Fbg. St. Martin Met. Louis Blanc Paris (10e)

ՍԱԿԱՐԱՆ

5 Յունուար 1927

Table with exchange rates for various currencies: L. St., Dollar, Mark, L. Trq., Medjidié, Léva, Drachme, Lire, Frc. Belge, Frc. Suisse, Ley, (10 Roubles or), Cr. Fonc. Eg., II, III, Lots turcs, Comptoir Parisien de change et de Crédit, Le Gérant: H. TEURNIER, IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS, 208bis, Rue Lafayette Paris (10e)

ՓՆՏՈՒՆՆԵՐ ԲՈՒՐ ԳՐՈՒՆԵՆԵՐ Ե ԳՐԱՎԱՆՈՒՆԵՐԸ 1927ի ՖԲՆՍԱՆՆԱՅ ՏԱՐԵԳԻՐԲԸ Անհրաժեշտ ամէն Ֆրանսա բնակող Հայու: 2000Է ԱՒԵԼԻ ՀԱՍՅԷԼԵՐ ՓԱՐԻՅԻ, ՖՐԱՆՍԱՅԻ, ՊԵԼՅԻՔԱՅԻ, ԶՈՒԹԵՐՈՅ ԵՒ ԻՏԱԼԻՅՈՑ ՄԵՋ ՀԱՍՏԱՏՈՒՄ ՀԱՅԵՐՈՒ

BILLANCOURT ՅԻՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱՐՈՒՄԵՆ ԱՍԱՆԱԲՈՒԺԱԿԱՆ ԳԼԻՆԻՔ (ՀԱՅԿԱՆԵ ՀԱՍՏԱՏՈՒՄԻՆ) 172, Rue Général Gallieni, 172 -- BILLANCOURT Կը դարձանուին ակաւայի, ինտերու եւ բերնի հիւանդութիւններ: Գրատունը ատանալու արտաւարներ, գուռն եւ պրիմ: Կ'ընդունուի ամէն օր կէս օրերէ յետոյ ժամը 1.30—7.30 կիրակի եւ տոմ օրերը անաւառ ժամը 9—10: Զիբ ընտելիւն

ԱՒԵԼԻՆԵԱՆ ԱՆՈՒՆԱՆԻ ԽՐԱԺԻՅՏԻՆ ԼԱՍԵՐԻՆԵՐ ԴՄԵՆ ԵՆԵՆՆԱՅ ԴՄԵՆ ՄԻՆՁԵՆ ԿԵՍ ԳԻՇԵՐ ԿԸ ՆՈՒԱԳԵՆ CORNE D'OR Հ.ԲԵՂ ՃԱՇԱՐԱՆ — ՄՐՃԱՐԱՆԻ ՄԵՋ 46 Avenue Secrétan (Պոլիվար մէթրօ կայարանէն երկու քայլ միայն):

ԾՆՈՒՆԴԻՆ ՈՒՐ ՊԻՏԻ ԶԱՇԷՔ Անուշտ Ղ. ԶԱՓԱՐԵԱՆ Յալարանը, որ այս առիթով մինչեւ անաւառ բաց պիտի ըլլայ, իսկ սովորաբար շաբաթ եւ Կիրակի իրիկունները մինչեւ 12 Արեւելեան երաժշտութիւն: Մի մունք նաեւ խմբի համար պատրաստուած ձուկ տոլման: 36, Rue Polonceau, Métro Barbès կամ Chateau Rouge.

ԹԵՅ ԵԱՎՐՈՒ ՈՒՂԱՍԻ ԱՅՅԱՆԷ, ՀԵՂԱՍԱՆԷ ԵՒ ՉԻՆԷ ՆԵՐԱՍՈՒՄ ԱՓԱՆ, ՀՈՏԱԷՏ ԵՒ ԽՆԱՅՈՂԱԿԱՆ 12, RUE RICHOMME, 12 Գարձանուր եւ ատանալու ինտերու տեղի կ'ունենայ կարող մասնագէտներու կողմէ, խիստ դիւրամատչելի պայմաններով Առաջին այցելութիւնը ձրի Հաղորդակցութեան միջոց՝ Métro: Barbès-Rochechouart

ՊԵՆԵՆ ԵՄԵՆ ԳԵՐՈՒՆԵԱՆ ՈՒՂԱՍԻ ԱՅՅԱՆԷ, ՀԵՂԱՍԱՆԷ ԵՒ ՉԻՆԷ ՆԵՐԱՍՈՒՄ ԱՓԱՆ, ՀՈՏԱԷՏ ԵՒ ԽՆԱՅՈՂԱԿԱՆ 126, Rue du Faubourg St. Denis Métro: Gare de l'Est Téléphone: Nord 84-04 Ընտելուութեան ժամը՝ Ամէն օր 2.30-7.30—Կիրակի եւ տոմ օրերը 9-10

ՏԵՂԱՓՈՒՄԻՐԻՆ 48, rue Montmartre (Բ. յարկ. աշ կողմի ատանալու գուռ) Ֆրանսայի կարող մասնագէտներու, ընկերակցութեան կը դարձան ՆԵՐԿԻՆ ԵՒ ԿԱՆԱՅՆ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ԵՒ ՄՈՐՊԱՅԻՆ ՔԻՇԻ, ԱՅԱՆՁԻ ԵՒ ԿՈՂՈՒՄԻ Գրատունները: Հատուկ 1880ին Արեւելեան ճաշակ եւ ծաղիկ թէյերով խառնուրդներ: Թղթակցութիւն ուղղելու Comptoir des «Thés YAVROU» 23, Rue Sénac, Marseille. Եգիպտոսի ընդհ. ներկայացուցիչ C. Bahlav, 7 Rue Mould Pacha et Falaki, Alexandria. ՏԵՂԱՓՈՒՄԻՐԻՆ 48, rue Montmartre (Բ. յարկ. աշ կողմի ատանալու գուռ) Ֆրանսայի կարող մասնագէտներու, ընկերակցութեան կը դարձան ՆԵՐԿԻՆ ԵՒ ԿԱՆԱՅՆ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ԵՒ ՄՈՐՊԱՅԻՆ ՔԻՇԻ, ԱՅԱՆՁԻ ԵՒ ԿՈՂՈՒՄԻ Գրատունները: Հատուկ 1880ին Արեւելեան ճաշակ եւ ծաղիկ թէյերով խառնուրդներ: Թղթակցութիւն ուղղելու Comptoir des «Thés YAVROU» 23, Rue Sénac, Marseille. Եգիպտոսի ընդհ. ներկայացուցիչ C. Bahlav, 7 Rue Mould Pacha et Falaki, Alexandria.

ՀԱՐԱՇԻ ԿՐԻՆ
3 ամս. 6 ամս. Տար.
Տարեկան 35 ֆ. 70 ֆ. 140 ֆ.
ԱՆՊԵՆԱ 20 շ. 40 շ.
ՋՈՒՆՏԵՐԻԱ » »
ԵԳԻՊՏՈՍ » »
ԱՄԵՐԻԿԱ 6 ամ. 10 ամ.
ԵՆՐՈՊԱ 100 ֆ. 200 ֆ.

"HARATCH"

Իմպրիպր ԵՄԱՐՇ ՄԻՍԱԿԻԱՆ
Directeur-Propriétaire : SCHAVARSCH MISSAKIAN
Rédaction & Administration
Խմբագրութիւն
208 ր., Rue Lafayette - PARIS (10e)
TÉLÉPHONE :
NORD 57-82 MÉTRO :
LOUIS-BLANC ou JAURÈS
Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանկ

ՌԻՐԲԱԹ
7
ՅՈՒՆՈՒԱՐ
1927
7 JANVIER 1927

ԱՇԽԱՏԱՆՔԸ ՄԻԱՅՆ ԿԸ ՓԻԿԵ

Գաղութներու հանրային կեանքին մէջ, յայտնապէս աչքի կը զարնէ ներքին պատակաւորութիւնը, որ հիւանդագիրն ձեւ մը ստած է:

Միամտութիւն պիտի ըլլար կատարելա խաղաղութիւն եւ համերաշխութիւն սպասել: Այդպիսի պահանջ մը բնութեան օրէնքներուն ալ չի հպատակիր: Կեանքը շարժում է, եւ խլրր-տուններ, ընդհարումներ, պոռթկումներ միշտ ալ պիտի լսուին: Անխափան խաղաղութիւնը՝ գերեզմանատան մէջ միայն տեղ ունի:

Այս տեսակէտէն, տարբերութիւն չկայ երկիրէ երկիր եւ ժողովուրդէ ժողովուրդ:

Բայց, մինչ աւելի հասուն եւ կիրթ ժողովուրդներու մէջ պայքարներ կը ծագին որոշ սկզբունքներու շուրջը, եւ կը հետեւին բնական ընթացքի մը, երբեմն յանդիման ծայրայեղութեանց, մեր մէջ կարծես բռնի կը ստեղծենք վէճը: Վերջիվայր կը շրջենք հասարակ ճշմարտութիւններ, անպատճառ կորուստեղծելու կամ խօսքի տակ չմնալու համար:

Առէք ո՛ր եւ է գաղութ, օրինակ՝ Յունաստանը, որ խառնակութեան մրցանիշը վաստակեցաւ չորս տարուան մէջ: Հազիւ տեղաբնակուած, փոքր Ասիոյ այդ գաղութակառնութիւնը ձեռնարկած էր պազային կազմակերպութեան: Ծրագիր-կանոնագիր, պատգամ, ժողով, ազգ. վարչութիւն, — եւ արդէն փոթորիկը փրթաւ: Մենք չենք բտր որ միայն մէկ հասանքն է յանցաւոր: Բայց բարբերը այնքան ազգականած են որ, ամէնէն պարզ խնդիրն ալ կ'ազգատուի եւ կը դառնայ «միւսիւն» իւր «կեպտուր» վէճ: Ու մարդիկ, հիմնական հոգը մոռցած, կը վազեն ոսկորներու հետեւին, կը ճգնին ասպարէզէն քնի հակառակորդը, ջրհեղեղէն պատմութիւններ թիկնով: Եթէ օտարական մը քործուի հարցնել թէ ինչո՞ւ կը կոտորեն, թերեւս չկարենան որոշ պատասխան տալ: Եթէ դուք հարցնէք թէ չէ՞ք ուզեր որ գաղութը կազմակերպուի, — «ինչո՞ւ չէ, պիտի ըսեն. բայց...»:

Այդ վերապահութիւնը ամբողջ նշանախօսք մըն է, քաղաքականութիւն մը: Իրենք բացորոշ չեն ըսեր, բայց մենք ճըշ-վէճը, — չենք ուզեր որ Գաղութակառնութիւնը տեղ ունենայ, կամ կը վախենան որ տիրապետէ եւ, իրենք ինքնապաշտպանութեան միջոց, կը դիմեն ամէն տխմարութեան եւ գոհակութեան, մինչ-չեւ անգամ եղբայրասպանութեան: Եւ անաւասիկ, բոլորովին նոր գաղութի մը մէջ, ստեղծուել է միջոցորտ մը, որ միայն ազա եւ թոյն կը թափէ, չլատելով ամէն գործ:

Նոյն պատկերը՝ Պուլկարիոյ մէջ: Բոլորն ալ կ'ընդունին որ գաղութը անհրաժեշտօրէն պէտք ունի լուրջ կազմակերպութեան: Ժողովներ եղան, ծրագիրներ մշակուեցան, բայց ստորագրութեան մեկնը դեռ թաց էր, երբ պայթեցաւ փոթորիկը: Վէճը լրընտեցաւ, եւ դարձաւ տեղացի-ըրեսցիի կորի, պուլկարահայատականի եւ գաղութականի հարց: Այդ գետնին վրայ՝ ազա թէ Ս. Դեմոկրատ, ալ թէ ձախ՝ բոլորը կազմեցին մէկ ձակատ, եւ մարտակոչը հնչեցուցին Գաղութակառնութեան դէմ, որ կ'ուզէր ջնջել խորութիւնը, եւ ընդլայնել ազգային իրաւունքները, համաձայն տեղական պայմաններուն: Ճեղքը բացուելէ յետոյ, զարմանալի չէ որ իշխանութիւնը օգուտեցաւ առիթէն, եւ կարգադրեց այնպէս ինչպէս կը պահանջէ իր ներմիտ շահերը: Այդուհի մեղմացեալ է հիմա. բայց արդիւնքը մէջտեղն է, ընտրական իրաւունքը վերապահուած է միայն պուլկարահայատականներուն, որոնք թերեւս 100ին 10 ալ չեն կազմեր 45-50 հազար գաղութակառնութեան մէջ:

Եւ անա փոթորը, կամակոր ու ամուր: Միեւնոյն հոգեբանութեամբ, հիններ չեն ուզեր որ նոր տարբեր մտնեն կամ գործեն իրենց կողքին: Ո՛չ գործ, ո՛չ հաշիւ: Կը շարունակեն այնպէս ինչպէս որ սկսեցին էին 20-25 տարի առաջ, միայն մտն եւ մաս բաժնելու շնորհիւ ընելով նորեկներուն, որ իրենց հարիւր անգամ բազմութիւն կը ներկայացնեն: Եւ յաճախ իրենց հպատակութեանէն ալ կը ճառեն, մոռնալով որ ամէն բանէ առաջ օրէնքը եւ տրամաբանութիւնը կը վարեն այս երկրին գործերը:

Կրնայինք, տակաւին, օրինակներ բերել հեռուոր եգիպտոսէն եւ Սուրբայէն, կամ հարեան Պելճիքայէն եւ Անգլիայէն: Բայց ինչո՞ւ խճողել նրկթը:

Մենք երբեք համաձայն չենք որ Գաղութակառնութիւնը որոշով-ձեռքով մարձուի թաղականի, հոգաբարձուի, ժամու եւ զարքի գործերուն մէջ: Մենք պէտք չունինք աւելորդ ուժ վատնելու: Երկու բառով կ'ամփոփենք կացութիւնը. — Ապիկարները, մտքով եւ սրտով չբաւորները, ու կարմիր-ճերմակ խանակիները պիտի շարունակեն խափանել ճամբան, որքան ատեն որ վարժուած չեն իրական աշխատանքի: Պէտք է գործի մղել գանձը եւ տեսակ մը մրցում հաստատել: Կա՞մ սթափելով կը հարկադրուին գործ արտադրել եւ գոհացնել օրուան պահանջները, եւ կամ մը քաշուին ասպարէզէն, տեղ բանալով աւելի ընդունակներուն:

Լուրջ աշխատանքը միայն կը փրկէ բոլորն այ:

ՈՐ ԱՆԿԻՆԵՍ ԿԵՅՅԷ՛ ԾԱՊԼՎԱՐԸ

Չէր բաւեր եկեղեցիին դէմ պարբարը՝ բնով ու մասնավոր երեւանի վարչները առօք փառօք երկու եկեղեցի յանձնեցին «Ազատ Յեկեղեցական Յեղաշրջութեան»: Բարեբախտաբար, թէ՛ երեւանի եւ թէ՛ թիֆլիզի մէջ եկեղեցիները մէկ հաս չեն, ու հայ քրիստոնեան զատիթ մը պիտի դռնէ՛ չուխտ մը աղօթք ընելու համար:

Այս արտառոց «գեղեցի» ընել, սակայն, իր ներքին ծախքը: Իրականին մէջ՝ հետեւողական դիմ մը կայ Մոսկուայէն Երեւան, տերերէն մինչեւ՝ ծառաները... 1920ին — իսկ անկէ առաջ՝ Մայիսի ան դեպքերով — քանի մը բողոքի ու կարմիրատուց «Երկրափոխականներ Հայաստանը պահանջեցին: Մոսկուան միջամտեց: Նախ կը խորհարէր... 40 հետեւորդներով: ու լեռոյ՝ կարմիր բանակը՝ գնդապետներով զբեկեց հայկ. սահմանները: Եւ, առանց նոյնիսկ բուն տիրոջը՝ հայ ժողովուրդին հաւանութիւնը ուզելու, երկիրը յանձնեց Բաղու սպասող «Յեկեղեցի»:

Հիմա, եկեղեցիի խնդրին մէջ, նոյն օրինակներ կը հետեւին ծառաները: Բանի մը կարողոյցներ եւ աղէն ձախէն արտաքուտած անբարոյականներ, պահանջ են դրեր «Բաղուգազոր» կոմիտէի իրենց յանձնել եկեղեցիները:

Կատարուած իրողութիւն է արդէն: Ո՞վ կարող է ընդդիմանալ: «Զար ինչ գրեցի՛ր գրեցի՛ր... Եւ այս ժողովուրդներն ու նուսնով խօսող կառավարութեան մը մտտ: Այն որ՝ կարողուին հետ արդարութիւն ալ չըլէն:

Երանուակեցէ՛ք, պարոններ: Փիւնազուրկներ պտուցուցէք դաւաճէ դաւաճ: Կարմիր պսակ քարոզեցիք: Հին եկեղեցին ճարտարեպետ: Միամտօրէն կարծեցիք. «Մեր ինչ գրեցի՛ր գրեցի՛ր...» Եւ այս ժողովուրդներն ու նուսնով խօսող կառավարութեան մը մտտ: Այն որ՝ կարողուին հետ արդարութիւն ալ չըլէն: Երանուակեցէ՛ք, պարոններ: Փիւնազուրկներ պտուցուցէք դաւաճէ դաւաճ: Կարմիր պսակ քարոզեցիք: Հին եկեղեցին ճարտարեպետ: Միամտօրէն կարծեցիք. «Մեր ինչ գրեցի՛ր գրեցի՛ր...» Եւ այս ժողովուրդներն ու նուսնով խօսող կառավարութեան մը մտտ: Այն որ՝ կարողուին հետ արդարութիւն ալ չըլէն: Երանուակեցէ՛ք, պարոններ: Փիւնազուրկներ պտուցուցէք դաւաճէ դաւաճ: Կարմիր պսակ քարոզեցիք: Հին եկեղեցին ճարտարեպետ: Միամտօրէն կարծեցիք. «Մեր ինչ գրեցի՛ր գրեցի՛ր...» Եւ այս ժողովուրդներն ու նուսնով խօսող կառավարութեան մը մտտ: Այն որ՝ կարողուին հետ արդարութիւն ալ չըլէն:

Բայց չէ՛ որ ձեր սահմաններուն մէջ, պետութիւնը բաժնուած է եկեղեցիներ: Նոր «նուսնով» կայ արդե՞ք: Կեցցէ՛ ծաղկաբուր: Այս ճամբան շարունակելով, իսկապէս կը յաջողիք թաղի... Գաղութակառնութիւնը: ՎԱՅՐԻԾ

ՊՈՒՍՏ ԲՆԱԿՊՈՒԹԵԱՆ ԹԻՐԸ
Տարեկանը իր առիթի 1926 տարուայ մարդահամարի փնտախազութեան համար կը պատրաստուին Պոլսայ, Բերայի, Պազըզիւղի եւ Կղզիներու ցուցակագրութիւնները: Այդ ցուցակագրութեան համաձայն, Պոլսայ կեդրոնի գաւառակը ունի 468,214, Բերայ՝ 312,220, Պազըզիւղ՝ 38,962 եւ Կղզիները՝ 11,497 բնակիչ: Համագումար՝ 830,893: Չափաւայճի եւ Սիկուարի ցուցակագրութիւնները դեռ չեն վերջացած: Այս ցուցակներէն կը հետեւի թէ Պոլսայ բնակչութիւնը մէկ միլիոնի կը հասնի:

ԶԱՓԱՀԱՍ ՈՐԲԵՐԸ ՇԻՐԱԿԻ ԱՂԵՏԸ

Ամերիկեան նպատամատոյցի գրասենեակէն ստացանք հետեւեալ նամակը. —

- Շիրակի ազգային առթիւ, 2. Ո. Միութեան Փարիզի Կեդր. վարչութիւնը ստացած է Հայաստանի իր ազգային որբ եղբայրներու օգնութեան գործին համար եւ նպատամատոյցի յանձնուելու պայմանով. — Փարիզի 2. Ո. Միութեան Հանդանակէլ Յանձնախումբի անդամներէն. —
Ս. Յովհաննիսեանի միջ. 535 —
Ս. Պարտամանի » 470 —
Մ. Տէրաշեքեանի » 307.20
Մ. Տէր-Սահակեանի » 400 —
Ս. Կարակոչ » 320 —
Հ. Սրապեանէ (համակիր) Մ. Տէր-Սահակեանի հետ Օթէլ Օրթոյանի հաւաքուած 230 —
Զ. Ճերաճեանի » 15 —
Փարիզի 2. Ո. Միութեան բաժինը 2277.20
Վիլնի Մասնաճիւղէն 500 —
Վիլնի Յասալգիմասեր Միութիւնէ, Վիլնի 2. Ո. Մ. Մասնաճիւղի միջոցաւ 210 —
Գումար՝ 2987.20
Մարտիկոյ մասնաճիւղէն 410 —
Ընդհ. Գումար՝ 3397.20

ԿՐԻՒԻ ՀԱՄԱՃՈՒՐԿ

Լիտւեն կը գրեն թէ կրիփի ծանր համաճարակ մը կը տիրէ քաղաքին մէջ. քանի մը շաբաթէ ի վեր եւ բազմաթիւ մայրեր կը պատասխին: Իրանու թիւը աւելի քան եռապատկուած է: Սեպտեմբերին օրական սովորաբար 15.20 մայր կ'արձանագրուէր, իսկ միայն Յունուար 5ին 60 իոգի մեռած են:

Հիւանդութիւնը աւելներ կը գործէ նաեւ Շարժ. Սիււ. Սիւ. Նախանկի մէջ, քանի մը շաբաթէ ի վեր եւ բազմաթիւ մայրեր կը պատասխին: Իրանու թիւը աւելի քան եռապատկուած է: Սեպտեմբերին օրական սովորաբար 15.20 մայր կ'արձանագրուէր, իսկ միայն Յունուար 5ին 60 իոգի մեռած են:

Չիւանդութիւնը աւելներ կը գործէ նաեւ Շարժ. Սիււ. Սիւ. Նախանկի մէջ, քանի մը շաբաթէ ի վեր եւ բազմաթիւ մայրեր կը պատասխին: Իրանու թիւը աւելի քան եռապատկուած է: Սեպտեմբերին օրական սովորաբար 15.20 մայր կ'արձանագրուէր, իսկ միայն Յունուար 5ին 60 իոգի մեռած են:

ՄԵՐԻՒԹԵԱՆ ԹԵՐ ՈՒ ԳԵՄ

Ամերիկայի մէջ, վերջերս, նոր շարժում մը սկսած է թատերային եւ սրճարաններու մերկութեան դէմ: Նիւ-Եորք քաղաքին մաքուր համարը պահուելու համար, կարգ մը բնաշարադրներու թիւազրուած է որ քիչ մը «սրբազոր» իրենց խաղերը:

Սակայն թատրոնի կարգ մը տնօրէններ զիտել տուած են, որ աւելի կը նախընտրեն հետեւի ժողովուրդին ճաշակին: Ժողովուրդը կը սիրէ այն ներկայացումները, որոնք քիչ մը աւելի «սուս» գացած են: Երբ չկայ հեթանոսութիւն՝ խաղին մէջ, կըր դերասաններն ծածկուած է ամբողջովին իր հազարաւոր մէջ, ոչ ոք կը ներկայանայ թատրոն:

Բացի-դրից այս հարցը վիճաբանութեան նիւթ դարձած է թերթներու մէջ: Այճիկ ՄԵ ԱՅՐԱՍ — Մայիսի դիւանակն սպասուցին, տասնու վեց տարու լ. կիցեո, արկածով կը բռնեցնէ իր հազարաւորները: Երբ պոռչուողները վրայ կը հասնին դրացիները, խնձ աղիկը վառած ոռչ շայ մի կը դարձնէ եւ սարսափելի տանջանքներու մէջ հոգին աւանդեց հիւանդացիներու Յամբուն վրայ:

ԳՈՐԾԱԶՐԿՈՒԹԵԱՆ ՏԱԳՆԱՊԸ

Մարտիկէն կը հեռագրեն թէ մասնաւոր պատուիրակութիւն մը ներկայացաւ նահանգապետին, քաղաքապետին եւ նահանգային ժողովի նախագահին, ուշադրութեան հրաւիրելու համար գործադրութեան տարնապէս վրայ: Տեսակցութեան ընթացքին, պատուիրակութիւնը պարզեց բանտարական շրջանակներուն պէտքերը եւ ներկայացուց Աշխատանքի Գաղտնագրութեան Գործադիր Մարմինի մէկ բանաձեւը, որ կ'առաջարկէ անմիջապէս գործադրել հանրօգուտ շինութեանց ծրագիրը, որ պէտքի գործ ճարուի նահանգին եւ քաղաքին անգործներուն: Նահանգապետը յայտնեց թէ մէկ միլիոն ֆր. վարկ պիտի պահանջէ ընդհ. ժողովէն: Այս վերջինը եւ քաղաքապետն ալ համատուութիւն յայտնեցին պատուիրակութեան առաջարկին: Բաղաբազուտ Ֆլէտիկո յայտարարեց թէ տիրող տաղնապէս իրար անցնելու պատճառ չկայ եւ հաւաստիքներ տուաւ:

Նահանգային ընդհ. ժողովը պատասխանելով միացեալ սենտիքաներու պատուիրակութեան կոչին, նահանգապետին առաջարկով որոշեց 60,000էն մէկ միլիոն ֆր. բարձրացնել գործադրութեան մատուցին նպաստը: Այս գումարին շնորհիւ, կարելի պիտի ըլլայ 12 ֆր. բարձրացնել գործադրութիւններուն օրական նպաստը:

Մորթի եւ կաշիի սենտիքային քարտուղարը նոր տեղեկագրով կը յայտնէ թէ, Փարիզի մէջ, 28,000 բանտրներէ եւ բանտրուհներէ 8000 հոգի ամբողջովին պարապ են, իսկ 5000 հոգի՝ մասամբ: Այս վերջինները շաբաթը 24—30 ժամ կ'աշխատին: Լիմօսի մէջ 3500 բանտրներէ 50 առ հարիւր ամբողջովին անգործ են, իսկ միւսները շաբաթը 28—32 ժամ կ'աշխատին: Նանսիի մէջ 2500 բանտրներու 900ը ամբողջովին անգործ, մնացեալները շաբաթական 24 ժամ: Յուստի մէջ՝ հարիւր գործարաններէ 21ը ամբողջովին փակուած են: Կոշիկի 6000 բանտրներէ 1000ը բոլորովին գործ չունին, միւսները շաբաթը հազիւ 24—36 ժամ կ'աշխատեն: Պոտոյի մէջ 13 գործարաններ 2000 բանտր եւ բանտրուհի ունին: Հինգ հարիւր հոգի բոլորովին անգործ են, 1500 հոգի՝ միայն 30—36 ժամ կ'աշխատին: Չեռքով կարող 350 բանտրները շաբաթը հազիւ 25 ժամ գործ ունին: Նանթ ունի հազար բանտր եւ բանտրուհի. ամբողջովին անգործ չկայ: Շաբաթական 24 ժամ կ'աշխատին «Օթիւր» գործարանին մէջ, 30 ժամ՝ Փէրուէնի եւ Լըմուանի մէջ: Միայն Պրակիին գործարանը որ զինտորական կոշիկներ կը շինէ, 48 ժամ կ'աշխատեն եւ քանի մը բանտրներ տուաւ քաղաքային կոշիկահարներէն:

Ռոմանի մէջ 2000 բանտրներէ 500ը բոլորովին անգործ են. միւսները միայն 36 ժամ կ'աշխատին: Լիմօսի մէջ, ուր 2400 կոշիկահարներ կան, երկու գործարաններ բոլորովին փակուած են. իսկ միւսներուն մէջ շաբաթական աշխատանքը իշած է 28—32 ժամի: Միայն Բամա տունը գրեթէ ամբողջութեամբ պահած է իր բանտրները, աշխատանքի ժամը 20ի զեղչելով: 800 հոգի բոլորովին անգործ են: Տիֆոնի մէջ, Պէլորժի տունը յամբարք կը բանի, շաբաթական 40 ժամ: Վալա տունը ճամբած է 43 բանտրներէ 17ը: Գործադրող ուզած է շաբաթական 36 ֆրանք զեղչել աշխատավարձը, բայց հինգ օրուան գործադուլէ յետոյ, ո՛ր եւ է կըճատոււ չէ եղած: 436 բանտրներու 50ը բոլորովին անգործ են:

Ուրիշ երկրորդական կեդրոններու մէջ, ամբողջական գործադրութեան մասնուած են բանտրներու հարիւրին 30ը, իսկ հարիւրին 40ը միջին հաշուով կ'աշխատին շաբաթը 30 ժամ: Տակաւին զգալի բարձրագրութիւն չկայ ձեռնոցի ճարտարութեան մէջ, որոնք Սէնթ-Աֆրիքէն, ուր հարիւրի չափ բանտրներ բոլորովին անգործ են: Կը կարծուի թէ Յունուարի սկիզբը տագնապ պիտի տարածուի մասնաւորապէս կրթօպիլ, Ծօմօնի, Միլոյի եւ Ալէն Ժիւնիէի կեդրոններուն մէջ:

Կաշեգործութեան ճիւղին մէջ, կրղէի 80 գործարաններէն 47ը որոնք 748 բանտր ունին, բոլորովին փակուած են: Միւսները, որոնք 282 բանտր ունին, շաբաթը 25 ժամ կը բանին: Միլոյի մէջ 24 գործարաններ կը բանին շաբաթը 36 ժամ, 250 բանտր պահելով: Նոյնը Սէնթ-Փիլիպի մէջ, ուր 400 բանտր կայ: Պայուսակի, արդուգարդի եւ, կաշի պատրաստող 3500 բանտրներէն (Փարիզ) 1200ը բոլորովին անգործ են, միւսները շաբաթը 30 ժամ կ'աշխատին: Խաղախորդութեան ճիւղէն Փարիզի 3000 բանտրներուն 800ը բոլորովին անգործ են՝ միւսները՝ 28—34 ժամ կ'աշխատին: Շաբօռնոյի մէջ գործերը բանուկ չեն, բայց բոլորովին անգործ չկայ. շաբաթական 44 ժամը անփոփոխ կը մնայ:

Ծանր կացութիւն Չինաստանի մէջ

Ամէն կողմէ հասած հեռագիրներ կը հաստատեն թէ կացութիւնը մեծապէս ծանրացած է Չինաստանի մէջ, եւ օտարականները, մասնաւորապէս Անգլիացիները վտանգի տակ են: Բոլոր կիները եւ տղաքը հրաման ստացան հեռանալ Չինաստանէն, ուր ամբողջ սաստիկօրէն զրգուած է: Պատերազմական չիւշատակարանը (անգլիական) քանդուեցաւ ամբողջին կողմէ:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարգալ Գ. էջ)

Գրամատուցները եւ անուարական հաստատութիւնները փակուեցան անորոշ ժամանակով: Նոյնիսկ խօսք կայ թէ բոլոր օտարականները պիտի հեռանան: Վրէ չու քաղաքը չինացի ազգայնականներուն ձեռքը անցաւ: Ամերիկեան թորփիլանայած մը հոն գնաց, ամերիկեան հպատակները պաշտպանելու համար: Քանի որ արգելադրուեցաւ մեծ ճիգ մը կը փորձեն, Շանհայ հասնելու համար:

Նոր լուրի մը համաձայն, Չինացիները ձեռք առած են Հանքեուի անգլ. թաղամասին իշխանութիւնը, մաքսատուներ, եւ քաղաքապետարանը, յեղափոխական դրօշներ պարզելով: Շատ մը անգլիացիներ ֆրանսական եւ ճափոնական թաղամասը ապաստանած են: Անգլիական ուժերը անբաւական ըլլալով, ցամաք հանուած զինուորներն ու նաւազինները ետ կանչուեցան, որպէսզի արիւն չթափուի: Անգլ. նոր մարտանաւեր կը սպասուին չինական շուրերը: Միւս օտար հիւպատոսներն ալ օգնութիւն խնդրած են:

Կեցցե՛ք Քրիստոսը եւ... յառա՛ջ

Մեքսիկայի մէջ, կաթողիկոսները զինուելով եւ կեցցե՛ք Քրիստոսը, մեր արքան» պտուղով, Յունուար 5ին յարձակեցան կառավարական պաշտօնեաներուն վրայ: Յարձակողները, որոնք ձիաւոր էին, դերուձեղանք գերի բռնեցին պաշտօնեաները եւ կարգ մը երեսփոխաններ: Յետոյ մեղուցին աշխատաւորական կուսակցութեան պետը: Յարձակման ենթարկուեցաւ նաեւ Զակաթեկան քաղաքը, ուր կը գտնուի աշխարհի ամէնէն հարուստ ոսկեհանքերուն մէկ մասը: Խողովուրդները կը ծաւալին ամբողջ երկրին մէջ:

ԶԳՈՒՇՈՒԹԵԱՆ ՇՐԱԽԻՐ

Մուսոյնի շրջանակներէն մը ուղղելով բոլոր նահանգապետներուն, կ'ազդարարէ թէ, «ինչ որ ալ ըլլայ կամ ինչ որ ալ պատահի ինձի, բռնութիւններու եւ անբարեկամութեան շրջանը անցած է: Մ'ամառուրապէս պէտք է արգելել որ եւ չցոյց օտար ներկայացուցիչներու եւ պաշտօնեաներուն դէմ:

Վերականգնողական Լեւոնաստանի մէջ

Դեկտ. 1 վերջերք լեւոնական վերին Սիլեզիոյ Բաթթովի քաղաքին մէջ գերման լրտեսական կազմակերպութիւն մը երեւան հանուած էր: Նոր տեղեկութիւններու համաձայն, կազմակերպութեան հոգին էր լեւեգերման խառն յանձնախումբին անդամ գերմանացի Լուքաշէք, նպատակ ունենալով՝ հակալեւոնական պայքարի մը համար վաւերացնելու հայկայնութիւնը ժրնեւի պատուիրակութեան:

Գնտնութեան հետեւանքով բազմաթիւ անձեր ձերբակալուեցան: Գտնուեցաւ Տօքթ. Լուքաշէքի ստորագրութեամբ չէք մը խոշորեկ դուստրի մը, որ պիտի վճարուէր քաղաքական եւ զինուորական վաւերացնողութեան հայկայնութեան ի հաշիւ:

Բոլոր ձերբակալուածները, որոնց կարգին Տօքթ. Լուքաշէք, խոստովանած են ճշմարտութիւնը:

Կառավարութիւնը որոշած է, դատական ձեւակերպութիւնները լրացնելէ անմիջապէս լսող, Յունուարի վերջը սկսիլ հրապարակային դատավարութեան:

Սուվարին վերջնապէս արտախուսուած

Պօրիս Սուվարին, իսկական անունով Լէֆշէյ (Հրեայ), Ֆրանսայի համայնավար կուսակցութեան գլխաւոր վարչիչներէն, հանրաժանօթ իրրեւ տեսարան եւ վիճարանող, որ հիմնած ու տարիներով վարած էր «Պիւլըթէն կոմիւնիստ» շաբաթաթերթը, քանի մը տարի առաջ կուսակցութենէն կախակալուեցաւ, թրոցքի գաղափարները պաշտպանած ըլլալուն համար իր թերթին եւ կուսակցական ժողովներուն մէջ:

Մոսկուա որոշ պայմանաժամ տուած էր Սուվարինի, զգաստանալու: Երկար ժողովներ յատկացուած են թէ՛ Ֆրանսայի եւ թէ՛ Մոսկուայի մէջ, վերաբերմունք ցոյց տալու համար Սուվարինի հանդէպ:

Մոսկով, Ռօսովը եւ ընկերներն ալ հետեւեցան Սուվարինի օրինակին եւ իրր ընդդիմադիր չէզոքացուեցան:

Վերջին անգամ Մոսկուայի Եօթերորդ Գործադիր կոմիտէն կրկին քննութեան առաւ Սուվարինի եւ ընկերներու պարագան, եւ լսելէ վերջ անգլ. պատուիրակութեան անունով Մըքֆիի պատրաստած տեղեկագիրը, որ կը յատկանշէ Սուվարինի հակաշարժութիւնի կողմնակից գործունէութիւնը, սուսա հետեւեալ որոշումները.—

- 1.— Վերջնապէս արտաքսել Սուվարինը Գ. Միջազգայինէն՝ իր հակաշարժութիւնի պրոպագանդան համար:
- 2.— Révolution Proletarienne թերթը, որ կը խմբագրուի Մօնաթ եւ Ռօսովը խմբակին կողմէ, եւ որուն մէջ կը զբէ Սուվարին, պիտի նկատուի հակաշարժութիւնի հրատարակութիւն մը:
- 3.— Խ. Հ. Մ. եւն կոմիտէն բացարձակապէս կը հրաւիրուի արգելել իր բոլոր անդամներուն, ո ո եւ աշխատանք յանձնել Սուվարինի:
- 4.— Բոլոր համայնավարներուն արգելուած է գրականութեամբ կամ ուրիշ եղանակով աջակցիլ Մօնաթ, Սօսովը խմբակին եւ անոնց թերթին:

Այս որոշումը ընդունուեցաւ միաձայնութեամբ:

Փոքր Լամաձայնութիւնը կը խրքի

Փոքր Լամաձայնութեան առաջիկայ խորհրդաժողովը տեղի պիտի ունենայ Պրաթիսլաւի մէջ: Խորհրդաժողովը, համաձայն իր սովորութեան, պիտի քննէ վերջին իրադարձութիւններուն պատճառով ստեղծուած կացութիւնը:

Կը հաւատեն թէ խալիւսապետական դաշնադիրը ո ո է ազդեցութիւն չպիտի ունենայ փոքր Լամաձայնութեան երեք պետութեանց յարաբերութիւններուն վրայ:

Պատմական դրոշակ մը այրած

Աղէնպուրի (Պատարիս) հոշակաւոր դահլիճ սուլի օր հրդեհէ մը պարեցաւ Հոսէ ար 15:30ին հիմը դրուեցաւ Լուստրական եկեղեցիին Դոգակը շինուած էր Ժ.Ե. դարուն սկիզբները եւ ժամանակին ամէնէն դեղեկներէն կը նկատուէր: Բազմաթիւ քանակներ կը գարդարէին նրբանցքները եւ միջնադարեան գէնքերու ճոխ հաւաքածոյ մը ամէն ամառ հետաքրքիրներու բազմութիւն մը կը քաշէր: Այս բոլորը միջերի վերածուած են:

Մ. Ը. ԿՈՍՏԱՆԵՆԵՆԻ ՏՐԱՄԱՐԻՔ ԻՌՈՒՄԲՐ
Կիրակի 16 Յունուար, ժամը 8ին Ալֆրէտ Ա. մեծ թատրոնը
64 Rue Rocher, մէջքը St. Lazare եւ Villiers
Կը մասնակցին ՏԻԿ, ՄԱՍԻԿՈՒՆԵՆ, ԿՈՍՏԱՆԵՆԵՆ, Պ. Պ. Տ. ՆԵՆԵՆԵՆ, Յ. ՂԱՂԱՐԵՆԵՆ, ՄԱՐՈՒԹԵՆԵՆ, ՍԱՐԵՆԵՆ, Վ. ԿՈՍՏԱՆԵՆԵՆ, ՆԱԻԱՍԱՐԿԵՆԵՆ, ԿՄԲԷՆԵՆԵՆ, ԵՆԱ:
Ա. անգամ Փարիզայի բեմի վրայ Ալէք. Պրոստի
ԱՆՅԱՅՏ ԿԻՆԸ 4 արար եւ 1 պատկեր
ՄՈՒՏԻՔ 30էն 10 ֆր.: Օթիակ 200—150 և 100: Տոմսերը բոլոր հայկ. ճաշարաններէն:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Յ. Մ. Մարտի 11 Բրիտանական Երկրաբանական ընդհանուր անդամական ժողովը Յունուար 9 Կիրակի կէսօրէն վերջ ժամը 2ին, սովորական սրահին մէջ:

Հ. Մ. Ը. Մ. Փարիզի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը Յունուար 8ին, շաբաթ իրիկուն, ժամը 8:30ին Floria ճաշարանին մէջ, 61 Rue Monsieur le Prince: Թարակարգ՝ ա) վարչութեան ընտրութիւն, բ) շրջանային կազմակերպութիւն: Կը հրաւիրուին բոլոր անդամները:

Հ. Մ. Ը. Մ. Փարիզի ընդհ. ժողովը, խիստ կարեւոր օրակարգով, վաղը, շաբաթ 8 Յունուար, Փարիզի սրահը, 61 Rue Mr. le Prince.

ԿԱՐԱՊԵՏԵՆԻ Քերովը յանձնարարեալ նամակ ունի: Իրմել խմբագրատուն:

Չ. Ո. Մ. ԸՆԹԵՆՅԱԼՈՒՆԸ

9. Ո. Միտլերի փարիզի ընդհ. ժողովը 1923ին Յունուարի 10: Իսկ շաբաթ եւ Կիրակի օրերը՝ մինչեւ երեկոյեան 12: Կարելի է գտնել տեղական եւ արտասահմանեան բոլոր հայ թերթերը եւ պարբերականները: Գրողարանէն գիրք կը տրուի միայն հինգշաբթի իրիկուն ժամը 8,30 մինչեւ 10, իսկ կիրակի օրը կէսօրէ վերջ 1—3: Գրողարան-Ընթերցարանի վարչութիւն

ԿԸ ՓՆՏՈՒՈՒԻ

— Կը փնտրուի Ատափագարցի Կարապետ Կոստիկեան 20 տարեկան, իր անունը ցովիանէս: Յիշեալը 1923ին Յունաստանի որբանոցէն փախիլ գալիս է եւ հիմ պիտի գործարան մը կ'աշխատի եղի: Մէկ տարի է լուր չկայ իրմէ: Իմացնել Հ. Կոստիկեանի ռազմաւոր, (Պուկարիս):

Կ'ուզէ՞ք ժողով, ուրախանալ եւ աղուր ծնունդ մը անցնել, «ՓԱՐԻՋԻ ԿԱՎՈՒՅՆ»-ը, վարդազոյն, այս շաբթու կը ծախուի բոլոր քեռքերն ու հայ լրագրագրականներու մօտ: Կաղանդի բացարձակ թիւը՝ 2 ֆրանք, եւ Ծնունդի թիւը 1.50 սովորական գինովը:

ՉԷՅՈՒՆԵՆԻՆԵՐՈՒ ՆԵՐԿԱՅՍՈՒՄԸ
Լիւնսբրնակ Զէյթունցիները կը բեմադրեն «Զէյթուն եւ իր յերոսները» ողբերգութիւնը ի նպաստ Սուրբի Յշուատ Զէյթունցիներուն Յունուար 9 կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2, 30ին, 129 Rue Boileau Emile Zolaի սրահը, մասնակցութեամբ Լիւնսի գովէտի տրամամիջ թատերախումբի:

Կը խնդրուի Լիւնսի բոլոր կազմակերպութիւններէն ու Միութիւններէն նկատի ունենալ այդ օրը:

ԱՄԱՐՏԵՆԻ ՄԷՋ

Ծախու Վիլյա, Պ. Ե. Ե. Կիրակի, օրատուն, 5 կար, մշակուած պարտէզ, մասան, լուսարան եւ աւազան
Վճարման դիւրութիւններ:
Ն Ո Յ Ն Պ Ե Ս

Ծախու խաւուր

Կը կը քրոյ, վեց տարուայ պայմանագրութիւն Պօմօնի կեդրոնատեղի:
Մանրամասնութիւններու համար դիմել Պօմօնի հարկական փոստը:
Le Gérant: H. TEURNIER
IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris(10^e)

Աժան սենակներ

Փօրթ Կարի մօտակը: Լոյս, կազ եւ խոնանոցի իրաւունքը: Գիմը 17 Rue Damesme, մէջքը Բլաս ա'ի-Թալի:

Կ'ուզուի

տունը աշխատող մտաբեղէն քեր. մակերէնի գործաւորուցի մը: Գիմը խմբագրատուն վ. Ս.ի:

ՏԵՂԱՓՈՒՌՈՒԹԻՒՆ

ՊԵՆՏԵՆ ԳՐԱՆԵՆ
ՆՈՐ ՇԱՍՅԷ՛ Librairie BALENTZ
233 Rue Fbg. St. Martin
Met. Louis Blanc Paris (10e)

ԲԺՇԿԱԿԱՆ

ԳՐԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ
123 Bld. Sébastopol, 123
(Métro: St. Denis & Réaumur)
ՄԸՍՆՆԷՏ ԲԺՇԿԱՆԵՐ
Ջերմամիզութեան, ֆրանկ ալ տի, արիւնի եւ մորմային իււանդութեանց:
Բժշկական տարրալուծումներ
Սախն օր ժամը 9—12 և 2—8, Կիրակի՝ 9—12:
Ժողովրդական գիներ

ՊԱԲԻՍՔ ԶԱԿՈՒԵԱՆ

ԳՐԱՆԵՆ (Piano) 4 թրքի (Orgue) ԱՔՈՒՑ եւ ՆՈՐԳՈՒԹՈՒՆ ՄԱՍՆԱԿԵՏ
Կեդարուեստական գանազան աւարկաներու
4 Rue de Marché Popincourt
Paris 11e Métro Parmentier

ՏՕՔԹ ԻԶՄԻՐԼԵԱՆ

48, rue Montmartre
(Բ. լարի, աջ կողմը առաջին դուռ)
Ֆրանսացի կարող մասնագէտներու, ընկերակցութեամբ կը դարձնէ ԿԵՐՔԻՆ ԵՒ ԿԸՆԱՆԵՆ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ԵՒ ՄՈՐԹԱՅԻՆ ՔԻՄԻ, ԱԿՆԵՋԻ ԵՒ ԿՈՎՈՐԻԻ Տիւնայնութիւններ
Téléph. CENTRAL 73-38
Métro: SENTIER կամ HALLES
(Նոյնանիւթեան ժամեր՝ ամէն օր 8:00—10:00, 1:30—8)

DOCTEUR PROY

Ex - Interne des Hopitiaux
Médaille d'argent
Տօքթ. Յ. ԽՈՒՊԷՍԷՐԵԱՆԻ
Աշխատակցութեամբ
Կը խնամէ ներքին, կանաչ, մորմային, վեներական հիւանդութիւնները: Եւ քակայայտութիւններու (varices) հիւանդանոցում ասանց գործադրութեան:
Սախն օր ժամը 10-12, եւ 2,3, Կիրակի եւ տօն օրեր 9—12:
142 R. DU FB. St. DENIS
Կառ տը լ'էսթի մօտ,
Հեռաձայն՝ Nord 31—49:

ՍԱԿԱՐԱՆ

6 Յունուար 1927
ԳՐԱՄՆԵՐ
Ֆր. 122 80
Տոլար, Dollar 25 31
Մարք (սակի) Mark 6
Թրքական Թրք. L. Trq. 12 75
Թրք. սակի " or 144
Մէճիլիէ Médjidié 8 50
Լէվա 100 հարս Léva 17 50
Տրախմի " Drachme 32 25
Լիր " Lire 113 10
Պիլժ. ֆրանք " Fr. Belge 70 50
Չուից. " Fr. Suisse 489
Լէյ 100 հարս Ley 13 20
Չերկուսից (10 Roubles or) 75

ԱՐԺԵՆԻՎ

Եւ. ֆր. Ֆոնտի: I Cr. Fonc. Eg. 3000
" II " " 1780
" III " " 1400
Թոմսի կրկիմ. Lots turcs 440
Comptoir Parisien de change et de Crédit
80, Rue Lafayette

ՏՕՔԹ. Լ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ
ՄԱՍՆԱԿԵՏ ՆԵՐՔԻՆ ՄՈՐԹԱՅԻՆ ԵՒ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՇԻՒՆԳՈՒԹԵԱՆ
126, Rue du Faubourg St. Denis
Métro: Gare de l'Est Téléphone: Nord 84-04
Ընդունելութեան ժամեր՝ Ամէն օր 2.30-7.30—Կիրակի եւ տօն օրեր 9-12

ԹԵՅ ԵԱՎՐՈՒ
ՈՒՂԱԿԻ ՍԷՅԱՆԵՆ, ՀՆԳՎԱՍՏԱՆԵՆ ԵՒ ՉԻՆԵՆԵՐԱՏՈՒՄ
ԱԺԱՆ, ՀՈՏԱԿԵՏ ԵՒ ԽՆԱՅՈՂԱԿԱՆ
ՊԱՆԱԶՆԵՆ, ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՄԷՋ
ԲՈՒՐ ԼԱՆ ԿԱՐԱՎԱՅՆ ԵՆԵՐԵՆ
Հաստատակ 1880ին
Արեւելեան ճաշակ եւ ծաղիկ թէյերով խառնուրդներ:
Թղթակցութիւն ուղղիլ Comptoir des «Thés YAVROU»
23, Rue Sénac, Marseille.
Եգիպտոսի ընդհ. ներկայացուցիչ C. B. Chlav, 7 Rue Mahmoud Pacha et Falaki, Alexandria.

ՓՆՏՈՒՅԷ՛Ք Բոլոր ցրտիչներէն եւ զրավանաներէն
1927Ի ՖՐԱՆՍԱՅԱՅ ՏԱՐԵԳԻՐԲԸ
Անհրաժեշտ ամէն Ֆրանսա ընտելող Հայու:
2000Է ԱԻԵԼԻ ՀԱՍՏԷՆԵՐ
ՓԱՐԻՋԻ, ՖՐԱՆՍԱՅԻ, ՊԵՆՏԵՆԻՍԻՍ ԶՈՒԹԵՐՈՒՆ ԵՒ ԻՏԱԼԻՅՈՑ ՄԷՋ ՀԱՍՏԱՏՈՒՄ ՀԱՅԵՐՈՒ
ՅՕԳՈՒՄՆԵՐ ՈՒՆԻՆ Ա. Անտանեան, Լ. Բաշալեան, Կ. Բաւաշեան, Տիգ. Պ. Բարսեղեան, Տօքթ. Լ. Գրիգորեան, Գ. Թէլլալեան, Տօքթ. Վ. Թորոզեան, Ա. Յովհաննէսեան, Մ. Նաթանեան, Միլոս Զերպո, Ա. Զօյանեան, Մ. Պարսամեան, Հրանտ Սամուէլ, Ա. Բաքֆի.— Ակիզէն ի վեր Ֆրանսայի եւ Հայոց յարաբերութիւնները, եւ Հայերը Ֆրանսայի մէջ: Ինչ է՞ր պէտք է գիտնայ Ֆրանսայի մասին: Ֆրանսայի բոլոր Հայ Միութիւնները: Անգլիոյ, Պիլիպին, Զուիցերլանդ եւ Իտալիոյ Հայ գաղութները:
ԳԻՆ 20 ՖՐԱՆԷ (ՊՐԱՍԱՆՇՄԱՆ 25 ՖՐԳ.)
Կեդրոնատեղի՝
ՄԸՍՈՒՍ Տօքարան, 208 bis, Rue Lafayette, PARIS (10e).
Կամ՝ ՊԵՆՏԵՆ ԳՐԱՏՈՒՆ 233 Faub. St. Martin. PARIS (10e).

Խեամեցիք ձեր ակումները եւ դիմեցիք
ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ
ԱՍԱՄՆԱԲՈՒԺԱԿԱՆ ՔԼԻՆԻԲԻ
12, RUE RICHOMME, 12
Գարմանուցը եւ առամաշինութիւնը տեղի կ'ունենայ կարող մասնագէտներու կողմէ, խիստ գեղարմատելի պայմաններով
Առաջին այցելութիւնը ծրի
Հաղորդակցութեան միջոց՝ Métro: Barbès-Rochechouart

BILLANCOURTՅԵՐԵՐՈՒ ՈՒՇԱԿՐՈՒԹԵԱՆ
ԱՍԱՄՆԱԲՈՒԺԱԿԱՆ ԳԼԻՆԻԲԻ
(ՀԵՅԱԿԱՆ ՀԱՍՏԵՏՈՒԹԻՒՆ)
172, Rue Général Gallieni, 172 - BILLANCOURT
Կը դարձնուին ակումի, լինտերու եւ բերքի իււանդութիւններ: Գրանագէտ առամաշարքեր, գուռն եւ պրիճ: Կ'ընդունի ամէն օր կէսօրէ յետոյ ժամը 1.30—7.30 կիրակի եւ տօն օրերը առաւուռ ժամը 9—10: Ջրի քննութիւն

Արեւելեան ակումի կրտսիչներ
ԱՄԵՆ ԵՐԵՎԱՆԻ ԺԱՄԸ 7ԵՆ ՄԻՆՉԵՒԻ ԿԵՍ ԳԻՆԵՐ ԿԸ ՆՈՒԱԿԵՆ
CORNÉ D'OR
Շ.ԲԵՂ ՃԱՇԱԿԱՆ — ՄՐՃԱՐԱՆԻՆ ԿԵՍ
46 Avenue Secrétan (Պոլիվար մէթրօի կայարանէն երկրաւ միայն):

CABINET MÉDICO-CHIRURGICAL ET DENTAIRE
ՏՕՔԹ. ՍԵԹԵԱՆ Հիմնուած 1900ին
TÉL. MARCADET 03-64
38 Avenue St. Ouen - 20 Rue Fauvet - Paris (18e)
Ընդհանուր իււանդութիւններ, սեւամիզային, մորմի, ֆրանկայի, շնչերակային, թոքի իււանդութիւններ, ծննդաբերութիւն եւ կանանց իււանդութիւններ, վերաբուժական գործընդունիլ եւ գործի արկածներ, երկտարական դարմանում եւ ք. ճառագայթ:
ԸՏԵՄՆԵՐՈՒԹԵԱՆ
Ակումի դարմանում, ասանց ցաւի ակում քաշել 10 ֆր. արուեստական ճերմակ ակում 20 ֆրանքի, սակի գուռն 30 ֆրանքէն սկսեալ:
Բաց է ամէն օր 9—12 եւ 2—8, կիրակի եւ տօն օրեր միջ չեւ ցերեկ:

ՀԱՅՐԵՆԻԲ ԱՐԱՔՍ
— ՕՐԸ ԹԵՐԹ — — ՕՐԸ ԹԵՐԹ —
Հասցէ.— 13-15, Shawmut St. Boston, Mass. (U. S. A.)
Հասցէ.— 43, Id. Dondoukoff Sofia (Bulgarie).

ՔԱՐՏԵՆ
3 ամս. 6 ամս. Տար.
ՖՐԱՆՍԱ 35 ֆ. 70 ֆ. 140 ֆ.
ԱՆՊԼԻԱ 20 շ. 40 շ.
ՋՈՒՆԻՅԵՐԻԱ » »
ԵԳԻՊՏՈՍ » »
ԱՄԵՐԻԿԱ 6 ամ. 10 ամ.
ԵՒՐՈՊԱ 100 ֆ. 200 ֆ.

"HARATCH"

Իմպրիմը ՇՈՒԱՐՇ ՄԻՍԱԿԻԱՆ
Directeur-Propriétaire : SCHAVARSCH MISSAKIAN
Rédaction & Administration : 208 rue Lafayette - PARIS (10e)
TÉLÉPHONE : NORD 57-82
MÉTRO : LOUIS-BLANC ou JAURÈS
Հասցեն փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանկ

Շ Մ Ր Ա Ք
8
ՅՈՒՆՈՒԱՐ
1927
8 JANVIER 1927

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍԲ

ԿԱՐԿՏԱՆՆԵՐՈՎ ՉԻ ԼՈՒԹՈՒԻՐ

Գեկտեմբեր 29ին պարզելով գործարկութեան տագնապին անմիջական հետեւանքները, կը թելադրէինք ստեղծել, հող չէ թէ քանի մը ամսուան համար, կեդրոնական մարմին մը: Ու կ'առաջարկէինք որ Հ. Հ. Պատուիրակութիւնն ու Գաղթ. կեդր. Յանձնաժողովը ստանձնեն նախաձեռնութիւնը:

Երեւանի կոչնակը, որ արտառուչ շեփոր մը կը հնչեցնէ հայ գործազուրկները «Իւնիթէն» փարայնքը բընու համար, առջի օր հեզնէ մեր այս թելադրութիւնը: Իրենք «Հայ Գործազուրկ Բանկը» կ'ազմեր են, եւ գտած՝ փրկութեան պահանջը:

Իսկ երէկ, քունէն արթնցածի պէս, կը նկատէ որ «հայ գործա. զուրկ բանկը» ոչ ամէն տեղ եւ ոչ ալ լիովին պիտի կրնան օգտուիլ սենտրալական եւ բաղադրային ֆոնտերէն: Ու մէջտեղ կը դնէ նոր ծրագիր մը. — թող «Հօկերը» նախաձեռնութիւնն առնեն իրենց կից «գործազուրկներուն» կոմիտէներուն օժանդակող յանձնաժողովներ կազմելու:

Հասկցողները թող չհասկցողներուն բացատրեն: — Նախ՝ «Հայ գործազուրկ բանկը» կոմիտէները պիտի կազմուին, որոնց անդամ պիտի զուրկն ըլլոր հայ բանկերները. «Հարա թիական կամեաւոր վճարումով մը»: Յետոյ, անոնց կից, Հօկերը պիտի կազմեն «օժանդակող յանձնաժողովներ»: Գործազուրկներուն կը մնայ միայն փառք տալ եւ հանգիստ քննարկ, մասնաւոր, որ, Լիոնի մէջ հայկական ճաշարանի մը հետ ալ սակարկել են, եւ աժան կերակուր պիտի տրուի:

Թէ հայ աշխատաւորները պէտք է կազմակերպուին եւ իրենց զիտուն ճարը նային, — նոր խօսք չէ: Այս կամ այն սէնտրալական անդամագրուելու պարագան ալ իրենք աւելի լաւ կրնան վճարել, քան զբանակեակի բոլոր իմաստունները: Բայց ներկայ տագնապին մէջ, որ անմիջական աջակցութիւն կը պահանջէ, խնդիրը «Գործազուրկներով եւ կարկանդակներով չի լուծուիր, ոչ ալ շարժական խեղճուկրակ վճարումներով: Իսկ ինչ որ պիտի կատարեն Հօկերը, աւելի բարխաւոր չպիտի ըլլայ քան մինչեւ հիմա եղած փորձը՝ Հայաստանի օգնելու համար: Այդ անամէջ եւ վարկարեկ օրհանին դիտարկ օժանդակ, Ֆրանսայի Հօկը, 14 ամսուան մէջ Կրեմլը 68,123 Ֆրանք, մէջն ըլլալով Ֆրանսահայ Տան հանգանակութիւնը, 20,503 Ֆրանք: Այս եկամուտէն երեւան զրկուած է միայն 20,000 Ֆրանք (Ֆրանսահայ Տան գումարէն): Ընդհ. ելքն է՝ 56,033, բոլոր ծախքերը հաշուելով: Բաց կը մնայ 12,000 Ֆրանքի գումար մը, որուն զաղտնիքը չպարզուեցաւ տակաւին:

Եւ այս հաշիւը իրենք ներկայացուցին: Ասոր վրայ կրնաք դատել զայիքը: Կրնաք հաշուել թէ, ի՞նչ արդիւնք պիտի գոյանայ, եթէ Հօկերը, վերէն վար, աշխատին այս կամ այն ձեւով, զրեւն ու ներսէն զրամ հաւաքել ու արժանազին Հայ Գործազուրկներու կոմիտէին, ինչպէս կը թելադրուի:

Անհրաժեշտ է վերջ տալ խարխափումներուն եւ կանխակալ կարծիքներուն: Եթէ Հօկերը անպատճառ կ'ուզեն արդարացի իրենց զոյուլութիւնը, թող փութան բարխաւել երեւան, որպէսզի գոնէ մէկ շտապեալ գործազուրկ փոխադրուի Հայաստան, արտ վարելու եւ ամալի գրեզներ շէնցնելու համար:

Տագնապը քանի մը ծալքեր ունի, եւ նոյնքան ալ պահանջներ: Ամէնէն առաջ, կարեւոր գումարի մը պէտք կայ, ոչ թէ անպատճառ իրբեւ նպաստ, այլ իրբեւ փոխառութիւն, կամ տեղափոխութեան ծախք: Իսկ այս գումարը չի կրնար ճարտար շարժական — եւ պատահական — քանի մը Ֆրանքով: Երկրորդը, համաշխարհային յեղափոխութեան եւ կոմքոմիտէներու զարգացման յանգանակութեան Միութիւններէն մինչեւ ժամուան բակը թանձր Զարուհիները:

Մտնք, եթէ ուզեն, կրնան մէկ հարուածով արտադրել ամբողջ օրքան չէ կրցած ժողովը Ֆրանսայի Հօկը, 14 ամսուան մէջ: Սէնտրալներն ալ կառավարութեան դիմեցին, եւ վարկեր քուէարկուեցան ոչ միայն պետական, այլ եւ Գաղաքապետութեանց եւ Նահանգային սնտուկներէն: Աւելի լաւ, եթէ խորհրդային իշխանութիւնն ալ շնորհ ընէ գումար մը արագադրելու, համաշխարհային յեղափոխութեան եւ կոմքոմիտէներու զարգացման յանգանակութեան Միութիւններէն մինչեւ ժամուան բակը թանձր Զարուհիները կամ չինացի ազգայնականներուն մէկ ձեռքով բաշխուած գումարին...:

Յետոյ կայ գործազուրկութեան ընթացքին հետեւելու եւ ի հարկին տեղափոխութիւնները կարգադրելու խնդիրը: Կառավարութիւնը ինք շատ մը ծրագիրներ ունի, որոնց ծայրը օտարականներուն պիտի դաշին: Անանկալի մը առջեւ չանձրկելու համար, հարկ է ուղեցոյց մը, օրկան մը ունենալ, որ բացատրէ թէ հայ գաղթականութեան պարագան բոլորովին տարբեր է:

Միայն այս երկուքը այնպիսի աշխատանքներ են, որ ճարտար պէտք չկայ: Գործի ընթացքին, կարելի է տակաւին ճշտել առաջարկուած մարմինն հաստատութեան սահմանը: Այսօր պատահականութեան մնացած է ամէն բան:

ՄԱՄՈՒԼ

ԳՈՐԾԱԶՐԿՈՒԹԵԱՆ ԽՆԴԻՐԸ

«Յան», կառավարական օրկանը, խօսելով գործազուրկութեան տագնապին վրայ, չափազանցուած կը գտնէ աղմուկը: Միւս կողմէ, օգուտ մը չի տեսներ հանրօգուտ շինութեանց ծրագրին:

«Ի՞նչպէս կարելի է հետաւանդէն, կօշիկի, ինքնաշարժի բանկերները յատկացնել ճամբաներ նորոգելու, բերդերը քանդելու եւ նման աշխատանքներու:

Գործատէր եւ գործաւոր պէտք է համոզուին թէ ներկայ տագնապը, եթէ կարելի է այդպէս կոչել, հետեւանք է ժանաւանդ մեր գիւնըրու բարձր մակարդակին, որ գրեթէ անշարժ մնաց, մինչ կը կրկնապատկուի Ֆրանսիոյ սոկիթ արժէքը: Այս անկանոն կացութեան հետեւանքով, վաճառման հնարաւորութիւնները նուազած են: Ներքին յաճախորդը զինքու անհուս կը սպասէ արժամարանօրէն, իսկ արտաքին յաճախորդը, որ այսօր շատ աւելի դրամ պիտի վճարէ Ֆրանք ստանալու համար քան ամերիկեցիները, կը հաշուէ թէ գումարներ անտանելի դարձած են Ֆրանսայի մէջ:

Արդ, այս տեսակէտէն, պետական միջամտութեան գետնը չափազանց սահմանափակ է: Կառավարութիւնը կրնայ զերբացնել արտադրողական աշխատանքը, մասնաւոր մեղաքներով զանազան տուրքեր: Բայց, զինքու խնդիրը իրապէս կրնան լուծել արտադրիչները եւ աշխատաւորները իրենք: Հարկ է է վաճառման գիւնըրը յարմարցնել հրապարակի պահանջներուն եւ նոր շահատաններ գտնել, մրցման ապարկէզ կարգադրել:

ՀԱՅ ՕՐԹՈՐԳԻՄԸ

ԵՂԵՐԱԿԱՆ ՎԱՍՅԱՆԸ

Մարտի 15ին կը զբնէ թէ երկաթուղիի պաշտօնեաները Դեպ. 29ին, Զորեքշարթի իրիկուն, Էքսի եւ Կարտանի գիւնի վրայ, Սէփուէթի մօտը կը գտնեն աղբիկ մը, որուն աջ ոտքը կարուած, ձախ ոտքին մասնակը ճզմուած էին, եւ ծոծրակին վրայ վէրք մը ունէր:

Դժբախտ աղբիկը տառապանքի կուլար: Յարանի էր որ երկար ժամանակ մնացած է այդպէս վիրաւորուած: Պաշտօնեաները զայն անմիջապէս էքսիէրանդանոց կը փոխադրեն, ուր վիրաբույժական գործողութեան մը կ'ենթարկուի, սակայն՝ հակառակ թիպուած խնամքներուն, աստուան ժամը 11ին կը մեռնի, երբ զեռ ինքնութիւնը չէր ճանչցուած:

Ծանօթներ էքս երթալով կը հաստատուն գոյն ինքնութիւնը: Աղջիկն է Երեւանի հանգուցեալ բժիշկ Զաքարեանի: Մայրը, Տիկին Զաքարեան, կը բնակի Սէն-Փէրոմ դիւրը (Մարտի 15):

Օրիորդը, որ կը կոչուի Ծարկի, եւ 23 տարեկան է, 1921ի փետրուարեան զէպտեմբերու պահուն, մօրը հետ զաղթած էր Թարսի: Երկու ամիս առաջ Թարսիէն Մարտի 15 ասած էր, ուսանելու նպատակով: Սակայն ինքնական միջոցներ չունեցող ինքնակալ մանկը «Ֆրանսա-Օրիան» ընկերութեան գորգազործութեան Սէն-Փէրոմի ճիւղին մէջ: Քաջ մասնագետ էր գորգանկարի գծազրկութեան:

Դէպքէն առաջ Տիկնանցի գորգազործարանը կ'երթար, սակայն գործերը նուազած ըլլալով, Զորեքշարթի ցորեկին գործը կը ձգէ եւ կը մեկնի: Անձանօթ կը մնայ սակայն այն պատճառը, որ գրգած է զինք Կարտան երթալ: 25 ճշուած նաեւ արկածին պատճառը:

Կը թողու մայր մը: Ունի երկու եղբայրներ, որոնք կ'ուսանին Փրակայի մէջ:

ԿՈՐԾԱԶՐԿՈՒԹԵԱՆ ԿՈՒՍԿՅՈՒԹԵԱՆ

ԿԱԶՄԱԼՈՒԾՈՒՄԸ

Մոսկուայի կեդր. վերստուգիչ ջանձնախումբը հաղորդած է վիճակագրական ցուցակը այն համայնավարներուն, որոնք իրա. ժարած են կուսակցութիւնէն: Վերջին տագնապէն առկին անոնց թիւը շատցած է:

Այսպէս, Մոսկուայի մէջ 1,200 անդամներ հրաժարած են վիճակագրական ցուցակը այն համայնավարներուն, որոնք իրա. ժարած են կուսակցութիւնէն: 1923-1924 տարուան նը. շարունակ «Լէնինական զինուորակցութեան» ժամանակ, երբ աւելի քան 200,000 բանկուներ, արուած խոստումներէն խաբուելով անդամակցեցան:

Նոյն ջանձնախումբը նկատած է, որ չհրաժարուները ընդհանրապէս այն բանկուներն են որոնք բաղադրուած են իրիկ ու. ճիկ կը ստանան, — ամիսը 70-100 ռուբլի: Հասարակ բանկուները, որոնք ամիսը 30-40 ռուբլի միայն կը ստանան, հրաժարուներուն մէջ մեծամասնութիւն կը կազմեն:

Վերստուգիչ ջանձնախումբը դիտած է որ «գիտակց» (գարգացած) բանկուներն ալ իրա. ժարած են, որովհետեւ կուսակցութիւնը իրենց պարտադրած է ծանր գաղտնիքներ, — երկար ժամեր՝ դասախոսութեանց համար, գիւնըրներ ու կիրակները պարտաւորիչ ցոյցերու մասնակցութիւն, հաւաքողներու երթալ հետաւոր տեղեր:

Ուրիշներ հրաժարած են կըրօնական խնդիրներու պատճառով, որովհետեւ կուսակցութիւնը կը պահանջէր, ոչ միայն իրենցմէ, այլ իրենց ընտանիքին անդամներէն, որ ամբողջովին խզեն կապը կրօնին հետ:

ՍՊԱՆԻՐԸ ԿՐԵԱՅ ԺԱՌԱՆԵՐԸ

1923 Յուլիս 23ին յոյս փաստաբան Լէոնիտա Վասիլիօսովիս պայանուած գտնուեցաւ Ռիշելիօս փողոցի իր գրասենեակին մէջ: Ապահանջներն էին Յոյսին նախկին բարեկամներէն Տիկ. տիկ. Պօթ տը թալուէթ եւ տղան, որոնք սակայն կտրէն ազատ արձակուեցան: Վասիլիօսովի թուղթերուն մէջէն գտնուեցաւ կապի մը, որով իր բոլորը հարստութիւնը կը ձգէ իր նախկին բարեկամներէն եւ տղան: Տիկ. տիկ. Վասիլիօսովի, սպաննուողին կողմէն ու ժողովուրդից, դատ բացաւ սպանիչներուն դէմ, պահանջելով որ կտակը շնչուի, քանի որ անոնք ապերախ գտնուած էին: Վճիռը պիտի տրուի ութ օրէն:

ԹԵՂԵՒ - ՏԵՄԻՒ ԿՈՒՓԵՐԸ

Ճին թընի, որ քանի մը ամիս առաջ լաղթած էր աշխարհի արդիւն ունէր Տէմի, մտերմ կրկին պիտի փոխուի այս վերջինին հետ: Ինչ ալ ըլլայ կախարարին արդիւնքը, Ճին թընի պիտի ստանայ 1 միլիոն տուրք:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԱՀՈՅԼԻ ՓՈԹՈՐԻԿ ԵՒ ԱԻԵՐ ԿՈՎԿԱՍԻ ՄԷՋ

Մոսկուայէն եւ Բազուէն անուած հեռագիրներու համաձայն, երեք օրէ ի վեր անուի ռուսական մը եւ ձիւնամբրիկը աւերներ կը գործեն Սե. Ծովին մինչեւ կասպից Ծով, Անդրկովկասի հիւսիսային շրջանին մէջ:

Բազուի մէջ փոթորիկէն քանդուած են բազմաթիւ տուններ: Ազնեֆթի քարիւղի հորերու աշտարակներէն մօտ հարիւրը տապալած են, սպաննելով վեց բանկուներ: Քաղաքին մէջ բազմաթիւ բնակիչներ մեռած եւ վիրաւորուած են: Նուաճանագիտութիւն մէջ կիցող նաեւ զէպի բաց ծով թշուած են:

Ո՛չ մէկ տեղեկութիւն կայ թիֆլիսէն, հեռագրական եւ հեռաձայնական հաղորդակցութիւնները խզուած ըլլալով Մոսկուայի հետ:

ԳՈՐԾԱԶՐԿՈՒԹԵԱՆ ՏԱԳՆԱՊԸ

ՍԵՂՄՈՒՄՆԵՐ ՕՏԱՐԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ՄԱՍԻՆ

Աշխատանքի նախարարը հետեւեալ զեկոյցը հաղորդեց թերթերուն. —

Գործազուրկութեան մասին հրատարակուած տեղեկութիւնները ամէն անգամ օրիշտ չեն: Աշխատանքի նախարարին օրը օրին կատարած ստուգումները ցոյց կուտան թէ այդ լուրերը յաճախ փառացուած են: Յետոյ, պէտք է մոռնալ թէ կը գտնուինք եղանակի մը մէջ ուր կարգ մը օտարաբաղորդութիւններ, ինչպէս շէնքերու շինութիւնը, ամէն տարի կը թուլանան: Միւս կողմէ, Յիւզ չէ ըսել թէ բոլոր արձակուած բանկուները անգործ են: Անոնց մեծ մասը բարեբախտաբար գործ գտած են ուրիշ տեղ: Իրականին մէջ, եթէ գործազուրկներուն թիւը աւելի շատ է քան նախընթաց տարիներու միեւնոյն ժամանակաշրջանը, շատ հեռու կը մնայ 1920-21ի թիւերէն: Մինչ 1920ին 38,000 անգործներ նպաստ կը ստանային, իսկ 1921ի ցաւնուարին՝ 64,000, այսօր 18,000էն վար է նպաստը: Կարելի էր իրենց կացութեան եւ արդէն իսկ միջոցներ ձեռք առած է: Բոլոր պետական վարչութեանց, ինչպէս եւ նախկինային եւ համայնական պաշտօնատուներուն հրաժարուողները է ստիպողաբար պարտուած է ի՞նչ ապարանքներ կրնան տալ յառաջիկայ ամիսներուն, որոնք ամէնէն աւելի տաճանելի պիտի ըլլան անգործներուն համար: Մասնաւորապէս հարցուող շինութեանց նախարարը հրաման տուած է բոլոր գլխաւոր երկրաշիններուն, որ անմիջապէս հիղորդ յարդարման եւ ճամբաներու շինութեան գործածեն կրօնացի անգործները: Այս առիթը ճեղաւրդելու հրահանգները ամէն տեղ յարաբերութեան մէջ մտած են գլխաւոր երկրաշիններուն հետ: Աշխատանքի ընդհանրեցումը զեռ անցեալ շոյեմբերին հրաման ստացած են խորհուրդ տալ գործատէրներուն, որ աշխատանքի նուազման պարագային, կարելի եղածին չափ գոուչանման մարդ ձգեցնել: Տեղաւորման գրասենեակները, որոնք մշտական յարաբերութեան մէջ են իրար հետ, կը ջանան արձակուած բանկուները գետեղել հոն ուր գործ կայ, ի հարկին ուրիշ արհեստներու մէջ: Այսպէս վերջերս շատ մը անգործներ կարելի եղած է տեղաւորել հիւսիսային եւ արեւելեան երկաթի եւ օճուխի հանքերուն մէջ:

Օտար աշխատաւորներու խնդիրը մասնաւորապէս զրուած է աշխատանքի նախարարին ուշադրութիւնը: Նոյնմիտի վերջէն ի վեր, նախարարը իրեն վերապահած է հաւաքական գի. մուկները նպաստաւոր վիպակութեամբ հաստատելու (avis favorable) իրաւունքը, ինչպէս առաջ՝ նոյն իրաւունքը կը վերապահէ նաեւ անհատական պայմանագիրներու մասին, այն օտարականներուն որոնք կ'ուզեն Ֆրանսա զայն ճարտարագործութեան մէջ աշխատելու: Արդարեւ, ոչ մէկ նպատակաւոր հաստատում տրուած է շարժանիքի ի վեր: Դալով անոնց որոնք Ֆրանսա կը գտնուին կանոնաւոր պայմաններով եւ գործազուրկութեան ենթարկուած են, Տեղաւորման Գրասենեակները կը ջանան զանոնք ուղղել այն շրջանները կամ այն ճարտարագործութեանց մէջ որոնք տակաւին պէտք ունին պարզ բանարկներու, Ֆրանսացի գործաւորներուն չլիսակալու պայմանով: Եթէ կարելի ըլլայ ուրիշ տեղ գտնուելու գտնուած, միջոցներ նախատեսուած են անոնց հայրենիք վերադարձը զերբացնելու համար:

Այս պայմանները միջոցները որ ընդունուած են անգործներուն գործ ձարելու, արձակուածները կանխելու եւ թոյլ չտալու համար որ օտար բանկուները ծանր կշռեն մեր աշխատանքի հրապարակին վրայ: Կառավարութեան առաջին նպատակն է թոյլ տալ որ բանկուները առանց աշխատանքի մնան: Անկէ յետոյ է որ, եթէ այս նպատակին չհասնի, հարկ պիտի ըլլայ դարձան խորիկ գործազուրկութեան հետեւանքներուն, օգնելով գործազուրկներուն:

Այս ուղղութեամբ, կառավարութիւնը հրահանգած է վերակազմել նախկինային վարչութեանց եւ քաղաքապետութեանց գործազուրկութեան մտուկները, եւ բարձրացնել օգնութեան սակը, նկատի առնելով ապրուստի սղութիւնը 1921ին ի վեր:

Աշխատանքի Ընդհ. Դաշնակցութիւնը քննութիւն մը կատարելով Փարիզի մետաղագործական հրապարակին վրայ, հետեւեալ տեղեկութիւնները քաղած է զանազան գործարաններու մասին. —

Պէրնա-Մօթէր գործարանը ճամբած է բանկուներուն մէկ մասը, շարժական աշխատանքի ժամ՝ 35, կարգ մը արհեստագետ բանկուներու ժամավարձը 7էն զեղջուած է 4-65ի կամ 5-50ի: Տօնէ-Չէտէլ. — Դեկտմ. 12ին արձակած է 72 բանկու:

ԳՈՐԾԱԶՐԿՈՒԹԵԱՆ ՏԱԳՆԱՊԸ

ՊԱՍՏԱՍԻՆ ԳՈՐԾԱՋԻ ԶԱՐԳԱՐՈՒՄԸ

41. — ՎԻՃԻՆ (Գ.)

Կրկնակի գործազուրկների կարգացրելու գործադրությունների մասին: Բայց ոչինչ կար Bauvier Freres կերպարի գործարանին համար: Մյուս գործարանը ունի մոտ 300 բանուր, մեծամասնությամբ տեղացի: Օրականներն են հասարակ բանուրին համար՝ 24 ֆր. և այլ բանուրով հինգ հոգի ենք, մեկը հասնուցին, իսկ չորսը շարժվել միայն չորս օր կաշվատիրք, տեղացիները 5 են առել:

Այս գործարանին առաջին անգամ հանցին բուր Բուալուցիները: Շատ վախ կայ որ փակուրի:

Բանուր մը

42. — ԱՊՊԵՆԻՍ

Գործազուրկների ազգային ակումբի ղեկավարը հոս Շիշի և Կարպիսի գործարանը կը շարունակե պահել իր գործարանը, առանց օրեր ու ժամեր կրճատելու:

Այսօր կ'աշխատին 17 հայրենակիցներ: Մեր և ֆրանսացի բանուրներու միջև յարաբերությունները շատ լաւ են:

Գործարանի տեսչությունը միշտ կը գնահատէ Հայերու աշխատանքը, և զո՞հ է մեր կարգապահությունը:

Երեք ամիս առաջ, Պէրուլին պայմանագրով 30 է առել կիներ և աղջիկներ, երկու ընտանիքի տեղ աղբի և չորս չափահաս որբեր կ'են պալու-Պէն, Վիզգոյի մետաքսի մասնաբանը աշխատելու և տեղափոխուցան գործարանատիրը արամազրած սենակներու մէջ:

Երկու ընտանիքի տեղերուն և չորս որբերուն գործարանուց, բայց բնակելու տեղ չարուցան: Արեւելէ մէկը որբնագիր է, իսկ միւսը ատողազարծ: Այդ արեւմտին շնորհիւ, որբերը գործի կ'աշխատեն, և կ'աշխատեն առանց պայմանի: Առանձին սեփական սենակ վարձած են ու կը բնակին Լապիկիտ:

Ներկայիս Լապիկիտ ունի 2 հինգ-ընտանիք և վեց ամուսիններ, զանազան տեղերէ: Ծնունդ, մահ, հարսանիք չկան: Երեք պղտկներ կը յաճախեն ֆրանսական դպրոց: Կազմակերպություն չկայ, բայց համակիր են Դաշնակցութեան: Կը ստանանք «Յառաջ» և «Դրօշակ»:

Մ. Բարիսեան

Տեսչին կը գրեն մեզի. — Յունուսը մէկը զիջելու Կարպիսի Երեւանի իր գրասենյակէն մէկուն այցելութեան կ'երթայ: Գողեր մտնելով, բակը փռուած ճերմակիզները կը տանին, ինչպէս նաև տանտիրէն երկու հակերը: Երեք այս ալ գործազուրկներն հետեւանք է:

«Կուզ ամուր փակէ և գրացիդ զոր մի բռնեք» կ'ըսէ անուրը:

Մ. Բարիսեան

ԶԱՅՆԻ ԳՈՐԾԱՋԻ ԿԱՂԱՆԴԻ ՏՈՒՆԵՐ

Նոր տարին կարծես նոր խանդ մը բերաւ Մարտիկայի զազուկներն: Զ. Յ. Կաշնակցութիւնը առաւ ընտանեկան երեկոյի մը ընտրելով շրջանակի մէջ: Մարտիկայի հայրենակցական Միութիւնը ստաւ ներկայացում մը, Բիլիի Հայրենակցական ընտանեկան համալսարանի մը ընկեր թուրքիկանի ազարակին մէջ. իսկ Միութիւնաբար Հայրենակցական փայլուն ծառայողները մը Մարտիկայի ընդարձակ արհեստներն մեկուն մէջ:

Մեծ սեղանի մը վրայ գետնուած էր Կաշնակցի ծառայողները: Իսկ սիրուն խաղաղութիւնը կը նուրբ ձեռագործներով:

Խումբ մը Միութիւնաբարցի երեսասարգներ «Մեր Հայրենիք»-ով կատարեցին հանդիսին բացումը: Աւելոր Կաշնակցի պապան կատակարարներով նստախաղաղութիւններուն բով: Առնեապետը նոր տարին շնորհաւորելէ յետո, մէկ մէկ բեմ հրաբերեց օրիորդներ ու պարոններ որոնք իրենց մանրագներով, արժանատիութիւններով և «Ֆանտիզի»-ներով հաճելի ժամեր ստեղծեցին:

Միութեան անգամներն մէկը արտասանեց Ս. Անդրեանի «Յարգանք Քեզ»-ը: Ուրիշ մը «Նշագի երկերը», որու միջոցին պատու կիներ իրարու ահանջին կը փոխադրեն: «Արեւոք է՞րբ բախտը պիտի ունենանք մեր հայրենի երկրին մէջ նոր երջան. կու՞թիւններով, նոր տարիներ ուղչունելու»: Խեղճներ տխուրութեամբ իրենց զուխները կ'օրօրէին արտասանութեան ամբողջ ընթացքին:

Կարծէ շնորհաւորել Միութեան վարչները որոնք զգեցելի առիթը ընծայեցին իրենց հայրենակիցները համախմբելով և յիշեցնելով անոնց ծննդավայրի և աւանդական սովորութիւնները:

Փափաքելի է որ բոլոր Հայրենակցական Միութիւններն ալ կատարեն նման ձեռնարկներ:

Ստ: Միլոսեան

Գրիկ մը. — Պանթէոնի մօտի, Ռիւ ալ Բարմի զուտը, քանդուած տան մը մէջ գտնուեցաւ 40 տարեկան մարդու մը դիակը, բոլորովին սկրի, որ սկսեց էր հոտել, իսկ մէկ մասն ալ մուկները կերած էին: Կը կարծուի թէ մէկն է Փարիզի անտուն բնակիչներէն, որոնք գիշերները կ'ապաստանին փրատակներու տակ: Յարուէն և անտնութեան մեծուիչ յետոյ իր բարի ընկերները թիւրեւ մեր կայացած են զանց անց ցնցողութիւնով պատասպանուելու համար: Այդ քանդուած շէնքին տակ, ուր գող կը հոտի, շատեր կ'ապրին զեռ, հակառակ թաղեցիներուն բողոքին:

ՅԱՌԱՋ, Ի ԹԵՐԹՈՒՆԸ (6)

ՉՈՒԹԱԿԻՆ ԵՍԱՂԹԱՆԱԿԸ

Նուարդ, նեղրտած, տեղէն ասիկց:

— Բայց խոտացած եմ, չեմ ընար, ըսաւ և գնաց ուղղակի խոտու փիէթրի ընկերոջը հետ: Պաշտօնական հագուստի մէջ էի, անուստը չուարդին կրկին աստիճանը երկտասարդ մը, որ արժացաւ, ահանջը ուղղեց մտիկ դաս: Յետոյ մպսեցաւ, սիրով տքի ելաւ և սկսաւ պարել Վերուարդին հետ: Յարկը շրթունքը անած, երկրուն ուղղուցաւ իր անտրդ տեղը: Պարագութիւն մը արգուցաւ իրեն և աշխարհին իրեն: Ինչպէս զոտելի կատուի էր վիզէն բռնած կը նստեն, բիրտ և մը բռնեց Յակոբի գոռու լայկերէն, բացաւ դուռը, նստեց ակի սալաշատակին վրայ, և ուրը գողցեց: Ընկման ցարը ալ

զին հետ Վուարդ անմիջապէս հասկցած էր ալ, և անտարբերութեան զերը աւելի լաւ խաղաղութեամբ, չափեց աւելի մ'տնքումութիւն ցոյց կուտար իր պարընկերներուն: Յակոբին այդ տեսքը փշրեց սիրտը: Երեսուցուցու չափ տխուր էի: Մտածեցայ իրեն և զրի ձեռքս իր ուսին, կըրոր մը պետ Բատերուս շեշտը ըսաւ իրեն այն հարուածը որ ես ալ ունեցած էի իր ողբերգութիւնէն: Իր՞նչ դէմ և որ՞նչ համար, ի՞նչ կրնայի ընել... — Երթանք միւս սրահը... Հիմա կատակերգութիւնը կը սկսի հարկաւ:

Այդ պահուն փիէթրո, որ զըլխաւոր կազմակերպիչներն էր, խելագորոյս, թեւեւ բռնեց թէ.

— Ինչ պիտի ընենք, խայտապահուցանք: Ըմտուտ չէ եկած, հիւանդ է եղեր:

— Ինչ կրնանք ընել, սիրելիս, պատասխանեցի, մէկ թիւ ալ թող պահաւ ըլլայ:

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ԳՐԱԹՅՈՒՆ ՄԷՋ

ՌՈՒՍ ԱՂԳԱՅԻՆ ՄԸ ԿԵՆՏՐՈՆ

«Քրանսայա կազէթա» կը պատմէ.

Մոսկուայի շրջակայքը, Պուսկովո-Փոքրոսկովի գիւղին մէջ 20 տարեկան երիտասարդ մը, Սեմէնով, ամուսնութեան խոտուածով կը ընտարարէ 17 տարեկան աղջիկ մը, Մարի Ն., որ յիշ կը մնայ: Սեմէնովը չուզէր ամուսնութեան խոտուածը յարգել: Եւ կը կանչէ իր բարեկամները, կը յանձնէ աղջիկը անոնց կիրքին: Յետոյ կը տանի մտակայ մարագ մը, ուր հաւաքուած էին իր տանի չափ ընկերները: Գծաբխտ աղջիկը ինկած էր անոնց անսանակամութեան մէջ, և հակառակ իր օրհներգին, չէր կրնար փախչիլ: Կուրար, կը թլար: Սակայն լակոսները երգէ, իսկ եւ նուագի ծայրերով կը խնդրէին անոր աղաղակները: Իսկ «նշանածը» կը ջանար զուպի դժբախտ զոյժը, ազատութիւն տալու համար իր ընկերներու կիրքին: Երիտօվ կը ծծէր, որ պէտք լուռ կենար, կամ վառած լուցկիներ կը մտնեցնէր մարմինին:

Այս վայրագ տեսարանին ականատես եղած են քանի մը տղաք, որոնք յետոյ պատմած են գիւղացիներուն:

Այս խումբ մը վայրենիները, որոնք 17-23 տարեկան են, ամուսնացած են մեծ մասով և բնակուողներ՝ խորհրդային դաշնության կարգերուն:

ՄԵՌԵՆԻ ՄԸ... ԹԱՏՐՈՆԸ

«Քրանսայա կազէթա» կը պատմէ հետեւեալ պատմութիւնը, որ պոլշեիկ վարչութեան գրասենակային սովորութիւններուն պատկերն է:

Մոսկուայի բնակիչներէն բազաքացի ետրուպովներ կուրծի հիւանդութեան մը պատճառաւ, Սեպ. 13ին հիւանդանոց կը փոխադրուի: Վիճակը շատ ծանր էր, եւ բժիշկները կ'ըսէին թէ «պիտի չուէ»: Սակայն շուտով վիճակը կը բարելոցի: Սեպ. 28ին կիրք կուզայ, սուռն տանելու համար: Ետրուպովներ, հագուած, եւ կնոջ ընկերակցութեամբ, կը մտնէ հիւանդանոցին գրասենակը, բժշկական վկայագիրը ստանալու համար:

Պաշտօնեան կնոջ կ'երկարէ թուրով:

— Տուէր ինձի, կ'ըսէ ապաքինած մարդը:

— Ո՞վ էք դուք, կը հարցնէ պաշտօնեան:

— Ես հիւանդ ետրուպովներն եմ, կը պատասխանէ ան:

Պաշտօնեան, խորձարով վերէն վար կը չափէ հիւանդին հասակը: Կը թղթատէ արձանագրութիւնները:

— Հիւանդ ետրուպովներն մեռած արձանագրուած էին: Բազաքացուցի, հիւանդը ստորագրել վկայագիրը. կ'ըսէ պաշտօնեան խոտուածամբ:

Այդ վկայագիրը կը հաստատուի:

Ես դարձայ և և

— Գուն նուագէ, Յակոբ, բարի մը խորհարմ:

— Յակոբ յոյժերը կենցեց և բոպէ մը յետոյ, երբ ես պատասխանի ալ չէի սպասեր, վճռական «Ե՛յ» ըսաւ:

Չըմբռնեցի անմիջապէս Պաշ մը վերջը:

— Յայտագիրը ինձի տուր, ըսաւ, գրեթէ կոպիտ: Կարգալէ մեծ զի, աղմուկ ձեռքերը կը փայլուն միայն եւ որ կը դառնայ գեղեցիկ անը ընդամենը, ոչ պատու գոյներովներուն: Կոյն իսկ կ'ըսէ քըմայք մըն կը պէտք էր բաւա-

տեր թէ հիւանդ ետրուպովներն մեռած էր Սեպ. 28ին:

Հիւանդը, որ ինքզինքը քիչ մը տկար կը գգար, կը վախնայ հակառակը պնդելու: Եւ թուրքերը կ'աննէ, կնոջ հետ տուն կ'երթայ:

Ախտ'ս, տան տէրը չէր ուզէր արձանագրել հիւանդը, այժմ մեռեալ, իրեն վարձակալը իր սենեակը գրաւողն ալ չէր ուզէր ելլել տեղէն: Մեռելը ուղղաւ, կի դատարան կ'երթայ եւ դատ կը բանայ:

— Ուրեմն անդի աշխարհէն կուզաս:

Եւ կ'երթայ, անգամ մըն ալ չգալու համար:

— Ես մեռած եմ, — կը յայտարարէ ետրուպովները:

Հարկաբանաբար կը քննէ թուրքերը, կը սրբէ աչքերը, — Յիշէ է:

— Ուրեմն անդի աշխարհէն կուզաս:

Եւ կ'երթայ, անգամ մըն ալ չգալու համար:

ՅԱՐԱՆԱՅԻ ՀԱՆՐԱՅԻՆ

1913էն առէին, Ֆրանսայի յետնեալ տուրքերը հետգիտէ տեսցած են:

1913ին, 4738 միլիոն պիւտ-ձէին վրայ 1675 պարագ արձանագրուած է, ինչ որ կը նշանակէ 100ին 30ը:

1913-1920, հանրային պարագը 11 միլիոն աւելցած է:

1920 տարուան պիւտձէին վրայ 12962 միլիոն յետնեալ պարագ կ'աւելայ փնջելու 21,761 միլիոն, ինչ որ կը նշանակէ 100ին 50ը:

1920-1923ին ընթացքին յետնեալ պարագները կը հասնին 870 միլիոնի, մոտ 3 միլիար պիւտձէին վրայ:

1923-1927ին, յետնեալ պարագները կը հասնին 11 միլիարի, եւ պիւտձէն 19 միլիարի:

Ա. Գ. Ի. Յ. ՉԵՆՈՒՅԻՆ ՊԱՐՏԵՐԸ

Անգլիոյ հանրային պարագը կը հասնի 4,439,287,000 սմէլլինի: Նուագած է 214 միլիոն 354,000 սմէլլինի:

ՊՐՈՒՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԳԻՒՂԻՆ ԳՈՂՈՒԹԻՒՆ

Հարուստ տիկին մը, ունէր չունէր սպասուհի մը ունէր, որուն հետ շէնքընտրէր կ'ապրէր: Զուակները կը բնակէին գաւառը: Ծնունդի առթիւ երբ Փարիզ կ'ան, տիկին մայրիկը սպասուհի մըն ալ կանչեց ծառայութեան: Երկրորդ սպասուհին շատ բարեհամարուր և համակերելի էր: Զորքը շարժի օր, երբ տունը տիկինն և «նոր» սպասուհին գատ ուրէջ մարդ չկար, դուրը կը զարնուի, կը բացուի, և մարդ մը կ'աւելնայ տանը մէջ:

Հիւրասրահին մէջ տիկինը կ'ընդունի այցելուն, որ կը յայտարարէ.

— Տիկին, եկած եմ ձեզի ըսելու որ ինձի 5000 ֆր. պէտք է: Զեղի գէշութիւն չեմ ընել. բայց պէտք է որ վճարէք: Սարսափ:

Երբ տեսայ որ լուրջ է, սկսաւ տատամսիլ: Երեւեւ հիմա երեկոյ շատ փայլուն անգամ էր և հարկ չկար աններգաշնակութիւն մը սարքելու: Բայց Յակոբին վճռական շեշտը զարմացուց զի: Յետոյ, չեմ գիտեր, հակառակ որ ընկերներու, ուսանողներու գործ էր, հոս ալ ինչպէս բոլոր միւսներուն մէջ, յիմարութիւնը, սնտիտութիւնը, որպէս շիտաճաւ և պըրտ աղջիկէ մը, բոլորն ալ մեթը ընդ մեթը համարյա մը կ'աննէին: Ճշմարիտ ուրբը արժէքները կ'ըսէ ոչ չբացած գոնէ մտացուած էին և արտայայտուածներն ալ կարծես չորքորութիւններն կը գառնային միայն այս մտածելու պոռնիկին: Ողբար ըսէր, որ կարմիր փուշերով մեծ զի, աղմուկ ձեռքերը կը փայլուն միայն եւ որ կը դառնայ գեղեցիկ անը ընդամենը, ոչ պատու գոյներովներուն: Կոյն իսկ կ'ըսէ քըմայք մըն կը պէտք էր բաւա-

— Առաջնորդեցէք զիս ձեր գրամարդկին առջեւ, կ'անկցնէ զոյժ:

Հրամանը կը կատարուի: Երբ արձանագրուած է 1,500 ֆր. միայն կար, զոր կը զրպանէ:

Շնորհալի սպասուհին տիկնոջ կ'առաջարկէ, որ ձեռքի մատաւ նիւներ իրեն յանձնէ չորհրդակալ համար: (Մատանիները 30,000 ֆր. արժէք ունէին):

Հրաման-առաջարկն ալ կը կատարուի:

Եւ զոյժ ու զոյժ սպասուհին, կապելէ յետոյ տիկինը, կը մեկնեն, ուրիշ տեղեր... ծառայու համար:

Հրկեյի ցամկ. — Երբ կ'երակի օր, հանգստեան կոչուած խոտուցի ծովակալ Բանդարո զուրպար Քարիկի (Վեներտիկ) պալատին մէջ կը մտնի, մահուան սենեակին մէջ ջահին մոմերը կը վառեն: Սակայն զիջերը մոմերուն լոյսն կը բռնկին վարագորները, և կըսէ կը տարածուի յարակից բաժիններուն մէջ: Հազի և կարիկ կ'ըլլայ առաւուտու մարի: Այրած են զեղարուստական թանկարկն պատկերներ, առարկաներ և կարասիներ: Կ'նստը քանի մը միլիոն լիբէլի կը հասնի:

Հրկեյի ծագեցաւ Փալէրմոյի սինէմային մէջ, ներկայացման մը պահուն: Բաղմութիւնը խոտուած ըլլալով ներքը, խոտուած առաջ կ'աւել և չորս հոգի մնան, 14 հոգի ծանրապէս վերադարձուցան: Կան նաև զարգանքի թիւերը վերադարձուցան:

Մանչեսթրի սինէման, ուր նոր տարուայ առթիւ 4000 պարողներ ամանորը կը տօնէին, լանկարծ բռնկեցաւ: Սակայն պարողներ Անգլիացիները առանց խոտուածի դուրս կ'անան: Մարդկային զոհ չկայ, բայց վրնասը կը հասնի 30,000 սոկի:

Մանչեսթրի սինէման, ուր նոր տարուայ առթիւ 4000 պարողներ ամանորը կը տօնէին, լանկարծ բռնկեցաւ: Սակայն պարողներ Անգլիացիները առանց խոտուածի դուրս կ'անան: Մարդկային զոհ չկայ, բայց վրնասը կը հասնի 30,000 սոկի:

Մանչեսթրի սինէման, ուր նոր տարուայ առթիւ 4000 պարողներ ամանորը կը տօնէին, լանկարծ բռնկեցաւ: Սակայն պարողներ Անգլիացիները առանց խոտուածի դուրս կ'անան: Մարդկային զոհ չկայ, բայց վրնասը կը հասնի 30,000 սոկի:

Մանչեսթրի սինէման, ուր նոր տարուայ առթիւ 4000 պարողներ ամանորը կը տօնէին, լանկարծ բռնկեցաւ: Սակայն պարողներ Անգլիացիները առանց խոտուածի դուրս կ'անան: Մարդկային զոհ չկայ, բայց վրնասը կը հասնի 30,000 սոկի:

Մանչեսթրի սինէման, ուր նոր տարուայ առթիւ 4000 պարողներ ամանորը կը տօնէին, լանկարծ բռնկեցաւ: Սակայն պարողներ Անգլիացիները առանց խոտուածի դուրս կ'անան: Մարդկային զոհ չկայ, բայց վրնասը կը հասնի 30,000 սոկի:

Մանչեսթրի սինէման, ուր նոր տարուայ առթիւ 4000 պարողներ ամանորը կը տօնէին, լանկարծ բռնկեցաւ: Սակայն պարողներ Անգլիացիները առանց խոտուածի դուրս կ'անան: Մարդկային զոհ չկայ, բայց վրնասը կը հասնի 30,000 սոկի:

Մանչեսթրի սինէման, ուր նոր տարուայ առթիւ 4000 պարողներ ամանորը կը տօնէին, լանկարծ բռնկեցաւ: Սակայն պարողներ Անգլիացիները առանց խոտուածի դուրս կ'անան: Մարդկային զոհ չկայ, բայց վրնասը կը հասնի 30,000 սոկի:

Մանչեսթրի սինէման, ուր նոր տարուայ առթիւ 4000 պարողներ ամանորը կը տօնէին, լանկարծ բռնկեցաւ: Սակայն պարողներ Անգլիացիները առանց խոտուածի դուրս կ'անան: Մարդկային զոհ չկայ, բայց վրնասը կը հասնի 30,000 սոկի:

Աշխատանքի ժամը զեղչուած է 40ի: Տը Տիօն.— Արձակած է քանի մը հարիւր բանուոր: Մնացածները կ'աշխատին շարաթական 20-48 ժամ: Դրանական դժուարութեան մասնուած է: Ռուսիա «քամիօն» կարեւոր պայքարներ մը ունէր, բայց ետ առաւ, զոր չմնայով: Թալլո-Տարած.— Աշխատանքի ժամը զեղչած է 40ի: Ինչիք.— Նոյնպէս, թէև ապաւրանք ունի: Ամիլթար (Մէն-Տընի).— Կ'արձակէ բոլոր ճիւղերու մէջ: Աշխատանքի ժամը զեղչած է 41 ժամ մէկ քառորդի:

Սօսիէթէ Մէքանիք աը ժընէվիլիէ.— Ծարաթական 40 ժամ: Շէնառ է վալթէր.— Արձակած է 200 բանուոր, աշխատանքի ժամ 37ուկէս: Ծոսոն (Միլիտ).— Արձակած է 50 բանուոր: Նորիւր կ'անէ զեղչուած աշխատավարձով: Գամ (Իվրի-պիւ-Մէն).— Դեկտ. 13ին արձակեց 250 բանուոր: Աշխատանքի ժամը՝ 60էն զեղչած է 40ի: Մօթօպէքան (Փանիթէն).— Ծարաթական 36 ժամ: Սաթօ եւ Շիվան եւ Շափման զործարանները (Բուռնէօլ).— Յաւելեալ ժամեր հաստատած են: Լէ Ժանթ Ռէ-ժիտա (13րդ թաղամաս).— Բոլոր բանուորները ճամբած է եւ մօտերս նորէն պիտի կանչէ անհատական նամակներով: Կնօմէ Ռօն (13րդ թաղամաս).— Օրական աշխատանք 6- ժամ: 200 բանուոր ճամբած է Ինքնաշարժի ճիւղէն: Այս միջոցին յաւելուածական աշխատանք կատարել կուտայ ապաւրանք մը լրացնելու համար: Պալօ (14րդ թաղ).— 200 հոգի անգործ են: Աշխատավարձը զեղչուած է 0.15էն 0.30ի: Այէզուատ Մէ (19րդ թաղ).— Արձակած է 70 բանուորէն 60ը: Փակուելու վրայ է: Նիքթոս.— 50 առ հարիւր զեղչած է բանուորութիւնը. մնացածը շարաթը 48 ժամ:

Մեզի կը հարորդեն թէ Ռընօ զործարան առջի օրուրնէ սկսեալ 7 ժամի զեղչած է օրական աշխատանքը:

Աշխատանքի, Առողջապահական եւ Խնամատարութեան նախարարութեան ցոյց տուած անհրաժեշտութեան վրայ, Ֆրանսական կառավարութիւնը, զործարարիկներուն օգնութեան համար, 1,300,000 ֆրանքի յաւելուածական վարկ մը բացած է:

Չրբիկ եւ Մուսօյիկ կը սեւակցին

Անգլիոյ նախկին ծովային եւ այժմու կրտսեան նախարար Պ. Ուիլսոնը Չրբիկ առջի օր ձեռնով հասաւ: Նախարարը պիտի հետեւի Միջերկրականի անգլ. նաւատորմի ռազմափորձերուն, որմէ վերջ չոտ պիտի երթայ եւ պիտի տեսակցի Մուսօյիկի եւ կոմս Վուլփի հետ:

Խորհրդարանին բացումը

Երեքշաբթի օր կը բացուի խորհրդարանին 1927ի նստաշրջանը: Երեքշ. ժողովի նախագահական ընտրութեան համար բուն պայքար կը պատրաստուի: Այժմու նախագահ Պ. Ռաուլ ֆէրէի վիճակն ծերակուտական ընտրուելը գրեթէ ապահովուած է: Ամէնէն հաւանական ընտրելին է Մարսիլիոյ ընկերվարական երեսփոխանը, որ անցած տարի 215 քուէ առած էր, մինչ Պ. Ռաուլ ֆէրէ 227 ձայնով ընտրուեցաւ: Միւս թեկնածուներն Պ. Պ. Պուրսո, Պուլյու-Լաֆօն, Ֆրէտէրիք Պրիւնէ, Ֆրանքլէն Պուլյուս են:

Խուզարկութիւն իւր սուսերու մէջ

Գրած էինք թէ, Պուլկարիոյ զանազան քաղաքներուն մէջ ձերբակալուած են բազմաթիւ համայնավարներ, նոր դաւադրութեան մը հետեւաբով: Վերջին լուրերու համաձայն Սաաքօփօ պաշարուած է զինուորներու կողմէ: Խուզարկութիւններ կատարուած են մասնաւորաբար Հայերու եւ Ռուսերու բնակարաններու մէջ: 30 հոգի ձերբակալուած են միայն այս քաղաքէն:

Հարցապնդում ապրուստի սղութեան մասին

Նախարարական Խորհուրդը Հինգշաբթի առտու զբարեցաւ Խորհրդարանին ներկայացուելիք ինչոյններով: Ներքին նախարարը կարդաց ուղեւորական հարցապնդումներ, որոնց մեծ մասին ժամանակը անցած է: Որոշուեցաւ անմիջապէս ընդունել գործադրութեան եւ ապրուստի սղութեան մասին ծանուցուած հարցապնդումները եւ վիճարանութիւնը: Համաձայնութիւն գոյացաւ նաեւ տրուելիք պատասխաններու մասին: Այս առթիւ Պ. Փուլանքառն վստահութեան քուէ պիտի պահանջէ:

Չինական վերջնագիր Անգլիացիներուն

Չինաստանէն հասած նոր լուրեր Անգլիացիներու կացութիւնը շատ ծանր կը նկարագրեն: Հանքէուի (անգլիական առանձնաշնորհեալ հողամաս) արհեստակցական միութեանց կողմէ խմբագրուած է վերջնագիր մը, որ Բանիմի կառավարութեան կողմէ վաւերացուելէ վերջ պիտի ներկայացուի անգլ. հիւպատոսին:

Այս վերջնագրով տեղացիները կը պահանջեն որ անգլ. կառավարութիւնը ներդրութիւն խնդրէ ազգայնական կառավարութեան, անգլ. թնդանօթակիրները քաշուին եւ Հանքէուի մէջ չինական զօրքերու ընդ. բանակատեղի կազմուի: Կը պահանջուի նաեւ որ անգլ. կառավարութիւնը տուգանք վճարէ Յունուար 3ի անկարգութեանց առեւ սպաննուածներուն եւ վիրաւորներուն համար. բոլոր կամուրները ազատ պէտք է արձակուին, ոստիկանները զէնք եւ համազգեստ պէտք չէ կրնն: Հրապարակային հսկայ ցոյց մը պիտի կազմակերպուի քաղաքին չինական մասին մէջ, տնտեսական պղծոյթի կոմիտէ մը կազմուելու եւ աշխարհի չորս կողմը հեռագիրներ զրկելով պահանջելու որ անգլ. կառավարութիւնը վտարուին:

Այս բոլոր պահանջներու գործարարութեան համար 3 օր միայն պայմանաժամ տրուած է:

Հանքէու, Ի-Չանի, Բիաու-Բինի բնակող անգլիահպատակ կիներն ու մանուկները նախզոչութեան համար ուրիշ տեղ փոխադրուեցան. իսկ այրերը Պուլնաի ապահով վայրերը համարմուրեցան: Ֆրանս. եւ ճարտնական առանձնաշնորհեալ հողամասերու մէջ ամէն ինչ բնակուած է:

Հանքէուի մէջ առեւտուրը դադարած է: Անգլիական ծովակալին հրամանով անգլ. զինուորները զինաթափ եղած են, անգլ. թաղապետական շէնքին վրայի անգլ. զրօշը վար անուղեւորով տեղը Բանիմի զրօշը դրուած է:

Անգլիական առանձնաշնորհեալ հողամասին մէջ ո՛չ մէկ անգլ. զրօշ կամ խորհրդանշան կը տեսնուի, ընդհակառակն բոլոր պատերն ու դուռները լեցուն են թուրքիկներով, որոնք կը պահանջեն «անգլ. աշխարհակալութեան ջանջարուածը»:

Արսածուռի սուրբ ջնջում

Ֆրանքին բարձրացման հետեւանքով ֆրանս. ապրանքներու արտածումը զգալապէս նուազած է, ինչ որ զէշ կ'ազդէ երկրին տնտեսական ընդհ. կացութեան վրայ:

Կառավարութիւնը արտաքին առեւտուրը քաջալերելու նպատակով ջնջեց արտածումի տուրքը, որ մինչեւ հիմա կը զանձուէր ֆրանսայէն արտասահման զրկուած բոլոր ապրանքներէն: Այս կերպով եմտացոյցին մէջ տարեկան 460 միլիոն ֆրանքի բաց մը պիտի գոյանայ:

Տուրքի ենթակայ են միայն զեղարուեստական առարկաները, որոնք պիտի շարունակեն 100ին 12 տուրք վճարել, ինչպէս նաեւ ռուսիքի վերաբերեալ նիւթերը:

Այս վերջիններուն վրայի տուրքը պահուած է, որպէսզի շահադէտներ Անգլիա կամ ուրիշ երկիրներ արտածելով ռուստեղէնի անհրաժեշտ նիւթերը, ֆրանս. հրապարակին վրայ զինքու բարձրացում չկարենան առաջ բերել:

1054 աշակերտներ քրամուռէի սակ

Պաշտօնական վիճակագրութեան մը համաձայն Պոլսոյ մէջ երեք տարուան ընթացքին նախնական վարժարանները յաճախող աշակերտներէն 1054 հոգի թրամուռէի տակ մնալով ստոած են: Այս թիւին մէջ չեն զգրուց չյաճախողները կամ բարձր վարժարանի աշակերտները:

Պոլսոյ քաղաքապետութիւնը յուզուած է եւ պիտի բողոքէ թրամուռէի ընկերութեան:

ՄԱՆՐ ԼՈՒՐԵՐ

ՊՈՒՍՈՅ մէջ մեռած է Միւլէյման Նազիֆ, թուրք յայտնի գրագետը, որ պատերազմէն առաջ Պարտատի կուսակալ եւ Հայերու օգնակար եղած էր:

Մալթալէն վերադարձին, այս մուլուսնոյ իւրամը դարձաւ կատարի հայատեաց մը, զգուշի ցաւազարութիւններ թխելով թերթերու մէջ:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Յ. Գ. Մարտէլի Բրիտափոր ենթակոմիտէի ընդհանուր անդամական ժողովը վաղը կիրակի, կէսօրէն վերջ ժամը 2ին, սովորական սրահին մէջ:

Հ. Յ. Գ. Մարտէլի Իշխան խումբի ժողովը վաղը կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 4.30ին Rue de la République 63 թիւ սրճարանը:

Հ. Յ. Գ. Լիւնի Գունի խումբին անդամական ժողովը՝ 2-րդ քաղաքի 12 Յունուար երեկոյան ժամը ճիշտ 3.30ին նախկին զբոսայգի սրահին մէջ: Ներկայանալ անդամատեարերով:

ՓՅՆ ՏՐ ՇԷՐԻԻԻԻ ԼԵՃԻ Հայրենակցական Միութեան սարքած վիճակահանութեան հետ տեսալ թիւերը շահած են՝ 41, 58, 66, 74, 82, 103, 115 եւ 128: Դիմել՝ H. Babikianի Maison Charvet, Rue Centrale, Pont de Cheruy.

Հ. Մ. Ը. Մի Գարիկի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը այսօր շաբաթ իրիկուն, ժամը 8.30ին Floria ճաշարանին մէջ, 61 Rue Monsieur le Prince: Օրակարգ՝ ա) վարչութեան ընտրութիւն, բ) Շրջանային կազմակերպութիւն: Կը հրաւիրուին բոլոր անդամները:

ԿԱՐՄՊԵՏԵԱՆ Բերդովէ յանձնարարեալ նամակ ունի: Դիմել խմբագրատուն:

ՆԱՄԱԿԱՆՈՒՓ

ՏԻԹՐՈՅԹ, Կ. Թ.— Մտացանք 9 տոլար: Կարգադրեցինք: ՊՈՒՐԿՈՒՄՆ, Զ. Ք.— Մտացանք 20 ֆր., մինչեւ 1 փետր. վճարած էք: Մէնթ Էթիէն Ա. Խ.— Մտացանք 50 ֆր.: ԵՍՍ, Մ. Խ.— Նոյնպէս: ՄՍՐՄԷՅԷ, Խ. Հ.— Նոյնպէս: ՊՕՐՏՕ, Ա. Բ.— Մտացանք 70 ֆրանք: ԷՍԷՎՍՏ, Շ. Հ.— Մտացանք 40 ֆրանք: ՄԷՆԹ ՕՊԱՆ, Ժ. Զ.— Մտացանք 35 ֆրանք: ԲՈՒԹԻԹ, Ա. Վ.— Մտացանք 35 ֆրանք: ԲԷՄՓԷԹ, Ս. Բ.— Մտացանք 20 ֆրանք: ՎԻԷՆ, Գ. Ո.— Մտացանք 30 ֆրանք:

ՁԷՅՈՒՆՅԵՐՈՒ ՆԵՐԿԱՅՈՒՄԵՐ Լինաքնակ Ձէյթուցիները կը բեմադրեն «Ձէյթու» եւ իր ներու ներք» ողբերգութիւնը ի նպատակով իր ժողովը Ձէյթուցիներուն, որն վաղը կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2, 30ին, 129 Rue Boileau Emile Zolaի սրահը, մասնակցութեամբ Լիւնի գօմէտի տըրքամիթը Թատերախումբի:

ՄԱԿԱՐԱՆ		ԳՐԱՄՆԵՐ	
7 Յունուար 1927		Ֆր.	
Սթրլինգ	L. St.	122	75
Տոլար	Dollar	25	31
Մարք (սովի)	Mark	6	—
Ռեքվալան Թղթ.	L. Trq.	42	75
Ռեք. սովի	—	114	—
Մէճիսի	Méjdjidié	8	50
Լէվա 100 հատր	Léva	17	50
Տրալիմի	Drachme	32	25
Լիր	—	113	10
Պիլ. ֆրանք	Belge	70	50
Չուից.	Fr. Suisse	489	—
Լէ 100 հատր	Ley	13	20
Չրովանց	(10 Roubles or)	73	—

ԱՐԺԵԹՈՒԹ ԵՒ Գ. Եգ. ֆր. Ֆոսիէ I Cr. Fonc. Eg. 3000 —
 » II » » 1780 —
 » III » » 1400 —
 Թումակի Երկթ. Lots turcs 140 —

Comptoir Parisien de change et de Crédit
 80, Rue Lafayette

Le Gérant: H. TEURNIER
 IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS
 208bis, Rue Lafayette Paris(10^e)

ՀԱՅՐԵՆԻՔ
 —ՕՐԸԹԵՐԹ—
 Հասցէ.— 13-15, Shawmut St.
 Boston, Mass. (U. S. A.)

Խեմանցի ան ակումերը եւ դիսկոգի
 ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ
ԱՍԱՆԱԲՈՒԺԱԿԱՆ ՔԼԻՆԻԲԷ
 12, RUE RICHOMME, 12
 Գարմանուր եւ առանաշխուծիւր տեղի կ'ունենայ կարգաւորութեան արտադրութիւնը, խիստ դիւրամտացիկ պայմաններու վրայ: Առաջին պայմանները միայն շարորդակցութեան միջոց՝ Métro: Barbès-Rochechouart

BILLANCOURT ՅԵՆԵՐՈՒ ՈՒՇԿԳՐՈՒԹԵԱՆ
ԱՍԱՆԱԲՈՒԺԱԿԱՆ ԳԼԻՆԻՔ
 (ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ)
 172, Rue Général Gallieni, 172 — BILLANCOURT
 Կը դարմանուին ակումի, լիւտերու եւ բերնի հիւանդութիւններ: Բաժնագէտ առանաշխուծի, գուռօն եւ պրիճ: Կ'ընդունան օր կէս օրերէ յետոյ ժամը 1.30—7.30 կիրակի եւ տոբս օրերը առաւուս ժամը 9—10: Զրի քննութիւն

ԻՐԱՍԿԻՏԱԿԱՆ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ
 ԱՆՎՐԵԹԵՏ ԲՈՒՐ ՓՐԱՆՍԿԱՅԵՐՈՒՆ
 Ամէն տեսակ դատեր, ամէն դատարաններու առջեւ: Թարմանութիւններ եւ պայմանագրութիւններ ամէն լեզուով: Ամուսնութեան, ամուսնալուծումի, վիճայի, անցազրի եւ անձնագրի գործողութիւններ:
 ԱՐԱՅ ԶԵՆՈՎԵՐՊՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՖՐԱՆՍԱ ՄՏՆԵՆՈՒ ՀԱՄԱՐ
VAHAN YARJANIAN
 CONTENTIEUX
 5 Rue Cardinal Mercier Paris, (9e)
 Tel. CENTRAL 96-70 կամ 97-39 Métro: CLICHY
 » GUTENBERG 46-65 կամ 71-29 Nord-Sud: TRINITÉ
 Խորհրդակցութիւններ ամէնօր ժամը 9.12 և 2.7 բացի կիրակի

ԹԷՅ ՆԱՎՐՈՒ
 ՈՒՂԱԿԻ ՍԷՅԱՆԷ, ՀԵՐԿԱՍՏԱՆԷ ԵՒ ՉԻԷ ՆԵՐԱՅՈՒՄՈՒՄ
ԱՄԱՆ, ՀՈՏԱԷՏ ԵՒ ԽՆԱՅՈՂԱԿԱՆ
 ՊԱՆՈՒՅՆԷ
 ՖՐԱՆՍԱՅԻ
 ՄԷՋ
 ՆԵՐԷՆ
 Հատուտաւ 1880ին
 Արեւելեան ճաշակ եւ ծաղիկ թէյերով խառնուրդներ:
 Թղթակցութիւն ուղղել Comptoir des «Thés YAVRO»
 23, Rue Sénac, Marseille.
 Եգիպտոսի ընդհ. ներկայացուցիչ C. Bahav, 7 Rue Moud Paçha et Falaki, Alexandria.

ՉԳՕՆ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ
ՏԱՆՕԹ ԴԵՐՁԱԿԻՆ ԴԻՄԵՏԷՔ
 19 Rue Rodier Metro Cadet կամ Anvers
 Դիւրամտացիկ գիներով, լաւագոյն կերպաներէ, մարմնամքով կարուած հագուստ ունենալու համար: Արագ յանձնում

ՏՕՔԹ. Լ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ
 ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՆԵՐԲԵՆ ՄՈՐՔԱՅԵՆ ԵՒ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՈՆԳՈՒԹԵԱՆ
 126, Rue du Faubourg St. Denis
 Métro: Gare de l'Est Téléphone: Nord 84-04
 Ընդունելութեան ժամը՝ Ամէն օր 2.30.7.30— կիրակի եւ տոն օրեր

ՀԱՅՅԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ
 POLYCLINIQUE DE BELLEVILLE
 29, Rue (Place) des Fêtes, Paris, XIX. Tél. Nord 96 - 61
ՏԵՐ ԵՒ ՏՏՕՐԵՆ՝ ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՅԵԱՆ
 Բացուած է Պէվիլի ընդարձակ բուժարանը (Polyclinique) ուր հայ եւ ֆրանսացի կարող մասնագէտ բժիշկներու միջոցով ուշի ուշով եւ խցմտօրէն կը քննուին ու կը դարմանուին զիտական նոր մէթոսներով ամէն տեսակ ներքին, կանաչ տղայոց, վնասակար, սեռամիզային, վիրաբուժական, ինքնաճանաչեալ, թիւ, կոկորդի, ականջի, բերանի ու ականջի հիւանդութիւններ:
 Հիւանդները կ'ընդունուին ամէն օր առաւուսեան ժամը մինչեւ երեկոյան ժամը 8: կիրակի եւ տոն օրերը մինչեւ կէսօր: ԳԻՆԵՐԷ ԶՄՓՈՒՐ ԵՒ ՀՆԵՐԱՄՍՏՅԷԼԻ
 Մտիպողական պարագային հիւանդները կը դարմանուին իսկ վիճերը:
 ՈՒ ԵՒ ԲԺԻՇԿԻ ԳԻՄԷԷՆ ԱՆՎՐԵՆՆԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
 ստի Polyclinique դիմել՝ մասնագէտ բժիշկին լուրջ հարցն ստանալու համար:
 Հարորդակցութեան միջոցներ՝ Métro: Place des Fêtes. tobus: AV. AP. N. Nbis, BC. FB. Tramway 26.

ՏՕՔԹ. ԻԶՄԻՐԼԵԱՆ
 48, rue Montmartre
 (Բ. բարի, աչ կողմը առաջին դուռ)
 Ֆրանսացի կարող մասնագէտներու քննարկութեամբ կը դարմանեն ներքին եւ ԿՆՈՒՆԵՆ
 ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ԵՒ ՄՈՐՔԱՅԵՆ ՓԻԹԻ, ԱԿԱՆՋԻ ԵՒ ԿՈՒՐԿԻ ԳԻՆԱՅՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
 4 Rue de Marché Popincourt Paris 11e Métro Parmentier
ԱՐԱՔՍ
 —ՕՐԸԹԵՐԹ—
 Հասցէ.— 43, Id. Dondouk Sofia (Bulgarie).

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire : SCHAVARSCH MISSAKIAN
Rédaction & Administration : 208 bis, Rue Lafayette - PARIS (10e)
TÉLÉPHONE : NORD 57-82

4 հ ր ւ 4 հ
9
ՅՈՒՆՈՒԱՐ
1927
9 JANVIER 1927

3 ամս. 6 ամս. Տար.
ՖՐԱՆՍԱ 35 ֆ. 70 ֆ. 140 ֆ.
ԱՄԵՐԻԿԱ 20 շ. 40 շ.
ՋՈՒՆԻՍԿԱ 20 շ. 40 շ.

9. ՏՄԻ ԹԻՒ 230

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱՉԳԱՅԻՆ. ԲԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԳԻՆ՝ 50 ՍՆԵԹԻՄ

ՍՈՒՐՆ ՈՒ ԱՐՈՐԸ ՄԻԱՍԻՆ

Անցեալ օր հրատարակեցինք խորհրդային Միութեան պատերազմական դործավարին յանձնարարութիւնները՝ կարմիր բանակին զօրացման մասին:

Հակաճանտելով ծանօթ վարիչ Պուխարինի, որ կ'ըսէր թէ պոլշեիկները արդէն իսկ հողագործական դործիքներու վերաճած են իրենց սուրբը, Պ. Վորոշիլովի կ'ըսէր.

« Ես, իբրև պետը կարմիր բանակին, այդ սուրբը գաղտնի պահած եմ Պուխարինէն: Ետտ քիչ սուր ունիք, եւ այսուհետեւ երբեք թոյլ չպիտի տամ որ անոնց մէկ հասն իսկ արօրի վերաճի: »

Եւ, փառարանելով սպառազինութեան բարիքները, կ'աւելցնէր.

« Մենք ստիպուած ենք արօրէ աւելի սուրի մասին մտաւելի: Միայն զինուելով եւ ուրիշները վախցնելով է որ պիտի յաջողնք ձեռք բերել այն խաղաղութիւնը որ անհրաժեշտ է, յաւաքիկայ պատերազմին համար: »

Այս յայտարարութիւններէն անմիջապէս յետոյ, բոլոր խորհրդային թիւթերուն մէջ հրատարակուեցան ուշադրաւ նշանախօսքեր: Վորոշիլովի Հայաստանն ալ, հետեւելով կեղծոյնի մարտակոչին, Գեկտ. 24 թիւին մէջ կ'ազդարարէ խորոյ խորհրդագրերով. « Ղեկավարութեան է բոլոր աշխատանքները ընկերութիւնը ընել մեր Միութեան պաշտպանութեան գործին մէջ. — « Անհրաժեշտ է նոր գէշը, նոր մարտավարութիւն, նոր շրջան եւ նոր ուղղութիւն: — « Պատերազմին մասնակցելու է երկրի ամբողջ ազգաբնակչութիւնը: Միեւնոյն թիւին մէջ, մարտաշունչ գրութիւններ ստորագրած են Պաշտպանութեան Աշխատող Ընկերութեան (ՊԱԸ) նախագահ Ծանուկարեան, հայկական զորաբաժնի հրամանատար Մ. Մելիք-Շահազարեան, հայկական զորաբաժնի սպայակոյտի պետ Սլամիսկի: Բոլորն ալ շեշտելով սպառազինութեան պէտքը, ջերմապէս կը յանձնարարեն ուժ տալ ձեւափոխուած ընկերութեան, ռազմական բլիշներ հաստատել կեղծոյններէն մինչեւ զիւրերը, ժողովրդականացնել զինուորական գիտելիքները, խրճիթ ընթացքներով ստանալ կից ազգային ռազմական անկիւնները, աշակցիլ զարդոյններու « ռազմականացման » գործին եւն: Բոլոր աշխատանքները պիտի կատարուին ոչ թէ ազգային « զինուած ժողովուրդներու » պատերազմի սկզբունքով, այլ « զինուած դասակարգերու պատերազմի դադարով »:

Ետտ հետուները պիտի տանէր մեզ, եթէ ուղէինք պրպտել այս նոր անգամակին ներքին ծախքին ու հեռուոր նպատակները: Այս գիտնին վրայ եւս, մեզ հետաքրքրողը այն է թէ ինչքան պիտի օգտուի մեր երկիրը, պարզ ինքնապաշտպանութեան տեսակէտէն: Կամ աւելի ճիշտ, ինչքան պիտի ուղեն սխախիլ ու օգտուելի երեւանի վարիչները:

Նոր չէ որ կ'ըսենք, — Հայաստանի խորհրդային իշխանութիւնը, խրճած միջազգային խառնարանի լավաներուն մէջ, առաջին օրէն իսկ բարտախն ձգել ժողովրդական ինքնապաշտպանութեան հոգը: Եւ եթէ քիչ մը ուշադրութիւն դարձնել սկսան վերջին տարիները, միշտ Մոսկուան էր, բոլորովին տարբեր ճաշխանքով, իսկ առանձնապէս՝ վարչաձեւը պահելու մտահոգութեամբ: Գիտենք, ռուսական վարչութիւն կան Հայաստանի յանձնարարութիւնը վրայ, և հայկական զորամաս մին ալ, զոր ղեկիղիտ » կը կոչեն (կը համապատասխանէ՞ արդեօք այդ բանին բովանդակութեան): Զինուած են մեծ ու պղտիկ պոլշեիկները, — անոնք որ մինչեւ հիմա կ'անարգեն երէկուան ռազմիկները ու « ֆէտայի » ներքը, իբրեւ « մազեղիտ », բայց մեղք չեն սեպեր ման գալ մազեղը կուշտին (վրայ բանաստեղծ Զարեանց ալ):

Բայց այս բոլորը բաւական են հանգիստ քննադատելու եւ յոխորտալու երբ միեւնոյն ասան զիտենք որ մեր երկիրը ջուրի ձամբը դարձնել է ամէն տեսակ թշնամիներու համար: Իրենց մտերմութեան վայրկեաններուն, հայ պոլշեիկներն ու անոնց գործակալները չեն ծածկեր հայ ժողովուրդին եւ հայրենիքին սպառնացող վտանգները: Անոնք ալ գիտեն թէ « ինքնապաշտպանութիւն » թրմանը թրմանը զորմանը մտածելու, արար - աշխարհ իրար կ'անցնեն, եթէ պատահար « մազեղ » մը կամ որսի հրացան մը գտնուի Հայտու մը թով, կամ եթէ գիւղացիները սպաննեն պաշտօնեայ մը, սրիկայացած պոլշեիկ մը, ինչպէս բրածնի կը մեղցնեն ամբողջ Ռուսիոյ մէջ: Սուր կարգէն էր մի ոմն Սուշոեանի գործն ալ, զոր մէկ տարի արժարձեցին ու ճորտացուցին, հակապատական խորոյ դաւադրութեան մը վերածելու համար. բայց յետոյ ստիպուեցան փակել իբրեւ պարզ ոճիրարկած, չարաչար վարկարկուելով հասարակութեան առջև:

Կը հասկնանք Վորոշիլովի խօսքերուն իմաստը: Ու չինք բեր որ հայ մարդկաները արօրէ աւելի սուրի մասին մտածեն: Բայց իրաւունք ունինք պահանջելու որ քիչ մը կարճ կապակե ճամարտակոչութիւնները, եւ լրջօրէն հետեւին ժողովուրդի պաշտպանութեան պահանջներուն: Կարելի չէ մարդկութեան օգնել, առանց ինքն իր պաշտպանութիւնը ապահովելու: Անդադար կը լսենք « զինուորական » աշխատանքներու մասին, տանն անգամ կարողով միեւնոյն լուրը, հիմնարկէքէն մինչեւ պատերազմի ծեփն ու ապակիներուն զետեղումը կամ արօրներուն թիւը: Նոյնքան շինարարական գործ չէ՞ ժողովուրդի մը ինքնապաշտպանութեան ամրապնդումը:

Անոնք եկած չէ՞ արօրին հետ սուրն ալ « ակտիվացնելու », անշուշտ ոչ անպատճառ յարձակման համար:

Թուրքիա Ազգերու Դաշնակցութեան մէջ կը մտնէ...

ՀԱՅԱԳԻՏԱԿԱՆ ԸՆԿ. ԺՈՂՈՎ. Ը

Հայազգիտական Ընկերութեան (Société des Etudes Arméniennes) տարեկան ծրուի մեջ...

Նախագահ Փրօֆ. Շառլ Տիւր լուսման խօսքէն վերջ, գանձապահ Մամբէօ Խան Ներսիսեան Ընկերութեան նիւթական հաշուետուութիւնը բերաւ: Ըստ իր տեղեկագրին, Հայազգիտական Ընկերութեան գրամական կազմակերպչական արձանագրութեան մասին...

Սուրբ Գրքի խօսքէն վերջ, գանձապահ Մամբէօ Խան Ներսիսեան Ընկերութեան նիւթական հաշուետուութիւնը բերաւ: Ըստ իր տեղեկագրին, Հայազգիտական Ընկերութեան գրամական կազմակերպչական արձանագրութեան մասին...

Table with 2 columns: Item description and Amount. Includes 'Մուտուկը պատրաստ', 'Նուրիպատուութիւններ', 'Անգամավճարներ', etc.

Table with 2 columns: Item description and Amount. Includes 'Մուտուկը պատրաստ', 'Նուրիպատուութիւններ', 'Անգամավճարներ', etc.

Սուր հաշիւէն կը տեսնուի որ Մուտուկը ելքէն 10,395 ֆրանք 10 ամիթիմ աւելի կը գտնուի: Այս գումարը պիտի յատկացուի Revue des Etudes Arméniennes 1926 թ. երկրորդ պարտիկին հրատարակութեան:

Փրօֆ. Մ. Մելիքի ներքողականը բանասէր Հրաչեայ Աճառեանի Ստուգաբանական Բառարանին մասին: Փրօֆ. Մ. Մելիքի իբրեւ լեզուագէտ եւ հմուտ գիտնական, միջազգային մեծ համբաւ կը վայելէ, հետեւաբար եւ իր խօսքերը հայ գիտնականին մասին մեծ կշիռ ու արժէք կը ներկայացնեն:

Թեան պատմութեան մէջ: « Մարդի գուր կը փնտռէ, ըսաւ, նմանօրինակ գործ մը ուրիշ լիզուներու համար: Հեղինակը կատարելապէս կը տիրապետէ իր նիւթին. անխնայ աշխատող մըն է եւ ամբողջ գործը ինքը տարած է առանձին: Մինչեւ հիմա տպուած է 640 էջ, և տակաւին Ա. տարը վերջանալու շատ կ'ուզէ. ուրիշ կըրտք երեւակայիլ թէ ո'րքան ստուար պիտի ըլլալ ամբողջութիւնը: Աւելորդ բան չէ գրած. ինչ որ կայ, անհրաժեշտ է: »

Փրօֆ. Մ. Մելիքի ներքողականը բանասէր Հրաչեայ Աճառեանի Ստուգաբանական Բառարանին մասին: Փրօֆ. Մ. Մելիքի իբրեւ լեզուագէտ եւ հմուտ գիտնական, միջազգային մեծ համբաւ կը վայելէ, հետեւաբար եւ իր խօսքերը հայ գիտնականին մասին մեծ կշիռ ու արժէք կը ներկայացնեն:

Փրօֆ. Մ. Մելիքի ներքողականը բանասէր Հրաչեայ Աճառեանի Ստուգաբանական Բառարանին մասին: Փրօֆ. Մ. Մելիքի իբրեւ լեզուագէտ եւ հմուտ գիտնական, միջազգային մեծ համբաւ կը վայելէ, հետեւաբար եւ իր խօսքերը հայ գիտնականին մասին մեծ կշիռ ու արժէք կը ներկայացնեն:

ՈՒՍ. ՄՈՒԹԵԱՆ ԵՐԵՎԱՆԻ

Փարիզի սիկնանց Միութեան նախաձեռնութեամբ, ամէն տարի, Ծնունդին, երեկոյթ մը կը տարբուի ի պատիւ ռուսադիւրուն:

Այս տարի ալ այդ երեկոյթը տեղի ունեցաւ Լիւուայի սրահին մէջ, պարով եւ գեղարուեստական զանազանութեամբ մը:

Ռուսադիւրուն եւ համակիրներու բազմութիւնը մը վայելցնելու համար ու երաժշտութիւնը կ'ընդգրկուեցան տակաւին ըստ իր արուեստական կը բաղկանար երաժշտական ու երգչական զանազանութեան մը: Նոր եւ ընդունակ ուժեր իրենց մասնակցութեամբ բերած էին: Յետոյ տեղի ունեցան երաժշտական պարեր, որոնց ընթացքին սիկնանցը կը հիւրասիրէր ռուսադիւրունը գինիով, օշարակով, թէյով եւ կարկանդակներով:

Կրիփը, որ այժմ համաճարակ դարձած է մասնաւոր ժընեի մէջ, զգալապէս նուազած է Փարիզի մէջ: Միւս կողմէ, սակայն, թուրքիկ սիւնադուլիները աւելցած են:

Միջազգային թիւթերուն համար մասնաւոր 5500 հոգի կրիփէ պատկած են: Ամենամեծ համաճարակի տարին (Յուլիոս-Նոյեմբեր 1918) 22,000 հոգի կրիփէ կը տեսնուէին:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Թուրքիա ուժ կուսայ օղային սորմիլի

Իթիքիտականները նաւաորովին ուժ կուտային, ամէն կողմ «տօնանմա ճէմլէթի» ճիւղեր կազմակերպելով: Քէմալականները նոյն բանը ըրին, աւելի լայն չափերով, օղային տորմիլին համար: Էնկիւրիի մէջ հիմնուեցաւ օղանաւային մարմին մը, որ շուտով խոր արմատներ ձգեց ժողովրդական խաւերու մէջ: Ամէն վիլայէթ, նոյնիսկ ամէն զազայի կեղծոյնին մէջ օղային տորմիլի մասնաճիւղեր կան: Հաւաքուած զբաներով մինչեւ հիմա 30 օղանաւեր գնուեցան: Ամէն զաղաք իր անունով օղանաւ մը կը նուիրէ. այսպէս՝ « Գոնիա », « Տրապիզոն », « Կեսարիա » ևն. իրենց անունով օղանաւեր ունին. քաղաքները իրարու հետ մրցումի կ'աւելնեն: Վերջերս Էնկիւրիի մէջ համագումար մը տեղի ունեցաւ, ուր հետեւորներ ըսին որ եթէ Թուրքիա կ'ուզէ ազատ եւ անկախ մնալ, ստիպուած է ունենալ զօրաւոր օղային ուժ մը, որ կարենայ պաշտպանել իր հողը: Վարչապետ Ըմէթ փաշա ըսաւ. « ամբողջ ազգին վրայ բարոյական պարտականութիւն մը կը ծանրանայ. այն է իր զաւակներուն մտքին մէջ պահել օղային ուժի անհրաժեշտութեան գաղափարը »:

Այս համագումարէն վերջ հանդանակութիւններուն աւելի ուժ տրուեցաւ: Այս մասին պատրաստուած է օրինագիծ մը եւս, որ շուտով Ազգ. ժողովին պիտի ներկայացուի: Այս օրինագիծին համաձայն Թուրքիոյ մէջ շարժանկարի ժապաւէտներ ծախելու մենաշնորհը կը վերաբերի օղանաւային մարմինին: Նոյնպէս այս վերջինը տպել պիտի տայ կառավարական, թաղապետական, մաքսային եւ այլ բոլոր վարչութեանց տպագրական թուղթերը:

Պատերազմի վախեր կեղք. Ամերիկայի մէջ

Վերջին շաբթուան ընթացքին Նիքարակուայի մէջ ծագած վարչաձեւի խնդիր մը կը սպառնայ պատերազմ առաջ բերել Միացեալ Նահանգներու եւ Մեքսիկայի միջեւ: Ազգական Մաքազա, որ Մեքսիկայի կէս-ընկերվարական կառավարութեան պաշտպանութիւնը կը վայելէ, կ'ուզէ տապալել պահպանողական նախագահ Տրազը, որ Միացեալ Նահանգներու պաշտպանեալն է: Նախագահ Փուլիճ Տրազի պաշտպանութեան համար Նիքարակուայի ջուրերը զրկեց վեց պատերազմական յաճանաւ, եթէ թորփիլաւաճած, մէկ ականաղիլը նաւ, չորս ջրասաւառանք եւ 2000 ծովային զինուոր՝ պատրաստ ցամաք կելլելու: Միւս կողմէ Մեքսիկա նաւերով զէնք եւ ռազմավթերը կը հասցնէ ազգականներուն:

Այս վէճը իրականին մէջ վարչաձեւի խնդիր չէ, այլ իրադականի խնդիր: Երկու մրցակից պետութիւնները կ'ուզեն գերիշխանութիւն ձեռք բերել իրարազական Ովկիանոսի առեւտուրին մէջ: Միացեալ Նահանգները Տրազի կառավարութեան հետ համաձայնած են Փանամայի ջրանցքին նման երկրորդ ջրանցք մը բանալու Նիքարակուայի հարաւէն, Իրո-Նէկիլոյի բերանէն մինչեւ Ֆոնէպայի ծոցը: Այս ջրանցքը ռազմապետական մեծ արժէք պիտի ունենայ: Միացեալ Նահանգները կը վախնան, որ նախագահ Տրազի տապալումով իրենց տրուած այս մենաշնորհը պիտի ջնջուի:

Գործադրկուրիւնը՝ պաշտօնակալն ալմոլ

Աշխատանքի նախարարութիւնը Ուրբաթ օր հրատարակեց իր երրորդ տեղեկագիրը, նպատակաւ անգործներու մասին: Այս տեղեկագիրին համաձայն, Յունուար 6ին նպատակաւ յետեւութիւն էր 17,178, այսինքն 4000 աւելի քան 1926 Դեկտ. 30ին: Մինչեւ Յունուար 6 հասած տեղեկութեանց համաձայն, նահանգային 31 նպատակ սնուկներէն 8ը կը գործեն, իսկ քաղաքապետութեան 233 սնուկներէն 41ը: 17,178 նպատակաւ կախներէն 12,402ը այր են և 4776ը կին: (Նախընթաց շաբթու. 9469 այր և 3603 կին): Մինչեւ Յունուար 5 Փարիզի գործազրկութեան սնուկը օգնած է 9873 անգործներու, Սէնի նահանգին միւս համայնքները՝ 4704 հոգի: Մասնաւորապէս գործազրկութիւնը կը գտնուի մետաղագործութեան (2670 հոգի), մորթի և կաշիի (1577), ատաղձագործութեան (1478), հանգրծաշինութեան (1256), շէնքերու կառուցման, նպարեղէնի, գրասենեակի ևն. գործերու մէջ: 1200 հոգի օգնութիւն ստացած են չօթ վիլէի նահանգին մէջ, 448 հոգի՝ Լուա ինքնիթիօթի, 193 Պուշ-տիւ-Ռոնի (Մարսէյ), 353 Վօրլիզի, 133 Օպի մէջ ևն.:

Անցեալ շաբթուան ընթացքին, կարելի չէ կ'ըսու զոհանք 21,439 գործի ինդրանքներ, զորս բրած էին 14,769 այրք եւ 6670 կինք: Անցեալ շաբթու ալ կարգի ինդրանքներու թիւն էր 20,238: Միայն Սէնի նահանգին մէջ զոհանք չստացած ինդրանքներու թիւն է 10,087: Գործի ինդրանքները 9500էն աւելի են մատուցուածներէն:

Նիմի մէջ, ուր հազարի չափ անգործներ կան, քաղաքապետութիւնը որոշեց շինութիւններու ձեռնարկել: Այս նպատակով 14,000 ֆր. քուէարկուեցաւ:

Պոլշեիկ « Իւմանիթէ » գիտել կուտայ թէ անցեալ շաբթու 989 օտար աշխատակուրներ ևս հաւաքաբար բերուած (ուրերու շարունակութիւնը կարգալ Գ. էջ)

ԳԵՐՄԱՆԻՅՑ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՎԵՐԵԼԵՐ

ՊԵՐԼԻՆ, 7 ՅՈՒՆԻՍ

Վերջիններս երեք տարիներու ընթացքին Տոստայան յառաջիմութիւն ունեցաւ Գերմանիայ, թէ ներքին եւ թէ արտաքին ճակատներուն վրայ: Անոնք որ Զինացողարէն յետոյ եւ մասնաւոր 1922ին եւ 1923ին յայտնող եղած են եւ նորէն աջակցած Գերմանիայ, անմիջապէս կը զիտեն բարեփոխումը:

Արտաքին կենցաղէն, ժողովուրդի նիստ ու կացէն եւ ապուրտի պայմաններէն իսկ կ'երեւայ այլ ամէնը: Այսօր գերմանացիներ լաւ կը հազուի ու լաւ կը սնանի, ունի բնակարանային յարմարութիւններ, ինքզինքը չի գրկեր եւ ոչ մէկ բանի մէջ թատրոնները, շարժանկարները, սրճարանները, գրաստանները, ամէն կարգի հանրային վայրերը միշտ լեցուն են բազմութեամբ: Գերմանացիները չափազանց արագաբար Գերմանիայէն հեռուացան եւ իրենց հետ ապրուստի մակարդակը այսօր գոհացուցիչ է, երբեմն մինչեւ իսկ ձոն եւ շաւղութեան հասնողը:

Գերմանացիներ յատուկ հին ծանօթ իննս յողովները, սակաւապիտու թիւերը, նախկին համեմատութիւններով, գոյութիւն չունին այսօր: Ատոր մէկ մասնաւոր պատճառը կը համարուի այն, որ մարքի անկման տարիներուն ամէն ինչ կորսնցուցած այս ժողովուրդին աչքը տեսակ մը վնաս ունի, որմըքը անոր աչքին կորսնցուցած է նախկին արժէքը: Ամէն մարդ պարտաւոր կը ծախսէ իր վատապիտակը:

Անուշտ երեւոյթի մէկ կողմն է այս, գուցէ եւ խաբուսիկը: Ապացոյց այն, որ գերման ժողովուրդական իննս յողովները մարքի կայունացման ջրհանին հասած են ոչ պակաս քան 2 ուկէս միլիոն մարքի: Այդ գումարը շատ քիչ է նախապատեարդեան իննս յողովներէն զիտեցողով, ոչ իսկ անոնց մէկ քառորդը: Բայց մտնարու չէ որ, այս ամէնը կուտակուած է շատ քիչ ժամանակի ընդամենը երեք տարուան ընթացքին:

Գերման ժողովուրդի վիճակին բարելաւումը նախ եւ տուալ անոր անտեսական աննախընթաց յառաջիմութեամբ կը բացատրուի, հարկաւ: Ատոր մէկ գայտուն ապացոյցն է այն, որ յառաջիկայ տարուան երմտացոյցը Տուկէս միլիոն մարք սահմանուած է, որ եւ լիուրի պիտի գանձուի:

Միւս կողմէ, այս վերջին երկու տարիներու ընթացքին պիտական գանձը աւելի շատ դրամ մտած է հարկերէ եւ ամէն կարգի տուրքերէ, քան նախատեսուած է օրէնքով: Այն աստիճան որ, հարկ գատուեցաւ յատուկ օրէնքով պահանջները քանի մը հարկեր: Ժողովուրդը պատրաստակամութեամբ եւ պարտաճանաչութեամբ կը կատարէ իր յանձնարարութիւնները սեփական երկրին հանդէպ:

Գերմանիոյ անտեսական բարելաւումով բացատրուէ է նաեւ այն իրողութիւնը, որ կառավարութիւնը այս երկու տարիներու ընթացքին անթերի կատարեց Տոստայի ծրագրով յանձն առած իր բոլոր նիւթական պարտականութիւնները: Գաշնակիցներուն հանդէպ, հատուցումներու ձեւով: Ամէնէն բնականօրէն քննութիւնը երեւան չհանեց ո՛րեք թերացում այս գետին վրայ: Այս ձեւով

ԱՐԵՒՆ ՈՒ ԼՈՒՍՆԱԿԱՆ

Արեւն սիրտին մէջ, որ մը, ցանկութիւն մը ինկաւ եւ ուղեց ամուսնանալ անպայման: Ամբողջ ինը տարի, ինը ձի լծած՝ երկիրքի եւ երկիրի վրայ ծագէ ծագ կ'արշաւէր, ինչպէս նետը աղեղնաւորին, ինչպէս հողը բարձր սարին: Ի գո՛ւր, սակայն, յոգնեցան ձիերը, եւ չգտաւ հարմար մը, որ արժանի ըլլար իր փառքին, եւ գեղեցիկ, նման իր քրոջ Հէլէնին, ա՛ր, գեղանի Հէլէնին, որ երկար ծածկ ունի ոսկի: Արեւը, յետոյ, վնասուելու գնաց իր քրոջը, եւ տաքուկ ձայնով մը կանչեց.

— Իմ սիրելի Հէլէն քրորիկս, Հէլէն ոսկի երկար ծածկերով եկուր իրարու հետ նշանուիլ, որովհետեւ մենք շատ կը նմանինք մեկմեկու, թէ մազով, թէ աչքերով կ'մեր անգուգական գեղեցկութեամբ: Ես ունիմ պարզուն ձառագայլներ, դուն՝ ոսկեգոծ խոպարներ, իմ երես է շորհարձակ, բուկո՛ղ ըլլալով օժանդած:

— Եղբայր իմ, ը՛յ յոն աշխարհի, դուն որ սրբուած ես բոլոր մեղքերէն, մտիկ ըրէ: Չէ տեսնուած երբեք, որ քոյր եւ եղբայր իրարու հետ ամուսնանան, որովհետեւ մեղք է, եւ զարհուրելի մեղք:

Երբ այս խօսքերը լսեց, Արեւը տփուկեցաւ, խաբարեցաւ: Եւ՛հ, եւ՛հ, Աստուծոյ գահին մօտ բարձրագույն երկրպագ եւ այսպէս աղաչանք ըրաւ.

— Սուրբ Աստուած, ո՛վ մեր հայրը, հասած է ամուսնանալու ժամանակս, սակայն աշխարհի վրայ արժանի հարս մը չգտայ: Միայն քոյրս Հէլէնը սիրելի է ինձի, Հէլէնն աղուոր, իր երկար ոսկի ծածկերով:

Տէրն Աստուած մտիկ ըրաւ, յետոյ ձեռքէն բռնեց դժոխք տարաւ, որպէսզի Արեւին սիրտին սարսափ պատճառէ: Ետքէն արքայութիւն տարաւ, որպէսզի համայն հողին: Եւ վերջապէս խօսեցաւ Աստուած, (երբ Աստուած կը խօսէր, երկիրքը սկսաւ շողողալ եւ ամպերը փարատեցան).

— Արեւ, Արեւ՝ շողերես, դուն որ սրբուած ես բոլոր մեղքերէն, դուն որ մտար արքայութիւնը, դուն որ տեսար դժոխքը, հիմա դուն ինքք ընտրէ այդ երկուքէն մէկը:

Արեւը, սակայն, զուարթօրէն ըսաւ.

— Ես կը մտնեմ ողջուցս դժոխքը, կը բաւէ որ միտակ չըլլամ եւ ապրեմ քրոջս Հէլէնին հետ, աղուոր Հէլէնին հետ՝ ոսկի ու երկար ծածկերով:

Եւ Արեւը երկիրքէն վար իջաւ: Մտաւ քրոջը տունը եւ հրամայեց որ հարսնէքի պատրաստութիւն սեւեւն: Հէլէնին ձախտը զարգարեց ոսկի թելերով, գլխուն վրայ դրաւ արքայական թագ, հագուեցուց ձամկազեղատը՝ մարտարիտով հիւսուած: Յետոյ, երկուքն ալ ժամ գացին: Սակայն ժամերգութեան պահուն, վա՛յր վրան Արեւին, վա՛յր վրան Հէլէնին, ջահելը մարեցան, գանգակները ձախեցան, ամուսնուրը շրջեցան, զանգակատունը շարժի ըրանուեցաւ, զպիտեցուցաւ ու տէրտէրներուն ձայնը կայուեցաւ, նուիրական զգեստները պատեցան:

Գժբախտ Հէլէն զարհուրանքի մէջ ինկաւ, որովհետեւ, յանկարծ, անտեսանելի ձեռք մը բռնեց իր մէջքէն, երկիրքը բարձրացուց եւ վերէն վար ծով նետեց: Դովին մէջ ոսկեգոծ աղուոր ձուկի մը փո՛

խակերպուեցաւ: Իսկ Արեւը, արժագունած, բարձրացաւ երկիրքի կամարին վրայ եւ Արեւմուտքէն ծով նետուեցաւ, գանգակ համար իր գեղանի քոյրը Հէլէնը, երկար ու ոսկի ծածկերով:

Սակայն Աստուած, տէրն երկիրքին ու երկիրին, բռնեց ձուկը եւ նետեց անհունին մէջ, ուր Հէլէն լուսնակայնի փոխակերպուեցաւ: Յետոյ ապա կ'ստեղծուեցաւ (երբ Աստուած կը խօսէր տիեզերքը կը սարսուռ, ծովուն ալիքները կը հանդարտէին վախճան, լեռներուն գագաթները կը խոնարհէին եւ մարդիկ սարսափահար կը դողդողային).

— Հէլէն, ոսկի ու երկար ծածկերով Արեւ, աղբիւր շողերես, գուցէ որ սրբուած էք բոլոր մեղքերէն, մտիկ ըրէք: Ես ձեզ կը գատապարտեմ յաւիտեան, որ, այսուհետեւ, երկիրքի կամարին վրայ իրար հետ ապրե՛ք, այլ երբեք իրարու հետ չհամարե՛ք: Հիմա քալե՛ք իրարու ետեւէ, վնասուեցէք իրար անհուն երկիրքի մէջ, եւ երկիրը լուսաւորեցէ՛ք ձեր քայլերուն տակ:

Թարգմ.՝ Ե. ՆԱԲԻՌՅԻ

ՊՈՉ ԵՒ ՀԱԿԱՊՈՉ

(Նոյնութեամբ կ'արտասուենք՝ «Խորհրդային Հայաստան»-էն (25 դեկտ.), անփոփոխ պահելով ուղղագրութիւնն այլ):

Մեր կենտրոնական փոստը մի վորեւե գործով մտնող մարդը պետք է... անգործ լինի:

Յեթմ որեւէ ճիմարակի ծառայողը եւ լավ կը լինի արձակուրդ վերցնես որպայմանով:

Վորովիտեւ փոստ գնալը նշանակու է գործուղում:

Փոստ գնացողը պետք է նրան տրամադրի իր յետանը, ժամանակը, անը, պետք է ուղղակի նվիրի փոստին:

Փոստը սովորեցնում է... անհամբերութիւնը՝ յեթմ դանդաղ յեղ անտարբեր փոստ եր. ձեզ դարձնում է կենդանի յեղ գործուղում: Մարդ: Ձեզ արտայայտելու դնմ է տակիս, աչքերը լցնում սրբագան բարկութեան կրակով, դուք դառնում եք մրտաճող մարդ... բայց այս ամենը... կանգնած վիճակում, հերթի մէջ, անշարժ:

Իսկպէս ասած՝ փոստ գնացողը փոխ մարկա առնելու կարգի պիտի ունենա, փոխ նամակ ուղարկելու յեղ փոխ հետազոյր տալու:

Յեթմ այս կարիքները չունեն՝ շատ հարմար է փոստի հերթում կանգնել ու յերազել:

Յեղ փոստ գնացողն էլ մի բանի վրայ յե միշտ յերազում:

— Գնա՛ր, գնա՛ր մի վորեւե փոստ, մարկա առնել, նամակ ուղարկել, դրամ ստանալ, հետազոյր տալ...:

Միայն մի որ էլ այդ յերազում, րի մէջ՝ կանգնած եյի հերթում, յեղ մտածում էյի փոստում անց կացրած որերիս մասին, յերթ ինձ մտեցալ հին բարեկամներըս մեկը, վորին մի տարի յե, չէյի տեսել:

Նա բոլորովին սպիտակել եր: Բարեկեցիք իբր:

— Ինչպէս եք, հարցրի:

— Վոչինչ, լավ եմ, ասաց:

— Երեցե՛ք, իսկ դուք գործով եք յեկել փոստ, թե հինց այնպէս:

— Հա, այնպէս, մի թեթեւ գործ կա, մասնավոր...:

— Կարելի՛ յե իմանալ ինչ գործ ե:

— Կարելի է:

— Ի՞նչ գործ է:

— Երկր եմ ապապրել Գերմանիայից, յեկել եմ ստանալու:

— Եկաքալան դպրոց եք ճիմել:

— Վոչ... մորուքս եմ ներկում:

— Ձեր մորուքը:

— Այո՛, եւ մագերս: Յեղբայր, բնութան տարեկան չկամ, բայց մագմորուքս սպիտակել ե:

— Ահա՛, հիշեցի:

— Ասացեք ինչդեմ, կարծեմ ձեր հայրը, քեռին եւ հորեղբայրը չէյին, վոր անցալ տարի մի որում մեռան եւ այդ պատճառով դուք մի քանի ամիս... այսինքն ձեր յեկը ձեզ կորցրեց:

— Վոչ, հայրս, քեռիս յեկ հորեղբայրս կատարելապէս վորջ յեղ առողջ եմ:

— Այո, այո, հիշեցի, ձեր մայրն եր վոր ընկալ վերսպելու տակ յեղ...

— Առողջ ե կատարելապէս յեղ վերսպելու տակ ել չընկալ:

— Այն ժամանակ ինչդեմ ինչ հասկացրեք, ի՞նչպէս յեղալ, վոր դուք, այսինքն հանկարծ ծերացաք յեղ սպիտակեցիք:

— Հա՛... այդ եք ասում: Ե՛հ, աստեղ են ծերացել, այս փոստում, հերթի կանգնելով:

— Այստե՛ղ...:

— Ապա ի՞նչ: Մի տարի առաջ անգուղորէն յեկա փոստ դրամ ուղարկելու: Ե՛հ, այնպէս պատահեց, վոր վերջ իվերջ ուղարկեցի, բայց այնքան սպասեցի, ջղայնացա կանգնած վիճակում, վոր ծերացա: Հիմա ներկին եմ սպասում: Խոստովանալ լինի՛ ուղում եմ ամուսնանալ:

— Այո՛, մի քիչ վոր ամուսնանայիք վատ չէր լինի:

Բարեկամս հետաչեց.

— Ե՛, ծերացանք: Յեղ ինձ ծերացրեց մարկան: Ժամերով սպասում եյինք մարկայի: Ժամերով կանգնում եյինք պոչ մէջ: Հիմա մարկայի հարցը կանտոնարված է: Յերկու տեղ մարկա են ծախում, յեղ կարող ես փուրգունեցրով մարկա առնել յերկու կրկնավայրկանում: Հիմա ալ հակապոչն է մեղ ամուսնում:

— Հակապոչ՝ ա՛յդ ինչ բան ե:

— Այ վորտեղ վոր կանգնած ենք յե ու դուք:

— Մեր կանգնածը պոչ է:

— Վոչ, հակապոչ ե:

— Բացատրեցե՛ք, ինչդեմ:

— Բացատրեմ յեղ պարզ ե: Նայեցե՛ք:

Ահագին հերթ եր կանգնել մի դուռակի առջեղ, ուր դրամ են ստանում յեղ փոխաբում (յեթմ ստանում են յեղ փոխաբում): Բաղմութեան մէջ հերթը հասել եր մի քեռու, վոր յեկել եր կոչնաբով դրամ ստանալու:

Խառայողը հարցաքննում եր.

— Ի՞նչպէս ե ձեր անունը:

— Ի՛մ անուն:

— Այո, ձեր անունը:

— Իմ անունս Մոսեսով ե:

— Գա ազգանունը ե, ձեր անունս ասացեք:

— Անուս Ակով ե:

— Ո՛վ է ձեզ ուղարկել այս փողը:

— Փո՛ղը:

— Հա, փողը, ո՛վ է ուղարկել:

— Ով է ուղարկել փո՛ղը:

— Հա, հա՛, փողը ո՛վ է ուղարկել:

— Խոսակցա: փողը դրկողը իմ ինամին ա:

— Եր ինամու ազգանունն ի՞նչ ե:

— Ինամուս ազգի անուն:

— Ինամուս ազգի անուն վայրի չըմ գինա: Համա մեր գեղացոց անուն գինա: Մկա՛ Ապրե կա, խոստուր կա, Թեվա՛ Մորու կա:

— Իր անունն ի՞նչ է:

— Դ՛ւմ անուն:

— Ինամուս մեր գեղացիք զըմմեն կը ճանչնան: Առաջ բազաբ կ'ապրեր: Անպեր լե իրա դուրուորուրի մէջ մկա խանութ ունի:

— Գու ինամուս անունն ասա:

— Ինամուս անունն քեթո յե: Բարեկամս դարձալ ինձ յեղ փոփոց:

— Հիմա հակապոչն մէջ պիտի ծերացանք: Բայց մի բան լավ լինի...

— Ծառայողը:

— Տե՛րն ե:

ՏԵՍԻԼ Բ

Ա.

Ալիքներուն, երգն է հեռուն: Անորեւաքեր յուրեմ ամպերուն ճակ ամայի կողմն կ'երկնէ: Ճակատագիրն իր խումբերուն:

Հոս անտառին մէջ մերթ քմար կուտայ մայրներուն ջուլ տոյ մը խոր խաղաղութեւ: Ու կը հանգչի սիրան երկրուն:

Սա վայրենի դարաւանդին: Արուն կողերն ցեղ ու դժբեմ: Պարեկներով ծով կը խրին:

Ու ջուրերուն կապոյտին վրայ յոփու Թուռուն կ'եղերեղէ: Ու միջոցին մէջ կը սուրայ...

Բ.

Կայտալ ալս առուուն դաշտ կայտալ:

— Անորիզոն, լոյծ տպագիրն: Ուր խօլ հոգին երագին գոյն: Կ'ուզէ ճախրել խելապոյտ:

Բայց հետեւէ իմ աչքերուն վայրի բաղին ճախրին զծով: Ու տես ինչպէս երկիրը ու իրար գրկած կ'ըլլան անոն:

Առագաստանաւ մը հեռուն: Հայրին վ բայ ջինջ ջուրերուն երազորէն կը յամենայ:

Ու կ'անուշայ տեսիլ քնայնալ: Որ երազիս Թեւերն անա: Կը զորանան խուլ հրճուանքս:

Խ. ՁՈՒՆՅԱՆ

ՌՈՒՍՈՅ ԲՆԱԿՈՒՅԻՆ

Վերջերս գրեցինք թէ մարդահամար տեղի ունեցող խորհրդային Միութեան մէջ ստիճակները կը տրուին:

Մարդահամարը կատարուեցաւ վիճակագրութեան կեղծ նախան պաշտօնատան կողմէ:

Աստիճակները մարդահամարին 1897էն ի վեր: Սկսեցին 17ին եւ վերջացաւ 30-ուորի սկիզբը: Կարելի է ըստ թէ զիտական կատարեալ նախապատեարդութեամբ կատարուած է մարդահամարը: Շատ տեղեր ժողովուրդը բազաքական նկատուանքէ կատարեալով, խոստովանեցաւ ճշգրիտ թիւեր տալէ: Շատ տեղեր զիտացիները կ'ըլլան թէ նոր-թիւստոսը եկած է վերջին դատաստանն առաջ տրապիլի ընակիչները կը հարկու Սյս պատմութիւնը, որով յուրեւեպան բազմաթիւ շրջաններ կը նորոգուի ամէն մարդահամարի աստիճակները Մեծ Պետրոսին, որ առաջին ոտակալ մարդահամարը կազմակերպել:

Առաջին թիւերը վերջ վերջոյ կուտան թէ ծնունդները որոնք յեղափոխութեան վերջոյ պակասած էին, մեծապէս աւելցած են 1922էն վեր: Նոյնպէս, 1923էն ի վեր գաղտնայ քաղաք խոստած է բնակչութիւնը, որ սկիզբները դեպքերը քաղաքում էր:

Մոսկուայի բնակչութիւնը որ 1920ին 1,027,336, 1923ին 1,542,874 էր, հիմա բարձրացած է 2,018,286ի, իսկ ինչ նիւրիքատի բնակչութիւնն 1,611,000, այսինքն 1920ին կրկնապատեղի:

Մոսկուայի բնակչութիւնը որ 1920ին 1,027,336, 1923ին 1,542,874 էր, հիմա բարձրացած է 2,018,286ի, իսկ ինչ նիւրիքատի բնակչութիւնն 1,611,000, այսինքն 1920ին կրկնապատեղի:

Ինամուս ազգի անուն վայրի չըմ գինա: Համա մեր գեղաց

ԳՈՐԾԱԶՐԿՈՒԹԵԱՆ Տ Ա Գ Ն Ա Պ Ը

ՊԱՏԱՍԻԱՆ «ՅԱՌԱՋ»-Ի ՀԱՐՑԱՐԱՆԻՆ

43.— ՕՊԻՒՍՈՆ

Քրեւոյ գետին ամբ, գեղեցիկ և օդաւէտ դերձաբաղար մըն է Օպիւսոն, Փարիզէն 10-11 ժամ հեռու:

1926ին եկած են մէկ հայ ընտանիք Յունաստանէն, Ատափազարցի, և երկու ընտանիք ալ՝ Պուլիարիայէն, Մէօլէօզցի: Մեր հայրենակիցներուն թիւը այժմ կը հասնի 14 հոգիի, որոնք հինգը կին, չորսը տղաք, հինգը երիտասարդ: Բացի երկու այրիբէ, բոլոր ալ կ'աշխատինք Fabrique de Tapis, Sallandrouze Frères գործի մեծ գործարանը: Կիները կ'աշխատին կտորի վերայ, ստանալով 12էն 18 ֆր. իսկ տղաքը 18էն 24 ֆր.: Գործատիւնը կողմէ տրամադրուած են առանձին տոներ, կահարուած և պարտէզներով շքեղատուն: Ունեցած ենք մէկ ծնունդ: Մահ չկայ: Երեք մանուկներու երկուքը միայն կ'երթան Ֆրանսական դպրոց: Կը ստանանք միայն «Յառաջ»: Բոլորս ալ հաստատուած ենք և կ'ապրինք իբրև օտար: Կը լիչնուք միշտ անցեալը և կ'ողբորոնք սպագալի լալոյսերով:

Այս տեղ գործարարութիւն չկայ, և ոչ ալ կը նախատեսուի: Գործատիւները ոչ որովորէն գեղջած են և ոչ ալ ունենաւոր արձակած: Տակաւին ունէ գործարան չէ փակուած: Ընդհակառակը քարի գործարանը միշտ գործաւոր կ'ունէ ժամը 2.50էն 2.75 ֆր.։ Օտարներու և տեղացիներու միջև և խորութիւն չկայ: Արդէն եղած օտարականները աչքի չեն գարներ: Շատ մը տեղերու նման հոս ալ դժուրուած է ճանչցնել ճշտ կարծիքը: Կարելի է հոս վարձել ամսական 40-50 ֆրանքով երկու սենեակ:

Ձ. Գ. Չատիկեան

44.— Լ Ի Ռ Ն (Գ.)

Sté. Lyonnaise Impression ApprêtGauffrage գործարանի աշխատաւորներն ալ մասնուած ենք գործարարութեան մղձաւանջին: Սակայն ընդհանրապէս ուրիշ գործարաններու հետ բաղդատելով, մեր գործարանը մինչև ևս հիմա մարդ չէ արձակած, ոչ ալ դռները բացած: Մինչև Դեկտեմբեր 15—20, կանոնաւոր կ'աշխատէինք, իսկ անկէ ի վեր սկսան օրուայ ժամերին մէկ ժամ պահպանել, որով շարժում առնուածքս 43 ժամ կ'աշխատայինք: 150 գործաւորներէն 50ը Հայ է: Ուրբախ ենք որ «Յառաջ» իր հարցարաններով միշտ տեղեակ կը պահէ մեզ հայ աշխատատեղի կանգնելու: Այդ իսկ պատճառով գնահատուեցաւ և օրաթերթի վերածուեցաւ:

Վախրաւ Շահպալ

45.— ՊՈՒՐԿՈՒՄՆ-ԺԱԼԻԷՅՕ (Գ.)

Պուրկուան և Ժալիէօի մէջ կը կու շերամարուծութեան աշխատանոց կայ, որոնց մէջ վեց հայ ընտանիք և 12 երիտասարդներ կ'աշխատին: Ամէնքն ալ ճամբուած են Դեկտեմբերի 31ին: Գործարանը պայմանագրուած չէին և չեն կրցած գէթ ձմեռը անցընել: Չեն հասկնար թէ ինչու առանց ազդարարութեան այսպէս մէջտեղ ձգեցին այս ցուրտ ձմեռով: Ոչ նեցուկ ունին, և ոչ ալ ֆրանսացի են, որպէս զի գէթ պետական նպատակ ստանան, և կամ պետական գործի հայթայթումը: Հատուկ շունին ազգային իշխանութիւնէն: Նարաթիւնը առաջ միշտ «Յառաջ» ուշադրութեան կը հրաւիրէր գործարարութեան հետեւանքներու մասին, բայց պատրաստուած չէին:

Հայ երիտասարդները խորհրդակցելէ յետոյ, որոշեցին քաղաքապետարան կամ կառավարութեան դիմել և որո՞ք ուղղել: Գործարարութիւնը ընդհանուր ըլլալով, չեն ուզեր ուրիշ տեղ երթիլ: Բայտ փորձելու: Կը խնդրուի ձեր թերթին մէջ հրատարակել այս երկտողը՝ որպէս զի ուր որ գործի ապարեզ կայ հոն երթան:

Կ. Խուրաճեան

2 ԱՅՆԵՐ ԳԱՆՈՒՄՆԵՐԻՆ

ՀԱՆԳԻՏՄԱՐ

Փոսն աը Շէրիւ.— 1 Յունուար շարժում օր տեղի ունեցաւ Փոսն տղեկների հայ գեղարուեստական ցերեկայինը: Նըլեկաներէն ալ բաղմունքներ մը եկած էր: Ժամը 2.30ն էր արդէն երբ սրահը լեցուեցաւ: Բանախօսեց Պ. Արմէն Աճեմեան և հանդէսը բացուած նկատելով կոչ ըրաւ ժողովուրդին յոռնիկայ ունեկողները «Մեր Հայրենիք»ը: Պարզելով Հ. Յ. Գաշապուտի հիմունքները, շեշտեց այսպիսի հանդէսներու արժէքը, աւելցուց թէ պարբերաբար պիտի տրուին նման երեկոյթներ գեղեցու մէջ ցրուուած հայ ժողովուրդին համար, վառ պահելով ազգային ոգին: Հանգիստ յաջող անցաւ Գաշապուտի կը Պ. Դանիէլեանի մենեթը: «Ես լսեցի մի անուշ ձայն»ը և պարտած կողմասեան պարերը: Հանդէսը վերջացաւ «Կուռեցէ՛ք Տղերք» խմբերգով: Ներկայից գոչ տալարութեան տակ մեկ նեցաւ:

Կ. խ.

ՄԱՐՍԻՒՄՈՑ

ԹԻՄԱՎԱՆ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ Մարտիկացիներուն հանրաբարութեան պատասխանելով, Պարսիկի հոգեւոր հովիտին, որ անմիջապէս, առանց նոր ձգձգութեան, կատարուի ընտրութիւնները: Մարտիկի հոգ. հովիւը յայտարարած է թէ տունը, ընէ անմիջապէս վերջ պիտի սկսին ընտրական աշխատանքները:

Հաւատանք թէ վերջին ձեռնարկն է այս:

ԽՈՐՀՊԱՅԻՆ ԻՇԽԱՆՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՄՏԱՅՈՑՅՐԸ

Խ. Մ. Միւրեմեան 1927ի ելուտացոյցին մէջ հասցիւմ նախատեսուած է 3,701,000,000 ռուբլի (470,100,000 սըտերին), որուն կէսէն անկէն ուղղակի աուրբերէ: Այս ելուտացոյցի մասին խորհրդակցութիւններ կատարելու համար խառն ժողովներ ունեցան ժողովուրդային գործավարութեանց ելուտական մասնագէտներն ու Աշխատանքի ու Պաշտպանութեան սովետը:

Վերոյիշեալ թիւին մասին կարծիքներու անհամաձայնութիւն կը տիրէ: Ելուտական գործավար Պրոկսանով կը պաշտպանէր այն տեսակէտը թէ հասցիները ա՛յդքան գումարի կը հասնին, մինչ փրօֆ. Պոկոլեֆօֆ և ուրիշներ կ'առաջարկէին: Նոյնիսկ պետական ելուտացոյցի յանձնաժողովը (Կոսպլան) յուրեւեալ արտայայտութիւններ ըրաւ: Այս վերջինը ընդհանուր ծախք կը հարուէ 5,842,000,000 ռուբլի (584,200,000 սըտերին), որով բացն է 1,141 միլիոն ռուբլի: Գանձաժողովի տեղեկագրին համաձայն, բանակի և նաւատորմի ծախք նշանակուած է 645 միլիոն ռուբլի: Ժողովականները հակառակ արտայայտուեցան ներքին փոխառութեան, պիւտձէին բացը գոցելու համար, քանի որ վերջին տարիներու ընթացքին ժողովուրդը շատ քիչ դժգոհութեամբ իր մասնակցութիւնը բերած է ատոր: Մինչև հիմա եղած փոխառութիւններու ընդհանուր գումարն է 625 միլիոն ռուբլի, որուն մեծ մասը արձանագրուած են պետական թիմարկութիւնները, իսկ 100 միլիոնը միայն անհատներ, մէջքն ըլլալով օտար մենաշնորհներու տէրեր:

Բացը ի՞նչ սեւով գոցելու հարցը դեռ չէ լուծուած:

ՆՈՐ ՓՈՒՍՈՒԹԻՒՆ

ԳԱՐՔԱՎԱՆՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

«Թայպ»-ի Աթէնքի թղթակցի կը տեղեկանայ թէ հելլեն կատարութիւնը նոր դիմում մը պիտի կատարէ Ազգերու Դաշնակցութեան մօտ, խնդրելու համար որ, զաղթականներուն ի նպատակ յաւելուածական նոր փոխառութիւն մը ընկուտ արտօնութիւն տրուի: Այս նոր արտօնութիւնը պիտի տրուի այն տակն միայն, երբ հելլեն կատարութիւնը յաջողի երկրին անտեսական կացութիւնը բարելոքել և ելմտացոյցը հաւասարակշռել:

Նոր փոխառութիւնը պիտի յատկացուի հասուցանելու կառավարութեան ըրած կանխաձեռնութիւնը զաղթականներու տեղաւորման համար: ԿՐՈՅԱԿ — ՈՒՄՍԳԻՐ — Օրկան Հ. Յ. Գաշապուտեան Հայացէ.— A. Isahakiantz 71, Ave. Kléber, Paris

ՄԱՐՁԱՎԱՆ ԿԵՆՏՐ

ԱՅՍՈՐՈՒԱՆ ՄՐՑՈՒՄՆԵՐԸ

Այսօր, կիր. 9 Յունուար հետեւեալ մրցումները տեղի կ'ունենան: Զ. Մ. Բ. Մ. (պախետի) կը մրցի Ի. Է. Ն. Շալիլի Ա. Ե. ղէմ: Խոնդրին հաւաքավարն է մէթրո ժամկէ, ժամը ճիշդ 1ին մեկնել 1.17ի շողկաւորով:

Զ. Մ. Բ. Մ. (Քոյոնալ Արժանութեայ) Ա. Ե. կը մրցի Խոնդրին կարգի նախապատասխանէն Մէն ժորժ Արժանութեայի ղէմ, Քոյոնալ-Տրարո մարզարանին մէջ, ժամը 2.15ին: Խողացողները պէտք է հանրակառու Տրարո կայարանը գտնուին ժամը 1.30ին: Փարիզէն մեկնողները՝ Փորթ Բլիշէին 40 թիւով:

Զ. Մ. Բ. Մ. (Գոյ. Արժանութեայ) Կահնետին կը մրցի Բ. Մ. Փարիզէնի պահեստին ղէմ ժամը 2ին, 140 պլանին Կամպէթթա (Փարիզ) մարզարանին մէջ: Հաւաքավար ժամը 1.30ին Մէթրո Մէն-Պարո կայարանը:

Ֆ Ր Ա Ն Ս Ա Յ Ի

ԲԱՇՎԱԿԻ ՄՐՑՈՒՄՆԵՐԸ

Եղանակի բացումէն ի վեր 350 խումբեր մաս կ'անեն Յրանայի Ազգային Բաժակի մրցումներուն: Այժմ միայն 32 խումբեր մնացած են: Հոս է որ կը սկսի բաժակի իսկական մրցումները (compétition propre):

Այսօր, կիրակի, 15 մրցումներ ղէմ առ ղէմ կը բերին 32 խումբերէն 30ը: Նախորդ կիրակի մնացող երկու խումբերը մրցած ըլլալով Միտա Բուպէզէին և ժէնքրօ, և այս վերջինը յաղկական 4-3ով:

Այսօրուան մրցումներուն Փարիզի Լիկան կը ներկայացնեն վեց խումբեր, (հինգը՝ պատուոյ զատկարգէն): Հարաւ Արեւելեան Լիկան նոյնպէս վեց: Հիւսիսի և Նորմանտի Լիկաները հինգական: Արեւմտեան Լիկան չորս զրօշակիրներ ունի: Պորկոյնը և Հարաւ Արեւմտեան Լիկան երկուական:

Մրցումներու երեքը տեղի կ'ունենան հարաւ-արեւմտեան մէջ, մէկը Պորկոյնի մէջ, երկուքը արեւմտեան մէջ, երեքը Նորմանտի մէջ, երկուքը հիւսիսի մէջ և երկուքը ալ Փարիզի մէջ. — Գլխավ Պրանքէ և Արմօրիքէ և Միտա Էլիզապէթի մէջ Զուիցերական և Մօնթէլիէ, Մէն Մանսէի Զուիցերացիներու մարզարանին մէջ: Այսօր 30 խումբերէն 15ը միայն — ժէնքրօյով 16 — պիտի մնան բաժակի վերջին ութերորդ մրցումներուն:

Այսօր Ռէտ Միտալը պիտի մրցի համաւար Աստրիական Աստիլան ղէմ, որ Աստրիայ ամենագորտը խումբերէն է: Այս մրցումը — որմէ հայ ֆուլթպօլիստները մեծապէս կրնան օգտուիլ — տեղի կ'ունենայ ժամը

2.30ին, Փորթ Կ'Օրլանտէն քիչ հեռու, հոյակապ Միտա Պիւֆա. լօի մէջ:

Մարտիկի Մէն-Լու հայ դիւղի երիտասարդաց «Արժան» մարզական Միութիւնը կը խնդրէ մեզմէ ծանուցանել թէ վաւերացուած է Պուշտի-Խոնդրին հանգապետութեան 24 նոյեմ. 1926 պաշտօնագրով և մաս կը կազմէ (այստեղի «Ձեռնարան») ինչ (արտակարգ) Մարտիկի Մարզական միւս կազմակերպութեանց, կը սպասուք իրենց մրցումի զբաւոր հրաւերներուն:

Անդամակցել փափաքող Մարտիկի հայ երիտասարդները, պէտք զբաւոր դիմում կատարեն Վարչութեան:

ՌՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԿԵՆՏՐ

ՊԵՐՏՈՒԹԻՒՆ ՄԵՃ

Նոր փիւնիկի գիւտ. 25 միլիոն մէջ հետեւեալ կը կարդանք.—

Առջի օր, չորեքշաբթի առաւօտ, «Ժողովուրդային Տան» գրաւ սենեակներէն մին ընտելող տղու մը ձեռքէն ուռը մը պարթած է: Այս անհայտ ղէպը պատճառ դարձած է, որ գանազան առաւելներ շրջան ընեն: Տեղուտ ֆրանսատառ «Սրիան» թերթին նայելով ղէպըին վայրը 20 խումբեր գտնուած են, թէ տանիքը փլած է և թէ փնա կայ: Ինչպէս որ արաբերէն «Ճէվալէս» թերթը գրած է, ինչպէս հետեւեալն է.

«Երեք օր առաջ, զիշէրը, շրջապայտիկներ վերադարձին, Պ. Պոյաճեան փողոցէն կը գտնուուի մը, և առտուն իր սենեակին մէջ կ'ուզէ նայել: Ռումբը ղեռ կատարելապէս չպայթած, Պ. Պոյաճեան խոնձուրիւնը կ'ունենայ պատշաճաբէն նետուտ գտն, ինչ որ ղիշէրը կ'ազատէ ստոյգ փորձանքէ մը: Պարթուրին ձայնէն ոտիկանները կը փութան ղէպըին վայրը, կը խուզարկեն սենեակը, ոչ մէկ բան չի գտնուիր: Պ. Պոյաճեան իր սենեակը բնակարար երեք երիտասարդներու հետ ոտիկանատուն կ'առաջնորդուի, ուր իր ընկերները անմիջապէս ազատ կ'արձակեն երաշխաւորութեամբ: Արեւալ թէ ոտիկաններ խուզարկութիւն կատարած են «Ժողովուրդային Տան» մէջ:

Վրէժխնդիր խմանք.— Մօնթէօի մէջ խմանք մը, ինքնաշարժի վարիչ և ընտանիքի պատուական հար, Մարտէլ Շալիլեանց, որ սովորական անկէ ղիւի լեցուցած էր իր մարտդական տիկին մէջ, ստուն կուզայ և կը խորհի կիրք անգամ մըս ալ ձեռնը ինչո՞՞ կրնէ, ձեռն կտառցած ըլլալով, կը փախչի դրացիներուն տունը: Խմանքը պտղած անկողինին մէջ քարկոյ կը լեցնէ և կրակի կուտայ: Դէմը կը նստի, և կ'ուշիւ հայտնուի: Ամբողջ տունը կը բռնկի, մոխիր կը դառնար: Հըր ձիւ խմանքը բանտ, կինը՝ բարեկամներու տուն:

ՕՐՈՒԱՆ ԴԵՊԵՐԸ

Ժամացոյցի մը համար... վէր. Թեյ. Պարիզի մէկ փողոցին մէջ, որ կէօնի անուր ունի, գերման պատանի մը երբ ձեռքին մէջ կը կտորէ կաղանդի նուէր՝ ժամացոյց մը, շա՛տ կը վշտակուի: Հետեւելով կէօնի վերջերին և ինչ ինքնատուութեամբ կը մտնէ խոնարհ, կը զոյգ դուրս, պատուհանը, ամէն ծակուծուկ կը բանայ կաղին ծորակները և կը նստի արթուն մը վրայ, սպասելով մահուան: Դրացի մը, կաղին ղէշ հոտը աննկողի, կը փր

“ՅԱՌԱՋ”-Ի ԹԵՐՔՈՒՆ (7)

ԶՈՒԹԱԿԻՆ ՅԱՂԹԱՆԱԿԸ

- Հանգիտ եղբի, ըսի, աս մէկը Լժովո չի խաղցնել: Փիւթերը բարձրովն ապահովուած՝ — Գե՛հ, շուտ գնա հոս բեր մարդը: Ես հեռացայ, գրեթէ զըջացի: Ինչ կ'ընէի փրկուակէ, փրկութիւն, ընկերակախ անձնագրօթիւն: Մտքէս բան մըն ալ չէ, կ'ըսէի, երբ հասայ օրա՛հը իմ տեղս, Յակոբ տեղափոխ կը սպասէր: — Հետս եկուր, կարճ ըսի: — Փիւթերը, ծանօթացիր, աս հա ջուրակահարը: Փիւթերը չկրցաւ իր դժգոհութիւնը ծածկել: Իրաւ ալ ոչ ֆիդիֆականը, ոչ ալ վրան-գլուխը վրաստօթիւն կը ներշնչէին: Ինձի քիչ մը մէկ կողմ քաշելով և խաղի բերուածի շեշտով՝ — Կը ձանձամ, կը ձանձամ, ը

- մը պատճառով չպիտի կրնայ նուազել: — Ընոր փոխարէն, յանպատրաստից, պիտի նուազէ... — Ընոր փոխարէն, յանպատրաստից, պիտի նուազէ... — Օր. կատուաբայի ընկերակցութեամբ, Փարիզի բօնէքրվաթուարէն... — Օր. կատուաբայի ընկերակցութեամբ, Փարիզի բօնէքրվաթուարէն... — Մէնտրօնի բօնէքրվաթուարէն... — Մէնտրօնի բօնէքրվաթուարէն... — Պարոն Յակոբ... — Պարոն Յակոբ... — Զուրթ սկահար... — Զուրթ սկահար... Փիւթերու ներս գտնու, թէ եւ լուրը, բայց վերին աստիճանի ծիծաղաշարժ տագնապի մը մատուցած: — Փոխեցէք սրւոր բաճկոնը, փոխեցէ՛ք, կը պոտար խեղդուած ձայնով և կտոր-կտոր ըլլալով:

- Ընմիջապէս հանեցի բաճկոնս և Հազարեցի Յակոբին որ լուս, ծեծ կերած մանուկի մը նման, կը հպատակէր: — Բիշ մը լայն է թէ եւ, ըսի, ինչու քով մը, բայց հոգ չէ, շարժումներով արգելք չըլլար: Ետոյ հեռացայ, խուսափելու համար փիւթերի հանդիպումէն որ կը պատրաստուէր իր ումբողջ զայրուած ու թոյնը վրաս թափել: Սենեակին մէջ այդ առթիւ կատակ և հրճուող էր: Տեղի համարակալ Յակոբ արգէն բեմին վրայ էր: Մէկը փրփապ ետեւէս, ծաղրանքով խառն ձայնով մը: — Տղայ Երուանդ, իրա լաճ մըդի չափրայ, զգու՛ն չլին՝ մըդի մեկնեցի աս դուտարն ուտար ընի նուազի: Պատասխանելու սիրտ չունէի: Բեմին վրայ Յակոբ կտաւի մը, պէս ձեռքով էր ծաղրող մէկ ձեռքին, չուրթակը միսին՝ կը նմաներ

- շարժում մը ըրաւ: Կատուաբայ չըրաման մը առածի նման, անմիջապէս սկսաւ նուազել: Մէկ երկու շափ առանձին ունէր ան: Հասարակութիւնը խոնուեցաւ և հանգարտութիւնը ու լուրիւնը սկսաւ արագութեամբ տարածուիլ: Յակոբ շարժեց իր ծոցը: Մեղմ այն առոյգ երգը սկսաւ: Բարբախտ կը կեղծանալիս: Շատ չանցած «Քրէլէնտեօ» մը սկսաւ, խոր մը հեռուէր մարտուն վրայ: Յակոբ լախտի հարուած մը կերպի պէս կանգ առաւ: Կատուաբայ կը շարունակէր, գլուխը արագ արագ անգամ մը Յակոբին, անգամ մը նոթալիս գարձնելով: Կանցաղեցուցած էր և տեղ տեղ դիտումը կը շեշտէր, յիշողութիւնը գրգռելու և յարձակումը դիւրացնելու համար: Տեսնելով որ Յակոբը քաղաքած՝ ուժ չունի վերստին նետուելու կտորին մէկ ցցուտ տեղին վրայ և քեղու իր նոթոյը, գանգաղօրէն ինքայ կանգ առաւ: ՀԱՐՑԱՐԱՆԻՆ (Նարունակելի)

են ֆրանսա մինչդեռ աշխատանքի նախարարին գեղարք կ'ընէր թէ վերջ տրուած է այս կարգի հաւաքական ներածումներուն որ կը կատարուին ֆրանսացի գործատէրերու պահանջին վրայ: Կառավարող և գործատէր համաձայն են հաւասարակաշար շահագործելու և օտար և ֆրանսացի բանւորները: Անա թէ ինչո՞ւ կը թողարուի գործարկութեան այս տաք շրջանին, թէ խախտել ութ ժամուան աշխատանքի օրէնքը եւ թէ բանւորներ վարձել արտասահմանի մէջ:

Փարիզի քաղաքապետական խորհուրդը վերջերս որոշեց մղում տալ արդէն սկսած հանրային շինութեանց եւ փութացնել ուրիշ ծրագրերնու գործարկութիւնը: Այսպէս, մտերմ պիտի քանդուին Փարիզի միջնաբերդի 12 մարտկոցներէն չորսը, պիտի յարգարուին արդէն քանդուած ամրութիւններ, ճամբաներ պիտի շինուին, հողաբաժիններ պիտի հարթուին են: Յետոյ կան ստորերկրեայ երկաթուղիի (մէթրո) նոր զիծերու շինութիւններ, որոնցմէ շատ կարեւոր է փլաս տիթվալի—Փորթ տը Շուազի զիծը որ պիտի երկարի մինչեւ Փորթ տիթվալի, գետին տակէն անցնելով: Այս մասին մրցում մը բացուած էր, որ վերջացաւ Դեկտ. 11ին: Այժմ առաջարկները կը քննուին: Վերջապէս ծրագրուած է ստորերկրեայ զիծեր շինել մեծ պուլվարներուն տակ, Տրուո—Ռիշլիէզէն մինչեւ Ռէպուպլիք: Այս ճամբան երկու զիծ պիտի ունենայ վրայէ վրայ. մէկը թիւ 8 մէթրոն որ արդէն կ'երկարաձգուի Օպէրայէն մինչեւ Տրուո փողոց, և միւսը թիւ 9ը, որ երկարաձգուած է Շուէ տ'Անթէնի և այդ փողոցին միջեւ, օգտուելով Հոսմանի պողոտային աւարտումէն:

Հաշիւ եղած է թէ այս աշխատանքները և ուրիշ ծրագրեր, ներ պիտի տեսնէ չորս տարի և պիտի արժեն 40 միլիոն ֆր.: Միեւնոյն ատեն ուժ պիտի տրուի աման կալուածներու շինութեան: Կը յուսացուի շատ մը անգործներու աշխատանք ձարել այս ձեւով:

Գործարկութեան կը ներդրեն նաեւ կարուհիները Բագմաթիւ աղջիկներ անգործ կը մնան: Անոնց մէկը բաժն է կաշտօնակցի մը. «Ինչպէս կ'ուզէք որ ապրինք, եթէ բարեկամ մը չհարկենք...»: Պատերազմի ատեն, կ'ինքը բագմազան գործեր կ'ունենային սպառազինութեան միջերանոցներու են. մէջ: Գործարկութեան առթիւ օրական հինգ ֆրանք միայն կը վճարուի այս թշուառներուն սենեակի և ուտելիքի համար:

Ռուսի նաւահանգստի 1800 բանւորներէն 7,800 անգործ են: Տագնապը օրէ օր կը ծանրանայ եւ կը կարծուի թէ աւելի մտահոգութիւն պիտի պատճառէ փետրուարին: Նոյն քաղաքի միայն հիւսուածեղէնի ճարտարագործութեան մէջ 15,000 հոգի բոլորովին անգործ են, իսկ 40,000 հոգի շարքաթը երեք օր կ'աշխատին:

Օրէնքի քաղաքապետական խորհուրդը որոշեց գործարկութեան մտուկ մը հաստատել անգործներուն աշխատանք ձարելու եւ նպաստ յատկացնելու համար: Անոնք որ աւելի քան վեց ամիս է վեր Օրէնքին կը բնակին, պիտի ստանան 6 ֆրանք ընտանիքի տէրերը, 4 ֆրանք 16 տարեկանէն վեր անգործները եւ 3 ֆր. 16էն վար: Այս առթիւ գործարկութեան տարեկան վարկը 25,000էն բարձրացաւ 75,000 ֆր.:

Բողոքի մը առթիւ, դատարանը որոշեց թէ գործատէր մը իրաւունք չունի գործարկութեան վկայական չտալու անգործ բանւորի մը: (Այս վկայականը անհրաժեշտ է նպաստ ստանալու համար): Գործատէր մը, որ մերժած էր վկայական տալ, 200 ֆր. հատուցման դատապարտուեցաւ:

Իսպախ մարդ կ'արսածէ դեռ

1926 տարուան ընթացքին, հայրենիքէն հեռացող Իտալացիներուն վիճակագրական ցուցակին համաձայն, 279,357 հոգի ձգած են Իտալիան: Ասոնցմէ 117,392ը անգլո-ովկէաններն են: Կիրիներ, իսկ 161,965ը եւրոպական քաղաքներ բացած են: Անգլո-ովկէաններն հանգրուանները եղած են Արժանիքին, ուր հաստատուած են 50,000 հոգի, Միացեալ Նահանգներ, ուր մտած են 36,000 հոգի, Պրագիլիա, ուր բնորոշուած են 11,000: Իսկ Իտալիոյ եւրոպական գաղութին 30 առ հարիւրը կը գտնուի Ֆրանսա, մօտ 130,000 հոգի: Նախորդ տարի աւելի մեծ էր թիւը:

Ընդհ. թիւով, 1926ի գաղմկականներուն բազմութիւնը աւելի նուազ է եղած քան 1925 տարուանը:

Կովկասի եւ Սեւ ծովու փոքորիկը

200 ՀԱԳԻ ՄԵՌԱՎՈՒ, ԵՐԿՈՒ ՀԱՊԵՆԱԻ ԸՆԿԵՐԱՆՈՒ
Մոսկուայէն անուած նոր հեռագրի մը համաձայն վերջին փոթորիկի ընթացքին Կովկասի մէջ մեծնողներու թիւը կը հասնի 200 հոգիի:

Սեվաստփոլէն ալ կը հեռագրեն թէ Յունուար 7ին թրքական երկու շոգնաւեր ընկղմած են Խրիմի բացերը: 25 հոգի ծովամոյն եղած են:

70000 սպերիկն բուրջ կառավարութեան

Իտալական «Անալոտո» նաւաշինարանը (ձեռնվա) թրքական կառավարութեան վճարեց 70,000 սպերիկն, իրեն հատուցում «Տրամա» յաճանաւին, որ յիշեալ ընկերութեան կողմէ շինուած էր թրքական կառավարութեան հաշուոյն եւ սակայն չէր յանձնուած Տրիպոլիսի թուրք կառավարական պատերազմին պատճառաւ:

1912ին «Տրամայի» անունը «Կիպիայի» փոխուեցաւ եւ իտալական նաւատորմին մաս կազմեց:

Թուրքիա եւ Անգլիա

Էնկիւրիէն հեռագրի մը կ'ընէ թէ Պոլսոյ անգլ. դեսպան Սըր Ջորժ Բլարք Էնկիւրիի մէջ հացիկերոյթ տուած է արտաքին նախարար Թէվֆիք Բիւշտի եւ Լոնտոնի դեսպան Անմէտ Ֆէրիտ պէկերու:

Պոլսոյ ազատ գոհին

Պոլսոյ ազատ գոհին ուսումնասիրելու պաշտօն ունեցող յանձնախումբը, նպաստաւոր անդեկազմի մը ներկայացուց, նախատեսելով ընդարձակ դռնի մը, ուր գործարաններ պիտի կրնան շինուիլ: Առեւտրական գործարար օրինակի մը կը պատրաստէ այս մասին:

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԻ

“ԴՐՕՅԱԿ”

1927ի ՅՈՒՆԻՍԻՍԻ ԹԻՒՐ No 1 (260)
Բովանդակութիւն.— 1926-27 թվ.— Ռուսականը. հակամարտութիւնը Արեւելքում՝ Ս. Արեւելքում.— Ֆրանսայի ընկերարտադրական կուսակցութիւնը, Ռ. Բրաւերի տարագրութիւնը Ս. Վր.— Միջազգ. կեանքը 1926ին՝ Վ.— Վերջին արթնքը՝ Շահան.— Մեր Զոհերը՝ Ս. Տէր-Ռովալտան.— Թղթակցութիւնները Հայաստանէն ու Կուսակցական կեանք, Կալին:

ՀԱՐՍՆԻՔԷՆ ԱՌԱՋ

“ՅԱՌԱՋ”-Ի ՆՈՐ ԹԵՐԹՈՒՆԸ

Մտն օրէն կը հրատարակուի մեր նոր թերթը, որուն նիւթը քարուած է արարական կեանքով: Այժմ կ'ունենան նկարչագիտական զարգացումներուն վրայ, որոնց կենդանի եւ գունաւոր շարժանկարը պիտի դառնայ ՀԱՐՍՆԻՔԷՆ ԱՌԱՋ վէպին մէջ, բանաստեղծութեամբ եւ երաժշտութեամբ հարուստ, սիրոյ հովանաբերութիւններուն մէջ, որ միաժամանակ պիտի տայ արարական բարբեր, երգերն ու աւանդութիւնները:

ՀԱՐՍՆԻՔԷՆ ԱՌԱՋը ամբողջ գրականութիւն է, վէպի մը բարդութիւններով, հետաքրքրան կան:

ՀԱՐՍՆԻՔԷՆ ԱՌԱՋ ինչպէս գեղանի շատուայի «Կարմիր ծիլի պէս լեզուն» կ'երգէ սէրը աւելի սիրական: Ինչպէս Մոսիա կը կարծանայ իր «արտնիքն» բերանը, որ լեռան անմոխիսի պէս քաղցր կը բուրբ:

Քաղցր ու երգուն սիրոյ մը վէպը, ոճերով եւ այլ դժուարութիւններով բարդացած: Մտն օրէն:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Յ. Գ. Կրտսի Գունի խումբին անդամական ժողովը՝ 2-րդ քաղաքի 12 Յունուար երեկոյան ժամը ճիշտ 8.30ին նախկին գրադարանի սրահին մէջ: Ներկայանալ անդամատեղերով:

ՅԱՐԳՈՂ, արուեստաշինարու Միութեան առաջիկայ գրական երկուն, 13 Յունուար, Հինգշաբթի երեկոյ, ժամը 9ին, Ֆլորիա ճաշարանին մէջ: Նիւթ վարձու Կարաւանի վիպակը: Կը հրաւիրուին անդամներն ու համակիրները:

26և0-ԱՌԱՎԱՅԻՆՅՈՅ Հայ Ռու. Միութեան վարչութիւնը կը խնդրէ բոլոր այն ընկերներէն, որոնք Փրակայէն հեռադիւրի առկայ հաշիւներ են ձգած, երկու ամսուան ընթացքին վերջացնել իրենց հաշիւները եւ կամ զրկել յետաձգման պատճառները, հակառակ պարագային պիտի հարկարկուին հրատարակել իրենց անունները:

(Կնիք)

Կ'ՈՒՉՈՒԻ

Կ'ՈՒՉՈՒԻ ինչպէս ընկերակցութիւնը զարգացնելու մասին: Նպաստաւոր պայմաններով: Գի. մէջ «Յառաջ»-ի գրաշարատունը Մ. Ա. սկզբնաւորութիւն:

ՀԱՊՈՒՍՏԵՂԷՆ ՆՈՒՐՈՂՆԵՐՈՒՆ

Շիրակի Աղէտեալներու Եղբայրական Օգնութեան Մարմինը կը ծանուցանէ որ Յունուար 15ին Ամերիկեան նպաստատուոցը նոր հակեր ճամբայ պիտի հանի գէպի Հայաստան: Հետեւաբար անոնք որ հազուատեղէն պիտի նուիրեն, թող փութան իրենց ծրարները զրկել ըլլալ չ. Հ. Պատերազմական շէնքը, 71 Ave. Kleber, կամ Ամերիկեան նպաստատուոցի միջերանոցը 67, Fbg. St. Denis, Mr. Réaumeին N. E. R.

Ստացած ենք քան զոչ զուրպայ Պ. Յակոբ Սրապեանէ և երկու զոչ ներքին ճերմակեղէն (նոր) Պ. Նուպար Արատին. Կանէ:

ՀԱՐՏԱՐԱԿԷՏ
Ա. Գ. ԽԱՆՃԵԱՆ
Շինութեանց մասնագէտ
Ջրի խորհրդակցութիւն ամէն օր 4.30—6: Դիմել Պ. Պրայէ. Կանի, 78 Rue Taitbout Paris (9e)
Téléphone: Trudaine 23—65.

ԲՈՇԿԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ

123 Bld. Sébastopol, 123 (Métro: St. Denis & Réaumur)
ՄԱՍՆԱՂԷՏ ԲՈՇԿԱՆԵՐ Զերմամիւրութեան, ֆրանկ սիւրիական: Ինչպէս Մոսիա կը կարծանայ իր «արտնիքն» բերանը, որ լեռան անմոխիսի պէս քաղցր կը բուրբ:

Քաղցր ու երգուն սիրոյ մը վէպը, ոճերով եւ այլ դժուարութիւններով բարդացած: Մտն օրէն:

Ծողովողական գիներ

ՏՕՔԹ. ԻԶՄԻՐԵԱՆ

48, rue Montmartre (Բ. յարկ. աշ կողմը առաջին դուռ)
Ֆրանսացի կարող մասնագէտներու ընկերակցութեամբ կը գործանէ ՆԵՐՔԻՆ եւ ԿԱՆԱՆՑ վեներիւններ եւ ՄՈՐԹՕՅԻՆ ԳԻԹԻ, ԱՎԱՆՁԻ և ԿՈՎՈՐԳԻ հիւանդութիւններ
Téléph. CENTRAL 73-38
Métro: SENTIER կամ HALLES
Ընդունելութեան ժամեր՝ ամէն օր 8ԵՐ՝ 10ն. 1,30—8

ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳԻՐԲԵՐ ԿԸ ՀԱՅՔԱՅԹԷ ԶԵԶԻ ՀԱՅԿԱՇԷՆ ԳԵՏՈՒՆԸ

որ հրատարակելն է մասնաւորապէս Լուսաբեր ընթերցարաններու և ճոխ միջերկր մը ունի մատենադարանի զիբերու:

Գիմիկ. — Librairie Haïgachène, 9 Agopian Han, Tchakmakdjilar, Constantinople.

ՍԱԿԱՐԱՆ

8 Յունուար 1927

ԳՐԱՄՆԵՐ	Ֆր.
Սմերլին, L. St.	122 64
Տոլար, Dollar	25
Մարք (սովի), Mark	67
Թրքական Թղթ. L. Trq.	12 75
Թրք. սովի	114
Մէճիսիէ, Méjidié	8 50
Լէվա 100 հարս Léva	17 50
Տրակալի, Drachme	32 25
Լիր, Lire	113 10
Պիլ. Բրանք, Fr. Belge	70 50
Չուվց, Fr. Suisse	489
Լէվ 100 հարս Ley	43 20
Զեպլոնց (10 Roubles or)	75

ԱՐԺԵԹՈՒՎԹ
Եզ. ֆր. Ֆոսիլի 1 Cr. Con. Eg. 3000
" II " 1780
" III " 1400
Ռուսիի երկդ. Lots turcs 140

Comptoir Parisien de change et de Crédit
80, Rue Lafayette

Le Gérant: H. TEURNIER

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris (10e)

CABINET MÉDICO-CHIRURGICAL ET DENTAIRE
ՏՕՔԹ. ՍԵԹԵԱՆ շինուած 1900ին
TÉL. MARCADET 03-64
38 Aven. St. Ouen - 20 Rue Fauvet - Paris (18e)
Ընդհանուր հիւանդութիւններ, սեւափայլային, մորթի, ֆրանկալտի, շնչերակային, թոքի հիւանդութիւններ, ծննդաբերութիւն եւ կանանց հիւանդութիւններ, վիրաբուժական գործը, դուրսի եւ գործի արկածներ, կենդանական դարմանում եւ ք. ձառագայթ:

ԱՍԵՄՆԱՐՈՒԹԱՐԱՆ
Ակուայի զարմանում, առանց ցաւի ահապ քաշել 10 ֆր., արուեստական ճերմակ աղապ 20 ֆրանքի, սովի զուրթն 80 ֆրանքէն սկսելով:
Բաց է ամէն օր 9—12 եւ 2—8. Կիրակի եւ տօն օրեր մինչեւ ցերեկ:

ՀՐԱԶ ԶԱՐԴԱՐԵԱՆ
ՎԻՐԱՐՈՅԹ - ԱՍԱՄՆԱՐՈՅԹ
Chirurgien - DENTISTE
ՓԱՐԻԶԻ ԲՈՇԿԱԿԱՆ ԳԵՏՈՒՆԵՐԷՆ ԵՒ
ՓԱՐԻԶԻ ԱՍԵՄՆԱՐՈՒԹԱՐԱՆ ԲԵՐԶԵՐԳՈՅԻ ՎԵՐԹԱՐԵՆԵՆ
126 RUE BOLIVAR (Մէթրո Պոլիվար կամ յոնէս)
Մասնագէտութիւն ատամնաշարքում (քաւուր թէ սովի) և պրոթէզ
Բոլոր աշխատանքները ԱՌԱՅՑ ՅԱՄԻ, ԳԻՆԵՐԸ ԶՍՓԱՆՈՐ
Ընդունելութիւն ամէն օր ժամը 1.30էն մինչեւ 8ը: Ուրիշ ատեն՝ ժամագրութեամբ:

ՏՕՔԹ. Լ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ
ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՆԵՐՔԻՆ ՄՈՐԹՕՅԻՆ ԵՒ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՄՆԵՐՈՒԹԵԱՆ
126, Rue du Faubourg St. Denis
Métro: Gare de l'Est
Téléphone: Nord 84-04
Ընդունելութեան ժամեր՝ ամէն օր 2.30-7.30—Կիրակի եւ տօն օրեր 9-12

BILLANCOURT ԵՐԵՐՈՒ ՌԵԸՎԻՐՈՒԵԱՆ ԱՍԱՄՆԱՐՈՒԹԱԿԱՆ ՔԼԻՆԻԲ
(ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՍՏԵՏՈՒԹԻՆ)
172, Rue Général Galliéni, 172 — BILLANCOURT
Կը դարմանուին ախտայի, լիւներու և բերանի հիւանդութիւններ: Մասնագէտ ատամնաշարք, գուռն և պրոթէզ: Կ'ընդունի ամէն օր կէս օրերէ յետոյ ժամը 1.30—7.30 Կիրակի եւ տօն օրերը աւաւոտ ժամը 9—10: Ջրի բնութիւն

Խնամեցի՛ք ձեր սկուսները եւ դիակցի՛ք ԱՍԵՐԻԿԵԱՆ ԱՍԱՄՆԱՐՈՒԹԱԿԱՆ ՔԼԻՆԻԲԻ
12, RUE RICHOMME, 12
Գարմանումը եւ ատամնաշինութիւնը տեղի կ'ունենայ կարող մասնագէտներու կողմէ, խիստ դիւրամատչելի պայմաններով:
Առաջին այցելութիւնը ձրի
Հաղորդակցութեան միջոց՝ Métro: Barbès-Rochechouart

ԱՍԱՎԵՐՁԻ ԱՌՈՒԻ ՄԵՐ ՎԱՃԱՌԻ ԶՈՒՅՎՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԱՆՈՒՇԵՂԷՆ ԵՒ ԽՄՈՐԵՂԷՆԻ ԳՈՐԾԱՐԵՆԸ ՄԱՐԹԱԵԱՆ - ԱԶԻԶԵԱՆ - ՅՈՎՀԱՆՆԵՍԵԱՆ
ԱՐԶԵՍԱՆՈՅ՝ 25, RUE VILIN, PARIS
ՄԱՍՆԱՐՈՒԹԱՆ ՌԱՆՈՒԹ

ՄԱՐԹԱԵԱՆ — ԱԶԻԶԵԱՆ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌ
52-54, RUE PIAT, PARIS (20)
Métro Belleville
Télp. Ménilmontant 71-86
ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԲՈՒՐ ԲԵՐԵՐՈՒ ԼԱՍԵՐՈՅԸ ՆՈՒՇԱԳՈՅԻ ԳԻՆԵՐՈՒ
ԱԶԲԷՆ ԱՆՅՈՒՅԷԸ ՀԵՏԵԻԵԼԻ ԳԻՆԵՐԸ
Թահինի հիշվա ըրիս 10 ֆրանք, բախտ լըբում 8, բաքի ըէ՛յի 18-95, Բէքմէջ Պէյրուսի 8, Թահինի առաջնակարգ ըրիս 12 ֆրանք:

Մեր բոլոր օպրանքներու զինքը կը համապատասխանեն այդ զինքերուն, Բարձրագոյն, քառալիք, քէթէն ճէվաթերթ, չեփած քառալիք եւն. եւն.: Խմորեղենի մասնաւոր շինութիւն ամուսնութեան, երեկոյթի և ընկերութեան: Մր տածում օտար երկրները եւ առաքում զաւտով:
Բնակավայր կը յանձնուի արագօրէն: Փարիզ կամ արուարձանները մեծաքանակ եւ փոքրաքանակ վաճառում:

ՃԱՇԱՐԱՆ “ՅԼՕՐԻԱ”
61, Rue Monsieur le Prince, Paris (6e)
ՄԵՐԹՕ ՕՏԷՐՈՆ ԿԵՄ ՄԵՆ ՄԵՐԷԼ
ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՒ ԵՐԵՐՈՒՄ ԽՄՈՐԵՂԷՆԻ ԿԵՐԱԿՈՐԵՆԵՐ
Անեղի սպասարկութիւն

PRIMEROSE
183, Rue St. Honoré, 183 PARIS (1)
Téléph. Richelieu 91-64 Métro:Pyramides - Palais-Royal
GALERIES MAUBEUGE
39, Rue de Maubeuge, 39 PARIS (9)
Téléph. Trudaine 75-55 Métro: Cadet
Սոյն երկու վաճառատանց մէջ կը ծախուին կանանց յատուկ ամէն տեսակ մետաքսեղեն եւ բրդեղեն կերպաներ շատ նպաստաւոր գիներով: ձօխ մեքերը բրէփ տը շինի:

ՏՕՔԹ. Տ. ՍՊԱՐՈՒՍԻ Աման սենեակներ
Փարիզի բժշկ. շամալարանէն նախկին գլխաւոր բժիշկ եւ վիրաբոյժ Իպոլիթ Ալպային
Հիւանդանոցին
Թախի մօտակը: Լոյս, կապ խոհանոցի իրաւունք: Գիմիկ Rue Damesme, մէթրո Բլաս տիւի:
ՆՈՐ ՓԻՆԻԿ
— ԵՌՕՐԵԱՆ —
145 18 եւ ժամագրութեամբ:
Հասցէ.— B. P. 587, Beroult

ՀԱՐԱՇԻ ԵՊԻՆ
3 ամս. 6 ամս. Տար.
Ֆրանսիա 35 ֆ. 70 ֆ. 140 ֆ.
Անգլիա 20 շ. 40 շ.
Ջորժիան 10 շ.
Երևան 6 ամ. 10 ամ.
Երևան 100 ֆ. 200 ֆ.

"HARATCH"

Իմպրիմ' ՇԱՎԱՐՇ ՄԻՍԱԿԻԱՆ
Directeur-Propriétaire : SCHAVARSCH MISSAKIAN
Rédaction & Administration : 208 bis, Rue Lafayette - PARIS (10e)
TÉLÉPHONE : NORD 57-82
MÉTRO : LOUIS-BLANC ou JAURÈS

ԵՐԵՎԱՆԻ
11
ՅՈՒՆՈՒԱՐ
1927
11 JANVIER 1927

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՄՈՍԿՈՒԱ ԿԸ ՀԱՄԻՆ ԻՐ ՈՒԺԵՐԸ

Զինուորական խիստ մարդանվաճ

Քաղաքային Ռիբոֆ և Վորոնիշի հրահանգներ տուր խորհրդային զորքերը Միտոբեան շրջանում կառավարող զորքերին... 24 հունվարին 34 տարեկան այն բոլոր համայնավար և ոչ-համայնավար այրերուն, որոնք զինուորական ծառայության ենթակա են: Պահանջի սպաներու մասին ալ առանձին տոմար պիտի բռնուի:

Տրուած հրահանգներուն մէջ մասնաւորապէս կը շեշտուի ծայրայեղ կարեւորութիւնը այս «գուտ զինուորական մարդահամարին»: որով երեսան պիտի գայ խորհրդային Միտոբեան մարտական ուժը: կարող միջոցներ կ'առաջարկուին յաջողութեամբ գլուխ հանելու համար այս գործը:

Արձանագրութիւնները պիտի սկսին Յունուար 10ին (երէկ) և պիտի վերջանան Մարտ 25ին: Համայնավարները պիտի տան նաեւ իրենց կուսակցական վիճակացոյցը: Նոյն թուականին կը սկսի նաեւ խորհրդային Միտոբեան ամէն կողմը զտնուող մեծ ու պղտիկ բոլոր համայնավարներու մարզահամարը: Մ. Բինկ դարձեալ Լոզանի դաշնագրին դէմ

Ուշանկիւններն կը հեռագրեն 9 Յունուար թուականով: Եւրոպայի ծերակուտական Բինկ ընդհանուր յարձակում գործեց երէկ Լոզանի դաշնագրին դէմ և ըսաւ թէ՛ «քարիւղի և ծխախոտի» քաղաքականութիւնն էր պատճառ որ այդ դաշնագիրը ստորագրուեցաւ: Յայտնեց թէ Միացեալ Նահանգները, որ Հայաստանի ազատագրումը և թուրքիոյ քրիստոնեաներուն պաշտպանութիւնը կը պահանջէր, լքեց զանոնք, երբ Լեւիւրիի կառավարութիւնը վաւերացուց Զեմբլիի քարիւղի մենաշնորհները: «Լոզանի ամերիկեան պատուիրակութեան զլիաւոր խորհրդակցներէն ոմանք, ըսաւ, քարիւղի և ծխախոտի գործակալներ էին: Լոզանի դաշնագիրը վիճեցաւ խորհրդածողութեան ի վեր քրիստոնեայ դիմադրողութեան առաջին տեղադրութիւնն է: Ատրիկան Նախատինք մըն է ամերիկեան պատուին և քրիստոնեութեան իտեպնեցումը:»

Ծերակուտական Բինկ յարձակեցաւ նաեւ Մուսթաֆա Բեմալի վրայ: «Թուրքիոյ նոր դիկտատորը, ըսաւ, զրեց սուլթանը, շնչեց խաղիֆայութիւնը, սակայն անոնց իրաւասութիւնները կեղծացուց իր անձին մէջ, իսամաճիկ ազգ. ժողովի մը շակցութեամբ: Ան կը յաւակնի թէ նոր քաղաքային իրաւունք ընդունած և կարգ մը արդական նոր օրէնքներ հրատարակած է, սակայն կը շարունակէ մնացած քրիստոնեաներն ալ զրկել իրենց տարրական իրաւունքներէն, հակառակ որ անոնք թրքական օրէնքներուն իրենց հպատակութեան ապացոյցները տուած են:»

Հայ մը կը խեղդեցայ Մարսիլիոյ մէջ

Մարսիլիոյ մէջ Հայ մը, յանկարծակի խեղդեցած, կը պտտէր բոլորովին մեղք. վաճառատուններուն ապակիները կը կտրէր և անցորդներուն վրայ կը յարձակէր: Ի վերջոյ կարելի եղաւ զսպել այս դժբախտը, որ յիմարանոց փոխադրուեցաւ: Վերջերս ալ Վիէնի բանտին մէջ խեղդեցաւ Մենեղիկեան, որ իր կնոջ գլուխը կտրած էր տապալով:

Ո՛րհիսն ինչ կայ Պոլսոյ մէջ

Անցեալ օր հրատարակեցինք Պոլսոյ մէջ կատարուած մարդահամարը, թարգմանելով: Այս անգամ Պոլսոյ Թերթերը կը հարկուին ընկուած իրաւունքներուն համար ըստ ազգութեան (ընդուն ձեւով) սկիւտարը եւ ցամաքայինը: Իսլամ 356,731, Հայ 29,060, Գոյն 85,929, Հրեայ 15,280, Գոյն կաթոլիկ 55, Հայ կաթոլիկ 174, Բողոքական 257, Պուլիար 8515, Լատին 63, Ասորի 34, Քիլտանի 6, Կաթոլիկ 6, Թուս 3, Գերման 3:

Բերայի կողմը.— Իսլամ 152,491, Հայ 24,597, Գոյն 72,282, Հրեայ 46,319, Գոյն կաթոլիկ 9557, Բողոքական 841, Պուլիար 1449, Լատին 321, Ասորի 815, Քիլտանի 570, Լեհ 6:

Այս թիւերը հին վիճակագրութեան համեմատ ըլլալով, իրական թիւը յայտնի պիտի ըլլայ նոր մարդահամարէն ետք:

Զախտու յայրանալը ընկուածից մէջ

Ֆրանսայի մէջ ծերակուտականները կ'ընտրուին ինը տարուան համար և ամէն երեք տարին անգամ մը Ծերակոյտին պակաս մէկ երրորդ մասին տեղ նորեր կ'ընտրուին: Ինչպէս գրած էինք, Կիրակի օր տեղի ունեցան այդ մասնակի ընտրութիւնները՝ 33 նահանգներու մէջ, ընտրելու համար 108 ծերակուտական: Վերընտրուեցան 67 նախկին ծերակուտականներ, մնացեալ 41 նորեր են: Կուսակցական տեսակետէն արդիւնքն է հետեւեալը.— 4 պահպանողական, 19 հանրապետական, 16 ձախ-հանրապետական, 7 անկախ-արմատական, 48 արմատական-ընկերակարական, 2 հանրապետական-ընկերակարական, 10 ընկերակարական և 2 համայնավար-ընկերակարական:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարգալ Գ. Ե.)

ՀԱՅԵՐԷՆ ՈՐԱՂԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԲԱՐԵՓՈՒՄՍԱՆ ԽՆԴԻՐԸ

Համաձայն լեզուարանի Ս. Մալխասեանի սուած տեղեկութիւններուն, ուղղագրական Յանձնաժողովի անդամներն է. Աճառեանի, Խաչատրեանի և Գափանցեանի զեկուցումները միաձայն թիկադրած են: 1.— Է զիբը պահել բառերուն սկիզբը և բարդութիւններու մէջ (էպ, էզուլիւն, անէնաւոյ), բառերու մէջ՝ ձայնաւորներու առջեւ (մարդարէութիւն), և բառերուն վերջը (զիտէ): Բառերուն մէջ ուրիշ պարագաներու առեւ, զրիւ, ն (ազիտ): 2.— Օ զիբը պահել բառերուն սկիզբը և բարդութիւններու մէջ (օր, օզուտ, անօզուտ), ուրիշ տեղի ու (մուտ, ադուտ): 3.— Ե զիբը պահել բառերուն սկիզբը, երբ կը հնչուի եւ, (եա, երկու): 4.— Ո զիբը պահել բառերուն սկիզբը, երբ կը հնչուի վո (որ, որդի): Զեկուցանող մը կ'առաջարկէ զրիւ վոյ, վոյլի:

5.— Բառերուն մէջ և վերջը, երբ վ հնչում մը կար, զրիւ Վ, ով (ավազ, աղիւի): 6.— Բառերուն վերջը շնչել անձայն յ զիբը (ակամա): 7.— Փակուած վանկերու մէջ զրիւ ու, համաձայն հնչումին (լուս, կույր): 8.— Պահել իւ, եա երկըստ բառերը (արիւն, մեծութեան): 9.— Եօ հնչումը արտասուելի եւ ձեւով, (եօթ, աղետ): Զինեական անհամաձայնութիւն կայ բառակցիցի յ մասին: Երբու զեկուցանողներ կ'առաջարկեն զրիւ յ ով, միւս երկուքն ալ յ ով (յարմար կամ հարմար): Այս կէտերը դեռ առաջարկուած են ուսման ունին:

Յանձնաժողովը կը սպասէ նաեւ արտասանման հայ եւ օտարազգի 20 հարիւնդաններու կարծիքին: Տառերու բարեփոխումի հարցը դառած են ուղղագրութեան հարցէն:

Հայ բոլորներուն գիւրը.— Հայաստանի երկրագործական գործավարի կարգադրութեամբ առաջնեկայ զարման Արագածի լանջքին վրայ պիտի հիմնուի նոր գիւղ մը, որուն պիտի տրամադրուի 4000 տեսիլային արօտաանդի և ուր պիտի բնակին հայ բոլորները: Վրաստանի մէջ կայ 1443 բժշկի, 645ը վրացի, 400ը Հայ:

Ժամանակաւոր սասակապէս կը ճարտար Ստրալիսի մէջ: Միւսին Բազուի շրջանին մէջ ժամատախտի 170 օճախներ կան: Շրջ մը.— Թիֆլիսի բնակիչներէն վրացի մը, լաւ մը փորեց կերակրուով և օդին կ'առաջնեկէ յետոյ, կը մտնէ իր առջև կանը սննդակէ: Գուրը կը կզպէ: Եւ դաշտը հանած, մահուան սպանութիւնով կը բռնաբարէ իր 17 տարեկան աղջիկը:

Կարմիր դատարանը միայն երբ ամիս բանտարկութեան դատապարտած է ինչէ հայրը: Պարոնեանի 35 ամեակը տօնուեցաւ Դեկտ. 26ին, Կիրակի, Թիֆլիսի մէջ, հայ գրողներու նախաձեռնութեամբ: Դերասան Վ. Փափագեան, այդ առթիւ «Մեծապատիւ մուրացիները»-ն տեսարան մը ներկայացուց: Եղան արտասանութիւններ: Երաժշտական բաժինը կը վարէր երաժշտաչու Պ. Ռոմանո Մեկիբեան: Մոսկուա դրամ կը բաշխէ... կարմիր թուականներուն.— Մուսկուա հեռուէկայ վարկերը բա-

ՅԱՆՅԱՒՈՐ ԵՆ ԵՒ ԱԶԸ ԵՒ ԶԱՍԻՐ

Խորհրդային թերթերը կը գրեն թէ՛ Բազուի համայնավարական ժողովին մէջ, յայտնի պոլիտիկ Ռուսուլուս Ախունդով հետեւեալ աղբարարութիւնն ըրած է. — «Մուսավակամները վերջերս մեծ գործունէութիւն կը ցուցնեն արտասանման մէջ: Մենք նոր ազգային-յեղափոխական ջանքերու կողմն ենք: Մինչդեռ ճահիլները թոյլ կուտան որ մուսավակամի գազազած աւակախութեամբ պայքար կազմակերպէ խորհրդային իշխանութեան դէմ: Մուսուլուս արտաքին գործակալութիւնը պէտք է լուրջ ուշադրութեան առնէ այս երեւոյթը»:

Գործախտարար թաթար գործիչը մամրամամուտութիւններ չի տար իր մասնանշած «ուժեղ գործունէութեան» մասին: Երբեք լուրջ հանգամանք ունի, որ թուրք-թաթար մը անգամ իրար անցեր է: Իսկ հայ կոմունիստները միշտ կը գզուշանան բերան առնել այս տեսակ խոսքեր: Մինչդեռ Մուսավակամի, կամ առ հասարակ թուրք-թաթարական դաւերու մասին կը խօսին, երբ հարկ է անամէջ փամփուշտ մը արձակել Գաշաղեցութեան դէմ: Անոնց համար միեւնոյն բաներն են Մուսավակամի թէ՛ Գաշաղեց: Մէկը հայ շարքեր է, միւսը՝ թուրք: Հանգուցեալ Միամիկեանի օրերէն մինչեւ այսօր, այս եղանակն է որ կը հնչէ մամուլի էջերէն մինչեւ կարմիր բեմերը:

Մեր գիտցածը այն է որ Մուսավակամը, կամ անոր մնացորդները կ'ուզեն վերահաստատել Ադրբեյջանի անկախութիւնը, կրթնած՝ Թուրքիոյ: Այդ կուսակցութեանն էր Բազուի մը, Տոքթ. Խ. Սուլթանովի առաջնորդութեամբ, եւ «առնակալար-հանրապետական» ձգտումներով, կը ճգնի թոթուել կարմիր կամ ո՛ր եւ է ուս. իշխանութիւն և հիմը դնել կողակասեան Համադաշնակցութեան: Այս թեւն ալ իրեւ յենարան ունի դարձեալ Թուրքիան: Նոյն տեսակէտին յարմար են կարգ մը վրացի գործիչներ (Մուսիլիլիլի), եւ Տարսուանցիներ: Նոր ծրագրերը շատագոյնու համար, վերջերս Փարիզի մէջ սկսան հրատարակել ֆրանսերէն ամսագիր մը, «Պրոմէթէոս», որուն առաջին թիւը ընդհանուր գաղափարներ կը պարզէ միայն:

Բոլոր պղտիկ ժողովուրդներուն դժբախտութիւնն այն է որ, իրենց տարրութեան բերումով կամ բախտակիցը հարուածելու համար անձնատուր կ'ըլլան մեծի մը խաղերուն, եւ չարացի կը սուտեն: Այսպէս եղած է ինչպէս Պալմաններու, նոյնպէս եւ կողակասի մէջ:

Այս հոգեբանութիւնը փոխուած է հիմա, այնքան փորձեր եւ փորձանքներ չի տայ: Գո՞ւար է պատասխանել: Վրաստան և Ադրբեյջան իրենց փրկութիւնն ու դորացումը միտոնցին Հայկաստանի տկարացման մէջ, բայց ոչինչ շահեցան: Եթէ կողակասը մէկ ճակատ կազմած ըլլար առաջին օրէն, ապահովար ո՛չ թուրքերը կը համարձակէին մինչեւ Բազու արշաւել, ոչ ալ կարմիրներու «կոյթը» կ'ունենար այն վախճանը որ յայտնի է բոլորին:

Անցեալը անցեր է, եւ հիմա նոր ելք մը կը փնտռն խարուածները:

Գտեր են այդ ելքը: Կը տարակուսինք: Այլապէս, ո՛չ վրացիները, ոչ ալ Ադրբեյջանցիները, Թուրքիոյ մէջ պիտի փնտնէին փրկութեան պարանք: Լեւիւրի թոթուեց խաղիֆայական հմայքը, սակայն ձեռնթափ եղած չէ թուրանական ծրագրէն: Իսկ այս ճամբուն վրայ, իր ամէնէն հաւատարիմ գործակիցն ու զինակիցն է նոյն ինքն խորհրդային իշխանութիւնը:

Արք. Ռուսուլուս Ախունդով Մուսավակամը ամբաստանած ատեն, մոռցած է այս պարագան: Չի՛րէնք թէ ոչ Մուսավակամը, ոչ ալ ուրիշ ո՛ր եւ է հոսանք պիտի փորձուէր խարսխ ընտրել Թուրքիան, եթէ Ռուսիոյ եւ կողակասի կարմիր շինովիկները թեւ-թիկուցեց եղած չըլլային «ազգային-յեղափոխական» թուրքիոյ, չարէին անոր ախտը:

Աւելի պարզ խօսելով, Ադրբեյջանի պոլիտիկները չեն գիտեր որ իրենք իրապէս «ազգային» Մուսավակամի քաղաքականութիւնը կը շարունակեն, տուն-տեղ ըլլալով հայկական Գաղաթիւնը և Նախիջևանի մէջ, եւ լայն կամուրջ մը պահելով Բազուէն մինչեւ Լեւիւրի: Եւ այս՝ հակառակ խորհրդային վարչաձեւի սկզբունքներուն, որ բոլորին, բոլորին հոշակած է ազգերու ինքնորոշման իրաւունքը: Ու հակառակ ընկերային արդարութեան, որ կը տրամադրէ հողը տալ աշխատաւորին, սոսնց ազգի եւ կրօնի իտրութեան:

Աշխարհի բոլոր Արեւելոյցները, Չիչերինն ալ վկայ կանչելով, չպիտի կրնան ապացուցանել թէ անկեղծօրէն գործադրուած են այս նշանախօսքերը, իրենց նեղ սահմաններուն մէջ, գէթ այնքան որքան կը թելադրեն իւրաքանչիւր ժողովուրդի ապրելու պայմանները: Այսօր Հայաստան հողագործի է, շնորհիւ իր դրացիներուն անարդարութեան և «նոր» Թուրքիոյ ընչաքաղցութեան ու բռնութեան: Ատրբեյջան կը լոյս հողի — և հայկական ժառանգութիւններու — առատութեան մէջ, իսկ Հայաստանի հայ գիւղերն անգամ թուրք-թաթարներով կը լեցուցին: Մուսավակամի ալ տարրեր բուն չէր ընէր: Ու մինչ այն ատեն կրեւ կար արդարութիւնը տեղը բերելու համար, այսօր յեղափոխական իշխանութիւն մը տէրը զրկած եւ հարեւանին յանձնած է անոր հողն ու ջուրը, խաղաղութեամբ նուիրազորելով պոսացող անարդարութիւնը:

Կրնան բնի թէ որո՞նք մեզքը աւելի ծանր է, ալի՞նք թէ ձախիւն, թթու ազգայնական Մուսավակամի՞ն, թէ կարմիր Մուսկուայի եւ անոր միջոցաւ աւարտու թուրքիոյ կրթնած կոմկուսին, Բազուէն մինչեւ Թիֆլիս: Ե.

ԳՈՐԾԱԶՐԿՈՒԹԵԱՆ ՏԱԳՆԱԴՐ

ՊԱՏԱՍԻՍԻՆ ԳՅՈՒՄԱՅԻ ԶԱՐԳԱՐԱՆԻՆ

46.—ՓՕՆ ՏԸ ԵՆԻՐԻԻԻ
Հոս այ գործադրությունը սկսաւ տապանակի մէջ ձգել գործաւորները: Մտաւորապէս մէկ ամիսէ ի վեր բանտային կ'արձակեն: Ասոնց թիւը կը հասնի 183ի, մեծ մասը կ'ընէ Մեր հայրենակիցներէն արձակուած են 35—40, որոնց 17ը կ'ընէ հնազանդական:

47.—ՍԵՎՐԱՆԻ-ԻՎՈՒԻ
Մեր դիւրին մէջ կը հաշուենք 60 ընտանիք: Բացի երեք անհետացողներէ, ամէնքս ալ արհեստաւոր ու գործաւորներ են: Գրեթէ բոլորս ալ պայմանագրութեամբ հող գնած ենք եւ ամսական կը վճարենք: Մեր ընտանիքները կը բաղկանան հինգէն մինչեւ 10 անդամ: Կ'աշխատինք Փարիզ եւ կամ մտաւակը դիւրինը մէջ: Վեց-հօթը անդամէ բաղկացած ընտանիք մը այժմ չունի ոչ իսկ մէկ աշխատող: 60 հողիէն երեքը միայն կ'աշխատին երբ խոհարար: Ժամանակ մը կարի գործ կար, բայց հիմա ան ալ դադարած է:

Կան ընտանիքներ որ իրենց ատենը կը ծախեն, բայց շատ փոքարութեամբ, որիչներ վարձու սենեակ բռնած են, եւ վերջապէս կան որ իրենց հողը վարձու առած եւ տունը ընկերութեան շինել տուած են: Այժմ հողատերը եւ ընկերութիւնը դրամ կը պահանջեն: Ի՞նչ պիտի ըլլայ մեր վիճակը: Եթէ երկար տեւէ այս անգործութիւնը, ամէնքս ալ պիտի ծախենք մեր տունները որ երեք աստուան արհեստական աշխատանքի արդիւնքն է: Մենք մեր զործերէն հատուկապէս անոնց ազգի եւ կրօնի խորհրդանշանները, իմ աշխատանքը 42 բանտ ունեք, 33ը հանուցան մէկ անգամ, երկրորդ անգամ զիս հանեցին: Բանի մը հողիով: Այժմ կ'աշխատին 3 գործաւորներ: Իմ ընկերութիւնը, որ Իտալացիներ էին, արձակման երկրորդ օրն իսկ, մէկ մէկ անցազիր անելով դարձան Իտալիա, երեք ամսուան համար, բայց մեր հայրենիքին դուռները դոցուած են հայ աշխատանքին առջեւ, մենք ո՛ր պիտի երթանք...

Ս. Պատեմասն
48.—ՓՈՒՓԵՆ-ՄԻՒՄԻ-ԱՌՓՄԻՆ (Վ. Ա. Ռ.)
Փուժէ - Միւս - Առժամի մէջ, խաղողի ընդարձակ այգիներով կը շրջապատուած, Tuilerie-d'Air-Belle աղիւտի գործարանը ունի 150էն աւելի բանտային: որոնց մեծ մասը Հայեր են: Գործարանատերը իւրաքանչիւր ընտանիքի թիւին համեմատ լատիկացուցած է ձրի սենեակներ: Հոս գործադրութիւն չկայ, ընդհանրապէս գործերը կը կան:

պատկուած են, այնպէս որ սովորական 10 ժամէն 2-3 ժամ աւելի կ'աշխատեն, եւ շատ անգամ գիշերներն ալ: Թրաքարքան է 21—27 ֆրանք, կիներուն 12—13 ֆրանք.
Ա. Պատեմասն

ԻՌՈՂՐԿԱՅԻՆ ԳՐԱԹԻՒՆԻՆ

ԲՅՇԿԱԿԱՆ ՈՒՍԱՆՈՂՈՒՅԻՆԵՐԸ
Խորհրդային Միութեան բժշկական վարժարաններու ուսանողներուն 100ին 60ը աղջիկներ են: Պատերազմին առաջ շատ քիչ էր կին-բժշկներու թիւը: Բժշկական ասպարէզին մէջ մեծ յաջողութիւն կը գտնեն հիմա կիները:

Գրեթէ բոլոր ուսանողներն ալ իրենց շրջանը աւարտելէ վերջ կը հաստատուին գիւղերու մէջ, ուր դարձանաւորներ կը բանտն:

ԹՐՈՑՔԻՒՆ ԵՐ ԳՐԻՔԸ

Թրոցքի նոր գիւրք մը գրած է «Կոմունիստ գիւտատուրան փոխելու ձեռնարկ» անունով: Կոմունիստ Գործադիր կեդրոնական Կոմիտէն հրամայած է որ այդ գիւրքը չտպուի խորհրդային տպարաններու մէջ, քանի որ բազմաթիւ հերձուածներ եւ Սթալինի դէմ յարձակումներ կը պարունակէ:

Սոսկուայի համայնապար կուսակցութեան վերջին նստաշրջանէն ի վեր թրոցքի քաջուած կեանք մը կ'ապրէր եւ երկու ամսուան մէջ գրած է 80,000 բառ պարունակող իր այս նոր գիւրքը:

ՕՏԱՐ ԿՐՕՆԱՌՈՐՆԵՐԸ ԿՐ ՎՏԱՐԵՆ

Գործադրներու խորհուրդը որոշած է Միութեան սահմաններէն դուրս հանել այն բոլոր օտար կրօնաւորները, որոնք խորհրդային կարգերը չեն ընդունած: Պոլշեիկները կ'ըսեն թէ օտար միսիոնարները կը չեզոքացնեն շատ մը դիւրական շրջաններու եւ երեսասարդական շրջաններու մէջ, իրենց հակակրօնական քարոզութիւնները: Մասնաւորաբար անցած շաբթուան տօնական օրերուն պոլշեիկները մեծ թիւով հակակրօնական քարոզութիւններ ըրած էին, առանց ս եւ է արդիւնք ձեռք բերելու:

Միսիոնարները կիրակօրեայ դաստիարակութիւններ կը սարքեն պատիկներուն եւ պատանիներուն համար, մինչ պոլշեիկներն օրէնքով կրօնական դաստիարակութիւնը արգիլուած է 18 տարեկանէն վար տղոց:

Վտարուէ գեթ պիտի ըլլայ միայն Վասիլի եպիսկոպոսը, որ Պոլսոյ Ներկայից Պատրիարքարանին ներկայացուցին է եւ ոչ բուն ազգեցութիւնը կ'ուզեն զործածել պոլշեիկները, պառակտելու ուս օրթոտոքս եկեղեցին:

Միւս բոլոր կրօնաւորները, մասնաւորապէս ամբիքիական միսիոնարները հրաման ստացած են անմիջապէս մեկնելու Ռուսիայէն:

ԿԵԱՆՔԸ ԱՆԻՐԿՈՎԱԿԱՍԻ ՄԵՋ

Ձալատուխա.— Գարտապուշի տեղեկութիւններուն համաձայն թիւֆիլիսի հայ երախտներուն 50 տոկոսը ենթակալ է զալատուխայի: Այս հիւանդութեան դէմ կը գործածուի ձկան իւղը, որ կը պակաս քաղաքին մէջ:

Կը թուի թէ զալատուխա կոչուած հիւանդութիւնը սակրահարութիւնն (rachitisme) է: Լաւ կ'ըլլայ որ խորհրդային թիւրքերը հիւանդութեանց ուսուցիչներուն հետ շատ նաեւ անոնց համապատասխան ֆրանսերէնը, որոյնչոյս արտասահմանի բժշկական մարմինները հասկնան ու կարենան օգտակար ըլլալ:

Հայ պոլշեիկները բանտներու մէջ «գրագիտութիւն» տարածելու համար բացած են գիշերային դասընթացներ, մեծ ծախքերով: Հիմա կը խոստովանեն որ, հակառակ այդ ծախքերուն, արձանագրողներուն 30-40 տոկոսը հազիւ յաճախել է դպրոց: Ու կը գանդատին որ պատասխանատուները թուղթէ հրահանգներու մէջ միայն սահմանափակած են իրենց գործունէութիւնը:

Թիֆլիսի ընկերութիւնը, կարմիր դիւտորները չհաշուելով: կը հասնի 270 հազարի:

Թալինի դաւադին (Հաստատան) Միւրքը դիւրին մէջ ընկալող Ստանցիները, էջմիածնի գուտարին երեք Մասուցի գիւղերը մրցակցութեան հրահրելով, Շիրակի արշտանալէն, բուն նուիրած են 35 փութ ցորեն եւ 7.50 բուրլի:

Հիւսիսային Կողկաս, Սոչիի մէջ ձեռնարկուած ձախողներուն հարիւրին 90ը Հայ է, 3ը Յոն, 2ը Ռուս:

Ռոմիսալը խիտ ծաւալած է Գորիսի մէջ (Ջանգուր): Երկրագործական գործադարութիւնը, նկատելով որ բրինձի մշակումը անողջապահական տեսակետով փաստակար է, որոշած է արգիլել բրինձի ցանքը, չորսցնելու համար հողին ճանճացումը:

Բամպակի բերքը այս տարի նուազած է: Իւրաքանչիւր տեսիւտներէն միջին հաշուով 38 փութ բերք քաղուած է, մինչդեռ անցիւր տարի 53 փութ էր: Կարապաքեազի դաւադին մէջ ստանալարովի պէտք կայ: Ժողովուրդը մէկ ահուայի ցաւի մը համար ստիպուած է երկար ճամբորդութիւն մը կատարել դէպի Երևան:

Ստեփանաւանի Լուծուր-Բուրլայի դիւրը ունի 1200 բնակիչ եւ զարցոյց յարմար չէ՛ք: Մակայն գաւառին կը թիւնան խորհուրդը, առանց նկատի առնելու կատարուած դիմումները, զարցոյց չուզին մէջ, պատճառարաններով որ հարաւարութիւն չունին: Գիւղացիները պատուիրակ զըրկած են Երևան, անպայման արտօնութիւն ստանալու համար:

Ստեփանաւանի Լուծուր-Բուրլայի դիւրը ունի 1200 բնակիչ եւ զարցոյց յարմար չէ՛ք: Մակայն գաւառին կը թիւնան խորհուրդը, առանց նկատի առնելու կատարուած դիմումները, զարցոյց չուզին մէջ, պատճառարաններով որ հարաւարութիւն չունին: Գիւղացիները պատուիրակ զըրկած են Երևան, անպայման արտօնութիւն ստանալու համար:

Ստեփանաւանի Լուծուր-Բուրլայի դիւրը ունի 1200 բնակիչ եւ զարցոյց յարմար չէ՛ք: Մակայն գաւառին կը թիւնան խորհուրդը, առանց նկատի առնելու կատարուած դիմումները, զարցոյց չուզին մէջ, պատճառարաններով որ հարաւարութիւն չունին: Գիւղացիները պատուիրակ զըրկած են Երևան, անպայման արտօնութիւն ստանալու համար:

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԱՀՈՒՆԻ ՈՂՐ ՄԸ ԹԻՖԼԻՍԻ ՄԵՋ

Դեկտ. 16ին, երկու թիւթեղազորներ թիֆլիսի մէկ փողոցին մէջ տունի մը անձրեւի խորովակները նորոգելու կը հրահրուին: Երբ բանտները ցոյց տրուած տունը կը մտնեն, տան մէջ մարդ չեն գտնել: Սենեակները տակնուվրայ եղած էին:

Լուր կը տրուի ոստիկանութեան, որ կը հասնի եւ քննութեան կը ձեռնարկէ: Տան նկուղին մէջ սարսփելի պատկերի մը դէմ առ դէմ կը գտնուի: Գետինը արիւնք լիճ էր կազմած: Տան տէքը եւ իր կիները, եղբոր տղան ու իր կիներ արեւուն թամբը ճապարկեցին: մէջ թաղուած էին: Տան տիւրը կ'ըրէ միայն դեռ հողի վարքի մէջ էր, եւ կը հանդար ու գետինը կը ճանկարէր: Միտները մազզէրի եւ փարապէլլայի զնգահներով զլուէն վիրաւորուած էին: Իր բաւր կ'ըրէ, հակառակ խնամքներուն, գիտակցութեան չէ կարողացած զար: Սենեակներուն տակնուվրայութիւնը, «խուզարկուած» տուն վիճակը ցոյց կուտան թէ զորստեան սովորական պարագայ մը չէ, այլ դիտուած նաւոր մարդասպանութիւն:

Հովեթոմիտի ՄԸ.— Անցեալ տարի ֆետր. յոյն վալկատուն ընտանիք մը իր վրանը կը լարէ Միւսիոյ շրջակայքը: Վրանի տակ կը պատասխարկին հայ քրիզներ, կ'ընէ, երկու տղաքը եւ աղջիկը: Հայրը կամայազոր. ծուծեամբ կը զբաղէր: Ժամանակ մը յետոյ, ամբիքիսպատակ ֆարսով, որ շրջուն կամայազոր էր, կը բարեկամանայ եւ վրանին բնակիչ կը դառնայ:

Օր մըն ալ տիկին քրեզոնին հետ կը կորսուին: Տիկինը միայն կը լսուէր 50,000 լիբէ, եւ 30,000 լիբէ արժէքով գոյարեղէն: Հովեթոմիտները պահ մը կ'ապրին Միւսիոյ, յետոյ սիրոյ առաջատար կը լարեն քրեզոնի շուրթերով վրայ: Մարտիլիա, Լոնտոն, Նիւ-Իորք:

Գանկարծ տիկինը շղային կարօտի մը կը բռնուի: Կ'ուզէ անպայման տեսնել գաւառները: Քարպով բարեկամի մը միջոցով բերել կուտայ լուսակարները տղոց, որոնք Անիէր(ֆարիզի մտք) փոխադրուած էին: ցետոյ կուգայ ֆարիզ, գաղտնորէն կը բանակցի տղոց հետ, գանոնք փակցնելու համար Նիւ-Իորք: Անցազորները պատրաստ էին, եւ տըրաքը խաբուած՝ թէ իրենց մայրը կը գտնուէր Պորտո: Երբ կը մեկնին Պորտո, հայրը կ'իմանայ եւ կը հետեւի: Լուր կուտայ ոստիկանութեան, որ կը ձերբակալէ կամայազոր իր օրերգակը:

Ինքնալարովի գողիքը.— Երեք ֆրանսացիներն արձանագրուած ինքնալարծ մը կը գողանան եւ լոյսերը մարած, Պոցարիս փողոցն ի վար սրարշաւ կը փախչին: Ոստիկանները, նորայէս

ինքնալարովի կը հետապնդեն գողիքը, որոնք, իրենց խելարշաւ վազքին մէջ, կառքը կը գարնեն սրահանի մը պատին: Երկուքը կը վիրաւորուին ծանրօրէն, միւսը կը փախչի: Բոլորն ալ ձերբակալուած են:

Կին մը ջրամբարին մէջ.— Թուրքի Լիւթէր դիւրին մէջ անխիղճ մարդ մը, կ'ընէ օգնութեամբ ջրամբարը նետած է իր գոքանջը, տիրանալու համար այս վերջինին հարստութեան:

Թէ՛ եւ քննութեամբ հաստատուած է ոճիւրը, սակայն դեռ կարելի չէ եղած հասկնալ այս վարքի մտաւոր իւրաքանչիւրին բաժինը կ'ընէ մահուան մէջ:

Հարստանալ ուզեց, բայց...— Անի-Նազիթի տակնուվրայ սենեակին սուզակը հարստանալու դիւրութիւն մը գտած էր: Նաեւրը սուղ գինիով կ'ապահովադէրէ, և օր մըն ալ փոխընկալեց ծովերու մէջ կ'ըլլէր եւ նաւը կ'ընկնէր: Յետոյ սպանովագրական ընկերութիւններէն կը գտնուէր գինը: Սակայն իր ընկերներուն եւ կ'ընէ զգոնութեան պատճառով դատարանի յանձնուցեաց եւ միտի լրջայ նստաւ:

Փաստաբան հայուկիւն.— Յուրիցա քաղաքին փաստաբանական քննութեանց մասնակցող 200 հոգիներու մէջ կը գտնուի հայուկի մը, Օր. Արաքսի Կիւլիզեան: Օրիորդը աւարտած է Հէլլըրէիլի բարձր. վարժարանը, ինչպէս յետոյ Պոլսոյ իրաւաբանական համալսարանը:

Քահանայ մը փիլոսոփայութիւնը.— Լոնտոնի եկեղեցիին խնամակալութեան խնդրանքին վրայ և Գիւլարեանի եպիսկոպոսի իրաւաբանական համալսարանը: Քահանայ մը փիլոսոփայութիւնը.— Լոնտոնի եկեղեցիին խնամակալութեան խնդրանքին վրայ և Գիւլարեանի եպիսկոպոսի իրաւաբանական համալսարանը: Քահանայ մը փիլոսոփայութիւնը.— Լոնտոնի եկեղեցիին խնամակալութեան խնդրանքին վրայ և Գիւլարեանի եպիսկոպոսի իրաւաբանական համալսարանը:

Քահանայ մը փիլոսոփայութիւնը.— Լոնտոնի եկեղեցիին խնամակալութեան խնդրանքին վրայ և Գիւլարեանի եպիսկոպոսի իրաւաբանական համալսարանը:

ՄԵՐՁՅԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

1928Ի ՈՂՐՊՈՒՆԵՐԸ

Փարիզի Ողիմպիականները վերջ (1924) կարգը Ամաղեքամի եւ կած է կազմակերպելու 9րդ միջազգային ողիմպիականը: Հոյանական համազանգակցութիւնը մեծ թափով լսուած կը տանի կազմակերպութիւնը և շինել տուած է մասնաւոր մարզարան մը: Ողիմպիականը պիտի սկսի 28 Յունիսին, եւ պիտի վերջանայ Օգոստ. 12ին:

Յոթիսօլի մրցումները տեղի պիտի ունենան Մայիս 22էն 15 Յունիս:

Ինչպէս նախորդ ողիմպիականներուն, ասոր ալ ո եւ է հայ կազմակերպութիւն չլիտի կըրնայ մասնակցել, Երևանի կառավարութեան կողմէն և է դիմում կատարուած ըլլալով:

Ասոր 11 Յունուար, Սիբիւր ար Փարիզի մէջ ի նպաստ պատերազմին դէմքի վիրաւորներու (gueules cassées) տեղի պիտի ունենան խիտ հետաքրքրական կովաւարտի մրցումներ: Աշխարհի նախկին ախոյեան ժօրժ Գարփանթիէ ըրնկ պիտի կըլէ ժար Վալքըրիյի դէմ փորձ մրցումի համար, Ռոմբրիօ եւ Ա. Ռոս Գանտիսայի ախոյեանութեան համար: Հինգ ուրիշ մրցումներ տեղի ևս պիտի ունենան:

ՆԱՄԱԿ ԽՄԱԿՐՈՒԹԵԱՆ

ԲԱՅԱՏՄԻԹԻՆ ԿՐ

«Յառաջ»ի 31 Դեկտեմբեր թիւին մէջ Պրիւսիէի ընտրութեանց արժիւ հրատարակած էր թղթակցութիւն մը, որուն մէջ Հ. Մ. Բ. Մ.ի մասնահիւղին հանդէպ բացարձակապէս անհիշող վերադրում մը կար:

Բողոքելով այս սկանդալութեան դէմ, կը խնդրենք որ ներկայ հերքմազիրը հրատարակէք ձեր պատ. թիւրթիւն մէջ: Վերջին ընտրութեանց արժիւ միտեման ոչ մէկ առաջարկ եղած է որ և է հիւրուած և ոչ մէկ գումար արտ. մարդուած է: Միութիւնը ըլլալով բողոքովին անհուսակցական կազմակերպութիւն մը, հետո կը մնայ կուսակցական բողոք պայքարներէ:

Ինչ կը վերաբերի Հ. Մ. Բ. Մ.ի հայկական Ակումբի հովանաւորութեան ներքեւ մտած ըլլալու հարցին, պէտք է անկեղծօրէն խոստովանենք որ վերջէս Միութիւնը բողոքովին լքուած ըլլալով գաղութին (բացառութիւնները կը յարգենք) անդամներուն բարոյական և նիւթական աշակցութեան, ստիպուած էր լուծուիլ եւ կամ իր գոյութիւնը պահելու համար հովանաւորութիւն մը փնտռել զոր միայն հայկական Ակումբի վարչութիւնը ընտրուեց, սերտօժար ընձուցելով իր բարոյական աշակցութիւնը:

Ի դիմաց Հ. Մ. Բ. Մ.ի Պրիւսիէի վարչութեան Ատենապետի Ատենապետ Ա. Գոյունցեան Կ. Գոյունցեան

ՏՐԻԿԻՆ Մ. ՄԻՐԻՄ ԱՆԵՍԻՆԻ ՆՈՒՄԱԳԱՆԵՂԵՍԸ

Վաղը, Յունուար 12, Gaveaux սրահին մէջ տեղի կ'ունենայ նուազահանդէսը դաշնակորուհի Մարգարիտ Միլիանանի (Միլիանանովա), որ այս տարուան Յունիսին փալլուն յաջողութեամբ երեցեալ Փարիզի հասարակութեան անձեւ, Comedia սրահին մէջ:

Մանրամասնութիւնները տեսնել Դ. էջ:

Վրիժակ.— Կիրակի օրուան խմբագրականին մէջ, վարէն վեր ծրոյ տող «գիտութեան» պէտք է ըլլայ «չեղարարական», ինչպէս իմաստէն ալ կը հնարուի:

ՀԱՅՐԵՆԻՔ

— Ս. Մ. Ս. Գ. Ի. Ռ. —
Zawgl.— 13-15, Shawmut St. Boston, Mass. (U. S. A.)

“ՅԱՌԱՋ, Ի ԹԵՐՔՈՆԸ” (8)

ԶՈՒԹԱԿԻՆ ՅԱՂԹԱՆԱԿԸ

Այդ պահուն իր դէմքը, ուր գարձացուած, յոյսը, անձկութիւնը եւ ի վերջոյ վիշտը կարծ ժամանակի մէջ իրար յարցողած էին, պաշտօնի օրէն սիրելի էր երկուքն ալ տեղերնուն շարժեցան: Ճնացին հոգի Բազումի մէջ խուլ իրարանցում մը տեղի ունեցաւ. ոչ մէկ անպատեհ ցոյց: Բոպէ մը փեկեթ-բոն խոտած եւ խորոված դունջը բեմին անկիւնէն երեցեալ եւ անհետացաւ:

Յարութիւն ետուէն միշտ իր ամբողջ Վանքի շեշտովը — Տղայ Երուանդ, իրա մըզի լուաց թորկից:

Ժողովուրդին մէջ շատեր կը փախան Վաստիմաց բնումանք ցած ձայնով լուսարանութիւնները կուտային: Համեմատութիւնները կը մեծանային եւ տարօրինակ յու-

զում մը կը թափանցեր բողոքին մէջ: Երկուքն յանկարծ ետին գարձաւ եւ կատուաբային ուղղուած իր շրթները շարժեցան: Կատուաբայ միջառանջէ մը պատաստի նման, գարձաւ իր գաշնակին եւ սկսաւ նուազել:

Անշուշտ Յակոբ ինդրած էր ծայրէն վերսկիւր: Երբը նորէն մեկով, ալ սակայն առոյգ վերսկիւր: Այս անգամ քաշէնտի սխաղու յօթից վաստ քցելով մը եկան ու անցան: Երաժշտութիւնը բողոք լեզուներուն մէջ միակն է որ ամէնէն աւելի կարծ ժամանակի մէջ եւ լրիւ կերպով կը չպատկանէ իրեն գանդուածը: Կտորին մեղադրանքի զգաց

Արմատական-ընկերվարականները կը կորսնցնեն երեք աթոռ, անկախ-արմատականները 1, ձախ-հանրապետականները 5, հանրապետականները 3, հանրապետական-ընկերվարականները և համայնվար-ընկերվարականները, որոնք ընտա աթոռ չունենին Օերակոյտին մէջ, կը շահին երկուական աթոռ, ընկերվարականները, որ երկու աթոռ միայն ունենին, այս անգամ ունենին 10:

Չախերու քանակը աւելցած ըլլալով, Օերակոյտին մէջ առանձին խմբակ մը պիտի կազմեն անոնք հիմա:

Չարաշար պարտութեան ենթարկուեցաւ հանր. նախկին նախագահ Միլոսնը: Չախի շարժումը պարտութիւն կրեց նաեւ Օերակոյտի նախագահ Պ. տը Սէլվի, որուն տեղ թառն-է-կատոնի մէջ ընտրուեցաւ արմատական-ընկերվարական Տէլիբի: Երեսփ. ժողովի նախագահ Պ. Ռաուլ ֆէրէ Վիլենէն ընտրուեցաւ:

Այս ձեռով թափուր կը մնան թէ Օերակոյտի և թէ Երեսփ. ժողովի նախագահական աթոռները:

Համայնավարները, որոնք այնքան ներթափանց զոհողութիւններ ըրին, չկրցան ո՛չ իսկ մէկ աթոռ շահիլ:

Քրասիկի այրի կը սպառնայ

«Շիբաօ թրիպիւն» կը գրէ թէ խորհրդային կառավարութիւնը մերժած ըլլալով թոշակ տալ Քրասիկի այրիին և աղ-չիկներուն, Տիկին Քրասիկ սպառնացած է հրատարակել իր անունին ամբողջական յիշատակները:

Թոշակի խնդրանքը մերժողը եղած է Սթալին, որ կը պնդէր թէ Քրասիկ 75 միլիոն անգլիական ֆունտի հարստութիւն մը ունի արտասահմանի մէջ և հրամայած է Տիկին Քրասիկի Ռուսիա վերադառնալ: Տիկինը մերժեց վերադառնալ, առարկելով որ «Ռուսիոյ կլիման շատ խիստ է իրեն համար», ու պնդեց թէ ապրելու համար ստիպուած պիտի ըլլայ հրատարակուեցան տալ Քրասիկի յիշատակները: Ասոր վրայ տարեթոշակը անմիջապէս նշանակուեցաւ:

Մալուսահիւները և ուսիխանները

ԿԸ ԿՈՌԻԻՒՆ

Պոլսէն հեռագիր մը կ'ըսէ թէ անհամաձայնութիւն մը ծագեցաւ Պոլսոյ Նաւահանգիստի վարչութեան և մալուսահիւներուն միջև: Այս վերջինները կը պահանջէին օրավարձի յաւելում, զոր վարչութիւնը մերժեց: Ասոր վրայ յունուար 6ին մալուսահիւները զործարդու յայտարարեցին, ու երբ իրենց ազդարարուեցաւ աշխատիլ, բոլորն ալ իրենց նաւերուն մէջ ապաստանեցան և ասպարէզ կարգային ոստիկանական իշխանութեան:

Ոստիկանները հրաման ստացան զսպել այս ըմբոստութիւնը: Երկուստեք տեղի ունեցաւ կռիւ մը, որու ընթացքին վիրաւորուեցան չորս մալուսահիւներ և մէկ ոստիկան: Չերբակայուեցան 200 մալուսահիւներ, որոնք կ'ըսուի թէ Անկախութեան Դատարանին պիտի յանձնուին:

Թոխիստի արևոյ Պոլսոյ մէջ

Քաղաքապետութիւնը ցուցակագրութիւն մը պատրաստած է Պոլսոյ մէջ թոքախտէ պատահած մահերու մասին: Համաձայն այդ վիճակագրութեան՝ 1925ի վեց ամսուան ընթացքին 943 և 1926ի վեց ամսուան մէջ ալ 1042 հոգի թոքախտէն մեռած են: Մահերը հետեւեալ համեմատութեամբ պատահած են զանազան շրջաններու մէջ.— 1925ին, վեց ամիսներու ընթացքին, Պալատի մէջ՝ 73, Ֆաթիհ՝ 427, Բերա՝ 218, Ենիքեօյ՝ 19, Անատուր շիւար՝ 37, Ալիուար՝ 76, Գատրգիւլ՝ 51, Կղզի՝ 27, Պալատի մէջ՝ 14: 1926ի վեց ամիսներուն, Պալատի մէջ՝ 79, Ֆաթիհ՝ 486, Բերա՝ 254, Ենիքեօյ՝ 21, Անատուր շիւար՝ 17, Ալիուար՝ 95, Գատրգիւլ՝ 39, Կղզիներ՝ 37, Պալատի մէջ՝ 14: 1926ին 99 մահ աւելի պատահած է նախորդ տարիէն:

Վիճակագրոյցին նկատելի պարագաներէն մէկն ալ Ֆաթիհի մէջ պատահած մահերուն առաւելութիւնն է: Այս շրջանակին մէջ թոքախտի տարածման գլխաւոր պատճառն է բնակչութեան չքաւորութիւնը: Ֆաթիհի բնակչութիւնը Բերայի բաղադրամասը կիսով միայն մնունդ կը ստանայ:

Իբր բուժարան կան միայն շայտար փաշայի հիւանդանոցն ու Հէյպէլիի դարմանատունը: Այս վերջինն ալ վարձքով միայն կ'ընդունի հիւանդները:

Իսպառուստիկի դաշնագիր

Ռուսմանիոյ ելմտական խորհրդակցական Մանուէլլաբու մօտ օրէն Հոմ պիտի երթայ իտալեանուսական առեւտրական դաշնագրի մը մասին բանակցելու համար: Խորհրդակցանք նոյնպէս պիտի ճշտէ այն պայմանները որով իտալական դրամագլուխը պիտի գործածուի Ռուսմանիոյ արդիւնաբերական ձեռնարկներուն մէջ: Իտալական ճարտարաբանները ամսնաւորապէս կը շահագործուի Ռուսմանիոյ ջրային ուժին օգտագործուումով, ինչպէս նաեւ նաւթային արդիւնաբերութիւնով:

Գործարկուելու սպանալը

Գաւառներէն հասած նոր տեղեկութիւններ կը հաստատեն թէ գործարկութեան հոսանքը դեռ կանգ չէ առած:

Տաքնապը մասնաւորաբար զգայի է հիւսիսի նահանգներուն բուրգի և հիւսուածեղէնի զանազան ճիւղերուն մէջ: Ռուսական մէջ կարեւոր գործարան մը հազար բանուոր արձակած է: Էլպոօֆի մէջ Պլէն գործարանի 1800-2000 բանուորները շարքի մէջ 2-3 օր չեն աշխատիլ: Իլդերի մետաքսի ճարտարաբանութիւն մէջ շարքի մասին 40 ժամ միայն կ'աշխատին: Արտէշի մետաքսի գործարաններուն մէջ շարքի չորս օր կ'աշխատին: Ամիէնի մէջ քանի մը գործարաններ փակուելու վրայ են: Վիլենի հիւսուածեղէնի ճիւղին մէջ 100ին 8-10 համեմատութեամբ բանուորներ արձակուած են, իսկ 100ին 80ը մասնակի գործազրկութեան մատնուած է: Լիոնի մէջ մետաքսի վրայ աշխատողներէն աւելի քան 3000 հոգի անգործ մնացած են: Սէն-Շամօնի և Սէն-Էթիէնի մէջ ամէնէն աւելի ազդուած են ժապաւէնի և հիւսակազորութեան ճիւղերը:

ՄԱՆՐ ԼՈՒՐԵՐ

Ռուսներու արեւմտական դաշնագրի բանակցութիւնները վերական շարքի օր լինելով մէջ: ԳԱՄԻՒՅԻ լիճի վրայ փոթորիկին նետուանքով նաւակ մը չըլցեցաւ: Երեք հոգի խեղդուեցան: ԼՈՒՆՏՈՆԻ Պոլսոյ դեսպան Ֆերիտ պէյ լինելով մեկնեցաւ գէպի իր պաշտօնատեղին:

Մ. Ա. ԿՈՍՏԱՆՆԵՆԻ ՏԵՄԵՐՈՒԹ ԻՌՈՒՄԸ
Կիրակի 16 Յունուար, ժամը 8ին Ալպեր Ա. մեծ թատրոնը
64 Rue Rocher, մէջքո St. Lazare և Villiers
Կը մասնակցին ՏԻՎ. ՄԱՍԻԿՈՒՆԵՆ, ԿՈՍՏԱՆՆԵՆ, Պ. Պ. Տ. ՆԵՄԵՆՆԵ, Յ. ՂԱՋԱՐԵԱՆ, ՄԱՐՈՒԹԵՆ, ՍԱՐԵՆ, Վ. ԿՈՍՏԱՆՆԵՆ, ՆԱՍԻՍՏԱՐԻՆԵՆ, ԳՄԲԷՐԵՆ, ԵՆ.:

ԱՆՅԱՅՏ ԿԻՆԸ 4 արար և 1 պատկեր
ՄՈՒՏԻՔ 30էն 10 ֆր.: Օթեակ 200—150 և 100: Տոմսերը բոլոր հայկ. ճաշարաններէն:
MAISON GAVEAU (SALLE DES CONCERTS)
45—47, Rue la Boétie (Paris 8e)
Վաղը՝ ջութեղարմի, 12 Յունուար 1927, ժամը 9ին
ՆՈՒՍՏՈՒՆԵՆԻՍ ԳԱՆՈՒՄՆԱՐՈՒՅԻ
ՄԱՐԿԱՐԻՏ ՄԻՐԻՍԱՆԵԱՆԻ (ՄԻՐԻՍԱՆՈՎԱ)
Յայտագրին մէջ՝ Grieg, Brahms, Schubert, Chopin, Debussy, Liszt, Տոմսակները (10—40 ֆրանք) կարելի է ստանալ՝ Maison Gaveau, Durant (4 Place de la Madeleine), Guide-Billets (20 Avenue de l'Opéra):

ՅՈՒՇԱՏԵՐ

Հ. Յ. Գ. «Նապոլեոն» խումբի ընկերական ժողովը Ռարբաթ 14 Յունուար, 80 Rue Charles-Chefson, Bois Colombes ժամը ճիշտ 8.30ին: Անդամատները միասին:

Հ. Յ. Գ. Լիոնի Գոստի խումբին անդամական ժողովը՝ վաղը Չորեքշաբթի 12 Յունուար երեկոյան ժամը ճիշտ 8.30ին նախկին զբոսայգիի սրահին մէջ: Ներկայանալ անդամատներով:

Հ. Մ. Բ. Մ. Ի Պէլլիէի մասնաճիւղի ժողովը այսօր երեքշաբթի ժամը 8.30ին, սովորական հաւաքատեղին, 40 Rue de Belleville.

«ԳՈՒՍՏԱՆ» երգչախումբը կը լայնէր թէ իր Ա. սէնֆօնիկ համերգը տեղի կ'ունենայ Փետր. 13ին Կիր. իրիկուն ժամը ճիշտ 9ին Salle des Ingénieurs Civils, 19 Rue Blanche և բոլոր կազմակերպութիւններէն կը խնդրուի նկատի առնել սոյն թուականը:

ՆԵՄԵՐՈՒՄ

ՇԱՍ, Պ. Ա.— Սկանք զրկել 1 Յունուարէն երկու հասցէներուն: Ստացանք 25 ֆր.: ԱՐԺԱՆԹԻՒՆ, Ժ. Ս.— Սկանք զրկել 1 Յունուարէն: Կը պարբեր 15 ֆր.: ԱՎԻՆԵՆՆԵ, Մ. Գ.— Սկանք զրկել 1 Յունուարէն: ԺԱԼԻՒՅԵ, Գ. Տ.— Ստացանք ձեր նամակը, կը շարունակենք: ԼԸ ՓՈՒԶԷՆ, Ա. Գ.— Կանոնաւորաբար զրկուած ենք: ՎՈ ԱՆ ՎԷԼԷՆ, Գ. Պ.— Ստացանք 20 ֆր.: ՎՈ ԱՆ ՎԷԼԷՆ, Ս. Հ.— Նոյնպէս: ՎԻԼ ՏՄԱՎԷԼ, Մ. Մ.— Ստացանք 50 ֆր.: ՕՊԻԻՍՏԵ 2. 2.— Ստացանք 35 ֆր.: ՕՊԻԻՍՏԵ, Բ. Ե.— Ստացանք 35 ֆր. սկանք զրկել: ՆԻԻ ԵՐՈՒՐ 3. Մ.— Ստացանք 10 տոլար: ԱԼՅՈՐՎԻԼ, Պ. Ա.— Ստացանք 43 ֆր. 20 սանդիւն: ՓԱՐԻՋ, Գ. Հ.— Ստացանք չէք: ՄԷԼԵՍ ԱԼՊՆԵՆ, Ս. Ս.— Ստացանք 55 ֆր., փակեցինք մինչև 31: ՔԱՋԱՊԻՆԵՐԱՅ, Ա. 2.— Ստացանք 275 ֆր., կարգադրեցինք: ՉԱՆԷԼ, Մ. Գ.— Ստացանք 55 ֆր.: Սկանք զրկել 1 Յունուարէն: ՄԱՐՍԷՅԼ, Հ. Ս.— Ստացանք 100 ֆր.: ԼՈՊԷԿԻՆԵՏ, Ն. Պ.— Ստացանք 35 ֆր.: Լիոն, 2. Տ.— Նոյնպէս:

ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳԻՐՔԵՐ ԿԸ ՀԱՅՔԱՅԹԷ ՁԵՁԻ ՀԱՅԿԱՇԷՆ ԳՐԱՏՈՒՆԵՐ

որ հրատարակելն է մասնաւորապէս Լուսարի ընթերցարաններու և ճոխ միջոց մը ունի մասնաւորաբար զրկեցիլ:

Դիմել, — Librairie Haïgachène, 9 Agopian Han, Tchakmakdjilar, Constantinople.

Le Gérant: H. TEURNIER
IMPRIMERIE MASSIS - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris (10e)

ԳՐԱՄՆԵՐ	Տր.
Սերիլին, L. St.	122 47
Տոլար, Dollar	25 26
Մարք (սոկի) Mark	6 —
Քրակական թղթ L. Trq.	12 75
Ռրք. սոկի " or	114 —
Մէճիտիէ Medjidié	8 50
Լէվա 100 հատր Léva	17 50
Տրակի " Drachme	32 25
Լիբ " " Lire	113 10
Պիլ. ֆրանք " Fr. Belge	70 50
Չուից. " Fr. Suisse	489 —
Լէյ 100 հատր Ley	13 20
Չեքիսկեց (10 Roubles or)	75 —

ԱՐԺԵՆՈՒՄ
Եգ. ֆր. Յօսիէ I Cr. Fonc. Eg. 3000 —
" II " " 1780 —
" III " " 1400 —
Ռուսիի երկիւղ. Lots turcs 140 —

Comptoir Parisien de change et de Crédit
80, Rue Lafayette

ՏՕՔԹ. Լ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ
ՄԱՆՆԱԿԵՏ ՆԵՐՔԻՆ ՄՈՐՔԱՍԵՆ ԵՒ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՄՆՈՒՄՆԵՐԸ
126, Rue du Faubourg St. Denis
Métro: Gare de l'Est Téléphone: Nord 84-04
[Գրուանքներու ժամը՝ Ամէն օր 2.30.7.30—Կիրակի և տօն օրեր՝ 9.12]

CABINET MÉDICO-CHIRURGICAL ET DENTAIRE
ՏՕՔԹ. ՍԵԹԵԱՆ շինուած 1900ին
TÉL. MARCADET 03-64
38 Avenue. St. Ouen - 20 Rue Fauvet - Paris (18e)
Ընդհանուր Ֆիւզիոլոգիան, սեռամիզային, մորթի, ֆրանկալի, շնկերակային, Թոքի ֆիւզիոլոգիան, ծննդաբերութիւն և կանանց ֆիւզիոլոգիան, վիրաբուժական գործընթացներ և գործի արկածներ, ելկորական դարմանում և ք. Յառագայթ:
ԱՏԱՄՆԱՐՈՒԹԱՆԸ
Անոյի դարմանում, առանց ցաւի ակոսայ բաշի 10 ֆր., արուեստական ճերմակ ակոսայ 20 ֆրանքի, սոկի դուրսն 80 ֆրանքի սկսեալ:
Բաց է ամէն օր 9—12 և 2—8. Կիրակի և տօն օրեր մինչև ցերեկ:

Ինամեցիք ձեր սկոսները և դիսկեցիք
ԱՍԵՐԻԿԵԱՆ
ԱՏԱՄՆԱՐՈՒԹԱԿԱՆ ՔԼԻՆԻԲԷ
12, RUE RICHOMME, 12
Գարմանումը և ատամնաշինութիւնը տեղի կ'ունենայ կարող մասնագէտներու կողմէ, խիստ դիւրամատչելի պայմաններով:
Առաջին այցելութիւնը օրի
Հաղորդակցութեան միջոց՝ Métro: Barbès-Rochechouart

ԹԷՅ ԵԱՎՐՈՒ
ՈՒՂԱԿԻ ԱՅՅԱՆԷ, ՀՆԴԿԱՍՏԱՆԷ ԵՒ ՉԻՆԷ ՆԵՐԱՇՈՒՄ
ԱԺԱՆ, ՀՈՏԱԷՏ ԵՒ ԽՆԱՅՈՂԱԿԱՆ
ՊԱՆՆԱԿԱՆ
ՅՐԱՆՍԱՅԻ
ՄԷՋ
ԳՈՒՐԱՎԱՅԱՆ
ՆԵՐԷՆ
Հատուած 1880ին
Արևելեան ճաշի և ծաղիկ թէյերով խառնուրդներ:
Թղթակցութիւն ուղղել Comptoir des «Thés YAVROU»
23, Rue Sénac, Marseille.
Եգիպտոսի ընդհ. ներկայացուցիչ C. Bahlav, 7 Rue Mahmoud Pacha et Falaki, Alexandria.

ԶԳՈՆ ՊԱՐՍՍՄԵԱՆ
ՇԱՆՕԹ ԴԵՐՁԱԿԻՆ ԴԻՍԵՑԷՔ
19 Rue Rodier Metro Cadet կամ Anvers
Գերամատչելի գինեով, լաւագոյն կերպաներէ, մաքուր խնամքով կարուած հազուաու ունենալու համար: Արագ յանձնում:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ
POLYCLINIQUE DE BELLEVILLE
29, Rue (Place) des Fêtes, Paris, XIX. Tél. Nord 96 - 61
Տէր և Տնօրէն՝ **ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՅԵԱՆ**
Բացուած է Պէլլիէի ընդարձակ բուժարանը (Polyclinique) ուր հայ և ֆրանսացի կարող մասնագէտ բժիշկներու միջոցաւ ուշի ուշով և խղճմտութեամբ կը բնուին ու կը դարմանուին գիտական նոր մեթոտներով ամէն տեսակ ներքին, կանայցի տղայոց, վնասական, սեռամիզային, վիրաբուժական, ինչպէս նաեւ աչքի, թոքի, կոկորդի, ականջի, բերանի ու ականջի ֆիւզիոլոգիաները:
Հիւանդները կ'ընդունուին ամէն օր առաւօտեան ժամը 9ին մինչև երեկոյան ժամը 8: Կիրակի և տօն օրերը մինչև 12 կէսօր: ԳԻՆԵՐԸ ՉԱՓԱՌՈՒ ԵՒ ՉԱՐԱՄԱՐՏԵԼԻ
Ետիպողական պարագային հիւանդները կը դարմանուին նոյն իսկ գիշերը:
Ու և բժիշկի դիմելէ առաջ կը յանձնարարուի անգամ մը սոյն Polyclinique զիմել՝ մասնագէտ բժիշկին լուրջ խորհուրդն ստանալու համար:
Հաղորդակցութեան միջոցներ՝ Métro: Place des Fêtes. Autobus: AV. AP. N. Nbis, BC. FB. Tramway 26.

ԻՐԱՒԱԳԻՏԱԿԱՆ ԳՐԱՍԵՆԱԿ
ԱՆՐԱՇԵՆՏ ԲՈՒՐ ԳՐԱՆԱՆԱՅԵՐՈՒՆ
Ամէն տեսակ գրատեր, ամէն դատարաններու առջև: Թարգմանութիւններ և պայմանագրութիւններ ամէն լեզուով: Ամուսնութեան, ամուսնալուծումի, վիզայի, անցագրի, և անմազրի գործողութիւններ:
ԱՐԱԿ ԶԵՆԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆՆԵՐ. ՅՐԱՆՍԱՅ ՄՏՆԵԼՈՒ ՇԱՍՄ
VAHAN YARJANIAN
CONTENTIEUX
5 Rue Cardinal Mercier Paris, (9e)
Tél. CENTRAL 96-70 կամ 97-39 Métro: CLICHY
" GUTENBERG 46-65 կամ 71-29 Nord-Sud: TRINITE
Խորհրդակցութիւններ ամէն օր ժամը 9.12 և 2.7 րացի Կիրակի

ՏԵՂԵՓՈՒԹԻՒՆ
ՊԱՆՆԱԿ ԳՐԱՆՆԵՐ
ՆՈՐ ՇԱՍՄ՝ Librairie BALENTZ
233 Rue Fbg. St. Martin Mét. Louis Blanc Paris (10e)
ԳԵՂԱՐՈՒՄՆԱԿԱՆ ԳՐԱՄԱԿԱՆ ԱՆԱՐԿԱՆԵՐՈՒ
4 Rue de Marché Popincourt Paris 11e Métro Parmentier

ԱՐԱՔՍ
— ՕՐԸ ԹԵՐԹ —
Հասցէ.— 43, Id. Dondoukoff, Sofia (Bulgarie).

ՀԱՐԱՆԱՅԻՆ
3 ամս. 6 ամս. 1 ամս.
ՖՐԱՆՍԱ 35 ֆ. 70 ֆ. 140 ֆ.
ԱՆՊԵՐՈ 20 շ. 40 շ.
ԶՈՒՆՆԵՐԻՍ 20 շ. 40 շ.
ԵԿԻՊՏՈՍ 20 շ. 40 շ.
ԱՄԵՐԻԿԱ 6 ամ. 10 ամ.
ԵՒՐՈՊԱ 100 ֆ. 200 ֆ.

"HARATCH"

Խմբագիր՝ ՇԱՎԱՐՇ ՄԻՍԱԿԻԱՆ
Directeur-Propriétaire : SCHAVARSCH MISSAKIAN
Rédaction & Administration : 208 bis, Rue Lafayette - PARIS (10e)
TÉLÉPHONE : NORD 57-82
MÉTRO : LOUIS-BLANC ou JAURÈS

ԶՈՐԵՔՇԱԲԻ
12
ՅՈՒՆԻՒՍԻՐ
1927
12 JANVIER 1927

ՏՈՎԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

Ամեն անգամ որ կը մղուինք արտայայտուիլ գործադրու-
թեան հետեւանքներու մասին, մեր առաջին մտահոգութիւնը
կըլլայ անմիջականը, այսօրուանը...

Կարելի է շատ գեղեցիկ ծրագրիներ պարզել: Եւ առիթը
նպատակարար է, կարգ մը անտեսուած միջոցներ պարզաբանե-
լու, ժողովրդականացնելու համար: Այդ կարգէն են աշխատա-

Մեծ Պատերազմին, երբ այրերը զինուոր կը տանէին, այն-
քան արհամարհուած Պոլսոյ մէջ անգամ, զանազան թաղերու
միութիւնները կարգեցին Մանեցուկներու օգնութեան մարմին-
ներ, որպէսզի անօթի չմնայ զինուորին ընտանիքը: Անոնք

Արդ, գործադրութեան դատարարուած աշխատուորն ալ
զինուոր մըն է, այսինքն մէկը որ ալ չի կրնար հոգալ իր կիներն
ու զաւակները, կամ հայրն ու մայրը: Գիտենք, ժամանակաւոր
է տազանալը: Պիտի անցնի ո՞ր եւ է ձեռով: Բայց մինչեւ այդ,

Չնք ուղի սեւցնել պատկերը: Այս պայմաններուն մէջ,
Փարիզի, Մարսելի, Լիոնի կամ ուրիշ կեդրոններու ազգային
մարմինները ո՞ր եւ է պարտականութիւն չունի: Գոնէ այն-
քան որքան կը զգային եւ կը կատարէին Պոլսոյ եւ գաւառ-
ներու մէջ: Ժողովուրդը նոյն, մարդիկը նոյն, ինչու ալ քար
անտարբերութիւնը, կամ աւելի ճիշտ՝ ապիկարութիւնը: Ըսած
ենք եւ կը կրկնենք, — հասարակ ազգատանի մը գործ չէ որ

Անա թէ ի՞նչ կը սպասենք բոլոր այն մարմիններէն որ զիրք
եւ յաւանութիւն ունին «Իբրովանն ազգին ծառայելու», Փա-
րիզի մինչեւ Մարսել: Եւ թող առաջին քայլերը անոնն թե-
մական խորհուրդը, Հ. Հ. Պատերազմութիւնը, Գաղթը, Յանձ-
նաժողովը, Բարեգործականը, Փարիզի եկեղեցին, կարմիր
կաշի, Տիկնացը, կամ Ազգային Միութիւնները: Մենք չու-
նինք առանձնապատու իրաւաստ մարմիններ, ինչպէս Աշխա-
տանքի նախարարութիւնը կամ Նահանգային, Քաղաքապետա-

Հաւատա՞նք թէ նշան պիտի տրուի ո՞ր եւ է տեղ մը...
Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ՕՐՈՒՆ ՀՈԳԵՐ

Գրոշակ խմբագրականի մը
մէջ վերաւերելով անցած տար-
ուան ազգային կեանքը, կ'ամ-
փոփէ այն գործնական հարցերը

Հայաստանի ստիժմաների ըն-
դարձակումը:
Հայ գաղթականութեան տե-
ղափոխումը Հայաստան կամ
Հայաստանին մերձակայ վայրեր-
ուր նա կարողանար իր անտե-
սական եւ ազգային-միակուծա-
յին նկարագրը պահել անա-
ղարտ:

Հայաստանի եւ գաղութային
յուժնեան միջեւ կառուցուած
չինական պարիսպների վերա-
ցումը եւ Մայր-Երկրի ու ար-
տաստիճանի իրարմիջակայ
գոն-
գուածների նիւթական եւ մտա-
ւոր ու բարոյական կենդանի
յարաբերութեան հաստատումը:

Գաղութային միութեան կազմա-
կերպումն ու համագաղութային
ընդհանուր կենտրոնի ստեղ-
ծումը, ինչպէս նաեւ անտեսա-
կան եւ իրական նոր դիրքերի
նաճումն ու ամրապնդումը:
Երբ սերունդի, երիտասարդու-
թեան հանրային քաղաքական
դատարարութիւններն ու կազ-
մակերպութիւնները երկրում եւ
արտաստիճանում:

Ռեզնէ կը գարկ տալ Հայաս-
տանի շինարարութեան ու բար-
գաւաճման եւ Հայաստանի ժո-
ղովրդի անտեսական ու մշա-
կութեան գարգացման:
Եւ իբրև 1926ի յատուկ ժա-
ւանգութիւն, յերակի երկրա-
շարժի պատճառով վաւանների
դարմարում եւ աւերած գաւ-
առի վերաշինութիւն:

ԻՆՉՈՒՄ ԿԵ ԽԱՐՈՒՆ

«Թան» ի թրքաւոր թղթա-
կցը, խօսելով քրտական ապա-
տարութեան պատճառներուն
վրայ, չարիքին միակ արեւադը
կը գտնէ աւատապետական (տե-
րէպէտի) կարգուարքին մէջ, ո-
րուն դէմ տարիներով արեւն
թակեցինք մենք:

— Հանրապետական կառա-
վարութիւնը իր գործը վերջա-
ցած չհամարեց շարժումը զու-
պելով: Կրննա՞ծ հանրային միա-
ձայն կարծիքին վրայ, որոշեց
անմիջապէս անհրաժեշտ միջոց-
ները մեղք աւելել, որպէս զի
յառաջիկային նման բերքուտու-
թիւններ չե՞ազնին:

Յիշելով հազարաւորներու
աքորը, կը շարունակէ:
— Այս կարգադրութիւնը նախ
աւժամտեց տարաբնուութեան
հանգամանք ունէր: Արդ, Ազգ-
ժողովը մտտերս օրինական եւ
տեւական ձեւ մը պիտի տայ
այդ աքորին: Օրինակովը
պիտի բացատրէ թէ ի՞նչ ձեռով
գեղացիները, որոնք ստրուկ էին
մինչեւ այսօր, տեղ պիտի գաւ-
նան քիւրտ գեղացիներուն հո-
ղին: Այս անօրինութիւնները մեծ
կարեւորութիւն ունին: Անոնք
պիտի դիւրացնեն ազգային մի-
ութիւնը: Եւ առաջին անգամ
ըլլալով, թերախտանք, Թուր-
քիոյ մէջ, իրպէս պիտի ազա-
տի ամեն աւատապետութեան,
կեդրոնական կառավարութեան
իշխանութեան տակ:

Կը սպաննեն, յետոյ կրակի
կուտան: — Կրննա՞յլք մօտ Ան-
ժէն դիւրին մէջ, նպարտաճատ
Արժանի բացակայութեան պա-
ստէն, մարդասպաններ կը մըտ-
նան ստեղծ եւ կը սպաննեն կիներ
ու աղջիկը, կը յափշտակեն 90
հազար քրտնք եւ մեկնէ: ա-
ռաջ, կրակի կուտան տունը:
Մոտիկներուն մէջն հանուած
են երկու ազանաւորներուն դիակ-
ները: Մարդասպանները չեն
բռնուած:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Նոր տարիները եւ ապրուստը Թուրքիոյ մէջ

Անցեալ ամիս էնկիւրիի ազգային ժողովին ներկայացուե-
ցան քանի մը օրինագիծեր, որով հարկային դրուիւնը նոր
փոփոխութեան կ'ենթարկուի եւ նոր հասոյթներ կը նախատե-
ուին, ինչպէս նաեւ հաւասարակշիւրու համար: Ասոնցմէ ամէնէն
կարեւորն էր ընդհանուր սպասուածի վրայ գրուած տուրքը, որ
արդէն սկսաւ գործադրուիլ: Այս տուրքին ենթակայ են մէկ
կողմէ այն բոլոր առարկաները, որոնք կը ծախուին աւելարա-
կան կամ ճարտարագործական ընդթ ունեցող ձեռնարկներու
մէջ, ինչպէս խնամք, վաճառատուն, գրասենեակ, քարահանք,
հանք, գործարան, աշխատանոց են., միւս կողմէ գրամատու-
նեւոր, ապահովագրական եւ փոխադրութեան ընկերութեանց,
յանձնակատարներու եւ միջնորդներու կատարած բոլոր գոր-
ծանութիւնները: Տուրքին սահն է 100ին 2ուկէս, որ կը
վճարուի՝ ամէն իրիկուն եղած գործանութեանց ընդհանուր
գումարին համապատասխան դրոշմաթուղթեր փակցնելով տ.
մարին վրայ: Յատկանշական կողմը սա՛ է որ այս տուրքը կը
վճարուի ամէն անգամ որ ապրանք մը տեղ կը փոխէ, օրինակ
մեծաքանակ ծախուցնել կէս-մեծաքանակի, այս վերջինէն փոք-
րաքանակ ծախուցնել, անկէջ ալ յաճախորդին ծախուած ատեն
ապրանք մը չորս անգամ տուրքի կ'ենթարկուի, այնպէս որ
ի վերջոյ 100ին 2ուկէսի տուրքը յաճախ 100ին 20 կ'ըլլայ:
Այս տուրքը միայն ներածութեան համար չէ, այլ եւ արտա-
ծուած ապրանքներն ալ ենթակայ են անոր:

Ինտ չգիտցուիլ թէ Թրանզիթի ձեռով եկած ապրանքներն
ալ այդ տուրքը պիտի վճարեն: Եթէ այո՛, այն ատեն իբրև
թրանզիթի կեդրոն Պոլսոյ դիրքը լրջօրէն պիտի խախտի:

Սպասուածի այս ընդհանուր տուրքէն զատ հաստատուեցաւ
նաեւ սպասուածի մասնաւոր տուրք մը, որուն ենթակայ են
բոլոր հանրային հաստատութիւնները, — կազինօ, պառ, ճաշա-
քան, սրճարան են. եւ որուն սահն է ընկերակի կամ ճաշի
գինին 100ին 10էն 30: Բերայի ճաշարանները, ուր աւելի շատ
կը յաճախեն օտարականները, տուրքը 100ին 30 է: Ճաշարանի
եւ սրճարանի տէրերը 100ին 20 աւելցուցին իրենց նախկին
գինները, քանի որ հիմա սպասուածի ընդհ. տուրքէն վերջ
աւելի սուղ կը գնեն իրենց նախախիւթերը: Այս տուրքերուն հետե-
ւանքն այն եղաւ որ մէկ օրէն միւսը գինները սղեցին. ճաշ մը,
որ երէկ 100 դրոշ կ'արժէր, այսօր 160ի բարձրացաւ, ու ճա-
շարաններու յաճախորդները պակսեցան:

Առողջութեան վրայ տուրք

Պոլսու հեռագիր մը կը հաղորդէ որ թուրք կառավարու-
թիւնը ներկայիս կ'ուսուցնուի Նոր ծրագրի մը, որուն հա-
մաձայն բացառիկ տուրք մը պիտի նշանակուի կատարելապէս
ատող մարդոց վրայ: Ամէն չափահաս, որ երեւոյթով ատող է
եւ ունի հիւանդութեան չի տառապիր, 100ին 20 լաւելուա-
ծական տուրք մը պիտի վճարէ: Այս ձեռով գանձուած զու-
մարները պիտի յատկացուին հիւանդներու եւ անկարներու
դարմանումին:

Մ. Նանակներու նոր տարիները

Ամերիկեան Մերկոյտը բուժարկեց նոր օրէնք մը տարե-
շափի (բօքայի) մասին, եւ նախագահ Քուլիճ մտադիր է շու-
տով հրատարակութեան տալ զայն, գործադրուելու համար
յառաջիկայ Յուլիս 1էն սկսեալ: Նոր օրէնքին համաձայն, գաղ-
թականներու տարեկան պիտի տրուին համաձայն «ազ-
գային ծառայութեան» եւ 1920ին Ամերիկա բնակող օտար
ազգերու թիւին հիման վրայ, մինչ նախապէս հաշիւը կ'ըլլար համա-
ձայն ծննդագրի 1880ի քանակին հիման վրայ:

Այս օրէնքէն ամէնէն աւելի կը վնասուին Գերմանները, ո-
րոնք այսուհետեւ ամէն տարի 23,428 հոգի միայն պիտի
կրնան մտցնել Միացեալ Նահանգները, փոխանակ հիմակուան
պէս 51,227 հոգի: Գերմանները մեծ մասահոգութեան մասնուած
են այս առթիւ, մասնաւոր իր անգործութիւնը հետզհետէ
կ'աճի երկրին մէջ: Միայն Պերլին մէջ վերջացող շարժումն
ընթացքին 279,000 անգործներու նպատակ տրուած է: Ասոնցմէ
շատեր զիմու՞մ կատարած են Ամերիկա երթալու եւ հոն գործ
գտնելու համար: Իսկ հիմա այդ գուռն ալ փակուած է այս
կերպով:

Միւս կողմէ նոր օրէնքէն կ'օգտուին կարգ մը ուրիշ ազ-
գեր: Այսպէս Անգլիա եւ Հիւս. Իրանտա փոխանակ 33,007ի
73039 հոգի պիտի կրնան զրկել Ամերիկա:

Նոր օրէնքին դէմ բողոք կայ ո՛չ միայն օտար երկիրներէ,
այլ նոյն իսկ Ամերիկացիներէն: Մերակայի ներգաղթի յանձ-
նաժողովին անդամները խնդրել քննելով այն եզրակացութեան
յանձնած են թէ անկարելի է գործարդել նոր օրէնքը, քանի որ
մեծ դժուարութիւններ կան «ազգային ծառայութեան» ճշտելու հա-
մար:

Ուաշինկթընէն հեռագիր մը այս լուրերը հաղորդելով կ'ա-
ւելցնէ թէ հաւանաբար նախագահ Քուլիճ չգործադրէ նոր օ-
րէնքը:

ԶՈՐԵՔՇԱԲԻ

Ինչպէս գրած էինք, ասովա-
վար գործիչ եւ Սեւանիկի Յօկի
քարտուղար Գ. Արսէն Մուժաֆ-
եան շարժանքն է ի վեր մերկա-
ցումներ կը կատարէ իր ընկեր-
ներու քաջագործութեանց մա-
սին: Իր վերջին պատմութիւնը
կը վերաբերի Զէրէգներու ծա-
նօծ հարցին, թէ ի՞նչպէս Զօ.
կին ներկայացուցիչները 1925ի
ներգաղթին ժամանակ, իւրոտ
սակարկութեան մը շնորհիւ,
հայ գաղթականներուն տեղ
Զէրէգները զրկեցին Հայաստան:
Յօկի Սեւանիկի մարդիկը, Աշոտ
Արշակունի եւ ինկերութիւն, այս
անպարտկելի գայնակութիւնն
ալ բարեկեցիկ շօկերուն մտղե-
րուն վրայ: Սակայն, յետոյ, ոչ
որ ուզեց մեղադրեալները մաք-
րագործել եւ թոյլ տրուեցաւ որ
գլխաւոր «սքեմար»ը, Աշոտ Ար-
շակունի, հայ գաղթականին
երկիր դառնալու իրաւունքը
Զէրէգներուն ծախելէ ետք, Հա-
յաստան մեկնող «թարաւմարտ»
նաւով վերա վարէ նշանակուի
եւ երկուսը երեսու:

ԶԵՐԵԳՆԵՐԸ

ԶԵՐԵԳՆԵՐԸ ԵՒ ԳՈՐԾՈՒԿՆԵՐԸ
Հալպէս կը հաղորդեն թէ
ճիրակի աղետալներուն օգնու-
թեան նպատակով, Համագային
Մարմին մը կազմուած համար
հրաւեր զրկուած էր բոլոր կազ-
մակերպութիւններուն: Բողոքա-
կան եւ կամոյթիկ յարանուանու-
թեանց ալ գրուած է որ զրկու-
ն իրենց ներկայացուցիչները: Բայց
միայն կամոյթիկները չեն պա-
տասխանած հրաւերին, նոյնիսկ
«այօթ»-ի կենտրոնը են գոր-
ծը: Ու մարմինը հազիւ թէ 100
թրքական ֆլուզն ոսկի կրցած է
հանգանակել:

ՖՐԱՆՍԱՅԻ

ՏՆՈՒՆԴՆԵՐՆ ՈՒ ՍԱՇԵՐԸ

Աշխատանքի նախարարու-
թիւնը հրատարակեց Ժրանայի
ընտելութեան (90 տարեան)
1926 և 1925 տարիներու եր-
րորդ եռամսեային վիճակագրու-
թիւնը (Առաջին Թիւերը 1926ի,
երկրորդները 1925ի կը պատկա-
նին):

Ամուսնութիւն 1926ին 82,311,
1925ին 85,014, Ամուսնալու-
ծում 5,034, 4999, ողջ ծնած
երակները 190,712, 190,197,
մեռած ծնած 7,213, 7,367, մե-
ռած՝ դեռ 1 տարեկան չեղած
23,937, 17,007, մեռած՝ մէկէ
աւելի տարեկան 136,464,
134,275: Մեռածներու ընդհ.
գումարը 160,901, 151,282:
Գրանցներու աւելին՝ 28,811,
38,910:

Այսպէս, 1926ի երրորդ ե-
ռամսեային ծնունդները աւելի
պակաս են (9100) քան 1925ի
երրորդ եռամսեային ծնունդ-
ները:

Սեւանիկի հայ բողոքական
համայնքը, պատկառած է, իր-
բեւ հետեւանք ներքին պայքար-
ներու: Պառակախները «Բեռնա-
նիս» անունով նոր եկեղեցի մը
հիմնած են: Կը հիւսուտեն թէ
պառակախները արդիւնք է քա-
ղաքական դիտումներու, եւ յե-
լանիկի տիրապետչակ շօկն ալ
պարճանքի բաժին մը ունի այս
«շինարարական» գործին վրայ:

ԱՆՍԱԿԻ ԶԵՐԵԳՆԵՐԸ
ՄԻՋ.— Գանատայի Կոնստանտին
քաղաքին սինեմային մէջ արաս-
փելի հրդեհ մը ծագելով, հա-
լուր հոգի մասնուան պատճառ
եղաւ, մեղուող փլուս եւ բազու-
թիւնը խուճապի մասնուեցաւ:
76 հոգի ալ վիրաւորուեցան
ծանր կերպով: Զոյները ընդհան-
րապէս պատանիներ եւ երիտա-
սարգ աղջիկներ են:

ՍԻՆԵՄԱՅԻ ՆՈՒ ԿՈՆՍՏԱՆԿԻՆ
ՍԻՆԵՄԱՅԻ ՆՈՒ ԿՈՆՍՏԱՆԿԻՆ
ՍԻՆԵՄԱՅԻ ՆՈՒ ԿՈՆՍՏԱՆԿԻՆ

ՍԻՆԵՄԱՅԻ ՆՈՒ ԿՈՆՍՏԱՆԿԻՆ
ՍԻՆԵՄԱՅԻ ՆՈՒ ԿՈՆՍՏԱՆԿԻՆ
ՍԻՆԵՄԱՅԻ ՆՈՒ ԿՈՆՍՏԱՆԿԻՆ

ՍԻՆԵՄԱՅԻ ՆՈՒ ԿՈՆՍՏԱՆԿԻՆ
ՍԻՆԵՄԱՅԻ ՆՈՒ ԿՈՆՍՏԱՆԿԻՆ
ՍԻՆԵՄԱՅԻ ՆՈՒ ԿՈՆՍՏԱՆԿԻՆ

ՍԻՆԵՄԱՅԻ ՆՈՒ ԿՈՆՍՏԱՆԿԻՆ
ՍԻՆԵՄԱՅԻ ՆՈՒ ԿՈՆՍՏԱՆԿԻՆ
ՍԻՆԵՄԱՅԻ ՆՈՒ ԿՈՆՍՏԱՆԿԻՆ

ՍԻՆԵՄԱՅԻ ՆՈՒ ԿՈՆՍՏԱՆԿԻՆ
ՍԻՆԵՄԱՅԻ ՆՈՒ ԿՈՆՍՏԱՆԿԻՆ
ՍԻՆԵՄԱՅԻ ՆՈՒ ԿՈՆՍՏԱՆԿԻՆ

ՍԻՆԵՄԱՅԻ ՆՈՒ ԿՈՆՍՏԱՆԿԻՆ
ՍԻՆԵՄԱՅԻ ՆՈՒ ԿՈՆՍՏԱՆԿԻՆ
ՍԻՆԵՄԱՅԻ ՆՈՒ ԿՈՆՍՏԱՆԿԻՆ

ՍԻՆԵՄԱՅԻ ՆՈՒ ԿՈՆՍՏԱՆԿԻՆ

Պիւն չհաշուած Մոլին շրջակայ
էրկերով: Արևադարձի մէջ շա-
րքեր կը կարգան Արևադարձին ա-
ւելի մեծ թիւը, բայց մնացած քա-
նի մը ազդերն ալ Արևադարձի
հետ հաշուելով, աւելի են շա-
րքերէն:

Արևադարձի 1925ի բերքի
տարին տուա մ'օտաւորապէս մէկ
միլիոն փութ ծխախոտ՝ զանազան
տեսակի, որուն կէս միլիոնը տուն
շաշերով (փութը միջին հաշուով
50 րբ. կ'արժէ): Չնայած այս
հանգամանքին, Արևադարձի հա-
յու թիւերը տարուայ 8-10 ամիս-
ներու ընթացքին զբաժի երես չի
տեսներ, որովհետեւ պետութիւնը
այդ ամիսներուն հազար կրնայ
հասնել ծխախոտը, որմէ յետոյ
հիսնայն կը հասուցանէ փոխար-
նէքը: Հայերու տնտեսական ու-
նեղ դիրքին շնորհիւ, տիրողները
ու մասնաւորաբար Արևադարձի
շաշերու կատարի թշնամիներ են,
որոնք այն պատճառով որ Հայերը
անտեսապէս ուժեղ են, ալ որով-
հետեւ մէկ—երկու տարիէն հայ-
կական ինքնավարութեան հարց
պիտի բարձրանայ Արևադարձի
մէջ:

Ինչէն կուգայ այդ վարը
նշագէտ ըսինք, այս երկիրն
Բել գրողները, Յոյները, Թուր-
քերը եւ Ռուսները շնչին թիւ կը
կարգեն շաշերու դէմ՝ առանձին
առանձին: Արևադարձի իրենց հա-
յուարեան կենցաղին շնորհիւ կ'ա-
րժանանան 40—45 տարեկան
հասակին Այս երեւոյթի հետե-
ւում, որով Արևադարձի բանի մը
տարի յետոյ կը գտնան շնչին
խորամանութիւն համեմատած
շաշերու հետ, որոնք կ'ամուս-
անան 16—20 տարեկանին եւ
ուս կ'աճին: Արևադարձի հայկ-
իւրերուն մէջ կան տասնեակ
հարիւր, որոնք 40 տարեկան
կան եւ 7 տղայ ունին: Երեւի
ամբողջ հայ մայրերը աղջիկ չեն
ունիր կամ քիչ կը ծնին: Այս
պատճառով ալ զիստ մեծ պատե-
րագէտ առաջ խումբերով մարդիկ
կ'երթան զարարող, այնտեղէն
կ'ընդունեն համար:

Ահա թէ ինչու շաշերը Ար-
ևադարձի մէջ կ'անարգուն Ար-
ևադարձին եւ անոնց տեղ իշխա-
նութեան զուրկ կանգնած եկեալ
Ռուսներն:

Եւրաքանդակը Արևադարձի
ըլլալ իսկ 20 տուն, ունի դպրոց,
միջնակարգ հայկ. խոշոր գիւղերու
մէջ պետական դպրոց չէք կրնար
գտնել:

Ամբողջ Արևադարձի մէջ
հայկական գիւղերէն Մարաշ,
Զիլիկա, Լարբա եւ Արաբ գիւ-
ղերու դպրոցներն են, որ միայն
կրնան կանոնաւորութիւնը ստա-
նալ: 30—40ական սուրբ ուժեղ կը
ստանան պետութեան, շնայած, որ
7—8 ուսուցիչներ կ'ապահան ալ
գիւղերէն ամէն մէկը: Արևադար-
ձի մէջ:

Տայ գիւղացիները դրամական զոհո-
ղութեան առջեւ կանգ չառնելով
իր գիւղին մէջ կը պահէ դպրոց՝
քանի մը ուսուցիչներով: Օրինակ՝
80—100 տունէ բաղկացած Տայ
գիւղ մը տարեկան դպրոցական
ծախք ունի 5—6 հազար սոկի
բարձր, առանց պետութեան կո-
պէի ստանալու: Պետութիւնը ոչ
միայն բան չի տար գիւղի կրթա-
կան գործին, ալ եւ գիւղացիները
պարտաւոր են իրենց վարձած ու-
սուցիչներու ուժեղի հարկերն
18ը յանձնել պետական գանձը իր-
բեւ կրթական աշխատանքներ
վարձող համայնք:

Գեո աւելին, պետութիւնը
սահմանած է որոշ չափ, եւ գիւ-
ղացին այդ չափէն աւելի ուժեղ
տարու իրաւունք չունի: Այդ չափը
հետեւեալն է. կրն ուսուցիչը փոր-
ձառութիւն չունի, ամսական 45—
50 ուրբով պիտի ստանայ: Երբ
կրնք տարուայ փորձառութիւն
ունի 50—60 ուրբով իսկ եթէ
բարձրագոյն կրթութիւն ունի
պիտի ստանայ 70 ուրբով:

Այդ պայմաններով ոչ մէկ
ուսուցիչ յանձն կ'անէ Արևադար-
ձի մէջ, որով Արևադարձի դպրոց-
ները կամ կը մնան առանց ու-
սուցիչի եւ կամ ստիպուած են
հրաւիրել անկարող ուսուցիչներ:
Կառավարութեան ուղղած ալ
այդ է:

**ՅԱՌԱՋ, Ի
ՆՈՐ ԹԵՐԹՈՆԸ**

Երկու օրէն կը սկսիք հրա-
տարակի մը նոր թերթ՝ ՍՍՍՍ, արաբական
կենտրոն: Եւրոպայի իմ
գունաւոր, մեր գիւղի սերունդն
պէս անուշ հիօղներով իմ
է, ՍՍՍՍ-ի ՍՍՍՍ սիրային եր-
գերով, արաբական բարբերու եւ
միջնակարգ պատերազմներու
նկարագրութեամբ հարուստ ու
հետաքրքրական:

ՀԱՐՍՆԻՔԷՆ ԱՌԱՋ գեղեցիկ
վիպակ մըն է, որ մեզի կը յիշե-
ցնէ մեր հայրենի գուլալ կր-
կիւնը, մեր հարսնիքներուն եր-
բայուն ու խօսքերը, գէնքի մեր
գիւղական հերոսները:

Կարդացէք զայն, ուրբան օր,
ծեր ՀԱՐՍՆԻՔԷՆ ԱՌԱՋ:

Հիմնական թագաւորութիւնն
ալ մտած է թղթատարական
միութեան մէջ, որով ասիկ
վերջ յիշեալ կրկին ալ պիտի
ունենայ թղթատարական ա-
ռանձին վարչութիւն մը, որուն
կեդրոնը պիտի ըլլայ Մէքքէ:
Միջին հիման հիմնադր եղևու-
տանի կապուած էր: Հիմնադր
դրոշմով թղթատարութիւնը զրուշով եւ
փարայով պիտի ըլլան:

**ԳՈՐԾԱՋՐԿՈՒԹԵԱՆ
ՏԱԳՆԱՊԸ**

ՊԱՏԱՍԻԱՆ «ՅԱՌԱՋ»-Ի ՀԱՐՍԱՐՆԻՔԷՆ
49.— ԱՆԻՔԷՆ (կրկին)
Գործադրութիւնը սաստկա-
ցաւ այս շրջանին մէջ: Շատ մը
մասն դարձան զբիթէ փա-
կեցին իրենց դուռները: Գու-
պայի գործարանը որ անցեալ
անգամ զեռ կանոնաւոր կը գոր-
ծէր, այս անգամ ուրիշ կար-
գադրութիւն բրա: 21 արձակած
իր գործարանէն, բայց
փոխանակ օրովարձ 15-18 ֆր-
վարկու, 6-7 ֆրանք միայն
վճարելով չարանք կ'աշխատե-
ցնէ, զորոնքն ալ ծանրացնելով:
Որով գրեթէ ձրի կ'աշխատին
բանտարանները: 150ի մօտ հայ
տիկներն կան այս գործին
մէջ:

S. M. Clichy գործարանը որ
քանի մը ընկերութիւններու
ձեռքն է վերջերս արձակեց
օտար բանտարան 100ի 70ը:
Ներկայիս միայն Սիմոնիէն
ճեղք կը գործէ, առանց խմբո-
վին զորոն հանելու բանտարանը:
Անկարելի է դուրսէն գործ
գտնել: Սրճարանի կեանքը եւ
թղթատար ժամանց դարձած
են գործադրութիւնն համար:

Կառավարութիւնը արձանա-
դրած է անգործները եւ կը յու-
սանք որ հոնք մը գրամ վճարէ:
Ինքնութեան թողնելու նոր
սակը (375 ֆրանք) անուսուցիչ-
ութեան մասնած է հայ գործա-
ւորները, մասնաւոր այս անգոր-
ծութեան տագնապին առնել:

Շերակի աղէտահալներուն օգ-
նելու համար Ազգային Միու-
թիւնը լամա աշխատութեամբ
ժողովը մօտ 2500 ֆրանք որ
ժամանակին դրկեց «Յառաջ»-ի,
իսկ է. Յ. Դ. «Ետագոյն» խումբի
ընկերները յանձն առին ամէն
տեսակ օժանդակութիւն եւ
Յանձնախումբի մը միջոցաւ ե-
րեք հակ հագուստ հաւաքելով
դրկեցին Երազը. Օգնութեան
Յանձնախումբին: Ու զիս կը
չարունակեն գործել: Մեր վի-
ճակը ալ աւելի լաւ չէ քան Շի-
րակի աղէտահալներուն կայո-
թիւնը: Գոնէ անոնց օգնող կար,
իսկ մեզի...:

Արամ Սէֆեր
Պարող միբրոպներ.— Անա-
տուրի թուրք թերթերը կը դան-
գատին պարի ծայրայեղութիւն
ներուն մասին, որոնք համաճա-
րակ դարձած են դաւաճողներուն
մէջ: Մասնաւորաբար Առանայի
պարարձաններուն մէջ անքան
տեղ տեսարաններ կը պարզու-
նին, որ զգուսանք կը պատճա-
ռեն Շատ մը պարուսիներ, ի-
րենց ճերմակ սրունքները կը
խաղցեն զինտիներուն սոպէս:
Թուրք թերթերը կը թիւադրեն
մաքրել այս «միբրոպները»:
Հրկեք Հայոց թաղին մէջ.—
Տիւնովէքայի Հայոց թաղին մէջ
հրկեք ծագած եւ երկու տունէ
միմիր դարձած են: Վնասը 300-
000 արախմի կը հասնի:

**ԲԱՂԱՔԱՅԻՆԱԿԱՆ ՏՈՒՐՔԸ
ԻՆԻՐՈՒԹԵԱՆ ԹՈՂԹԸ**

(ՆՈՒՍԱՐԱՆՈՒԹԻՒՆ ՄԸ)
Մեր ընթերցողներէն շատեր,
մանաւոր գաւառներէն, կը
հարցնեն մեզի թէ ինչ է 40
ֆրանքի այն տուրքը, որ կը
գանձուի իրենցմէ եւ թէ ինչ-
նովեան թուրք ստանալու
կամ նորոգելու համար քանի՞
ֆրանք պիտի վճարեն:

Ժամանակին գրած ենք,
դարձեալ կը յիշեցնենք որ վե-
րոյնչեալ 40 ֆրանքը բաղկացի-
կան տուրքն է (taxe civique),
զոր քրտնաւ բնակող ամէն չա-
փայն, քրտնացի թէ օտար,
պարտաւոր է վճարելու, համա-
մայն 1926ի ելուտակն օրէնքին:
Այս տուրքը միայն մէկ տարուան
համար նշանակուած էր, ելուտա-
ցոյցին բացը գոցելու համար:
Ուստի անոնք որ արդէն մէկ
անգամ վճարած են անցած
տարի, այս տարի կրկին չպիտի
վճարեն: Իսկ չվճարողները բնա-
կանաբար պէտք է հատուցանեն
այդ պարտքը, երբ հաւաքիչը կը
պահանջէ:

Գաղով ինքնութեան թուրքին,
այս մասին տակաւին նորու-
թիւն չկայ: Պատկան նախարա-
րութիւնները դեռ չեն ձեռնած
«վարձու աշխատութիւն» (tra-
vailleur salariée) բառին իմաս-
տը, այնպէս որ առանց աշ-
խատանքի պայմանագրութեան
կէտէ հայ բանտարանին համար
ասիկ 375 ֆրանք է դեռ:

Հին ինքնութեան թուրքերը
արժէք ունին միջին Եւրոպայի
վերջը: Մինչեւ այն ատեն կը
յուսացուի որ նախարարական
հրահանգը հրատարակուի:
«Ընթերցող մը կը գրէ թէ իր
բնակած քաղաքին մէջ ինքնու-
թեան թուրքի համար օտարա-
կաններու մէկ մասէն 40 ֆրանք
կ'ուզեն, ուրիշներէն 375, իսկ ամ-
ուրիշներէն 80 ֆրանք:

**ԻՆՉՊԻՐ ԺԱՄԱՆԱԿ
ԿԱՆՅՐԵՆԷՆԻ ՄՈՒՍՈՒՆԻՆԻ**

Մուսուլման անբնիկեան թըղ-
թակիցի մը հետեւեալ տեղե-
կութիւնները տուած է իր ներ-
քին կեանքի մասին.—
— Անա՛ թէ ինչպէս կը բաժ-
նի ժամանակը:
Օրական մէկ ժամ գրօսանքի
կը լատկացնեմ, եթէր ժամ գր-
նի եւ 14—16 ժամ աշխատանքի:
Օրական քանի մը վարկեան
միայն կը յառկայեմ ճաշերու
որոնք ինձի համար երկրորդա-
կան դրացուներ են:
«Ստիպուած եմ գրօսանքի-
քան ընտրել արնպիտի բանիքն,
որոնք կընան ինձի օղնէ աշ-
խատանքի մէջ, կամ աշխա-
տանքի ուժերս աւելցնել: Անա
թէ ինչու ազատ ժամերս մար-
գանք կ'ընեն: Մարդկանք ա-
տողարար է մարմինի եւ մտքի:
Չանպահան մարդկանքի փորձած
եմ, օրինակ շատ կը սիրեմ սու-
սերամարտը, որ խիստ կը յուզէ
զիս, պողպատի շաշիւնը լսելով

շատ կը խոսիմ: Ու կ'ըսեն թէ
սուսերամարտի մէջ շատ ճար-
տար եմ:

«Կը սիրեմ նաեւ կոփամար-
տը, առիկա «սոնական արուստ»
մըն է: Եթէ ազատ օդի մէջ
մարդանք ընկու ժամանակ ու-
նենայի, հաճոյքով պիտի խա-
ղայի կօշի, թէնիս, ֆուլթայ:
Սակայն ամէնէն աւելի սիրածս
եւ ամէնէն շատ իմ խառնուած-
քիս յարմարող մարդանքը ձի
նստիլն է: Մանկութիւնէս ի վեր
կը պաշտեմ ձիերը: Առաջին
անգամ ձի նստայ հինգ տարե-
կանիս: Հիմա ախտոյս մէջ վեց
ձի ունիմ, որոնց չորսը արաբա-
կան, նուիրուած արաբ ցեղա-
պետներու կողմէ: Միւս երկուքը
խառնական են եւ ասոնք է որ
աւելի շատ կը սիրեմ:

«Ամէն օր մէկ ժամ ձիու
վրայ կ'անցընեմ ու առիկա կը
պահէ անողջութիւնս եւ կորով:
Անոնք որ ձիմարդկով կը պատ-
մեն թէ ես հիւանդակալ եմ, թող
զան տեսնեն ամէն տուտու ար-
շաւելս Կեսարիներու ճամբէն
հոռիական դաշտը տանող
ճամբուն վրայ:»

ՕՐՈՒԱՆ ԴԵՊՔԵՐԸ

Լեջ ՄԸ ԿՐԻԿ ԿԸ ՅԱՍԻՒ
Քուլայի մայրաքաղաքին մէջ
ծերբակալուած է լեյ մը, Ռու-
զանքի, որ կնիկ կը ծախէր:
Այս տարօրինակ վաճառա-
կանը ծանրելի գուժարի մը
փոխարէն կնիկ կը հայնթայնէր:
Իր մէկ հայրենակիցին կնիկ մը
ծախած է 3000 տողարի, եւ 2000
տողարի՝ վիէննացի աղուր կա-
րուի մը.— «գոհա՛ր մը, պա-
կիցիցի հարուստի մը: Խափշի-
կի մը 2000 տողարի փոխարէն
ուրիշ կնի մը: Տակաւին նոր
պայմանագրութիւններ ալ ու-
նէր, հայնթայնելու համար 20,000
տողարի կնիք, շէկ, եւ հայի 24
գարուն տեսած: Քուլայի ու-
տիկանութիւնը ձերբակալած է
կնիկայ «վաճառական», որ բան-
տին մէջ հիմակ իրեն համար
անգամ կնիկ չունի:

Հայ գողերու ձերբակալու-
թիւն.— Յունական թերթերը կը
գրեն թէ Սելանիկի մէջ ձերբա-
կալուած է գողերու խմբակ մը,
որուն անդամներն են երեք Հա-
յի եւ երկու Յոյներ: Հրատարակու-
ն է Հայի Խօրօզեան, որ, համա-
ձայն իր յայտարարութիւննե-
րուն, Պոսեյի է, ամուրը, 34
տարեկան Այս «ընկերութիւնը»
զեռ հազար կըրցած է քանի մը
հոգի կեղեկ: Սակայն, ինչպէս
խտատվանած են, ծրարած էին
այն հարուստի մը վերջ ուրիշ,
ուրիշի մըն ալ գուլալ թոցնել
պաշտարարու համար անոնց հա-
րատութիւնը: Իրբեւ թէ պատ-
րաստուած ցանկի մը վրայ պի-
տի սպաննեն կողմ շատ մը մար-
դիկ:

Վերջերս Անգլիոյ մէջ «Սպ-
րիկան սէք» անուն շարժանկա-
րի մը մէջ զլիսուար դեր խա-
ղաց (ժէ, զարու մարքի մը):
Յատուկապ Մայսիկ սկսեալ
թիւթեւ դերեր պիտի խաղայ
Փարիզի մեծ թատրոնի մը մէջ:
«Ես ո՛վ եմ».— Պոսեյի տղաք
խաղ մը ունին: Յանկարծ ետեւ
լսող կուզան աչքերը կը խփեն
եւ կը հարցնեն. «Ես ո՞վ եմ»,
թիւթիւթի մէջ ալ զող մը այդ
ձեւով գործ տեսնել աւելի յար-
մար դասեր է: Հարուստի մը ե-
տեւէն ձեռք կըկցուցեր աշ-
քերն է խփել: Հարուցներ է.
«Ես ո՞վ եմ»: Հարուստը չէ
ճանչցել: Երբ անմասթը հեռա-
ցեր է, հարուստին գրպանն ալ
միասին քալեր է:

ՅԱՌԱՋ, Ի ԹԵՐԹՈՆԸ

Վերջապէս մտնեցաւ, լեւ-
թեւորէն լեւեւս բռնեց եւ մնաց
խուճրէն մէջ: Եւրապ մը շուղեղ-
նի իրեն: Յակոբ անյայտօրէն
շտաներու կուտար, կ'անգիտանար
անոր դուրսութիւնը խօսակցութիւնը
կը շարունակէր. նոր մարդիկ եւ
աղջիկներ կուգային ծանօթանալու
Յակոբին հետ եւ շնորհատրելու
ղնէր: Մեր դասընթացքին պիւ-
նէքացի աղջիկ մը որ երգչուհի
էր եւ այդ օրը մեծ յաջողու-
թեամբ երգած անկեղծօրէն կ'ը-
սէր որ «Թերեւս համարձակու-
թիւն պիտի ըլլայ իմ կողմէս,
բայց ես Մենաբոսի քոնտրոլման
լուծ եմ նաեւ ձագ թուրքոյին
կողմէ եւ հաստատեցէք ինձի այս-
քան չեմ սպաւորուած»:
Պատասխանը եւ տուի.
— Ի՛նչ օրերդ, երբեմն կեան-

քին տուած շեշտը աւելի հզօր է
քան արուեստի ո եւ է կատարե-
լութիւն, ինչպէս թուրքոյինը:
— Չեղ լաւ չհասկցայ ըսաւ
երգչուհին սիրտի:
Նուարդին ձեռքը լեւեւս վը-
րայ կ'ընէր մը ունեցաւ: Խօսակ-
ցութիւնը ա յայկա լեւեւս օրէն
խանդավառ կը շարունակէր: Ռ-
մանք կը մեկնէին, նորիկ կու-
գային. երբ յանկարծ, Նուարդ
աւելի երկար չկարենալով դիմա-
նալ, հայ յերբէն բարկացաւ եւ գրե-
թէ լացակոծ.
— Պարոն Յակոբ, ձեզի բան
մը պիտի ըսեմ:
Յակոբ միշտ իր անտարբերի
գերին մէջ՝
— Խեղբո՛ւր, բուս չափէն ա-
ւելի պաշտօնական:
— Առանձին, շեշտեց Նուարդ:

— Կը գործացնէք զիս, օ-
րերդ:
Ճշմարիտ վերջ մը դեմքին
վրայ եւ աչքերը արտասուքով
պղտորած՝ Նուարդ այս անգամ
գործած ինձի եւ աղաչական՝
— Երբեք, Երբեք, ըս-
տաւ լեւեւ աւելի սեղմելով:
— Յակոբ, ըսի, ուրեմն չեն
ուղեր Նուարդը լսել, այնպիսի
շեշտով մը որ Յակոբ առիթ մը,
չգտնուած առիթ մը կորսնցնելու
սարսափը ձայնին մէջ:
— Ե՛ս, ինչպէս չէ, պատաս-
խանեց եւ փութկոտութեամբ
ձեռքով ցոյց տուաւ սննեակին
այն գուլալ որ պարտէր կ'առաջ-
նորդէր: Նուարդ յատարագաւ
բայց դուրս կ'ընկուր զգաց Յուն-
ուարի շար գուրտը որ մինչեւ ու-
կարը անխտրթի մը մէջ լեւ-
փանցեց: Մարտակէն շրթներով,
— Իպէ մը սպանեցէք ինձի,
ըսաւ մեղծօրէն, երթամ վերար-
կուս հագնիմ:
Յակոբ տեսնողին վիճակի

մէջ էր: Տեսաւ անոր կապուտած
շրթները շրթներուն եւ ախն-
ջին քովի սեւ աղուամազերը որ
կը գողողային դուռնա երեսին
վրայ: Իսկ մը որ ստացուող կըր-
նար քառորդ ժամէն մեռնէր:
Նոր ա յիման ա այդ իրարանցու-
մը, այդ տագնապը: Այդ քան
զիւրբակ... սիրտը պատուա պա-
տաւ եղաւ: Չըջաց քիչ առաջուայ
իր դաժանութիւնը:
Մոռցած էր իր տառապանքը:
Մոռցած էր իր ձիւնը լքուածին
մէջ եւ ոտքերուն տակ: Հապա
այդպէս է: Չուրթակը, ջուրակը...
Ըսել է լեւեւ ինչու ազգեւ չգիտնար...
հայ հայ: Ի Տարիէ. շատ ասնել չկայ,
զեռ ժամ մը առաջ, աւելի ան-
ձեռնմտելի էր եւ գաժան քան
լէնկիթմորի սիգառէմ՝ նոյնը:
Սիրտ մըն ալ ձգուած. մտի կը-
տար մըն ալ... Ընչուշա, արիւր էր
լեւաւորումը չի փոխեր ատոր հա-
մար, ոչ ալ Նուարդ իր ճամբան:
Իսկ զարհուրեցն հոն է որ ա-

գտնուեալ համար այդ մտի կոտ-
րին անձկութեան, ան պիտի ծա-
ռանար անգամ՝ արեւը կեցնելու:
Այդ էր ճշմարտութիւնը որ իրենն
էր: Եւ այդ ճշմարտութիւնը այն-
քան յարգելի էր, այնքան սուրբ
որքան ուրիշ մը: Եւ քանի որ ա-
մէն մարդ ունի այդ մտի կոտորը,
ինչպէս է որ կարեկցութիւնը, գոնէ
թմրեցնելու փափկութիւնները
աւելի հազուադէպ են քան Ե-
տղայոյց ա յասեղի կլիմային մէջ:
Չուրթակը, հայ, ջուրակը... Շատ
լաւ հիմա ալ կարգը իրենն է: Ռ-
րովհետեւ հասակը մտա մը կարծ
է, որովհետեւ դեմքը կին աղոց
փայլը չունի, որովհետեւ ոչ «սու-
քիկ» ունի իր վրայ ոչ ալ օժա-
նելիք իր մազերուն. ըսել է բոլո-
րէն ալ պիտի կոխեն ու անցնին,
պիտի կոխեն ու անցնին իր վրայ:
Բայց կեցիք, հոգ կեցիք: Այդ-
պէս ալ պէտք է, հապա ինչ, Նուար
վաշխուհ հազուա մը պիտի մատ-
նէր ճաշակի ներքին նրբացում:

**ԵՂՐԱՅՐԱԿԱՆ
ՕԳՆՈՒԹԻՒՆ
ՑԻՐԱԿԻ ԶՈՅՐՈՒՆ
(ՅԱՌԱՋ, Ի ՄԻՋՈՑԱԻ)**

ՅՈՒՐԵՆԵՐԻՆ
3 ամս. 6 ամս. 8 ամս.
Տարեկան 35 ֆ. 70 ֆ. 140 ֆ.

"HARATCH"

Խմբագիր՝ ՇԱՎԱՐՇ ՄԻՍԱԿՅԱՆ
Directeur-Propriétaire : SCHAVARSCH MISSAKIAN
Rédaction & Administration : 208 bis, Rue Lafayette - PARIS (10e)

Հին ԳԵՄԱԲԹԻ
13
ՅՈՒՆԻՈՒԱՐ
1927
13 JANVIER 1927

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍԲ

“ԻՇԽԻՒՆ՝ ԲՐԻՏԱՆԻԱ”, ԵՒ ՍԱԿԱՅՆ...

Իր ժամանակակից պատմության մեջ մեծագույն ցնցումն է որ կը կրէ Մեծն Բրիտանիան:

Այն որուն արեւը երբեք մարը չէր մաներ, եւ որ, դարերէ ի վեր, վարժուած է «Rule Britannia!» երգելու (Իշխէ՛, Բրիտանիա), տազնապէ՛ տազնապէ՛ թաւալի Մեծ Պատերազմէն ի վեր: Եւ ամէն անգամ, քիչ մը աւելի կ'ամփոփուի իր անմատչելի խաւարներուն հետեւը, աւելի կը թանձրացնէ իր մարտանաւերուն շողին:

Ամբոխավարութիւն պիտի ըլլար ըսել թէ հիմքէն սարած է մեր օրերու այս վիթխարի կայսրութիւնը: Բայց, անժխտելի է անոր ազդեցութեան, անարեւելիչ հմայքին տկարացումը: Յետադարձ շարժում մը կը տեսնուի ամէն ճակատի վրայ: Ասոր առաջին արտայայտութիւնն էր բրիտանական զօրքին հետադարձ կողմակաշն, 1919ին, եւ յետոյ Պոլսէն, 1923ին: Եւ եթէ մնացին Պաղեստինի եւ Միջագետքի մէջ, այդ ալ արդիւնք է յատուկ ծրագրի մը, որ ամէն տեղ չեն կրնար գործարկել:

Բազմազան են այս նոր երեւոյթի պատճառները: Կան եւ՝ քաղաքական եւ՝ ընկերային ազդակներ, որոնք հաւատարմապէս կը կաշկանդեն ձեռքերն ու ոտքերը: Տեսնուողն ալ աշխարհակալութեան խորոզմար միշտ սուր է, եւ չընկրկիր ո՛ր եւ է խոչընդոտի առջև, բայց աւելի դանդաղ եւ զգոյշ կը գործէ:

Ընկերային տեսակէտէն, դարերէ ի վեր խորունկ վէճերը ունի Մեծն Բրիտանիան: Թէեւ թունդ պահպանողական եւ ազնուապետական, բայց իրրեւ ճարտարագործական երկիր, միշտ կը գտնուի զարհուրելի սպառնալիքի մը առջև: Աշխատաւորական հակա կը քաջակամ բանակ մը օրէ օր աւելի համարձակ եւ չարաշուք նայուածքներ կ'արձակէ պատմէջին բարձունքէն: Ամէն արտաքին զօժուարութիւն խորապէս կ'ազդէ ներքին կեանքին վրայ: Ոչ մէկ ատեն կայսրութեան վարիչները այնքան ակնածանցով կ'ունկնդրեն այդ հոսանքին ելեւէջներուն որքան այսօր: Եւ այդ յորձանքն է որ յաճախ նահանջի ճամբաներ կը ցուցնէ դիւանագիտութեան:

Միւս կողմէ, արթնցած են Անգլոյ զաղթապետութիւնները, դասական բառով՝ «Տոմիններն»: Իւրաքանչիւր կայսերական խորհրդատուով, անոնք նոր անակնկալ մը կը ներկայացնեն, պահանջելով իրաւունքներու ընդլայնում կամ պարտականութեան եւ պատասխանատուութեան կրճատում: Քանաւտա, Աւստրալիա, նոր Զելանտա կամ Հարաւ. Աֆրիկէ այլևս իրրեւ պատգամ չեն լսել Լոնտոնէն հասած ամէն հրահանգ: Լոյտ ձօժձ չկրցաւ համոզել զաղթելիները, նոր զինուոր հաւաքելու եւ թուրքերոյ դէմ պատերազմը շարունակելու համար (1922): Եւ անկէ ի վեր, ոչ միայն իր թեւերը ամփոփեց, այլ եւ հարկադրուած է միշտ ուղարկել ակամա՛ զինկ զաղթապետութեան տրտունջներուն եւ անաշարկներուն:

Եւ անաւասիկ նոր տազնապէ, չինական հանգոյցը, որ կը պրկէ իր շիգերը:

Սովորական դէպք մը չէ բրիտանական դրօշին խաւարումը՝ Հանքէտի մէջ: Նատակեաց, թմրած ժողովուրդ մը, որ ատելով կ'ատէր գէնքը, այսօր ասպարէզ կը կարդայ բրիտանական զօրութեան: Եւ պարպել կուտայ այնպիսի հողամասեր, ուր «Իշխէ՛», Բրիտանիան սկիզբն էր իմաստութեան: Լոնտոն, որ երկար ատենէ ի վեր կը նեղուի Ձինաստանի անցողարձներէն, այսօր արդէն կը գտնուի երկու սուրի մէջ, — կա՛մ ձգել դարաւոր շահատանները, եւ կա՛մ ամբապնդել իր տիրապետութիւնը, ի հարկին արեւն թափելով:

Անշուշտ վերջին ելքը պիտի ընտրէին: Եւ այդպէս ալ ըրած են: Մինչեւ անգամ վերջնապէր խօսքեր կան: Ձինաստանը կողմակա չէ Անգլոյ համար: Միլիտանտը շահեր եւ ուղղակի հաշիւներ կան: Պոտիլ վարանում մը պիտի խախտէ բրիտանական հմայքը՝ Օսլաբազնի Միւսկոլի մէջ, եւ ծովերուն վրայ:

Միայն թէ, Լոնտոն կ'ուզէ որ միւսներն ալ իրեն միանան, «յանուն քաղաքակրթութեան շահերուն»: Իսկ միւսները շատ ալ փութկոտ չեն: Անոնք ներքին ծանր հոգեր ունին, եւ յետոյ գիտեն որ այս խուլ որոտումներուն չունանք կը գտնուի Մոսկուայի ձեռքը: Ինչո՞ւ խառնուիլ փութորիկի մը, որ կրնայ իրենց դէմ դառնալ վաղը: Այս տեսակէտէն՝ մասնաւորապէս զգոյշ են Ֆրանսան եւ Իտալիան: Իսկ Միացեալ Նահանգները, իրրեւ անխախտ ուղեգիծ ունին բացարձակ չէզոքութիւնը, մինչեւ այնտեղ ուր միախառն մը կը վերաւորուի կամ տուրքի կէտէ՛ կայ:

Բուն չինացի ժողովուրդը կը շահի՝ ազդեցութեան այս կողմերէն: Ինքն ալ չի գիտեր: Կրակը վառած եւ զինքը առջ քշած են: Միւսներն ձեռով, Լոնտոն խաղեր կը խաղայ, իր դարաւոր մրցակիցը խոցոտելու համար: Առայժմ, Մոսկուան է որ կը բռնալ, ճարտասանութեան անսպառ նիւթեր հայթայթելով կարմիր պոլիտիկոսներուն, հիւսիսէն մինչեւ հարաւ, մինչեւ Երեւանի գիւղերը, որոնք ոչ վարելու հող ունին, ոչ ալ կուշա փոր մը հաց, եւ սակայն ստիպուած են կողակներ հաւաքել: չինական յիդրոէլեկտրական յաղթանակին համար...

Նոր հրդեհ մը միայն կրնայ սնչացնել այն միկրոները որ վարակած են եւ աշխարհակալ Անգլիան եւ կարմիր Ռուսիան, իրար գգնանելու համար:

ՄԱՍՈՒԼ

ԳՐՏԱԿԱՆ ԽՆԳԻՐԸ ԵՒ ԱՆԳՆԻՍ

Հոյանտական թերթ մը խօսելով քրտական հարցին առթիւ Անգլիոյ բնած ընթացքին վրայ, դիտել կուտայ:—

Քրտական շարժումը մարելէ վերջ, էնկիւրիի մէջ այն կարծիք գոյացած էր թէ Անգլիացիները այլևս պիտի չկրնան ֆիւրտեր իր քաղաքական գործիք փոխարինել:

Այժմ թէ՛ էնկիւրիի եւ թէ՛ Թեհրանի մէջ հասկցած են որ Անգլիան տակաւին պատճառներ ունի ֆիւրտեր գործածելու իր քաղաքական եւ ստուսական շահերուն: Անգլիացիները տակաւին վերջնապէս չեն կարգադրած քարիւղի խնդիրը եւ Լոնտոնի մէջ որոշ դժգոհութիւններ կան: Միւս կողմէ թիզայի բռնած գիրքը յուսալար ըրած է Անգլիացիները:

ԱՍԵՐԻԿԱՅԻ ԳՈՒՌՆԵՐԸ ԱՆԵՆԻ ԱՄՈՒՐ ՓՎԱՌՈՒՄ

Գրեցինք թէ լատնիկալ Յուլի 15ն սկսեալ պիտի փոխուի Միացեալ Նահանգներու տարեւաժիք: Ուշադրեցէ՛ք հետադարձ մը հետեւեալ մանրամասնութիւնները կուտայ նոր տարեւաժիքի մասին:—

Իրլանտայի անկախ պետութիւնը տարեկան 28,567 հոգիի տեղ 13,862 հոգի պիտի կրնայ մտցնել Ամերիկա, Անգլիա եւ Հիւսիս. Իրլանտա՝ 34,008 փութարէն 73,039 հոգի, Գերմանիա՝ 51,277 փութարէն 23,428, Իտալիա՝ 6,091 փութարէն 3845, Լեհաստան՝ 5,982 փութարէն 4978, Շուէտ՝ 3258 փութարէն 9561, Նորվեգիա՝ 2267 փութարէն 6455, ճանիմարքա 1,044 փութարէն 2789, Աւստրիա՝ 7851 փութարէն 1468, Գերմանիա՝ 3073 փութարէն 2248, Յրանտա՝ 3954 փութարէն 3837, Հոլանտա՝ 1648 փութարէն 2421, Գուրգերիա 2081 փութարէն 1198, Եւրոպ. պալիսիա՝ 671 փութարէն 777 հոգի:

Հետագրին մէջ չ'ըսուի թէ Հայերու համար ի՞նչ կարգադրութիւն եղած է:

ՀԻՆԻ ԶԱՒԱԿՆԵՐԸ ԵՒ ԻՆՔՈՒՆԵՐԸ...

Երէկ գրեցինք թէ Տիւսէլտորֆի մէջ (Քերմանիա) կին մը իր դաւաճելը սպաննած եւ յետոյ ինքն ալ անձնասպան. եւ դա՛ծ է: Այս մասին կը քաղենք նոր մանրամասնութիւններ:

Կինը, ամուսնացած՝ բանուորի մը հետ, որ Յ ամիսէ ի վեր անգործ էր երկար ժամանակ, անօթի օրեր անցուցեր է իր հինգ զաւակներուն հետ: Անբախտ բանուորը իրենց տան ամբողջ կահկարասին ծախած էր, առանց սակայն վերջնականապէս անօթութեան ազատել կարենալու իր զաւակներով: Եւ երբ, օր մըն ալ, տանէր կ'ուզէ փութարել զինք, խեղճ կինը, յուսահատ, դուրս կը գրկէ ամուսինը: Յետոյ հինգ զաւակներուն կը հագցնէ իրենց ամէնէն զեղեցիկ տունուրը գգնանքները, կը լուսարկէր մարմնը եւ նախ չուանով մը երեք մեծերը կը խեղճէ: Երկու պզտիկներուն ալ արեան երակները կը բանայ եւ կը սպաննէ: Ամէնէն վերջ խոհանոցին օդային կազի ծորակները կը բանայ, եւ երկու ժամէն անշուշացած ինք ալ գետին կը փռուի:

Երբ ամուսինը տուն կուգայ, անաւոր տեսարանին զէմ կը սասնակի, կը մնայ:

Կինը սող մը բան գրած էր իրեն. — «Կը սերն՝ մը քիչ միշտ, ինձի պէս բրէ գուն ալ»:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Էնկիւրիի դասարանը ֆանի՞ մարդ կախեց

«Թայմզ»-ի Պոլսոյ Թղթակիցը կը հետազարէ 10 Յունուար Թուականով:—

Արեւմտեան Անկախութեան Գաղափարները, որ էնկիւրիի կը նստի եւ առհասարակ ճանչցուած է իրրեւ «Հինգ Այլիներու Ղառարանը» (որովհետեւ նախագահը՝ Աֆիոնի Գաղափարների Սլի պէյ, երեք անդամները եւ ընդհ. Ղառարագըր՝ Նէճիպ Սլի պէյ, բոլորն ալ «Այլ» բառը ունին իրենց անունին մէջ), հրատարակեց իր գործունէութեան տեղեկագիրը 1925 Մարտ 15ն մինչեւ 1926ի վերջը:

Այս 22 ամսուան ընթացքին քննուած են 340 դատեր, որոնց մէջ ամբաստանուած էին 2351 հոգի: Առնցմէ 948 հոգի յանցաւոր գտնուելով պատժուեցան, 1237 հոգի ազատ արձակուեցան, իսկ մնացեալ 166 հոգիին դատը յետաձգուեցաւ այս ստուան:

Յանցաւորներէն մահուան դատապարտուեցան 204 հոգի, որոնց 133ը կախուցան, միւս 71ը ի բացակայութեան մահուան դատապարտուեցան: 204 մահավճիռներէն 50ը քաղաքական ոճիրներու համար էր:

Մնացեալ 744 յանցաւորներէն 273ը 15ն 30 տարուան բանտարկութեան դատապարտուեցան, 362ը՝ մէկէն ութ ամիս բանտարկութեան, 96 հոգի ցկեանս կամ ժամանակաւոր աքսորի, 13 հոգի ալ ցկեանս բերդարգելութեան:

Գլխաւոր յանցանքները, որով ամբաստանուած էին դատապարտները, կը կազմեն աւագակութիւն, յիդափոխութիւն հանելու ձեռնարկներ, հայրենիքի դէմ դաւաճանութիւն, լրտեսութիւն եւ հեղինակութեան չարաչար գործածում:

Արեւելեան Անկախութեան Ղառարանը, որ Խարբերը կը նստի, տակաւին ո եւ է թիւ չէ հրատարակած, սակայն պատճառներ կան հաւատարմութիւն անոր աշխատանքները աւելի ծանր եղած են, քան Արեւմտեան Գաղափարները:

ԳՈՐԾԱԶՐԿՈՒԹԵԱՆ ՏԱԳՆԱՊԸ

Գոհարավաճառութեան եւ ժամագործութեան հրապարակն ալ ծանրապէս ազդուած է գործազրկութեան տազնապէս: Նոր Տարուան արձակուրդները երկարաձգուած են: Շատերու համար 8 - 10 օր կատարեալ դադար է: Երեւոյթները կը ցուցնեն թէ կացութիւնը աւելի պիտի ծանրանայ այսուհետեւ: Աշխատանքի Դանակացութեան կատարած պրպտումներուն համաձայն, բազմաթիւ անգործներ կան ժամագործութեան ճիւղին մէջ: Պրզանտնի մէջ 300 բանուորներ միայն 30 ժամ կ'աշխատին, իսկ աւելի բախտաւորները, ուրիշ կեդրոններու մէջ, 40 ժամ: Փարիզի մէջ, շատ մը տուններ ոսկի գնած են բարձր գնով եւ կը ծախեն վար գնով, ինչ որ ղժուարութիւններ կը պատճառէ: Ալկապործներու (diamantaire) հրապարակին վրայ թուրութիւն կայ, բայց դեռ ոչ անգործութիւն: Տազնապի վրայ չկայ առայժմ: Փարիզի մէջ կարգ մը գործատէրեր առաջարկած են 100ին 20 զեղչել աշխատավարձը, բայց հաւանութիւն դա՛ւմ չ'ըլլալով, մէկըի դրած են այս ծրագիրը:

Կացութիւնը դէ՛ թէ թանկազին քարեր տաշողներուն համար: Համաձայնութիւն չէ զոյացած գործատէրերուն եւ բանուորներուն միջև: Գործերը բոլորովին կանգ առած են ամբողջ Ժիւրայի մէջ, բացի Սէն-Քլոտէն ուր բանուորները յաջողած են հարկերին 20 յաւելում ստանալ:

Գոհարեղէնի ճիւղը. — Լոնի մէջ ժամերը զեղչած են, շաբաթական 30—40 ժամ: Իրոք զեղչեր կը սպասուին, բայց աշխատավարձը չպիտի զեղչուի. մինչեւ որ պաշտօնապէս ամանայ ապրուստը: Մարտէյի մէջ, գործերը ամբողջովին կանգ առած են կամ շաբաթը 24—30 ժամ հազիւ գործ կ'ըլլայ: Վալանի մէջ, աշխատանքը զեղչուած է 36—40 ժամի:

Քանի մը տարիէ ի վեր կոշիկի գործը կարեւոր ծաւալ ստացած էր Վալանի մէջ: Նոր գործարաններ բացուեցան, բազմաթիւ բանուորներ աշխատեցնելով: Բայց ահա նոր տարին կը սկսի ծանր գործազրկութեամբ մը: Ամէն տեղ կը զեղչեն աշխատանքի ժամերը, 40—36, մինչեւ 18:

ՅՈՒՍԱՏՈՒ ՆՇԱՆՆԵՐ

Պ. Տմիթրի Փէրէս, ինքնաշարժի ճարտարարուեստին եւ առեւտուրին տնտեսական խմբակցութեան վարիչը, որ քաջաձանօթ է հրապարակին, կը յայտարարէ թէ՛ գործերը պիտի վերաբացուին յառաջիկայ փետրուարին կամ Մարտին, եւ շատ կարեւոր համեմատութեամբ: «Ճարտասալի ճամբաներուն վրայ կ'երթեւեկեն օւթ միլիոն հեծանիւներ, որոնք միշտ նորոգուելու պէտք ունին: Անխուսափելի էր գործերու թուրութիւնը: Բայց այնքան խոր չէ որքան կը սպասէր օտար մրցակցութիւնը, մասնաւոր գերմանականը: Վերջերս Ալեք իթիէնի հեծանիւի սէնտիքան կը տեղեկացնէր թէ տազնապ մը կը տիրէ չորս ամիսէ ի վեր: Օտար զբաններու չափազանց արագ անկումը շահագործուեցաւ Գերմանացիներուն կողմէ, որոնք մեծ միջերը պատրաստած էին եւ այժմ մեզմէ 100ին 15-20 աւելի աման կը ծախեն: Ասոր հետեւանքով բանուորներուն մէկ երրորդը գործազրկութեան ենթարկուեցաւ, իսկ միւսները շաբաթը 30-35

ՊՈՒՍՏՆԱԿԱՆ ԿՈՒՅԻՆ

ՈՍՏԻԿԱՆ ՆԵՐՈՒ

ԵՒ ՄԱԿՈՒԿԱՎԱՐՆԵՐՈՒ ՄԻՋԵԻ

Գրած էինք թէ, Պոլսոյ մասնաւորները արեւտու դէպքի մը տեղի տուած էին:

Պոլսոյ Թերթերը հետեւեալ մանրամասնութիւնները կը հաղորդեն:—

Գործադուր յայտարարուած էր անցեալ Երեքշաբթի, օրավարձերու խնդրին պատճառաւ անհամաձայնութիւն ունենալով Նաւահանգիստի Վարչութեան հետ: Այս գործադուրը մեծ ազդեցութիւն ունեցած էր փոխադրութեան վրայ, եւ ընկերութիւնը անկ կացութեան մըն էր մասնաւոր, փոխադրական միջոցներու նուազութեան պատճառաւ:

Երկօրեայ գործադուրէն վերջ, մասնաւորներէն մաս մը, ապրուստի նեղութիւնէն տարուած, կը դիմեն Նաւահանգիստի ընկերութեան, աշխատելու տրամադրութիւն յայտնելով: Բանութոյնը, սակայն, կը հակառակին անոնց եւ չեն ուզեր վերադարձնել անոնց մասնաւորները: Աշխատիլ ուղղուելը զանազան տեղեր կը դիմեն եւ իրենց ընկերներուն հետ վէճի կը բռնուին մասնաւորները եւ ստանալու համար Այս վերջիններուն մէջ էր վէճը, որ բանավէճի մը ընթացքին՝ իր ընկերներուն յարձակման ենթարկուելով մահացու կիզրով կը վերադառնուի:

Անջիկ օր նաւահանգիստ Նաւած շոգնաւ մը մեծ քանակութեամբ ապրանք բերած էր Պոլսու: Նաւահանգիստի ընկերութիւնը, ապրանքը պարզելու համար թէ՛ն կրկին կը դիմէ մասնաւորներուն, բայց անոնք յայտարարեցին կը մտնեն աշխատիլ: Այն ատեն ստիկանութեան դիմում կը կատարուի, աշխատիլ ուղղուելուն մասնաւորները անուր համար բանութոյնը անուր համար բանութոյնը անուր համար: Ծովային ոստիկանները իրենց մօթէօրով կը մտնեն մասնաւորներուն եւ կը հրամայեն որ աշխատեն ուղղուելու նաւերը վերադարձնեն: Մասնաւորները ոչ միայն չեն նստադադիր այս հրամային, այլ անոր հետեւեալ փրայ կը յարձակին բերելով եւ կեներով:

Արեւտու ընգհարում մը տեղի կ'ունենայ ոստիկաններուն եւ 500 մասնաւորներուն միջև: Ընդհարման միջոցին կը վերադառնուին երեք ոստիկաններ ու երկու ծովային պաշտօնեաներ եւ ծով կ'իջնան: Վերադարձը ղժուարութեամբ կը հանուին ծովին եւ կը փոխադրուին ձեռքի փաշայի հրահանգով:

Չինացի առաջին պայթումին մասնաւորներէն ինչպոլսցի Քանալը Անտոն թիւն եւ սրունքէն կը վերադառնան Մարտի 13 օրու Գատի փողոց կը վերադառնան ծանրապէս, ինչպէս նաև ինքնուրիշները անմասնօթ մասնաւորներ մըն ալ ուղեւ: Կոտի միջոցին, զէնք գործածած են նաև Նաւահանգիստի ընկերութեան մասնաւորներէն ոմանք:

Իսկոյն օգնութեան կը հասնին ոստիկանական միւս ճիւղերին, ոստիկան զինուորներու ջոկատի մը հետ եւ կը յաջողին 560 հոգի ձերբակալելով տանիլ Ռնգափանի ոստիկանատունը: Ոստիկանատուն կ'երթան կուսակալը, ոստիկանական տնօրէնն ու ընդհ. զատակազը եւ կը հարցաքննեն ձերբակալուած մասնաւորները:

Չերակալուածները, խիստ հակողութեան տակ, զիշերը Ռնգաբանի ոստիկանական կեդրոնին մէջ մնացին եւ հարցաքննուեցան ոստիկանական տնօրէնին եւ ընդհանուր զատակազին կողմէ: Հարցաքննութիւնէն վերջ 250 բանութոյնը ազատ արձակուեցան, իրր անպարտ: Չերակալուած կը մնան 116 հոգի:

ժամ կ'աշխատին: Բարեբախտաբար արդէն վերաբացման նշաններ կը տեսնուին: Եթէ տագնապը երկարաձգուէր, գործարանատերերը չպիտի կրնային մէկ ամիսէն աւելի դիմանալ:

Միայն ածուցեցաւ համար

Հակառակ ֆրանքի բարձրացման եւ արժանի արժեքին անկման, ֆարիդի եւ արուարձանի մտավճառները կը շարունակեն սուղ ծախել միայն:

Երէկ առաւօտ ոստիկանական տեսչութեան մէջ զինքու հակիչ յանձնաժողովը նիստ գումարելով զբաղեցաւ այս խնդրով: Նախագէս որոշուած էր, որ մտավճառները իրենց գնման գինին քիչով վրայ երկու ֆրանք միայն բարձրելով միայն ծախեն: Սակայն այս մասին բողոքած են, ըսելով որ յաճախ միւսերը կ'աւրուին եւ ստիպուած կ'ըլլան փաստով ծախել, որով երկու ֆրանքի յաւելումը չի կրնար գոհացնել զիրենք: Ի վերջոյ որոշուեցաւ հետեւեալը. — Վիլիէթի եւ Վոփրարի սպանդանոցէն զնուած զինին քիչով վրայ 55 սանթիմ էլքի տուրքի, 25 սանթիմ փոխարութեան ծախքի համար յաւելում պիտի ըլլայ յետոյ հարիւրին 22 ալ պիտի բարձրուի վրան եւ այդ ձեւով պիտի ծախուի:

Ընկերվարական նախագահը

Առաջին անգամ ըլլալով Ֆրանսայի երեսփ. ժողովը ընկերվարական նախագահ մը կ'ուենայ: Առջի օր խորհրդարանի վերաբացումին 284 քուէով նախագահ ընտրուեցաւ Մարտիլոյ ընկերվարական երեսփոխան Ֆլէրանս Պուիսոն: Արմատական ընկերվարականներու թեկնածուն է 50 Պուիսոն եւ ազգային խմբակի (աջակողմ) թեկնածու Մափիսո պարտութեան ենթարկուեցան:

Նոր նախագահը ծնած է Ալժերիոյ Բոսթանիկին քաղաքը եւ 52 տարեկան է: 1909ին ի վեր Պուլտի-Ռոնի նահանգէն երեսփոխան ընտրուած է եւ 1924ին ալ երեսփ. ժողովի փոխնախագահները ընտրուեցան երէկ կէսօրէն վերջ:

Գաղթականները Հայաստանի մէջ

Հայաստանի երկրագործական գործավարութիւնը աւարտած է վաղարշապատի շուրջ այգիներու շրջանին մէջ իր ձեռնարկած հողային բարեկարգութեան աշխատանքները: Այս կերպով հարաւոր գարձած է հողեր յատկացնել այն 1200 գաղթականներուն, որոնք մինչեւ հիմա գրկուած էին սեփական տնտեսութիւն հիմնելու հարաւորութենէն:

Գաղթականները տեղաւորուած են այն հողամասերուն մէջ, որոնք չէին մշակուել տեղերուն կողմէ, բնակավայրի հեռաւորութեան պատճառով:

Պորչուկիտան բանակին ծախքերը

Խորհրդային միութեան կրտսեր գործավար Պրուխիանօֆ կը յայտարարէ թէ Լեհաստանի քաղաքականութիւնը անհրաժեշտ կը դարձնէ Ռուսիոյ զինուորական ծախքերուն վրայ 100 միլիոն ուրբի եւս աւելցնել 1927ին: Այս կերպով պիտի շահանք բանակին ընդհ. ծախքերը կը բարձրանան 702 միլիոն ուրբի: Գործավարը կ'աւելցնէ.

«Երբ մարդ իւր դրացի ունի փոխուածքին, որուն կ'աշխատին Զէմպլիէն եւ Փուանքարէ, հարկ չկայ այս ծախքերը արգարացնելու համար ճիշդ թափել: Մեր բանակին վրայ 1 զինուոր իսկ չպիտի աւելցնենք. սակայն մեր սպասազինութիւնն ու պարենաւորումը պիտի բարձրենք»:

Սովետներու կրտսերը որ 1926ին 4921 միլիոն ուրբի էր, 1927ին կը բարձրանայ 7,760 միլիոնի:

Թուրքիոյ հակերը

Ֆէթիէ եւ շրջակաները գտնուած «քրոմի» հանքերու մենաշնորհ տրուած է անգլիացի Տուկլաս Էրնէսթ Փէթրքըրին: Մենաշնորհին տէրը հարիւրին հինգ տուրք պիտի վճարէ եւ վաճառու տարի պիտի շահագործէ հանքերը:

Պաշտոյ խառն դասարանները

Լոզանի դաշնագրին համաձայն Պաշտոյ մէջ խառն դասարաններ կազմուած էին, եւրոպացիներու եւ թուրքերու միջեւ առկա դասերու լուծման համար:

Գաշնագրին 70րդ յօդուածին համաձայն, դիմումները պէտք է կատարուէին դաշնագրին գործադրութեան թուականէն (1925 Օգոստոս 6) սկսեալ 12 ամսուան ընթացքին: Խառն դասարաններու մէջ թուրք ներկայացուցիչ էմին Ալի պէյ կը պահանջէ որ 1926 Օգոստոս 6էն յետոյ եղած դիմումները նկատի չառնուին այլեւս:

Կրամասուն մը սկսանք

Թուրքի ֆրանքիւտայական դրամատունը փակեց իր դռները 35 միլիոն ֆրանքի բացով մը: Կրամասուն վարչական խորհուրդի նախագահը եղած էր Թուրքի քաղաքացեալ, իսկ հիմնադիրը՝ հարուստ ընկերվարական երեսփոխան մը՝ Ֆորլա: Քանի մը տարի առաջ այս վերջինին յաջողած էր իտալացի ընկերվարական Յուքքոյա:

Վերջերս դրամատունը 10 միլիոնի բաց մը ունեցաւ եւ Յուքքոյա յայտնեց թէ իտալիա կ'երթայ դրամ գտնելու համար: Մինչդեռ իրականին մէջ 10 միլիոն ֆրանք կը փախցնէր հետը: Թէեւ սամանագուլուի վրայ ձեռքարկուեցաւ, սակայն իտալական հիւպատոսին միջամտութեան վրայ ազատ ձգուեցաւ: Այդ թուականէն ի վեր Յուքքոյա մէջտեղ չէ ելած:

Թուրքի ոստիկանութիւնը կը հետապնդէ գործը: Ձեռքարկուած է Յուքքոյայի քարտուղարը Վիլլա:

Չիմական կնիք

Չիմաստանի դէպքերը օրէ օր կը ծանրանան: Հանքուէն վերջ վտանգի տակ է նաեւ Շանկայը, ուր ամենազգի օտարականները, մանաւանդ Անգլիացիները խիստ սեծ թիւ մը կը կազմեն:

Այս անգամ Եւրոպացիները մտադրած են տեղի շտապ եւ ամէն կերպով դիմադրել ազգայնականներու օտարատեսաց շարժումներուն: Արդէն իսկ անգլիական եւ ամերիկեան կարեւոր ուժեր համախմբուած եւ կամաւորներու նոր խումբեր կազմուած են:

Սկիւր կը բարձրանայ

Ամէն տարի այս եղանակին Սկիւր դեղը կը բարձրանայ, որոշումի սպանալիքին տակ պահելով ֆարիդի եւ արուարձանի բնակչութիւնը: Երեք օրուան ընթացքին Սկիւր 75 սանթիմէթր բարձրացաւ: Առ այժմ վախ չկայ դեռ:

ՄԱՆՐ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՍՏՆԱՅԻ «ԹԻՐԵՔ ՍԵՂՈՒ» Թերթին Սուրիա մուտքը արգելուեցաւ:

ՀԱԼԷՊԻ Հնչակեան Թերթուկը՝ «Սուրիական Մամուլ» դադրեցաւ, պատասխանատու տնօրէնին եւ խմբագրին անհամաձայնութեան պատճառաւ:

ՊՈԿԿԱՐԱՎԱՆ «Յար Ֆերտիմանտ» շրջենալը խրեցաւ Ռոտտոնոյի մուտքը, Մարմարայի մէջ տիրող փոթորիկին պատճառաւ:

ԱՆՍՈՒՍԻ մէջ առատ ծին տեղացած է: Գոնիայի լեռնարդարին մէջ տեղ-տեղ հաղորդակցութիւնները դադրած են:

ՍԷՆԻ ոստիկանական տեսուչ Պ. Մորէն շուտով հանգստեան պիտի կոչուի եւ իրեն պիտի յաջորդէ Բոլի. Ապահովութեան տնօրէն եւ ներքին նախարարութեան քարտուղար Պ. Շիափ:

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՅԻՆ ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

Ս. ԷՔՐԻԵՆԻ ԵՒ Ս. ՀԱՄՓՐՈՒ Է. Գ. Կ. ՄԱՐՄԻՆՆԵՐՈՒՆ Կողմէ
16 Յունուար, Կիրակի, ժամը 2ին
4 Rue Faure-Belon, Ս. Էթիէն, Պարս տը Թրափայլին դիմացը:
Կը խօսի ԸՆԿ. Վ. ՉՈՒԼԼԷՐԵԱՆ
Մ Ո Ւ Տ Բ Ը Ա Ջ Ս Է

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Յ. Գ. «Ետադրոս» խումբի ընկերական ժողովը վաղը Ռը. 14 Յուն., 80 Rue Charles-Chefson, Bois Colombes ժամը ճիշտ 8.30ին: Սնագամատները միասին:

Հ. Յ. Գ. Ալֆրովիլէ երկաթուղային ընդհ. ժողովի կը հրապարակէ խումբերու բոլոր ընկերներու ու անամակիրներ, Շարաթ 15 Յունուար կէս օրէ վերջ ժամը 5ուկէսին Յոյնիս սրճարանին սրահը 40bis Rue Etienne Dole. — Կարեւոր օրակարգ, նոր ընտրութիւն:

Հ. Յ. Գ. Մարտիլի Պատանկան միութեան վիճարանական ժողովը՝ այսօր հինգշաբթի 13 Յունուար, երեկոյան ժամը 8ին 63 Rue de la République սրճարանին վերնաբնակարանին մէջ: Անարտեսանի «Ազատութեան ճանապարհին» «Էլ մի աղօթք» կը հրապարակէ բոլոր Գաշնակցական քննարկներուն ու անամակիրները:

Հ. Յ. Գ. Մարտիլի «Ռոտտոն» խումբին ժողովը շաբթի 15 Յունուար իրիկուան ժամը Յուկէսին, 63 Rue de la Republique:

Հ. Յ. Գ. Լիոնի Շըլ. Կամիտէն ընկերական ընդհ. ժողովի կը հրապարակէ Լիոնի բոլոր ընկերները Կիրակի 16 Յունուար, առաւօտեան ժամը 8.30ին, Բիւ Պուարո «Է. միլ Զօլա»-ի վերնաբնակարանին մէջ: Անարտեսանի «Ազատութեան ճանապարհին» կը հրապարակէ բոլոր Գաշնակցական քննարկներուն ու անամակիրները:

Հ. Յ. Գ. Մարտիլի «Ռոտտոն» խումբին ժողովը շաբթի 15 Յունուար իրիկուան ժամը Յուկէսին, 63 Rue de la Republique:

Հ. Յ. Գ. Լիոնի Շըլ. Կամիտէն ընկերական ընդհ. ժողովի կը հրապարակէ Լիոնի բոլոր ընկերները Կիրակի 16 Յունուար, առաւօտեան ժամը 8.30ին, Բիւ Պուարո «Է. միլ Զօլա»-ի վերնաբնակարանին մէջ: Անարտեսանի «Ազատութեան ճանապարհին» կը հրապարակէ բոլոր Գաշնակցական քննարկներուն ու անամակիրները:

Հ. Յ. Գ. Մարտիլի «Ռոտտոն» խումբին ժողովը շաբթի 15 Յունուար իրիկուան ժամը Յուկէսին, 63 Rue de la Republique:

Հ. Յ. Գ. Լիոնի Շըլ. Կամիտէն ընկերական ընդհ. ժողովի կը հրապարակէ Լիոնի բոլոր ընկերները Կիրակի 16 Յունուար, առաւօտեան ժամը 8.30ին, Բիւ Պուարո «Է. միլ Զօլա»-ի վերնաբնակարանին մէջ: Անարտեսանի «Ազատութեան ճանապարհին» կը հրապարակէ բոլոր Գաշնակցական քննարկներուն ու անամակիրները:

Հ. Յ. Գ. Մարտիլի «Ռոտտոն» խումբին ժողովը շաբթի 15 Յունուար իրիկուան ժամը Յուկէսին, 63 Rue de la Republique:

Հ. Յ. Գ. Լիոնի Շըլ. Կամիտէն ընկերական ընդհ. ժողովի կը հրապարակէ Լիոնի բոլոր ընկերները Կիրակի 16 Յունուար, առաւօտեան ժամը 8.30ին, Բիւ Պուարո «Է. միլ Զօլա»-ի վերնաբնակարանին մէջ: Անարտեսանի «Ազատութեան ճանապարհին» կը հրապարակէ բոլոր Գաշնակցական քննարկներուն ու անամակիրները:

Հ. Յ. Գ. Մարտիլի «Ռոտտոն» խումբին ժողովը շաբթի 15 Յունուար իրիկուան ժամը Յուկէսին, 63 Rue de la Republique:

Հ. Յ. Գ. Լիոնի Շըլ. Կամիտէն ընկերական ընդհ. ժողովի կը հրապարակէ Լիոնի բոլոր ընկերները Կիրակի 16 Յունուար, առաւօտեան ժամը 8.30ին, Բիւ Պուարո «Է. միլ Զօլա»-ի վերնաբնակարանին մէջ: Անարտեսանի «Ազատութեան ճանապարհին» կը հրապարակէ բոլոր Գաշնակցական քննարկներուն ու անամակիրները:

Հ. Յ. Գ. Մարտիլի «Ռոտտոն» խումբին ժողովը շաբթի 15 Յունուար իրիկուան ժամը Յուկէսին, 63 Rue de la Republique:

CABINET MÉDICO-CHIRURGICAL ET DENTAIRE
ՏՕՔԹ. ՍԵՐԵԱՆ Հիմնուած 1900ին
TÉL. MARCADET 03-64
38 Avenue St. Ouen - 20 Rue Fauvel - Paris (18e)
Ընդհանուր հիւանդութիւններ, սեռամիզային, մորթի, ֆրոնտալ, շնչակալային, Թոքի հիւանդութիւններ, ծննդաբանութիւն եւ կանանց հիւանդութիւններ, վիրաբուժական գործընթացներ եւ գործի արկածներ, երեխաներու դարմանում և քննադատում:
ԱՏՄՄՆԵՐՈՒԹԵՐԱՆ
Անոսի դարմանում, առանց ցարի աղայ քաշել 10 ֆրանկ ստանալու հերձակ աղայ 20 ֆրանքի, սակի գուրմ ֆրանքի սկսեալ:
Բաց է ամէն օր 9-12 եւ 2-8. Կիրակի եւ տօն օրեր չեն ցերեկ:

ՏՕՔԹ. Լ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ
ՄԱՍՆԱԿԵՆ ՆԵՐՔԻՆ ՄՈՐԹԱՅԻՆ ԵՒ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՄՆԻՊՈՒԹԻՒՆ
126, Rue du Faubourg St. Denis
Métro : Gare de l'Est
Téléphone : N°rd 84-04
Ընդունելութեան ժամեր՝ Ամէն օր 2.30-7.30 — Կիրակի եւ տօն օրեր չեն ցերեկ:

Խնամեցէ՛ք ձեր ակունկերը եւ դիմեցէ՛ք
ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ
ԱՏԱՄՆԱԲՈՒԹԱԿԱՆ ՔԼԻՆԻԲԻ
12, RUE RICHOMME, 12
Դարմանումը եւ առամիաշինութիւնը տեղի կ'ունենայ կարող մասնագէտներու կողմէ, խիստ դիւրամատչելի պայմաններու:
Առաջին այցելութիւնը օրի
Հարողակցութեան միջոց՝ Métro : Barbès-Rochechouart

ԶԳՕՆ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ
ՇԱՆՕԹ ԴԵՐՁԱԿԻՆ ԴԻՄԵՏԵՔ
19 Rue Rodier Métro Cadet կամ Anvers
Դիւրամատչելի գիներով, լաւագոյն կերպամտերէ, մաքուր խմելով կարուած հագուստ ունենալու համար: Առաջ յանձնում:

ԹԷՅ ԵԱՎՐՈՒ
ՈՒՂԱԿԻ ՍԷՅԱՆԷ, ՀՆԳՈՒՍԱՆԷ ԵՒ ՉԻՆԷ ՆԵՐԱՇՈՒՄ
ԱՄԱՆ, ՀՈՏԱԿԵՏ ԵՒ ԽՆԱՅՈՂԱԿԱՆ
ՊԱՇՏՊԱՆ
ՅՐԱՆՍԱՅԻ
ՄԷՋ
ԳՈՒՐՈՒՄ
ՆՊԱՐԱԿԱՅԻ
ՆԵՐԷՆ
Հաստատեալ 1880ին
Արեւելեան ճաշակ եւ ճաղիկ թէյերով խառնուրդներ:
Թղթակցութիւն ուղղել Comptoir des «Thés YAVROU»
23, Rue Sénac, Marseille.
Եգիպտոսի ընդհ. ներկայացուցիչ C. Bahlav, 7 Rue Mahmoud Pacha et Falaki, Alexandria.

ՀԱՅՎԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ
POLYCLINIQUE DE BELLEVILLE
29, Rue (Place) des Fêtes, Paris. XIX. Tél. Nord 96 - 61
Տէր եւ Տնօրէն՝ ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՅԵԱՆ
Բացուած է Պէլլիի ընդարձակ բուժարանը (Polyclinique) ուր հայ եւ ֆրանսացի կարող մասնագէտ բժիշկներու միջոցառումով եւ խղճմտութեամբ կը ընտանիք ու կը դարմանուին գիտական նոր մեթոտներով ամէն տեսակ ներքին, կանաչի, ստալոյ, վնասական, սեռամիզային, վիրաբուժական, ինչպէս նաեւ աչքի, թոյլ, կոկորդի, ականջի, բերանի ու ականջի հիւանդութիւններ:
Հիւանդները կ'ընդունուին ամէն օր առաւօտեան ժամը 9ին մինչեւ երեկոյան ժամը 8: Կիրակի եւ տօն օրերը մինչեւ կէսօր:
Գինեթը ջուրմուր եւ ՀԱՆՐԱՄԱՅՆԵՆԻ
Ստիպողական պարագային հիւանդները կը դարմանուին նոյն իսկ գիշերը:
Ո՛ր եւ բժիշկի դիմելէ առաջ կը յանձնարարուի անգամ մը ստիպողական դիմել մասնագէտ բժիշկին լուրջ խորհուրդն ստանալու համար:
Հարողակցութեան միջոցներ՝ Métro: Place des Fêtes. Autobus: AV. AP. N. Nbis, BC. FB. Tramway 26.

ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳԻՐԲԵՐ
ԿԸ ՀԱՅՐԱՅԵՒ ԶԵՂԻ
ՀԱՅՎԱԿԱՆ ԳՐԱՏՈՒՄ
որ հրատարակուին է մասնաւորապէս Լուսաբեր ընկերպարաններու եւ ճոխ միջերթ մը ունի մասնաւորաբար գիրքերու:
Գրեալ. — Librairie Haïgachène, 9 Agopian Han, Tchakmakdjilar, Constantinople.
ՍՍԿԱՐԱՆ
12 Յունուար 1927
ԳՐԱՄՆԵՐ
ՍԹԵՐԻՆ, L. St.
Տոպր, Dollar
Մարք (սակի) Mark
Ռըք. սակի « or
ՄԷՏԻՈՒԹԵՔ Medjidié
Լէ-Կա 100 հատր Léva
Տրախի « Drachme
Լիբ « Lire
Պիլ. ֆրանք « Frc. Belge
Չուից. « Frc. Suisse
Լէյ 100 հատր Ley
Չիլիանց (10 Roubles or)
ԱՐԱՐՍ
— ՕՐԸԹԵՐԹ —
Հասցէ. — 43, Id. Dondoukoff, Sofia (Bulgarie).
Le Gérant : H. TEURNIER
IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris (10e)
Comptoir Parisien de change et de Crédit
80, Rue Lafayette

ՄԻԱԿ ՄԻՋՈՅԸ

Այսօր, Սեն-Մարտինի տաղ-
ձարդորական շինութիւններուն մէջ
աշխատող բանուոր ընկեր մը իրա-
կան սարսափով յայտնեց.

— Մեր գործատերը Տինգ
Տայ բանուորներ արձակեց:

Ինք որ արձակուած էր, ընկ-
ձուած էր: Քիչ մը փոքր գիտեմ
իր կենցաղը: Արեւելքեր իր գործերը
ձեռնող գացին, 5-600 Փրանքի
պարտքի մը տակ մտաւ: 3-4 շա-
բաթէ ի վեր գերձակին բով կը
մնայ կարել տուած հազարանոցը,
չի կրնար առնել, որովհետեւ, 150-
200 Փրանք քով քովի բերելու
ի վիճակի չէ: Երկրորդ ամիսն է
անվճար կը մնայ պանդոկին սեռ-
եակին վարձքը: Աստիճակաւ շա-
տի եւ օրը օրին կ'ապրի: Այս տե-
ղեկութիւններէն վերջը՝ մի գար-
մանաք որ սարսափով պատմեց
իր Տինգ գործընկերներուն «ա-
զատ» արձակումը. հոգաւ եթէ
վաղը կարգը իրեն գա՞յ, ի՞նչ պի-
տի ընէ:

Այս մէկն է, իմ գիտցածս է,
ո՞վ գիտէ քանիներ կան այսպէս
գեռն այս տղան միջակուկ մկ է,
ընտանիքի բոն չունի:

Գործադրութիւնը լծեալ
ընդհանուր չէ, սակայն արդէն ի-
րականութիւն է: Ձեռքերը լծեալ
տակաւին քիչ են, սակայն մեր
աչքին տակ են:

«Յառաջ» շատ լաւ ըրաւ.
Հարցարան բանալով: Ան կարգ-
ութիւնը պարզելու կը ծառայէ,
սակայն դարձան չէ շարքին:
«Յառաջ» երրորդ անգամն է որ
կ'առաջարկէ չ. չ. Պատուիրակու-
թեան եւ զաղթ. Յանձնաժողովին
միացելու ուժերով ժամանակաւ
օգնութեան դործը կազմակերպել:
Այս արդէն դարձան մըն է: Բայց
լրիւ չէ: Երկրորդ դարձան մը հայ
աշխատանքութեան սեփական
կազմակերպութիւնն է, տարա-
մերժօրէն ազգային իրերգործու-
թեան գետնի վրայ, դասակար-
գային հասկացողութեամբ: Այս
երկրորդ ձեռի կազմակերպու-
թիւնը ինքնին կրնայ ծառայել
նաեւ իրրեւ տեղաւորման գիւսն
(Bureau de placement):

Թղթակցներուն պարտքը
պէտք չէ սահմանափակուի այս
տագնապին առջեւ, միայն փաս-
տեր արձանագրելով եւ անցնելով:
Գործադրութիւնը ընկին համար
պարզ տագնապ մըն է եւ ուրիշ
ոչինչ կամ գրեթէ ոչինչ: Այլ է
մեր վիճակը, ամէն ինչ Լքելով
տանտերու տարուան ընթացքին
քսանեւորս անգամ տնտեսութիւն
հոգիներուն տալէ յետոյ, մենք
այստեղ խուժեցինք գործի եւ
հացի համար: Մէկ ամիսը անհաս-
նում գրկանք պիտի տայ հայ
գործազուրկին: Զրկանքը՝ այս
մշուշապատ եւ խոնաւ երկնքին
տակ, խոքախախտ մայրն է:
Ուրեմն զէպքը արձանագրելու
ժամանակ պէտք է ներկայացնել
գործնական առաջարկներ:

Ո՞վ պիտի նախաձեռնէ սա-
կայն, որ հայ աշխատանքութիւ-
նը կազմակերպուի: Ինքը աշխա-
տանքութիւնը միայն, որովհե-
տեւ, իրմէ գուրս սեւէ մէկը հա-
րազատ չէ իրեն, աւելի լաւ չըմ-
բաներ իրեն շահը: Ենտոյ, այս
փոխադարձ օգնութեան կազմա-
կերպութիւնը պէտք չէ ծառայէ
պիտոյ ջուրի մէջ ձուկ որսալ ու-
ղող, բարաքական արկածախնդիր
տարրերուն: Ան պէտք է ծառայէ
միայն բանուորին: Գործնական օ-
գուտ կարելի է ակնկալել այս
կազմակերպութիւնէն: Ի հարկէ ո՞չ
շատ: Որովհետեւ, անտեսական մը-
տահարութեան ծնած կազմակեր-

պութիւններ տագնապի մէջ չեն
կրնար դարգանալ: Գաղափար մ'ու-
ճը ձեռքին մէջ բռնած բանուորը
գժուար է մտնել կազմակերպու-
թեան մէջ, որ իր կազմութեան
առաջնորդէն գուցէ պարտաւորուած
պիտի ըլլայ, մուրճը ձգած իր ըն-
կերով ձեռք տալ: Շիրակի արեւոր
սակայն ցոյց տուաւ որ ֆրանսա-
հայ աշխատանքութիւնը եւ
զգայնութիւն եւ հայրենասիրու-
թիւն ունի: Մէկ օրէն միւսը այդ
տեղը չի կրնար ստիլ, ընդհա-
կառակը՝ մեր աչքի տակի թշուա-
ռութիւնը աւելի եւս պիտի պա-
րուրէ եւ իրից՝ դարձնէ մեք:

Չունարկի արագ գործնակա-
նացման համար պէ՛տք է աղգա-
յին ֆոնտեր կազմել: Միւսը Գար-
սէ լէ՛ն: Երկու տարի առաջ ֆրան-
սական կառավարութիւնը 75
հազար ֆրանք տուաւ Մարտինի
հայ գաղթականներուն: Որքան
գիտնեք, տակաւին այս գումարը
նպատակի մը չ'աշխատեցուցաւ:
Ժամանակ մը կը մտածէին եկե-
ղեցի-դպրոցի շինութեան յատկա-
ցնել: Պ. Խորասանձեան մեր գա-
ղութիւնը ազատեց այդ հոգէն: Արդ,
եկեր է ժամանակը որ այդ գու-
մարը Մարտինի հայ գործադրու-
թեան օգտին, տեղափոխութեան
յատկացուի:

Աւելի պատկառելի հարստու-
թիւն մը ունի Փարիզի եկեղեցին,
700,000 Փրանք: Այս գումարէն
կարելու տոկոս մը պէտք է յա-
կացուի նոյն նպատակին: Այս
բոլորը, մեր կարծիքով, հիմնական
եւ սեւեական գործանքներ չեն,
կ'ընդունինք, բայց կը ծառայեն
խուճապին առաջը առնելու, ժա-
մանակ տալու որ մտածենք աւել-
ի լուրջ ու սեւեական ծրագրերնե-
րու մասին: Վեանքը ցոյց տուաւ
որ գործաւորական կեանքը անհա-
մար տաժանքներ ունի, որոնց խիստ
գժուարութեամբ կը սոկան, երէ-
կի դաշտորդի, մշակ կամ արհես-
տաւոր մեր հայրենակիցները:

Այս տագնապը թող ծառայէ
ուրեմն՝ մեր հայրենակիցներէն
մաս մը հոգին ու գիւղին կապե-
լու: Ես յամառօրէն կը հաւա-
տամ որ եթէ լուրջ դիմումներ ըլ-
լան Բարնսայի երկրագործական
Կախարարութեան ու մեր բացա-
ռիկ կացութիւնը պարզօրի, կը-
րնանք հիստորիայի Գրանսայի մէջ
մէկ, հարաւարեւմտեան ու կեդ-
րոնական Գրանսայի մէջ երեք,
համագումար հինգ հատ գիւղա-
անտեսական գաղութներ հաստա-
տել եւ մեր գաղութի ընդհ. թի-
ւին մէկ եօթերորդը կապել հո-
գին, այգեմշակութեան, գինեգոր-
ծութեան, անասնապահութեան,
մեր հայրենական դրաժուներուն:
Ինչ խոշոր ագրարներ կան ուր
կարելի է 5—6 ընտանիք զետե-
ղել ու պահել Ի հարկէ ամէն
քննութիւն կատարած չեմ, միայն
պարզ գիտողութեան մը հետե-
ւանք է այս առաջարկը:

Այս ընել արդէն բացասա-
պէս չ. չ. Պատուիրակութեան
գործն է: Թող փորձեն ու պիտի
տեսնենք որ այս անխուսափելի
շարքէն օգուտ մը, բարիք մը
պիտի ստանանք: Գրանսայի մեծ է
ու գերազանցողէն երկրագործա-
կան երկիր: Երկաթի, քիմիական,
ածխահանքի ու նման կարգի
գործարաններ արդէն կը քամեն
մեր երկրասարգութեան արեւը:
Երբ քաղաքը ժրատ է ու զէմը
խոժոռ, մենք՝ գիւղացիի դաւախ-
ներս՝ իմաստութեան է որ մեր
աչքերը դարձնենք:

— Գեղեկ գիւղ . . .

ԶՈՒԻՑԵՐԻ ԱՑԻՆԵՐԸ
ԵՒ ՄԵՆՔ

(Թղթակցութիւն ժընեւէն)

Քանի մը տարիէ ի վեր, բարի
սովորութիւն մը եղած է, որ
ժընեւի կարգ մը նախակրթա-
րանները, իրենց մօտ հրաւիրեն,
Ծնունդի առթիւ, Պրնեւէնի
հայ աշակերտութիւնը եւ ու-
սուցչութիւնը:

Երկրից մանուկներու ինչ
հանդիսաւոր կարգադրութիւն:
Նոյն օրը, միևնույն սրահին մէջ,
իրար կ'ընդունակցեն, փոխա-
դարձ ուղիւրձներով, երգերով,
պարերով, նուագներով եւ ներ-
կայացումներով: Մերիները կը
պատուասիրուին ճաշերով եւ կը
ստանան նուէրներ:

Երկու կողմէն ալ, անհամբեր՝
այդ օրուան կը սպասեն:

Այս տարուան հրաւիրը
«École de Paquis»-ն էր եկած:
Ուրիշ հարիւր աշակերտ-աշա-
կերտուէի, կուս յայտարարով մը,
նախապատրաստուած էին մեզ
ընդունելու: Դժբախտաբար ճիշդ
պէր օրերուն, կառավարութիւնը
կը փակէր բոլոր դպրոցները,
որովհետեւ կրիպը արդէն համա-
ճարակի հանգամանքն էր առած
եւ բաւական մտահոգութիւն կը
պատճառէր՝ իր ակնբերակով:

Բնականաբար յուսախարո-
թիւնը մեծ եղաւ երկու կողմին
համար ալ: Հերթապահ ուսու-
ցիչները վարանեցան, մինչև
անցած չուզեցին տղոց հաղոր-
դել՝ ախար լուրը:

Յիշեալ դպրոցին անօրէնք եւ
ուսուցիչ մը, Պրնեւէն բարձրա-
ցան ու իրենց ձեռքերով իսկ
բաշխեցին Զուիցերիացի մա-
նուկներուն օգտակար եւ հաճելի
նուէրները:

Հետաքրքրական էր կարգալ
անոնց նամակները՝ ուղղուած
իրենց անձնօթի հայ բարեկամ-
բարեկամութիւններուն: Միտիւ-
րական եւ ցաւակցական խոս-
քեր, իրար ճանչնալու, իրարու
հետ թղթակցելու փափաքներ,
հայ ազգին պատմութեան մա-
սին հետաքրքրութիւններ, են:

Տարբեր, համակրելի զէմք
մը, իր սէրը լայնեց մեր ցե-
ղին հանդէպ եւ հրաւիրէ նոր-
գեց հետեւեալ տարուան հա-
մար:

Հայ Կոլորոցի անօրէնք պա-
տախանայ պատշաճ խօսքերով:
Երջանիկ էին մեր տղաքը ի-
րենց նուէրներուն մէջ: Ուրա-
խութիւնը իր լայնը կը պատոցնէր
անոնց զէմքին:

Մուրճը կոխած էր: Հիւրերուն
ինքնաշարժը պայցաւ:

Ծնունդի օրը, ծնածիւնի հայ աշա-
կերտներու ճան սրահին մէջ,
տոնածառին շուրջ, Հայ Կոլորոցը
ընտանեկան հանդէս մը ունեցաւ:
Հայի Ծնունդն էր որ կը տօն-
ւէր:

Տղաք մեծ ու պզտիկ, լափէն
սեւի զո՞ն էին, առաւելագէտ ա-
նոր համար որ, հանդիսաւոր օր
մը, առաջին անգամ ըլլալով,
քով քովի եկած կը դառնէին,
Պրնեւէնի եւ ծնածիւնի երկու հա-
տատութեանց քանակները, որոնց
իւրաքանչիւրը պատմական Հա-
յաստանի մէջ մեծանկիւններ, «սախ-
ապար» ու «քուրիկ» կը կանչեն
իրար, եւ այդ ոգով ալ կը
սիրեն իրար, իրրեւ մեծ ընտա-
նիքի մը հարազատ անդամները:

Ծնածիւնի տղոց համար զո՞ն-
ապիւն մըն է հայի. Ծնունդը
տօնել, որովհետեւ անոնց յաճա-
խած Զուից. դպրոցները բայց
կ'ըլլան Ծնունդի օրը: Սակայն
այս տարի, տակաւին փակ կը
մնան կրիպի պատճառաւ:

Հէքիտիւն սպասուէինք,
աւելնելը ձեռքերը, տունը մաք-
րելու ելան: Ու քանդեցին բո-
լոր մասնակներուն բոցները: Բայց
մասնակները, հակառակ իրենց
բարեպաշտ ըլլալուն, ձեռնա-
բարեկէն մտառն, եւ մտանքն
ձեռնաբարի, թափառական վի-
ճակի մէջ, տեսնանք ունեցան
Ծնունդի նախօրեակով, տօնա-
ժողով տեսնելու: Այն սիրուն
Ծնունդի ծառը, որ հազար ու մէկ
պաղտը բանիքով զարդարուած
նո՞ն, այն անկիւնը հարուստ
սրահին, կը կենար բանտարի-
ուած: Ու մասնակները մեծ զբ-
ուարթութիւններ յետոյ, հասան
իրենց փափաքին:

Մենք ալ մերերը կրնանք
տեսնել:

Ա. ԽԱՆՆԻՍԱՆԵԱՆ

Սինէմա մը կ'այլը. — Բա-
լայպայի (Իտալիա) սինէմային
մէջ տատիկ հրգէ մը կը ծագի
եւ անհարապարիկ խուճապի մը
ընթացքին, պատմականներէն
գետնայարի ցատկով շատեր
կը վերադարձին: Երեք հոգի մե-
նք եւ 15 վերադարձան են:

Ար ի պատիւ ժընեւի հայ ու
զուիցերիացի հատարակութեան:
Հոս տեղն է որ, հրապարակաւ
շնորհակալութիւն լայնանքնակ
Տ. Թ. Ներ Ռոպէրի եւ Արապեանի,
որոնք նոյնպէս ձրիաբար, միշտ
կը փութան ծնածիւնի հիւանդ-
ներուն):

Ժընեւեայ գաղութը սկը-
սած է կ'ըլլալ: Տրատարութիւն-
ները վերադարձում մը ցոյց
կուտան զէպի կազմակերպու-
թիւն: Կարելի է բոլոր թէ հայի.
կեանք մը կ'ընենայ քիչ-չատ:
Հայ Կոլորոցի պզտիկ ապարա-
նէն տպիկ նամակներ պատու-
րապի էին հրոյհրած զուիցերա-
հայրութիւնը, ժընեւի Salle Cen-
trale, Յունուար 6, Հինգրաթի
օր, հայի. Ծնունդի առթիւ:

Գաղութին երրորդ պատա-
րագն է այս, «Եկեղեցատե-
րաց»-ին գաղութինն առկն: Պա-
տարագին էր ներսէս քահա-
նայ, նախկին ուսուցիչ մը, վեր-
ջերս ձեռնադրուած: Առաջին եր-
կուքը կատարած էր վահան
քահանայ Խոյեան, որ հիւանդ
ըլլալուն չէր կրցած գալ այս հեղ:
Հակառակ կեանքի տարապա-
ման սրտիւնեան եւ գործի ալ օր
ըլլալուն, գաղութին մեծամա-
նութիւնը ներկայ էր: Սրահը ա-
ւելի կամ նոյնպէս չ'ազնով տօնա-
րի մը նմանութիւն ունէր: Դը-
պիւրներն ու դպրապետը — Հայ
Կոլորոցի աշակերտ-աշակերտու-
թիւնը եւ տնօրէնն էին:

Պատարագիչը ըրաւ: Նշա-
նակութեան վրայ քարոզեց եւ
խրախուսեց տիկիներն ու պա-
րուները, որոնք կ'աշխատին
գաղութին համար:

«Եկեղեցատեղիք իր վրայ է
ստած է Պրնեւէնի մեծերուն եւ
պզտիկներուն ճանապարհածախ-
սը, որ 260 Փրանսական ֆրան-
քի գումար մը կը ներկայացնէ:
Ապագայ անոնք ալ ներկայ
կ'ըլլան, ամէն անգամ որ պա-
տարագ մատուցուի ժընեւի մէջ:
ՀԱՅԻ ԾՆՈՒՆԴԸ

ԸԼՄՓԵՒԷՆՆԻՆԻՍՏ

Նոյն օրը, ծնածիւնի հայ աշա-
կերտներու ճան սրահին մէջ,
տօնածառին շուրջ, Հայ Կոլորոցը
ընտանեկան հանդէս մը ունեցաւ:
Հայի Ծնունդն էր որ կը տօն-
ւէր:

Տղաք մեծ ու պզտիկ, լափէն
սեւի զո՞ն էին, առաւելագէտ ա-
նոր համար որ, հանդիսաւոր օր
մը, առաջին անգամ ըլլալով,
քով քովի եկած կը դառնէին,
Պրնեւէնի եւ ծնածիւնի երկու հա-
տատութեանց քանակները, որոնց
իւրաքանչիւրը պատմական Հա-
յաստանի մէջ մեծանկիւններ, «սախ-
ապար» ու «քուրիկ» կը կանչեն
իրար, եւ այդ ոգով ալ կը
սիրեն իրար, իրրեւ մեծ ընտա-
նիքի մը հարազատ անդամները:

Ծնածիւնի տղոց համար զո՞ն-
ապիւն մըն է հայի. Ծնունդը
տօնել, որովհետեւ անոնց յաճա-
խած Զուից. դպրոցները բայց
կ'ըլլան Ծնունդի օրը: Սակայն
այս տարի, տակաւին փակ կը
մնան կրիպի պատճառաւ:

Հէքիտիւն սպասուէինք,
աւելնելը ձեռքերը, տունը մաք-
րելու ելան: Ու քանդեցին բո-
լոր մասնակներուն բոցները: Բայց
մասնակները, հակառակ իրենց
բարեպաշտ ըլլալուն, ձեռնա-
բարեկէն մտառն, եւ մտանքն
ձեռնաբարի, թափառական վի-
ճակի մէջ, տեսնանք ունեցան
Ծնունդի նախօրեակով, տօնա-
ժողով տեսնելու: Այն սիրուն
Ծնունդի ծառը, որ հազար ու մէկ
պաղտը բանիքով զարդարուած
նո՞ն, այն անկիւնը հարուստ
սրահին, կը կենար բանտարի-
ուած: Ու մասնակները մեծ զբ-
ուարթութիւններ յետոյ, հասան
իրենց փափաքին:

Մենք ալ մերերը կրնանք
տեսնել:

Ա. ԽԱՆՆԻՍԱՆԵԱՆ

Սինէմա մը կ'այլը. — Բա-
լայպայի (Իտալիա) սինէմային
մէջ տատիկ հրգէ մը կը ծագի
եւ անհարապարիկ խուճապի մը
ընթացքին, պատմականներէն
գետնայարի ցատկով շատեր
կը վերադարձին: Երեք հոգի մե-
նք եւ 15 վերադարձան են:

Ա. Զ. Գ. Ե. Ր. Ո. Ի.
"ՆԱԽԱՍԱՐՈՒԹԻՒՆԸ"
Վ. ՐԱՍԱՆԻ ՄԷՋ

ՅԱՌՈՒԹԻՒՆ ԳԵՌՈՆԵՐԸ
(PASCAL)

Անցեալ օր «Գործակ» թու-
նարի թիւէն արտատպելիքը
Թղթակցութիւն մը, որ կը պար-
զել պոլշեւիկներուն հաստա-
տած «Կաւաւարութիւնը» Ար-
բէշանի եւ Արիստիպի մէջ:
Ստորեւ կուտանք Թղթակցու-
թեան վերջին մտքը, որ կը ներ-
կայացնէ Հայերու վիճակը՝ Վրաս-
տանի մէջ:—

Հայաստանցիութիւնը Խորհր-
դային Անգղիոյ մայրաքա-
ղաքին մէջ, անհրաժեշտ փաստ
է: Թիֆլիսի Հայերը միշտ ալ եղած
են առաջնութեամբ զիրբերու վրայ:
Խորհրդային Արաստանի մէջ
բոլշեւիկ վրացիներու կողմէ ա-
մէն ջանք կը գործադրուի այդ
առաջնութիւնը կասեցնելու: Թիֆ-
լիսի պետական հայ պաշտօնա-
ները ամէն օր կ'արձակուին պաշ-
տօնէ՝ ապրիլով թէ վրացիներէն
չգրեան: Եւ այդ միայն անկու-
սակցական Հայերու մասին չէ,
որ տեղի կ'ունենայ, այլ կոմու-
նիստ Հայերն ալ գործէ կը հե-
ռագուին: Թիֆլիսի պատասխանա-
տու վրացի պաշտօնեաներէն իւ-
րաքանչիւրը կ'աշխատի իրեն նե-
թակայ հայ կոմունիստները փո-
խարին: Կ'ըրացի կոմունիստ պաշ-
տօնեաներով:

Երկու - երեք տարի առաջ
Հայերը մեծամասնութիւն էին
Թիֆլիսի մէջ: 1923ի վրացական
ապստամբութեան ընթացքին եւ
յետոյ ամբողջ Արաստանի մէջ
հայերու հետեւեալները, Գ.
Աթաբեկովի ղեկավարութեամբ
հրէշային բռնութիւններ կատա-
րեցին ապստամբ վրացիներու դէմ:
Վրացիները այդ զէպքէն յետոյ
իրենց նպատակ դրին առաջին առ-
թիւ, ինչ գտով ալ ըլլալ, Թիֆ-
լիսի մէջ Հայերու փոխարին մե-
ծամասնութիւն գտնելու: Եւ յա-
ջողեցան: Գաղաքի հարաւոր
հայ պաշտօնեաները գործէ հա-
նելով՝ կասեցին վրացի պաշ-
տօնեաներ բերին: Վրացիները
այժմ Թիֆլիսի մէջ պաշտօնի
սեւեակտէն, կատարելագէտ պոյ-
թիլի են նեթարիւմ Հայերը:
Պետական օր պաշտօնատուրը կ'ու-
ղէք մ'տէք, եթէ վրացիներէն չե-
սիք: Երես պատասխան չէք ստանար:
Պաշտօնական (կամ պաշտօնի հա-
մար) որ եւ է տեղ զիմած տան
առաջին Տարբ. հարցը կ'ըլլայ: «Ինչ ազ-
գի էր պատկանիք»: Եթէ Հայ
էք, անպատասխան կը մնաք: Աշ-
րիւրէն ջուր լեցնելու կամ ջուր
առնելու համար պոչի ծայրը պի-
տի անցնի եւ սպասեալ Հանրա-
կառ. քին մէջ եթէ քիչ տեղ կայ
եւ շատ յաճախող, վրացի կա-
ռավարը չի թողուր, որ Հայը
նստի, կամ եթէ նստի, վար կ'ըլ-
ցնէ, սպասող վրացի տեղ տա-
լու համար շման պարագաներու
մէջ կ'ունենը յաճախողէպ են:

Միայնակներ թող փնթի
Հայ մը նշանակելով վրացի կո-
մունիստները աստիճանաբար
ստատիկացին թշնամանքը զէպի
Հայերը: Ամբողջ Թիֆլիսի մէջ
ուր վրացական քանի մը բան-
ֆակեր (բանտարական ֆակուտե-
ներ) կան, Հայերու հա-
մար միայն մէկ հատ կայ: Հայ
գաղտնաբերութիւնը եւ համապատաս-
խան հիմնարկութեանց առաջարկը
բանֆակներու թիւը աւելցնելու
մասին չի լուրի: Հայ դրամատիկ
խումբը մեծ գժուարութեամբ
յաջողեցաւ այս տարի ալ իր գո-
տիլիւնը քարը տար: Թիֆլիսի
համալսարանին մէջ հայ ուսա-
նողները չեն ընդունել, եթէ վրա-
ցիները ամբողջութեամբ չեն ըն-
դունուած:

Վաստիկութեան եւ անպիտոյ
բայց եղան մեծեր, որովհե-
տեւ համակ անձնագրութեան
գործած, զիտցան արձան
հանքով նայիլ մասնաւոր:
Այդ սերունդէն շատերն
կան ազատագրութեան
պարտաւորութեան
(Վահան Մանուկ) Ստաւուն, Մարգարէ
նասեանը Զանդըր, բայց
մէկ մարդը աստիճան
բաւարար փայլեցան Կա-
ցութեան երկրակամարին:
Ուսանող Կեղոյնական
ժարանի, Յարութիւն, առա-
ջինը կը մտնէ ժողովրդու
խումբուն մէջ եւ քիչ
կը կազմակերպուէ իր
կազմակերպութեան
պարտաւորութեան
Յարութիւնը, Զատայիներ
նուիրուած կուսակցական
խումբունքի կը ձեռնարկէ
այսին կազ

Պրուսայի շերտակներ

Քրքական անանուն մեծ ընկերությունը մը կազմուելու վրայ է, Պրուսայի շերտակները արդիական եւ գիտական եղանակով շահագործելու համար: Էլզաբի Տնօրէնութիւնը 100,000 ոսկի գրամագլուխով պիտի մասնակցի նոր ընկերութեան

Եւրոպայի Ասիա Երկարույի

Պատէն-Պատէնի վերջին երկարույի համազումարին մէջ որոշուած էր մէկ երկրէն միւսը ճամբորդութիւնները դիւրացնել: Վերջերս Պոլիս հասաւ մահճարար վակոններու ընկերութեան վարիչներէն մէկը, նպատակ ունենալով Սէնիփօնի ճակարակը ուղղակի երկարածով մինչեւ Անատոլիա եւ Սուրիա: Ասոր ամէնէն մեծ գծուարութիւնն է Վոսփորը: Կառավարութիւնը ինչպէս անցընել Սիրքէճիէն Հայտար փաշայի կաշարները: Պատերազմի ատեն աւստրեալներու ընկերութիւնը մը օսմ. կառավարութեան հետ համաձայնած էր Վոսփորի վրայէն կամուրջ մը կամ տակէն փապուղի մը շինելով Եւրոպայէն Ասիայ միացնելու համար: Այս ծրագիրը կարելի չեղաւ իրագործել եւ առ այժմ յետաձգուած է: Հիմա թուրք կառավարութեան հետ եղած կարգադրութիւնը հետեւեալն է.—

1927 Մայիս 25էն սկսեալ Եւրոպայէն Սէնիփօնի ճակարակը Անատոլիա կամ Սուրիա ճամբորդողները մասնաւոր շոգենաւով մը Սիրքէճիէն պիտի փոխադրուին Հայտար փաշա, ուր պիտի գտնեն նոր մահճարար կառուցումը մը, պատրաստ մեկնելու դէպի Ատանա եւ Հալէպ: Փարիզէն ուղղակի Անատոլիա եւ Սուրիայ համար տոմսակ պիտի արուել: Թուրքիան կտրող անցնողի մը համար պարզ «Թրանզիթ» վրիզ մը բաւական պիտի ըլլայ:

Րիզա շահի նուէրը Փարիզի մզկիթին

Պարսկաստանի Շահը գեղեցիկ զորք մը նուէրած էր Փրանս. կառավարութեան, փարիզի մզկիթին մէջ դրուելու համար: Այս առթիւ պաշտօնական արարողութիւն մը տեղի ունեցաւ առջի օր մզկիթին մէջ: Բոլոր զորքերը վերցուած էին եւ մզկիթին մարմարէ սալաշառակին վրայ փռուած էր նուէրուած զորքը, որուն շուրջ բոլորուած էին փարիզի պարսիկ զեւպան Միրզա Սատուլլահ Պահատուր խան, Ֆրանս. կառավարութեան ներկայացուցիչ Պ. Կուլթ, իսլամական սրբավայրերու պահապան ընկերութեան նախագահ Սի-Պէն-Ղապրիթ, Աֆղանիստանի զեւպանը՝ աստաբխանէ գտակով, պարսիկ զեւպանատան պաշտօնեաները եւ այլ դիւանագիտական ներկայացուցիչներ: Պահատուր խան, Պ. Կուլթ եւ Սի-Պէն-Ղապրիթ ճաներ խօսեցան:

Նուէրուած զորքը նկարի եւ գոյնի կողմէ գեղարուեստական հրաշալիք մըն է եւ մինչեւ վերջերս կը զարդարէր թէհրանի արքայական պալատը: Երկայնքն է 7 մետր 20, լայնքը 3 մետր 70: Մօտ 100 տարուան նուէրն ունի:

Գերեզմանաւորութիւնը Ասիայ մէջ

Քաներորդ դարուն մէջ տակաւին գերեզմանաւորութիւնը կը շարունակուի Ասիայ յետամնաց եւ նախնական ցեղերուն մէջ: Ռանկուէն հեռագիր մը կ'ըսէ թէ Պիրամիտի Անգլիացի կառավարիչը Տուրպար հրաւիրած է Քասին ցեղախումբին պեղու, որուն յայտարարած է թէ գերեզմանաւորութիւնը անմիջապէս վերջ պէտք է դնել ամբողջ երկրին մէջ: Գերի ունեցողներուն կարեւոր հատուցում պիտի ըլլայ:

Ազատագրուելիք գերիներուն թիւը 5000ի կը հասնի: Անատոլի մէջ քսան անգամ աւելին կայ, այն ալ Պղզտիկ Դաշնակիցի զաւակներէն...:

Սուղ ապրանքի ծախսողները կը պատժուին

Ոստիկանական տեսչութեան մէջ գումարուած գիներու հսկիչ յանձնաժողովը զանազան պատիժներ սահմանեց կարգ մը խանութիւններու, որոնք անխղճօրէն կը շահագործէին իրենց յանձնարարները: Պատժուածներուն մէջ են մասվաճառ մը որ 100ին 70 շահով կը ծախէր, նպարավաճառ մը որ օճառը 100ին 51 շահով ծախած էր, ուրիշ մը ոսպը 100ին 58 շահով ծախած էր, կաթնավաճառ մը որ կրելէր պանիրին քիլոն 17 ֆրանքի գնած եւ 24 ֆրանքի կը ծախէր:

Պղզեղիկները սաւառներ կ'անցնին

Պուրքէճիէն 12 Յունուար թուականով կը հեռագրեն թէ պղզեղիկ զինուորները զիջերը Պուկիզ ըրուած տեղը Տնիէ-Թէրի գետաբերանը անցած եւ զնրացիլով ու ձեռնառուներով յարձակուին մասնակցած է նաեւ լուսարձակներ ունեցող զինեալ նաւ մը: Սատիկ կրակէ մը վերջ, Պղզեղիկները ետ մղուած են ուսմէն սահմանապահներուն կողմէ եւ փախած են Օտէսայի ուղղութեամբ: Մէկ ուսմէն զինուոր սպաննուած է: Իշխանութիւնները քննութիւն մը բացին:

Խոզի առաւիտիաւորներ

Երբորդ անգամը ըլլալով ոստիկանութիւնը երեւան հանեց խոզի առաւիտիական նոր ընկերութիւն մը: Ասկէ առաջ ձերբակալուած էին արդէն «Փորշըրի մէկերալ» եւ «Փորշըրի ֆրանսէզ» ընկերութեանց վարիչները: Ասոնք յանձնարողներէն զրոյս կը քաշէին եւ իւրաքանչիւրին անուան խոզ մը կ'արձանագրէին: Խոզերը քանի մեծնային, յանձնարողին շահն ալ այնքան պիտի աւելնար: Մինչ իրականին մէջ ընկերութիւնը քանի մը հազար խոզ կը պահէր, յանձնարողներու թիւը տասնեակ հազարներու կը հասնէր: Օրին մէկն ալ յանկարծ, յանձնարողը նամակ մը կը ստանար, որուն մէջ կ'ըսուէր թէ զժախտաբար իր անուան արձանագրուած խոզը մեռած է, աւաղ:

Այս երբորդ ընկերութիւնն ալ 2500 խոզ միայն ունէր, մինչդեռ յանձնարողներուն կը կ'ընէինք թէ 18,000 է անոնց թիւը: Այս ձեւով 20 միլիոն ֆրանք քաշած էր անոնցմէ: Առջի առաւուս ժամը Յին ոստիկաններ ներկայացան անօրէն փոխ փէքիսի տունը, զայն ձերբակալուե համար: Փէքիսի քանի մը վայրկեան խնդրեց արդարաբար վերջացնելու համար: Ոստիկանները սրահին մէջ կը սպասէին, երբ մարդը բռնի սենեակը երթալով անձնասպանութիւն փորձեց արձանակով: Գրնդակը կուրծքին միտուեցաւ: Փէքիսի Ժամը իրձակի մէջ հիւանդանոց փոխադրուեցաւ:

Հինգ հազար քիտուսիներ

Փէքիսին կը հեռագրեն թէ Բանթօնցիներու սպայակոյտը մօտ հինգ հազար չինացի աղջիկներ լրտեսութեան կոշած է չինական հիւսիսային բանակին մէջ:

Թիէն Յէնի շրջանին ուժերուն ստեղծուած տեղեկացուցած պահուն, կ'աւելցնէ թէ աղջիկները իրրեւ փախտական կը ճամբորդեն: Մինչեւ հիմա անոնք դաշնակից բանակին շարժումներուն մասին թանկագին տեղեկութիւններ հայթայթած են Բանթօնի սպայակոյտին:

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՅԻՆ ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

Ս. ԷՔԻՒՆԻ Եւ Ս. ՀԱՄՕՆԻ Հ. Յ. Գ. ՄԱՐՄԻՆՆԵՐՈՒՆ Կողմէ
16 Յունուար, Կիրակի, ժամը 2ին
4 Rue Faure-Belon, Ս. Էքիէն, Պուրս ար թրաւայլին դիմացը:
Կը խօսի ընդ Վ. ՋՈՒԼԼԵՐԵԱՆ
Մ Ո Ւ Տ Ք Ը Ա Ջ Ա Տ է

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹ

Վաղը՝ Շարաթ իրիկուն, 15 Յունուար, ժամը 9ին
Սարսէլի մէջ, Սալտէ Նօս, թիւ ար փարի
Կազմակերպուած՝ «ԱՐԱՐԱՏ» ՄԻՌՈՒԵԱՆ Կողմէ
Գիտի խօսի Պ. ՎԱՀԱՆ ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԸԱՆ

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Յ. Գ. Փարիզի Ռոստոմ, Խաճակ, Գէորգ Զափուշ Եւ Արմէն Գարօ խումբերու խառն ժողովը՝ վաղը Շարաթ 15 Յունուար ժամը Տեղա Յուկէսին, 171 Fbg-du Temple, Ռոստոմի սրահը: Օրակարգ՝ Գործադրութեան տաճնալը եւ կազմակերպական ընթացիկ խնդիրներ: Ներկայ պիտի ըլլան Շրջ. Կոմիտէի անդամները:

Հ. Յ. Գ. Ազիթովի Կոմիտէի ընդհ. ժողովը կը հրաւիրէ խումբերու բոլոր ընկերներն ու համակիրները, վաղը Շրջ. 15 Յունուար կէս օրէ վերջ ժամը 5ուկէսին Յոյնիս արձարանին սրահը 40bis Rue Etienne Dolet.— Կարեւոր օրակարգ, նոր ընթացիկներ:

Հ. Յ. Գ. Մարսէլի «Արմէն Գարօ» խումբի ժողովը՝ այս կիրակի 16 Յունուար ցորեկէն վերջ ժամը Տեղա Յուկէսին, Ռոստոմ գրասրահը:

Հ. Յ. Գ. Մարսէլի Գրիտափոր Ենթակոմիտէի ընդհ. անդամական ժողովը 15 Յունուար վաղը շարաթ երկու ժամը Յուկէսին, սովորական սրահին մէջ: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտադիր է: Խիստ կարեւոր հարցեր:

Հ. Յ. Գ. Մարսէլի «Ռոստոմ» խումբին ժողովը վաղը շարաթ 15 Յունուար իրիկուն ժամը Յուկէսին, 63 Rue de la Republique.

Հ. Յ. Գ. Լիոնի Շրջ. Կոմիտէն ընկերական ընդհ. ժողովը կը հրաւիրէ Լիոնի բոլոր ընկերները Կիրակի 16 Յունուար աստուան ժամը 8.30ին, Բիւ Պուարտ «Է. մի Զօրա» ի վերադարձը: Ներկայանալ անդամատետրով:

Հ. Յ. Գ. Վիէնի ընդհ. ժողովը՝ Կիրակի 16 Յունուար ժամը 2ին կէս օրէ վերջ, Փոնթէլէքի հայ ժողովը, լսարանը: Ներկայներուն թիւը մեծամասնութիւն պիտի համարուի:

ԱՆՅՈՐՎՈՒԹ Երեւո. Միութեան ընդհ. ժողովը՝ վաղը Շրջ. Կիրակի, 15 Յունուար, ժամը 6ին, Ակումբին մէջ: Ընթացիկներ նոր վարչութեան: Բոլոր անդամներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

ՓՅՏՏ ՏԸ ՇԷՐԻՒԻԻ մէջ թողարկի Պոլիս գիւղի Հարիսնայց Միութեան վիճակահանութիւնը տեղի ունեցաւ Յունուար մէկին, եւ շահեցան հետեւեալ թիւերը. 58, ժամացոյց մը, 165 ինքնահաս զրից մը, 12 քաշքու մը:

Հ. Յ. Գ. Լիոնի գրագրանք փոխադրուած է նախկին սրահը, Բիւ Տէլիքիքէն 181, Բիւ Բապուէ 76: Գրագրանքը բաց է ամէն օր երեկոյեան ժամը 7ին Յուկէս:

ՍՏԱՅԱՆՔ

Միքայէլ Վարանդեանի «Համայնավարութիւն եւ Համաշխարհային ցեղափոխութիւն»ը: Մատենաշար «Յուսարեան» թիւ 15, Գահիրէ 1926, սպարան «Յուսարեան» թիւ 238 էջ. գին 12 կգրիպ, պրուշ:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Իմ խորին շնորհակալութիւնները կը լսայնուեմ բոլոր անոնց, որոնք իրենց ներկայութեամբ եւ նամակով ցատկեցեցան եւ միտքարեցին զիս իմ անմոռանալի կնոջ վաղահաս մահուան առթիւ:

Շնորհակալութիւն նաեւ անոնց, որոնք ծաղիկաբաններով լարեցին հանդուցելու յիշատակը: Սրտակիր ամուսին՝ Մարսէլի վաղան շիւսեան

Մարսէլի վաղարեւանի «Արմէն» սիրողներու խումբը իր խորին ցաւակեցութիւնը կը յայտնէ իր անդամուհի Տիկ. ՎԱՐՍԵՆԻԿ ՀԻՒՍԵՆԻ տխուր մահուան առթիւ: վարչութիւն

ԳՐԱԿՐԵՆ ԸՆԹԵՑՄԱՐԵՆ Մարսէլի մէջ Հ. Յ. Գ. Պատմութիւնը 63 Rue de la Republique սրահարանի վերնայտը. կը բացած է Գրագրանք Բնակարան մը՝ որմէ կ'ընան օգտուի մեր բոլոր հարեանակիցները առանց խառնութեան: Հին կարելի է գտնել ամէն տեսակ թիւերը եւ հանդէսներ. առ այժմ բացէ շարաթը երկու օր, Կիրակի առաւուս ժամը 9ին 12, եւ Հինգշաբթի երկու օր 8ին 10:

ԿԸ ՓՆՏՈՒԹԻ

— Ալեքսանդրապոլցի Ոստուր ցովալէֆեան (Նախկին անունը Նիկոլ ցովալէֆեան) որ Եր. կու տարի առաջ շիբակո կը գտնուէր: Տեղեկացնել Arthur Acopoffի 79, Rue Lemercier, Paris 17e France.

Կը խնդրուի Ամբիկիայի Թերթերէն արտատպել:

ՄՃԱՆ ԱՆՆՆԱԿՆԵՐ

Փորթ տի-թալիի մօտիկը: Լոյս, կապ կը խոնարհի իրաւունք: Գիմը 17 Rue Damesme, մէթրօ Բլաս տի-թալի:

ԿԱՎՈՕՇ

Ջուալթ, ցատկուտո՛ւն, կեանքո՛ւտ, վարդագոյն կը գտնուի ամէն տեղ ԳԻՄ 1 ՅՐ. 50

ՅՈՒՍԱՐԵՐ

— ՕՐԸ ԹԵՐԹ — Հասցէ.— B. P. 868, Le Caire (Egypte).

ՆՈՐ ՓԻՆԻԿ

— ՆՈՐ ՕՐԵԼՅՅ — Հասցէ.— B. P. 587, uBeorth

ՀԱՅՐԵՆԻՔ

— ՕՐԱՄԱԿԻՐ — Հասցէ.— 13-15, Shawmut St. Boston, Mass. (U. S. A.)

ԱԼԻՔ

— ՕՐԸ ԹԵՐԹ — Հասցէ.— 73, Rue Pasteur, Salonique (Grèce).

Խնամեցե՛ք ձեր սիրտները եւ դիտեցե՛ք
ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ
USASUNAPOTIՅԱԿԱՆ ՔԼԻՆԻՔԻ
12, RUE RICHOMME, 12
Գարմանուք եւ առամնաշինութիւնը տեղի կ'ունենայ կապուած ամառակներու կողմէ, խիստ դիւրամատչելի պայմաններով
Ուսուցիչ պրոֆեսորներ ձրի
Հարողակցութեան միջոց՝ Métro: Barbès-Rochechouart

ՏՕՔԹ. Լ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ
ՄԱՍՆԱԳԻՏ ՆԵՐՔԻՆ ՄՈՐՔՈՅԻՆ ԵՒ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՆՆԵՐՈՒԹԻՒՆ
126, Rue du Faubourg St. Denis
Métro: Gare de l'Est Téléphone: Nord 84-04
Ընդունելութեան ժամեր՝ Ամէն օր 2.30-7.30—Կիրակի եւ տոն օրեր

ԹԷՅ ԵԱՎՐՈՒ
ՈՒՂՂԱԿԻ ՍԷՑԱՆԷ, ՀՆԳԿԱՍՏԱՆԷ ԵՒ ՉԻՆԷ ՆԵՐԱՏՈՒՄ
ԱՄԱՆ, ՀՈՏԱԼԷՏ ԵՒ ԽՆՅՈՂԱԿԱՆ
ՊԱՆԱՅԵԼ
ՖՐԱՆՍԱՅԻ
ՄԷՋ
ԲՈՒՐ ԼՅՈՒ
ՆՊԱՐԱՎԱՅԱՆ
ՆԵՐԷՆ
Հաստատուել 1880ին
Արեւելեան ճաշակ եւ ծաղիկ թէլերով խառնուրդներ
Թղթակցութիւն ուղղել Comptoir des «Thés YAVROU»
23, Rue Sénac, Marseille.
Եգիպտոսի ընդհ. ներկայացուցիչ C. B. Chlav, 7 Rue Mahmoud Pacha et Falaki, Alexandria.

BILLANCOURT ՅԻՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԿՐՈՒԹԵԱՆ
USASUNAPOTIՅԱԿԱՆ ՔԼԻՆԻՔԻ
(ՀԵՅՆԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ)
172, Rue Général Gallieni, 172 — BILLANCOURT
Կը դարմանուին սկոպի, ինտերու եւ բերնի հիւանդութիւններ: Գրանագէտ առամնաշարեր, գուռօն եւ պրիմ: Կ'ընդուն ամէն օր կէս օրէն լիսոյ ժամը 1.30—7.30 կիրակի եւ տոն օրերը առաւուս ժամը 9—12: քրի ընտելութիւն

ԻՐԱՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ
ԸՆԿՐԱՅԵՏ ԲՈՒՐ ԳՐԱՆՈՇԱՅԵՐՈՒՆ
Ամէն տեսակ դատեր, ամէն դատարաններու առջեւ: Թարգմանութիւններ եւ պայմանագրութիւններ ամէն լեզուով Ամուսնութեան, ամուսնալուծումի, վրկայի, անցագրի եւ անմահացի գործողութիւններ:
ԱՐԱԳ ԶԵՆԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՖՐԱՆՍԱ ՄՏԵՆԵՈՒ ՀԱՄԱՐ
VAHAN YARJANIAN
CONTENTIEUX
5 Rue Cardinal Mercier Paris, (9e)
Tél. CENTRAL 96-70 կամ 97-39 Métro: CLICHY
» GUTENBERG 46-65 կամ 71-29 Nord-Sud: TRINITÉ
Խորհրդակցութիւններ քաղաքի ժամը 9-12 եւ 2-7 բացի կիրակի

ՀԻՆ ՈՒ ՆՈՐ ԳԻՐՔԵՐ
ՆՈՐ ՍՏՅՅՈՒՄՅ՝— Բօժիչկէն
գրքէն փրցուած էջեր 12-50
Քրանք, Պէլաք, գլուշու 10,
Հրաշագործ Ֆաքիր Թահրա
պէյ 5 ֆրանք, Բօժիչկէն խորհրդները հայ պատանիներու
5, Կերշալայի տակ (Թատը. Կ. Մհենտի) 5, Անձկութեան ժամը 2, Բարիկէթ 7.50, Խոտիք 3 ֆրանք:
ԿԸ ՄԱՆՈՒԹԵՆԱՆԻ.— Օտտանի գործերէն Ընդ. Փանշուտի 10, Թաղականին կնիկը 17.50, Միքի սիրարկածը 5, Միջնորդ Տէր Պապուս 17.50, Մասնիկը 7.50, Յեղափ. մակարոնները 7.50, Չարըր Ալթամ 6:
ՀՍՁՈՒՍԳԻՏ ԳՐԻՔԵՐ.— Անարտեսանէն Կեանքի դարը 5, Երախաները 5, Խեղճկար 20, Եանթէն Կիր 6, Ճամբու վրայ 8, Դերասանուհին 8.4, Փափաղ. կանէն Սապու 5, Գծեր 4, Թըւոյ խոզը 4, Լուր-Դալուր 4, Ներկանդակները Արտիստը 10, Խիկ ֆրանսէրէնը 5 ֆր., Եօթ Պատմութեան քեր 15, Օղի. Երկիրի (3 հատ.) 65, Բանաստեղծութիւններ Գէմիլիան 10, Խահապուտ Բուշակի Դիւանը 25, Մահամաղէկներ Լժօ 2.50, Խաւարարհաւաքածոյ 7.50, Փողովածու թօփշուած 25, Խա. Խա.:

ԱՄԿԱՐԱՆ
13 Յունուար 1927
ԳՐԱՄՆԵՐ
ՍԹԵՐԼԻՆ, L. St.
Տօլար, Dollar
Մարք (սովի) Mark
Թրքական Թղթ. L. Trq.
Քրք. ոսկի " or
Մէքսիկէ Medjidié
Լեւի 100 ֆրանք Léva
Տրախի " Drachme
Լիբ " " Lire
Պիլ. ֆրանք " Fr. Belge
Չուից. " Fr. Suisse
Լեյ 100 ֆրանք Ley
Չեքովոնց (10 Roubles or)
ԱՐԹԵՌՈՒՂԹ
Եգ. ֆր. Ֆոմիլէ 1 Cr. Fonc. Eg. 3000
" " " " " 1750
" " " " " 1400
Ռոմիլի երկթղ. Lots turcs
Comptoir Parisien de change et de Cr. 80, Rue Lafayette
Le Gérant: H. TEURNIER
IMPRIMERIE - MASSIS - EDITEUR
208bis, Rue Lafayette Paris

ՐԱԿՆԵՐԻՆ
3 ամս. 6 ամս. 8 ամս.
ՏՐԱՆՍԻՍ 35 ֆ. 70 ֆ. 140 ֆ.
ԱՆԳԼԵՒ 20 շ. 40 շ.
ԶՈՒՒՅԵՐԻՒ 》 》
ԵԳԻՊՏՈՍ 》 》
ԱՍԵՐԻԿԱ 6 ամ. 10 ամ.
ԵՒՐՈՊԱ 100 ֆ. 200 ֆ.

"HARATCH"

Խմբագիր՝ ՇԱՎԱՐՇ ՄԻՍԱԿԻԱՆ
Directeur-Propriétaire : SCHAVARSCH MISSAKIAN
Rédaction & Administration : 208 bis, Rue Lafayette - PARIS (10e)
TÉLÉPHONE : NORD 57-82
MÉTRO : LOUIS-BLANC ou JAURÈS
Հասցեի փոփոխման համար պետք է վճարել 2 ֆրանք

ՇԱՎԱՐՇ
15
ՅՈՒՆԻՒՍԻՐ
1927
15 JANVIER 1927

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍԲ

ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ԿՍՊԸ

Երկի պարզեցման ֆորմանայի եւ մասնաւորապէս ֆարիզի մէջ կատարուած խեղկատակութիւնը, որուն երկու ծայրերը կը գտնուին երկու եպիսկոպոսներ:

Ամբողջ վերջը այս չէ, սակայն: Եթէ քիչ մը կը հետաքրքրուինք այս մանր վէճերով, պատճառը այն է որ անոնք լրջօրէն կը խանգարեն Եւրոպայի կազմակերպութեան գործը, նոր պատրուակներ ստեղծելով չարամիտներուն կամ ապիկարներուն համար:

Ահաւասիկ չորս տարի է որ խարխիս նետած ենք Եւրոպայի մէջ Պալքաններէն մինչեւ Սէնի ափերը: Այս գաղթէն առջ կային — եւ կը մնան — գաղութներ, որոնք թանկագին համարանքներ եւ հարստութիւններ են հայրենիքին համար:

Եւ սակայն, ո՛ր է կեդրոնական կայքը: Ո՛րն է այն մեքենան, որ պիտի յաւակնէր վարել գաղութները, ճշնելով սահմանափակել անոնց անխուսափելի չարիքը, եւ առով իսկ ապահովել ու աւելցնել հայրենիքին բարեբը:

Շատ մը արդարեւ կան ամէն գաղութի մէջ, հին թէ նոր: Անոնց ամէնէն կենդանի արտայայտութիւնները կը կազմեն քաղաքական կազմակերպութիւնները, համաձայն իրենց ուժին եւ աշխատանքին: Այս տեսակէտէն՝ ուշադրաւ է Ամերիկան, որ շատոնց աշխատեց պիտի ըլլար, առանց քաղաքական կուսակցութեանց եւ հայրենակցական միութեանց յարատեւ ճիւղերուն: Միւս կազմակերպութիւններն ալ, Բարեգործական, Կարմիր Խաչ, Երեսփ. Ժողով կամ յարանուանական կազմակերպութիւններ են. — ունին իրենց որոշ դերը. բայց քաղաքական կուսակցութիւններն են որ ընթացք եւ զոյն կուտան օրուան կեանքին:

Յրանսան ալ կրնայ երկրորդ Ամերիկա մը դառնալ, այս ուղղութեամբ: Բայց եթէ Ամերիկան արդէն կազմաւորուած է եւ ինքնայատուկ ձեւ մը առած է, այս նոր գաղութը բոլորովին ուրիշ պատկեր կը ներկայացնէ: Այստեղ չունինք, տակաւին, իսկապէս զգալի կազմակերպութեան մը կորիզը: Կա՛ն զատկան մարմիններ եւ օրիպաներ, բայց անոնք այնքան նախնական ըմբռնումներ ունին, որ երբեք չեն համապատասխաներ օրուան պահանջներուն: Թուրքիոյ մէջ կայ կար Պոլսէն մինչեւ Չճիկաձաք եւ Սասուն: Այստեղ, իրարու խորթ են ֆարիզն ու Մարսէլը, կամ ֆարիզն ու Լոնտոնը (եւ Լոնտոնն ու Մանչեսթըրն ալ՝ իրենց կարգին): Ամէն մէկը իր խելքով կը շարժի: Ամէն մէկը իր հաշուին կ'արտադրէ ու կը ծախէ, պարբերաբար փշրանքներ նետելով այս կամ այն պահանջին առիթը: Ինքնակամ միջոցներ չեն կապիւրդ ո՛չ ֆարիզի, ոչ Մարսէլի, ոչ ալ Մանչեսթըրի կամ Լոնտոնի մէջ:

Միայն ֆարիզի ժամունէ եկամուտներով տասը մանկապարտէզ կարելի է բանալ, եւ կարեւոր բաժին մըն ալ յատկացնել անձաբ գաղութներու: Յունաստանի մէջ, հարիւրաւոր գաղթական մանուկներ կը չարչիւղին դպրոցի պակասէն, որովհետեւ չկայ մէկը որ ամսական 3—5000 ֆրանք ճարէ: Այստեղ, չկրցան պարզ հայրենի դասընթացքներ բանալ մէկ-երկու արուարձաններու մէջ, հակառակ Պալքանի եպիսկոպոսի շոյաբան խոստումներուն: Նոյնը եւ զաւոններու մէջ: Դրամ կը գտնուի ուրիշ գոյններու համար, բայց երբ կարգը կուգայ նոր սերունդին փրկութեան, հառաչանք միայն կը լսուի:

Նոյն երեւոյթը Մարսէլի մէջ, որ գոնէ դպրոց մը ունի, բայց թեթեւ յոգնութիւն մը չի կրեր, զայն ընդարձակելու, բարձրացնելու, եւ երկու-երեք անգամ աւելի աշակերտ կը թելու համար: Աւելի համեստ քաղաքներ իրենց աչքը յատած են ֆարիզ, եւ ի գո՛ւր կը սպասեն 1925էն ի վեր, նոյն իսկ հող արամազրելով:

Մասնակի պարագաներ միայն յիշեցնենք: Բայց այսքանն ալ բաւական է, հաստատելու համար հոգեկան չքաւորութիւնը, որ կը ջլատէ ամէն բարի տրամադրութիւն:

Եւ այս պատկերին միայն տեղական, ֆրանսական կողմէն է: Կեդրոնական կայի չզոյուցեան հետեւանքով, եթէ տեղ մը կը յոփանայ եւ ուրիշ տեղ մը կը հիւժի, այդ միայն Յրանսայի յատուկ չէ: Եթէ Յրանսա ինքն իր մէջ ամուր կազմակերպութիւն եւ հաւատարակչութիւն ունենար, իրեն հետ պիտի կապէր և՛ Անգլիոյ, և՛ Պիտիոյ, և՛ Գերմանիոյ կամ Իտալիոյ գաղութները — իրապէս, ոչ թէ ձեւի համար — և գործակցութեամբ ու միացեալ մտտովով, պիտի կրնային բաժին հանել ոչ միայն տեղական պէտքերու, համաձայն պահանջին, այլ եւ իրենց սահմաններէն դուրս եղած վայրերու համար: Մինչդեռ, ներկայ վիճակով, թէ ներքին մրցակցութիւնը կը սաստկանայ, եւ թէ հանրային գրամները կը սպառին ամուր ծախսերով, կեդրապետական կամ ազգայական պատուանդաններ պահելու համար:

Եւ ինչո՞ւ գարմանալ, որ այսօր, ֆարիզի մէջ, չունինք ո՛չ միջնակարգ վարժարան, ոչ ժողովրդային սրահ, ոչ աշխատանքի տուն, ոչ իսկ մանկապարտէզ մը:

Այնքան դժուար է ստեղծել կեդրոնական կայքը: Ոչ, եթէ միայն իւրաքանչիւր գաղութ ինքն իր մէջ ներդաշնակութիւն հաստատէ, ճամբան ինքնին կը հարթուի:

ՄԱՍՈՒԼ

ՈՉ ՀԱՐՅՆՈՂ ԿՍՅ, ՈՉ ՓՆՏՈՒՈՂ, Թուրքերէն «Անթարխ» թերթը կը գրէ:—

«Հակառակ անոր որ Գեկտեմբերն ալ լրացաւ, մեր լեմոններն ու նարինջները դեռ յաճախող չգտան: Ո՛չ հարցնող կայ, ոչ փնտռող: Ո՛ր էր քր անցեալ տարին երբ դեռ թգոստոս եւ Սեպտեմբեր ամիսներուն, նարինջները չհասած ծախուեցան, 1000ը հազար, հազար երկու հարիւր դրշ: Անցեալ տարի վաճառականները իրար կը հրմշտկէին, մինչդեռ այս տարի մէջտեղ ելլող չկայ: Ինչո՞ւ. — որովհետեւ անցեալ տարի Թուրքիոյ նարինջներն ու լեմոնները թուրք կ'ընդունուէին, իսկ այս տարի անըմբռնելի քաղաքականութեան մը հետեւանքով, թուրք չընդունիր մեր ապրանքները:

Անցեալ տարի 1000 ոսկիի մօտ դրամ մտաւ մեր երկիրը, մինչդեռ այս տարի տասնոց չմտաւ: Միւս կողմէ, լեմոններու եղանակը կ'անցնի, նարինջներու եղանակին վերջաւորութեան ալ շատ չմտաւ, 100.000 ոսկիի ապրանք կը փճանայ, ի՛նչ պիտի ընենք:»

«Այս առիթը «Իգտամ» ալ գրեւէ կուտի:—

Կառավարութիւնը լեմոնի քիւլոյն 60 փարա մաքսատուրք կ'առնէ, իսկ նարինջին քիւլոյն՝ 8 դրշ, ինչ որ շատ է: Ասոր համար նարինջները տեղին վրայ չեն ապարհ, որովհետեւ ժողովուրդը սուղ կը գտնէ գանձը: Թումանիս եւ Պուկարիս միայն ետփայլեն նարինջ կ'առնեն: Մեր գլխաւոր յաճախողը թուրքն էր, եւ որովհետեւ դեռ չհամաձայնեցանք անոր հետ, մեր նարինջի տէրերը անգին վնասի ենթարկուեցան:

Միւս կողմէ փոխդրութեան ծախքերն ալ աւելցած են: Ասոր վրայ աւելցուցէք նաեւ փանթաթի (ամկալաթ) ցարը: Անտուրուէն կողմերով եկած ապրանքները ընդհանրապէս կը փոխին: Մինչդեռ փանթաթի միջոցները միայն Պոլսոյ մէջ կը գտնուին, եւ իտալիայէն կուգան: Իտալական շուկաները յաւ փանթաթ կ'ընեն, բայց անոնք ալ սուղ կը փոխադրեն:

ՏՅՕԻԹ ԽՈՒՅ ԳԱՅՄԱԳԱՄԸ, ՆԿԱՍՈՒ ԱՆՆԵՆԸՎ ՍՊՈՐԻ ՍԱԳՆԱՎԸ, մինչեւ Պոլսի եկաւ եւ անձամբ վաճառականներու թիւտ շփման մէջ մտաւ: Հակառակ ասոր, ոչ մէկ ապագայք եղաւ:»

ՁԵՑՊԵՆԵՐՈՒ ՏԱՐԱՆ ԱԼ

Այսօրի նահանգային ժողովի որոշումով 1927 Ապրիլ 1էն սկսեալ արգիլուած է կիններուն չարժափ ու քոչ գործածել ու այրերուն ալ գէյպէթ տարազ հագնելը: Որոշումը թուականն յետոյ արգիլուած տարազ հագնողները օրինական հետապնդուով պիտի ենթարկուին:

Հիւանդութեան տարի է. — Կրիֆէն լիտոյ, որ համաճարակ գարձած է Եւրոպայի մէջ, հիմա ալ սկսած է ծագիլը: Շէֆիլտի մէջ (Անգլիա) քանի մը օրուան ընթացքին 38 դէպքեր պատահած են:

Միւս կողմէ կրիֆէ 172 հոգի (որոնց 72ը միայն Լոնտոնի մէջ) մտած են անցած շաբաթ Անգլիոյ մէջ, այսինքն առջի շաբաթուան կրիֆէ: Ապրանտեանի նաւատորմին մէջ ալ տարածուած է այս հիւանդութիւնը: Նաւ մը քարանձինայի սակաւանուած է:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Պատերազմի փսխեր Ամերիկայի մէջ

Նիքարագուայի խնդրին առիթը Մեքսիկայի եւ Մ. Նահանգներու միջեւ յարաբերութիւնները օրէ օր ծանրակշիռ հանգամանք կը ստանան: Մերակոյտի ազատական ախոյեան Պորահ առջի օր խիստ ճառ մը խօսեցաւ քննադատելով նախագահ Քուլիտի քաղաքականութիւնը եւ յայտնելով թէ Մընրօէի վարդապետութիւնը երբեք խնդրոյ առարկայ չէ ներկայ պարագային մէջ: Ո՛չ մէկ օտար պետութիւն, ըսաւ, կը սպանայ Ամերիկայի իրաւունքներուն, ընդհակառակն, մենք է որ յարձակողականի դերը կը կատարենք կեդրոնական Ամերիկայի մէջ, մինչ մեր պարտականութիւնը պիտի ըլլար բարեկամական յարաբերութիւններ մշակել այդ ժողովուրդներուն հետ: Մերակառականը մեղադրեց Միացեալ Նահանգները, որ Նիքարագուայի մէջ հակահամաճարակական կառավարութիւն մը կը պաշտպանեն, եւ պահանջեց ետ քաշել բոլոր Ամերիկեան զինուորները, զինադուլ յայտարարել եւ ազատ ընտրութիւն կատարել:

Արտաքին նախարար Բէլլօի կ'ըսէ թէ պոլշեկները բոլոր զրած են Մեքսիկայի մէջ եւ Մոսկուայի հրամանով կ'ուզեն խռովութիւններ հանել կեդր. Ամերիկայի մէջ, պայքարելու համար Մ. Նահանգներու աշխարհակալութեան դէմ: Նիւ-Յորքի թերթերը կը գրեն թէ Մեքսիկայի եւ Մ. Նահանգներու միջեւ յարաբերութիւնները պիտի խզուին մինչեւ մէկ ամիս:

Միացեալ Նահանգներու կառավարութիւնը շարժման մէջ դրաւ երկու զօրագունը եւս և Քուկայի շուրթը գտնուող երկու ուրիշ թորփիլանայաններու հրաման տուաւ Նիքարագուա երթալ: Մեքսիկայի մէջ հակահերիկեան մեծ ցոյցեր տեղի ունեցան: Առջի գիշեր ալ ֆարիզի մէջ «Սալ տ'Օրթիբիլի» սրահը բողբոջի միջինը մը գումարուեցաւ, նախաձեռնութեամբ կեդրոնական եւ հարաւային Ամերիկացիներու, մեծ մասամբ երիտասարդ ուսանողներ: Խիստ ճառեր խօսուեցան Մ. Նահանգներու դէմ, ֆրանսերէն եւ սպաներէն լեզուներով:

Յրանսա եւ Պերուսիա

Պրիանի եւ Շիլեզեմանի թուարթի եւ ժընեւի մէջ տեսակցութիւններէն յետոյ գերման մամուլին մէջ ամէն օր լուրեր կը հրատարակուին թէ Յրանսա խոստացած է Հոնոնտեան դրաւուած հողամասերը պարպել, վերայիլ դաշնագրին մէջ նախատեսուած պայմանաժամերէն առաջ: Տօքթ. Շիլեզեման եւս վերջերս իր կարգ մը հրատարակային յայտարարութիւններուն մէջ այս իմաստով խօսեցր ըրաւ:

Յրանսայի հանրային կարծիքը յուզուած ըլլալով այս առիթի, երեսփոխան Պ. Տէմարտէն նամակով մը հարցուց արտաքին նախարար Պրիանի թէ իրապէս այսպիսի խոստում մը տրուած է Գերմանիոյ: Նախարարը առջի օր զրկեց իր պատասխանը, որով բացարձակապէս կը հերքէ այս ուղղութեամբ տարածուած բոլոր շուտկները:

Յրանսական թերթերը մեծ գուհուհուկութեամբ կ'արձանագրեն այս յայտարարութիւնը:

Շարաթէ մը ի վեր արտաքին նախարարութեան մէջ բանակցութիւններ կը կատարուին Գերմանիոյ սպառազինման մասին, մէկ կողմէ դաշնակից զօրավարներու եւ ղեկավարներու, միւս կողմէ Գերմանիոյ ներկայացուցիչներուն միջեւ: Տակաւին կարելի չէ եղած որոշ եզրակացութեան մը յանգիլ:

ՕՏԱՐ ԳՐԱՄԱԳՂՈՒԽԸ ԹՈՒՐԿԻՈՅ ՄԷՋ

Գրած էինք թէ համաձայնութիւն մը գոյացած է Թուրքիոյ եւ շուտական ու պեթիական ընկերութեանց միջեւ, նոր երկաթուղիներ շինելու համար: «Թան» թղթակիցը երկար թղթակցութեան մը մէջ խօսելով այս իրողութեան վրայ, կը գրէ:—

Նոր պայմանագրութիւնը ստորագրուեցաւ վերջերս: Սամսոն-Մըվազ եւ Էնկիլըր-Սըվազ գիծերու վրայ գործ թուրքիա այժմ կը շինէ իր սեփական միջոցներով, քիչ ատենէն պիտի աւելնայ Ուլու Գըշա-Կեսարիա-Սըվազ գիծը եւ ուրիշ մը որ Էնկիլըրին պիտի կապէ Զօնկուլտաքի հետ: Այս իրողութիւնը կարեւոր է ոչ միայն անոր համար որ կը վերաբերի Անատոլի մտնեսական գաղափարն անհրաժեշտ երկաթուղիներու շինութեան, այլ անոր համար որ վերջնապէս կը նուիրագործէ օտար դրամազուլտի զտագործութեան թուրք հանրապետութեան մէջ: Արդարեւ, մինչեւ այսօր բնական եւ կանոնաւոր յարաբերութիւն հաստատուած չէր եւրոպական սեղանաւորութեան եւ Էնկիլըրի նոր վարչաձեւին միջեւ: Պատճառը այն է որ, անկախութեան պատերազմին վերջաւորութենէն իսկ, Արեւմուտքի եւ Թուրքիոյ յարաբերութիւնները բոլորովին փոխուեցան:

Էնկիլըրի խրոչելով անցեալի փորձերէն, երբ օտար դրամագուլտ գերի կը դարձնէր երկիրը, շաբթ մը ծրագիրներ պատրաստեց, դրամատուններ, երկաթուղիներ, գործարաններ կ'ըն, հաստատելու համար միայն պետական միջոցներով, եւ առանց իրականացման համար ստիպուեցաւ բազմաթիւ մենաշնորհներ ստեղծել, ինչպէս եւ շաբթ մը սուրբեր որոնք մինչեւ հիմա անձամբ էին երկրին մէջ: Այս նոր տուրքերը շատ ծանր

ՁԱԼԷՆ ԵՊՊԱ ՇՆՈՐՀԱԶՈՒՐԿ

Կիւրոսէն կը գրեն թէ Նիկոսիայի Մեքսիկոյի հաստատութեան վերաբերեալ Չալէն արքեպիսկոպոսը հարգազրկական կողմէ կեդրոնական կանչուած է Պ. Պ. Միւլքան Սաստուրին եւ Լ. Թաղէտեանին:

ՍՅԱՍՏՅԱՆ ՊԱՐԱՍՐԱՂ

Վերջերս գրած էինք թէ Թուրք մը արտօնութիւն ուզած էր Այա-Սօֆիան պարսարահի վերածելու համար, եւ կուսակալը, Էրբու խնդր, բանտարկած էր զայն:

Կը թուի թէ խնդրի մը առաջարկը խելացի մըն ալ կրկնած է: Որովհետեւ, Պոլսէն կը հետազոտեն թէ, Ամերիկեան ճազպանսի ընկերութիւն մը, ամերիկեան ղեկավարին միջոցաւ, Թուրք կառավարութեան ներկայացուցած է գրութիւն մը, որով կը խնդրէ արտօնութիւն շնորհել, նորոգելու համար միջկիթին ճարտարապետական կառուցուածքը եւ կառարելութեան հասցնելու համար արուստիքը: Այս գրութեամբ, կ'աւելցնեն թէ Այա-Սօֆիայի ճազպանսի անմրցելի պիտի մնայ:

Հաւանական է որ յիշեալ հեռագիրը թիրիմացութեամբ խմբագրուած է: Որովհետեւ ժամանակէ մը ի վեր Պոլսոյ թերթերը կը գրեն թէ, ամերիկեան ընկերութիւն մը առաջարկած է Այա-Սօֆիան նորոգել: Երեսփոխան ո՞նց երեսան հանդիպելու իսկ, զրոյցի մը համաձայն, փրօֆ. Սմիթ, Ամերիկեան ճարտարապետներու Միութեան նախագահը, ճամբայ ելած է դէպի Պոլս, այս նպատակով:

Փարիզ հասած է Անդրկովկասի Ս. Ս. Է. պետական թատրոնէն

Գրանցի դերասանուհի Տիկին Կոնստանտինովնան, որ ծանօթ է Պոլսոյ և արտօնական միջոցով: Իրեն կ'ընկերանայ նաեւ Պ. Լ. Երաման, նոյնպէս Անդրկովկասի պետական թատրոնէն:

ՅՈՒՍԱՆԱՍ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏ

Մեքսիկոյի մէջ գաւառէն կը հարգուին թէ 37 տարեկան հայր մը, Հինգ շաբթի երկիւղ, կատարելով պարսիւտութեամբ անձնասպան եղած է, պատկերով երկաթուղագծին վրայ:

Յուսանաստ հայրը, կնիւն կը լայտնէ թէ որչա՞ծ է անձնասպան ըլլալ, եւ կինն ու գաւառիները կը համբուրէ, աճապարանքով դուրս կը վազէ: Աւելինկ տղան, 13 տարեկան, ետեւն կը հասնի, եւ կը տեսնէ որ հայրը երկաթուղագծին վրայ կը պատկի: Կ'երթայ մօրը, կ'արգաչէ, կը պաղատի, հայրը մտիկ չընի: Ան տեսն մարդ կանչելու համար, երբ քիչ մը կը հեռանայ, հայրը արդէն անցնող վայրաշարժին անհիւստի տակ պատուապատու եղած էր:

Յիմարի մը մտիկ. — Չորեքշաբթի առաւօտ, նաւոր մը, Բոքթա Սէրրա, որ հիւանդանոցի մը մէջ կը դարմանուէր, կը պատկի եւ կը մտնէ Ռէփիւպլիք փողոցին մէջ տուն մը, կը բարձրանայ տանիքը եւ կ'ըմբոստը կը նետէ վերէն վար, անցորդներուն վրայ: Երբ ոտակիւնները կը հասնին, ատրճանակ կը պարպէ: Ստիկիանները կը փոխադարձնեն եւ գետին կը փոխ գայն:

Վաճառական մըն ալ... — Ամերիկայի մէջ մարդուն սակիւր կրկն 50 տուրքը կը սակարկէ, սակայն ճարպիկ գնորդը, առանց նոյնիսկ 50 տուրք վճարելու, կ'առնէ կինը ու կ'անհետանայ: Մարդը կը դիմէ դատարան, որ պատուարան թէ ինչ կնոսր գրազիկ 50 տուրքը կենը կամ 50 տուրքը վերադարձնելու խնդրներով:

ԳՈՐԾԱԳՐԿՈՒԹԵԱՆ Տ Ա Գ Ն Ա Պ Ը

ՊԱՍՏԱԲԱՆ «ՅԱՌԱՋ»-Ի ՀԱՐՑԱՐԱՆԻՆ

51.—Ալիքն - ՓՕԻՑ Թ՛ ԷՎԷԻՑԻ
 Ալիքնի Փոնթ Էվեբի թագա-
 մասը ընտանիք մեր հայրենակից-
 ներէն շատերը կ'աշխատէին
 Մաքապօի կերպարի գործարա-
 նը: Գործարանատէրը ճամբուղորա-
 նայ բանտրները, բնով թէ
 մեր ձեռք լուր կուտանք: Ես
 ինքս ըլլալով Մաքապօի ամե-
 նահին գործարաններէն, մտաւո-
 րապէս 4 տարի աշխատած եմ
 իբր garnisseur: 25 օրուս ըն-
 լիցքերն աշխատած եմ 16 ժամ,
 իսկ մեր ճիւղին վրայ կ'աշխատին
 ուրիշ հայ բանտրներ հազիւ 8
 ժամ ճամբուած հայ բանտրնե-
 րու անդ նոր Ֆրանսացիներ տե-
 դարուած են: Ունինք քանի մը
 բանտրներ եւ որոնք շարքի մը
 միայն 24 կամ 20 ժամ կ'աշ-
 խատին: Եթէ այս գործադրու-
 թիւնը երկար տեւէ, մեր կացու-
 թիւնը պիտի ծանրանայ: Բուս-
 լացիները եւ Սպանիացիները
 խուսը խուսը կը վերադառնան
 իրենց հայրենիքը, իսկ մենք
 ս'ը պիտի երթանք:

Պարսիմ
 52.—ՍԷՆ-ՄԱՌԻՒՆԻՆ
 Սեն-Մարիանին Ալիքնե-
 նին 12 քիլոմէթր հեռու գեղ-
 մըն է, ուր կը գտնուի թուղթի
 գործարան մը:
 Կ'աշխատինք մտաւորապէս
 35 հարկենակիցներ, մեծ մասով
 ամուսնուներ եւ վեց ընտանիք:
 Բոլորս ալ 1926 Օգոստոսի
 վերջը եկած, բոլորովին գուրդ
 ենք նիւթակահէ: Շարքի մը կ'աշ-
 խատցենք 32 ժամ, եւ զեզուած
 օրակահանքով: Վախ կայ որ ա-
 լելի պակասեն: Չկայ որ եւ
 կազմակերպութիւն: Միայն «Յա-
 ուձ»-ով կը գոհանանք: Գրեթէ
 բոլորս ալ Գաշակցիականն
 ենք: Խորէն Գ.

Ինչ որ կ'ընէ 28,537,500,000
 Ֆրանք:
 Ուրեմն, մինչ 1913ին ազգին
 կամակամ ծախքերը միայն
 1,675,489,000 Ֆր. էին, այսօր,
 1927ին՝ 28,537,500,000 Ֆր.
 են:

Ամբողջ Ֆրանսայի համար
 մեծաքանակի գինեքը եղած են՝
 Հոկտեմբերին 824, Նոյեմբերին
 747, Դեկտեմբերին 683: Նոյն
 թուականներուն, փոքրաքանա-
 կի գինքը, ամբողջ Ֆրանսայի
 մէջ, միջին թիւով եղած է 647,
 իսկ Փարիզի մէջ՝ Հոկտեմբերին
 624, Նոյեմբերին 628, Դեկ-
 տեմբերին 599:
 Այս առթիւ թերթ մը հետե-
 կալ մեկնութիւնները կուտայ.—
 Ուտելիքի վերաբերեալ նիւթե-
 րու մեծաքանակի գինին համար
 կը նշանակէ թէ ինչ որ 1914ի
 Յուլիսին 1 Ֆրանք կ'արժէր,
 Հոկտեմբերի վերջը 8.22, Նո-
 յեմբերի վերջը 7.47, Դեկտեմ-
 բերի վերջը 6.83 կ'արժէր:
 Յայտնի կ'երևայ որ մեծաքա-
 նակի գիները ինչպէս են: Գալով
 փոքրաքանակին, նոյն նիւթերը,
 որ 1914 Յուլիսին 1 Ֆրանք
 կ'արժէին, Հոկտեմբերի վերջը
 6.24, Նոյեմբերի վերջը 6.28,
 Դեկտեմբերի վերջը 5.99 կ'ար-
 ժէին: Ասիկա ցոյց կուտայ թէ
 ուտելիքի վերաբերեալ նիւթերը,
 որոնք ամէնէն կենսականն են,
 տակաւին 1914ի գինին վեց ան-
 գամ բարձր են:

Չափակողման թերթերը
 խստիւ կը քննադատեն կառա-
 վարութիւնը այս առթիւ եւ
 կ'ըսեն թէ հիմա որ գործադր-
 թիւները ծայր տուած է եւ շատ
 մը անգիր շարքի մը երեք օր
 միայն կ'աշխատին, ինչպէս
 պիտի կրնան ապրիլ բանտր-
 ները աշխատանք սուղ պայմաննե-
 րու տակ:

ԲԱՄՊԱԿԻ ՄՇԱԿՈՒՄԸ
 ՍՈՒՐԻՈՑ ՄԷՋ
 Պէլլուի թերթերը կը գրեն
 թէ Ալիքնեան պետութեան ձե-
 պէլէ աւանդն մէջ Ալիքնեի ար-
 զիւնաբերողներու նախաձեռնու-
 թեանը:
 Բամպակի գտարան մը բաց-
 ուած է: Այս ձեռնարկը թուական
 մը կը բանայ Սուրիոյ բամպակ-
 կամաւորութեան մէջ:

ԳՐՈՅԱԿ
 — Ա Մ Ս Ա Գ Ի Ր —
 Օրվան Հ. Գ. Գաշակցու թան-
 շացէ.— S. Agopian
 5, Rue des Gobelins

ԳԵՂԱՌՈՒԵՍ
 ՄԱՐԳԱՐԻՏ ՄԻՐՈՒՆԵԱՆԻ
 ՆՈՒԳՈՒԶԱՆԵՐԸ
 Նախանձիկ է երկուցիւր, երբ
 կը նայինք, հոս ինչպէս մեզ
 նման արմատախիւ ժողովուրդ-
 ներու վրայ, որոնք համախառն
 գորգուրանքով կը շրջապատեն
 իրենց արուեստագէտները օր-
 ուայ միօրինակութիւնէն անջա-
 ուելով մարտը գրգայական միջո-
 լորտի մը մէջ փոխադրուելու
 համար:

Չորեքշաբթի գիշեր Gaveauի
 ընդարձակ օրահին մէջ, երաժշ-
 տանքը պարտիկ հասարակութեան
 մը ներկայութեան, յորդազեղ
 թափեց իր ամբողջ գգայնոտ
 ներուժները համակրելի ու տա-
 դանդաւոր արուեստագիտուհի
 Տիկին Մարգարիտ Միւրիման-
 եան, դաշնակի միջոցաւ:
 Նախաբով ընտրուած կազմ
 մը յայտարարի, Griegէն Ballade
 մը, Brahmsէն Rhapsodie, Schu-
 bert մը, Debussy, Liszt ու մա-
 նաւանդ Chopinէն էմիւսներ:

Արուեստագիտուհին առաջին
 նուագակցութեան արդէն կրցաւ
 ստեղծել թափանցող ազդեցու-
 թիւն մը, որուն ներքեւ մեզ պա-
 հեց հանգչեալ տեսողութեան:
 Իր արուեստին մեծապէս տի-
 րապետած գրութիւն մը, ծարա-
 լիչ պզտուութեան հասած խու-
 նուածք մը ու մանաւանդ Պոտ-
 լէբեան մատներ, ուրիշ կեանքը
 կ'արտաբերի:
 Schubertի Fantaisie ut ma-
 jeurով ցոյց տուաւ իր technique
 կարողութիւնը ու Շօփէնով ալ
 իր ապրող հոգին:

Տիկին Միւրիմանեանը կարելի
 է նկատել ինչպէս միտմանէ վերջ
 միակ արուեստագիտուհին, որ
 կարողութիւնը ունի Շօփէնի հեծ-
 կլտանքը թափել հոգիներէն
 ներս: Անոր զգայնութիւնը մտեր-
 մացած ու միախառնուած դաւ-
 կանք երանգներու, հանունով
 մը կուտայ այն բոլորն ու զգ-
 իւնքը, ինչ որ խոնկի կտոր
 մը միայն իր այրումով պիտի
 կրնար արտաբերել...:

Ասոր ապացոյց Fantaisie
 Impromptu: Հ. Բ.

ՄԵՐՈՒՆԵԱՆ ԿԵՆՏԷ
 ՓԱՐՊԻ ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐԸ
 Փարիզի հայ արիւները բաւա-
 կան արդիւնաւոր գործունէու-
 թիւն ունեցան վերջերս, հիվա-
 ուակ ձմեռնային շրջանին եւ
 տնտեսական տագնապին:
 Տարեկան առաջին երկուցիւր
 տեղի ունեցաւ դեկտ. 11ին,
 ի պատիւ սկսուած երկու ծնող-
 ներուն հայաստանի արդէտեւ-
 ներուն համար 325 Ֆրանք հա-
 ւաքուեցաւ եւ յանձնուեցաւ «Յա-
 ուձ»-ի կիրակօրեայ արշաւ-
 ները վերականգնելու համար:
 Անցեալ կիրակի ալ արշաւ մը
 կազմակերպած էին Միտոսնի
 անուանին մէջ, ուր նոյն օրը
 Հ. Մ. Բ. Մ. Ֆիլոսոփի Բ. խումբը

— Կ'երթամ կուզեմ,— յա-
 բնց:
 Յաջորդ առտու, երբ ոչխար-
 ները հանդարտօրէն կը քակ-
 ուէին դէպի արօտատեղինե-
 րը, Խթթօ, Մօճայի մայրը,
 անբիծ քօղ մը առաւ գլխուն, եւ
 ուղղուեցաւ դրացի վրանախումբը
 ուր կը ծածանէր Հատտայի վրանը:
 Գուռին առնել, շունները,
 իրենց ստեղծեցած եւ ժանիքները
 բացած, կը հաւէին նոր հասնող
 կնոջ վրայ, որ քար կը նետէր հե-
 ոսցնելու համար զանոնք: Ալիի
 ձին, որուն առջեւ երկու ոտքերը
 կապուած էին, զոգրողուն վրէշի-
 նով մը կը կանչէր ժօտ մատակ ձի-
 երը: Եւ կը փորձէր փրցնել ոտքին
 կապը: Ծխարձակ բուխերիկին
 մօտ, ուր կ'էին իրիկուան կերա-
 կուրը, Հատտայի մայրը կ'օրօրէր
 իր վերջին ծնունդը:
 — Կուտեմ ալ յարմար
 Խօսակցութիւնը սկսաւ, նախ
 հասարակութիւնը վրայ: Տղա-

պիտի մրցէր փառնօսաւ տը Շա-
 վիլի Ա. խումբին հետ, որ շատ
 լաւ խաղաղոյն ունի: Հ. Մ. Բ. Մ. Ֆ.
 Մ. խումբը ժամադրութիւնը
 չյարգելով դաշտ չէր եկած եւ
 Ֆրանսացիները «Փօնֆէ» ընելով
 պիտի մեկնէին, բայց հայ արի-
 ները տեսնելով որ Հ. Մ. Բ. Մ. Ֆ.
 անունը պիտի վարկաբեկուէր,
 առաջարկեցին որ իրենց Ա.
 խումբը լրացնէ անոնց պակասը:
 Ֆրանսացիները բժժիծադով ըն-
 տելով սկսուաներուն... հասա-
 կէն, բայց խաղը սկսաւ:

Ինչ զարմանք, երբ հայ արի-
 ները իրենց ամբողջ ճիգը թա-
 փելով հիվառակ յոգնած ըլլալ-
 նուն, ձախողութեան մատնեցին
 Ֆրանսացիները եւ յառաջապա-
 ներու հիանալի խաղաղու-
 թեամբ նշանակէտ մըն ալ շարե-
 ցան: Առաջին կիսախաղը վեր-
 չացաւ ի նպաստ սկսուաներուն
 0—1ով:

Երկրորդ կիսախաղին Ֆրան-
 սացիները սկսան անխնայ խաղ
 մը եւ յաջողեցան քառօր ժամ-
 ուան մէջ երկու նշանակէտ շա-
 հիլ, հիվառակ սկսուած բերդա-
 պահին աննկարագրելի ձկունու-
 թեան: Ֆրանսացիները քաջա-
 լերուած իրենց այս յաջողու-
 թեանէն, ուղեցին անելի փայլուն
 յաղթանակ վեր տանիլ, բայց
 ի գուր, հայ մրցեալները ի դե-
 ռու հանցեցին անոնց ծրագրի-
 ները եւ խաղը վերջացաւ, ազա-
 տելով Ֆրանսացիներն ալ պար-
 տովանութեան միջաւանէն:

Կ'աթմէ հյարտութեամբ ար-
 ձանագրել այս արդիւնքը, որ
 փաստով ցոյց տուաւ Հ. Մ. Բ. Մ. Ֆ.
 սկսուաներուն կարողութիւնը
 ֆուլթօլի մէջ ալ:

Գառաջիկային ալ մտադրու-
 թիւն ունին Հ. Մ. Բ. Մ. Ֆ. գանա-
 կան մասնաձեւերուն երկրորդ
 խումբերուն հետ մրցումներ կա-
 տարելու:

Մ. ԳՈՒՐԻՆ
 *
 *
 ՎԵՂԱՌՈՒՆ ՄԻՐՈՒՆԵՐԸ
 Հ. Մ. Բ. Մ. Ֆ. (Փօլօմպ Ար-
 ժանթօյլ) Ա. խումբը, որ նա-
 խորը կիրակի յաղթեց Սեն
 Շօրթ Արժանթօյլի խումբին խումբ-
 ընդ 4-0ով, վաղը կ'երթին կը
 մրցի Ի. Ս. Գլամարի առաջի-
 նին դէմ, Սօլէլ Լըվան մարզա-
 րանը ժամը 2.30ին: Հաւաքա-
 վայր Փօրթ Վէրսալ ժամը 12ին:
 Մեկնում 12.15ին մասնաւոր օ-
 թօյակով:

Հ. Մ. Բ. Մ. Ֆ. (Պահեստի) և Ի. Ս.
 Մ. Ա. Գլամար (Ա.) Կարէն—Պե-
 դօնի մարզարանը ժամը 2ին:
 Հաւաքուեցաւ ժամը 12.30ին Սեն Լա-
 զարի կայարանը: Մեկնում 1.10ի
 շոգեկառքով:

Հ. Մ. Բ. Մ. Ֆ. (Փօլօմպ Արժան-
 թօյլ) Պահեստի և Ի. Ս. Գլա-
 մար (Պահեստի) Սօլէլ Լըվան
 մարզարանը ժամը 1ին: Հաւաքա-
 վայր՝ Փօրթ Վէրսալ ժամը
 ճիշտ 12ին:

Հ. Մ. Բ. Մ. Ֆ. (Փարիզ Բ.) —
 Մակագէն Ռէիւնի (Պ): Հաւա-

քաւայր Սեն Միշէլի կայարանը
 ժամը 12.30ին: Մեկնում 1.05ի
 շոգեկառքով: Ինչեւ Շուազի
 Հ. Բ.

Յաջողութեամբ անցաւ
 Պատերազմի վերադարձը ի
 նպաստ սարքուած երկուցիւր
 Միայն սրահին մէջ 40,000
 Ֆրանք հաւաքուեցաւ: Կոմի-
 տարտի մրցումներն ալ յաջող
 անցան: Ռոմբէրօ պահեց Ֆրան-
 սայի ախոյեանի տիտղոսը:

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ
 ՀԻՆ ԳԱՆՍ ՄԸ ԱՅՐԱՄ
 Փրակայէն հեռագիր մը կը
 տեղեկացնէ թէ անցած գիշեր
 հրդեհէ մը այրած է Վիզէհրատ
 պալատը, շինուած 928 թուա-
 կանին, որ հազար տարեէ ի վեր
 Պահեստի թագաւորներուն բնա-
 կալարը եղած էր: Կրակը ծա-
 գում առաւ ստաղձաբորձի մը
 խանութիւն եւ հակառակ բազ-
 մաթիւ հրշէջներու ջանքերուն,
 կարելի չէր մարել:

Փրակայի բնակիչներէն հա-
 բերք հազարաւոր հոգի, մէջն ըլ-
 լալով նախաճաճ Մարտիքը,
 զեպաններն ու պետական պաշ-
 տօնատարները, Մոյտատ զե-
 ստին միւս եղբքը կեցած կը դե-
 տէին բոցերը, պալատին դիմա-
 ցի բարձունքներէն, ուր կը կար-
 ծուի թէ այրած է Լիպուսա,
 Պահեստի առաջին առաջապա-
 կան զբոստին եւ Չեխ թագա-
 տրներու երկար շարքին հիմա-
 դրուհին:

Մօտ մէկ տարեէ ի վեր պա-
 լատը ամառի էր: Թղթատարա-
 կան նախարարութիւնը երկու
 կողմի շէնքերը կատաւան վե-
 ժածած եւ հազարաւոր լիտր կա-
 ղօլին ամբարած էր: Հրդեհի ա-
 տեն դերազատ հեղուկները մեծ
 պայթիւնով բռնկեցան եւ շրջա-
 կայ տուններու բնակիչները
 ստիպուեցան փախչիլ:

Նոր օրերու նոր սէր.— Իղիտ-
 րոս Բամոս 45 տարեկան սպա-
 նիացի վաճառական մըն է, որ
 ամառը Փարիզ եկած էր անու-
 սրեկան գործերով: Սակայն
 առևտրական հրապարակը ձգած
 սիւս շիտակ, կ'իներու աշխարհն
 ինչպէս: Օր մը, մեծ արձաբանի
 մը մէջ կը հանդիպի զեղանի և
 մանկամարդ փարեղուհի մը:
 Կը սիրահարի: Փորձել խոստում-
 ներ կ'ընէ,— մուշտակներ, գո-
 հարեղեններ, ինչեւ, ինչեւ:
 Ո՞ր աղիւնք, մեր օրերուն, պիտի
 կրնար միտել: Լիլիթ չէ սիրելի
 կ'անառականը, որ տարիքտ է
 ու տղեղ: Սակայն չի կրնար
 մերժել նաեւ նուէրները: Եւ
 կ'ընդունի միասին կենակցելու
 առաջարկը:

Ճամբորդութեան ջուրերու
 վրայ, ճամբորդութեան լեռներն
 ի վեր, ճամբորդութեան պար-
 տէզներուն մէջ: Նաւ. Ա. կարգ,
 պահող՝ Ա. կարգ: Սակայն օրի-
 որըզ զո՞չ է, չի սիրել իր մար-
 զը եւ «բարեբար» կ'անուանէ
 զայն:
 — Շատ դրամ կուտայ, բայց

ԵՂԱՅՐԱՅՐԱՆ
 ՕԳՆՈՒԹԻՆ
 ԾԻՐԱԿԻ ԶՈՅԵՐՈՒՆ
 («ՅԱՌԱՋ») Ի ՄԻՋՈՒՍԻ
 Էջտի գաղութէն 280.—
 Յուն. 13ի գումարը 2605.25
 2885.25
 Դեկտ. 31ին փակուած
 հաշիւը 60,963.55
 Ընդհ. գումար 68,848.80
 ԾԱՆՈԹ.— Էջտի փոքր գա-
 ղութի տակէ առաջ ալ զրկած էր
 326 Ֆրանք:

Էջտի գաղութէն 280.—
 Յուն. 13ի գումարը 2605.25
 2885.25
 Դեկտ. 31ին փակուած
 հաշիւը 60,963.55
 Ընդհ. գումար 68,848.80
 ԾԱՆՈԹ.— Էջտի փոքր գա-
 ղութի տակէ առաջ ալ զրկած էր
 326 Ֆրանք:

Էջտի գաղութէն 280.—
 Յուն. 13ի գումարը 2605.25
 2885.25
 Դեկտ. 31ին փակուած
 հաշիւը 60,963.55
 Ընդհ. գումար 68,848.80
 ԾԱՆՈԹ.— Էջտի փոքր գա-
 ղութի տակէ առաջ ալ զրկած էր
 326 Ֆրանք:

Էջտի գաղութէն 280.—
 Յուն. 13ի գումարը 2605.25
 2885.25
 Դեկտ. 31ին փակուած
 հաշիւը 60,963.55
 Ընդհ. գումար 68,848.80
 ԾԱՆՈԹ.— Էջտի փոքր գա-
 ղութի տակէ առաջ ալ զրկած էր
 326 Ֆրանք:

Էջտի գաղութէն 280.—
 Յուն. 13ի գումարը 2605.25
 2885.25
 Դեկտ. 31ին փակուած
 հաշիւը 60,963.55
 Ընդհ. գումար 68,848.80
 ԾԱՆՈԹ.— Էջտի փոքր գա-
 ղութի տակէ առաջ ալ զրկած էր
 326 Ֆրանք:

Էջտի գաղութէն 280.—
 Յուն. 13ի գումարը 2605.25
 2885.25
 Դեկտ. 31ին փակուած
 հաշիւը 60,963.55
 Ընդհ. գումար 68,848.80
 ԾԱՆՈԹ.— Էջտի փոքր գա-
 ղութի տակէ առաջ ալ զրկած էր
 326 Ֆրանք:

Էջտի գաղութէն 280.—
 Յուն. 13ի գումարը 2605.25
 2885.25
 Դեկտ. 31ին փակուած
 հաշիւը 60,963.55
 Ընդհ. գումար 68,848.80
 ԾԱՆՈԹ.— Էջտի փոքր գա-
 ղութի տակէ առաջ ալ զրկած էր
 326 Ֆրանք:

«ՅԱՌԱՋ»-Ի ԹԵՐՐՈՆԸ (2)
 ՀԱՐՄՆԵՒԻՆ ԱՌԱՋ
 (ԱՐԱՐԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷ)
 Թարգմ. Ե. ՆԱՐԳՈՒՆԻ
 — Ա՛ Ռահօ, ա՛ Ռահօ:
 Մօճայ, իր վրանին սեմէն կը
 կանչէր հաւատարիմ ընկերը, Ռա-
 հօն, երբ կ'անցնէր ան հեծած՝
 գործ նօղրի մը վրայ, որ պոռովը
 իր կողքը կը ծեծէր:
 Ռահօ անմիջապէս ձիւն վար
 ղաւ, եւ ձգելով որ սանձը կախ-
 րէ գետինն ի վար, սեւ մազէ հիւս-
 ուած վրանը մտաւ:
 — Ա՛ Ռահօ, — ըսաւ Մօ-
 ճայ յամբ ձայնով մը.— Ես սե-
 րով լռեցի եւ Ալիին աղջկան
 Հատտայի համար որուն երեսնե-
 րը անկի կարմիր են, քան մա-
 ղուրը (քօճա բեմիւր), եւ նախած-
 րը անելի քաղցր է, քան մեղուին
 ուտածը: Ո՞վ իմ բարեկամս, եղիք
 թան տուրօ (դրամ), քանի մը
 գրուեալ տաւար, քանի մը չափ
 ընն, զգեստ եւ գոհարեղէն աղը-
 կան համար, մեկնել հողաթափ
 ընտանիքի բոլոր անդամներուն,
 եւ բուրդէ քօղ մըն ալ մ'օրը հա-
 մար:
 Այսպէս, երբ երիտասարդը
 Հատտայի վրանին առջեւ եկաւ
 եւ գառնուկ մը մ'օրթեց, հայրը
 առաջը գնաց եւ ըսաւ:
 — Բարո՞վ գաս, օ՞ Մօճայ:
 Արմատաւոր ձայնով մարդիկը
 հաւաքուեցան շէշիւն բոլորիք

ՅՈՒՆԻՍԿՈՒՆ
3 տա. 6 տա. Տար.
ՅՐԱՆՍԱ 35 ֆ. 70 ֆ. 140 ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ 20 շ. 40 շ.
ԶՈՒՅՑԵՐԻԱ » »
ԵԳԻՊՏՈՍ » »
ԱՄԵՐԻԿԱ 6 տ. 10 տ.
ԵՒՐՈՊԱ 400 ֆ. 200 ֆ.

"HARATCH"

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱԿԻԱՆ
Directeur-Propriétaire : SCHAVARSCH MISSAKIAN
Rédaction & Administration : 208 bis, Rue Lafayette - PARIS (10e)
TÉLÉPHONE : NORD 57-82
MÉTRO : LOUIS-BLANC ou JAUREÈS

Կ Ի Ր Ա Կ Ի
16
ՅՈՒՆԻՍԿՈՒՆ
1927
16 JANVIER 1927

ԵՐԿՈՒ ԽՕՄԲ

Ո՛Վ ՊԻՏԻ ԱՐԺԵՑՆԷ

Նորէն եւ նորէն, նոյն ցաւատանը ինչոյն է որ կը ներկայանայ մեր աչքին, օրուան լուրերուն հետ:

— Ո՛վ պիտի ստանձնէ անգործութեան դատապարտուած հայ աշխատաւորներուն անմիջական օգնութեան հոգը:

Սրտառուչ ողբեր հիւսելու պէտք չկայ: Շատ պերճախօս է պատկերը: Մեր թղթակիցները օրը օրին կը պատմեն ինչ որ տեղի կ'ունենայ: Պակասը կը լրացնենք տեղական թերթերէն, որոնք տարբեր բան չեն ըսեր: Ահաւասիկ պաշտօնական տեղեկագիրներն ալ, որոնց լաւատեսութիւնը կը հերքուի իրենց իսկ հաղորդած թուանշաններով: Երեք շաբաթ առաջ, միայն Փարիզի շրջանին մէջ նպատարնկալանգործներու թիւը կը ցուցնէին 13,072 (աւելի առաջ՝ 6703): Երկրորդ շաբաթու թարձրացաւ 17,178, իսկ այս շաբաթու (13 Յունուար) 27,952էն, ինչ որ կը նշանակէ 10,000 կամ հարիւրին 60 յաւելում:

Պէտք է նկատել որ դիմումներու բազմանալը անպատճառ գործազրկութեան ծաւալում չի նշանակիր: Շատեր նախապէս օգնութիւն չեն խնդրած, յուսալով որ տաքնապը կարճ կը տեւէ, կամ կրնան դիմանալ, բայց հիմա աղբրագիրներ կը տեղադրեն: Իսկ առանձնապէս խօսելով մեր հայրենակիցներու մասին, անոնց նեղութիւնը ոչ թէ տաքնապին ծանրութենէն յատուկ կուգայ, այլ իրենց իսկ վիճակէն: Շատեր վաստակած եւ կերած են առանց վաղուանը մտածելու: Ուրիշներ նոր հոգեբու տակ մտած են, ընտանիք-ազգական բերելով կամ պահելով: Իսկ ընդհանրապէս, իբրեւ իրական ընչազուրկ, չունենալով ո՛չ տուն-տեղ, ոչ ալ հաստատուն եկամուտ կամ յենարան, չեն կրնար երկար դիմանալ:

Այս տեղէն ալ կը ծագի անոնց անմիջական օգնութեան պահանջը, ներկայ փոխանցման շրջանին համար:

Տեղական թերթերուն մէջ, յաճախ կ'արձարծուի օտար անգործներուն ալ օգնելու խնդիր: Կը թուի թէ Ֆրանսացիներն իսկ լաւ չեն գիտեր օրէնքին տրամադրութիւնները, եւ շատեր կը զրկուին անգործակցարար կամ անճարակութեամբ: Սենտիքաներու օրկանը, երկէ յիշելով պետական օգնութեան կանոնագրին տրամադրութիւնները, կարգ մը լուսաբանութիւններ կուտար:

Հրամանագրին ճիշտ յօդուածը կ'ըսէ.

« Թգնութիւն կրնան ստանալ միայն անոնք որ ակամայ ան գործութեան դատապարտուած են աշխատանքի չգոյուծուելէն եւ կորսնցուցած են իրենց գործը, այսինքն այլ եւս ո՛ր եւ չանձնաւորութիւն չունին իրենց վերջին գործատէրին հետ եւ հետեւաբար ենթակայ են նոր գործ մը ընդունելու: »

Շատեր սխալ հասկցած ըլլալով այս տրամադրութիւնը, մեր ֆրանսացի պաշտօնակիցը դիմած է Աշխատանքի Տեսչութեան, որ հետեւեալ հաւաստիքը տուած է. — Այն բանւորները որոնք անորոշ ժամանակով անգործութեան կը մատուցուին իրենց գործատիրով կողմէ, առանց արձակման թուղթ ստանալու անկէ, իրաւունք ունին օգնութեան: Անոնք պէտք է ներկայացնեն վկայական մը գործատիրով կողմէ, որ հաստատէ թէ անորոշ ժամանակով չպիտի կրնար գործածել այդ բանւորները: Այն գործատէրը որ չի տար այդ վկայականը, ենթակայ է դատի:

Եթեբրոզը յօդուածով, նպաստ չեն կրնար ստանալ անոնք որ իրենց աշխատանքով չեն ապրիր (հանգստեան թոշակի կամ ուրիշ պետական օգնութեան կապուած, ծեր, անկար կամ ախտաւոր): Գործազրկութեան անտուկներու վարչական խորհուրդները կը ճշդեն օգնութեան չափը, որ նուազագոյն օրական 4 ֆրանք 50 է ընտանիքի պատին, 3 ֆր. 16 տարեկանէն վեր այրերու, 2 ֆր. 16էն վար պատանիներու համար եւլն: Միեւնոյն ընտանիքին տրուած նպաստը օրական 12 ֆրանքը չի կրնար անցնիլ:

Այս ծանօթութիւնները կուտանք ոչ թէ վարդագոյն յոսքեր ներշնչելու, այլ հաստատելու համար որ օգտուելու միջոցներ կան, եթէ իրաւասու օրկան մը հետաքրքրուի: Ահաւասիկ, դիմումը մը պատասխանելով, Այն-է-Ուաղի նահանգապետը համապատասխան յայտնած է խորհրդին չընելու եւ օտարներուն ալ նպաստ բաշխելու, Դիմումներ, աշխատանքներ կարելի է կատարել տեղին համեմատ: Նահանգներու եւ համայնքներու իշխանութիւնները լախ իրաւասութիւններ ունին այս մասին:

Արդ, ո՛վ պիտի պաշտպանէ հայ անգործներուն դատը: Ո՛վ պիտի արժեցնէ հայ աշխատաւորին իրաւունքը: Առտուն կանուխ արթնոյցը չի կրնար նահանգապետին, քաղաքապետին կամ նահանգային ժողովի նախագահին ներկայանալ: Անհրաժեշտ է միջնորդ մը, իրաւասու օրկան մը, ի դիմաց բոլորին խօսելու համար: Եթէ տեղ մը ձախողի, այդ չի նշանակիր թէ ամէն տեղ ալ անօգուտ է: Եւ ճամբան հարթելու շատ միջոցներ կ'ուն, կը բաւէ որ թիւ մը սիրտ ու կամք ունենան համապատասխան օրկանները: Հասարակ աղբաններու կամ անճար գաղթականներու համար դիմում կ'ըլլայ եւ կ'ընդունուի: Ինչու պիտի մերժեն անգործութեան մատնուած աշխատաւորը, որ անա չորս տարիէ ի վեր քրտինք ու արեւ կը ցանէ այս հողին վրայ:

Ինչ որ ունինք իբրեւ ազգային օրկան, որոշ կշիռ կը ներկայացնէ համապատասխան իշխանութեան առջեւ: Միւս կողմէ, մեր պահանջը այնքան համեստ է, որ տրտնջալու պատճառ չեն կրնար ունենալ:

ԱՆՏՈՆ ԳՕՇ

Ուրբաթ օր ժընեւէն հեռախօսով իմացանք մանր մեր վաղեմի ընկերներէն Անտոնի, որ ծանօթ էր Անտոն Գօշ անունով: Ուրբաթեալ ընկերը, երկար ատենէ ի վեր կը առտապէր ծանր հիւանդութենէ մը, եւ վերջերս հիւանդանոց փոխադրուած էր: Ծնած Խոտորուորի մէջ (Կարին), որ թանկագին դաւաններ արտադրած է, ընկեր Անտոն կեանք սկսած է իբրեւ գրաւար, նախ թուրքիոյ (Արեւելեան Բոսնիէ) եւ յետոյ Պուլկարիոյ պետական տպարաններուն մէջ: Երբ Ռոստոմ մամուտը վարժարան մը բացաւ Ֆիլիպպէի մէջ, իր հետ էր նաեւ ընկեր Անտոն, որ միշտ համեստ, կատարած է զանազան աշխատանքներ: Իր անունը շատ յիշուցաւ Երևոյզի մահափորձի դատավարութեան ատեն: Տարիներէ ի վեր հաստատուած Գրօշակի խմբագրատան մէջ, այս վախճանամայ ձեռնարկի պահպան հրատարակել էր Զ. Յ. Դաշնակցութեան ժընեւի Տան եւ կենդանի յիշատակարան մը՝ ժամանակակից ղեկավարու եւ ղեկավարու:

Հանդիսա իր ուկորներուն:

ԷԶՄԱՍՏԻ ՊԻՏԵՃԷՆ

(ԹՂԹԱՅՈՒՄԻՒՆԻ ՊՈՒՔՐԵՇԷՆ)
Ռուսականայ Առաջնորդ Յուսիկ եպսկ. Յունուար 8ին էջմիածնի Հոգեւոր Կերպարոյ խորհուրդէն ստացաւ պաշտօնագիր մը, որ կ'ըսէ թէ անցող տարւոյ Սեպտ. 29էն մինչեւ Հոկտ. 3ը Մայր Աթոռի մէջ տեղի ունեցած է Հոգեւոր Գերագոյն խորհուրդին համագումարը: Ժողովին կը մասնակցէին նոյն խորհուրդի նախաձեռնողները քաղաքական անդամներու եւ համաժողովներու սանձամբներուն մէջ գտնուող բոլոր առաջնորդները եւ քեմական խորհուրդներէն ընտրուած աշխարհական պատգամաւորները:

Ժողովը ուրիշ խնդիրներու կարգին քննութեան առած է Մայր Աթոռի 1927 տարւան պիւտձէն, որմէ կը պարզուի թէ էջմիածնի բաց պիտի ունենայ 23,400 ուղբի: Այս գումարէն համաժողովներու սանձամբներու թեմական խորհուրդները յանձն առած են 7400 ուղբի լրացնել իրենց թեմական եկամուտներէն, իսկ մնացած 16 հազար ուղբի բացին համար ժողովը ցանկութիւն յայտնած է որ արտասահմանի հայ թեմերը աշխատին լրացնել, իրենց եկամուտներէն տարեկան որոշ գումար նշանակելով իբրեւ նպաստ Մայր Աթոռին:

ՄԵՔՐԵԳՈՐՈՒՄԸ ԳԵՒ 2:

Վ. Ե. Բ. Ը. Յ. Ը.

Էնկերի մէջ կիրքերը ղեռ չեն խաղաղած: Կարծուած է յանձնաժողով մը, որ ատենէ մը ի վեր քննութիւններ կը կատարէ ազգային պարագան ղեմ գործողներուն մասին: Պոլսոյ, Բոսնիոյ եւ Առաջնայի կուսակալութեանք բնակիչները մաղէ կ'անցնուին: Նկատի կ'առնուին նաեւ ընդդիմադիր թերթեր հրատարակողներն ու կարգադրողները: Անոնք չեն մնար Իսլամական Միութեանք անդամները եւ «Կոստիկ Կանա պատասխանող ինչաբըման եւ քաղաքակրթութեան ճամբան փակել ուղղողները»:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԳՐԾԱԶՐԿՈՒԹԻՒՆԸ ԱՆԵԼԻ ԾԱՆՐ Է ՓԱՐԻԶԻ ՇՐՋԱՆԻՆ ՄԷՋ

ՈՒՇԱԳՐԱԻ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Բանւորութեան Ազգային Միայուն Խորհուրդը նիստ գումարեց առջի օր եւ զբաղեցաւ գործազրկութեան խնդրով: Հաստատուեցաւ որ գործազրկ չստացած գործի խնդրանքները աւելցրել են 1926ի չորրորդ եռամսեակին: Ամէնէն առաջ Փարիզի մէջ սկսած է տաքնապը, եւ Դեկտեմբերի վերջերը միայն գաւառները հասած: Զանք թափուած է օտար բանւորները Փարիզէն դուրս, եւ մեծ մասով աւելի քան 300 քիլոմետր հեռու տեղեր հաստատուել: Խորհուրդը վաւերացուց Աշխատանքի եւ Ներքին գործերու նախարարութեանց բրած կարգադրութիւնները, եւ որոշեց պահանջել որ հիւղողութեան նոր կայաններ հաստատուին հիւսիսային եւ արեւելեան սահմաններուն վրայ, օտար բանւորութեան մասին:

Փարիզի շրջանին մէջ, 20րդ թաղամասը, որ ամէնէն բազմամարդ կէտերէն մէկն է եւ ճարտարագործական կեդրոն, ամէնէն շատ գործազրկներու վկայական տուած է, աւելի քան 1300: Եւ օրական 60 հատ կ'աւելնայ այս թիւը: Անմիջապէս յետոյ կուգայ 11րդ թաղամասը, ուր միայն Յունուար 13ին բարեգործական գրասենեակը 50,957 ֆրանք բաշխած է 1063 հոգիի: Այստեղ ալ ամէն օր 50 նոր դիմում կ'արձանագրուի: Ամէնէն շատ ազդուած գործերն են կահագործութիւնը, զարդական կաշեգործութիւնը, տուփերու շինութիւնը եւ փոքր մետաղագործութիւնը: Յետոյ կարգով կուգան 19րդը, որ ունի 900 անգործ, 18րդը, 17րդը, 15րդը եւ 13րդը: Աւելորդ է ըսել թէ տրուած թիւերը կը վերաբերին միայն նպատարնկալ անգործներուն. անդին բազմաթիւ բանւորներ կան որ դիմում չեն բրած. այնպէս որ, միայն Այնի նահանգին մէջ անգործներու թիւը 25-30000էն պակաս չէ: Փարիզ քաղաքէն դուրս, Պիլանքուոյի, Լը Վալուայի, Մոնթրէյլի գործարաններն ալ ազդուած են տաքնապէն: Բայց ինքնաշարժի գործը, որ մահաւորապէս կարեւոր է առաջին երկու թաղերուն մէջ, երկարատեւ պայսպաններու պատճառաւ, բաղադրաբար քիչ ազդուած է: Եւ ամէնէն առաջ արձակուած են օտար բանւորները: Տեղաւորման եւ Աշխատանքի վիճակագրութեան գրասենեակը կը հաղորդէ թէ հատուցման պայմանագիրներու համաձայն, օտարականներուն ալ գործազրկութեան նպաստ տրուած է: Յունուարէն առաջ նպաստի սակն էր օրական 2.75, իսկ այժմ շաբաթական 35 ֆր. է մէկ մարդու համար, 50 ֆր. երկու մարդու համար, 66.50 երեքի, 82.25 չորսի համար եւլն: Այս դրութեան շնորհիւ, բազմաթիւ ֆրանսացի բանւորներ կրնան պահել իրենց գործը:

Ինչպէս զրած էր Բանի (Caen, Բալվատոսի նահանգ) մեր թղթակիցը, գործազրկութիւն չկայ այդ շրջանին մէջ: Ֆրանսական թերթերն ալ հաստատելով այս տեղեկութիւնը, կ'աւելցնեն որ առեւտրական գործերու թուրքութիւնը պատճառ եղած է որ աշխատավարձերը զեղուցին կարգ մը ճարտարագործութեանց մէջ (կօշիկ են): Իսկ մետաղագործարանները եւ նաւարանները չեն կրնար հասնիլ ապսպաններուն: Այնթ-Անտոնի երկաթի հանքերն ալ սովորականին պէս կը բանին եւ նոյն իսկ նոր հաստատութիւն մը պիտի բանան: Այս իրողութիւնէն խրատուուելով, բազմաթիւ ֆրանսացի եւ օտար բանւորներ կը համարեն Փարիզէն եւ ուրիշ նահանգներէն: Վախ կայ որ կարելի չըլլայ բոլորն ալ գոհացնել: Կը խորհուի մէկ մասը երկրագործական աշխատանքներու յատկացնել:

Փարիզեան շրջանի սենտիքաներու միութիւնը մամուաւոր պատուիրակութիւն մը զրկեց Այն-է-Ուաղի նահանգապետին, օգնութիւն խնդրելով գործազրկներուն համար: Նահանգապետը յայտնեց թէ համաձայն է որ՝ 1. բոլոր գործազրկները առանց բացառութեան արձանագրուին գործազրկութեան ցանկին մէջ. 2. Յանձնաժողովներ կազմուին բոլոր համայնքներուն մէջ. 3. օտար գործազրկներն ալ վայելին այն իրաւունքները զորս ունին քրանսացիները:

Աշխատանքի նախարարութեան տեղեկագրէն կ'իմանանք թէ վերջին շաբաթուան ընթացքին Ֆրանսա եկած են 697 օտար բանւորներ, իսկ մեկնած են 1028 հոգի (մեծ մասով իտալացի, սպանիացի եւ պոլոն): Նորեկներէն եւ արդէն Ֆրանսա գտնուած օտարներէն տեղաւորուած են 349 իտալացի, 263 լեհ, 90 չին, 68 ռուս, 63 սպանիացի, 31 յոյն, 29 փորթուկէց եւ 131 ցանազան ազգէ բանւորներ:

Աշխատանքի նախարարութեան շաբաթական տեղեկագրին համաձայն, մինչեւ 13 յունուար 1927, նպաստ տրուած է 27,952 բանւորի, որոնց 21,089ը այր, 5863ը կին: Անցեալ շաբաթուան ընթացքին նպատարնկալ գործազրկներուն թիւը կը հասնէր 17,178ի, այնպէս որ այս շաբաթ 10,000է աւելի բանւորի նպաստ տրուած է:

Յունուար 12ին, Փարիզ քաղաքին գործազրկութեան օգնութեան կոմիտէն նպաստ տուած է 14,558 բանւորի, որոնց (Լուրերու շարունակութիւնը կարգալ Գ. էջ)

ԳՐԾԱԶՐԿՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ԱՍՍՏԱՆԱՅ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Լիոնի մեր թղթակիցը կը գրէ Յունուար 14 թուականով. —

Գործազրկութիւնը սկսաւ խոշոր համամասութիւններ ստանալ: «Պէտլէ» օթոյի հսկայ գործարանը, որ 8000 բանւոր ունի, երկու օր առաջ 800էն աւելի գործաւոր արձակեց, որոնց մէջ կան եւ Հայեր: Շատեր ընտանիքի հայրեր են եւ առաջին օրէն իսկ անելի մասնուած: Իսկ Մոնթրէյլի գտնուող նոյն «Պէտլէ»ի մամուալներն ալ սկսած է շաբաթական 50էն 100 գործաւոր արձակել: Շուկիներ կան նաեւ թէ 3000էն միայն 300 գործաւոր պիտի ձգեն: Մետաքսի գործարաններէն «Ժիլէն» ալ պղտիկ պատրուակներով օրական քանի մը տասնեակ կ'արձակէ, մամուաւորաբար օտարներ: Ուրիշ շատ մը գործարաններ աշխատութեան ժամերը կրճատած են 30-40ի:

Մեր հայրենակիցներէն շատեր կը գըջան որ խարուկով «ամառներու փալլուն» «Նէքլա»-ներէն, քաւութեան նիւսող դարձան այս օտար փեղկուն վրայ: Շատ մը հայրենակիցներ վաղուան հեռանկարէն մտահոգ խնայողութեանը կ'ապրին. ստուգէ զրկելով սենեակի վարձը կը վճարեն եւ ֆիզիքապէս կը սպաւարանան: Այս օրերս նոր աւանակալ մըն ալ ստեղծուած է մէկ սենեակէն միւսը փոխադրուելու համար, աշխատութեան վկայական կը պահանջեն: Զուտեցողներ կը զրկուին ուրիշ աւելի նպաստաւոր սենեակ մը վարձելու պատահութիւնէն: Շիբակի աղետահաններու հանգանակութեան մամուակողներէն շատեր կը տրտնջան թէ մեքէ անոնց օգնելուք, հապա մեք ո՛վ պիտի օգնէ...:

ՊՈՒՇԱԳՐԱԻ ԳԱՆԵՐ ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՄԷՋ

Նիւ Եօքքի Ռոտիկուսապետ տեղեկացած է թէ պոլշեիկները 100,000 տոլար կ'աշխատեց տուած են ամերիկացի ոստիկաններուն, որպէս զի թող տան իրենց ազատօրէն գործել բանւորական շարքերուն մէջ եւ մամուաւորաբար ղեկավարել մուշտակի բանւորներուն վերջին գործազուրկ: Կաշառքները բաժնուած էին հետեւեալ կերպով. — Գնտիչ ոստիկան մը՝ շաբաթական կը ստանար 250 տոլար, հարիւրապետ մը՝ 100, տեղակալ մը՝ 50, գաղանի ոստիկան մը՝ 15, իսկ գործազուրկ շրջանին մէջ ռազմապիսական կէտ մը բռնող ոստիկանը՝ շաբաթը 5էն 50 տոլար:

Մուշտակի գործազուրկ տեւեց վեց ամիս, ամբողջ այդ շրջանին, պոլշեիկեան գործակալներու ղեկավարութեան տակ զէնը ու ցորեկ կուներ տեղի կ'ունենային դատաւր բանթողներու եւ կարմիրներու մէջ, որոնք առաջիններուն տունները մտնելով տակնուվրայ կ'ընէին կարասիները եւ կ'ընկեր կը նախատէին: Մուշտակի գործազուրկ Արեւմտահայկան Միութեան արժեք մօտ 800,000 տոլար:

Հայ երաժշտութիւնը անմե. լով. — Ուրբաթ կէսօրին «Ռատիօ-Փարի» անթիկի կայանէն յայտնի թաւ-Չութական Գ. Տիրան Ալեքսանեան նուագեց երկու հայերէն կտորներ (իւ հեղինակութիւնը). «Սորսուրդ խորին» եւ «Աղպկազ»:

ՀԱՅ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

ՎԵՐՆԱՏԱՆ ՄԷՋ

ՕՏԱՐ ԵՐԿՐԻ ՄԷՋ

Կուսակցութիւնները արեւմտեան իմաստով դեռ չեն կազմաւորուած հայկական իրականութեան մէջ:

Արեւմտեան ամէն մի երկրում կան շարք մը կուսակցութիւններ, որոնցմէ իւրաքանչիւրը իր ընկերային-քաղաքական հասարակութեան որոշ խաւի մը վրայ: Այս, օրինակ, քրիստոնէական մէջ՝ արքայականներ, աշակերտեան հանրապետականներ, ծախակողմեան հանրապետականներ, ընկերակարգական հանրապետականներ, արմատական ընկերակարգականներ, պարզ ընկերակարգականներ եւ վերջապէս համայնականներ:

Հարկաւ, երբեմն այս կամ այն կուսակցութիւնը կ'ունենայ իր կազմին մէջ խորձ, օտար անդամներ. կը պատահի, օրինակ, որ խոշոր միլիոնատէր հարուստ մը — որի հոգիին մէջ փոքի հմայքը է մեռցուցած գաղափարական, ազնուական սերմերը — կը յայտնուի աշխատանքական կուսակցութեան շարքերում: Եւ նման դէպքեր շատ պատահին Ֆրանսիայ, Անգլիոյ, Գերմանիոյ, Ինքնիկայի մէջ: Բայց ասոնք սոսկ պատահական տարրեր են: Ինծի հարուստները աւստրալի կը համարուին որոշակի արհեստագործական դերակրողներ: Ֆրանսիայի մէջ անոնք կը յարկն աշակերտեան հանրապետական կուսակցութեան, չնչին մաս մըն ալ կը միանայ արքայականներու հատուածին, որ գրեթէ կորսնցուցած է վարկ ու արդեցումներ:

Կը պատահի նմանապէս, որ պարզ, գործաւոր անհատներ եւ գանգուածներ, անհող, անինչ պրոլետարներ կ'անդամագրուին իշխող, պահպանողական կուսակցութեան մէջ: Ասոնք ալ խաւար, անգիտակից տարրեր են, որ տակաւին չեն ըմբռնած իրենց դասային հարազատ շահերը:

Իր մէջ կուսակցութիւնները շատ աւելի բարդ, բազմապիսի խառնուրդներ են: Հակառակ որ հարիւր տարուան մշակոյթ ունինք — մամուլ, գրականութիւն եւ այլն — չեմ խօսիր հին շայատանի մասին) — հայ ժողովուրդին մէջ կուսակցութիւնները տակաւին ի ինքնուրուի են:

Համայնքը շատ քիչ է զանազանաւորուած եւ ինքը ամենաուժեղ ժողովրդական կուսակցութիւնը — Հ. Յ. կուսակցութիւնը: Թէ ինչ ունի բաւականաչափ մշակուած ծրագիր ու աշխարհայայտացք — կը պարունակէ իր բարդ ու հարուստ կազմին մէջ ստուար տարրեր, որոնք իրենց ընկերական դերով, իրենց ընկերային շահերու թելադրանքով, իրենց բովանդակ աշխարհայայտացքով աւելի շուտ կը պատկանին հայ ռամկավար կուսակցութեան եւ իրենց ճշմարիտ աղբիւր պիտի գտնէին այդ կուսակցութեան շարքերում:

Այդ տարկանումութեանց պատճառն այն է, որ հայ իրականութեան մէջ, տարբարակաբար, դեռ ազգային գոյութեան ու ազատագրութեան ցաւուն հարցերն են, որ ունին տիրական առաջնութիւն, ուստի եւ անգամ այն տարրերը, որոնք տրամաբանօրէն եւ բնականօրէն պէտք է մտնէին հայ ռամկավար կուսակցութեան մէջ, կը գերազանցեն մնալ Հ. Յ. կուսակցութեան շրջանակներում, վասնզի վերջինը իր ազգային-քաղաքական (ոչ ընկերային) ծրագրով եւ Յ. Յ. ամբողջովին նշանաբաններով աւելի կը համապատասխանէ այդ տարրերու գաղափարային տեսնանքներուն, քան ռամկավար կուսակցութիւնը, որ չունի անցեալ մը եւ աւանդութիւն մը եւ որ մինչեւ օրս, տարբարակաբար, անկարող եղաւ կազմակերպուելու, որպէս ինչ ու ազգային կուսակցութիւն՝ իր ուրոյն, ձեւակերպուած աշխարհայայտացքով:

Կ'ընենք — «տարբարակաբար»... Կաշնակցութիւնը վառ չունի հակակշիռ գաղափարական կուսակցութիւններէն: Ընդհակառակն՝ որքան աւելի գանազանաւորուի հայկեան համայնքը, որքան աւելի աճին, գործնական մեր հակառակորդ կուսակցութիւնները (խօսքս գաղափարական կուսակցութիւններու մասին է, ոչ թայֆաներու), այնքան աւելի բնականօրէն ընմաց պիտի աւնեն հայ ընկերային զարգացումը երկրում ու գաղութներում: Կուսակցութեան մը միանաւորութիւնը ունէ՛ր երկրի մէջ մայր է բազմապիսի չարքերն, բուն...

Կաշնակցութիւնը առհասարակ է՛ ձգտած միաստիարակութեան: Բայց եւ այնպէս մեր մտաւոր անցեալին մէջ պիտի կրնայինք թերեւս խուսափիլ շատ մը աղէտաւոր ծախողութիւններէ, եթէ հայ քաղաքական կեանքում փոքր ինչ աւելի ուժեղ ու ազդեցիկ եղած լինէին մեզի հայկաւակորդ կուսակցութիւնները՝ մտցնելու համար անհրաժեշտ հիւսարակները (անհրաժեշտ՝ որոշ պատմական վարկեաններում) միջկուսակցային իրականութեան մէջ:

Կաշնակցութիւնը վառ չունի հակակշիռ ուժերէն եւ կը բարձր, որ անոնք փնտրին ու զարգանան, դառնան աւտոդոն ու գործուն գաղափարական կուսակցութիւններ...

Եթէ մեզի վիճակուած է վերջի վերջը ինչն էլ շայտ պատմութեան բեմէն եւ իսպառ չբանալ հրապարակէն հակառակորդ ուժերու յարաձուգ գրոյցին տակ, — թո՛ղ կատարուի անխուսափելի... Ինչի կը մնայ միայն համակերպիլ ձակատագրին, տեղի տալ պատմութեան անդառնալի դատաւճիտին առջեւ:

Կը չբանան այն կուսակցութիւնները, որոնք այլ եւս հոգ չունին իրենց ուղիքն տակ, չունին գոյութեան իրաւունք, չեն յետադիմապահական ունէ՛ր խաւի, դասակարգի վրայ, չեն կատարել ունէ՛ր պաշտօնի հայ կեանքի յաւերժօրէն փոփոխակից յեղեղներուն մէջ:

Եթէ կաշնակցութիւնը իրօք այլ եւս ընելիք չունի, նա պիտի մեռնի ձակատագրով: Եւ ոչ մէկ կաշնակցական այնքան յիմար է, որ մտածէ, թէ հիւարաւոր է արուեստական միջոցներով պահպանել, մշտնջենաւորել կուսակցութեան գոյութիւնը...

Տասնեակ տարիներ այդ գոյութիւնը եղած է բնական ու բնականօրէն, բխած է կեանքի հրամայական պահանջներէն, աճած է, մեծցած ժողովրդի, երիտասարդութեան ինքնայորդոր աշակերտութեամբ, առանց նոյն իսկ գործադրելու — նախկին տարիներու մէջ — գրաւոր ու բանաւոր պրօպագանդի ու ազդեցիկային այնքան լայնամասշտիկ ձեւերը, որոնք յատուկ են ուրիշ երկրներու կուսակցութիւններուն, որոնք այնքան յարգի են մանաւանդ հայ քաղաքական, ոչ-կաշնակցական կուսակցութիւններու մէջ:

Եւ ոչ մէկ պատճառ կայ նախ, թողքիւն, թէ այդ բնականօրէն գոյութեան թելը այժմ մէկն է ի մէկ խզուցաւ եւ թէ գետինը սինգամ ընդմիջու սահեցաւ կուսակցութեան ոտքի տակէն: Ի՞նչ մէկ պատճառ՝ քանի որ այդ կուսակցութեան դերակր ինչ-չաճ է, նշանաբանները չեն հինցած, այլ կը պահպանեն, տարբարակաբար, մշտնջենաւոր այժմեակութիւն ու թարմութիւն մը...

Մ. Վ. ԱՐՄԵՆԻԱՆ (Հայրենիք)

Մէկ քանի գաւառացի եւ տեղացի ծանօթներ, այն տարին Պոլսի կը համախմբուէին Ռուբինեանի վերնատունը: Ըստնք էին բանասէր եւ հնաստ կարագետեանը, գրագէտ Սիմոնեանը, Բժ. Պաշլուաւունի, եւ փեթակեան որ Երմաշի վանքէն վանալիք մըն էր, գեղարարական բանաստեղծ:

Ըստնք նոյն օրը Ղալաթիոյ կրթական ժողովն էլ, ամէնը միտքին շփոթեցնելու ուղղակի վիպասան Ռուբինեանի տունը կ'երթան, ուր կը հիւրասիրուին ճաշով:

Երբու ժամ վերջը, վերնատան մէջ կը բացուէր անոնց լեզու: Տանուտէր Ռուբինեանը գրատունէն կը հանէր եւ ցոյց կուտար Հ. Ալիշանի «Հիբանք»: Հնաստ կարագետեանը իսկոյն նոյն գիրքը ձեռքն առած պերճարան առաջնորդի մը պէս նկարագրութիւնը կ'ընէր Բագրատունեանց մայրաքաղաքին այն ամէն պատմական կերպերուն որ այդ գրքին մէջ հրատարակուած էին: Պատկեր մը ցոյց տալով կ'ըսէր.

— Եսի Հոռոմոսի վանքն է. ասոր հարաւային կողմը կը գտնուի Ընիկ, հազար հինգ հարիւր մեկը ծովու երեսէն բարձր, քարածալութեան վրային նման, քարածալանակի մը վրայ: Երբեմնեան կողմը կ'իյնայ Դաղկոցաձորը, որուն մէջէն կը վազէ Արաքս վտակը:

Գրագէտ Սիմոնեան, տեղագրական պատմութեան այնքան հմտութիւն չունենալով, կարպետեանին կը հարցնէր.

— Ո՞ր թուականին կը սկսի այս Ընի մայրաքաղաքի պատմութիւնը:

Ըն կը պատասխանէր. — Ընծանօթ է հիմնարկութեան թուականը, սակայն յայտնի է որ հոս բնակած են մեր նահապետական հայկազունները, որոնք կառուցած են ամրոցներ, եւ քաղաքը առած է իր անունը Ընահիտ դիտուհիէն:

Փեթակեան, Ընահիտ անունն որ լսեց, տաղաչափական շեշտով այս տողերը արտասանէր.

— «Անահիտ տիկին մայր ամենայն զգաստութեանց, Որով կեայ եւ զկենդանութիւն կրէ երկիրն Հայոցը»:

Բժիշկ Պաշլուաւունի հեզնաժպիտ միջամտեց.

— Պարոն փեթակեան, երազներու թեւերով կը թրթռիս. ինչպէս կ'երկուի, ճրգատ արքայի աստեղագիրն Արաքսազեղոս խորագրով կը վրայ:

Կարպետեան անուշադիր անոնց, շարունակեց իր նկարագրութիւնը, եւ ցոյց տալով կիսակործան աշտարակ մը ըսաւ.

— Կը տեսնէ՞ք սա պատուհանը. ահա՛ ասկէ Ընծանօթի տիկինը թշնամիներուն նետերուն քաջարար կուրծք կուտար. եւ փառաւ Ամիրան սքանչացած անոր դիցազնութեան վրայ, զայն կուրծք իր արքունիքին մէջ մեծաշուք վարձատրել: Տեսէ՞ք սա գեղեցիկ պատկերը, ուր որոշակի կ'երեւայ Երեսնայ դուռը, ուսկից ներս խուժած է Արաքսի եղջերուն ուղղակի գունը եւ հաւածեր է պարսիկ շիւտէն խաւին բանալը: Իսկ այս միտ պատկերը կը ներկայանէ պարսպին աւագ դուռը, որուն երեք խաչերը կարմիր քարերով քանդակուած են. կարմիր են անոնք ինչպէս մեր երկրին որդան կարմիրը:

Գեղարարական բանաստեղծ փեթակեանը հարցուց.

— Մի՞թէ՛ այդ է այն դուռը

ուսկից Մուրադիկ անցնելով, երգեր է ճանթէի «Գժոխք»ի սահմաններէն վերադառնալով.

«Per me 'si va-della citta dolente.»

Հայկաբան եւ վիպասան Ռուբինեանը միջամտեց եւ ըսաւ.

— Հ. Արսէն Բագրատունին այդ տողը թարգմանած է այսպէս.

«Ընդ իս մուտք են ի քաղաքն արչաւոր»:

Սիմոնեան յուզուելով սխալ երգել.

«Անի քաղաք նստեր կուտայ...»:

Ռուբինեան կրկնեց հին առակը.

«Անի չէն, աշխարհս աւեր. Աշխարհս չէն Անիս աւեր»:

Եւ այս առակը կը մեկնեն այսպէս. թէ երբ Ընիկ չէն էր՝ բոլոր աշխարհս աւերակ կը համարուէր, երբ Ընիկ աւերակ կը դառնար, աշխարհս չէն կը դառնար:

Սիմոնեան կը հարցնէր.

— Պարոն Կարպետեան, ինչո՞ւ մեր ժողովուրդը երգում կ'ընէ Անիի հազարամէկ եկեղեցիներուն վրայ. մի՞թէ՛ այդ քան եկեղեցի եղած է հոն:

— Հատ փաստեր կան այդ մասին, սա միայն կրնամ յիշեցնել որ մեր պատմիչ Մատթէոս Ռուհայեցին, կ'աւանդէ որ Անիի ամէնէն ծաղիկալ շէն շրջանին «հազար եւ մէկ եկեղեցի ի պատարագի կայ յԱնի»: Բնականաբար «Բիւրք բերցոց» բազմամբողջ Ընեցիներուն համար քիչ կը համարուէին այդ քան եկեղեցիները: Ես երբ ման կուգայի այս աւերակներուն մէջ, կը տեսնեի ստորերկրային քաղաքի հետքերը: Հատ բնական էր որ բիւրաւոր բնակչութեան համար հարկաւոր էր ունենալ ներքնաքաղաք մըն ալ: Տակաւին յայտնի կը տեսնուին ներքնաքաղաքներ, ամէնէն մեծը կեղծուէն կ'երկնար մինչեւ Ասուրեան գետը: Ես ինչ որ տեսայ հոն, պարսպներն եւ ամէն շէնք մարմարի պէս սքրատաշ քարերով շինուած են, տիրող գոյններն են դեղինը եւ կարմիրը, դեղինը Տղմուտ գետին պէս ամբագոյն, իսկ կարմիրը նման ամէնուն գորմանայի ծաղիկն աղբերաց արին:

Ռուբինեան կը հարցնէր.

— Ո՞րն է այն եկեղեցին որուն մէջ խաչատուր Արովեան երկար ատեն յափշտակուած մնացեր եւ երգեր է իր Արաքսին քաջագործութիւնները:

— Ահա՛ պատկերը — Կարպետեան ցոյց կուտար — Ընիկ մայր եկեղեցին: Հոս թագաւորներ եւ հայրապետներ օծուել են: Եւս է կաթողիկէ Ս. Աստուածածին, զոր Աստղիկ այսպէս կը նկարագրէ: «Ամենապայծառ վայելք թեթեւութեամբ, բարձրաբերձ կամարով երկնամասն»: Եւս է հազարամէկ եկեղեցիներուն թագուհին: Ընոր մէջ, ատեն մը Վարդապետէն սկսեալ քառասուն օր պատարագ կը մատուցուէր տաճարի կառուցանող Կատարմիտէ զշնոյն հոգւոյն համար:

Վանալիք փեթակեանը ինքն իր մէջ ամփոփեցաւ, կարծես «հոգեցոյն հանգուցեց» մը կ'աւելցնէր նոյն զշնոյն հոգւոյն համար, երբեմնի այդ վանականին խղճին մէջ վանքի սարդի ոտտայնէն շատ բան էր մնացած: Իսկ Պաշլուաւունի կը հարցնէր Կարպետեանին.

— Ինչու Երովեան հոն յափշտակուած մնացեր էր:

— Բանաստեղծին «Վէրք Հայաստանի» վեպը կը վկայէ որ Բիւրաւորը Ընիկ բնակչութեան մեծ ջարդ մը տալէն վերջը, այդ եկեղեցույ մէջ խորուած ամէն

իմ վիշտը երբեք դուր չէ՛ք հասկնար, շատ է խորունկ ան. Կաղանիքն իմ ցաւիս, ծո՛ղն է անյատակ, ովիւրս մը անհո՛ւն. քանիդոյն իմ սրտիս, ո՛չ սկիզբ ունի, ո՛չ վերջ ու սահման. Թախի՛ծը հոգեւոյս կը տանջէ յաւէտ մարմինս իմ կըրքուն:

Արշալոյսն աղւո՛ր, առաջայն նըման է՛րբեւար ինձ վա՛ռ, Լոյսն արեգակին կանանց գարունի, ինձ խորձ է հիմա. Իրազիկներն ամէն, ծաղիկներ գոյն գոյն, չէն հոգեմիմայ, Ամէն ինչ մտարս, ու շուրջնս, հեռուն օտար են, օտար:

Վարդը է, կը զգամ բան մը սրտիս մէջ մարած յաւիտեան. իմ կրծքիս վրայ, պատեր է կարծես, սառուց մը անհալ. Իմերբը բոլոր կը թրւին ինձի մոխրաճոց, ունայն. Ո՛վ դուռն հոգիի մեծ Ուրախութիւն, մեռեր ես դո՛ւն ա՛լ...

Ս. ԱՐՄԵՆԻԱՆ

տեսակ պղծութիւն կը գործեն. բանաստեղծին Արաքսին իր ուղիք միջնորդ գանձը հոն կը մորթէ. եւ Մովսիսական «Անի ընդ ական» վրիճապետ օրէնքով լաւ դաս մը կուտայ անոնց:

— Պարոն Կարպետեան, կ'ըսէր Պաշլուաւունի, Արաքսին արիւն արիւնով լուացեր է. դիցազ մը պէտք է միշտ վեհանման ըլլայ, եւ անպատեական ներողամտութեամբ վարուի թշնամիին հետ:

Տանուտէր Ռուբինեանը միջամտելով ըսաւ.

— Կեցցէ՛ Արաքսին. մեր ժողովուրդը կ'ըսէ. «Ընէ՛ծք անիւ ծողին կը դառնայ». այ՛ր բարեկամներս, փուշ ցանողը վարդ չի քաղեր. սուր գործածողը սուրով կը մեռնի. «Որք սուր անուշուցն, սրով անկանիցին». այս է փրկելն խօսքը: Հայտնուածները որքան որ գլուխ ծռեն, այնքան աւելի մահը երես կ'առնէ: «Համակերպիլ կը բարակցիլ է դժբախտութեան հետ»: Տիւրաբին խօսքն է այս, ամէնէն փափկանկատ կնոջ մը խօսքը:

— Պարոն Կարպետեան — ըսաւ Սիմոնեան — Արաքսի պատճառ կ'ըլլայ մեզ Ընիկն դուրս հանելու: Քիւրախ խօսքը կ'ըլլայ արդ, սակայն իմ կարծիքովս, ազգ մը որ իր զրգոյի ցեղերուն գերեզմանին մէջ կը փնտռէ իր բախտը, այն միշտ դատապարտուած է դժբախտ մնալու: «Ազգ մը որ այլեւս չի յարգեր ազնուութիւնը, արդարութիւնը, ճշմարտութեան սէրը, իրաւունք չունի ապրելու»: Սիմոնեան խօսքն է այս, ոչ մէկ հարստահար զեղ յարգած է գայն:

Բանաստեղծ փեթակեանը իր սեւ պիտերը ոլորելով, անուշիկ ժպիտով մը ըսաւ.

— Ազգ մը որ չի յարգեր ուրիշին կեանքին լոյսը, բուռ մը պէս լոյսը կ'ատէ, խաւարի մէջ կ'ապրի: Ազգ մը, որ լուսաւորութեան մէջ կ'ապրի, արծիւի պէս լոյսի ճամբան կը բռնէ, եւ միշտ դեպի վեր, միշտ արեւին աչքը կը յայտնէ: Աշխարհակալութեան խօսքն է այս, ոչ մէկ հարստահար կեանքի ներդաշնակութիւնը: Կեղոս ըսած է. «Ըսով ոչ ընու՛ դեպումութիւն գետոց ընդունելով, եւ գանկութիւն արծաթափրի ոչ յազի ի բազմութենէ ընչեց»: Պատերազմներու միակ պատճառը, այս անյար աշխարհակալութեան փափաքն է. ծովերը կը խմեն գետերուն յորդ հոսանքները եւ չեն յագեցնար, այսպէս նաեւ մեծ ազգերը կը խմեն փոքր ազգերու արիւնը եւ չեն յագեցնար: Ինչի համար, Բիւրաւոր եւ Արաքսին իրեն ուղղակի երգելը, իրաւունք չունին յափշտակելու ուրիշին կեանքը: զի ամէն կեանք Աստուծոյ պարգեւն է. ո՞վ իրաւունք ունի Աստուծմէ բան մը գողնալու. սպաննողը Աստուծոյ գողն է: Վերցուցէ՛ք սահմանները եւ այն ատեն յառաջդիմութեան աստուածը ամէն երկրի աւագ դունն ենք կը մտնէ:

Սրտածմիկ է այս տեսարանը, սոցա գիտեն թէ երկուք իր լեզու կայ մէջտեղը, բայց ո՞ր իրենցը... — քիչ մըն ալ այսօր առանց հայ. դպրոցի, եւ արդեւ ուշ պիտի ըլլայ: Ի զո՛ւր պիտի գղջան հայ ծնողները, երբ իրեն գաւառները լեզուով եւ բարբաբոլորովն օտարանան:

Հանդէսին երկրորդ մասին մէջ երիտասարդները երգելով «Տար օրիկ» եւ ուրիշ երգեր, եւ կազմեցին հայկական պարտիզիկն Փ. Մովսիսեան շնորհակալութիւն յայտնեց իր. Միութեանն որ իր մասնակցութիւնը բերած էր հանդէսին եւ նուիրած էր կարգ մտար-գրչակալ մը նորակազմութեանը իրտ. միութեան ատենը զպիտ Պ. Պ. Քրունճեան պատահական լեզու շնորհակալութիւն փափաք յայտնեց գործակալութեան, հայ ոգիի պահպանման համար:

Յետոյ բեմ հրաւիրուցաւ բազմապատակ ուսուցիչ Պ. Պ. Հասկմեան, որ երկու ծառով մը շեշտեց հայ մնալու սողը հայ կական դատարարութիւն տալու պէտքը, որովհետեւ թեթեւութեամբ քաղաքական պատճառներով, վաղը անպայման մեղքը պիտի ըլլայ եւ ամբողջը հոն պիտի երթանք: Չանաք հոն պիտի երթանք: Չանաք վերջապէս լեզուով, ըսաւ. «Ընդ միջոցին մանկական գրականութեան վերաբերող հայրենի գիր կ'ուզեն ինձմէ. դժբախտութեամբ բար ես քիչ ունիմ անոնցմէ. բայց այս առթիւ կոչ կ'ընեմ «Կանաչ ծառեր»ի հոգեւորական Պ. Քրունճեանին:

Սահեմ Սիմոնեանը, որ իր մասնակցութիւնը բերած էր հանդէսին, քիչ ունիմ անոնցմէ. բայց այս առթիւ կոչ կ'ընեմ «Կանաչ ծառեր»ի հոգեւորական Պ. Քրունճեանին:

10,178ր այր, 4,380ը կին: Անցեալ շաբաթ այդ թիւը կը հասնէր 9,873ի:

Սէնի նահանգին մէջ նպաստ ստացած են 7,202 բանուոր, որոնց 5,495ը այր, 1787ը կին: Նախընթաց շաբաթուան նպաստը նախկինը թիւն էր 4704:

Գործ ուզած են 33,960 բանուոր, որոնց խնդրանքը կարելի չէ եղած գործադրել: Ասոնցմէ 23,810ը այրերէ և 10,150ը կիներէ կը բաղկանան:

Չորրորդի տեսակցութիւնները

Անգլիոյ ելմտական նախարար Պ. Ուինսթըն Չորրորդի որ ներկայիս Միջերկրականի անգլիական նաւատորմի ռազմափորձերուն կը հետեւի, Աթէնք դաջած եւ անգլ. դեսպանատան մէջ տեսակցած է Յունաստանի արտաքին նախարար Միխայիլաքափուլօսի հետ: Խօսակցութիւնը տեւած է մէկ ժամ, խիստ մտերմական մթնոլորտի մէջ:

Անգլիացի նախարարը այսօր ալ Հոմոս պիտի երթայ եւ պիտի տեսակցի Մուսոլինիի եւ Վլօքիի հետ:

Իսպաիոյ պատերազմի իրադրութիւնները

Պելիբրատի «Փոլիթիքա» թերթը կը գրէ թէ Իտալիա ներկայիս կարեւոր քանակութեամբ ռազմանիւթ կը կեդրոնացնէ Ալպանիոյ մէջ: Շքորայի եւ հարաւային Ալպանիոյ մէջ զինուորական միջերանցներ հաստատուած են:

Մեծ թիւով իտալացի ճարտարագէտներ հասած են Արպանիա, ընկերակցութեամբ զօրավար Բամիթիօի, ներկայացուցիչ իտալական սպայախոյրի:

Այս առթիւ Պելիբրատի անգլիական դեսպան Սըր Քէնըրտ տեսակցութիւն մը ունեցաւ Եոկոսլաւիոյ արտաքին նախարարին հետ:

«Փոլիթիքա» կ'աւելցնէ թէ վերջին օրերս Շքորայի պատերազմի վրայ թուոցիկներ փակցուած են հետեւեալ վերտառութեամբ. «Անկից՝ Իտալիա», «Անկից՝ Անմէտ Չօկու»:

«Տէլիֆոնի» Վիեննայի թղթակիցը երկար յօդուածի մը մէջ կը բացատրէ թէ ալպանեւիտական զաշնագրին հետեւանքով լուրջ կռիւ մը կը պատրաստուի Իտալիոյ եւ Եոկոսլաւիոյ միջեւ, որուն պիտի մասնակցին նաեւ Ռուսիան եւ Հունգարիան:

Թուրքիայի յարաբերութիւնները

Յունաստանի Թուրքիոյ եւ Թուրքիոյ Յոյներուն կառուածներուն մասին վերջնական համաձայնութիւնը կ'սկսուի Ազգ. ժողովին ներկայացուցեալ վաւերացուելու համար: Այս առթիւ «Միլիթէթ» խմբագրականի մը մէջ վեր կը հանէ երկու կտուրներ թեանց հայտարար ոգին եւ կ'ըսէ թէ այս դէպքը կարեւոր եւ նոր թուական մը կը բանայ Թուրքիոյ եւ Յունաստանի պատմութեան մէջ: «Միլիթէթ» գոհունակութիւն կը յայտնէ մասնաւորաբար անոր համար, որ Յունաստանի մէջ թրջատէր քաղաքականութեան շատագոյնները անհատներ չեն, այլ կազմակերպուած կուսակցութեանց պետեր, որոնք այսօր Յունաստանի ճակատագիրը կը վարեն: Յոյն թերթերն ալ նոյն բարեկամական լեզուն կը գործածեն Թուրքիոյ հանդէպ: «Միլիթէթ» կ'երկարակցէ թէ Թուրքիոյ եւ Յոյներու առաջիկային ցոյց պիտի տան թէ իրենց յարաբերութեանց մէջ կը ներշնչուին ո՛չ թէ անցեալի տխուր յուշերով, այլ ապագայի եւ իրենց ազգային շահերու մտահոգութեամբ:

Կարմիր սեփիսիոյ դիմ

Ամաթէրտամի մէջ քանի մը օրէ ի վեր կը գումարուի Արհեստակցական միութեանց Միջազգային ընդհանուր ժողովը: Օրակարգի խնդիրներէն մէկն էր Մոսկուայի արհեստակցական միութեանց կարմիր Միջազգայինին հետ յարաբերութեանց խնդիրը, որ գրեթէ ամէն տարի սեղանի կրայ կուգայ: Այս անգամ առաջարկ բերողները անգլիացի պատուիրակներն էին: 6ի դէմ 12 քուէով մերժուեցաւ այս առաջարկը: Ինչպստ քուէարկեցին Անգլիա 2 ձայն, Չեխոսլաւիա 2 ձայն, Ֆրանսա, Պելճիքա, Իտալիա, Հոլանտա, Լեհաստան, Սպանիա, Տանիմարքի եւ երեք պատուիրակներ:

Այս որոշումը ցոյց կուտայ թէ ընկերակցական եւ պոլիտիկ արհեստակցական միութեանց միջեւ համաձայնութիւնը անկարելի է:

Մալմուսահիւններու դասը

Չերքակալուած մալմուսահիւններէն 33 հոգի բանտարկուած են: Ասոնք ոստիկաններուն վրայ յարձակելով ծեծած էին զանոնք: Վերաւարուած ոստիկաններէն շատեր տակաւին հիւանդանոցն են: Նաւահանգիստի ընկերութիւնը 1000 ոսկի, նաւընջ, սիկար եւ շաքար զրկած է վերաւորներուն:

Չարի Զեփիլի միսիս

Լոս Անճելոսէն կը հեռագրեն թէ Շարլօ անհետացած է: Ինչպէս գրուեցաւ, կինը ամուսնալուծման դատ բացած էր: Այժմ արգելքի տակ անուսած են իր բնակարանը, որ 2 միլիոն տոլարէն աւելի կ'արժէ, եւ 15 միլիոնի հարստութիւնը, որ դրամատան մէջ կը գտնուի: Կինը կը յայտարարէ թէ, համաձայն երկրին օրէնքներուն, իրաւունք ունի այդ հարստութեան 100ին 50ը ստանալու:

Վերջին տեղեկութիւններու համաձայն, Չարլի Զեփիլին առջի գիշեր Շիքաօ հասած է: Ամուսնալուծման դատ տակաւին չէ վերջացած: Ընտանեկան կեանքի, ամուսնութեան եւ զաւակներու մասին իր ունեցած զարգացումները բացարձակապէս կը հակասեն ամերիկեան բարոյականին: Հանրային կարծիքը մեծապէս վրդովուած է: Ամերիկայի եւ Քանադայի կարեւոր քանի մը քաղաքներու քաղաքացիները հրամայած են այսուհետեւ սինէմաներու մէջ չխաղալ այն ֆիլմերը, որոնց մէջ դեր ունի Շարլօ: Ուաշինկթընի եւ Ֆիլադելֆի մէջ արդէն այս որոշումները սկսած են գործադրուի: Չեփիլի կը հերքէ իր կնոջ ամբաստանութիւնները թէ ինք արուեստագիտուհիներու հետ կեանք կ'անցընէ:

ՄԱՆՐ ԼՈՒՐԵՐ
Ցորենի եւ ալիւրի գիները նոր անկում ունեցան, սակայն հասցին քիւս 2 ֆր. 25ի վրայ կը մնայ:
ՊՈՒՂԱՆԻ ՉՈՒՄԱՆԻ պաշտօնական բացումը կտտարուեցաւ երէկ մեծ հանդիսարարութեամբ:

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՅԻՆ ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

Կիրակի 23 ցունուար, կէս օրէ վերջ ժամը 3ին Աւթօրվիլի Հայոց բիւս. Միութեան ակումբին մէջ, 138 Rue Etienne Dolet Պիտի Խօսքի ԸՆԿԵՐ Ս. ՎՐԱՅԵԱՆ

Մ. Ա. ԿՈՍՏԱՆԵՆԻՆԻ ՏՐԱՄԱՐԹԻԲ ԻՌՈՒՄԸ
Այսօր Կիրակի զիշեր ժամը 8ին Ալպեր I. մեծ թատրոնը 64 Rue Rocher, մէջքը St. Lazare և Villiers
Կը մասնակցին Տիկ. ՄԱՄԻԿՈՆԵԱՆ, ԿՈՍՏԱՆԵԱՆ, Պ. Պ. Տ. ՆԵՄԵՆԵԱՆ, Յ. ՂԱԶԱՐԵԱՆ, ՄԱՐՈՒԹԵԱՆ, ՍՍՐԵԱՆ, Վ. ԿՈՍՏԱՆԵԱՆ, ՆԱԽԱՍԱՐԴԵԱՆ, ԳՄԲԵԹԵԱՆ, ԵՆԱ:

Ա. անգամ Փարիզահայ բնի վրայ Ալէք. Պիտի
ԱՆՅԱՅՏ ԿԻՆԸ 4 արար եւ 1 պատկեր
ՄՈՒՏԻՔ 30էն 10 ֆր.: Օթեակ 200—150 եւ 100: Տոմսերը բոլոր հայկ. ճաշարաններէն: Ներկայացման օրը կը շէնջ ատուուան 10էն

ՅՈՒՇԱՏԵՐ

Հ. Մ. Ը. Մ. Ս. Այֆօրվիլի մասնաճիւղի Ա. Խոստը պիտի մտնի այսօր կիր. 16 ցունուար կէս օրէ վերջ ժամը 2ին, Ս. S. Alfortvilleի Ա. Խոստըին հետ. Stade Dolletի մէջ Այֆօրվիլի:

ԱՂԱՏԱՆՆԵՐԻՆ
ՊԵՐԱՆՆԵՐԻՆ
Փարիզի արքայապետ ընկերութիւնը ի նպատակ Փարիզի հայ կաթոնեակներուն կազմակերպած է իր տարեկան պարահանդէսը, որ տեղի կ'ունենայ 30նուար 29 Շարաթ գիշեր ժամը 9ին օթէլ Մաճէսթիքի սրահներուն մէջ, 19 Ave. Kléber: Գեղարուեստական բաժնին մէջ պիտի ներկայացուի Երուսաղէմ Օտեանի «Ազգ. Մասնաճիւղութեան 62րդ յօդուած»:

«Բուժակի» Լոյս տեսաւ 7րդ թիւը (ցունուար) կը ծախուի Պէլլիլի եւ Սէն-Միշէլի լրագրավաճառներուն քով:

ՊՈՒՍԵՎԵՐ ԼԻՒԷ-ԲԵՏՄԷԲ
Կը ծախուի ընտիր Normand կաթնէ պատրաստուած լիւլէ քաւմաք: Կ'ընդունուին մասնաւոր ապարաններու տուներու համար: Գինը՝ Արպայեան ճաշարան, 3Bis Fbg Montmartre, Téléph. Provence 57—65:

Աժան սեփիսիոյ ֆորթ Թալիի մօտիկը: Լոյս կազ եւ խոխոնոցի իրաւունք: Գինը 17 Rue Damesme, մէջքը իլլաս տի-Թալի:

ՅԻՆ ՈՒ ՆՈՐ ԳԻՐԲԵՐ

ՆՈՐ ՄՏՏՅՈՒՄԸ.— Բժիշկին զրքէն փրցուած էջեր 12.50 ֆրանք, Պէպէքս, գաւաշ 10, Հրաշագործ Զաքար թահրապէյ 5 ֆրանք, Բժիշկին Խորհուրդները հայ պատանիներու 5, Վերջալոյսին տակ (Թատր. Կ. Մեհեանի) 5, Անձկութեան ժամեր 2, Բարիզէթ 7.50, Խոսով 3 ֆրանք:
ԿԸ ՇՄՍՈՒՐԵՆԱՆ.— Օտեանի գործերէն Ընկ. Փանչունի 10, Թաղականի կնիկը 17.50, Միքէի սիրարկածը 5, Միջնորդ Տէր Պապան 17.50, Մասնիչը 7.50, Յեղափ. մակարոնները 7.50, Չաքար Ալիքան 6:
ՀԱՂՈՒՄԻՏԻՏ ԳՐԲԵՐ.— Անարունանէն Կեանքի դասը 5, Երախաները 5, Խեղճերը 20, Շանթիէն Կինը 6, Ճամբու վրայ 8, Դերասանուհին 8, Վ. Փափազեանէն Ասպետ 5, Գծեր 4, Թուրքիոյ խոզը 4, Լուր-Դաւալը 4, Ներկանդակէն՝ Արախալը 10, Իսկ Քրանտերէնը 5 ֆր., Եօթ Պատմուածքներ 15, Ժող. երկերի (3 հատ.) 65, Բանաստեղծութիւններ Դէմիթեան 10, Նահապետ Բուշակի Դիւանը 25, Մասնաճիւղներ Լժօ 7.50, Նաւարդհաւաքածոյ 25, Ժողովածու թօփշեան 25, ԵՆԱ, ԵՆԱ:
Մօտ ատենէն ԿՈՅՍԻ ՄԸ ՕՐՈՒՄԻՐԸ:
Մասնաւոր համար դիմել նամակը Vahram Sévouni 5 Avenue Quihou, Saint-Mandé:
Փարիզ եւ դատարանը փոսթի ծախք չառնուիր այս գիրքերուն համար:

ՍԱԿԱՐԱՆ
15 Գունուար 1927
ԳՐԱՄՆԵՐ ֆր.
ՍԹԵՐԻՆ, L. St. 122 24
Տոլար, Dollar 25 05
Մարք (սուկի) Mark 3 96
Պրքական Պոթ. L. Trq. 12 75
Պրք. սուկի or 111 —
Մէճիսիէ Médjisidjé 8 25
Լէվա 100 հատը Léva 17 50
Տրակաթ Drachme 31 75
Լիր » » Lire 108 75
Պելճ. ֆրանք » Frc. Belg. 70 50
Չուիք. » » Frc. Suisse 480 —
Լէյ 100 հատը Ley 13 55
Չրվանց (10 Roubles or) 75 —

ԱՐԺԵՌՈՒՂ
Եգ. Բր. Ֆոնտիէ I Cr. Fonc. Eg. 3050 —
» II » 1820 —
» III » 1535 —
Թուսիլ երկուք. Lots turcs 150 —
Comptoir Parisien de change et de Crédit
80, Rue Lafayette
Le Gérant: H. TEURNIER
IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris(10°)

ՏՕՔԹ. Լ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ
ՄԱՆՍԱԳԵՆ ՆԵՐՔԻՆ ՄՈՐՔԱՅԻՆ ԵՒ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՉԻՒՆԳՈՒԹԵԱՆՑ
126, Rue du Faubourg St. Denis
Métro: Gare de l'Est
Ընդունելութեան ժամեր՝ Ամէն օր 2.30.7.30—Կիրակի եւ տօն օրեր՝ 9.12
Téléphone: Nord 84-04

ՀՐԱՉ ԶԱՐԴԱՐԵԱՆ
ՎԻՐԱԲՈՅԹ - ԱՍՄՆԱԲՈՅԹ
Chirurgien - DENTISTE
ՓԱՐԻԶԻ ԲՈՇԿԱԿԱՆ ՓԱՐԵՒԹԻՒՆԵՐԻ
ՓԱՐԻԶԻ ԱՍՄՆԱԲՈՅԹԱԿԱՆ ԲԱՐՉԵՐԿՈՅՑ ՎԱՐՔԱՐԵՆԻ
126 RUE BOLIVAR (Մէջքը Պոլիվառ կամ Ժօնէյ)
Մասնագիտութիւն տատանաշարերու (քառաչու թէ սակի) և սպի
Բոլոր աշխատանքները ԱՌՄՆՑ ՑՍՈՒԻ, ԳՐԵՐԸ ԶՍՓՈՒԻ
Ընդունելութիւն ամէն օր ժամը 1.30էն մինչև 8ը: Ու
ատեն ժամագրութեամբ:

ՓՆՏՈՒՅԷՔ ԲՈՂՈՐ ցրուիչներէն և զրավաճառներէն
1927Ի ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՏԱՐԵԳԻՐՔ
Անհրամշտ ամէն Ֆրանսա բնակող Հայու:
2000Է ԱՒԵԼԻ ՀԱՍՑԷՆԵՐ
ՓԱՐԻԶԻ, ՖՐԱՆՍԱՅԻ, ՊԵՂՃԻՔԱՅԻ, ՋՈՒՆԵՐԻՈՅՑ ԵՒ ԻՍԱԼՈՅՑ ՄԷՅ
ՀԱՍՏԱՏՈՒՄ ՀԱՅԵՐՈՒ
ՅՕԴՈՒՄՆԵՐ ՈՒՆԻՉ՝ Ա. Անտոնեան, Լ. Բաշալեան,
Կ. Բաշալեան, Տիկ. Պ. Բարսեղեան, Տօքթ. Լ. Գրիգորեան,
Գ. Թէլլալեան, Տօքթ. Վ. Թորոսեան, Ա. Յովհաննէսեան,
Մ. Նախանեան, Միխայիլ Զեղալ, Ա. Չօպանեան, Մ. Պալ
ասեան, Հրաւոյ Մամուլէ, Ա. Բաֆֆի.— Ալիգընի ի վի
Ֆրանսայի եւ Հայոց յարաբերութիւնները, եւ Հայերը Ֆրանս
այի մէջ: Ինչէր պէտք է գիտնայ Ֆրանսայի Հայ
Ֆրանսայի բոլոր Հայ Միութիւնները: Անգլիոյ, Պելճիքայի,
Չուիքերիոյ եւ Իտալիոյ Հայ գաղութները:
ԳԻՆ 20 ՖՐԱՆՔ (ԱՐՏԱՍԱԿԱՆ 25 ՖՐՔ)
Կեդրոնականը՝
ՄԱՍՍ 8օրարան, 208 bis, Rue Lafayette, PARIS (10°).
Կամ ՊԱՆԵՆՑ Գրատուն 233 Faub. St. Martin, PARIS (10°)

ԽՆԱՆԿԵՂԻՔ ԴՆՐ ԱՆՔԱՆԵՐ ԵՒ ՂԻՍԵՂԻՔ
ԱՄԵՐԻԿԱՆ
ԱՍՄՆԱԲՈՒԺԱԿԱՆ ՔԼԻՆԻԲԷ
12, RUE RICHOMME, 12
Գարմանուք եւ ատամաշինութիւնը տեղի կ'ունենայ կար
մասնագէտներու կողմէ, խիստ դիւրամատչելի պայմաններ
Առաջին այցելութիւնը ձրի
Հաղորդակցութեան միջոց՝ Métro: Barbès-Rochecouart

CABINET MÉDICO-CHIRURGICAL ET DENTAIRE
ՏՕՔԹ. ՍԵՐԵԱՆ Հիմնուած 1900ին
TÉL. MARCADET 03-64
38 Avenue St. Ouen - 20 Rue Fauvet - Paris (18e)
Ընդհանուր հիւանդութիւններ, սեռամիզային, մորթի, ֆրակ
կախի, շնչերկային, թոքի հիւանդութիւններ, ծննդաբեր
ութիւն եւ կանանց հիւանդութիւններ, վիրաբուժական գործ
ղութիւն եւ գործի արկածներ, ելկտրական դարմանում
Ք. Յատապայթ:
ԱՍՄՆԱԲՈՒԺԱԿԱՆ
Ակառի դարմանում, ատանց ցուրի ահապ բաշկ 10 ֆր
արուեստական ճերմակ ահապ 20 ֆրանքի, սակի զուրան
Ֆրանսէն սկսեալ:
Բաց է ամէն օր 9—12 եւ 2—8. Կիրակի եւ տօն օրեր մի
չև ցերեկ:

ՃԱՇԱՐԱՆ “ՖԼՕՐԻՍ”
61, Rue Monsieur le Prince, Paris (6e)
ՄԵՐՈ ՕՏԷՕՆ ԿԵՄ ՄԵՆ ՄԻՇԷԼ
ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՒ ԵՐՈՒՊՈՒԿԱՆ ԻՆՍՏՐՈՒՄ ԿԵՐԱԿՈՐԵՆԵՐ
Անթերի սպասարկութիւն

PRIMEROSE
183, Rue St. Honoré, 183 PARIS (1)
Téléph. Richelieu 91-64 Métro:Pyramides - Palais-Royal
GALERIES MAUBEUGE
39, Rue de Maubeuge, 39 PARIS (9)
Téléph. Trudaine 75-55 Métro: Cadet
Սոյն երկու վաճառատանց մէջ կը ծախուին կանանց յատու
ամէն տեսակ մետաքսեղէն եւ բոլորեղէն կերպասներ շատ
նպաստաւոր գիներով: ձոյս մեքերը քրէկի տը շինի:

ԹԷՅ ԵՍՎԱՐՈՒ
ՈՒՂԱԿԻ ՍԷՅԼԱՆԷ, ՀՆԻՎԱՍՏԱՆԷ ԵՒ ՉԻՆԷ ՆԵՐԱՅՈՒՄ
ԱԺԱՆ, ՀՈՏԱԷՏ ԵՒ ԽԱՅՈՂԱԿԱՆ
ՊԱՆՈՒՅԵԼ, ԳՐԱՆՍԱՅԻ
ՄԷՅ
ԳՐԱՐԱՆ
ՆԵՐԷՆ
Հատաստեալ 1880ին
Արեւելեան ճաշակ եւ ճարտի թէրթով խառնուրդներ
Թղթակցութիւն ուղղել Comptoir des «Thés YAYVOU
23, Rue Sénac, Marseille.
Եկպատի ընդ. ներկայացուցիչ C. B. Hlavay, 7 Rue M
moud Pacha et Falaki, Alexandria.

ՔՐԱՆՍԱՆ 35 ֆ. 70 ֆ. 140 ֆ. ԱՆՎԵՐՍ 20 շ. 40 շ. 200 շ. 400 շ. 6 ամ. 10 ամ. 200 ֆ. 400 ֆ. 200 ֆ.

"HARATCH" խմբագիր՝ ՇԱՎԱՐՇ ՄԻՍՍԱԿԻԱՆ Director-Propriétaire : SCHAVARSCH MISSAKIAN Rédaction & Administration : 208 bis, Rue Lafayette - PARIS (10e) TÉLÉPHONE : NORD 57-82 MÉTRO : LOUIS-BLANC ou JAURES

ԵՐԵՎԱՆԻ 18 ՅՈՒՆԻՍԻՐ 1927 18 JANVIER 1927

ԵՐԿՈՒ ԽՕՄԲ

ԵՐԵՎԱՆԻ ՈՒՉԵՆ

Պոլսոյ թերթերը կը գրեն թէ կառավարութիւնը համաձայնեալ է շահակից պետութեանց հետ, «բազմաթիւ արեւակիցներ» փոխադրելու համար թուրքիա, Աճարիայէն եւ Մակեդոնիայէն: Նոր չէ այս ծրագիրը: Թուրքիա չարաչար կը տանջուի բնակչութեան պակասէն: Թուրք թերթերու մէջ հրատարակուած վիճակագրութեանց համաձայն, այդ արեւնազանդ երկիրը ունի 727,520 քառ. քիլոմետր տարածութիւն եւ 12,815,274 բնակիչ: Այս հաշուով, իւրաքանչիւր քառակուսի քիլոմետրին կ'իյնայ 17 մարդ: Իսկ մենք գիտենք որ ոչ միայն թուրքիոյ իրական տարածութիւնը 700,000 քիլոմետրէն աւելի է, այլ եւ բնակչութիւնը շատ աւելի պակաս քան 12 միլիոնը: Ամէնէն բարեացակամ հաշիւներն ալ 7-8 միլիոնէն աւելի չեն ցուցներ, իսկ բուն թուրքերու թիւը՝ 4-5 միլիոն:

Այնպէս որ, Էնկիւրի շարունակ ծրագիրներ կ'որոճայ, երկիրը լեցնելու, թուրքերու թիւը մինչեւ 30-40 միլիոնի հասցնելու համար: Այդ նպատակին կը ձգտի մնացած ոչ-թուրքերը ձուլելու քաղաքականութիւնը, որ մասնաւոր գոյն ստացած է քեմալական յաղթանակէն ի վեր, եւ կը հետապնդուի առեւտրական գրասենեակներէն մինչեւ դպրոցները: Մնաստուի խորքը մնացած հայկական բեկորներու եկեղեցիներն ու դպրոցներն անգամ գրաւած են, հատուկաբար կ'առանձնեցուցանեն, եւ եթէ պատարար օղջ մնացած տէրտէր մը մեծնի, այլ եւս թոյլ չեն տար որ նոր մը զրկուի: Պոլսոյ քիմիկ տակ, Էտիքի-Ռոտոսթոմ-Մալաքա մնացած ափ մը Հայեր տարիներէ ի վեր «հոգեւոր միախառնութիւն» կը խնդրեն Պատրիարքարանէն, բայց Էնկիւրի հրաման չի տար ոչ իսկ երկու օրուան համար:

Նոյն հետեւողական գիծը նաեւ իսլամ, բայց ոչ-թուրք ցեղերու հանդէպ: Այնեւ նշանաբանը դարձեր է հրապարակաւ ժխտել թուրք, լազ կամ չէրքէզ ազգութեանց գոյութիւնը: Թուրք պատմագիտութիւնը այնքան ճիշտ է որ, երբ օրակարգի վրայ էր հայկական դատը, գրել կուտար թէ Հայաստան չիտուած երկիր կամ ժողովուրդ չկայ, այլ եղածը Բիւրսիստան է, սիկորէն ի վեր: Իսկ երբ քրտական ապստամբութիւնը ծագեցաւ եւ քրտական անկախութեան ծրագիրները յայտնուեցան, թուրք հրապարակագիրները նոյնքան հմտութեամբ ապացուցին թէ ինչ որ Բիւրսիստան կը կոչեն, պատմական միայլ է, այդպիսի երկիր կամ ժողովուրդ չկայ, այլ եղած է միայն Հայաստան...

Բայց այս չէր մեր բնիկը: Ուրեմն, Էնկիւրի ձեռնարկած է երկիրը լեցնելու եւ շէնցնելու: Եւ որովհետեւ ոչ օտարները ձուլելով, ոչ ալ ծնունդներով կրնայ լրացնել պակասը, կը դիմէ ուրիշ գործնական միջոցի մը, — թուրքիա ներածել հարեւան երկիրներու մէջ հաստատուած թուրք բազմութիւնները:

Այդ երկիրներն են, արեւմտեան կողմէն, Ռուսաստան, Պուլկարիա եւ Եւրոպա: Երբ երկիրներուն մէջ ալ, թուրքերը տուն - տեղ եղած են եւ չեն ուզեր տեմնել իրենց «վաստ»ը: Բայց մասնաւորապէս Սեբասթիա վերջերս այնպիսի քաղաքականութիւն մը բնած է որ, թուրքերը կը մղուին գաղթելու: Այս պէտք է ըլլայ Մակեդոնիոյ մասին գոյացած համաձայնութիւնը:

Ինչ կը վերաբերի արեւելեան սահմաններուն, բոլոր տեսակի թուրքերը ամէն աշակցութիւն կը վայելն խորհրդային իշխանութեան գրոշին տակ, շնորհիւ խորախորհուրդ քաղաքականութեան մը, որուն յառաջապահներն են նաեւ մեր կարմիր փառասերը: Ամէն ուր որ ափ մը թրքութիւն կայ, վերածուած է վիճակագրութեան, Աճարիայէն մինչեւ Նախիջևան: Անոնք թուրքիա դառնալու մասնաւոր փափաք մը չունին, Հայաստանը աւելի մօտ է, եւ լայնօրէն բաց իրենց առջեւ:

Եւ սակայն, համաձայնութիւն գոյացած է եղեր Աճարացիներու մասին, անշուշտ վրացի կոմունիստներու ճնշումով: Արդ, ազգերու եղբայրացուցութեան դէմ դաւաճանութիւն կատարուած կ'ըլլար, եթէ հայ կոմունիստներն ալ փափկութեամբ հասկնային «ձեռնարկ իշխանութեան», թէ Հայաստանը տեղ չունի իր իսկ գաւառներու համար, հետեւաբար, լաւ կ'ըլլար որ փոխանակութիւն մը կատարուէր...

Մինչեւ այսօր ալ, թուրք-թաթար գաղթականներ կը շարունակեն տուն - տեղ ըլլալ Հայաստանի մէջ, իսկ Հայերը դէպի Ռուսաստան կը գաղթեն իրենց իսկ երկրէն, եւ յափշտակուած հողերէն: Նախիջևանէն կամ Ղարաբաղէն: Ընկերային արդարութեան, նոյն իսկ «արդարադատական դիկտատուրա»ի օր գլուխ մէջ գրուած է որ ամբողջ ժողովուրդ մը իր հայրենիքէն, իսկ ուրիշ գրկուի, ինքն իր վրայ կ'զուգործուի՝ ճանիճները չորցնելով ապրելու հարկադրուի, եւ անհամար բազմութիւններ ցրուէ աշխարհի չորս հովիտներ, իսկ ուրիշներ լողան անասան տարածութիւններու վրայ, իւրացնեն հայկական հողերը, եւ իրենց արեւակիցներն ալ, իրաւագործի, ճղատար Հայաստանի գլխուն փաթկեն:

Ժողովուրդին մէջ մարտ կը տքայ, կը տապալուի իր հայրենիքին մէջ, հողի եւ ջուրի պակասէն: Միւս մասը, աւելի դժբախտ, կը ծիւրի ու կ'ալլաւորի եօթը ծովերու վրայ: Ո՞ր օրուան կը սպասեն, իրենց այնքան փառաբանած եղբայրացուցութեան քարիքներէն ճաշակ մը տալու համար:

ԻՐ ԱՆԿԻՆԵՍ

«ՏԱՐԻՆԵՍԻ ԿՐՏԱՎԱՆՆԵՐԸ»

Իրիկուն մը, երեք հոգեով, նասեր էինք հանրային պարտեզը: Ընկեր մը, — հաստատուր եւ սրտատուչ, կը խօսէր անցեալէն, կարենէն: Ռոտոսթոմն ու թօփչեանէն... Բերտ ու վայրի, բայց զգայուն ու խոր հայրենաբաղձութիւն մը կար աչքերուն մէջ: Կոնստանդնուլի, ինչպէս հեռուոր ու կարօտակէզ ձայնի մը.

— Սրտածո՞ր, ըստ՝ տեղանք մը խեղդելով ձայնին մէջ, Սրտածո՞ր ըլլալի՞ք օր մը...

Ու, յանկարծ, Կրօշակի մէջ թիւր հանեց զբազանէն: Եւ, տարով մեզ բնկերացող պարտնիք՝

— Կարգա՞, շարունակեց, կարգա՞: Քեզ կը հպարտացնէ ստիկա: Կը մտուցանէ: Կիբը չկայ, այլ՝ մտածում, փաստ ու սեւասկէտ:

Մեզ ընկերացողը, բարեմիտ վերապահութեամբ, մը վարանեցաւ աննիլ զայն: Ընկերս ուզեց պատճառը իմանալ: Զայնը կերկրուն, ու գրեթէ անհաստատ՝

— Տարօրինակ մտափախութիւն մը ունիմ այս թերթէն, բացատրեց: Ամենախիբի բարաններէն մէկը, որ անձնուրաց Դաշնակցական մըն էր, համիտեան շըջանին զբաղմը Կրօշակ մը դրեք էք օր մը: Զերբակալուեցաւ, ու կանխելու: Ան օրէն ստիկն ուխտեր եւ ձեռք չտանիլ զայն...

Յնցուեցա՞ր: Կրօշակուեցա՞ր, նոյն իսկ: Անձի մը այս կամ այն վերաբերումը արժէք չունէր, անշուշտ: Բայց խոր ու կսկիւնցող ցուրտ մը անցեալ մէջ: Ու, գրեթէ դառնացած.

— Մէկ հոգի դոնուր է, միջամտեց, Կրօշակ մը ունենալուն համար: Իսկ հայ ժողովուրդը իր կէտը գոհեց, որովհետեւ զուրկ մնաց զրօշակէ մը... Որովհետեւ մնաց թող ու մեկուսի: Զգիտացաւ բարձունքներուն ու խրամներուն վրայ զայն բարձրացնողներուն թիկունքը ըլլալ միակամ ձեռացաւ ու վախցաւ: Որովհետեւ, մեր ժողովուրդի նկատելի մէջ մարք՝ սարսափեցաւ արեւելէ՞ն՝ «տարօրինակ մտափախութեամբ» մը, եւ նախընտրեց արեւելին մէջ խեղդուիլ, փոխանակ արեւել խեղդուիլ...: Ան ալ թղթէ «Կրօշակ»ներէն իսկ մեկուսացումն է որ՝ 80ական թուականներէն մինչեւ 1908 յազգեցող համիտեան արեւմուտքը: 1908-1918՝ սքրապարտ թաւակոյն ու կոպէտը սնուց: 1920ին՝ «եղբայր» թէ՛ւալը ծափով ու ծննդալով զիմաստրել տուաւ, իսկ 1920էն ստիկն — եօ՞թը տարի է — «տրձնաշուրթ» փառաբանութիւն» կը պարտադրէ՞ Պալքանիւրէն Գարեգի ու Ամերիկա, բո՞ւր հասակի ու գոյնի ինքնուրացներուն...: Այս է ձեռ ուխտը...

Ու միտար կուգայ մեծ ուխտաւորը՝ Բրիտանիոյ Միքայէլեանը, իր այնքան խոր պատգամով.

«... Ինչ խօսքեր չեն հարկաւոր, «այլ՝ գործ».

«Ու մեզ վարանուներն չեն հարկաւոր, «այլ՝ հաւատ»:

«Այլ՝ ՊԱՆՈՒՅ»

ՀՐԵՆՆԻ ԷՄԻՆՆԵՆՆԻ ՎԱՆՔԻՆ ՄԷՁ

Դեկտ. 25ի երեկոյան հրդեհ կը ծագէ Էմիմանի վանքի բակի գոտուղ շէնքի մը ծխակողմէն: Անախտապէս երեւանէն կը հասնին հրշէջ զուտորը, որոնք կը մարեն կրակը: Այրած են եւ թեր սենեակի առաստաղները:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Պարսպ հողերը լեցնելու համար

Պոլսոյ «Ճիւմնուրիլէթ» քեմալական թերթը կը գրէ թէ կառավարութիւնը համաձայնած ըլլալով շահակից պետութեանց հետ, «բազմաթիւ արեւակիցներ» թուրքիա պիտի բերուին Աճարիստանէն եւ Մակեդոնիայէն:

Գործազրկութեան սագնասը

Գործազրկութեան տագնապի սաստկանալուն պատճառաւ անգործ բանւորները հեռոճեակ կը կազմակերպուին: Առջի օր 20րդ թաղամասէն 400 գործազուրկներ միթիւնիէ մը վեր թափորով թաղապետարան գացին, բողբոջու համար նպաստաբաշխ պաշտօնեային դէմ, որ կը մերժէր կարգ մը գործազուրկներ արձանագրել իրեն նպաստակալ:

Ռուսանի մէջ ալ մօտ հազար գործազուրկներ քաղաքապետարան գացին, պահանջելու համար որ նպաստի մատուց մը հաստատուի անգործ բանւորներուն համար: Փարիզի մէջ կարգ մը գործազուրկ Հայեր նպաստ ստանալու համար դիմած էին պատկանեալ թաղապետութեան: Դիմումները նկատի առնուած են եւ շուտով անոնք ալ Ֆրանսացիներուն պէս օգնութիւն պիտի ստանան: Նպաստի իրաւունք ձեռք բերելու համար անհրաժեշտ է 1.— Ունենալ գործազուրկութեան վկայագիր մը (carte de chomage), առնուած իր վերջին գործատէրէն, 2.— Այդ վկայագիրը շաբաթը երկու անգամ վիզա ընել տալ տեղաւորման գրասենեակէն (Bureau de placement):

Սէնթ Էթիէնի մօտ Բուզօնի ապակեղէնի գործարանը առաջարկած էր 100ին 10 զեղչել բանւորներուն օրավարձը: Բանւորները մերժած ըլլալով, գործարանը փակուեցաւ եւ 250 հողի անգործ մնացին:

Թուրքի մէջ մետաղագործարան մը ազատ արձակեց իր բանւորներէն 87ը, որոնց 60ը օտարական:

Նոր լուրերու համաձայն, տագնապը սուր հանգամանք առած է Կոշիկի, ժորթի եւ Կաշիի ճիւղերուն մէջ: Փարիզէն մինչեւ գաւառները: Ֆուլօնի (Իլէ Վիլէն) մէջ, կոշիկի 7000 բանւոր-բանւորուհիներէն 600ը բոլորովին անգործ են, 400ը շաբաթը 32—40 ժամ կ'աշխատին, մնացեալները՝ 9—30 ժամ: Ռոմանի մէջ (Տրոմ) 4000 բանւորներէն 1200ը անգործ են, 2000ը միայն 24 ժամ կ'աշխատին, 600՝ 30—40 ժամ: Լիոնի մէջ 2000 բանւորներէն 1400ը անգործ են, 600ը գրեթէ կէս աշխատանք ունին: Մորթի 1500 բանւորները ամբողջութեամբ շաբաթը քանի մը ժամ կ'աշխատին: Արիփօսի մէջ (Սէն Ե Ուազ) 1էվի տունը, որ 500 բանւոր ունէր, հիմա հազիւ 300 հողի կը պահէ, որոնք երկու շաբաթը 72 ժամ կ'աշխատին: Թուրուզի մէջ 2500 բանւորներէ հարիւրին տասը բոլորովին անգործ են, հարիւրին 70ը մասնակի, նոյնը կ'աշխատեն միւս ճիւղին մէջ: Ամիէնի մէջ կարգ մը մանր գործարաններ փակուած են, իսկ ուրիշներ կը գործեն աշխատանքի օրերը կրճատելով: Լիմոնի մէջ, որ կոշիկի հանրածանօթ կեդրոն մըն է, երկու-երեք մեծ տուններէ գատ, միւսները փակուած են: Մարսէլի մէջ, ուր 500 բանւոր կը համրէ այս ճիւղը, գործատէրերը հարիւրին 35 անգործութեան դատապարտած են բանւորները, իսկ միւսներուն կը պարտադրեն 100ին 10—20 զեղչ՝ օրակաւնի վրայ:

Ընդհանուր առումով, կոշիկարութեան ճիւղի բանւորներէն հարիւրին 35ը անգործ են, 100ին 7—10 լման շաբաթ կ'աշխատին, մնացեալները՝ կրճատեալ: Պաշտօնական թիւերու համաձայն, Ֆրանսա 350,000 բանւոր եւ բանւորուհիներ ունի մորթի եւ կաշիի ճիւղերուն մէջ, ուրեմն 120,000 անգործ կալ միայն այս ճարտարագործութեան մէջ:

Անգործութեան տագնապը մեղմացնելու համար, Մարսէլի կաշիի եւ Մորթի սէնտիքան որոշեց աման կոշիկներ շինելու եւ նորոգելու գործ մը հաստատել: Այս առթիւ կոշ մը ուղղուած է հանրութեան:

Փէրիկօրի եւ Լիմոնիի երկրագործական սէնտիկաններու միութիւնը կիրակի օր ժողով գումարելով քուէարկեց բանածե մը, որով կառավարութեան կ'առաջարկուի փոխանակ գործազուրկներուն նպաստ տալու, զանոնք աշխատցնել հողագործութեան մէջ, նոյնիսկ առաջին տարիներուն համար նուէրներ խոստանալով անոնց: Այս կերպով թէ՛ անգործները գործ պիտի գտնեն եւ թէ՛ Ֆրանսայի հողագործութիւնը՝ որ մեծնելու վրայ է, պիտի վերակենդանանայ:

Գերմանիոյ ապագիւնումը

Գերմանիոյ եւ Դաշնակից պետութեանց միջեւ ապագիւնման բանակցութիւնները կը կատարուին երկու ուղղութեամբ եւ երկու տարրեր քաղաքներու մէջ. — 1. Ռազմախիթի առեւտուրին մասին վիճարանութիւնները կը կատարուին Պերլինի մէջ, 2.— Արեւելեան Փրուսիոյ ամբողջութեան մասին բանակցութիւնները տեղի կ'ունենան Փարիզի մէջ: Փարիզի բանակցութիւնները կը վարեն Գերմանիոյ կողմէն զօրավար Ֆօն Փաւլէյս եւ Պ. Ֆէօրսթըր, որոնք Պերլինէն գալով տեսակցեցան զեւսախորհուրդի նախագահ Պ. Ժիւլ (Լուրերու շարունակութիւնը կարգալ Գ. էջ)

ԵՐԿՈՒ ԵՊԻՍԿՈՍՆԵՐՈՒՆ ԿՈՒՐԻՔ

Պալաքեան - փայտեան հաւամարտութիւնը սուր հանգամանք ստացած է, բարձր քիչ-քիչ քանակի փոխադրութեան որոշումներ ի վեր: Կիբակի օրուան համար լուրջ միջադէպ մը կը սպասուէր: Հոգաբարձութեան հրաւերով ոստիկաններ կը հսկէին եկեղեցիին առջեւ: Պալաքեան եպս.ի բացակայութեան շնորհիւ, հանդարտութիւնը պահպանուեցաւ եւ ո՛չ մէկ միջադէպ տեղի ունեցաւ: Բարձր քիչ-քիչ փոխադրութեան որոշումը ընդունած ըլլալով, միշտ կը մասնակցի արարողութեանց:

ԹՈՒՐԿԻՈՅ

ՆԱՐԻՆՉՆԵՐՆ ՈՒ ԼԵՄՈՆՆԵՐԸ

Նարնիլի եւ Լեմոնի թուրք վաճառականները, նկատելով որ Իտալիայի Պոլիս փոխադրուած նարնիլն ու Լեմոնի աւելի աստիճանաբար կ'ըլլայ քան Մերսինէն Պոլիս փոխադրուած բերքը, դիմած են Առեւտրական Սենտիկան, խնդրելով պաշտպանողական միջոցներ, այն է մաքսային սեղմումներու ենթարկել իտալական ապրանքները, թրքական շոգեւաններուն պարտադրել զոչեքի համար եւն:

ԲԱՍՏԱՎԱԿԱՆ ԹԻՒՆԵՐ

Հետեւելով թուրքիոյ իրենց կրօնակիցներու օրինակին, Եգիպտոսի իսլամներն ալ ծրագրած են փոխել Շէրիի ամուսնական օրէնքը: Կազմուած է յանձնախումբ մը, որ ամուսնութեան եւ ամուսնալուծման համար աւելի խիստ օրէնքներ պիտի դնէ, արգելելով բազմակնութիւնը: Մէկէ աւելի կին աննիլու արտօնութիւն պիտի կրնայ տալ դատաւորը, երբ բանաւոր պատճառներ կան:

ԹՈՒՐԿԵՐԸ ԵՒ ՌՈՒՍԵՐԸ

Կարսի մէջ թուրք եւ ռուս պատուիրակները կնքած են համաձայնութիւն մը, որով երկու երկիրներուն սահմաններէն փոխադարձաբար պիտի կրնան օգտուիլ Ռուսերն ու թուրքերը:

ԹՈՒՐԿԵՐԸ ՎԱՐՏԱՎԱԿԱՆԵՐԸ

Թուրքիոյ նախարարութեան ընդհ. սնօրէն Իսմայիլ Հազըր պէս յայտարարած է թէ ամբողջ երկրին մէջ 320,000 հողի իւրեան նախնական կրթութիւնը կը ստանան վարձարաններու մէջ, ուր կը պաշտօնավարեն 10,000է աւելի ուսուցիչներ, 1500ը ուսուցչուհի:

ԳԻՒԼԱՅԻՆԵՐՆ ԱՆ ԴԵՄ

ձեւմակ Ռուսիոյ տեղական սովեթներու նոր ընտրութիւնները վերջացան: Վերստուղիչ Կեդր. Մարմինը այս առթիւ կը հրատարակէ երկար տեղակալի մը, որուն մէջ կը գանգատի ծագումով լե՛ն կաթողիկ քահանաներու գործած ազդեցութեան մասին: Նոյն պահուրդը «Եւրպակ»-ներու (հարուստ դիւղայի) գործունէութեան մասին: Ասոնք տեղ տեղ կը կազմեն ճշմարիտ «ճեմակ սէնտիկաներ»: Ընտրութիւններէն շատերը բեկանուած են եւ Միւսկի կառավարութիւնը շըջաբեկանով մը կը յանձնարարէ որ այսուհետեւ բարեկեցիկ դիւղայներուն արգիլուի քուէարկել:

Ընտրութիւնները կազմակերպուելու եւ վարելու պաշտօն ունեցող 220 կոմունիստ գործադիրներէն 32ը կուսակցութեան կառուած են՝ իսկ 69ը՝ կախակալուած մէկ տարուան համար:

Բանագործի, սպայակոյտի նախագահ զօր Պարաթիէի եւ Միջ- դաշնակցային զինուոր. կոմիտէի անդամներուն հետ:

Գերման պատուիրակները որոշ առաջարկներ ներկայա- ցուցին, որով կը պահանջեն պահպանել բոլոր ամբողջութիւնները եւ քանի որ միայն երկրորդական կարեւորութիւն ունեցող ամ- բողջութիւնները: Միջդաշնակցային կոմիտէն ալ կը պահանջէ քանի որ բոլոր ամբողջութիւնները, բացի Բէժովիցայէրիէն է, Բիւսթրիւնի եւ կիօհաուէ, համաձայն վէրսայի դաշնագրին: Որոշումը այսօր պիտի տրուի:

Անկարելի է գերման սպառա- զիութեանց եւ Օտտերի ու ամբողջ Արեւելեան Գերմանիոյ մէջ սխառտմանի կերպով կառուցուած ամբողջութիւններու ինչպէս չկապել ոչ միայն Անատոլիոյ, այլ Ֆրանսայի ապահովութեան խնդրին հետ:

Գերմանիոյ խաղաղասիրական նպատակները գոյութիւն ունին միայն գերման խաղաղասիրներու խօսքին մէջ, որ կ'ը- բեւի սահմանուած է միայն արտասահմանի համար: Ապացոյցն այն է որ խաղաղասիրական կազմակերպութեանց անդամները խիստ փոքր թիւ կը կազմեն բաղադատման բաղադրութիւն եւ զօ- բաւոր զինուորական կազմակերպութեանց:

Ֆրանսա ոսկի կը դրկէ Ամերիկա

Նիւ Եորքէն հեռագիր մը կ'ըսէ թէ յիշեալ քաղաքը հասած է չորս միլիոն տոլարի (100 միլիոն ֆրանք) ֆրանսական ոսկի եւ յանձնուած է Էմիլիոյն Էքսէլէնս Ըրօվինկ Թրաւթ Բըմ- փընի» զբաղմունքը: Որովհետեւ Ֆրանսայէն դուրս ոսկի դրկելը արգելուած է, այս ոսկի դրամը դրկողն է Ֆրանս. կա- ռավարութիւնը կամ Պանք տը Ֆրանսը: Կը կարծուի թէ ասոնք մաս կը կազմեն վերջերս Պանք տը Ֆրանսի կողմէ գնուած ոսկիներուն, որոնց ընդհանուր արժէքը մէկ միլիոն ֆրանքը կ'անցնի: Այս ոսկիին փոխարէն տոլար եւ սերբիւն պիտի գնուի:

Զրոյի սեռակցութիւնները

Քաղաքական շրջանակներու մէջ խիստ մեծ կարեւորու- թիւն կը տրուի Անգլիոյ ելմտական նախարար Պ. Չըբլիլի տե- սակցութեանց Յունաստանի եւ Իտալիոյ պետական մարզոց հետ: Թէեւ հեղինակաւոր շրջանակներու մէջ կը հաւատուի թէ այս տեսակցութիւնները պաշտօնական հանգամանք չունին, սակայն ստոյգ է որ անոնք կը ձգտին աւելի մտերմական դարձնել միջերկրականեան այդ երկու պետութեանց յարաբե- ռութիւնները Անգլիոյ հետ:

Պ. Չըբլիլ երէկ ալ ներկայացաւ Իտալիոյ թագաւորին: Հոռմի մէջ հանցիկորոյններ տրուեցան ի պատիւ նախարարին, որ անգլ. նաւատորմին ռազմափորձերէն վերջ Լոնտոն պիտի դառնայ:

Փախա էֆրիմի խաւուրթին հասոյքները

«Թուրք օրթօտօքս եկեղեցիներու պետ» Փախա էֆրիմ դատ բացած էր Յոյն Պատրիարքին եւ Մինօղի անդամներուն դէմ, որոնք զինք բանադրած էին: Իր պահանջմագրով, իբրեւ օրթօտօքս եկեղեցիին սուրբ ներկայացուցիչը, 110,000 ոսկի կը պահանջէ: Դատը կը շարունակուի:

Բիւրսիստի էմիրը ? ձերբակալուած

Ատենէ մը ի վեր Նիսի բարձր շրջանակներուն մէջ աչքի կը զարնէր արեւելեան տարագրով երիտասարդ սպայ մը, որ խաքի հագուստ կը հագնէր եւ ֆէս կը դնէր, կուրծքը զար- դարուած էր բազմաթիւ ժապաւէններով, որոնց մէջ նաեւ Պատուոյ Լեգէոնի ժապաւէնը եւ հինգ զանազան շքանշաններ. օձիքին վրայ ալ ոսկի նշան մը ունէր: Շարունակ ձիով պտոյտ- ներ կը կատարէր եւ բարձր տեղեր կը յաճախէր, երբեմն ալ ձիարշաւներու կը հետեւէր իր ձիով:

Այս մարդը ինքզինքը կը կոչէր Նորին Բարձրապատուութիւն իշխան Չերէշէնտօ, զօրավար եւ էմիր Գիւրտիստանի, զիւանա- գէտ, ծնած 1899 Փետր. 22ին Վիլնայէրի մէջ (Բիւրսիստան): Ունէր ուրիշ անուններ եւ տիտղոսներ ալ. էլ Հատիպին Հասան պին Բօմտան Մուհամմէտ Չարիշատ էր Բաշիտ, իշխան Մու- համմէտ Սայիտ Չերէշէնտօ (կամ Չարիշատ), իշխան Փաքէ- լէքս, եւն.:

Նիսի օտարականներու հակիչ ձիւղը կասկածելով այս մար- դու ընթացքէն, քննութիւն մը բացաւ եւ հաստատեց թէ այս «իշխան»ը կ'ապրէր պարզապէս իր խաքած կիներէն շրջման դրամներով: Ատեն ատեն Նիւ Եորքէն հեռագրով 50 տոլար կը ստանար, սակայն այս գումարը բաւական չէր իշխանական կեանք մը վարելու համար: Ոստիկանութիւնը խուզարկութիւն մը կատարեց յիշեալին բնակարանը եւ զտաւ քառուշուէ կնիք մը, որով կեղծ դիւանագիրտական անցագրեր պատրաստած էր իրեն համար: Գտնուեցան նաեւ կարգ մը ուրիշ թուղթեր, որոնք կը հաստատեն թէ «իշխան»ը 1924ին Անգլիայէն, ու Գերմա- նիայէն 1925ին Ամերիկայէն եւ վերջերս ալ Չուեցերիայէն արտաքսուած է:

Կեղծ «իշխան»ը բանտարկուեցաւ:

Անաստուի ևոր Երկարույնները

«Աղշամ» կը գրէ թէ խուռած են բանակցութիւնները, որոնք տեղի կ'ունենային Անատուի մէջ երկաթուղիի նոր գիծերու շինութեան մասին, թուրք կառավարութեան եւ շուէտական ընկերութեան մը միջեւ: Խուռած պատճառն է այն որ, Շուէտա- ցիները 20 միլիոն տոլար աւելի կը պահանջեն այն գումարէն, զոր կառավարութիւնը կ'առաջարկէ: Միւս կողմէ, կարգ մը օտար ընկերութիւններ, հակառակ քարոզութիւններ կ'ընեն Շուէտացիներուն մօտ:

Հակառակ այս հերքումին, նոյն թերթը կը հաղորդէ լուր մը, որուն համաձայն շուէտական ընկերութիւնը յանձն առած է 1080 քիլոմէր երկաթուղի շինել Անատուի մէջ, նոյնիսկ ստորագրուած է պայմանագիրն ալ Էնկիւրի մէջ: Սակայն ըն- կերութեան կեղծանական վարչութիւնը չէ ուզած վաւերացնել զայն, առարկելով թէ գիծին անցնելը կարգ մը տեղերուն մէջ բնական մեծ արգելքներ կան: Այս պատճառաւ բանագնաց չէնտարքը Մթօքօյմ գացած է, անհրաժեշտ բացատրութիւն- ները տալու համար կեղծումի:

Անատուի գործակալութիւնը կը հերքէ բանակցութեանց խզման լուրը: Միւս կողմէ Մթօքօյմէն առնուած հեռագիր մը կ'ըսէ թէ շուէտական չօրմ ընկերութիւնը եւ զանիական սնե-

տիքա մը վերջնական համաձայնութիւն կ'ըրած են թուրք կառավարութեան հետ երկաթուղիի երկու գիծեր շինելու հա- մար Անատուի մէջ: Էնկիւրիէն Էրէյլի եւ Բէլլէրէն Տիարպէ- քիր: Շուէտական ընկերութիւնը պիտի հայթայթէ վարչաշար- ժերն ու վաճառները: Վճարումը մաս առ մաս պիտի կատարուի: Էնկիւրիէն կը հեռագրեն թէ գերման խմբակ մը առա- ջարկած է երկաթուղի շինել Բէլլէրէնիցայէն Թալաշալը: Այս շարժումն ընթացքին վերջնական համաձայնութիւնը պիտի կնքուի:

Ուրիշ խմբակներ առաջարկ ներկայացուցած են Անատուի արեւելեան եւ հարաւային շրջաններուն մէջ նոր երկաթուղիներ շինելու:

Հանրակրթի ծանր արկած մը Պոլսոյ մէջ

Յունուար 11ին հանրակրթի ծանր արկած մը պատահեցաւ Պոլսոյ մէջ, Ագսէրայ թաղը եւ 55 հոգի վիրաւորուեցան: Պոլսոյ Թերթերը Կիտեւալ տեղիկութիւնները կուտան այս մասին.— Թիւ 74 հանրակրթը Պալադիտէն Թօփ Գարու գացած ատեն, վալիտէ մզիկիցն առջեւ կանգ կ'առնէ, փոխելու համար իր նշանատախտակը: Այս միջոցին Պալադիտէն կուգայ նաեւ թիւ 2 հանրակրթը եւ կանգ կ'առնէ, տեսնելով որ ճամբան քոց է:

Ասիկ յետոյ է որ աղէտը կը սկսի: Այդ միջոցին Պալադի- տէն Ագսէրայ կ'երթայ 70 թիւ հանրակրթը: Զատիվայրին հասած ատեն կառավարը չի յաշոյր կեցնել կառքը, որովհե- տեւ անուարգելը չի գործեր: Այս սրէնթաց արշաւով, հանրա- կրթը կը գարնուի կառքի մը եւ զայն կը նետէ դիմացի սրճարանին մէջ: Կառքը շարժուիչուր կ'ըլլայ, ձիերը գետին կը փոռին, իսկ կառապանը գլուխէն կը վիրաւորուի: Հանրակրթը նորէն կը շարունակէ իր վազքը, եւ կը գարնուի թիւ 9 հանրակրթին: Ընդհարումը այնքան բուռն կ'ըլլայ որ հանրակրթերու մէջ զտնուող ճամբորդներէն 19 հո- գի կը վիրաւորուին ծանրապէս, իսկ թեթեւապէս վիրաւորուած- ներուն թիւը յայտնի չէ:

Վիրաւորները փոխադրել յետոյ, ոստիկանութիւնը անմի- ջապէս հասցնէր ատու 200ի մօտ անձերու, որոնք ակնաւա- տեւ եղած են աղէտին: Միեւնոյն ատեն ձերբակալեց հինգ հան- րակառքերու վարիչները, տոմսակալաճառները եւ ուրիշ պաշ- տօնեաները:

Ծանր վիրաւորներուն մէջ կայ նաեւ Հայ մը, քիւֆէճի Յա- կոր, որ ձերան փաշայի հիւանդանոցը կը գտնուի: Թեթեւակի վիրաւորուած է նաեւ կարապետ անուն ուրիշ Հայ մը:

Հրդեհ խաւաղի մէջ (Պոլիս)

Նախորդ շաբթու, երկուշաբթի գիշեր, հրդեհ ծագած է Խասգիւղի մէջ Հայոց թաղը, Հայու մը տունէն: Կրակարանէ մը ցատկած կայծերէն կը բռնկին սենեակին տախտակաման ու փողոցները: Տնեցիները չեն յաշոյր մարել կրակը, որ կը տարածուի քովի տունը, չուրի չզոյուութեան եւ հովին սաստիւ- թեան պատճառաւ կը բռնկի նաեւ Հայոց եկեղեցիին սեփական տունը:

Ս. Ստեփաննոս իր բարձր պատերով, պահնէլի պէս պաշտ- պանած է ետեւը գտնուող Հայոց թաղը, որ կրնար մէկ ժամէն մոխրանալ: Սակայն այրած է եկեղեցիին զանգակատունը եւ զանգակը հալած է բոցերու մէջ: Մասամբ վնասուած է Թաղ- Խորհրդարանի տանիքը: Այրած են 8 տուն: Միայն Հայոց եկե- ղեցիին վնասը կը համար մօտ 1200 ոսկիի:

ՀԻՄՆԱԿԱՅԻՆ ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

Կիրակի 23 Յունուար, կէս օրէ վերջ ժամը 3ին Ա. Գորվիլի Հայե թիւ. Միւռութեան ակումբին մէջ, 138 Rue Etienne Dolet Պիտի խօսք՝ **ԸՆԿԵՐ Ս. ՎՐԱՑԵԱՆ**

«ՄԱՏԵՆԱՇՈՒ ԿՐՈՇԱԿ»

Հ. Յ. Գ. Բիթիճի ձեռնարկած է հրատարակութեանց շարքի մը, որուն առաջինը բազմապատ արտի ԸՄԱԿ 5-ԷՆ ՄԻՆՁԵՒ 7 ԳԻՐԲԷ, համաձայն իրենց ծա- կալին, ընդամենը 40 ՊՐԱԿ, արիւնքն 640 է.Ձ:

Այս գիրքերը նուիրուած պի- տի ԸՄԱԿ ՍՊԱՅՈՒՆ, ՔՍՂԱԲԱ- ԿԱՆ ԵՒ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ խնդիրնե- րու ուսումնասիրութեան, ձեռն- նա գրողներու կողմէ:

Այս առաջին շարքին համար բացուած է սահմանափակ թիւով բաժանորդագրութիւն մը: Բա- ժանորդները կը ստանան այս Ս. շարքին բոլոր գիրքերը, ա- նոնց հատուկաճառին գինին վրայ ՀԱՐԻՒՐԻՆ 25 ՁԵՂՁՈՎ ՄԷ:

Բաժանորդները անունները փոսթի ծախք չպիտի վճարեն՝ ներու համար 30 ֆրանք, հա- տուկաճառ 40 ՅՐԱՅԻ փոխա- րէն: Իսկ Ամերիկայի, Անգլիոյ, անգլ. զարգութիւններու եւ մու- ցեալ երկրներուն համար բաժ- նակցին է 2.50 ՏՈՒՍՐ, հատա- վաճառի 3.25 ՏՈՒՍՐ փոխա- րէն:

Բաժանորդները անունները փոսթի ծախք չպիտի վճարեն՝ ներու համար 30 ֆրանք, հա- տուկաճառ 40 ՅՐԱՅԻ փոխա- րէն: Իսկ Ամերիկայի, Անգլիոյ, անգլ. զարգութիւններու եւ մու- ցեալ երկրներուն համար բաժ- նակցին է 2.50 ՏՈՒՍՐ, հատա- վաճառի 3.25 ՏՈՒՍՐ փոխա- րէն:

Բաժանորդները գրկել հետեւեալ հասցէին.— H. Kintouni, 36 Av. de Chevreuil, Asnières (Seine) Հեռաձայն՝ Courbevoie 505.

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ
POLYCLINIQUE DE BELLEVILLE
29, Rue (Place) des Fêtes, Paris, XIX. Tél. Nord 96 - 61
Տէր եւ Տօրէն՝ **ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՅԵԱՆ**
Բացուած է Պէլլիի ընդարձակ բուժարանը (Polyclinique) ուր հայ եւ քրաստացի կարող մասնագէտ բժիշկներու միջոցա- ուշի ուշով եւ խղճմտօրէն կը քննուին ու կը դարմանուին գիտական նոր մէթոտներով ամէն տեսակ ներքին, կանաչ, ստոյգ, վնասական, սեւամիզային, վիրաբուժական, ինչպէս նաեւ աչքի, թոյլ, կոկորդի, ականջի, բերանի ու ականջի հիւանդութիւնները:
Հիւանդները կ'ընդունուին ամէն օր անաւտօման ժամը 8-ի մինչեւ երեկոյեան ժամը 8: Կիրակի եւ տօն օրերը մինչեւ կէս- գիշերը ԶԱՓԱՌՐ ԵՒ ՀԱՆՐԱՍՏԱՑԵԼԻ
Մտիպողական պարագային հիւանդները կը դարմանուին նոյն իսկ գիշերը:
Ու եւ քիմիկի դիմել առաջ կը յանձնարարուի անգամ ստի Սպասիուգը դիմել՝ մասնագէտ բժիշկին լուրջ խո- հուրդն ստանալու համար:
Հաղորդակցութեան միջոցներ՝ Métro: Place des Fêtes. Autobus: AV. AP. N. Nbis, BC. FB. Tramway 26.

ՏՕՔԹ. Լ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ
ՄԱՍՆԱԳԵՆ ԵՆԻՔԻՆ ՄՈՐՔՈՍԻՆ ԵՒ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՄՆԱԿՈՒԹԵԱՆ
126, Rue du Faubourg St. Denis
Métro: Gare de l'Est Téléphone: Nord 84-04
Ընդունելութեան ժամեր՝ Ամէն օր 2.30.7.30—Կիրակի եւ տօն օրեր

Խնամեցի՛ք ձեր ակրաները եւ դիմեցի՛ք
ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ
ԱՏԱՍՆԱԲՈՒԺԱԿԱՆ ՔԼԻՆԻԲԻ
12, RUE RICHOMME, 12
Գարմանուր եւ ատամնաշինութիւնը տեղի կ'ունենայ կարող մասնագէտներու կողմէ, խիստ դիւրամատչելի պայմաններու
Առաջին այցելութիւնը ձեր
Հաղորդակցութեան միջոց՝ Métro: Barbès-Rochechouart

ԹԵՅ ԵՍՎՐՈՒ
ՈՒՂԱԿԻ ՍԷՅԱՆԷ, ՀԻԿԱՍՏԱՆԷ ԵՒ ՁԻՆԷ ՆԵՐԱՏՈՒՄ
ԱՄԱՆ, ՀՈՏԱԿԵՏ ԵՒ ԽՆԱՅՈՂԱԿԱՆ
ՊԱՆԱՅԵԼ
ՏՐԱՆՍՍԵՒ
ՄԷՋ
ԲՈՒՐ ԼԱՍ
ԵՊՈՐԱՎԱՅԵՆ
ՆԵՐԷՆ
Հաստատեալ 1880ին
Արեւելեան ճաշակ եւ ծաղիկ թէյերով խաճախոցներ:
Թղթակցութիւն ուղղել Comptoir des «Thés YAVROU»
23, Rue Sénac, Marseille.
Եգիպտոսի ընդհ. ներկայացուցիչ C. Bahlav, 7 Rue Mah- moud Pacha et Falaki, Alexandria.

ԿԸ ՓՆՏՈՒԹԻՒՆ
—Ստիւնիկ եւ Պետրոս Ալա- ճաճիւն, որոնք Սուրբայէն Յորանսա եկած են մետաքսի գոր- ծարանի մը մէջ աշխատելու: Տեղեկացնել՝ Hagop Terzakanli, 1 Rue des Carmelins, Marseille.

ՍՍԿԱՐԱՆ
17 Յունուար 1927
ԳՐԱՄՆԵՐ
Ստիւնիկ, L. St.
Տոլար, Dollar
Մարք (սուի), Mark
Ֆրանկական Թղթ. L. Trq.
Ֆր. սուի, " or
Մէքսիկէ, Medjidié
Լէվա 100 հատը Léva
Տրակի, " Drachme
Լիր, " Lire
Պիլ. ֆրանք, " Fr. Belge
Չուից, " Fr. Suisse
Լէվ 100 հատը Ley
Չերկոսեց (10 Roubles or)

DOCTEUR PROY
Ex - Interne des Hopitaux
Médaille d'argent
Տօրթ. Յ. ԽՈՒՊԵՆԵԱՆԻ
Աշխատակցութեամբ
Կը խնամէ ներքին, կա- նան, մորթալին, վնասա- կան հիւանդութիւնները: Ե. րակայնութիւններու (va- rices) հիւանդանոցը քարմանու- անց գործողութիւնը:
Ամէն օր ժամը 10-12, եւ 2.8, Կիրակի եւ տօն օրեր 9-12:
142 R. DU FB, ST. DENIS
Կառ աը Լ'էյթի մօտ,
Հեռաձայն՝ Nord 31-49:
ԱՐԵՎԵՐԱՆԻ ԿՈՒՆԷՐԸ
ՆԱՐԵԿ աշխարհաբար Գարե- գին եպոկի: Գին 50 ֆրանք: Կարելի է ստանալ Յա- առաջին եւ Պալից քրատունէն:

ՀԱՐԱՇ 3 ամս. 6 ամս. Տար. 3 րուս. 35 ֆ. 70 ֆ. 140 ֆ. ԱՆՎԵՐՍ 20 շ. 40 շ. 80 շ. 160 շ. ԵԳԻՊՏՈՍ » » ԱՄԵՐԻԿԱ 6 ամ. 10 ամ. 20 ամ. ԵՒՐՈՊԱ 100 ֆ. 200 ֆ.

“HARATCH” Խմբագիր՝ ՇԱՎԱՐՇ ՄԻՍՍԱԿԻԱՆ Director-Propriétaire : SCHAVARSCH MISSAKIAN Rédaction & Administration : 208bis, Rue Lafayette - PARIS (10e) Խմբագրությունը ՖՐԱՆՍԻԱՅ ԵՐԱՊՈՒԼԻՆ 208bis, Rue Lafayette - PARIS (10e) MÉTRO : LOUIS-BLANC ou JAURÈS NORD 57-82 Հասցեի փոփոխության համար պետք է վճարել 2 ֆրանք

ՉՈՐԵՔԱՐԹԻ 19 ՅՈՒՆԻՈՒՐ 1927 19 JANVIER 1927

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ ԹՈՂ ՎՃՈՒՆ

Ամեն անգամ որ մէջտեղ կը դրուին ներգաղթի, սահմաններու ընդարձակման կամ հայրենիքի վերադարձութեան խնդիրը եւ նման հրատապ հարցեր, Երեւանի վարիչներն ու գործակալները շլմարած՝ հին տետրակները կը բերեն եւ գոհնիկ հայհուշներ կ'արձակեն:

Եթէ հաւատանք իրենց խօսածներուն եւ գրածներուն, «քնկեր» Ձիչէրինը, այդ ծաղրանկար Մաքիալէլը, հրաշքներ պիտի գործէր, բայց «Գաշնակ»ները մտիկ չըրին: Եւ այս հեքիաթը՝ վեց տարիէ ի վեր: Տակաւն անցեալ օր, Երեւանի տեղական կոչնակը կ'արտատպէր դիմակափոխ Երզնկեանի մէկ յայտարարութիւնը, ապացուցանելու համար այդ հրաշքին հաւանականութիւնը:

Միտայն կարգաւք հատուած մը. — «Շատերը կ'ուսումնասիրուին Երեւանի միջին եւ բարձրագոյն դպրոցներէն, որոնք խոստանալով անոնց «լազ»ին, ցունաստանի դէմ, յանուն իրենց ազգային անկախութեան: Անոնք խոշոր կարիք ունէին խորհրդային Ռուսաստանի օգնութեան եւ իրենց դարցիներու բարեկամութեան, լարելու համար իրենց ուժերը իրենց ազգային անկախութիւնը ոտնաձգողներու դէմ: Եւ ի՞նչ: «Ստեղծուած էր լայն պատեհութիւն եւ իրական հնարաւորութիւն խորհրդային Ռուսաստանի միջոցաւ թուրքերայի հետ բարեկամաբար լուծելու հոգային խնդիրները»:

Գիտ աւելին: «Թուրքիան պատրաստ էր բարեկամական դաշն կապելու Հայաստանի այդ ժամանակուան վարիչներուն հետ»: Բայց, Շանթը «անդրդուելը» մնացեր եւ պնդեր է Սէվրի դաշնագրին վրայ: Եւ հետեւեալը. — պատերազմ: Այսինքն, իրենց իսկ փաստերուն վրայ տրամաբանելով, քանի որ Հայաստանի պատուիրակութիւնը անհաշտ մնաց, «Էնկիւրի ազատաւերները, որոնք խոշոր կարիք ունէին խորհրդային Ռուսաստանի օգնութեան», հրաման ստացան արշաւել եւ դաս մը տալ անուղղայ «Գաշնակ»ներուն:

Եւ իսրապէս տուին: Հազար փառք Բագուի Ռեվիտային, միջոցաւ բանակին, Ձիչէրինին եւ Գարապէտի Բնագիմ փաշային: Ու միեւնոյն ատեն, Երուզայի աշխարհակալներուն, որոնք կէս ճամբուն վրայ դիմաւորեցին համաշխարհային յեղափոխութեան ռահվիրաները, ոչնչացնելու համար հայկական պետութիւնը:

Անոնք որ այս հեքիաթները կը թխեն ու կը ցրուեն, արտոտ գործ մը պաշտպանելու համար, շատ անգամ իրենց նախորդ գործներն ալ կը մոռնան, եւ հակասութեան հակասութիւն կը պարտին: Այս նոյն յօդուածին մէջ անգամ, տողեր կան որ ծիծաղ կը շարժին: Մինչեւ հիմա, այնպէս հաւատացուցեր էին թէ Արքային (ինչպէս Հայաստան եւ Վրաստան) ինքնաբերաբար խորհրդային եղան, բանտարկներու եւ գիւղացիներու յեղափոխութեամբ: Մինչդեռ Պ. Երզնկեան իր պատմութիւնը շարադրած ատեն, կը գրէ, անուր թեթեւութեամբ մը, «Խ. Ռուսաստանին անհրաժեշտ էր ապահովել իր տնտեսութեան համար Բագուի նաւթը Անտառային ոտնձգութիւններէն: Կը թեյալը իրենց որ կարողար նաեւ իր հոշակաւոր ճառը Երեւանի վերջին դատարարութեան ատեն, ուր իր իսկ յիշած փաստերով կը հաստատուէր թէ Այնքանանաբազարի դաշնագիրը ստորագրուեցաւ իրենց գիտութեամբ, եւ խարդախութեամբ մը որ անուղից պաշտպանեցին: Իսկ հիմա կը ճգնին համոզել թէ պաշտպան ղեկավար Լըրան — հասարակ խաբարայ մը — պահանջներ է «ես կանչել պատուիրակութիւնը, ատանց ստորագրելու»...

Բայց թողուք այս պատմական նրբութիւնը, որոնք շատ հեռուները պիտի տանէին մեզ: Թող անշտա պատմագիրը հաւաքէ գանոնք ու ղեռ լեռնակուտակ փաստաթուղթեր ու վկայութիւններ, եւ թող պատմութիւնը դատէ արդարն ու մեղաւորը: Ատոնք չեն փոխեր հայ ժողովուրդին այսօրուան վիճակը: 1920էն ի վեր տիրաբար կ'իշխեն պաշտպանները թէ՛ Ռուսաստանի եւ թէ՛ Հայաստանի մէջ: Այդ երկար ժամանակամիջոցի ինքնացրին, վրացի եւ թաթար կոմիւնիստները, արթուն ու քրտան, շատ մը ձեռնարկներ կատարեցին, իրենց աշխարհաբարձական, ազգային եւ տնտեսական զիջքները զօրացնելու համար: Անոնք լայնօրէն կ'օգտուէին նոր վարչաձեւին ընծայած պատեհութիւններէն:

Իսկ ի՞նչ կ'ընեն հայ պաշտպանները: Ո՛ր է շօշափելի արդիւնքը՝ իրենց քաղաքական իմաստութեան: Եթէ Ձիչէրինը իսկապէս հրաշագործ անուղիցութիւններ ունէր հայ ժողովուրդին համար, ինչո՞ւ անոնց մէկ մասնիկն իսկ չի գործադրեր, զոնէ «Գաշնակ»ները սեղանելու համար: Ինչո՞ւ թոյլ չի տար որ փի մը հայկական հոգ կցուի խեղճուկ Հայաստանին: Ինչո՞ւ կ'պահապարկէր փակէ մը հայրենիքին դուռները: Ինչո՞ւ անցազր վաւերացնելու հրաման չի տար Երեւանի մարզպաններուն: Ինչո՞ւ ուշադիր ականջ կը դնէ թուրք-թաթարական վարձատրուած աշակերտին — երբ հայկական ազնիւ մը դուռի սեղանին վրայ... Այս հարցումներուն պատասխանեցէք, կամկար կոմիւնիստներ:

ՄԱՍՈՒԼ

“ՆՈՐ” ՈՒՂԱՊՐՈՒԹԵԱՆ ԱՌԹԻԻ

«Հայաստանի կոչնակը», ողջունելով Երեւանեան ուղղագրութիւնը բարեփոխելու ձեռնարկը, դիտել կուտայ. — «Նոր ուղղագրութիւնը պարզ սխալ մը չէ: Անկիւս մեղանշում մըն է արդարութեան դէմ, որովհետեւ ազգին վրայ կը պարտադրուի ստանց ձեռնաժողովի մը վճիռին: Անկիւս մեղանշում մըն է գիտութեան դէմ, որովհետեւ չի պատշաճի լեզուական եւ բանասիրական օրէնքներու: Վերջապէս՝ անկիւս մեղանշում մըն է հայ մտքի շահերուն եւ հայ սրտի բարձունքներուն դէմ, որովհետեւ Հայաստանի Հայերը չենական ուղարկուող մը կ'անշատէ իրենց հնազարեան նախնիքներն եւ ժամանակակից տարաշխարհիկ արեւնակիցներն: Եւ այս անշատուին իսկ ինքնին աղէտ մըն է մեզի պէս փոքր թիւ ազգի մը համար: Հայաստանի մասուլը, որուն շնորհիւ արտասահմանի Հայերս մայր-հայրենիքի կարօտը պիտի առնէնք, եւ որ հաղորդակցութեան ուղիղու օղակ մը պիտի հանդիսանար, — անկիւսապահօրէն ըստնք թէ այսօր մեզի շատերուն աչքին խորթ է ու անհարգաւոր: Հայ լեզուն եւ հայկական ուղղագրութիւնը Հայաստանի քաղաքական եւ մտաւորական վաւերներուն բացարձակ սեփականութիւնը չէ: Անկիւս կը պատկանի աշխարհիս բովանդակ հայութեան»:

ՅՅՈՒՍԻ ՄԱՍԻՆ

Ատեն ատեն Յիսուսի մասին նոր վաւերացումներ երեւան կը հանուին, եւ մէկ օրէն միւրեւ կը հերքուին: Թէ Յիսուս Հնդկաստան ճամբորդած է, թէ Յիսուս եգիպտոս ապրած է, թէ Յիսուսի պատկերը գտնուած է, ասոնք լուրեր են, որ ամէն տարի կը զուարն եւ կը հերքուին: Անցեալները գրուեցաւ թէ Հոմերի մէջ գտնուած է վաւերացումը մը, որ դրուած է Յիսուսի ժամանակակիցի մը կողմէ եւ կը նկարագրէ լուսանկարի ճշգրտութեամբ նազովրեցին: Փոք. Պի. նէ Սանկլէի եռանասոր աշխարհիւր (La folie de Jésus) մեծ աղմուկ հանց իր ատենին: Այդ ստույգատեղութիւնը մանրամասնօրէն կը գննէր ու կը ներկայացնէր Յիսուսի կեանքը, ժամանակական նկարագրերը, հիւանդութիւնները: Հնդկաստանի վանքերուն մէջ գտնուեցան ձեռագիրներ, որոնք կը պատմէին Յիսուսի ուսանողական կեանքը պոստիւլու մօտ: Այսօր ալ նոր, բայց հիններուն նման լուր մը կ'աւանտին երկրորդ կողմի հետազոտները, թէ Իտալիոյ Քարինուս քաղաքէն Լուի. Տի. Մոչչիայի մօտ գտնուած է Յիսուսի կենցաղի ճիշտ մը, մաղաղակալ 31 էջ ըզգազուած հաւաքածոյ մը, յունարէն լեզուով, որ կը պատմուի Յիսուսի կեանքին զլիսաւոր իրադարձութիւնները: Այս կենցաղութիւնը զբոսուած է եղեր Յիսուսի ողջութեան իր աշակերտներէն մէկին կողմէ: Այս լուրը մեծ հետաքրքրութիւն արթնացուցած է եկեղեցականներու եւ կաթողիկոս շրջանակներու մէջ:

ԻՏԱՅԻԱ, ԹՈՒՐԿԻԱ ԵՒ ԱՅՅԱՆԻԱ

Էնկիւրիի աշխարհական ղեկավար Ռեուֆ պէ Ռիբանայի դաշնագրին մասին թուրք թերթի մը յայտարարած է հետեւեալը. — Իտալիոյ եւ մեր երկրին միջեւ կնքուած դաշնագիրը բազմաթիւ մեկնութեանց տեղի տուաւ: Մեզի համար Իտալիոյ բարեկամութիւնը խիստ կենսական է, քանի որ մեր բերքերուն 100ին 80ը յիշեալ երկրը կ'արտադնէ: Երբ օսմ. կայսրութեան մաս կը կազմէինք, մեր մշակուածի աղբիւրը Պոլիսն էր: Հիմա կացութիւնը փոխուած է: Մեր գաւաղները ստիպուած են իրենց ուսումը առնել Իտալիոյ մէջ, ուր շատ լաւ ընդունելու կ'ըլլայ իրենց: Ուստի չենք կրնար անտարբեր մնալ երկրի մը հանդէպ, որ այնքան բարեացակամ է մեզի: Այս պատճառաւ ստիպուած ենք քաղաքական զեմնի վրայ ալ գործակցիլ անոր հետ:

«Ազգամ» կը գրէ. — Էնկիւրիի եւ Հոմերի միջեւ առկա խնդիրները շուտով պիտի հարթուին: Իտալիա ատենէ մը ի վեր թուրքիոյ հետ մերձեցման ձգտումներ ցոյց կուտայ: Մուսուլմանի շնորհակարարական հեռագիրը թուրք նաւատորմին, Անատոլիի ինգլիզի կարգադրութիւն, Իտալիոյ թագաւորին ընդունելութիւնը թէ թուրք հանրապետութեան եւ Ֆաշիստ Իտալիոյ յարաբերութիւնները կը բարւոքին: Կ'ըսուի թէ Հոմերի մեր ղեկավար Սոււալ պէ կարեւոր տեսակցութիւն մը պիտի ունենայ Մուսուլմանի հետ, երբ վերադառնայ: Նոյնիսկ երկու երկրներու միջեւ ապահովութեան դաշնագիր մը մասին կը խօսուի:

Թիֆլիսի մէջ կը բնակին 5000 Յոյներ, որոնք գաղթած են Կարսէն, վերջին պատերազմի ընթացքին: (Լուրերու շարունակութիւնը կարգաւ Գ. էջ)

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԹՈՒՐԿԻԱ ԵՒ ՊԱՒԱՆՆԵՐԸ

«Թան»ի Պոլսոյ թղթակիցը կը գրէ. — Պատմութիւնը հազար կապեր ստեղծած է Պալքանեան թերակղզիին եւ թուրք ժողովուրդին միջեւ: Պոլիս դարերով իշխած է Յունաստանի, Պուլկարիոյ, Մակեդոնիոյ, Սերպիոյ եւ Ռուսիոյ վրայ: Անհամար զերեզմաններ, ինչպէս նաև զինուորական մեծ ղեկաբերութիւններ թուրք ժողովուրդին սիրտը կը կապեն կորսուած նահանգներուն: Յետոյ հարիւր հազարաւոր թուրքեր կ'ապրին ղեռ Պուլկարիոյ, Տօպրուէնի, Արեւմտեան Թրակիոյ եւ Ալպանիոյ մէջ: Իր վերջին օրերուն Օսմ. կայսրութիւնը գրեթէ երեսի վրայ ձգած էր Անատոլուն ի նպաստ Բուսնիոյ: Բարենորոգումի վերջին ճիգերը Մակեդոնիոյ մէջ եղան. Սելանիկի մէջ իրաւաբանական, Մանասթըրի մէջ զինուորական վարժարաններ բացուեցան: Հանրապետութեան շատ մը զիւրաւարտներ, պաշտօնատարներ ու զինուորականներ երիտասարդական եւ ընտանեկան կապեր ունին Բուսնիոյ հետ: Մուսուլման Բեմալ ինքն իսկ Մեյանիկիցի է, Ազգ. ժողովի նախագահ Բնագիմ փաշա Մանասթըրցի է, Եւրոպական գործավար Ապտիւլ Սալիբեանի ցի է: Եւ սակայն այդ կորսուած նահանգները «օսմանեան» էին, ո՛չ թուրք եւ «ազգային ուխտ»ին մէջ անոնք չեն յիշատակուած: Այլ եւս վարտարը, Սթրուան, Դանուրը ո եւ է դիւթանք չեն ներկայացներ ազգայնական թուրքերուն:

Երուզայի հողերէ հրաժարուած չին նախակեր որ թուրքերը այլ եւս չեն գրադիր Պալքանեաներով: Արեւելեան թրակիան եւ Նեղուցները զիրենք ղեռ կը կապեն Պալքանեաներուն, ուր տեղի ունեցած ամենափոքր շարժումով մը մեծապէս կը հետաքրքրուին: Լօզանի դաշնագրին շնորհիւ թուրքիա բոլորովին ապահով է իր Պալքանեան դրացիներէն: Հիւսիսէն կայ Պուլկարիան, ապազիւնուած Նէօփիի դաշնագրով. հարաւէն Յունաստանը՝ սեղմուած Ռոտոփեան լեռներու եւ ծովուն միջեւ, ու Եւրպական վրայ պուլկար եւ եուկոսուալ զիտուներու սպառնալիքին տակ: Որով թուրքիոյ ներկայ քաղաքականութեան անանցքը կը կազմէ, Պալքանեաներու մէջ գոյալիճակին պահպանումը: Էնկիւրիի կաշխատի բնաւ չխառնուել Պալքանի գործերուն: Յունաստանի հետ զաղթականներու զոյքերուն փոշոտ խնդիրը վերջնապէս կարգադրուած է, Պուլկարիոյ հետ ալ յարաբերութիւնները խիստ մտերմական են:

Այս պայմաններուն տակ Թիւրանայի դաշնագիրը որ եւ է կերպով չազդեց թուրքիոյ վրայ: Թուրք մամուլը բնական է գրաղեցաւ այս խնդրով, բայց Էնկիւրի իր տեսակէտը չապրեց: Միայն Անատոլի Գործակալութիւնը հերքեց այն լուրը թէ Պուլկարիոյ թուրք ղեկավարը դիմած է Եուկոսուալ կառավարութեան՝ ընդհ. ճակատ կազմելու համար Պալքանեաներու մէջ: Թուրքիա, որ մեծ մտահոգութիւն ունէր Իտալիոյ շարժումներէն, հիմա կը զգայ թէ Ֆաշիստներու աչքը ուղղուած է ոչ թէ Անատոլի, այլ Ալբանիանի եզերքներուն, ու ստիկա սրտի թեթեւութիւն կուտայ իրեն: Այն կարծիքը կը տիրէ թէ Թիւրանայի դաշնագիրը ո՛չ մէկ վնաս կը պատճառէ թուրքիոյ եւ չի դրդեր զինքը նոր բարեկամութիւններ փնտրելու Պալքանեաներու մէջ: Եթէ նոյն իսկ խաղաղութիւնը խանգարուի Պալքանեաներու մէջ, թուրքիա վերջին վտանգուողը պիտի ըլլայ եւ ժամանակ պիտի ունենայ պատեհին ընդ առջ կերթալու: Արեւմն առ այժմ սպասողական վիճակի մէջ կը մնայ, իրեն վերապահելով վերջնական դիմքը ճշդիւ երբ նոր բարեկամութիւններ ծագին Պալքանեաներուն մէջ:

Իտալիա, Թուրքիա եւ Այսպանիա Էնկիւրիի աշխարհական ղեկավար Ռեուֆ պէ Ռիբանայի դաշնագրին մասին թուրք թերթի մը յայտարարած է հետեւեալը. — Իտալիոյ եւ մեր երկրին միջեւ կնքուած դաշնագիրը բազմաթիւ մեկնութեանց տեղի տուաւ: Մեզի համար Իտալիոյ բարեկամութիւնը խիստ կենսական է, քանի որ մեր բերքերուն 100ին 80ը յիշեալ երկրը կ'արտադնէ: Երբ օսմ. կայսրութեան մաս կը կազմէինք, մեր մշակուածի աղբիւրը Պոլիսն էր: Հիմա կացութիւնը փոխուած է: Մեր գաւաղները ստիպուած են իրենց ուսումը առնել Իտալիոյ մէջ, ուր շատ լաւ ընդունելու կ'ըլլայ իրենց: Ուստի չենք կրնար անտարբեր մնալ երկրի մը հանդէպ, որ այնքան բարեացակամ է մեզի: Այս պատճառաւ ստիպուած ենք քաղաքական զեմնի վրայ ալ գործակցիլ անոր հետ:

«Ազգամ» կը գրէ. — Էնկիւրիի եւ Հոմերի միջեւ առկա խնդիրները շուտով պիտի հարթուին: Իտալիա ատենէ մը ի վեր թուրքիոյ հետ մերձեցման ձգտումներ ցոյց կուտայ: Մուսուլմանի շնորհակարարական հեռագիրը թուրք նաւատորմին, Անատոլիի ինգլիզի կարգադրութիւն, Իտալիոյ թագաւորին ընդունելութիւնը թէ թուրք հանրապետութեան եւ Ֆաշիստ Իտալիոյ յարաբերութիւնները կը բարւոքին: Կ'ըսուի թէ Հոմերի մեր ղեկավար Սոււալ պէ կարեւոր տեսակցութիւն մը պիտի ունենայ Մուսուլմանի հետ, երբ վերադառնայ: Նոյնիսկ երկու երկրներու միջեւ ապահովութեան դաշնագիր մը մասին կը խօսուի:

Պուլկարիոյ ԿՐԻՍՏԻՆ ՊՈՒՍՏՈՅ ՄԵՋ Պոլսոյ թուրք բժիշկներէն Տօքթ. Պանի Ըսմէթ պէ հեռուեալ յայտարարութիւնն ըրած է թուրք թերթի մը. — Պոլսոյ մէջ կրիփե կը շարունակէ իր գործը: Սար առաջը անհետ համար թատրոնները, սինեմաները եւ զբոսայիտները գոնէ շարժած մը փակել պէտք է: Որոշ է որ Պոլսոյ մէջ կրիփե անուանաւ 100,000 հոգի բռնուած է: Իրաւ է թէ այժմ այնքան ծանրակշիւ չէ կացութիւնը, բայց ո՛վ կրնայ երաշխաւորել թէ վաղը աւելի չպիտի ծանրանայ վիճակը: Այս տարի կրիփե ականջներու ալ տարածուած է: Անցեալ շաբթու 500 հոգի բռնուած են կրիփե եւ 50ին հիւանդութիւնը թուրքապետի վերածուած է: ՊԱՐԱՍՏԱՆԵՐԸ ԿՐ ՓՎԱԿՈՒՆ Գոլսոյ մէջ պարսպաններու մասին պարտադրուած նոր կանոնագիրը սկսած գործադրուի: Պարսպանի կողմէ ղեկավար կատարուեցաւ կուսակալ Սամի պէլի, բայց մերձեցաւ Կուսակալը վճռապէս յայտարարեց թէ կանոնագիրը պիտի զործարկուի եւ թէ պարսպանները կենդանի և արիւր համար տան: Զին բաժնիները պէտք է ունենան: Յերկույթ տալու համար ալ արտօնութիւն անհետ է: Կ'ըսուի թէ պարսպանները մասնաւոր պատուիրակ մը պիտի ղեկեն Էնկիւրի, իրենց դատը պաշտպանելու համար: ՍԱՐԿ ՄԸ ՄԵՆԱԿ... Երեւանի պատուիրակը զիջելու Փարիզի: Մօմաբլթի վրայ: Մով բազմութիւն: Կէս զիջելու է. եւ ցնծուցիկները կը ժողովն զինով շրթներու կրքոտ բառերը: Ինչու թուրք ժողովին երկայնքին, զինով մարդ մը գանգակ պէս կը ճօճի: Ու կը գարնուի կնոջ մը, որուն լեզուն դառն էր: Կ'ըսուի կը դառնայ եւ անձանթ լեզուով մը կը հարհուրէ: Մարդը կը հարցնէ ղօգոս կնոջ: Ի՞նչ ըսիր: Ինձի ծովային լեզուով մի խօսիր, որովհետեւ չեմ հասկնար: Կ'ըսուի նշան մը կ'ընէ: Կը հասնի Բէլի նման մարդ մը: Կը բանի ձեռքին արք. եւ կայսրի պէս ծանր թափի նման կը դնէ զլուսն: Մարդը կը փլու: Յետոյ սուրբ կ'ըլլէ եւ կը փաթիլուին իրարու: Կնոջ բարեկամը զոյգան էր: Կ'ըսուի ատրճառակ մը, կը կրակէ, եւ զինովը անգամ մըն ալ կը թաւալէ, արեւ սուրբ չէլիկու համար: Բազմութիւնը, սարսափահար, ճամբայ կուտայ ոճրագործին, որ կ'ընէ ձեռքերուն մէջ պաշտպանելով, քովստի փողոցի մը մէջ կը կորսուի: Ոստիկանին, անոնց փախուստէն յետոյ, կը հասնին: Մեծողը զբոսայիտին մէջ բան մը շունի, ոչ թուրք, ոչ ստարիկայ եւ ոչ սանթիս: Բարձրահասակ մարդ մըն է, թուստ մազերով, եւ բացուկներուն վրայ կը կրէ հաճիկներ, ձախի մեխակ մը, աչքին կնոջ մը զլուսն: Վկաները կ'ըսեն թէ կ'ընեն ու ոճրագործը կը բռնէին սպանելու:

ԳՈՐԾԱԶՐԿՈՒԹԵԱՆ ՏԱԳՆԱԴՐ

ՊԵՏԱՍՊՈԼԻՍ «ՅԱՌԱՋ»-Ի ՀԱՐՑԱՐԱՆՆԵՆ

56.— ՎԱՍՏԱՍ

Այստեղ գործադրվելու օր է օր կը ծանրանայ: Ի՞նչ է շատ անդրոջներ չունինք, բայց աշխատանքի ժամերը կրճատուած են: Խմորեղէնի (մաքարոնի) գործարարը բազմաթիւ հայրենակիցներ օրը տար ժամ աշխատելով կը ստանային 20 Քր. աժամ կ'աշխատին 8 ժամ եւ շարքով չորս օր միայն: Ունինք երեք հազուասի գործարարներ: Մէկը իր գործարարները բոլորովին արձակեց, երկրորդը օրը մեց ժամ միայն կը բանեցնէ, իսկ երրորդը իր գործարարներէն մաս մը արձակեց: Առաջինին մէջ մեց այր եւ ուրիշ կին հայրենակիցներ կ'աշխատէին, հիմա պարսպ կը պատին: Վազոնի եւ պտուտակի գործարարն կ'աշխատին 300—400 գործարարներ, մեծ մասը մեր հայրենակիցներն են, որոնք զեռ կը շարունակեն իրենց 48 ժամ աշխատանքը: Օրավարձներն ալ չեն զիջուած:

Առջի օր 5 հայրենակիցներ երկար առեւն պարսպ պատելէ վերջ, ուղղակի կտապաբար թեան ներկայացան գործ խնդրելով: Կտապաբար թեանը զիջուած զրկեց բնակելու ինքնաշարժի մէջ քար լեցնելու, օրը 14 Քրանք վճարելու պայմանով: Մեր հայրենակիցները ճարտարատեղիներ գործ կ'ընդունին եւ հիմա դուրսը մինչեւ իրիկուն կ'աշխատին: Լաւ է՛ր ըլլար որ մեր հայրենակիցները զուտեղը բացուէին, մենք ալ ազատէինք այս օտար արեւելիս եւ «էթրանով» (օտար) կը չունէին նուաստութեանն ու խորթ նայուածքներէն:

Ա. ճ.

2 ԱՅՏՆԵՐ ԳԵՆՈՒՆԵՐԵՆ

ԱՆՊՈՐՈՒՄԻ ԳԱՂՈՒԹԻՆ ՅԱԻԵՐ ԱՅՓՈՒՄԻՆ ԿԸ ԳՈՐԾ ՄԱԿԸ.— Այստեղ թագ. խորհուրդ մը կ'ազդուած է, առանց ժողովուրդի գիտութեան: Պուլիարիայէն նոր եկող Գրեքձ գիւղի քահանային Տրահանգ տուած է, որպէս յարմար ամէն գտնելով մարմին մը կ'ազդուած էր: Այստեղ թագ. խորհուրդի անդամները օրը մեց ժամ միայն կը բանեցնէ, իսկ երրորդը իր գործարարներէն մաս մը արձակեց: Առաջինին մէջ մեց այր եւ ուրիշ կին հայրենակիցներ կ'աշխատէին, հիմա պարսպ կը պատին: Վազոնի եւ պտուտակի գործարարն կ'աշխատին 300—400 գործարարներ, մեծ մասը մեր հայրենակիցներն են, որոնք զեռ կը շարունակեն իրենց 48 ժամ աշխատանքը: Օրավարձներն ալ չեն զիջուած:

Առջի օր 5 հայրենակիցներ երկար առեւն պարսպ պատելէ վերջ, ուղղակի կտապաբար թեան ներկայացան գործ խնդրելով: Կտապաբար թեանը զիջուած զրկեց բնակելու ինքնաշարժի մէջ քար լեցնելու, օրը 14 Քրանք վճարելու պայմանով: Մեր հայրենակիցները ճարտարատեղիներ գործ կ'ընդունին եւ հիմա դուրսը մինչեւ իրիկուն կ'աշխատին: Լաւ է՛ր ըլլար որ մեր հայրենակիցները զուտեղը բացուէին, մենք ալ ազատէինք այս օտար արեւելիս եւ «էթրանով» (օտար) կը չունէին նուաստութեանն ու խորթ նայուածքներէն:

Ա. ճ.

2 ԱՅՏՆԵՐ ԳԵՆՈՒՆԵՐԵՆ

ԱՆՊՈՐՈՒՄԻ ԳԱՂՈՒԹԻՆ ՅԱԻԵՐ ԱՅՓՈՒՄԻՆ ԿԸ ԳՈՐԾ ՄԱԿԸ.— Այստեղ թագ. խորհուրդ մը կ'ազդուած է, առանց ժողովուրդի գիտութեան: Պուլիարիայէն նոր եկող Գրեքձ գիւղի քահանային Տրահանգ տուած է, որպէս յարմար ամէն գտնելով մարմին մը կ'ազդուած էր: Այստեղ թագ. խորհուրդի անդամները օրը մեց ժամ միայն կը բանեցնէ, իսկ երրորդը իր գործարարներէն մաս մը արձակեց: Առաջինին մէջ մեց այր եւ ուրիշ կին հայրենակիցներ կ'աշխատէին, հիմա պարսպ կը պատին: Վազոնի եւ պտուտակի գործարարն կ'աշխատին 300—400 գործարարներ, մեծ մասը մեր հայրենակիցներն են, որոնք զեռ կը շարունակեն իրենց 48 ժամ աշխատանքը: Օրավարձներն ալ չեն զիջուած:

Առջի օր 5 հայրենակիցներ երկար առեւն պարսպ պատելէ վերջ, ուղղակի կտապաբար թեան ներկայացան գործ խնդրելով: Կտապաբար թեանը զիջուած զրկեց բնակելու ինքնաշարժի մէջ քար լեցնելու, օրը 14 Քրանք վճարելու պայմանով: Մեր հայրենակիցները ճարտարատեղիներ գործ կ'ընդունին եւ հիմա դուրսը մինչեւ իրիկուն կ'աշխատին: Լաւ է՛ր ըլլար որ մեր հայրենակիցները զուտեղը բացուէին, մենք ալ ազատէինք այս օտար արեւելիս եւ «էթրանով» (օտար) կը չունէին նուաստութեանն ու խորթ նայուածքներէն:

Ա. ճ.

2 ԱՅՏՆԵՐ ԳԵՆՈՒՆԵՐԵՆ

ԱՆՊՈՐՈՒՄԻ ԳԱՂՈՒԹԻՆ ՅԱԻԵՐ ԱՅՓՈՒՄԻՆ ԿԸ ԳՈՐԾ ՄԱԿԸ.— Այստեղ թագ. խորհուրդ մը կ'ազդուած է, առանց ժողովուրդի գիտութեան: Պուլիարիայէն նոր եկող Գրեքձ գիւղի քահանային Տրահանգ տուած է, որպէս յարմար ամէն գտնելով մարմին մը կ'ազդուած էր: Այստեղ թագ. խորհուրդի անդամները օրը մեց ժամ միայն կը բանեցնէ, իսկ երրորդը իր գործարարներէն մաս մը արձակեց: Առաջինին մէջ մեց այր եւ ուրիշ կին հայրենակիցներ կ'աշխատէին, հիմա պարսպ կը պատին: Վազոնի եւ պտուտակի գործարարն կ'աշխատին 300—400 գործարարներ, մեծ մասը մեր հայրենակիցներն են, որոնք զեռ կը շարունակեն իրենց 48 ժամ աշխատանքը: Օրավարձներն ալ չեն զիջուած:

Առջի օր 5 հայրենակիցներ երկար առեւն պարսպ պատելէ վերջ, ուղղակի կտապաբար թեան ներկայացան գործ խնդրելով: Կտապաբար թեանը զիջուած զրկեց բնակելու ինքնաշարժի մէջ քար լեցնելու, օրը 14 Քրանք վճարելու պայմանով: Մեր հայրենակիցները ճարտարատեղիներ գործ կ'ընդունին եւ հիմա դուրսը մինչեւ իրիկուն կ'աշխատին: Լաւ է՛ր ըլլար որ մեր հայրենակիցները զուտեղը բացուէին, մենք ալ ազատէինք այս օտար արեւելիս եւ «էթրանով» (օտար) կը չունէին նուաստութեանն ու խորթ նայուածքներէն:

Ա. ճ.

2 ԱՅՏՆԵՐ ԳԵՆՈՒՆԵՐԵՆ

ԱՆՊՈՐՈՒՄԻ ԳԱՂՈՒԹԻՆ ՅԱԻԵՐ ԱՅՓՈՒՄԻՆ ԿԸ ԳՈՐԾ ՄԱԿԸ.— Այստեղ թագ. խորհուրդ մը կ'ազդուած է, առանց ժողովուրդի գիտութեան: Պուլիարիայէն նոր եկող Գրեքձ գիւղի քահանային Տրահանգ տուած է, որպէս յարմար ամէն գտնելով մարմին մը կ'ազդուած էր: Այստեղ թագ. խորհուրդի անդամները օրը մեց ժամ միայն կը բանեցնէ, իսկ երրորդը իր գործարարներէն մաս մը արձակեց: Առաջինին մէջ մեց այր եւ ուրիշ կին հայրենակիցներ կ'աշխատէին, հիմա պարսպ կը պատին: Վազոնի եւ պտուտակի գործարարն կ'աշխատին 300—400 գործարարներ, մեծ մասը մեր հայրենակիցներն են, որոնք զեռ կը շարունակեն իրենց 48 ժամ աշխատանքը: Օրավարձներն ալ չեն զիջուած:

Առջի օր 5 հայրենակիցներ երկար առեւն պարսպ պատելէ վերջ, ուղղակի կտապաբար թեան ներկայացան գործ խնդրելով: Կտապաբար թեանը զիջուած զրկեց բնակելու ինքնաշարժի մէջ քար լեցնելու, օրը 14 Քրանք վճարելու պայմանով: Մեր հայրենակիցները ճարտարատեղիներ գործ կ'ընդունին եւ հիմա դուրսը մինչեւ իրիկուն կ'աշխատին: Լաւ է՛ր ըլլար որ մեր հայրենակիցները զուտեղը բացուէին, մենք ալ ազատէինք այս օտար արեւելիս եւ «էթրանով» (օտար) կը չունէին նուաստութեանն ու խորթ նայուածքներէն:

Ա. ճ.

2 ԱՅՏՆԵՐ ԳԵՆՈՒՆԵՐԵՆ

մասը սանթրիմ տուած է Շիրակի աղէտին առթիւ: Կ'առաջարկենք որ ժողովուրդին քուէով օրինաւոր թագ. խորհուրդ մը կ'ազդուած է Մասաչուսեթս 200—250 պարկեր ներ փողոցները կը զեղբերին, օրէ օր ձուլուելու վտանգին ենթակա: Զարժեք պարոց մը բանալ առնց համար, փոխանակ սնտի վէճերով զբաղելու: Պարգեան եպիսկ. 1000—1500 Քրանք տրամադրած է Կոնստանդնուպոլիս եկեղեցի մը ձաւրելով պատարագ մատուցանելու, բայց մեր պարկերուն կը թական գործին սանթրիմ չի տար:

ՕՐՈՒԱՆ ԳԵՊՔԵՐԸ

ԵՐԹՆ ՕՐ ԵՐԹՐ ԳԻՆԵՐ

ԼՈՅՍԵՐՈՒ ՄԵՋ... ԻՆԵՆՈՒՄՈՒՄ Պատմութիւն սիրոյ, նախանձի, սարսափի, խենթութեան եւ արեւան: Անգլիացի լրտեսի մը երեւակայութիւնը ստեղծած է նոր բաւարան մը, տանթիւնան երգազատութեանը:

Անգլիացի լրտեսի մը երեւակայութիւնը ստեղծած է նոր բաւարան մը, տանթիւնան երգազատութեանը:

Անգլիացի լրտեսի մը երեւակայութիւնը ստեղծած է նոր բաւարան մը, տանթիւնան երգազատութեանը:

Անգլիացի լրտեսի մը երեւակայութիւնը ստեղծած է նոր բաւարան մը, տանթիւնան երգազատութեանը:

Անգլիացի լրտեսի մը երեւակայութիւնը ստեղծած է նոր բաւարան մը, տանթիւնան երգազատութեանը:

Անգլիացի լրտեսի մը երեւակայութիւնը ստեղծած է նոր բաւարան մը, տանթիւնան երգազատութեանը:

Անգլիացի լրտեսի մը երեւակայութիւնը ստեղծած է նոր բաւարան մը, տանթիւնան երգազատութեանը:

Անգլիացի լրտեսի մը երեւակայութիւնը ստեղծած է նոր բաւարան մը, տանթիւնան երգազատութեանը:

Անգլիացի լրտեսի մը երեւակայութիւնը ստեղծած է նոր բաւարան մը, տանթիւնան երգազատութեանը:

Անգլիացի լրտեսի մը երեւակայութիւնը ստեղծած է նոր բաւարան մը, տանթիւնան երգազատութեանը:

Անգլիացի լրտեսի մը երեւակայութիւնը ստեղծած է նոր բաւարան մը, տանթիւնան երգազատութեանը:

Անգլիացի լրտեսի մը երեւակայութիւնը ստեղծած է նոր բաւարան մը, տանթիւնան երգազատութեանը:

Անգլիացի լրտեսի մը երեւակայութիւնը ստեղծած է նոր բաւարան մը, տանթիւնան երգազատութեանը:

Անգլիացի լրտեսի մը երեւակայութիւնը ստեղծած է նոր բաւարան մը, տանթիւնան երգազատութեանը:

Անգլիացի լրտեսի մը երեւակայութիւնը ստեղծած է նոր բաւարան մը, տանթիւնան երգազատութեանը:

Անգլիացի լրտեսի մը երեւակայութիւնը ստեղծած է նոր բաւարան մը, տանթիւնան երգազատութեանը:

Անգլիացի լրտեսի մը երեւակայութիւնը ստեղծած է նոր բաւարան մը, տանթիւնան երգազատութեանը:

Անգլիացի լրտեսի մը երեւակայութիւնը ստեղծած է նոր բաւարան մը, տանթիւնան երգազատութեանը:

Անգլիացի լրտեսի մը երեւակայութիւնը ստեղծած է նոր բաւարան մը, տանթիւնան երգազատութեանը:

Եթէ օր եւ եթէ զիջեր, աղջիկը լոկի մնչիկ կը բաւէր այս անտար սենեակին մէջ: Միւնակութիւնը, անտանիկ լուրը եւ հայելիներուն խաղերը հետզհետէ լաղճեցին իր շիջերուն: Ուրիշը որ ատուսն պարտուած էր: Կատողած, վերցուց ճեղքակալի թանկագին անօթ մը, նետեց հարկիէ ծովին մէջ եւ շարք ու փշուր բրա: Պատեղէն հայելիները կտոր կտոր կը թափին, լոյսը բոլորովին կը շարժակի, կը բեկեկի: Անիկ կը կատարէ, ու գլուխը կ'երթայ դարեւ պատին, կը վերաւորուի: Այդ միջոցին, ներս կը մտնեն տնեցիները եւ կը բռնեն աղջիկը, որ կընար այդ կատարութեամբ սպաննել ինքզինքը: Սակայն շատ ուշ էր. աղջիկը կուտար ու լանկարծ կը խնդար, խենթեցած էր այլևս:

Աղջկան ծնողքին բողոքներուն վրայ, զատարանը կը միջամտէ: Եւ, հակառակ լուրտեսի ընտանիքին ճիգերուն, որ կը ջանար զայն ճիգով թողնել, մօտ օրէն հրատարակու պիտի դատուի լուրտես, որ աղջկան վիճակէն զբաղուած ծանր հիւանդ ինկած է:

ՀԻՇ, ՄԸ 60 ՄԵՆՈՒՆԻՆԵՐ Կ'ԱՅՐԻ:

Լեհաստանի Տիախիթօք դիւղին մէջ ձերբակալուեցաւ կին մը, որ 50 մանուկներ սպաննած է այրած է: Այս ճիւղ կինը մանուկները իր տունը կ'առնէր իբրեւ զիջելով այս առթիւ իւրաքանչիւրէն, յետոյ կ'անհետացնէր զանոնք:

Երախանքէն մէկուն մարը պահանջելու իր գաւազը: Կինը շփոթեցաւ եւ չկրցաւ պատասխանել: Ասոր վրայ քննութիւններ բացուեցաւ եւ կնոջ ոճիւրը հաստատուեցաւ: Վաթսուս մայրերը զատախաղ կ'ազդուած են եւ իրենց գաւազները կը պահանջեն:

Տիպիւն Լէոնիթիս թիթիւրէ, — այս է մեզբային անունը, — երախանքը սպաննելէ վերջ կ'այլեր Լանտրիի պէս: Տակաւին չէ հասկցուած թէ այս հրէշը ուրիշ մեղաւորից ունէ՞ր:

Գարայիլին կոյրը. — Երկու բանտրներ Պրանսայի Անթիպ քաղաքին մօտ (Միջերկրաւանի վրայ) Սէն-Ժանի ճամբուն վրայ քարահանքի մը մէջ կ'աշխատէին եւ քանիցս փորած էին ականով պայթեցնել խոշոր ժայռ մը: Ժայռը զիւնաղած ըլլալով, բանտրները սկսան երկու կողմերէն փորել եւ յաջողեցան բանալ ճեղք մը, որ երեւան հանց պատիկ քարայր մը: Անիկ առջ տանելով իրենց քննութիւնները, բանտրները գործարարներ շփոթեցան: Մէկուն զանից 300 սանթրիմով բարձրութեամբ արձանիկ մը, որ Ս. կոյրը կը ներկայացնէ:

Այս հրաշագործ դիւրսին պատմութիւնը մեծ հետաքրքրութիւն

առաջ բերած է Քոթ Կոնիւրի բնակչութեան մէջ: Ոչ ոք կրնայ բացատրել թէ ամէն կողմէ խոշոր ժայռով զոցուած տեղի մը մէջ ո՞ւրիցս մտած է այդ արձանը: Ինչեղբերակա՞նը՝ նաւակով. — Երեք լանդուզ իտալացի երկտասարդներ որոշած էին Հոմէն Տրիպոլիս Միջերկրաւանը կարելի նաւակով: Յաջողութեամբ հասան Թունուզ, յետոյ Պիզերթա, ուր անպատու օդին պատճառաբիւ մը կ'ազդուած էր շարունակեցին իրենց ճամբան: Գին վերջ նաւակը շրջեցաւ եւ երկըն ալ ծովը ինկան: Մարքի եւ Պալարիի յաջողեցան լողալով եզրը հասնել, բայց իրենց ընկերներ Ռիչչի ալիքներուն մէջ կ'երսուեցան:

Ձգայուն կինը. — Պրանսայի ներքին դաւաճութեան թրուակի մէջ, զխարկավաճաւ կին մը, սաստիկ զգացուած ան ամբաստանութեան, որով զինք զոչը նկատէին, ճամբայ կ'ելէ զկայ Փարիզ, ոչ թէ զատարան գալու կամ փաստարան բռնելու համար, այլ պարզապէս անձնասպան ըլլալու համար: Եւ իբրև, մէկթիւս սրարշաւ մեկնած պահուն, ինքզինքը դուրս կը նետէ, կը վերաւորուի Մակայն հիւանդանոցին մէջ շուտով կը զարմանան զինք, եւ ապաքինուած կը գտնուի զիջել: Օր մըն ալ, կինն ու ամուսինը իրենց սենեակին մէջ կը խոսեն անձնասպան օդային կազմով:

Մուսոլինի դերձակ. — Կարճ շրջադրեալներու զէմ Պապին բացած պայքարը Մուսոլինի կարգադրած է իր հասկցած ձեւով: Եւ իտալուհիներուն համար լանձնարարած է շինել շրջապատի նոր ձեւ մը: Երջապատի քաղաքները վրայ կ'երկարին երկու թոսաններ, որոնք փոքրիկ կոճակով մը վեր քաշուած պիտի մնան: Այս ձեւը պիտի ունենայ քաղաքի զգեստը: Երբ եկեղեցիներ սեմին ներս մտնեն, իտալուհիները վար պիտի ձգեն թոսանները:

Յուսիստ աղջիկները. — Երեք աղջիկներ, որոնք Պիզերթի մէջ գրասենեակի մը կ'աշխատէին, միաժամանակ անձնասպան եղած են, Պիզերթի մօտերը լիճ մը նետուելով:

Ալտանտեանը անցնիլ լողալով. — Կլասքոյի համալսարանին ուսանողութիւնը տարօրինակ խաբէութիւն մը կ'ազդուած էր անցնել շարքով:

Քաղաքին հիւանդանոցին օգնութեան հանելու համար, ուսանողութիւնը, տեղական թերթի մը մեղադրեց իրենց, ժողովուրդին կը հաստատեն թէ երկտասարդ ամբիկուէի մը, նախընթաց Ուրբաթ, Նիւ Եորքին լողալով ճամբայ ելած է զկայ անգլիական արեւելք: Ամէն օր թերթերը նոր մանրամասնութիւններ կը հրատարակէին, կը նկարագրէին քաջ լուրդորդի պայքարը ալիքներուն

ներս (չարք) փոխանակեց գիտագիտին հետ: Գետոյ թէյ խմեցին եւ խուճերը բաժնուեցան եւ մեկնեցան խանգալուութեամբ լցուած:

Եւ թող ստիկա հաճոյ թուի Ստուճոյ: Գետոյ բոլորն ալ օտքի ելան եւ ուղղուեցան զէպի Ելիթ-Եպտալաճի մարդիկը, որոնք անշարժ ու լուս կը մտնային:

Մարտիկներուն ամբարը (մեծը, ճերմակին) իր պարեգօտը հանց եւ Ելիթ-Եպտալաճի «ճիճ» ռեստորան վրայ նետեց: Այս նշանով կը հաստատուէր նուիրական դաշնակցութիւնը վայր գրուածներն, որ կը դաւաճանէր Ռարաութիւնը ցոլաց ամէնուն խիստ զէմքին վրայ:

Գոհութիւն Ելլաճին, — պոռոցին: Միութիւնը անիկ զբաւոր շարաններ համար, հին սովորութեան մը համաձայն, երկու կողմէն իւրաքանչիւր սպովիկ իր ար-

դէմ չէին զարթոյն օր լուր տուին թէ լուրդը կը մտնար ցամաքին: Հակառակ լուրին անհաւատալի արտաստեղծեան, 30 հազարէ աւելի բազմութիւն մը հաւաքուած էր ծովեզրերին վրայ: Կէս օրին, յանկարծ, շուրջ դուրս ելաւ լուրդը մը, պարզ ուսանող մը, որ քանի մը մէքը հետեւէն ծով նետուած էր զաղաւթին եւ լողալով ցամաք կուգար:

Սակայն հանդիսատեսներուն մէջ հաւաքուած զուտը այնքան կ'որիկ է որ կրնայ հասնել հիւանդանոցին պէտքերուն էվէլ էվէլօք:

Յոշուտ հայր մը՝ անձնասպան. — Պուլիս, Կուլապիտի մէջ մեքենագործ Օննիկ չափազանց թշուառութեան մատուած էր, ու չէր կրնար խնամել անգամ երթալ: Մօտ շարք մը առաջ, ստուտ մը իր գաւազը դրած կ'ուզէ իրմէ, հաց գնելու համար: շարքը դրսնէն կը հանէ վերջին 5 դրձնոցը կուտայ եւ աղան կը մեկնի հաց գնելու: Վերադարձին կը տեսնէ որ հարը երկար թիկով մը ինքզինքը կտալած է անաստղէն: Տղիկը նախ չի հասկնար, պատասպան, կը կանչէ ու պատասխան չի ստանար, կը սկսի լալ: Դրացիները կը հասնին, լուր կը արուի ոտիկանութեան եւ եկեղեցիին: Կը թողու կին մը եւ գաւազ մը:

12 տարիէ ի վեր փախստական. — Երկու հողագործ եղբայրներ, Հարաւային Ամերիկէի Քրանսական գաղութէ մը, 1914ի ընդհանուր պատերազմի ընթացքին, Վօթի ճակատը զրկուած պահուն, բանակէն կը փախնին: Եւ մինչեւ հիմա կ'ապրէին լեռներու մէջ, կը բնակէին որչորեւ կը դիւր երեքը էլին իշնէն: Վերջերս

Համայնապար շարժումը Լիհաստանի մէջ

ԲԱԶՄԱԹԻԻ ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Վարչապետը կը հետադրեն թէ ոստիկանութիւնը 126 հա մահաւոր ձերբակալած է մայրաքաղաքին մէջ: Ներքին նախարարութիւնը տեղեկացած է որ պոլշեկեան դրամով համայնապարական ընդարձակ դաւադրութիւն մը կազմակերպուած էր Լիհաստանի մէջ: Գաւառներու մէջ ձերբակալուածներուն թիւն է 300 հոգի: Գաւառներու մեղաւորները կ'ընդունուին Լիհաստանի տնօրէններ, որոնցմէ երեքը յանցանքի վրայ բռնուած են: Ձերբակալուածներուն մէջ կան կրօնաւորներ, դրամատան տնօրէններ, Վարչապետի կառավարութեան պաշտօնատարներ, ինչպէս նաեւ համայնապարական եւ բնօր-ոռու կուսակցութեան անդամներ:

Իտալիա կը պատրաստուի

Իտալիա իր այս տարուան պիտուէին մէջ աւելցուցած է պատերազմական եւ ծովային նախարարութեան վարկերը: Պատերազմական ծախքերը պիտի ըլլան 2,800 միլիոն, ծովայինը՝ 1,219 միլիոն եւ օդային ուժը՝ 700 միլիոն:

Կառավարական հրամանով, երիտասարդներու զինուորական պատրաստութեան բոլոր ընկերակցութիւնները Յունուար 1էն սկսեալ ուղղակի պիտի կցուին Ֆաշիստ քաղաքացիական գործի հրամանատարութեան: Այս կարգի ընկերակցութեանց թիւը, որ անցած տարի 1260 էր, այս տարի 2658ի բարձրացած է: Անդամներու ընդհանուր թիւը 100,000ը կ'անցնի:

Կարևոր տեսակցութիւններ Հոռոմի մէջ

Իտալական թերթերը կը ծանուցանեն թէ մօտ օրէն տեղի պիտի ունենան Հորս կարեւոր քաղաքական տեսակցութիւններ Հոռոմի մէջ: Չորրջի արդէն այցելեց Իտալիոյ մայրաքաղաքը, եւ կարեւոր տեսակցութիւններ ունեցաւ Մուսոլինիի հետ: Գալ շարքի կը հասնի Պ. Մանտիչետու, Ռուսմանիոյ ելմտական նախարարութեան խորհրդականը, որ յետագայ իր այցելութիւնը, սպասելով որ վերջնական իտալեանուէն անուարական դաշնակցութիւն մասին մասնաւոր լաւանքները աշխատանքները: Երկու կառավարութիւնները կ'աշխատին համաձայնութեան մը գալ, տայու համար անհրաժեշտ ու փոխադարձ դիւրութիւններ ազգային արտադրութիւններու արտածման մասին: Նաեւ այն հարգակցութիւններուն դիւրութեան պատճառաւ, Իտալիա շատ պիտի շահի քարիւղներէն:

Նոյն օրերուն պիտի հասնի Պ. Բիլիէլպէրի, հունգար կըրթական նախարարը, որ պիտի տայ դասախոսութեանց շարք մը զանազան քաղաքներու մէջ եւ պիտի որոշէ նաեւ կոմս Պէթլէնի այցելութեան թուականը:

Չորրորդ այցելուն պիտի ըլլայ արպանական հանրապետութեան նախագահ Անմէտ Զոկու:

Կերական տեսակցութիւններ Կերական

Գերմանիոյ ապագայ մասին շարունակուող բանակցութիւնները վճռական փուլի մը մէջ մտան: Դեսպանախորհուրդին մասնակցող դաշնակից պետութեանց փորձագետները առիթ օր նիստ գումարեցին զօր. Ֆոշի նախագահութեանը եւ վճռական կերպով մերժեցին գերման պատուիրակներուն ներկայացուցած առաջարկները:

Չոր. Պարթիէն այս որոշումը յայտնեց գերման պատուիրակներ Չոր. Ֆոն Փալէլիս եւ Պ. Ֆէօրսթէրի: Եթէ մինչեւ ամսոյս 30ը վերջնական համաձայնութեան մը չկարենան գալ, ինչիւր պիտի յանձնուի Ազգերու Դաշնակցութեան:

Եկմէն եւ Թուրքիա

Եկմէնի վեհապետ Չայիտի իմամ Եանեա որոշած է դիւանադիտական յարաբերութիւններ հաստատել թուրքերոյ հետ: Արդէն Պոլիս հասած է իր ներկայացուցիչը Անմէտ, նախկին սպայ օսմ. բանակին, եւ շուտով էնկիւրի պիտի երթայ: Չայիտի իմամ այս քայլը անած է, կանխելու համար իր հակառակորդ Հիճազի թագաւոր Իսիք Մուռտը, որ նոյնպէս մտադրած է դիւանադիտական ներկայացուցիչ ղրկել էնկիւրի:

Չորրջի մէկ շաբաթ Հոռոմ պիտի մնայ

«Թայմզ»ի Հոռոմի թղթակիցը կը հեռագրէ թէ Չորրջիլ եւ Մուսոլինիի տեսակցութիւնը տեւած է մէկ ժամ: Չորրջիլ մէկ շաբաթ պիտի մնայ Հոռոմ եւ պիտի այցելէ գեղարուեստական վայրերը: Այսօր, Չորրջիլը Մուսոլինիի հետ ներկայ պիտի ըլլայ անգլիական դեսպանատան մէջ արուած հացկերութիւն: Լոնտոն մեկնելէ առաջ անգլիացի եւ իտալացի թղթակիցներուն յայտարարութիւններ պիտի ընէ:

«Տէյլի Թէլէգրաֆ»ի դիւանադիտական թղթակիցը երկարօրէն կը խօսի այս ճամբորդութեան մասին, զոր շատ կարեւոր կը նկատէ քաղաքական տեսակետով: Անգլիոյ, Իտալիոյ եւ Յունաստանի միջեւ ելմտական, տնտեսական, նոյնիսկ ծովային սերտ գործակցութիւն պիտի հաստատուի, կ'ըսէ:

Գործազուրկ բանուրներուն ցոյցը

Փարիզեան ճաշարաններու եւ սրճարաններու աշխատաւորներէն մօտ 1000-1500 գործազուրկներ երկուշաբթի առաւօտ ցոյց մը կատարեցին Փարիզի փողոցներուն մէջ: Յուցարարները թափօր կազմած Մոնմարթրի փողոցէն ուղղուեցան դէպի մեծ պուլվարները, սակայն հազճեպով հասած ոստիկաններու ընդդիմութեան բախեցան:

Թափօրը քանի մը մասի բաժնուեցաւ եւ գործազուրկները համախմբուեցան Աշխատանքի Սակարանին ընդ Պուլօի մասնաճիւղը, ուր միթիւն մը գումարուեցաւ: Ուսուցիչները Արհեստակցական Միութեան քարտուղարը ճառ մը խօսելով յայտնեց թէ միայն Փարիզի մէջ իրենց ճիւղէն 20,000 անգործներ կան (100,000ի վրայ): Ուրիշ ճառեր նա խօսուեցան: Յետոյ պատուիրակութիւն մը ղրկուեցաւ Մէնի արհեստագետ Պ. Մօրէնի մօտ, գործազուրկներու պահանջները ներկայացնելու:

Մետաղագործական գործարաններու գործազուրկ բանուորներէն 2000 հոգի նոյն օրը միթիւն մը գումարեցին Աշխատանքի սակարանին մէջ:

Ճանաչելի վերջ, գործազուրկները փորձեցին թափօրով երթալ մինչեւ քաղաքապետարան, ուր պատուիրակութիւն մը իրենց պահանջները ներկայացուց Մէնի նահանգապետին: Ոստիկանութիւնը տեղ տեղ ցրուեց նաեւ այս ցուցարարները:

Ռուսը մը իսպառական Պուլկոստարանին մէջ

Նիւ Եօքսըն կը հեռագրեն թէ Յունուար 17ի առտուն կանուխ խոշոր ուժը մը պայթած է իտալական հիւպատոսարանի սեմին վրայ, խորտակելով դուռն ու պատուհանները: Մարդկային կորուստ չկայ: Ոստիկանութիւնը կէս օրէն վերջ ձերբակալեց երկու հակաֆաշիստ կազմակերպիչներ: Գաղտնի ոստիկանները կը կարծեն թէ այս եղանակովորձին հեղինակներն են մուշտակի գործադու ընող համայնապար բանուորները, որոնք կ'ուզէին օդը հանել Մուշտակագործերու Միութեան շէնքը, որ ճիշտ իտալական հիւպատոսարանին մօտն է: Ռուսըրը դրուած էր դիշերը եւ լարուած էր այն ձեւով որ պայթու մը տեղի ունենայ ժամը 9ին: Սակայն աւելի կանուխ պայթեցաւ, կըր մարդ չկար հիւպատոսարանին մէջ:

Թրոցքի փարիզի ԴԵՍՊԱՆ:

Մուսոլինիի հեռագիր մը կ'ըսէ թէ Թրոցքի ընդունած է լիաւրիսի առաջարկը՝ արտասահման մեկնելու համար: Թրոցքի կը պահանջէ փարիզի դեսպանութիւնը բազմաթիւ տեղ, որ կրնայ լոնտոնի դեսպան անուանուի:

ՄԱՆՐ ԼՈՒՐԵՐ

ՕՐՄԱՆՆԵՐՆ Լըբեպոլի Ազգայնապետը կը տպուի երուսաղէմի վանքին մէջ: Ամբողջ գործը 5000 էջ պիտի ըլլայ: Թախքերը կը հոգայ Պ. Պօղոս Նուպար:

ԱԶԳԵՐՈՒ Գաշնակցութիւնը վերահաստատած է Պոլսոյ ներկայացուցչութիւնը եւ այդ պաշտօնը յանձնած է Պ. Շարիֆանիէի:

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՅԻՆ ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

Կիրակի 23 Յունուար, կէս օրէ վերջ ժամը 3ին Ալֆօրվիլի Հայտ Բիտ. Միութեան ակումբին մէջ, 138 Rue Etienne Dolet Պիտի խօսի՝

«ՄԱՏՆԱՇԱՐ ԳՐԾԱԿ»

Յ. Յ. Գ. ԲԻՒՐՕՆ ձեռնարկած է հրատարակութեանց շարքի մը, որուն առաջինը բազմաթիւ պիտի ըլլայ 5-էն ՄԴՆԵԻ 7 ԳԻՐԻՔ, համաձայն իրենց ծաւալին, ընդամենը 40 ՊՐԱԿ, ալիսինքն 640 էջ:

Այս գիրքերը նուիրուած պիտի ըլլան ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱՆՔԱԿԱՆ ԵՒ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ խնդիրներու ուսումնասիրութեան, ձեռնաստ գրողներու կողմէ:

Այս առաջին շարքին համար բացուած է սանձաւարակ թիւով բաժանորդագրութիւն մը: Բաժանորդները կը ստանան այս Ա. շարքին բոլոր գիրքերը, առանց հատուածատնի գինին վրայ ՀԱՐԻՐԻՆ 25 ՁԵՂՁՈՎ ՄԼ:

Բաժանորդին է, Ֆրանսայի, Սուրբոյ եւ Պալէստինայի երկիրներու համար 30 Ֆրանք, հատուածատնի 40 Ֆրանքի փոխարէն Իսկ Ամերիկայի, Անգլիոյ, անդր. դաղւածիւններուն եւ մնացեալ երկիրներուն համար բաժանորդին է 2.50 ՏՈՒՐ, հատուածատնի 3.25 ՏՈՒՐի փոխարէն:

Բաժանորդները առանձին փութի ծախք չպիտի վճարեն՝

Գիրքերու առաքման համար: Յաշորդաբար պիտի ծանուցուին գիրքերուն անունները:

Բաժանորդագրութիւնը ԲՍ. ՅԱՐԱՅԱԿՊԷՄ ԿՆՆԻՒԻ Է:

Բաժանորդները ղրկել հետևեալ հասցէին. — H. Kintoumi, 36 Av. de Chevreuil, Asnières (Seine) Հեռաձայն՝ Courbevoise 505.

ՅԵՐԵԿՈՅՑ ՄԸ

Կազմակերպուած է. Յ. Դաշնակցութեան ՇՍՍԻ «ՌՈՍՏՈՎ» խումբի կողմէն, Յունուար 23 Կիրակի կէս օրէ յետոյ ժամը 2ին Café des Voyageurs մէջ:

Առաջին ժողովրդական հանդէսն է այս Եսաի մէջ:

ՓՈՒՔԱՔՈՂՆԵՐՈՒՆ կը արամադրուին Ռոստով լաբարանական փութեան ղրկելու: Դիմել՝ Յակոբ Կասեանի, 87, Rue de la Renaissance, Bois-Colombes.

ՀԱՅՐԵՆԻՔ

— Օ Ր Ը Թ Ե Ր Թ —
Հասցէ. — 13-15, Shawmut St. Boston, Mass. (U. S. A.)

ՓՆՏՈՒՅՏԷՔ բոլոր ցրուիչներէն և գրավաճաններէն

1927ի ՅՐԱՆՍԱՀԱՅ ՏԱՐԵԳԻՐԻՔ

Անհրաժեշտ ամէն Ֆրանսա ընտելող Հայու:

2000Է ԱԵԼԻ ՀԱՍՑԷՆԵՐ

ՓԱՐԻՅԻ, ՅՐԱՆՍԱՅԻ, ՊԵՆՏԻՔԱՅԻ, ՋՈՒՆԵՐԻՈՅ ԵՒ ԻՍԼԱՒՈՅ ՄԵՋ ՀԱՍՏԱՌԱՍՄ ՍԱՅԵՐՈՒ

ՅՕԴՈՒՍԵՆԵՐ ՈՒՆԻՆ՝ Ա. Անտոնեան, Լ. Բաշալեան, Կ. Բասմաշեան, Տի. Պ. Բարսեղեան, Տօքթ. Լ. Գրիգորեան, Գ. Թէլլալեան, Տօքթ. Վ. Թորոզեան, Ա. Յովհաննիսեան, Մ. Նաթանեան, Միլոս Զեբար, Ա. Չօպանեան, Մ. Պարսաճեան, Հրատո Սամուէլ, Ա. Բաքիբե.— Ավիզէն Ի վեր Ֆրանսայի եւ Հայոց յարաբերութիւնները, եւ Հայերը Ֆրանսայի մէջ: Ինչե՛ր պէտք է գիտնայ Ֆրանսաբնակ Հայը: Ֆրանսայի բոլոր Հայ Միութիւնները: Անգլիոյ, Պիլիպպին, Ջուրջերիոյ եւ Իտալիոյ Հայ գաղութները:

ԳԻՆ 20 ՖՐԱՆԿ (ԱՐՏԱՍԱՀԱՅՄԱՆ 25 ՖՐԻԲ.)

Կեդրոնատեղի՝
ՄԵՍԻՆ Տպարան, 208 bis, Rue Lafayette, PARIS (10°).
Կամ ՊԱՐԻՅԻՑ Գրատուն 233 Faub. St. Martin, PARIS (10°).
Պէ՛ր՛վիլի համար դիմել՝ ՄԱՐԹԱՆԵ-ԱԶԷՂԵԱՆ նոսրապատ-
ճառատունը, 52-54, Rue Piat, (20°). Tél.: Ménilmontant 76-86.

ՏՕՔՔ. Լ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ

ՄԱՆԱԿԵՑ ՆԵՐՔԻՆ ՄՈՐՔՈՍԻՆ ԵՒ ՎԵՆԵՐԵԱԿԱՆ ՀԻՄՆՆՈՒԹԻՒՆ

126, Rue du Faubourg St. Denis
Métro: Gare de l'Est
Téléphone: N°rd 84-04
Ընդունելութեան ժամեր՝ Ամէն օր 2.30-7.30—Կիրակի եւ տօն օրեր

ԹԷՅ ԵԱՎՐՈՒ

ՌԻՂԱԿԻ ԱՅՅԱՆԷ, ՀԵԳՎԱՍՏԱՆԷ ԵՒ ՉԻՆԷ ՆԵՐԱՅՈՒՄԻ
ԱՄԱՆ, ՀՈՏԱԷՏ ԵՒ ԻՆՅՈՂԱԿԱՆ

ՊԱՀԱՆՁԵԼ
ՅՐԱՆՍԱՅԻ
Մ Է Ջ

Հաստատու 1880ին

Արեւելեան ճաշի եւ ճաղիկ թէյերով խառնուրդներ:
Թղթակցութիւն ուղղել Comptoir des «Thés YAVROU»
23, Rue Sénac, Marseille.

Եգիպտոսի ընդհ. ներկայացուցիչ C. Bahlav, 7 Rue Mahmoud Pacha et Falaki, Alexandria.

CABINET MÉDICO-CHIRURGICAL ET DENTAIRE

ՏՕՔՔ. ՍԵԹԵԱՆ Հիմնուած 1900ին

TÉL. MARCADET 03-64
38 Aven. St. Ouen - 20 Rue Favet - Paris (18e)

Ընդհանուր հիւանդութիւններ, սեռամիջային, մորթի, ֆրանկախտի, շնչերակային, Թոքի հիւանդութիւններ, ծննդաբերութիւն եւ կանանց հիւանդութիւններ, վիրաբուժական գործը դուրսէն եւ գործի արկածներ, կելուրական դարմանում և ք. քառագայթ:

ԱՍԿՄՆԵՐՈՒԹԵՐԱՆ
Ակոսի դարմանում, առանց ցաւի ահոյ, բաշել 10 Ֆրանկստական ճերմակ ահոյ 20 Ֆրանքի, ոսկի գործուն Ֆրանքէն սկսեալ:
Բաց է ամէն օր 9—12 եւ 2—8. Կիրակի եւ տօն օրեր միջեւ ցերեկ:

Խնամեցի՛ք ձեր ակումները եւ դիմեցի՛ք

ԱՍԵՐԻԿԵԱՆ

ԱՍԱՄԱԲՈՒԺԱԿԱՆ ՔԼԻՆԻԲԻ

12, RUE RICHOMME, 12

Գարմանուք եւ առամաշխուկներ տեղի կ'ունենայ կարող մասնագէտներու կողմէ, խիստ դիւրամատչելի պայմաններով:

Առաջին այցելութիւնը օրի
Հաղորդակցութեան միջոց՝ Métro: Barbès-Rochechouart

ԻՆ ՈՒ ՆՈՐ ԳԻՐԲԵՐ

ՆՈՐ ՍՍՏՅՈՒՄ.— Բժիշկին գրքէն փրցուած էջեր 12.50 Ֆրանք, Պէպէքս, գաւառ 10, Հրաշագործ Ֆաբիք թահրապէյ 5 Ֆրանք, Բժիշկին խորհուրդներ հայ պատմիչներու 5, Վերջապահ տակ (Թատար. Կ. Մեհեանի) 5, Անձկութեան ժամեր 2, Բարիկէթ 7.50, Խոտք 3 Ֆրանք:

ԿԸ ՄՍՈՒՆԻՆՆԵՐ.— Օտեանի գործերէն՝ Ընդ. Փանջունի 10, Թողակային կնիկը 17.50, Միքէի սիրարկածը 5, Միջնորդ Տէր Պապան 17.50, Մասնիկը 7.50, Յիզակ. մակարոնները 7.50, Չաքըր Ալթամ 6:

ՀԱՅՈՒՍԳԻՏ ԳԻՐԲԵՐ.— Անարտեսանէն Կասեի գաղթ 5, Երախանը 5, Թեղեկը 20, Շանթէն՝ Կինը 6, Ճամբու վրայ 8, Դերասաններ 8, Վ. Փախազեանէն Ասպիտ 5, Գծեր 4, Թըւոնոյ խոզը 4, Լուր-Դաւուր 4, Նիլոսնազազէն՝ Արտիստը 10, Իսկ Ֆրանսերէնը 5 Ֆր., Եօթ Պատմուածքներ 15, Ժող. երկերի (3 հատ.) 65, Բանաստեղծութիւններ Դձմերձեան 10, Նահապետ Բուշակի Դիւանը 25, Մահամայլէներ Լձօ 7.50, Նաւառարդհաւաքածը 25, Փողովածու Թօփչեան 25, Եւր. Եւր.:

Մօտ առնելն՝ ԿՈՅՈՒ ՄԸ ՕՐԱԳԻՐԸ:

Ստանալու համար դիմել Նահապետ Վահրամ Տեւոնի 5 Avenue Quihou, Saint-Mandé:

Փարիզ եւ զուտները փոսթի ծախքը չառնելիք այս գիրքերուն համար:

ՍՏԱՄԱՐԱՆ

18 Յունուար 1927

ԳՐԱՄՆԵՐ

ՍՅԻՐԻՆ,	Լ. Տ.
Տոլար,	Dollar
Մարք (ոսկի)	Mark
Ֆրանկան ԹՊ. Լ. Կր.	L. Trq.
Թրք. ոսկի	" or
Մէճիպիէ	Méjdjidié
Լէվո 100 հարս	Léva
Տրապիս	Drachme
Լիբ	" Lire
Պիլ. Գրանք	Fr. Belge
Ղուկ.	Fr. Suisse
Լէլ 100 հարս	Ley
Չեքիանց	(10 Roubles or)

ԲՅՇԿԱԿԱՆ

ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ

123 Bld. Sébastopol, 123
(Métro: St. Denis & Réaumur)

ՄԵՆՆԷՏ ԲՈՒՇԿԵՆԵՐ
Ջերմափութեան, ֆրանկապիտի, արիւնի եւ մորթային հիւանդութեանց:

Բժշկական տարրալուծումներ
Ամէն օր ժամը 9—12 եւ 2—8, Կիրակի՝ 9—12:

Փողովարական գիներ

Ա. Բ. Թ. Թ. Թ. Թ.

Եգ. Գր. Ֆոնսիէ 1 Cr. Fonc. Eg. 3100
" II " 1000
" III " 1000
Ռուսիի երկր. Lots turcs 150

Comptoir Parisien de change et de C...
80, Rue Lafayette

Le Gérant: H. TEURNE...
IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITEUR
208bis, Rue Lafayette Paris

ԲՈՒՆԵՐԻՆ
3 ամս. 6 ամս. Տար.
ՅՐԱՆՍՍ 35 ֆ. 70 ֆ. 140 ֆ.
ԱՆՎԵՐՍ 20 շ. 40 շ.
ՋՈՒՆԻՆԻՍ 20 շ. 40 շ.
ԵԳԻՊՏՈՍ 20 շ. 40 շ.
ԱՄԵՐԻԿԱ 6 ամ. 10 ամ.
ԵՆՈՒՄ 100 ֆ. 200 ֆ.

"HARATCH"

Խմբագիր՝ ՇԱՎԱՐՇ ՄԻՍԱԿԻԱՆ
Directeur-Propriétaire : SCHAVARSCH MISSAKIAN
Rédaction & Administration : 208 rue Lafayette - PARIS (10e)
TÉLÉPHONE : NORD 57-82
MÉTRO : LOUIS-BLANC ou JAURES

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
20
ՅՈՒՆԻՈՒՐ
1927
20 JANVIER 1927

ՔԱՆԻ ՄԸ ԹՈՒԱՆՇԱՆՆԵՐ

Բիչ անդին կը հրատարակենք քանի մը թուանշաններ, որոնք հուսման հիմք են ժամանակակից «Հայոց պատմութեան» համար:

Մէկ տարուան ընթացքին, 1926 Յունուար 1էն մինչեւ Դեկտեմբեր 31, Փարիզի մէջ թողարկուին մեծեր են 31 հայրենակիցներ: Եւ ասոնք՝ միայն եկեղեցին արձանագրուածներն են: Ասդին-անդին, հիւանդանոցներու կամ արուարձաններու մէջ մեռած եւ առանց ազգային արձանագրութեան թաղուած քանիներ կան, որոնց մասին լուր չունինք...

Տակաւին կան գաւառի գոհերը: Մեր թղթակցութիւններուն մէջ, յաճախ կ'արձանագրուի թողարկուողներու մահը, այս կամ այն անկիւնը: Չարաչար աշխատանքը, պակասաւոր մտածումը ու վատառողջ բնակարանները յամրաբար կը մաշեցնեն լեռան կամ դաշտի գաւառը, եւ անգամ մը որ հիւանդութեան որդի ըրոյն դրաւ, մնացածը՝ քաղցրութեամբ մըն է, մարտիրոսութիւն մը որ կարճ-երկար իր բնական վախճանին կը յանգի:

1926ի արձանագրութիւնը՝ սովորական վիճակի պատկերն է: Գործերը բանուկ էին, այն առեւ: Իսկ հիմա որ գործազրկութեան հոգ մըն ալ ունինք, եզրակացութիւնը աւելի նպաստաւոր չի կրնար ըլլալ:

Բայց ինչո՞ւ թանձրացնել պատկերը: Կենսականը՝ չարիքին սահմանափակումն է, իսկ ատոր համար կը պահանջուի սիրտ եւ գործելու կամք:

Մենք անդադար կը յիշեցնենք թէ՛ ինչ որ ունինք Փարիզի եւ առհասարակ Յրատուայի մէջ, իբրեւ ազգային կազմակերպութիւն, մասնակի է, ճիշդ է, անբաւական է: Փարիզի ժամուռ բակը կ'ընկած օրկանները շատ հեռաւոր, անտարբար, պատահական կապեր ունին այս ժողովուրդին եւ անոր ցաւերուն հետ: Ինչքան ալ ճշան եւ ուրիշ, անոնք պոլսական ազգատանամէ մը աւելի լայն հորիզոն չեն ունեցած: Եւ չարիքի կրնան ունենալ, քանի կը յամառին գործել քառակուսի տուփի մը մէջ, մեռաբան կամուրջ մը ձգելով առեւտրական գրասենեակներէն մինչեւ պարասահմանը:

Մենք չենք ուզեր կասկած յայտնել զգացումներու մասին, բայց պարտազանցութիւն կը նկատենք ծածկել տիրող սովորամուտներուն ու անճարակութիւնը:

Վերջերս մեզի կը հիւզուէին թէ Փարիզի մէջ կազմուած է «Ռուսահայ կանանց Միութիւն» մը, որ «կ'օգնէ իր անդամներուն հիւանդութեան, դժբախտ արկածներու եւ ծննդաբերութեան առեւ, նպաստներ փոխ տալով եւ կ'աջակցի անոնց, ստանալու ափսոսանքը թշուառներուն ու դեղերը:

Ուրիշ մանրամասնութիւններ չունինք առ այժմ: Չենք ալ գիտեր Միութեան ուժն ու գործունէութեան պատկերը: Միայն իմացած ենք որ անդամավճար սահմանուած է ամսական 100 զանգ: Բայց գաղափարը, կազմակերպութեան ձեւը այնքան համակրելի, որ է սրտացոյց յաջողութիւն կը բարձրացնէ:

Ինչո՞ւ կարելի չէ Փարիզի, Լիոնի եւ Մարսէյի մէջ — ուրիշ ո՛ր որ միջոց կալ — դժբախտներու օգնութեան գործը կազմակերպել այս ծրարողով, շատ աւելի լայն եւ ժողովրդական հիման վրայ: Փոխանակ ամփոփուելու անմատչելի խուցիկութեան մէջ, եւ փշրանքներ նետելու պատուհաններէն, տասնապատիկ աւելի գործնական եւ եւրոպական պիտի ըլլար մեր հաստատել, զովորութիւն, փոխադարձ աջակցութեան ցանց մը հաստատել, շարժման մէջ դնել բոլոր բնագոյնի տարրերը: Այն առեւ աւելի դիւրին պիտի ըլլար անգործին աշխատանք, հիւանդին բժշկել, անճարին դեղ հասցնել, առանց հոգի հանելու եւ գրասենեակէ գրասենեակ «էֆֆէ» տիրոջ փնտոյն տալու:

Եւ այս՝ տակաւին մէկ ձեւն է, եւ գործունէութեան մէկ սպարէզը:

Եթէ ուզեն հետաքրքրուիլ, կրնան ուրիշ ձեւեր ալ գտնել ոչ միայն ուսու փոխադարձութեան հարապիս կեանքէն, այլ եւ Յրատուային, որուն արտաքին հրապոյրները կապկորէն կ'օրինակեն, բայց միջոցին չեն մօտենար: Թող չտարակիւն թէ տեղացին պետական միջոցներ ունի: Թուրքիոյ մէջ ալ մենք պետութիւն չէինք, բայց ոչ մէկ առեւ անճարեցանք, եւ այսօր իսկ սա ճղակտոր վիճակին մէջ, հիւանդանոց, որբանոց եւ դպրոց կը պահեն մնացողները:

Թող քարոզ չկարդան տեղական խոչընդոտներու մասին ալ: Ամէն երկիր իր պայմաններն ունի, եւ այստեղ շատ աւելի դիւրութիւններ կան հանրային գործեր կազմակերպելու: Բիչ՝ շատ ամէն տեղ համախմբուած գոյացած են: Միութեան գիծեր ալ չեն պակասը: Իսկ Հայրենակցական Միութիւնները թանկագին աջակիցներ կրնան դառնալ, ի հարկին շրջանային օգնութեան գործը կազմակերպելու համար:

Դեռ ուրիշ թուանշաններ ալ կան, նոյնքան պերճախօս: Որքան ուշադրութեամբ նայինք անոնց, այնքան աւելի որոշ կը տեսնենք մեր հանրային կեանքը, եւ անոր թելադրած պահանջները:

Թիւրքի ազգանշաններ եւ ուղեցոյցներ են, ընդհանուր անստուգութեան մէջ: Անոնց նայելով, կրնանք ճամբաները գտնել եւ իրական գործեր արտադրել:

ՄԱՍՈՒԼ

ՆՈՐ ԲԱՐԻՆՈՅՍ

«Արեւ», եգիպտոսի ռամկավարներուն պաշտօնաթերթը, նորէն խոփումութեան յորդորներ կը կարգալ քիշտ անոնց որոնց հացին իւր կը քսեն իր ընկերներն ու պաշտօնակիցները ամէն տեղ, ճրարուայէն մինչեւ Յունաստան:

«Մենք շարունակ զգուշացուցած ենք մեր հարեակիցները որպէսզի իրենց ապաստանած երկիրներուն մէջ ուղղամիտ ու անվերապահ վերաբերմունք ունենան տեղական ժողովուրդներուն եւ կառավարութիւններուն հանդէպ, հետո մնան քաղաքական շարժումներէ, մասնաւոր անխմատ ու վտանգաւոր ցոյցերէ: Եւ ասիկա իրենց շահուն համար իսկ, որովհետեւ անգամ մը որ նոր տարագրութիւնները ծայր տան, կառավարութիւնը կրնայ ծայրապէտրէն մտալ ու անստորջ դառնալ: Պէտք չէ մոռնալ այն աղէտալի օրերը՝ երբ Հայիւրը կը քշուէին թրակիտէն դէպի Պելուպոնէս, մենք անգործ գտնուեցանք օգնութեան փութալու մեր դժբախտ տարագրուներուն եւ անոնցմէ հազիւ երեք հազար հոգի կրցնէք մեր հայրենիք փոխադրել:

«Չարագանց զգայուն են ըստ իր երկիրներն ալ հիմա: Հայաստան դաշնակցային կապերով միացած է Խորհրդային միութեանց: Ինչեւ չհափազանց անշունք թիւ մը կը կազմեն համաբնավարները Հայոց մէջ՝ սակայն սեւէ անխաբար, պատաս վերաբերմունք, անմիջապէս կը վերադարձնէ պոլսական շարժման եւ խիստ ուշադրութիւն կը հրաւիրէ իր վրայ:»

ՇԻՐԱԿԻ ԵՐԿՐԱՇՄԱՐԻՆ

ՊԱՏՃԱՌՈՒԹՅԱՆ ՎՆԱՍՐ

Յունուար 13ին Ռիֆլիսէն կը հեռագրեն «Իրկիստիային» (14 Յունուար)։ «Վերջին ժամանակներու Լէնինական մէջ նորէն սկսած են կրկնուիլ ստորերկրային ցնցումները: 12 Յունուարու տունը ցնցումին հետ մէկ-տեղ լսուեցաւ նաեւ որոտում: Հայաստանի կառավարական լանձնակազմը վերջացուց Լէնինական շրջանի փաստերու հաշուառման աշխատանքն ու վերաշինութեան ծրարքի մշակումը: Երկրաշարժի պատճառով փաստը կ'հաշուուի 12 միլիոն ռուբլի: Գաղաքին մէջ խառն կործանած են 5,516 սենեակ, կիտով չափ կործանած է 3,400 սենեակ: Մասնաւոր տուններու նորոգութեան համար կը պահանջուի 12 միլիոն ռուբլի եւ քաղաքապետականացուած տուններու համար 2,753,000 ռուբլի: 44 գիւղերու շրջանին մէջ կործանած է 4,294 տնտեսութիւն, որոնց վերականգնման համար կը պահանջուի 2,983,000 ռուբլի: Լէնինականին եւ շրջանի փաստերու ընդհանուր գումարն է 25 միլիոն ռուբլի: Վերաշինութեան ծրարքը հաշուուած է 3 տարի: Լէնինական պիտի շինուի նոր տեղի, երկաթուղիի եւ հիւսուածեղէնի գործարանին մէջ: Եւ զրոտուող տարածութեան վրայ: Երկրաշարժներու համար կը պատրաստուի նոր ձեւ մը, երկրաշարժին դիմանալու համար: Այժմ կը պատրաստուի շինուածանիք:»

ՄԱՐՈՒՆ ԵՐ ԳՐԱԿԱՆ

Մարդու մը գլուխը.— Երկուշաբթի իրիկուն Պուս-Քօլօմպի երկաթուղիով մը վրայ գտնուած է մարդու մը գլուխը, եւ քիչ մը անդին՝ մարմինը: Գրպանին թուղթերով ստուգուած է որ զելիստուած մարդը կը կոչուի Յի-Մաղիսի: Սակայն արկածի թէ անձնասպանութեան արդիւնք է, յայտնի չէ:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ԾԵՐԱԿԱՌՅՏԸ ԶԻ ՎԱԽԵՐԱՅՆԵՐ

ԼՈՉԱՆԻ ԴԱՇՆԱԳԻՐԸ

Ուաշինկթընէն կը հեռագրեն 18 յունուար Թուակամով.— Ծերակոյտին մէջ այսօր նախնական քուէարկութեան մը ենթարկուեցաւ այն յօդուածը որով կը վաւերացուի Լոզանի դաշնագիրը եւ դիւանագիտական ու առեւտրական յարաբերութիւնները կը վերահաստատուին Միացեալ Նահանգներու եւ Թուրքիոյ միջեւ, սակայն անհրաժեշտ երկու երրորդի մեծամասնութիւնը կարելի չեղաւ գոյացնել: Ի նպաստ քուէարկեցին 50, դէմ՝ 36 հոգի:

Վերջին պահուն 19 Թուակամով հեռագիր մը կ'ըսէ թէ Ծերակոյտը վերջնականապէս եւ ամբողջութեամբ մերժած է վաւերացնել Լոզանի դաշնագիրը:

Գործազրկուելու սագնապը

Հակառակ պաշտօնական լաւատես յայտարարութիւններու եւ տեղեկագիրներու, գործազրկութեան տագնապը երթալով կը սաստկանայ եւ տեղային իշխանութիւնները լրջօրէն կը մտածեն բացարկ միջոցներ ձեռք առնել:

Բացի գործազրկներու կողմէ զրկուած պատուիրակութիւններէ, առջի օր Սէնի նահանգապետին ներկայացան, ուրիշ պաշտօնական մարմիններ ալ, անոր ուշադրութիւնը հրաւիրելու համար Փարիզի եւ արուարձաններու անգործներու կազմութեան վրայ:

Կարեւոր պատուիրակութիւն մը, բաղկացած արուարձանի քաղաքապետներէն, մեծ մասամբ երեսփոխան եւ նահանգային խորհրդական, նահանգապետ Պ. Պուժիլի ներկայացաւ եւ փաստաթուղթերով ցոյց տուաւ թէ անգործներու թիւը շատ աւելցած է, որով քաղաքապետները ստիպուած են, ստիպողական կարիքները գոհացնելու համար ձեռք գարնել բարեգործական մտտուներու զբաղման, քանի որ համայնքի մտտուներուն մէջ գրեթէ չկան զէ մնացած:

Պ. Պուժիլ խոստացաւ քննել խնդիրը եւ միջոցներ հայթայթել քաղաքապետներուն, որպէսզի գործազրկներուն օգնեն:

Փարիզի մէջ հիւսուածեղէնի քանի մը գործարաններ տագնապին պատճառաւ փակած են իրենց դուռները: Այս ճիւղին վերաբերելու արարեցները զինքը կարեւոր անկում կրած են: Այսպէս՝ կառուներու եւ բամբակեղէններու մեծաքանակի գինը 100ին 36-40 զեղուած է եւ յոյս կայ որ փոքրաքանակի գինը 100ին 40-50 ինչնա:

Գործազրկութեան տագնապին հետեւանքով, Հունգարացի բանուորները Յրանսային կը վերադառնան իրենց հայրենիքը: Հունգար կառավարութիւնը, այս առթիւ ոստիկանական նախարարութեան առանձին պաշտօն տուած է ստեղծելու համար մասնաւոր կազմակերպութիւն մը: Բարձրաստիճան ոստիկաններուն մէջ աշխատող Հունգարացիներուն մտայնութիւնը: Միւս կողմէ, կայան մը հաստատուած է Ճիօրի մէջ, ուր կը կեդրոնացուին Յրանսային վերադարձող բանուորները, աւարտելու համար իրենց քաղաքական քառասնակը (քարանթիւն): Ազատ են միայն անոնք, որոնք կը նկատուին քաղաքականապէս առողջ: Հունգար ընկերավարականները կը պահանջեն փակել այս կայանը, եւ ընկերավարական երեսփոխան Մալաֆիք գացած է տեղոյն վրայ քննութիւն կատարելու:

Փոխաստակալներ քուէր տանմանին վրայ

Թուրք ոստիկանութիւնը հսկողութեան տակ Պոլիս բերած է ուսու կին մը եւ երեք այլեր, որոնք Արդուիին մօտ գաղտնօրէն թրքական հողը մտած էին: Չեղբակալուածները յայտարարած են թէ Ռուսիային փախած են:

Սոն Սաաթի՝ կ'ըսէ թէ փոխաստակալները սահմանէն դուրս պիտի հանուին:

Յրակապի արտաքին փոխապետներ

Խորհրդարանին վերաբացումով դարձեալ օրակարգի վրայ կուգայ Յրանսայի արտաքին քաղաքականութեան խնդիրը: Ելուտական տագնապը եւ Ֆրանքի փրկութեան համար կազմուած ազգային միութիւնը թոյլ չէին տուած որ վերջացող տարւոյն վերջին ամիսներուն երեսփոխանները կարեւոր հարցապնդումներ ուղղեն կառավարութեան իր արտաքին քաղաքականութեան մասին: Հիմա բաղադրաբար բնականոն վիճակ ստեղծուած ըլլալով, հետաքրքիր վիճաբանութիւններու կը սպասուի, մասնաւորապէս ֆրանքեւզերման յարաբերութեանց մասին:

Լոքանոյի եւ Թուրքիի մէջ արտաքին նախարար Պոլանի հետեւած խաղաղասէր քաղաքականութեան վրայ շատ հաշտ աչքով չեն նայիր աշակողական-ազգայնականները: Կ'ըսուի նոյն իսկ թէ դահիճի անդամներէն ոմանք հակառակ են Գերմանիոյ հետ մերձեցման քաղաքականութեան:

Առջի օր նախարարական խորհուրդը մասնաւոր նիստ մը ունեցաւ, լսելու համար այն յայտարարութիւնները, զորս Պոլան երէկ ըրաւ խորհրդարանին արտաքին յանձնաժողովին առջեւ: (Լուրերու շարունակութիւնը կարգալ Գ. էջ)

ՊԵՐՃԱԽՍՍ ԹՈՒԱՆՇԱՆՆԵՐ

Փարիզի եկեղեցին 1926 Յունուար 1էն մինչեւ Դեկտ. 31 կատարած է հետեւեալ արձանագրութիւնները.—

Մկրտութիւն. արու 126, էջ 128, դուար 254:

Պատկ. (որոնց 21ը օտարու հիւսուած հետ) 195:

Մահ. Մանուկ 15, Թոքախտաւոր 31, ընդհանուր 115:

Եւ ասոնք միայն եկեղեցիին միջոցաւ կատարուած գործողութիւններն են...

ԹՈՒԻՐ - ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ

ՆՈՐ ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹԻՒՆ

«Փալատա»ի 12 Յուն. Թիւրքի մէջ կը կարգանք.—

Յունուար 8ին, Կարսի մէջ, Խորհրդային Միութեան եւ Թուրք ճանապարհորդութեան ներկայացուցիչները, հանդիսաւոր պարագաներու տակ, ստորագրեցին համաձայնագիր մը Խորհրդ. Միութեան թուրքիոյ սահմաններուն վրայ գտնուող դետերու շուրջը: Օգտուելու պայմաններու եւ լրացուցիչ փրոթոքով մը՝ Արաքս գետի վրայ Սարգազապատի ամբարտակը շինելու մասին:

Յունուար 8ին, Կարսի մէջ ստորագրուած թուրք-խորհրդային համաձայնագիրը ջրօգտութեան մասին կը հանդիսանայ պատկուած երկու երկիրներու միջեւ սահմանները որոշող խառն լանձնախումբի աշխատանքներուն համաձայնագիրը կ'որոշէ Արաքս եւ Ախուրեան գետերու շուրջ օգտագործման քանակն ու կարգը, կը լուծէ սահմանի վրայ ազդող բնակչութեան համար խիստ կարեւորութիւն ունեցող հարցեր եւ կը վերացնէ կարելիութիւնը ջրօգտագործման հետ կապուած թիւրքմացութիւններու եւ վէճերու:

Համաձայնագրի նախաժամանակ ստորագրուած է լրացուցիչ փրոթոքով մը, որ կը հաստատէ Խորհրդ. Միութեան իրաւունքը հողային աշխատանքներ կատարելու Արաքսի թրքական ափին՝ Սարգազապատ շինուող ջրանցքի պէտքերուն համար: Այս փրոթոքովը առանձին կարեւորութիւն ունի երկու կողմերու համար ալ: Սարգազապատի ջրանցքի կառուցումը կը լուծէ թէ՛ Խորհրդ. Միութեան եւ թէ՛ Թուրքիոյ համար խիստ կարեւոր նշանակութիւն ունեցող տոգնման խնդիրը: Ծրագրուած ջրանցքը պիտի ոռոգէ 7,700 տեղաբնիկներ, տակաւին անբնակ մնացած հողեր եւ 16,000 տեղ. անբաւարար կերպով ստուգող հողեր:

Համաձայնագիրը եւ փրոթոքը Խորհրդ. Միութեան կողմէ ստորագրեց Արաքս գործադարութեան Անդրկովկասեան լիազօր ընկ. Քարբիլը եւ ի դիմաց Թուրքիոյ՝ Չալիքի պէյ:

ԳԻՒԿԱՅԻՆՆԵՐ ԳՆՄԵՆ ԱՍԷՆ ՏԵՂ

Գրած էինք թէ, ինչպէս Հայաստանի նոյնպէս Ռուսիոյ մէջ գիւղացիները զէմ են պոլսական կան վարչաձեւին եւ երբեք չեն ուզեր մօտենալ:

Պոլսեակի գրող Մարթինօֆ պաշտօնական տեղեկագիր մը մէջ կը խոստովանի որ Քասաբի նահանգին 26,000 բնակիչներէն միայն 13 հոգի համար նախարարականագրուած են: Ուրիշ պոլսեակի գրող Ամ. Պիւրօֆ, կը յայտնէ թէ Սոս. լէսայի մէջ, 32,000 բնակիչներէն միայն 28ը համարագրուած են: Կարելի է թուել այսպիսի օրինակներ Ռուսիոյ բոլոր նահանգներուն մէջ:

ԵԱՆՔԸ ՔՈՆՍՏԱՆՍԱՆՍԻ ՄԷՋ

(Թղթակցութիւն)
Գրուած անց, 12 ցնդր.
Ռուսական գաղութները հա-

Գրուած անց, 12 ցնդր.
Ռուսական գաղութները հա-
Գրուած անց, 12 ցնդր.
Ռուսական գաղութները հա-

Գրուած անց, 12 ցնդր.
Ռուսական գաղութները հա-
Գրուած անց, 12 ցնդր.
Ռուսական գաղութները հա-

Գրուած անց, 12 ցնդր.
Ռուսական գաղութները հա-
Գրուած անց, 12 ցնդր.
Ռուսական գաղութները հա-

Իրագործեցին ցունուար 2ին:
Գրուած անց, 12 ցնդր.
Ռուսական գաղութները հա-

Գրուած անց, 12 ցնդր.
Ռուսական գաղութները հա-
Գրուած անց, 12 ցնդր.
Ռուսական գաղութները հա-

Գրուած անց, 12 ցնդր.
Ռուսական գաղութները հա-
Գրուած անց, 12 ցնդր.
Ռուսական գաղութները հա-

Գրուած անց, 12 ցնդր.
Ռուսական գաղութները հա-
Գրուած անց, 12 ցնդր.
Ռուսական գաղութները հա-

Գրուած անց, 12 ցնդր.
Ռուսական գաղութները հա-
Գրուած անց, 12 ցնդր.
Ռուսական գաղութները հա-

Գրուած անց, 12 ցնդր.
Ռուսական գաղութները հա-
Գրուած անց, 12 ցնդր.
Ռուսական գաղութները հա-

Գրուած անց, 12 ցնդր.
Ռուսական գաղութները հա-
Գրուած անց, 12 ցնդր.
Ռուսական գաղութները հա-

Գրուած անց, 12 ցնդր.
Ռուսական գաղութները հա-
Գրուած անց, 12 ցնդր.
Ռուսական գաղութները հա-

ԳՈՐԾԱԶՐԿՈՒԹԵԱՆ ՏԱԳՆԱՊԸ

ԳՈՐԾԱԶՐԿՈՒԹԵԱՆ ՏԱԳՆԱՊԸ
Մարտի 12

Մարտի 12
Մարտի 12
Մարտի 12

ՅԱՐԱՋ, Ի ԲԵՐՅՈՆԸ

ՀԱՐՄՆԻՔԷՆ ԱՌԱՋ

(ԱՐԱՐԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷ)

ՅԱՐԱՋ, Ի ԲԵՐՅՈՆԸ
ՀԱՐՄՆԻՔԷՆ ԱՌԱՋ
(ԱՐԱՐԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷ)

ՅԱՐԱՋ, Ի ԲԵՐՅՈՆԸ
ՀԱՐՄՆԻՔԷՆ ԱՌԱՋ
(ԱՐԱՐԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷ)

ՅԱՐԱՋ, Ի ԲԵՐՅՈՆԸ
ՀԱՐՄՆԻՔԷՆ ԱՌԱՋ
(ԱՐԱՐԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷ)

ՅԱՐԱՋ, Ի ԲԵՐՅՈՆԸ
ՀԱՐՄՆԻՔԷՆ ԱՌԱՋ
(ԱՐԱՐԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷ)

ՅԱՐԱՋ, Ի ԲԵՐՅՈՆԸ
ՀԱՐՄՆԻՔԷՆ ԱՌԱՋ
(ԱՐԱՐԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷ)

ՅԱՐԱՋ, Ի ԲԵՐՅՈՆԸ
ՀԱՐՄՆԻՔԷՆ ԱՌԱՋ
(ԱՐԱՐԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷ)

Նախարարները միաձայնութեամբ վաւերացուցին Պոլսոյ յատկապէս: Նիստէն վերջ արտաքին նախարարը յայտարարեց թէ ոչ մէկ տարակարծութիւն կայ դատարարին մէջ:

Երկրորդ միջազգային կարեւոր հարցն է Պարտքերու խնդիրը, որ ժամանակէ մը ի վեր մոռացութեան մատնուած էր, սակայն քանի մը օր առաջ կրկին արծարծուեցաւ, երբ ամերիկեան դեսպան Մայրըն Հէրրիք վարչապետ Փուանթըրէի ներկայացաւ: Ըստ դեսպանի թէ Ուաշինկթընի մէջ մտահոգութիւն պատճառած է թողնելու նախարար Պ. Լուի Մարէշի կիրակի օր նախկին սպորտիստ միջիններէն մէջ խօսած ճարտ: Նախարարը ըսած էր թէ ինք հակառակ է ֆրանսեակներին կանաչ պարտքի խնդրին մասին Ուաշինկթընի մէջ կնքուած համաձայնութեան, որ դեռ չէ վաւերացուած ֆրանսական խորհրդարանին կողմէ:

Ֆրանկանքարը շատ անխորժ կը հնչեն պաշտօնական բերնէ երած այս խօսքերը պարտապահանջ Ամերիկացիներու աղանջին:

Ուաշինկթընէն հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Ծերակոյտը դժուար թէ ներկայ նստաշրջանին վաւերացնէ պարտքերու խնդրին մասին Պէրանտէ—Մէլլըն համաձայնագիրը: Պատեւրազմի պարտքերու յանձնաժողովին իրաւասութիւնները կը վերջանան փետր. 31-ին, այդ թուականէն վերջ արտաքին եւ երկրամասին նախարարութիւնները պիտի վարեն բանակցութիւնները:

Խորհրդային Միութիւնը եւ Գերմանիա

Պուլսոյ Մոսկուայի կոմունիստ կոմիտէին առջեւ ճառ մը խօսեցաւ գերմանահետպիտական յարաբերութիւններու մասին:

Պատերազմի վաղորդային, ըսաւ, Գերմանիա մեզի հանդէպ խիստ խաղաղասէր քաղաքականութեան հետեւեցաւ, որով մեր եւ միւս երկիրներու համայնավար կուսակցութիւնները աշխատեցան ի նպաստ քաղքենի Գերմանիոյ, մասնաւորապէս աշակերտ համար անոր ազգային ազատագրման պայքարին, ընդդէմ աշխարհակալներու: Հիմա կացութիւնը փոխուած է: Գերմանիա ինքզինքը դատած է եւ իր արեւելեան ուղղութիւնէն հրաժարելով դարձած է դէպի Արեւմուտք: Այլեւս 1919-ի մեկուսացած պարտեալը չէ եւ Խորհրդային Միութիւնը չ'արժանանար իր համախրանքին: Միակ կայքերը, որ դեռ Գերմանիան մեզի կը մտնեն, անտեսական են: Այս մասին երբեք չենք խարուիր:

Կարմիր բանակը ամենէն զօրաւորն է

«Շիքախ թրիպլեն» կը գրէ թէ Խորհրդային Ռուսիոյ վարիչները վերջերս սկսած են մեծ կարեւորութիւն տալ կարմիր բանակի ուժեղացման եւ մտադրած են վերստեղծել ցարական «հարթող դան» բանակը: Ներկայիս Եւրոպայի ամենէն զօրաւոր բանակն է եւ ունի 1,270,000 զինուոր:

Ռուսիոյ մէջ զինուորական ծառայութիւնը առաջին անգամ կը սկսուի 15, պահեստիները մարզանքի կուզան չորս շաբաթէն երկու ամիս պայմանաժամով: Այս ձեւով առաւ բանակը կ'ունենայ 370,000 հետեւակազօրքի կորիզ մը եւ 560,000 մարտուած պահեստիներ, որոնք շարունակ կը փոխուին,

Ռուսիա, որ նշանաւոր էր Բոգաքներով եւ հեծելազօրքով վերջերս այլեւս ուժ չի տար այդ ճիւղին, քանի որ արդի պատերազմներուն մէջ անոնց արժէքը շատ ինկած է, միայն Ուկրայնացիները կ'արձանագրուին դեռ այդ ճիւղին մէջ: Հեծելազօրքի թիւը կը հասնի 80,000-ի:

Մոսկուայի մէջ ամէնէն աւելի ուժ կը տրուի օդային տորմիդին: 20,000 օդանաւորներ կան զանազան կայաններու մէջ. սակայն մինչեւ հիմա չեն կրցած զօրաւոր տորմիդ մը ստեղծել: Եւրոպայի գաղտնի գործակալներ, որոնք կը ճամբորդեն Ռուսիոյ մէջ, 1926 Յունիս 19-ին միայն 860 օդանաւեր գտած են առաւ բանակին մէջ, անոնց ալ շատերը երկար ճամբորդութեան յարմար չեն, ինչ որ անհրաժեշտ է արդի պատերազմներուն մէջ: «Օդանաւորութեան բարեկամներ» անուն ազգային մեծ ընկերակցութիւն մը այս նպատակով հանգանակութիւններ կ'ընէ ամբողջ Ռուսիոյ մէջ եւ ինք ամսուն մէջ 100 նոր օդանաւեր տուաւ բանակին:

Կարգ մը օդանաւեր յատկացուած են թունաւոր կազեր տարածելու, իբրեւ թէ անտաններու մակարոյծ ճճիները մեղցնելու համար: Փրօֆ. Իրաթիլէվ, ուսն բանակի կազի աշխատանքի տնօրէնը նոր կազ մը հնարած է: Գերմանիայէն բազմաթիւ բանաւորներ կ'երթան Ռուսիա, կազի աշխատանքներուն մէջ գործելու համար:

Գիւրջիստանի կեղծ իշխանը

Իշխան (?) Զարիշատ, որուն ձեռքակալութիւնը հաղորդեցինք, Նիսի մէջ հարցաքննուեցաւ հարցաքննիչ դատաւորին կողմէ: Իշխանը ընաւ չէ կորսնցուցած իր զուարթութիւնը եւ պաղարկելով կը պատասխանէ իրեն ուղղուած հարցումներուն: Կ'ըսէ թէ իր տխրոսները եւ կործանող զարգացող բոլոր պատանաշարները, բացի Պատուոյ Ազգէնէն, իրապէս իրեն տրուած են եւ թէ կը սերի Պաղտատի խալիֆայէն: Զարիշատ ինքզինքը ներկայացուց իբրեւ Պոլսեցիներու զոհ: Երբ հարցաքննիչը իր ապրուստի միջոցներուն մասին տեղեկութիւններ ուզեց, կեղծ իշխանը յայտնեց թէ ֆրանսերէն չի գիտեր եւ թարգման մը խնդրեց: Հարցաքննիչը գրասենեակէն մեկնելէ առաջ, ցած ձայնով ու անմեղքօրէն ըսաւ. «Նորին վսեմութիւն, գիտցէք որ ֆրանսա մնալու մասին չեմ պնդեր: Եթէ ձեզ կը ներեմ, կրնամ արտասահման մեկնիլը:

Կեղծ իշխանը շուտով պիտի արտաքսուի նաեւ Ֆրանսայէն:

ՄԱՆՐ ԼՈՒՐԵՐ

Բէնեֆ ՓԱՆԱ՝ ընդդիմադիր, որ վերջերս հրաժարած էր Պոլսոյ երեսփոխանութենէն, բանակին մէջ ալ չ'պիտի կրնայ ծառայել այլեւս, որովհետեւ հանգստեան կոչուած է:

Քիւրիլի Թաղապետական Թատրոնը այրեցաւ: Վնաս երկու միլիոն լէվա:

Նիի ԵՐԵՅԻ յունական եկեղեցին, որ գեղարուեստական հիշատակեալ մըն էր, այրեցաւ առջի օր: Վնաս՝ բաւոր միլիոն տոլար:

ՔՈՒՐԻՍ Ծագեցաւ Արեւելեան կալիփոյ մէջ: Մէկ օրուան մէջ 40 հոգի մեռան:

ՅՐԱՊԱՐԱԿԱՅԻՆ ԲԱՆԱԽՈՍՈՒԹԻՒՆ

Կիրակի 23 Յունուար, կէս օրէ վերջ ժամը 3ին Արթուրիլի Հայ Երես. Կրթութեան ակումբին մէջ, 138 Rue Etienne Dolet Պիտի խօսի՝ ԸՆԿԵՐ Ս. ՎՐԱՑԵԱՆ

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Հ. Յ. Դ. Լիսնի Շրջ. Կոմիտէն կազմակերպած է թատերական ցերեկային մը 27 Փետրուար Կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին, 127 Rue Boileau, Էմիլ Զոլայի սրահը, մասնակցութեամբ Լիսնի Գովէտի-Տրամաթիք թատերախումբին: Կը ներկայացուի **ՔԱՋՆ ՎԱՐԴԴԱՆ ՄԱՄԻԿՈՆԵԱՆ** Ազգ. տրամբ 4 արար Մասնաւոր տէքօններ եւ լուսարձակ ներկայացման ընթացքին: Տոմսերը կը ծախուին Դաշնակցութեան գրադարանը:

ՓԱՐԻՋԻ ՀԱՅ ՏՐԱՄԱԹԻՔ ՔԱՏԵՐԱՌՈՒՄ

Գեկավար Ց. ՆՇԱՆԵԱՆ
Իր հիմնադրութեան 5րդ տարեդարձին առթիւ Յունուար 23 Կիրակի գիշեր ժամը ճիշտ Յունկէսին Sociétés Savantes թատերադրանքի մէջ (8 Rue Danton) Կամակցութեամբ Ե. ԹՈՒՍԵԱՆԻ Առաջին անգամ ըլլալով ամբողջութեամբ կը ներկայացուի ճաքօժէթի Տոմսերը տրամբ

ՔՕՐՐԱՏՕ (5 արար)

Քօրրատի դերը կը կատարէ Տրդատ Նշանեան: Կը մասնակցին Տիկ. Ս. Նշանեան, Օր. Անահիտ, Պ. Պ. Շ. Սարեան, Մարութեան, Պաղտատեան:
Գիները կէս առ կէս զեղչուած են՝ 3—5—10, տոմսերը հայթայթել բոլոր ճաշարաններէն եւ ղեկավարութիւնէն:

Վենետիկի հայ գաղութին հիմնականութեան ցանկը.—
Յ. Պիտրէան, Բ. Թահթաճեան, Յ. Պարտիզեան, Յ. Միւնասեան 100ական լիւր, Յ. Փիւրմասեան 50, Լ. Տիրացուեան 50, Ս. Միլանեան, Դ. Ղազիկեան, Պ. Շեշմասեան, Ռ. Փոսպլըքեան 30ական, Յ. Աճէմեան 50, Հ. Կիւմիշեան, Յ. Պատանճեան, Ի. Տէր-Աստուածատուեան, Շ. Պալեան, Ժ. Զաքարեան, Լ. Աֆրիկեան 25ական, Օր. Վերգինէ Խերեան 200, Տիկիններ Շ. Ուրուհեան 200, Ե. Բաբեան 100, Փ. Թիւֆէկեան 100, Սօֆիա Սուրկուճ 100, Թաղուհի Գրիգորեան 75, Շահնազարեան 50, Օր. Սաթիկի Տուփեան 50, Գ. Պալլըքեան 25, Տիկ. Թաղուհի Զրաքեան 25, Ն. Ն. 25, զուարթ 1770 իտալական լիւրա: (Յանձնուած էր. Օգնութեան Յանձնախումբին):

Կը խնդրուի մեզմէ ճշգիւ թէ Լանսէի հանդանակութեան ցանկին մէջ, Յ. Կարապետեան անունը պէտք է ըլլայ Յովհաննէս Կիրակոսեան օր 50 ֆրանսքով մասնակցած է:

Նոյնպէս Տէպիսէն Գ. Զաթալեան կը խնդրէ ճշգիւ թէ ցանկին պոլսը՝ «Յ. եւ Թաղուհի ի սոսեցեալ» պիտի ըլլայ՝ Տէր եւ Տիկին Գ. Զաթալեան 50 եւ Յ. Զաթալեան եւ իսոսեցեալ 40:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Յ. Դ. Փարիզի եւ շրջանի վեճարանական ընդհանուր ժողովը՝ Եւրոպայի 27 Յուն. երեկոյեան ժամը ճիշտ Յին, Փլաս տիթալի քաֆէ Գլէր աը Լիսնի վերնաշարքը: Մէթրօ Իթիլի:

Հ. Յ. Գ. «Արմէն-Գարօ» խումբի ժողովը՝ Կիրակի կէս օրէն վերջ ժամը 2.30ին, «Ռոստոմ» ի սրահը, իսկ կարեւոր օրակարգ:

Հ. Յ. Գ. ՌՈՍՏՈՄ խումբի ժողովը տեղի կ'ունենայ Ռեքամ Երեկոյ ժամը 8.30ին, Ռոստոմի սրահը: Կարեւոր օրակարգ:

ՅԱՐԿՈՂԻ գրական երեկոն, այսօր Հինգշաբթի ժամը 9ին, Ֆլորիայի վերնաշարքը: Նիւթ շարունակութիւն վիճարանութեան: Կը իրաւորին անդամներն ու համակիրները:

Հ. Յ. Գ. Մարտիկի Պատանեան Միութեան վեճարանական ժողովը այսօր եշ. երեկոյեան ժամը 8ին, 63 Rue de la République, սրճարանին վերնաշարքը: Նիւթ ընկ. Ա. Անարոնեանի «Ազատութեան ծանապարհներ» Արտք: Մուտքը ազատ է:

Հ. Յ. Գ. Մարտիկի Պատ. Միութեան գասախօսական ժողովը տեղի պիտի ունենայ Կիրակի 23 Յունուար, առաւօտեան ժամը 9ին: Մուտքը ազատ է:

ԽՈՐԲԵՐԳՅԻՆԵՐՈՒ Փարիզի Հայր. Միութեան վեճարանու-

ՅԵՐԵԿՈՅԹ ՄՇ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դաշնակցութեան ՇՍՍ «ՌՈՍՏՈՄ» խումբի կողմէն, Յունուար 23 Կիրակի կէս օրէ յետոյ ժամը 2ին Café des Voyageurs մէջ: Առաջին ժողովրդական հանդէսն է այս նախ մէջ:

ՓԱՓՔՐՈՂՆԵՐՈՒՆ կը տրամադրուին Ռոստոմ լսարանական միութեան գիշերը:

Դիմել Յակոբ Էսաեանի, 87, Rue de la Renaissance, Bois-Colombes.

ՏՕՔԹ. Լ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ
ՄԱՍՆԱԿԵՆ ՆԵՐՔԻՆ ԿՐԹՈՒՅԻՆ ԵՒ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒՆԳՐՈՒՄ
126, Rue du Faubourg St. Denis
Métro: Gare de l'Est Telephone: Nord 84-04
Ընդունելութեան ժամեր՝ Ամէն օր 2.30.7.30—Կիրակի եւ տոն օրեր

Խնամեցի՛՛ ձեր սկուսները եւ դիւնեցի՛՛
ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ
ԱՏԱՍՆԱԲՈՒԺԱԿԱՆ ՔԼԻՆԻԲԷ
12, RUE RICHOMME, 12
Գարմանուր եւ ատամնաշինութիւնը տեղի կ'ունենայ կազմակերպութեամբ կողմէ, իսկ գիւրմատուցելի պայմաններու վաճառքի այցելութիւնը ձրի
Հաղորդակցութեան միջոց՝ Métro: Barbès-Rochechouart

ԻՐԱՒԱԳԻՏԱԿԱՆ ԳՐԱՍԵՆՍԿ
ԱՆՀՐԱԺԵՇՏ ԲՈՒՈՐ ԳՐԱՆՍԱՀԱՅԵՐՈՒՆ
Ամէն տեսակ դատեր, ամէն դատարաններու առջեւ: Քաղաքականութիւններ եւ պայմանագրութիւններ ամէն լեզուով: Ամուսնութեան, ամուսնալուծումի, վիճայի, անցագրի եւ անմահաբի գործողութիւններ: ԱՐԱԲ ԶԵԻՆԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՅՐԱՆՍԱ ՄՏՆԵԼՈՒ ՀԱՍՏԱՆ
VAHAN YARJANIAN
CONTENTIEUX
5 Rue Cardinal Mercier Paris, (9e)
Tél. CENTRAL 96-70 կամ 97-39 Métro: CLICHY
» GUTENBERG 46-65 կամ 71-29 Nord-Sud: TRINITY
Նորհրդակցութիւնները մէջ օր ժամը 9.12 և 2.7 բացի Կիրակի

ԹԵՅ ԵՍՎՐՈՒ
ՈՒՂՂԱԿԻ ՍԷՅԱՆԷ, ՀՆԳՎԱՍՏԱՆԷ ԵՒ ՉԻՆԷ ՆԵՐԱՆՈՒՄ
ԱԺԱՆ, ՀՈՏԱԷՏ ԵՒ ԽԱՅՈՂԱԿԱՆ
ԳՈՒՄԱՆՆԵԼ
ՅՐԱՆՍԱՅԻ
ՄԷՋ
ԲՈՒՈՐ ԱՍ
ՆՊԱՐԱԿԱՆ
ՆԵՐԷՆ
Հաստատու 1880ին
Արեւելեան ճաշակ եւ ծաղիկ թէյերով խառնուրդներ
Թողնակցութիւն ուղղել Comptoir des «Thés YAVROU»
23, Rue Sénac, Marseille.
Եգիպտոսի ընդհ. ներկայացուցիչ C. Bahlay, 7 Rue Moud Pacha et Falaki, Alexandria.

ԶԳՕՆ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ
ԾԱՆՕԹ ԴԵՐՁԱԿԻՆ ԴԻՄԵՏԷՔ
19 Rue Rodier Metro Cadet կամ Anvers
Գիւրմատուցելի գիներով, լաւագոյն կերպաներէ, մաքուր խնամքով կարուած հագուստ ունենալու համար: Արագ յանձնում

ԿԸ ՓՆՏՈՒԹԻ
ՏԵՂԱՓՈՒԹԻՒՆ
ՊԱԼԵՆՑ ԳՐԱՏՍ
— Զորս ամիս առաջ 5 Rue Pradier, Paris (13e) հասցէին սպորտ — Բաբերթ — Գոսնթայ զիւղացի Համարածուժ (Մեքիկե-րիտ) ներդէթեանէն տեղեկութիւն ունեցողներէն կը խնդրուի տեղեկացնել՝ Setrak Nerzetian St. Olteinie, No. 16 Contantza, Roumanie

ՓԵՏՐ. 27Ի ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԳԷՍԸ
Դաշնակահարուհի օրիորդ Տիւրուհի Զատափեանի տարեկան նուագահանգը տեղի կ'ունենայ յատաշիկայ Փետրուար 27ին Կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին Salle des Agriculteurs, մասնակցութեամբ նուագախումբի:
Բոլոր կազմակերպութիւններէն կը խնդրուի նկատի ունենալ յիշեալ թուականը:

ՍԱԿԱՐԱՆ
19 Յունուար 1927
Դ Բ Մ Ն Ե Ր
ՍԹԵՐԼԻՆ, L. St.
Տոլար, Dollar
Մարք (նոկի) Mark
Ֆրանկան Թրք. L. Trq.
Ռրք. ոսկի " or
Մէքիկեան Medjidié
Լէվա 100 հատր Léva
Տրիպոլի " Drachme
Լիւր " " Lire
Պիւլ. ֆրանք " Frs. Belge
Լուլի " Frs. Suisse
Լէվա 100 հատր Lcy
Զերկուսնց (10 Roubles or)

ԳՈՐԳ ՆՈՐԳՈՂ ՄԸ ԿՈՒՂՈՒԹԻ
Գորգի նորագոյնեան համար կը փնտտուի գործաւորուհի մը, Գիւրմի գործ, լուսարար վայրի մէջ: Դիմել՝ A. Kéchichianի 74 Rue de Noisy le Sec, Bagnolet, Métro: Direction Pte. des Lilas իշնել St. Fargeau կամ P. des Lilas.

ՍՄԱՍՈՒՇԻ ԿՈՒՂՈՒԹԻ
Երիտասարդ սպասուհի մը կը փնտտուի 3 տարեկան տղայ մը նայելու եւ տան գործերուն օգնելու Գոսնցուցիչ վարձարութիւն: Դիմել՝ Մասիս տպարան
«ՅԱՌԱՋ» ԿԸ ԾԱՆՈՒԹԻ
Նպարագահառ Պր. Մանուկ Հապեանի խառնութիւնը:
110 Rue des Chambards, Bois-Colombes (Seine):
Le Gérant: H. TEURNIE
IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITEUR
208bis, Rue Lafayette Paris

ԳՈՐԾԱԶԳՐՎՈՒԹԵԱՆ ՏԱԳՆԱՊԸ

ՊԱՏԱՍԽԱՆ «ՅԱՌԱՋ»-Ի ՀԱՐՄԱՐԱՆԻՆ

59.— ՄԷՆ ՅՕՆ (Ռօն)

Մեր աշխատած տեղը որ կը կոչուի S. O. M. U. A. վախճան գործարան մըն է: 42 հայրենա- կիցներ կ'աշխատինք, որոնց 30ը արհեստավորներ են: Ոչ արհեստավորները կ'աշխատեն մարդ կ'անեն: Մեր ժամերն ալ չկրճատեցին, շաբաթը 48 ժամ կ'աշխատենք: Կ'ըսեն թէ քանի որ օրէն նոր գործարար պիտի ստանն:

Հետաքրքրութեան համար ըսենք թէ երկու ամիս առաջ իրենց ինքնութեան թուղթի գործարար արձանագրեցին եւ 40 ֆրանք պահանջեցին: Աշխատած տեղէն, Certificat d'emploi ուղղեցին, գործողութիւնները լրացնելով մէկ տարուան թուղթն ստիւին: Վ. Երեցեան

60.— ՊՈՒՐԿՈՒՄԵՆ ԵՒ ԺԱՄԻԿՅՈ (Կրկին)

Նախապէս քանի մը անգամներ գրուեցաւ այս փոքրիկ քաղաքներու մասին: Վերջերս կ'ըսուի թէ վեց հայ ընտանիք եւ 12 երիտասարդներ ճամբարու են Դեկտ. 31ին: Բարեբախտաբար այս քաղաքներու մէջ հայութիւնը աւելի ստուարաթիւ ըլլալով, գործազուրկներն ալ համեմատաբար շատ քիչ են:

Հոս կը գտնուին 22 հայ ընտանիքներ եւ 30է աւելի ամուսնուհիներ, որոնց մեծ մասը կ'աշխատին Ateliers Drediches մեծ մետաղագործարանին մէջ: Իսկ կիները, մաս մը նոյն գործարանատիրոջ մետաքսի ճեղքը, եւ մաս մըն ալ ուրիշ մետաքսի գործարաններ կ'աշխատին: Կիրակրուն համար առաջիմ գործադրութիւն չկայ, օրական կ'աշխատին 9 ժամ: Այրերուն զորքը կը բաժնուի երկու մասերու, շինութիւն եւ ձուլարան: Այս վերջին ճեղքին աշխատուողներու ժամերը կրճատուած ըլլալով, օրական կ'աշխատին վեց ժամ, եւ շաբաթ օրերն ալ դադար ունին: Իսկ շինութեան ճեղքը շարունակ կ'աշխատի 9 ժամ եւ շաբաթ մինչեւ կէս օր:

Մինչեւ հիմա հանուած են 8—9 Հայեր, որոնց 5ը ամուսնացած, չորսն ալ ամուսնի երիտասարդներ: Ունինք քանի մը երիտասարդներ որոնք պայմանագրութեամբ եկած են եւ կ'աշխատին, իսկ մնացեալները գործէ զրկուած չեն եւ յոյս ունին որ միշտ պիտի աշխատին:

Գործազուրկ հայրենակիցները ֆաղաբազուտարան դիմած ըլ-

լալով, միայն անուաները արձանագրուած են:

Երեք քիւմէթը հեռու, Նիփօ, լա փոքր դիւրին մէջ 4—5 հայ ընտանիքներ կ'աշխատին, վերջուսին 22 ընտանիքներէն դատ: Ասոնք ալ մետաքսի գործով կը զբաղին: Գ. Տիարեան

61.— ՎԱՍԱՆՍ (Կրկին)

Ինչպէս գրած էինք «Յառաջ»-ի մէջ, վախճան ունի 60է աւելի մեծ-փոքր գործարաններ: Մեր հայրենակիցներէն այսօր կան հարիւրէ աւելի անգործներ, որովհետեւ փոքր գործարանները որոնց իւրաքանչիւրը 50 կամ աւելի բանուոր ունի, գրեթէ զոքած են իրենց դուռները: Իսկ շաբա մը գործարաններ որ ունին 100—300 բանուոր եւ բանուորուհի, կը քաշքշեն տակաւին: Գոմաճի (մաքարօսի) գործարանին մէջ, որ ունի 250է աւելի բանուորներ (մեծ մասը Հայեր), բաւական թիւը են գործողը. սակայն մինչեւ ցարդ ո եւ բանուոր չէ արձակուած, այլ կրճատուած են աշխատանքի ժամերը: Այժմ 35 ժամ կ'աշխատին: Գործարանատէրը յայտնած է թէ իր դուռները չպիտի փակէ, այլ շարունակ պիտի աշխատեցնէ նոյն ժամերով: Իսկ մետաքսի գործարանը (Վիքթօր Փէյն) եւ վախճանի ու պտուտակի գործարանները լուրջ ընթացք մը չունին, ոչ ժամերը պակսեցուցած են եւ ոչ ալ գործուող արձակուած են: 300—400 բանուորուհի մէջ մեծամասնութիւն կը կազմեն Հայերը: «Յառաջ» գրած էր թէ խումբ մը հայրենակիցներ կ'առաջարկեցին զորք ուղարկել ըլլալով, զրկուած են ճամբարներ չենելու, օրական 14 ֆրանքի: Ինչո՞ք չենք օր աշխատեցնել վերջ, պարտօնեալ ալ կը ներկայանայ եւ կը լայնէ թէ այլ եւս զորք չունին: «Ինչո՞ք զորք չկայ քանի որ ճամբարներ չեն ունինք չէ լրացած», կը հարցնէ հայրենակիցը մը: Պատասխան. — «Թէ եւ զորք ունինք, սակայն հարկը կը բաւէ միասնացիներու եւ Ալժիրացիներու: Մեր հայրենակիցները լուս ու մունջ կը դատան տուն: Հետեւեալ օրը քաղաքին ծանօթ հայրենակիցներէն Պ. Ա. Նալպանտեան եւ հոգիւր Ուրիւ Գալուտ քննարկեցին ներկայումս Բաղադասպի քաղաքը համար: Նոյն պատասխանը, — Գործերը թող են եւ մենք հարկը կրնանք գործ հայրենակիցները կրկին դաւաճեցնելու եւ կը թելադրէ կազմակերպել օգնութեան մարմին մը:

Ինչ կը վերաբերի սէստի քանի որ գործուելիս մասնա- մասն գործուելիս մասնա- մասն, C. G. T. Ի անդամ ո եւ է

հայրենակից չունինք, որով չեն կրնար ստորդ տեղեկութիւն տալ, իսկ C. G. T. U. (կարմիր) սէստի բանի մը շօհէինք անգամագրուած են, բայց ոչ մէկ օգուտ. իրենք իսկ դատապարտուած են անգործութեան:

Ինչպէս «Յառաջ» ալ թեւադրեց, պիտի խնդրէինք մեր բարեկամակց միութիւններէն, որ միջոց խորհին օգնելու կամ գործ հայրենակիցները անգործ հայրենակիցներու: Եթէ այս տարին ապր շարունակուի, շատ խեղճ պիտի ըլլան մեր հայրենակիցները: Ինչո՞ք չեն բանար հայրենիքի դուռները որ մեր հայրենիքի վերաշինութեան աշխատինք: Կ. Սարգիսեան

2 ԱՅՆԻՎ ԳԱՒԱՐՆԵՐԷՆ

ՀԱՆԴԷՍ ՄԸ ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

Մամուրի առթիւ եւ S. L. S. A. գործարանի սնորէնի թեւադրութեամբ կազմակերպուած գործակալ հանգէսը տեղի ունեցաւ կիրակի 16, կէս օրէ վերջ: Գաղութի գրեթէ բոլոր խաւերէն բազմութիւն մը փութացած էր սրահը լեցնելու: Այս տարի ալ ներկայ էին բաւական թիւով Ֆրանսացիներ, S. L. S. A. Ի պաշտօնութիւնը, մասնաօրհաններ սնորէնը, վերատեսուչը եւ ուրիշներ: Երբ սնորէնը ներս մտաւ, մանկապարտէզի պղտիկները «Մարտէյնէ» կը երգեցին յոսնկայ: Կապիտան Պ. Զարեհ Ռաֆայէլեանը հանգէսը բացուած յայտարարեց, շնորհակալութիւն յայտնելով S. L. S. A. Ի սնորէնութեան, որ այսքան հայ գործաւորներուն գործ հայրենակիցներէն եւ կը հոգայ բանուորներու հանգստութեան համար: Գործողութեան վարժարանը Օր. Կ. Տէր Վեռնիկեանը գրաւոր ձևով կարգադրեց, ներքոյի վերաբերեալ ժողովուրդին առաջնութիւնները եւ շնորհակալութիւն յայտնելով եղած հիւրընկալութեան համար:

Բնմը գործարուած էր ֆրանսական դրօշակներով, իսկ ճակատը կը ծածանէր հայկական եռագոյնը: Հանգէսին երկրորդ մասը սկսաւ «Մեր Հայրենիք»-ով: Գրքարդական պղտիկներն Մուշեղ արտասանեց Գ. Վարուժանի «Եղբայրներ» գրքով, նոյնպէս Համբիկը հայերէն եւ ֆրանսերէն արտասանութիւններ բերաւ:

Երբորդ արարին բացուեցաւ կարգադրութեան, գեղեցիկօրէն գործարուած եւ բազմազան խա-

ղալիքներով քննարկ շարուած էին «Տրիտակները»: Գործակալ մասնակիցները շարք-շարք եկան եւ կարգադրի առթիւ ոտանաւորներ արտասանեցին: Փոքրիկ Վարուժանի, յարգութեամբ արտասանեց քանի մը ոտանաւորներ, թէ հայերէն թէ ֆրանսերէն: Պղտիկն Ռօպէրտ շատ ցաւ էր զինուորի գերին մէջ: Գործակալ մասնակիցները կազմեցին նաեւ սկաուտական բուրգ մը շատ յարգ, որուն յարգագիր, «Յառաջ Կահապի»-ը վերջին վարագործին մէջ Վարդենի մամիկի գերին մէջ երգեց, «Ռոսկան աղբեր»-ը եւ «Քերթիմ Բալիկը»:

Այս առթիւ նուէրներ բաշխուեցան (գլխարկ, խաղալիք, շաքարեղէն, եւ նարինջ): Ըստնց գումարը 1000 ֆրանք, S. L. S. A. գործարանը արամագրած էր իրեն կարգադրէ: Անպաշտպաններու ընկերութիւնն ալ սրամագրած էր երեք քիւմէ չափի շաքար, իսկ մեր հարուստներուն մտքէն չանցաւ կարգադրելու այս տղաքը, որոնց հայրը կամ մայրը առտուրնէ մինչեւ իրիկուն շարաշար աշխատելով, օրուան հացէն զրկելով իր պղտիկին կը յատկացնէ:

Հանգէսը վերջացաւ ու ժամանակ թող ներքէն պղտիկ դիտորութիւն մը. — Եթէ ազգային միութիւնը եւ գործարանի կողմէն կարգուած կարգադրի յանձնարարութեան, որ այսքան հայ գործաւորներուն գործ հայրենակիցներէն եւ կը հոգայ բանուորներու հանգստութեան համար: Գործողութեան վարժարանը Օր. Կ. Տէր Վեռնիկեանը գրաւոր ձևով կարգադրեց, ներքոյի վերաբերեալ ժողովուրդին առաջնութիւնները եւ շնորհակալութիւն յայտնելով եղած հիւրընկալութեան համար:

Մայրասպանը. — Պորտուգալ մօտ Փառ-Պիլատաքի մէջ 28 տարեկան հողագործ մը, հրացանը տնկած՝ զարկաւ մայրը սիրահին: Մայրասպանը յայտարարած է թէ ձանձարացած՝ մօրը եւ քրոջ լանդիմանութիւններէն որոնք իր ծուրութիւնը երեսին կը դարձնէին, ուղած էր մայրը սպաննել, ոնգամ մըն ալ չլսելու համար նման նեղացուցիչ խօսքեր:

ՈՐՈՒԱՆ ԴԷՊԵՐԸ

Մայրասպանը. — Պորտուգալ մօտ Փառ-Պիլատաքի մէջ 28 տարեկան հողագործ մը, հրացանը տնկած՝ զարկաւ մայրը սիրահին: Մայրասպանը յայտարարած է թէ ձանձարացած՝ մօրը եւ քրոջ լանդիմանութիւններէն որոնք իր ծուրութիւնը երեսին կը դարձնէին, ուղած էր մայրը սպաննել, ոնգամ մըն ալ չլսելու համար նման նեղացուցիչ խօսքեր:

Ուրիշ վայրերի գաւազ մը. — Միասնային դատարաններէն Ռոնդի մէջ 26 տարեկան ֆրանսացի երիտասարդ մը, Մոսթի տանը, սպաննած է մայրը արիւսի խորամանկութեամբ մը, որ ոճիւր գաղտնի կը մնայ եւ կը թաղուի մայրը իրեն ար-

կածի գոն: Գաղտնիքը երեւան հանուած ըլլալով, ձերբակալուած է մարդասպանը: Երբ մայրը խողերուն որը կը մաքրէր, զլետուն վրայ կ'ընայ տախտակ մը եւ ծանորէն կը վերաւորէ: Այդ պահուն տղան վրայ կը հասնի, կ'զմարտ մը անուսնով կը ծակէ մօրը դուռը եւ անմիջապէս կը սպաննէ: Ոճարագործ տղան նիւթական խնդիրներու պատճառաւ բաժնուած էր մօրմէն եւ ատոր վրէժը կը լուծէր անասելի վարագործութեամբ:

Ինչպէս պղտիկուց կ'ընէինք. — Հէյ, դիւրի տղաք, չէ՞ք յիշեր: Ամառը դաշտերէն դիւր կը մըտնէին ցորեն, կորեկ բեռցած կառքերը, ձօքալիւն ու դեղձանիկին կ'ուտ տալու համար կորեկ պէտք էր: Կը կախուէինք կառքին ետեւէն, կը քակէինք որպիսի մը խուրձը, ու կառքէն կը սկսէր թափել կորեկը կամ ցորենը: Յետոյ անմիջապէս կը ժողվէինք դեպի նոյն: Աս գործը չէր սեպուեր մեր անուշ դիւրին մէջ եւ ոչ ոք կը պատժէր մեզ:

Փարիզի տղաքն ալ ըրրի են այս խաղը, բայց, ափսոս, հոս մարդ աղատ չէ այնպէս, ինչպէս մենք մեր դաշտին մէջ: Փարիզի 13րդ թաղամասին լաւեղբ, անցեալ օր խումբ են կազմուր, մէկը կը ծակէր, ստուրիսին կառքը կ'ընդունէր, տուրքները, եւ միանալով կը խաւաւէր կը հաւաքէին թափածները: Ու կը ծախէին կամ իրենց թափիկները կը լորցնէին այդ անուրի կրակով: Օր մըն ալ բռնուեր են: Վախ ձեղի, պղտիկ մեր բարեկամները:

Պղտիկ տղու մը արիւստը. — Պղտիկ տղայ մը, Փարիզի մէջ հացի գրամ մը հանելու նոր միջոց մըն էր դատած:

Բանուկ ճաշարանի մը մօտ կար սինէնի մը: Ինքնաշարժները հոն կուղարկու, ճաշարանին ու սինէնիային յաճախորդ բերելու համար: Պղտիկ տղան մօտեցաւ կառպաններուն, եւ ինքզինք ներկայացուց իրեն պահանջարկ, պայմանաւոր իւրաքանչիւր կառքի համար մէկ ֆրանք վճարուէր իրեն: Համաձայնութիւն զոյսացած էր, եւ պղտիկը, աշխուժութեամբ, ինքնաշարժի վարիչները շարժելով կը դնէր, նոյնիսկ անոնց կարգի տոմսակներ պատրաստած էր: Անոնց կը բացատրէր թէ ո՞ր օրերը փողոցին ո՞ր թիւին վրայ պիտի կենան կառքերը: Լա կ'երթար զորքը: Վարիչները հանդիստ էին, որովհետեւ գերին կարգի դնող կար, իրենց կառքին պաշտպանութիւնը ընող կար: Ախտոս, օր մը, սխալմամբ շահաւորեց փողոցին հակառակ թիւը, ուր պէտք էր որ կենա-

լին կառքերը: Ոստիկանները կանչեցին կառպանները, եւ անոնք՝ ալ՝ պղտիկը: Ախտոս, մեր պղտիկը դատասարտուեցաւ ամբողջ վատկաճը սուղաւ:

108 տարեկան կին մը. — Հօթելուարի եւ Փիւի տը Տօմի միջեւ պղտիկ քաղաքի մը մէջ մեռաւ տիկին Կայետա, իր 108րդ տարին լրացուցած: Այս հարածէ կ'ընէր նշանաւոր էր անոյ որ իր մէկ այտին վրայ կը կրէր ամերիկեան ազատամարտին հերոսներէն գործարար Լաֆայէթի համբուրը: Այս համբուրն էր որ միշտ կը պատմէր ամէնուն: Անկէց դատ, իր անուսին պէս կայտառ էր եւ աշխուժ: Ամէնէն բարկ զինները շրթները կը պատուէր, հիւսիսի կողմը կը կանչէր, պապեանկան մտքուած պարերը կը խաղար: Նոյնիսկ քաղաքակրթութիւն ալ կ'ընէր: Անթառամ կանանցութեան մը թափած էր այս ծերուկ կնոջ վրայ:

Խափշիկը ինչպէ՞ս սէր կը յայտնէ. — Խափշիկ մը, որ Հայրենիքին նոր եկած էր Փարիզ, Պաք փողոցին մայրիկ վրայ, աղջկան մը դէմ, որ խախտութիւնները սիկար կը ծախէր, կը տեսնար, կ'երթար կուզար, քարերը կը շափէր անհանգստօրէն: Չարախօսն կը խաղար արդեօք: Վերջէն իրիկուն մը, կըր աղջիկը խախտութիւն դուրս կ'ընէր, փեղկերը իջեցնելու համար, խափշիկը խախտութիւն ներս կը ցտակէ, դարձաւ կը բանայ եւ դրամները կը հաւաքէ, մինչ աղջիկը դուրսէն, ապակիին մէջէն, գինք կը լրտեսէր: Աղջիկը կըր ներս կը մտնէ, խափշիկը ներս բերնալով ծածկել, ձեռքը կ'երկարէ կ'ընէ:

Օրիորդ, սիկար կ'ուղեն: Աղջիկը, սակայն, ոտակաւ մը կը կանչէ որ կը ձերբակալէ խափշիկը: Հարցաքննութիւնէն կը հետեւի որ խափշիկը առանց մէկ սանթիսի հայրենիքէն ճամբայ ելեր Փարիզ է եկեր: Տեսեր է աղջիկը ու սիրահարուեր: Նորէն է որ պէտք է նախ դրամ ունենալ եւ յետոյ իր սէրը յայտնելու միակ առիթը սիկար գնելու պահն է դտեր...:

Գարէ Թուրք լրագիրներուն համար. — Բապալով մէջ կը խորհին յարգէ թողութ պատրաստել խաղաղական նպատակով: Բապալով արտասահմանէն կը ներածէ «Ալիւրդ» յետոյ փայտի կողմէ հարուստ չէ, այնպէս որ աւելի յարմար դատած են երկրին յարգել խիստով թուղթ շինել, քան դուրսէն ներածել: Այս ձևով շինուած թուղթը ամէն տեսակէտով պիտի կրնայ գոհացնել մամուլը, միւս կողմէ պատրաստութեան պահուն ուրիշ խաղաղական արտադրութիւններ կը ներկայացնէ:

«ՅԱՌԱՋ», Ի ԹԵՐՅՈՒՆ

ՀԱՐՄԱՐՆԻՔԷՆ ԱՌԱՋ

(ԱՐԲԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷ)

Լուր տուին Մոսկուայի, որ շուտով հասաւ, առջեւէն ձգած՝ ոչ խարի խումբ մը:

Մոսկուայի իր ձեռքով գաղտնի փառաւոր խոյ մը, եւ, իր գոհին Տօրը ձիւնն օտքերուն տակ, մորթեց գայն: Յետոյ ծերուկիին գլուխէն համբուրելով, ներողութիւն խնդրեց:

Այսպէս հաստատութիւն կը բուռնացաւ, եւ Մոսկուայի օրն իսկ կը վրանախումբը դարձաւ:

Վը Թուրք թէ ալ յըսու ոչինչ

Կարգիլէր նշանածներուն հարսիքը: Սակայն Ալի, Հատտայի հայրը, յանկարծ, առարկութիւն ըրաւ: Հարսիքին համար: Որովհետեւ, արեան գին վճարելով, Մոսկուայի, որ սիրելու անկարող ըլլալով երիտասարդներուն սէրն ալ դրամի գինով կը չափեն:

Ընդհանուրին ամբաստանութեան եւ բամբասանքներուն

կէին: Պատանիները ուժգնօրէն կը սուլէին:

Զուարթութիւնները տեւեցին ամբողջ գիշերը, մինչ Մոսկուայի մութին մէջէն սողոսկելով, եկեր ու կը գիտէր խրանձանութիւնները իր նշանածին վրանին տակ, գոհ եւ երջանիկ: Ան որ փշոտ թուփերու մէջ տամանելի օրեր անցուցած է, այսօր, իր վերադարձին, աշուշտ շատ կակուղ պիտի գտնէր գորգերը:

Գիշերը, հարսնուցին, դէմքին քօղ մը ձգուած, նստեցուցած էին անտառի մը վրայ, որ գորգերով ծածկուած էր: Ան ձեռքերը բացած, առաջ կ'երկարէր ու կը սպասէր: Չիմենիի փայտին կրակին լոյսով պառաւ կին մը, որ ծանօթ է ծեւերուն, ձեռքին ամբողջ հիւնայով կ'օժէր:

Իսկ նոյն պահուն, աննոց շուրջը, վեց կամ եօթը մանկամարդ աղջիկներ եւ պատանիներ կը պարէին ու փոնի փոն կ'երգէին: ՊԱՐԿՈՒՄԵՆ — Ո՛վ սպիտակ աղջիկ, երկայն խոպովներով, ՊԱՐԿՈՒՄԵՆ — Ո՛վ սպիտակ աղջիկ, երկայն խոպովներով, — Գաւակը նման է

— Կղզիներու ձմերուկին:

— Ինծերը նման են,

— Ֆայտմի պտղաստանին նուրերուն:

— Պտղաստանին նուրերը դեռ կանաչ են,

— Գուլիկները արիւնի գոյն ունին:

— Գու ծամերը ծով ծով:

— Կը բակուին ալիք առ ալիք:

Կարգով բոլոր հրաւերները սկսուեցին մը վրայ կը ձգէին իրենց նուրերը, եւ նոյն պահուն մէկը բարձրաձայն կ'արտասանէր անունը առատաձեռն նուիրատուներուն:

Փետային ձեռքերն ալ անդին հիւսկը կը ներկէին:

Մամենէն վերջ կ'արտասանուէր ծիսական մաղթանքը:

Թող Աստուած երկար կենաք տայ, եւ բեղմնաւոր երջանկութեամբ խնդացնէ քեզ:

Եօթերորդ օրուան արշալոյսը կը ծագէր, ցօղի նման պսպղուն ու գոգ:

Մանկամարդ Հատտայի երեսները ներկուած էին կինարարի կարմրութեամբ, թարթիչները՝ քօհէօրով սեւեւուած, եւ կրակ տուած էր շրթներուն, ընկուզենի կեղեւին շիկուով Մօրը օգնութեամբ հագած էր իր ամէ-

նէն նուրը դեքստերը, ձեռքով ու թափանցիկ վրայէն՝ քօղ մը բարակ: Մետաքսէ գօտի մը կը գըրկէր իր մէջը:

Իր օժիտը դրած էր կերպասէ կապոցի մը մէջ, եւ սրտիկը դող, կը սպասէր, որ հասնէր ժամը, երբ իր նշանածին բարեկամները պիտի գային զինք առաջնորդելու ապագայ բնակարանը:

Գանկարծ, փեսայականները հասան մեծ գոռուած գոռուներով մը եւ շրջապատած՝ զարգարուն ձի մը:

Հարսնուցին եղբ

ՀԱՐԱՇ 3 ամս. 6 ամս. Տար.
Ֆրանկ 35 ֆ. 70 ֆ. 140 ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ 20 շ. 40 շ.
ԶՈՒԻՏԵՐԻԱ » »
ԵԳԻՊՏՈՍ » »
ԱՄԵՐԻԿԱ 6 ամ. 10 ամ.
ԵՒՐՈՊԱ 100 ֆ. 200 ֆ.

"HARATCH"

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱԿԻԱՆ
Directeur-Propriétaire : SCHAVARSCH MISSAKIAN
Rédaction & Administration : 208 bis, Rue Lafayette - PARIS (10e)
TÉLÉPHONE : NORD 57-82 MÉTRO : LOUIS-BLANC ou JAURES
Հասցեի փոփոխման համար պետք է վճարել 2 ֆրանկ

Հ Ա Ր Ա Յ
22
ՅՈՒՆԻԱՐ
1927
22 JANVIER 1927

ԵՐԿՈՒ ԽՕՄՔ

ԱՌԱՆՅ ԱՄԲՈՒՍԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ

Բոլոր գաւառներէն եւ արուարձաններէն հեազհետէ աւելի բարձր կը հնչէ մէկ ձայն.

— Ինչու երբ պիտի թափառինք այսպէս կամ, աւելի որոշ.

— Ինչու չեն բանար հայրենիքի դուռները, որպէսզի երկրանք, շէնցենք եւ տարուկ բոյն մը ունենանք:

Պատասխան չկայ այս հարցումներուն: Եւ պիտի չըլլայ, տակաւին երկար ատեն: Ասոնք որ Երեւանը կը կառավարեն այսօր, փակուած՝ փողոսկրէ աշտարակի մը մէջ, շատ աւելի կարեւոր հոգեր ունին, իրենց «կուսովներով», «Տեղումներով», «Անդրֆինստողիմաստներով կամ Ղուսաշխաններով: Անոնք» ի վերջուստ տրուած առաջելութիւններ ունին, համաշխարհային լեզուափոխութեան կրակը արժարծելու, նոր Բայազիտի գիւղերէն մինչեւ Չինաստան կամ Ուրուկուէյ, ճիշտ ինչպէս միտոնարները՝ «Տիրոջը խօսքը» տարածելու եւ մոլորեալները դարձի բերելու պաշտօն: Ի՞նչ փոյժ, եթէ անյոյս կը տառապին ու կը ծիրին աստանդական բազմութիւնները: Ա՞նչ որ անոնք պէ՛տք ունենան աշխարհակալութիւնը տապալի, բոլորը միասին կ'ապաստին: Անոնց կը մնայ միայն սպասել համաշխարհային մարտակոչին, որուն շեփորը պատրաստ է արդէն:

Տասն անգամ տասը ձեւով ուղեցիկը հասկցնել, թէ ուրիշ բան է իրական, անմիջական գործը, եւ բոլորովին ուրիշ բան՝ ճամարտակութիւնն ու խուժանավարութիւնը: Անոնք ունեն: Մարդիկ լարած են իրենց բոլոր շիջուրը, ապացուցանելու համար ինչ է հայ ժողովուրդը դրախտ պիտի մտնէ, եթէ «Գաշակները ասպարէզէն քաշուին»: Պահանջեցինք որ գոնէ ափ մը հող աւելցնեն իրենց վարած երկրին վրայ, 30-50,000 թափառականներ տեղաւորելու համար, եւ թո՛ղ Գաշակները սեւերեն մնայ: Մինչեւ անգամ ճամբան ալ ցոյց տուինք. — առանց պատերազմի, առանց դաջիներուն հետ սրբողիւտ, պարզապէս կունակ շոյիլով, ինչպէս կ'ընէին մեր պայքերը, երբ ո՛չ Լէնին կար, ո՛չ մեր «բնկեր» փէմար:

Ո՛վ սրբազան միամտութիւն: Մարդիկ իրենց յանձնուած հողերուն մէջ իսկաւոր-տիրական չեն, եւ Աղբէջանի ընդդիմութեան հանդիպել են, Յունաստանի դաղթականները հայկական հողերու վրայ տեղաւորած ատեն: Սահմանի խնդիր չկայ խորհրդային արեւելի տակ, — ինչպէս կը պնդեն իրենք — բայց պոլշեիկ Աղբէջանը դիքք բռնած է պոլշեիկ Հայաստանի կրճէին վրայ, երեւանի քիթի տակ, իբրեւ արթուն պահակը երգարական թուրքերոյ, որ իր կարգին տիրաբար կը պահէ մեր հայրենիքին բանավիճակը, պատրաստ՝ ուզած ատենը ներս մտնելու եւ ... հայ կոմիտսիին փառքը երգելու:

Գործադրութիւն կայ այստեղ, եւ Շիրակը պիտի վերաշինուի այնտեղ: Ո՛վ որ քիչ-շատ պետական հասկացողութիւն եւ ազգային — ու մարդկային — զգացում ունի, պիտի չափէր, ձեւէր եւ միջոց մը պիտի գտնէր, գոնէ մէկ շոյեանաւ տարագիր փոխադրելու Հայաստան, թէ չարիք մը մեղմացնելու, թէ աւերակները վերաշինելու եւ թէ երկիրը գորացնելու համար: Մինչդեռ, այնքան անճրկեր են որ, իբրեւ հետեւեանք շարժին, արդէն 10,500 հոգի հեռացած են հայրենիքէն, մեծազոյն մասը ցիրուցան՝ Ռուսաստանի մէջ: «Շատեր Սուրբա երթալ կ'ուզեն», կը գրէ թղթակից մը, այսօր իսկ: Եւ նկատել որ ասոնք Սուրբային եկեր էին: Հոգ մի ընէք, Հօլը օգնութեան կը հասնի, եթէ փարիզի Աղքատախնամը դրամ տայ (եւ տուած է հազար ֆրանք), կամ եթէ բան մը աւելնայ այդ խեղճուկըակ մարմինը գրասենեակի եւ խաչակրութեան ծախքերէն:

Բազմաթիւ հայրենակիցներ կան որ պատրաստ են իրենց ծախքով ճամբորդելու եւ Հայաստանի մէջ գործ հաստատելու: Նամակներուն պատասխան անգամ չեն տար: Շատեր տրամադիր են նոյնիսկ Ռուսաստան անցնելու: Ո՛չ մէկ էլք: Խրիմի մէջ հրէական տուն կը հաստատեն — եւ ատոր համար դրամ ալ կը գտնեն — բայց երբ կը փորձուի յիշեցնել թէ կարելի է 25,000 գաղթական տեղաւորել ամառի Նախիջևանի մէջ, կամ նոյն իսկ Սեւ ծովու ափերը, Սոխում-Սոչի, Ղազարգիտ կը պօսան երեսիդ. «Ի՞նչք էիք որ մերժեցիք Ձիչընի առաջարկը»: Այո, մերժեցինք, որովհետեւ Խորհրդային Միութեան արտաքին գործադարը կ'ուզէր Քուսպանի տափաստանները կամ Քրեդիտները երկիրը ցրուել հայ ժողովուրդին մնացորդները, իբրեւ ոչխարի հօտ:

Եւ դեռ ի՞նչքան գործնական, թանձրացեալ առաջարկներ, որոնք անդադար կ'արժարծելին խորհրդային իշխանութեան հաստատումէն ի վեր, բայց կը հանդիպին քարացած «Քոր» միլիոններու եւ դիւանագիտական կմախքներու: Ո՛չ իսկ արամալութիւն կայ լսելու եւ վիճելու, կարելին եւ անկարելին դատելու: Մէկ խօսքով, կատարելու ո՞ր եւ է գործը, որ կրնար սահմանափակել սպառնացող վտանգը, բազմութիւններու յամր տանջանքն ու ալյասերմամբ:

Կայ միայն մէկ ակնբերեալ աշխատանք, — կիրք, խարէութիւն եւ խուժանավարութիւն: Երբեք ալ օգտակար են, միայն իրենց՝ կեղծարարներուն սուրբ քանդելու համար: Բայց, մինչեւ երբ ... :

ԹՈՒՐԻՄՈՅ ՄԵՐԳՆԵՎՄԵՐԸ

Ինչպէս գրած էինք, թուրքիա ձեռնարկած է այս տարի ընդհ. մարզահամար կատարել իր սահմաններուն մէջ: Պերլինին ստացուած տեղեկութիւններու համաձայն, արձանագրութիւնները պիտի կատարուին ֆրանսացի մասնագէտներու դիւավարութեան տակ: Կը յուսան որ այս մարզահամարով թուրքերոյ բնակչութեան թիւը 7 միլիոնէն աւելի երեւայ:

ԴԱՒԱԴԻՆԵՐՈՒ ԴԱՏԸ

Ինչպէս կը յիշեն մեր ընթացողները, քանի որ ամիս առաջ ձեռնարկուեցան մեծ թիւով Բաթմալանցիներ, որոնք կը պատրաստուէին գնդապետ Մաշիայի գլխաւորութեամբ սպահական սահմանը անցնելու, Բաթմալանի մէջ անջատողական շարժում մը սարքելու համար: Նոյն օրերուն Նիսի մէջ ձեռնարկուած էր նաեւ իտալացի ծառայող մը, Ռիչչիո Կարիպալտի, իբրեւ լրտես, որ միաժամանակ կ'ապ ունէր սպանիացի դաւաղիրներուն հետ:

Ասի որ սկսաւ յիշակներուն դատավարութիւնը: Բոլորն ալ անաստանուած են իբրեւ արգելուած զէնք, ուղղմանիւթ եւ պայթուցիկ կրող կամ պահող:

Գնդապետ Մաշիայի թիկնապահ իտալացի Ռիցչոլիի փաստաբանը պահանջեց որ Բաթմալաններու դատը բաժնուի Կարիպալտի դատին, քանի որ այս վերջինը լրտես մըն է, մինչ միաները յեղափոխականներ են: «Կարիպալտի, ըսաւ, 600 հազար ֆրանք ստացաւ Լա Փոլլային իր ծրագիրներուն համար եւ ուղեք զէնքի մաս դրկել Շիփօլին ուրիշ շատերը»:

Այդ պահուն Կարիպալտի ստեքի ելաւ եւ յուզուած ձայնով ըսաւ.

— Ես չեմ դաւաճանած: Ո՛չ, չեմ դաւաճանած: Ես իտալական կառավարութեան լրտեսը չեմ: Ես պատիւ ունիմ եւ զգես պիտի պաշտպանեմ:

Գնդապետ Մաշիայի փաստաբանը թորքն եւս նոյն պահանջը ըրաւ եւ խնդրեց որ իր պաշտպանները եւ լրտես Կարիպալտին նոյն զէնքի վրայ չարտուին:

Դատարանը մերժեց այս առաջարկները: Գնդապետ Մաշիա կարգաւ գրաւոր յայտարարութիւն մը, բացատրելով այն վեհ ու արդիւն նպատակը, որուն կը ձգտէին ինք եւ իր մարդիկը. — ճշտուած ժողովուրդի մը ազատագրումը:

Փաստաբանը աւելցուց թէ 11,000 Բաթմալաններ ինկած են վէրտէօնի առջեւ, որով անոնք մըստայի բարեկամներ են: Նախագահը ամբաստանեալ ժիւլ Ֆիլիբերայի հարցուց թէ ինչու զէնք գնած էր: — Բաթմալանի մարքելու համար, ըսաւ:

Յետոյ կարգը եկաւ Ռիչչիօթի Կարիպալտիի, որ երկարօրէն խօսեցան երբ խօսք եղաւ գնդապետ Մաշիայի հետ իր աշխատակցութեան մասին, վիճարանութիւն մը սկսաւ իր եւ Մաշիայի փաստաբանին միջեւ: Նախագահը ընդհատեց դատավարութիւնը:

Յետոյ լուեցան վիճակները: Դատը կը շարունակուի:

10,000 Մանուկներու վարդը. — Մէլչոլունի մէջ մանկական մեծ հանդէս մը կը կազմակերպուի Երբքի դըսուհիներ այցելութեան առթիւ: Հանդէսին ամէնէն հետաքրքրական մասը պիտի ըլլայ Երբքի ճերմակ վարդ մը, կազմուած սպիտակ հագուած 10,000 մանուկներէ:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Պայխանուս կեճիւր

«Ճիւմհուրիյէթ» կը գրէ թէ իտալաւարական դաշնագրին առթիւ Եուկուսաւիա ծանուցագիր մը ներկայացուցած է իտալիայէն զատ միւս բոլոր պետութիւններուն եւ կ'ըսէ թէ որոշած է թոյլ չտայ որ ո եւ կ'պատճառով իտալացի զինուոր մը մտնէ արաբական հողը: Թուրք թերթը կ'աւելցնէ թէ այս յայտարարութիւնը պատերազմի կոչ մըն է եւ թէ «Աղբիականի եզերքներէն արդէն իսկ վառօդի հոտ կուգայ: Չարմանալի չպիտի ըլլայ որ այդ վառօդը բունի յառաջիկայ գարնան»:

Խաղաղութիւնը կը պահպանուի այն ատեն միայն, կ'եզրակացնէ «Ճիւմհուրիյէթ», երբ իտալաւարական դաշնագիրը պատուի եւ իտալիոյ սպանալիքին ենթակայ բոլոր ազգերը կախարակական խմբակ մը կազմեն:

Միւս կողմէ Աթէնքի թերթերը կը գրեն թէ իտալիոյ եւ Եուկուսաւիոյ միջեւ ծագած վէճը լուծելու համար իտալական կառավարութիւնը հետեւեալ առաջարկները ըրած է Եուկուսաւիոյ. — ա) Եուկուսաւիա եւս նոյն պայմաններով մասնակցի իտալաւարական դաշնագրին, բ) Ալպանիա ազգեցութեան շրջանակներու բաժնուի եւ ծովեզերեայ ու հարաւային մասը ամբողջութեամբ իտալիոյ ազգեցութեան շրջանակ համարուի, գ) Սերպիա իրաւունք ունենայ Ալպանիոյ հիւսիսային շրջանը տնտեսական թափանցելու, Ալպանիոյ եկեղեցին սերպ պատրիարքութեան ենթարկուի, դ) Սերպիա 100ին 30 համեմատութեամբ մասնակցի Ալպանիոյ դրամատան: Փոխարէն Եուկուսաւիա պատրաստ պիտի ըլլայ Ալպանիոյ կառավարութեան օգնել, եթէ ներքին անդրբութիւնը խանգարուի: Իտալիա կ'առաջարկէ նաեւ որ Սերպիա ընդունի իտալիոյ միջամտութեան իրաւունքը Ալպանիոյ մէջ:

Գործադրութեան սազմապը

Երէկ կէսօրէն վերջ երեսփոխանական ժողովը զբաղեցաւ գործադրութեան տաքնապով եւ ապրուստի սղութեան խնդրով: Հարցապնդում ուղղեցին տասը երեսփոխաններ էմիլ Պարէլ, Երնէսթ Լաֆօն, Կարէլ, Պրտուս, Անթօնէլլի, Մարալ Բաշէն եւ այլն:

Արմատական ընկերվարական երեսփոխանները ժողովէն առաջ գումարակցով խորհրդակցութիւն մը ունեցան այս մասին: Փրօֆ՝ Նոկարօ եւ ուրիշ երեք երեսփոխաններ զեկոյց տուին տնտեսական կացութեան մասին եւ փաստերով ապացուցին թէ կարգ մը շրջանակներու լաւատեսութիւնը բոլորովին անհիմն է:

Երէկ անգործները կարեւոր միջիններ գումարեցին Փարիզի, Լիոնի եւ Մարսիլիոյ մէջ: Միայն Փարիզի մէջ վեց զասնական տեղի հաւաքոյթներ տեղի ունեցան: Մասնակցող անգործները կը պատկանին հետեւեալ ճիւղերուն. — Մետաղագործութիւն, շինութիւն, հաղուստեղէն, մորթ եւ կաշի, ատաղձագործութիւն եւ կահ-կարասի, պանդոկի, սրճարանի եւ ճաշարանի աշխատաւորներ:

Քանի մը որ առաջ պաշտօնաթերթը հրատարակեց հրամանագիր մը, որով գործազուրկներուն պիտի տրուի օրական 4.50, 7 կամ 10 ֆրանք, համաձայն իրենց բնաանական վիճակին: Մինչդեռ անգործները 25 ֆրանք կը պահանջեն:

Երէկ համայնավար անգործներու խումբեր փորձեցին ցոյց կատարել Երեսփ. ժողովին առջեւ, սակայն ոստիկանութիւնը ցրուեց զանոնք:

Չինական խառնարանը

Չինաստանի մէջ կացութիւնը երթալով կը ծանրանայ: Անպիլական նաւատորմ մը եւ հազարէ աւելի զինուորներ զրկուեցան զէնքի չինական շուրքերը: Վարչապետ Պրտուսին իր մօտ կանչեց Աշխատաւորականներու եւ Ազատականներու պետ Մաք Տօնալտը եւ Լոյս Ճօրճը, որոնք մանրամասնութիւններ տուաւ կացութեան մասին: Նախարարական Խորհուրդը աւելի լուրջ որոշումներ պիտի տայ եւ նոր մարտանաւեր պիտի զրկուին:

Յուշօրի ամբիւններ հիւպատոսը հրամայած է որ որ բոլոր կիներն ու մանուկները մեկնին յիշեալ քաղաքէն, ուր լուրջ խտովութիւններ ծագեցան, քանի մը հոգի սպանուեցաւ եւ 100 հոգի ձերբակալուեցան: 59 միսիօնարներ իրենց բնամիքով Մանիլա մեկնեցան: Չանոնք տանող շոյեանաւ յարձակման ենթարկուեցաւ եւ քանի մը մանուկներու ստիպեցին ցամաք ելլել: Ապստամբները լուր կը տարածեն թէ միսիօնարները չինացի որբերուն աչքը կը հանեն՝ զեղ պատրաստելու համար:

Սպանիական կառավարութիւնը եւս նաւատորմ մը զրկեց, Չինաստանի իր քաղաքացիները պաշտպանելու համար:

Գերման դաշինքի սազմապը

Գերման դաշինքի տաքնապը, որ աւելի քան ամիսէ մը ի վեր կը տեւէ, տակաւին վերջնական լուծումի մը չէ յանգած: Տոքթ. Մարքս, Տոքթ. Քուրթիուս եւ ուրիշներ երկարօրէն (Լուրերու շարունակութիւնը կարգաւ Գ. Եջ)

ԱՆԳՐԱՍԼԱՆՏԵԱՆ ՀՆՈՒԱԶՅՆ

Անդառաւանտեան հետաձայնին գտած ընդունելութեան եւ ամերիկեան հետազոտական նախարարութիւնները կը խորհին ընդարձակել սպասարկութեան պայմանները: Այսօրու ընդ սկսելու փոխին 1.30ին եւ պիտի փակուին աւելի ուշ: Սպասարկութիւնը պիտի ընդարձակուի մինչեւ Պուրնմուտ, Պրիսթոն, Կոլչէսթըր, Ուորէսթըր, Պրիմնկէմ, Նոթինկէմ, Կրէնկէմ եւ Պոսթըն:

Միացեալ Նահանգներուն մէջ սպասարկութիւնը պիտի տարածուի մինչեւ Նիւ-Ինկլէնտի շրջանակը: Հարողակցութեան զինն է երեք առաջին վայրկեաններուն համար 13 սղերին, եւ իւրաքանչիւր յաւելուածական վայրկեանի համար՝ 5 սղերին: Երբ պատասխան չստացուի, պիտի վճարուի երկու սղերին:

ՀԱՅՈՒ ՄԸ ԿՏԵԿԸ

Սօֆիայէն կը գրեն թէ Գեմալի Պ. Մատթէոս ցակրեան Հայոց եկեղեցիին կտակած է խանութ մը՝ յարակից մասերով որ կը գտնուի Պոլկաթիոյ մայրաքաղաքին ամէնէն բանակ թաղին վրայ եւ տարեկան 100 հազար լէվայի հասոյթ մը կ'ապահովէ Հայոց եկեղեցիին:

ԳՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՄԸՄԵՆՍԵՎՍԻՄԷՅ

Մարտի 22-ը Հայ Սիւրբը կը գրէ թէ վերջերս շատցած են գոյութիւնները քաղաքին մոյշ: Շատեր օգտուելով որ հայ կիները ֆրանսերէն չեն գիտեր, հայաբնակ պանդոկներ կը մտնեն եւ առիթով մը ձեռքի պայուսակներ կը գողնան: Այս առօրեայ գողութիւններուն պատճառն է անգործութիւնը:

ԻՏԱԼԱՏԻՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԲՈՒՆԻԸ

Մուսոլինի որոշած է, արտասահմանի դեպքերուն միջոցով, մարդահամարը կատարել բոլոր Իտալացիներուն, որոնք կը բնակին հարեւնիքէն դուրս: Պատերազմական թղթակիցի մը մասին. — Լոնտոնի մէջ մեռած է անգլիացի պատերազմական թղթակից մը, Մարթին Հէյրի Տօնօնուք, որ հետեւած էր թրանսվալի պատերազմին, ուստի սահմանական կիւններուն, 1910ի փորթուկալիստ սպասարկութեան, Պալքանիստ պատերազմին, 1919ի թուրք սպասարկութեան, եւ այլն: 1914—1918ին մասնակցած է Յունաստանի, Ռուսաստանի եւ Ռուսիոյ հակալրտեսական կազմակերպութեան:

Մասնօթ էր արեւելեան լեզուներու:

ՏԻՄԱՆ ԿԻՒՄԻՏԵԿԵՐՍԱՆ

Զաւուկ կ'իմանանք թէ Պոլսոյ քաղաք ժողովի անդամ Գ. Տիւրան կ'ընդունուի Երեսփ. ժողովը կը գտնուի ատենէ մը ի վեր, շինգաթի առաւօտ մեռած է, բժշկական գործողութեան մը հետեւանքով:

Հանգուցեալ վարած է գասնական ազգային պաշտօններ, իբրեւ ազգ. երեսփոխան, վարչութեան, Սասնաբերան ինամակալութեան անդամ են: 1923ին, Պոլսէն դուրս հանուեցաւ ուրիշ երկու հայ հարուստներու հետ, իբրեւ փախստական, եւ երկար ատեն Սօֆիա մնաց, ժամէ ժամ սպասելով վերադարձի հրամանին ...

Հակառակ իր դիքերն եւ պահպանողականութեան, համարուեալ կը վայելէր իր համետ եւ բարեմօն բնաւորութեամբ:

ՅԱԶՈՂ ՊԱՅՔԱՐ ՄԵ ՍԵՒ ԴԱՅՆԱԳՐԻՆ ԴԵՄ

1923ի Օգոստոս 6ին Լոզանի մէջ ամերիկեան դիտողներու եւ թուրք պատուիրակութեան միջև ստորագրուեցաւ Լոզանի դաշնագրի կոչուած անպատիւ թուղթը:

Այս դաշնագրով Պ. Չալլա եւ ծովակալ Պրիսթլի ծախեցին Ամերիկացի պատերը եւ Ամերիկացիներու կեանքն ու շարժմանը եւ դաւաճանեցին Հայաստանի, ի փոխարէն Չեսթերի մնաւորներին, զոր Լիւիզիտի կառավարութիւնը, արեւելեան խորանարկութիւնով, Լոզանի ժողովի ընթացքին տուաւ Չեսթերի, այն պայմանով որ Ամերիկայի դիտողները Դաշնակիցներու պէջմ պաշտպանէին թուրքերը, քաղկեդոնականներու շնորհովն եւ ուրիշ հարցերու մէջ:

Ամերիկացիները պահեցին իրենց խոստումը, որովհետեւ արտաքին գործերու նախարար Հիւզի եւ իր ներկայացուցիչներուն Չալլայի եւ Պրիսթլիի ետեւ կանգնած էին Չեսթերը, իր խոստումով, Սթանտարտ Օյլ, իր միլիտաններով, Պարթիւն, իր Պորտով, Լիւիզիտի, իր քաղաք միլիտան տուարի փոփոխանումով, Նիւ Եորքի մէջ դրամատան մէջ, եւ ուրիշներ:

Բարեբախտաբար, սակայն, Ամերիկայի մէջ կար դեռ պատիւի զգացում ունեցող խիղճի տէր խումբ մը, որու պուլսը կը դռնուէր ծերակուտական Քինկի Այս խումբը Ամերիկայի պատերը, Ամերիկացիներու շահերը եւ Հայաստանի հանգչ պատանձնուած յանձնարարութիւնները հիմք վերցնելով, սկսաւ կատարել պայքար մը Հիւզի եւ Չեսթերի դէմ:

Խումբը կրցաւ շարժման մէջ դնել ամերիկեան հանրային կարծիքը, եկեղեցիներու, կայսերական պատանձնուած համալսարաններու փրօֆէսորներու եւ 40 նահանգայականներու միջոցով: Խոսիլ տուաւ ամերիկեան զլլաւոր թերթներու, որոնց մէջ ամենէն շիտակ եւ անհասանջ զերթը բունց «Christian Science Monitor»:

Իսկ այս խումբին շարժիչ շուրջին եղաւ Հայաստանի Անկախութեան Ամերիկեան կոմիտէն, որու գլուխը կանգնած էր Պ. Ճէրարտ, երբեմնի ամերիկեան դեսպանը Պերլինի մէջ:

Կոմիտէն, հայկական դրամներով, բայց դուռ ամերիկեան փրօֆակտուսով, հրապարակ իջաւ եւ իր հետ հրապարակ իջեցանք Քինկի կողմը, ամէն պայքար մը, 1923 Օգոստոս 6ին մինչեւ 1927ի Յունուարը Լոզանի դաշնագրի վաւերացուելու հարցը պիտի նկատի առնուէր Երեսուցի տաշեւ:

Այս աշխատանքները տուին այն արդիւնքը, որ ամէնէն առաջ այս դաշնագրի մնաց Երեսուցի դիտողին մէջ ինն ապիս, անկէ յետոյ երկու անգամ հարցը եկաւ Երեսուցի տաշեւ, բայց յետաձգուեցաւ, որովհետեւ վաւերացման պաշտպան կողմը վստահ էր անհրաժեշտ քուէները ունենալու: Վերջապէս միաձայնութեամբ որոշուեցաւ այս Յունուարի նստաշրջանին փակել այս հարցը, որ անա Անկախութեան կոմիտէի ջանքերով եւ Քինկի խումբին պայքարով Երեսուցի տաշեւ մէջ, մերժուեցաւ դաշնագրի եւ փրկուեցաւ Ամերիկայի պատերը:

Այս մերժումով թուրք-ամերիկեան դիտողութիւնը կը ներկայացնէ հետեւեալ պատկերը.—

- 1.— Ամերիկա չըզուցելու քաղաքացիներու շնորհով, եւ ըստ միջազգային օրէնքի, կը մնայ 1840ական թուականներուն քաղկեդոնականներով հիմնուած դաշնագրին վրայ:
2.— Ամերիկա կը մերժէ իր քաղաքացիները ձգել թուրքերու քառահարկները:
3.— Կը կապէ իր դրամատէրներու ձեռքերը թուրքի մէջ դրամադուրի մտնելու պարագային, ինչ որ Բէմալի միակ

նպատակն էր, Չեսթերի մնաւորները տաւու քայլին մէջ:
4.— Կը մնայ կանգնած այն յանձնարարութիւններուն վրայ հանգչ պայտասանի, որ ստանձնած է Ալէքի դաշնագրով, Ուիւզի պահանջներով, Հարտիտի հաւաստիքներով եւ Ամերիկայի Ռամիւպար կուսակցութեան ծրարով:

Քինկ իր պայքարը յաջողապէս տանելու համար, անցած տարի զնաց թուրքիս եւ փաստերով վերադարձաւ ի վնաս թուրքերուն, հակառակ անոր որ թուրքերը իշխանական ընդունելութիւններով աշխատեցան կաշառել զինքը: Բայց բարեբախտաբար Քինկի ո՛չ Չեսթերը էր եւ ո՛չ ալ Պրիսթլի:

Իսկ Ամերիկեան կոմիտէն ամէն կողմէ փաստեր հաւաքեց եւ դրաւ հրապարակ, ապացուցանելով որ Ամերիկացիները պէտք էն խաբուէին թուրքերու մէջ չուկայ ունենալու խօսքընքն, որովհետեւ դեռ պատերազմէն առաջ, երբ թուրքիս ունէր մօտ 18 միլիոն ժողովուրդ, ամերիկեան առուտուրը 3 միլիոն տուարի սահմաններուն մէջ էր, իսկ այսօր թուրքիս ունի 5-6 միլիոն բնակիչ, սպառող տարբը, Հայն ու Յոյնը չկան:

Որ պէտք է խաբուէին միսիօնարական գործունէութեան շուրջ ըստած խօսքերէն, որովհետեւ այսօր թուրքիս մէջ գործիւն ունին միայն 6—7 հաստատութիւններ եւ 5000ի սահմաններուն մէջ աշակերտութիւն, եւ անոնք ալ ենթակալ ունին թուրքի քանաճառքին, որ ուղածին պէս կը վարուի անոնց հետ: Մինչդեռ պատերազմէն առաջ միսիօնարութիւնը ունէր համալսարան, գոլէճներ, երկրորդական վարժարաններ, 1000է աւելի իր հովանաւորութիւնը վաւերող տեղական դպրոցներ 50 հազար աշակերտութիւնով, բուլրն ալ քրիստոնէայ տարբերէ: Իսկ այսօր անոնք բոլորը կոտորուած են եւ արտաքուտած, իսկ թուրքերու մէջ միսիօնարները չեն կրնար իրենց առաքելութիւնը կատարել:

Եւ այս կարգի շատ մը փաստերով Ամերիկեան կոմիտէն միշտ արթուն պահեց ամերիկեան հանրային կարծիքը եւ ուժ տուաւ Քինկի խումբին:

Այս աշխատանքին համար Ամերիկեան կոմիտէն միայն երեք տարի և չորս ամսուան ընթացքին (1918—1922) հրապարակ դրաւ քառասուն միլիոնի հասած թուրքիներ, դիմումներ, բրօշուրներ, զերթեր եւ այլն, ծախելով 54 հազար տուարի դրամար մը:

Դիմումագրեցական դաւադրութեան հետեւեալով եւ պետութեան հակամարտութեան պատճառով դժբախտաբար Ալէքի դաշնագրի դաշնագրին—որացումը հայ դատին— եւ հայ դիմաւորութեան մնաց այդ դաշնագրին զէմ պայքարելու միակ գործը:

Ամերիկեան կոմիտէն զոնէ Ամերիկայի հանդէպ այդ պայքարը տարու յաջող կերպով ցուցնելու մը, որու մէջ կայ միայն մէկ միտքարանք, թէ թուրքը այսպէսով կը զրկուի Ամերիկայէն ներթափազուցուելու անիթէն: Իսկ այդ զրկումը պղտուի միտքարանքը մըն է Հայկերուն համար, որովհետեւ ինչ որ վնաս է թուրքին, շահ է Հայուն:

ՊԵՇՈՒՎԵՆԻ ՀԱՐԻՒՐԱՍԵԱԿ

ԻՐ ԹՅՈՒՍՈՒՌԻԹԻՆՆ ՈՒ ՄԱՆԸ

Այս օրերս, երբ պատրաստութիւններ կը տեսնուին տօնելու համար Լուսովիի Փօն ՊէթՅովէնի հարեւանակը, կ'արժէ ընթերցողներուն ներկայացնել կեանքը այն մարդուն, որուն երաժշտական հանդէսներուն ներկայ կը գտնուէին «արքայական ունկնդիրներ», որուն եղանակներուն ջրհեղեղին մէջ կը լողային թագաւորները, ասպետները՝ փոխթափախ երեսներով ու մագրով ոսկեգոծ աթոռներով վրայ բազմած: Այս փառաւոր մարդը սակայն, երբք շրթեքցաւ արքայական ունկնդրեանց առջեւ, մերժեց նուէրներն ու օժանդակութիւնը, արժամարկեց անոնց աստիճանները, եւ մնաց մ'ե՛ծ, ալ աղքատ:

Եղաւ ազատ ու հպարտ Վառլոն իր սենեակէն կոմս մը, որ իր նուագարանը կը խառնչուէր ջուրից երաժշտութիւն մը հեղինակելի կայիցին իշխանի համար, որ կանխիկ կ'ուզէր վճարել: Օր մը, նոյն իսկ, գլխարկն ալ չհանցի, երբ իր առջեւէն կ'անցնէր կայսերական առնը. սակայն, երբ կայսրուհիին առջին անգամ ինքը արեւեց, վեհօգի երաժիշտը փոխարինեց ողջօյնը:

Իսկաւ էր նկարագրելով, բայց իր օտ էին նաեւ իր պայմանները, ուր կը շարաւորէր: Խուլ ըլլալով կը մնար հեռու հանդէսներէն ու մարդոցմէն: Յետոյ, սա յաւիտենական կիները կը խաբէին անոր սէրը, ասպետներու եւ իշխաններու ծախելու համար այն գուրգուրանքը, զոր կ'ուսուէրն ու կը դրժեն միշտ: Առ մե՛ծ ՊէթՅովէնը արժամարկեց կիներ աբ:

1827 տարուան սկիզբը: Իր գործը գրեթէ աւարտած: Երգէն ստեղծած՝ տիւրքերակն յուզումի մը մտկոտութեամբ, հսկայական երեսակայութեամբ մը ծիօն իր արուեստը: Իր ակնմանը զվախելիցին սակայն իր ստեղծագործութեան քաղցրութիւնը: Եւ, օր մը, Վիեննայի մէջ, երբ իր Եթիւներով Ալեքսանդրին կը նուագէր, իր ետեւէն, խեղաքարի կատարութեամբ, հազար-վազեան երկարակամութեամբ մը տառապող ժողովուրդը կը ծափահարէր: անընդհատ մեծ երաժիշտը կարծեց թէ աղէտ մը պատահած է, հարածուած կենդանիի մը պէս դ'ուրս փախաւ:

Մարտ ամիսն ենք: Քանի մը մարդիկ իր անկողին մօտ: Միակ բարեկամը Շինտալը, սնարին վրայ: Գրեթէ լքուած, որովհետեւ վերջացած է ամէն բան «Plaudite, amici, comoedia finita est» (Ծափահարեցէք, բարեկամներ, կատակերգութիւնը վերջացաւ):

Միակ է: Կը գրէ կտակը: Քանի մը կարտի եւ քանի մը ձեռագիր: Երբեմն կը կարգայ Հովներոսի «Ողիտական»ը, կամ Ռօլլերը Արթի վեպերը Պա՛՛՛՛ մը կը խնդրազատուի եւ կ'ըսէ բարեկամին.

— Երբ աղէկամ, Լոնտոն երթանք: Մ'ընդ է արդեօք հոն: Պէտք է զրամ գտնել:

Միշտ անարժաթ մնաց: Կ'ապրէր այն հարիւր ոսկիով, զոր Լոնտոնի երաժշտաւէրներու Միուութիւնը կը զրկէր: Միակ պարտքն է այդ: — Ընդդիմ մէջ ի պատիւ ինձի պատրաստուած երաժշտահանդէսի հասոյթով պէտք է վճարել այդ պարտքը, կը հրաւիրէր 1776 ին եւ 1782ին փարիզի մէջ զայն կը յորժորէին Լա

նիս յողութիւն կ'ընէր, հրաժարելով սուղնոց ու աղիւ գինիներէն: Նոյնիսկ դարձանուելու համար բարձր բժիշկներու չէր գիտէր, վախնալով որ դրամը չի բաւեր: Առ չէր յօժարեր նաեւ որ օտար մը իրեն նուէր տայ:

24 Մարտ: Հոգեվարքի մէջ: Գուրբը ձիւն ձմեռ: Փոթորիկը կը տանջէ երկիրը: Չիւնը կը ծեփէ պատուհանները: Հովը կը կողկանձէ Վիեննայի փողոցներուն մէջ: Հոգեվարք է մեծ երաժիշտը, ո՛վ տիրութիւն: Երբք մարդ կը հսկին: Բարեկամը՝ Շինտալը, Լիւթթեպրեթեր՝ աղքատներ, եւ նկարիչ մը, որ կը ձգնի գծագրել վարպետին դիմատազանալը:

Փոթորիկի պէս յանկարծ կը նստի անկողինին մէջ: Բնականութեամբ մը Մաղբը՝ խուի խուի: — Կը լսէք զանգակին ձայնը, ... տեսարանը կը փոխուի:

Այսպէս կը մընջէ: Արեւմի ինք լսեցնման ձայնը: Մահուան մտօ հրաշքեր անպակաս են: Խուլ էր ՊէթՅովէն, բայց լսեց թէ զգայականութիւն մըն էր միայն:

Ահա մահամբժոյցը կը հանդայ: Մեծ երաժիշտը «նշեց»: Մեռաւ: Մահը խաղաղութեամբ կը տարածուի անկողինին վրայ, ինչպէս, գուրբը, ձիւնը՝ Վիեննայի փողոցներուն վրայ:

Բանաստեղծութեանը պէ մը ՊէթՅովէն մը կը ներկայացնէ: ՊէթՅովէնի մահուան պահուն, Լքուած՝ օրուան իշխաններէն, խաբուած՝ օրուան կիներէն, կիտարացուէն ներս կը մտնեն Եթիւն հարսեր, սպիտակ հագուած: Ընտնց սիրող մատները թիթեռնիկիման կը զողզան մեծ երաժիշտին դէմքին վրայ: Ընտնց գուրգուրանքը պատանքի նման կը գրկէ սէնֆօնիներուն հրաշագործը:

Կ Ի Փ Ը

Կրիպը իր համաճարակ մեծ աւեր կը գործէ ամբողջ Եւրոպայի մէջ:

Կրիպը երեսն եկած է Թ. Գ. դարուն վերջը: 1387ին, Վանիէլիի բժշկական վարժարանին հոգաւոր փրօֆ. Վալէս Բիտտիստոս եւ նմանօրինակ համաճարակի մը մասին, որ իր օրով ծանօթ էր կը-Ռիի անունով— Եւրոպայի մէջ այս համաճարակը երեսն ելած է նաեւ պարբերաբար, 1776ին, 1782ին, եւ 1788ին, այսինքն 6 տարին անգամ մը, սակայն միշտ անվտանգ հանգամանք մը ունեցած է ան, ինչպէս մեր օրով:

Կրիպը սովորաբար մահացու է այն հիւանդներուն համար, որոնք թոքախտի կամ կուրծքի ջրգողութեան ենթակալ են, կամ յառաջացած տարիքի մը մէջ կը գտնուին եւ կամ տեղաբնակ մարմին մը ունին եւ ստով չեն կրնար սովալ ապավիտեական տնեղին, որպէս թեթեւ ըլլայ ան: Եթէ այս հիւանդութիւնը երբեմն երիտասարդներու կամ քաղաքացի մարդոց համար աղէտաբար հետեւանքներ կ'ունենայ, պատճառը այն է որ ենթականերուն անխոհմտութեան երեսն պարզ ապավիտեակը կը փոխուի կողատապի կամ կուրծքի բորբոք՝ մահ:

Այս հիւանդութիւնը գանազան անուններ կը կրէ, իտալացիները գանի կ'անուանեն «Influenza», իր թէ ան առաջ եկած ըլլար աստղերու զապնի արտաբուումէն: 1776 ին եւ 1782ին փարիզի մէջ զայն կը յորժորէին Լա

Coquette (պըրուհի): Ետոյ հետ-գհետե սկան զայն կոչել La «Brienne», «Dang», «Grippe Espagnole» — Զուգրերի մէջ ան միշտ առած է «Grippe» անունը, որ կը նշանակէ քամախտ, կամ շտ:

Կրիպը սովորաբար կը յայտնուի ուղեղի զորաւոր հարբուտի որուն շատ շանցած կը յաջորդէ կուրծքի հարբուտ մը, որուն կ'ընկերանան թեթեւ սեղոց ու զօրաւոր սարսուռներ, եւ առաջ կը բերէ կոկորդի ու կուրծքի խոցուտքի դժնդակ զգացողութիւն մը, եւ յաճախ յողացուի (Rhumatisme) նմանող անորոշ ցանք մէջքի եւ ոսկրայտի:

Այս տեղագրի փաստանշանները երկար չեն տեսեր. անոնք 3-4 օրէն կը դադրին, սակայն հալը, որ որ այդ ժամանակամիջոցին այլեւս պարզ հարբուտի մը երեսուցի կ'առնէ, տակաւին քանի մը օր եւս կը տեսէ:

Այս է հաւաստիորաբար հիւանդութեան ընթացքը եւ առաջ բերած բնախօսական երեսուցիները: Ծոմապահութիւն, մասնաւոր թէթիմ, տաք ըմպելիներ մեղմացուցիլ եւ թեթեւ քրտինք առաջ բերող դեղեր գրեթէ միշտ կը բաւեն բուժելու այս հիւանդութիւնը:

Երբ հիւանդը արեւնային խառնուածք ունի եւ իր բազիկաւոր ցոյց կուտայ բորբոքումի հակամարտութիւն մը, 1-2 արեւնաուութիւն բարեբար ազդեցողութիւն առաջ կը բերէ, սակայն այս պէտքը բժշկին խորհուրդին վրայ ա'յն ատեն միայն անհրաժեշտ կը նկատուի, երբ տեղը կամ ցաւերը չեն մեղմանար:

Ընտրանալի է թէ կրիպի տարածման գլխաւոր պատճառը հարբուտը, հալը եւ փոքրուած է: Գիտուած է թէ այս հիւանդութիւնը քանի մը օրուան ընթացքին մէջ կը փոխանցուի ընտանիքի մը գրեթէ բոլոր անդամներուն: Նմանօրինակ պարագաներու մէջ պէտք է կարելի եղածին չափ հեռու մնալ վարակուող անձերէն, զգուշանալ ցրտաուութիւնէ եւ իր կանխարգելի միջոց՝ մօրթին վրայ շարունակ դնել ֆլանէլէ շափակ մը: Շատ տաք հագուաներով կատարուած բացօթեայ մարզանքները յաճախ աւելի օգտակար են եւ լաւագոյն կերպով կը պաշտպանեն մեր մարմինը պաղաւտութեանէ, քան թէ տաք ու ազդեանուած սենեակներուն մէջ նստուլ ու անշարժ կենքը:

Արգարեւ, մարդ փառարանի մը քով աւելի դիւրաւ հարբուտի ենթակալ կ'ըլլայ, քան թէ բացօթեայ պատյաներու ատեն, երբ մեր մարմինը լաւ պաշտպանուած է ցուրտէն, կը բաւէ որ փողոցներու մէջ անշարժ կենանք եւ ինքզինքնին հոգին եւ խոնաւութեան չենթարկենք: Ըմէնէն փափուկ կազուածք ունեցող մարդը, լաւ պատրաստուած պայմաններու մէջ աւելի ապահով կերպով կը դիմագրաւէ ցուրտին եւ ձմեռուան խրատութեան բացօթեայ պատյաներու ատեն, երբ մեր մարմինը լաւ պաշտպանուած է ցուրտէն, կը բաւէ որ փողոցներու մէջ անշարժ կենանք եւ ինքզինքնին հոգին եւ խոնաւութեան չենթարկենք: Ըմէնէն փափուկ կազուածք ունեցող մարդը, լաւ պատրաստուած պայմաններու մէջ աւելի ապահով կերպով կը դիմագրաւէ ցուրտին եւ ձմեռուան խրատութեան բացօթեայ պատյաներու ատեն, երբ մեր մարմինը լաւ պաշտպանուած է ցուրտէն, կը բաւէ որ փողոցներու մէջ անշարժ կենանք եւ ինքզինքնին հոգին եւ խոնաւութեան չենթարկենք: Ըմէնէն փափուկ կազուածք ունեցող մարդը, լաւ պատրաստուած պայմաններու մէջ աւելի ապահով կերպով կը դիմագրաւէ ցուրտին եւ ձմեռուան խրատութեան բացօթեայ պատյաներու ատեն, երբ մեր մարմինը լաւ պաշտպանուած է ցուրտէն, կը բաւէ որ փողոցներու մէջ անշարժ կենանք եւ ինքզինքնին հոգին եւ խոնաւութեան չենթարկենք: Ըմէնէն փափուկ կազուածք ունեցող մարդը, լաւ պատրաստուած պայմաններու մէջ աւելի ապահով կերպով կը դիմագրաւէ ցուրտին եւ ձմեռուան խրատութեան բացօթեայ պատյաներու ատեն, երբ մեր մարմինը լաւ պաշտպանուած է ցուրտէն, կը բաւէ որ փողոցներու մէջ անշարժ կենանք եւ ինքզինքնին հոգին եւ խոնաւութեան չենթարկենք: Ըմէնէն փափուկ կազուածք ունեցող մարդը, լաւ պատրաստուած պայմաններու մէջ աւելի ապահով կերպով կը դիմագրաւէ ցուրտին եւ ձմեռուան խրատութեան բացօթեայ պատյաներու ատեն, երբ մեր մարմինը լաւ պաշտպանուած է ցուրտէն, կը բաւէ որ փողոցներու մէջ անշարժ կենանք եւ ինքզինքնին հոգին եւ խոնաւութեան չենթարկենք: Ըմէնէն փափուկ կազուածք ունեցող մարդը, լաւ պատրաստուած պայմաններու մէջ աւելի ապահով կերպով կը դիմագրաւէ ցուրտին եւ ձմեռուան խրատութեան բացօթեայ պատյաներու ատեն, երբ մեր մարմինը լաւ պաշտպանուած է ցուրտէն, կը բաւէ որ փողոցներու մէջ անշարժ կենանք եւ ինքզինքնին հոգին եւ խոնաւութեան չենթարկենք: Ըմէնէն փափուկ կազուածք ունեցող մարդը, լաւ պատրաստուած պայմաններու մէջ աւելի ապահով կերպով կը դիմագրաւէ ցուրտին եւ ձմեռուան խրատութեան բացօթեայ պատյաներու ատեն, երբ մեր մարմինը լաւ պաշտպանուած է ցուրտէն, կը բաւէ որ փողոցներու մէջ անշարժ կենանք եւ ինքզինքնին հոգին եւ խոնաւութեան չենթարկենք: Ըմէնէն փափուկ կազուածք ունեցող մարդը, լաւ պատրաստուած պայմաններու մէջ աւելի ապահով կերպով կը դիմագրաւէ ցուրտին եւ ձմեռուան խրատութեան բացօթեայ պատյաներու ատեն, երբ մեր մարմինը լաւ պաշտպանուած է ցուրտէն, կը բաւէ որ փողոցներու մէջ անշարժ կենանք եւ ինքզինքնին հոգին եւ խոնաւութեան չենթարկենք: Ըմէնէն փափուկ կազուածք ունեցող մարդը, լաւ պատրաստուած պայմաններու մէջ աւելի ապահով կերպով կը դիմագրաւէ ցուրտին եւ ձմեռուան խրատութեան բացօթեայ պատյաներու ատեն, երբ մեր մարմինը լաւ պաշտպանուած է ցուրտէն, կը բաւէ որ փողոցներու մէջ անշարժ կենանք եւ ինքզինքնին հոգին եւ խոնաւութեան չենթարկենք: Ըմէնէն փափուկ կազուածք ունեցող մարդը, լաւ պատրաստուած պայմաններու մէջ աւելի ապահով կերպով կը դիմագրաւէ ցուրտին եւ ձմեռուան խրատութեան բացօթեայ պատյաներու ատեն, երբ մեր մարմինը լաւ պաշտպանուած է ցուրտէն, կը բաւէ որ փողոցներու մէջ անշարժ կենանք եւ ինքզինքնին հոգին եւ խոնաւութեան չենթարկենք: Ըմէնէն փափուկ կազուածք ունեցող մարդը, լաւ պատրաստուած պայմաններու մէջ աւելի ապահով կերպով կը դիմագրաւէ ցուրտին եւ ձմեռուան խրատութեան բացօթեայ պատյաներու ատեն, երբ մեր մարմինը լաւ պաշտպանուած է ցուրտէն, կը բաւէ որ փողոցներու մէջ անշարժ կենանք եւ ինքզինքնին հոգին եւ խոնաւութեան չենթարկենք: Ըմէնէն փափուկ կազուածք ունեցող մարդը, լաւ պատրաստուած պ

փորձեցին ելք մը գտնել, սակայն չյաջողեցան բոլոր կուսակցութիւններու համագործակցութիւնն առջ ընելու: Մամուլը և արարքն սննդաշար են ընկերակարակները:

Երկրին մէջ տնտեսական տագնապ կը տիրէ, արտաքին ճակատի վրայ ալ կացութիւնը վարդազոյն չէ: Այս պայմաններուն տակ նախագահ Հինտլէնպոլդի վարչապետ Մարքսին ուղղեց ստիպողական նամակ մը, որուն մէջ կ'ըսուէր.—

«Կայարութեան ներքին եւ արտաքին կացութիւնը կը պահանջէ զօրաւոր եւ զօրծելու կարող կառավարութիւն մը: Այս կառավարութիւնը չպիտի կրնայ արդիւնաւոր կերպով գործել, եթէ էջնուէ Ռայխստագի մեծամասնութեան վրայ: Գոնէ ներկայիս անկարելի է մեծամասնութիւն ձեռք բերել ձայներու աշակցութեամբ: Միջին կուսակցութիւններու գործակցութեամբ դանդիւ մը կ'ազմելու փորձն ալ ձախողեցաւ:»

«Նոտաւարքն անգի կը դիմեմ, խնդրելով որ ամենակարճ պայմանաժամի մէջ կազմէք կառավարութիւն մը, ինչպէս Ռայխստագի բարձրեկի կուսակցութեանց մեծամասնութեան վրայ:

«Միաժամանակ կոչ կ'ընեմ Ռայխստագի բոլոր խմբակներուն, որպէսզի հայրենիքի սիրոյն անձնական ինդիքները եւ տեսակէտի տարբերութիւնները մէկ կողմ դնելու եւ բոլորը միասին ձեռք նախադահուութեան տակ եւ աշխատին կառավարութեան մը հետ, որ վճռած ըլլայ աշխատիլ ոչ թէ զանազան կուսակցութեանց թեր կամ դեմ, այլ համաձայն Մանմանադրութեան եւ հայրենիքի բարօրութեան համար: Եթէ նոյնիսկ ձայն կուսակցութեանց ներկայացուցիչները չմտնեն կառավարութեան մէջ, նոր կառավարութիւնը պարտի պաշտպանել երկրին միւս շահերուն պէս բանաւոր դասակարգին արդար շահերն ալ, ծառայելու համար գերման ժողովուրդի բոլոր դասակարգերուն եւ լուծելու համար այն քաղաքական, տնտեսական եւ ընկերային խնդիրները, որոնց առջեւ կը գտնուինք:»

Այս սրտառուէ կոչին վրայ կը կարծուի թէ Մարքս պիտի յաջողի վերջապէս կազմել դանդիւ մը, ազգայնական տարրերէ:

Մուտայինի դեմ

Յուրիսէն կը հեռագրեն թէ զուգորդական հակաֆաշիստ կազմակերպութիւնները ժողովի մը մէջ քննած են նոր գործունէութեան ծրագիր մը: Նկատի առնուած են բազմաթիւ առաջարկութիւններ, որին ալ պոչքով իտալիոյ դեմ առեւտրական, ճարտարաբանական եւ զբոսաշրջիկութեան վերաբերեալ խնդիրներու մէջ:

Այս առաջարկութիւնները պիտի ներկայացուին սէնտիքաներու Միջազգայինի եւ հակաֆաշիստ միջազգային համաժողովի մը, որ մտն օրէն տեղի պիտի ունենայ Փարիզի մէջ: Գերման հակաֆաշիստ կազմակերպութիւններն ալ համամտութիւն յայտնած են:

Մուտայինի կը շարունակէ մաքրագործել դպրոցներն ալ, նետելով այն ուսուցիչներն ու սնօրէնները, որոնք ֆաշիստ չեն: Իտալական ֆաշիստ թերթերը զոհուողներին կը յայտնեն այս քայլին առթիւ:

Գերմաները վակուները եւ կ'ուզեն

Գերմանիա թուրքիայէն կը պահանջէ վերադարձնել 400 վակուս, որոնք ընդհ. պատերազմին Պելճիքայէն իրրեւ պատերազմական աւար անուած եւ թուրքիոյ տրուած էին: Գերմանները կը պնդեն թէ իրենց ապրանքներն են վակուսները:

Ռուսիոյ բնակչութիւնը

Վերջին մարդահամարի համաձայն, բուն Ռուսիոյ ընդհանուր բնակչութիւնն է 44,767,518 հոգի, որոնցմէ 35,839,207ը զիւրացի, (19,055,910 ալր, 16,783,197 կին): Քաղաքի բնակչութիւնն է 8,928,411 հոգի (4,693,676 կին եւ 4,234,735 ալր): Ռուսիայի 39 շրջաններու բնակչութեան թիւն է 27,648,914 հոգի, որոնց 22,497,550ը զիւրացի (11,610,250 կին եւ 10,887,300 ալր), 5,151,364 քաղաքացի (2,658,646 կին եւ 2,924,718 ալր):

Երկու կառախուրտքեր միւսի սակ

Մոսկուայէն կը հեռագրեն թէ Սամարայի շրջանին մէջ ճամբորդի երկու կառախուրտքեր ձիւնին տակ մնացած են: Ամբողջ 48 ժամ անկարելի եղաւ ո եւ օգնութիւն հասցնել խեղճ ճամբորդներուն, որոնցմէ 98 հոգի ցուրտէն մեռան:

Լոզանի դաշնագրին վերաբերեալ վերջ

Պոլիսէն կը հեռագրեն թէ Միացեալ Նահանգներու Պոլսոյ մարզպան ծովակալ Պրիսթլի հրահանգ ստացած է Ուաշինգթընէն անմիջապէս էսկիւրի երթալ, ստիպողական գործով մը որ անհրաժեշտ դարձած է Միերակոյտին կողմէ Լոզանի դաշնագրին մերժուելուն պատճառաւ:

500 օստրալիական խուզարկուած

ՓԱՐԻՅԻ ՄԷՋ

Սոյի գիշեր օտարականներու հսկիչ զբաժնեակին ընդհանուր տեղեկատուութեանց պետ Պ. Ուտար քանի մը զաղտնի ոստիկաններու ընկերակցութեամբ քննութիւն մը կատարեց 10րդ, եւ 11րդ թաղամասերու զանազան պանդոկներուն մէջ:

Հինգ հարկը օտարականներ հրակրուեցան իրենց ինքնութեան թուղթերը ներկայացնել: Կը հետապնդուին 94 հոգի, որոնք 1926 Նոյեմբեր 30ի հրովարտակին (ինքնութեան թուղթերու մասին) համապատասխան թուղթեր չունէին. իսկ 38 հոգի սահմանէն դուրս պիտի հանուին: Տասնեւչորս գործատէրեր զատի պիտի կանչուին, իրրեւ անաստող 1926 Օգոստոս 11ի օրէնքին: Այս օրէնքին համաձայն, գործատէրերուն արգիլուած է աշխատանք ու եւ օտարական, որուն ինքնութեան թուղթին վրայ «աշխատանք» (travailleur) բացատրութիւնը չկայ եւ կամ այդ օտարականը չունի ո եւ է թուղթ, հաստատող թէ ֆրանսական օրէնքները գործադրած է:

Երկու օտարականներ որոնք նախապէս արտաքուստ եւ կրկին Փարիզ դարձած էին, բանտ դրուեցան:

ՄԱՆՐ ԼՈՒՐԵՐ

ՀԱՅ ԲԵՇԿԱԿԱՆ ՄԻՌՈՒԹԻՒՆ մը կազմուած է թէհրանի մէջ, ՊԱՆՔ ՏԸ ՅԻՐԱՍԸ մէջ շարժուան մէջ 5-6 միլիոն ֆրանքի արժէքով արձաթ դրամ դնած է: Միւսն է հիւս գրուած է 1,637 միլիոն ֆրանք արժէքով սակի, արձաթ եւ օտար դրամ:

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՅԻՆ ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

Կիրակի 23 Յունուար, կէս օրէ վերջ ժամը 3ին Ալֆորվիլի Հայ երկու. Միւլեմեան ակումբին մէջ, 138 Rue Etienne Dolet Պիտի խօսի՝ ԸՆԿԵՐ Ս. ՎՐԱՑԵԱՆ

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՅԻՆ ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

Կազմակերպուած՝ Հ. Յ. Գ. Լ. ՆԱԽԵՑԻ ԿՈՄԻՏԵՒՆԻ կողմէ ԿԻՐԱԿԻ 23 ՅՈՒՆՈՒՍԻ Պիտի խօսի՝ ԸՆԿ. ՎԱՀՆԵ ՀԱՄԱՐԱՊՈՒՄԵԱՆ

ԲԱՑՄԱՆ ՆԵՐԿԱՅԵՑՈՒՄ

ԵՒՐՈՊԱՀԱՅ ԹԱՏԵՐԱԽՈՒՄԻ

Théâtre Renée Maubelի մէջ, 10 Rue du l'orient, Metro Blanche 5 փետրուար շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին կը ներկայացուի՝ ԿԱՐԼ ԿՈՒՑՔՈՎԻ ՌՈՒԻԷԼ ԱՎՈՍԱՍ Տրամբ, 5 արար

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Յ. Գ. Փարիզի եւ շրջանի վիճարանական ընդհանուր ժողովը՝ այսօր Շաբաթ, երեկոյն 8ին ժամը ճիշտ 8ին, Փլաս Կոմիտայի քաֆէ Բոյէր ար Լիւնի վերնաշարքը: Մէթրո Բոյէր: Հ. Յ. Գ. «Արմէն-Գարօ» խումբի ժողովը՝ վաղը կէս օրէն վերջ ժամը 2.30ին, «Ռոստոմ» սրահը: Խիստ կարեւոր օրակարգ: Հ. Յ. Գ. «Ազատամարտի Սերունդ» խումբի ժողովը՝ վաղը՝ ժամը 3ին, Ռոստոմի սրահը: Հ. Յ. Գ. Մարտիկի Պատ. Միութեան դասակարգական ժողովը տեղի պիտի ունենայ Կիրակի 23 Յունուար, առաւօտեան ժամը 9ին: Մուտքը ազատ է: Հ. Յ. Գ. Տէսիսի ենթակոմիտէի դասակարգական ժողովը վաղը՝ ժամը 23 Յունուար կէսօրէ վերջ ժամը 2ուկէսին, դպրոցին սրահը, դասախօս՝ ընկ. Վ. ՉՈՒԼԵՐԵԱՆ: ԲԱՐՁՐ ՀԱՅՔԻ հայրենակցական միութեան արքիւսան ընդհ. ժողովը՝ վաղը 23 Յունուար կէսօրէն վերջ ժամը 3ին, 121 Rue de Fbg. du Temple, Օրակարգ.— Վարչութեան հաշուետուութիւնը եւ նոր ընտրութիւն, Շիրակի Աղտեաններու յանձնախումբին հաշուետուութիւնը: ԽՍՐԲԵՂՅՈՒՆԵՐՈՒ Փարիզի Հայր. Միութեան վիճակահանութիւնն ու Գ. բանախօսական ժողովը տեղի կ'ունենայ՝ այսօր Յունուար 22, Շր. երեկոյ, ժամը 8.30ին Ֆլորիս ճաշարանը, 61 Rue Mr. le Prince: Կը հրապարակուին բոլոր անդամներն ու համակիրները:

ՏԵՐԿԱՅԵՑ ՍԸ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Գաշակցութեան ՇԱՍԻ «ՌՈՍՏՈՄ» խումբի կողմէն, Յունուար 23 վաղը՝ կէս օրէ յետոյ ժամը 2ին Café des Voyageursի մէջ: Առաջին ժողովրդական հանդէսն է այս Շաբաթի մէջ: Հին ՌՈՒ ՆՈՐ ԳԻՐՔԵՐ ՆՈՐ ՍՏՏՅՈՒՄՈՒՄ.— Բժիշկին գրքէն վերջուած էջեր 12.50 Քրանք, Պէպէթ, դաւաշտ 10, Հրաշագործ Ֆարքի Թարթա պէյ 5 Քրանք, Բժիշկին խորհուրդները հայ պատանիներու 5, Վերջապահի տակ (Թատր. Կ. Մեհենդի) 5, Անձկութեան ժամեր 2, Բարիկէթ 7.50, Ստոպ 3 Քրանք: ԿԸ ՄԱՆՈՒԹՅՆՆԵՐ.— Օտանի գործերէն Ընկ. Փանջուհի 10, Թաղականին կնիկը 17.50, Միքէի սերարկածը 5, Միջնորդ Տէր Պատմական 17.50, Մասնիչը 7.50, Յեղափ. մակարոյնները 7.50, Չարքը Ավրամ 6: ՀԱՅՈՒՄՈՒՄԻՍ ԳԻՐՔԵՐ.— Ահարոնեանի Կեանքի դասը 5, Երախանի 5, Սեղեմի 20, Շանթէն Կինը 6, Ճամբու վրայ 8, Կերտանուհի 8, Վ. Փափազեանի Ասպետ 5, Գծեր 4, Թըռչող խողը 4, Լուր-Դաւուր 4, Շիրակեանցիները՝ Արտաշես 10, Իսկ Քրանքները 5 Քր., Եօթ Պատմականներ 15, Ժող. երկերի (3 հատ.) 65, Բանաստեղծութիւններ Կէմբրիջեան 10, Նահապետ Բուշակի Դիւանը 25, Մանանազէճի Լճօ 7.50, Նաւաորդհաւաքածոյ 25, Ժողովածու թօփեան 25, Եւն. Եւն.: Մտն ատենէն ԿՈՅՍԻ ՄԸ ՕՐԱՅԻՐԵ:

Հին ՌՈՒ ՆՈՐ ԳԻՐՔԵՐ

Մտնաւու համար դիմել նամակով՝ Vahram Sévouni 5 Avenue Quihou, Saint-Mandé: Փարիզի եւ դաւանները փոսթի ծախք չառնուիլ այս գիրքերուն համար:

ԳՐԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱԿՆԵՐ

Մարտիկի մէջ Հ. Յ. Գ. Պատ. միութիւնը 63 Rue de la République սրահներին վերնաշարքը կը բացած է Կրպարանի Կրպարան մը որտէ կրնան օգտուիլ մեր բոլոր հայրենակիցները առանց խտրութեան: Հոն կարելի է գտնել ամէն տեսակի թերթեր եւ հանդէսներ. առ այժմ բացէ շաբաթը երկու օր, Կիրակի առաւօտ ժամը 9ին 12, եւ Հինգշաբթի երեկոյ՝ 8ին 10:

Չ. Ո. Մ. ԸՆԹԵՐՑԱԿՆԵՐ

Չ. Ո. Միւլեմեան փարիզի ընթերցարանը բաց է, 61 Rue Mr. le-Prince, Floria ճաշարանի վերի յարկը, ամէն օր առաւօտեան ժամը 7.30էն մինչեւ երեկոյեան 10: Իսկ շաբաթ եւ կիրակի օրերը՝ մինչեւ երեկոյեան 12: Կարելի է գտնել տեղական եւ արտասահմանեան բոլոր հայ թերթերը եւ պարբերականները: Գրադարանէն փրկել կը տրուի միայն ինչպէս թիւի թիւով ժամը 8.30 մինչեւ 10, իսկ կիրակի օրերը կէսօրէ վերջ 1—3: Գրադարան-Ընթերցարանի վարչութիւն

Վարձու սեղակներ

Դիմել՝ Միլիտար Նահանգի, 2 Ave. Docteur du Léray, միջրոտալ, 36 Rue Damesmesի մօտ Paris (13me): Le Gérant: H. TEURNIER

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS

208bis, Rue Lafayette Paris (10°)

ԿԸ ՓՆՏՈՒՈՒԻ

— շերմինէ Յակոբեան կը փնտէլ իր եղբայրը Նուպար Տէմիրեան, որ 1923ին յունական զինուոր եղած կը կարծուի: Տեղեկացել՝ 26 Rue Martin Bernard Paris (13me): — Չորս ամիս առաջ 5 Rue Pradier, Paris (13e) հասցէին ապրող — Բարեթի — Բասնիայի գեղացի Համբարձում (Մերկերիս) ներգէթեանէն տեղեկութիւն ունեցողներէն կը խնդրուի տեղեկացնել՝ Setrak Nerzetian St. Olteinie, No. 16 Contantza, Roumanie

BOIS COLOMBESի ՄԷՋ

«ՅԱՌԱՋ» ԿԸ ՇԱՆՈՒՄԻ Նպարավաճառ Պր. Մանուկ Հապիւնի խանութը: 110 Rue des Chambards, Bois Colombes (Seine):

Խնամեցի՛ք ձեր ակումբերը եւ դիմեցի՛ք
Ա Մ Ե Ր Ի Կ Ե Ա Ն
ԱՏԱՆԱԲՈՒԺԱԿԱՆ ՔԼԻՆԻԲԻ
12, RUE RICHOMME, 12
Գարմանուք եւ առաւանակները տեղի կ'ունենայ կարող մասնագէտներու կողմէ, խիստ դիւրամատչելի պայմաններով:
Առաջին այցելութիւնը ծրի
Հաղորդակցութեան միջոց՝ Métro: Barbès-Rochechouart

ՏՕՔԹ. Լ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ
ՄԱՍՆԱԿԵՆ ՆԵՐՔԻՆ ՄՈՐՔՈՒՄԵՆ ԵՒ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՄՆԳԻՌԹԵԱՆ
126, Rue du Faubourg St. Denis
Métro: Gare de l'Est
Téléphone: Nord 84-04
Ընդունելութեան ժամեր՝ Ամէն օր 2.30.7.30—Կիրակի եւ տօն օրեր՝ 9-12

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ
POLYCLINIQUE DE BELLEVILLE
29, Rue (Place) des Fêtes, Paris, XIX. Tél. Nord 96 - 61
Տէր Եւ Տնօրէն՝ ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՅԵԱՆ
Բացուած է Պէլվիլ ընդարձակ բուժարանը (Polyclinique) ուր հայ եւ ֆրանսացի կարող մասնագէտ բժիշկներու միջոցառումով եւ խթանով կը քննուին ու կը դարմանուին գիտական նոր մէթոտներով ամէն տեսակի ներքին, կանաչ, տղայոց, վնասական, սեռամիջային, վերաբուժական, ինչպէս նաեւ աչքի, քիթի, կոկորդի, ականջի, բերանի ու ականջի ինքնուրուիւնները:
Հիւանդները կ'ընդունուին ամէն օր առաւօտեան ժամը 9ին մինչեւ երեկոյեան ժամը 8: Կիրակի եւ տօն օրերը մինչեւ կէսօր:
ԳԻՆԵՐԸ ՁԱՓՈՒՌ ԵՒ ՀԱՆՐԱՄԱՏԵԼԻ
Ստիպողական պարագային ինքնուրուի կը դարմանուին նոյն իսկ գիշերը:
Ո եւ է բժիշկի դիմելէ առաջ կը յանձնարարուի անզամ մը ստի Polyclinique դիմել՝ մասնագէտ բժիշկին լուրջ խորհուրդն ստանալու համար:

Հաղորդակցութեան միջոցներ՝ Métro: Place des Fêtes. Autobus: AV. AP. N. Nbis, BC. FB. Tramway 26.

ԶԳՕՆ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ
ՇԱՆՈՒԹ ԴԵՐՁԱԿԻՆ ԴԻՍԵՑԻԲ
19 Rue Rodier Metro Cadet կամ Anvers
Կիրամատչելի գիներով, լաւագոյն կերպաներէ, մաքուր խնամքով կարուած հազուա ունենալու համար: Արագ յանձնում

ԿԱՎՈՇ
Չուս'ըմ, ցատկուտ'ն, կեանք'տ, վարդագոյն կը գտնուի ամէն տեղ ԳԻՆ 1 Ֆր. 50

ՏԵՂԱՓՈՒՄԻՒՅԻՆ
ՊԱՆԻՅՑ ԳՐԵՍԵՆ
ՆՈՐ ՀԱՍՅԷ՛ Librairie BALENTZ
233 Rue Fbg. St. Martin
Met. Louis Blanc Paris (10e)

ՊՈՒՎԱԿԱՆ ԼԻՒԷ՛ ԲԵՏՄԸԲ
Կը ծախուի ըստիք Normand կաթնէ պատրաստուած լիւլէ քաղմաք: Կ'ընդունուին մասնաւոր ապագրանքներ տուններու համար: Դիմել՝ Արտաշես ճաշարան, 31bis Fbg Montmartre, Téléph. Provence 57—65:

ԳՐԳ՝ ՆՈՐԳՈՂ ՄԸ ԿՈՒՉՈՒԻ
Գորգի նորագոյնեան համար կը փնտնուի գործաւորներէ մը: Դիւրին գործ, լուսաւոր վայրի մէջ: Դիմել՝ A. Kéchichianի 74 Rue de Noisy le Sec, Bagnolet. Métro: Direction Pte. des Lilas իշնել St. Fargeau կամ P. des Lilas.

ՍԱԿԱՐԱՆ
21 Յունուար 1927

ԳՐԱՄԵՐ	Ֆր.
ՍՊերին, L. St.	122 20
Տոլար, Dollar	25 18
Մարք (սակի) Mark	5 30
Թրքական Պղթ. L. Trq.	42 28
Թրք. սակի " or	112 —
Մէճիսիէ Médjidié	7 50
Լէվա 100 հատար Léva	17 50
Տրակի " Drachme	30 54
Լիր " Lire	107 73
Պելճ. ֆրանք " Frc. Belge	70 33
Չուից. " Frc. Suisse	496 —
Լէյ 100 հատար Ley	13 33
Զերկոնից (10 Roubles or)	73 —

DOCTEUR PROY
EX - Interne des Hopitaux
Médaille d'argent
ՏՕՔԹ. Յ. ԽՈՒՂԵՐԵԱՆ
Աշխատակցութեամբ կը խնամէ ներքին, կրնայ, մորթային, վնասական հիւանդութիւնները եւ բակայանութիւններու (varices) հիմնական դարմանումն: Կարող է գործաւորներու ստանց գործողութեան: Ամէն օր ժամը 10-12, եւ 2.8, Կիրակի եւ տօն օրեր՝ 9-12: 142 R. DU FB. ST. DENIS
Կառ տը Է՛Քիթի մօտ Հոսաձայն Nord 31—49:

ՔԱՐՏԵՆԻՆ
3 ամս. 6 ամս. Տար.
ՏՐԱՆՍԿ 33 ֆ. 70 ֆ. 140 ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ 20 շ. 40 շ.
ԶՈՒՅԵՐԻԱ » »
ԵԳԻՊՏՈՍ » »
ԱՄԵՐԻԿԱ 6 ամ. 10 ամ.
ԵՐՈՍՊ 100 ֆ. 200 ֆ.

"HARATCH"

Իմպրիմի ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱԿԻԱՆ
Directeur-Propriétaire : SCHAVARSCH MISSAKIAN
Rédaction & Administration : 208 bis, Rue Lafayette - PARIS (10e)
TÉLÉPHONE : MÉTRO :
NORD 57-82 LOUIS-BLANC ou JAURÈS
Հասցեի փոփոխության համար պետք է վճարել 2 ֆրանք

ԵՐԵՎԱՆԻ
25
ՅՈՒՆԻՈՒՐ
1927
25 JANVIER 1927

ՊԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ՄԱՂՁՍԱԻՄԱՆՁԸ

Տեղական մամուլը, եւ մասնաւորապէս այն հատուածը որ ի հաւատար Գերմանիոյ խաղաղասիրութեան, մտահոգութեան լատնուած է նորին:
Դասիլիճի երկարատեւ տափնապարհ, եւ յետոյ շինտէնպուրկի շխանասատ հրամանը Տոքթ. Մարքսի, անպատճառ դանդիւնը կազմելու, տուն կուտայ դառն խորհրդածութեանց:
Կասկած չկայ որ իշխանութիւնը պիտի անցնի շնորհին, թէ ոչ համագործման տարրերուն ձեռքը: Մինչեւ հիմա ինչ կործ որ կատարուեցաւ զործակցութեան համար, ամուլ մնաց:
Նախքը, եւ մասնաւորապէս ընկերվարականները արդէն ինքնապէս եղած են, եւ սլաքներ կ'արձակեն շինտէնպուրկի էմ, որ անցած է իր իրաւաստութեան սահմանը: Թունը պահպանողական Գործիքուի ձախողումը ոչ միայն չփարատեց արտադարութեանը, այլ ակաւի թանձրացուց զանոնք: Թէեւ արդարաւէր եւ չափաւոր Մարքսն է կանչուած, բայց իրաւանին մէջ շինտէնպուրկն է որ կը վարէ զործերը. ուրիշ օտարով, կամաց-կամաց ասպարէզ կ'իջնեն արգաւանական եւ ինտերական տարրերը:

Միայն այս պարագան արդէն պղտորած է Ֆրանսայի րապարակագիրներուն միտքը, եւ մոայլ ենթադրութիւններ չըլլան: Մտահոգութեան գլխաւոր աղբիւրը այն է որ, նոր անլիճին մէջ, կամ անոր հովանաւորութեան տակ, հետզհետէ երա պիտի սողոսկին ու պիտի տաքնան պատերազմի վարձաները, եւ փորձութեան պիտի ենթարկեն Վէրսայի դաշագրով կաշկանդուած Գերմանիան: Մասնաւորապէս, այդ ուղղութեան շտաբը տարմաղիը են շոյիւր խորհրդային իշխանութիւնը եւ սերտ գործակցութեան գետին մը գտնելու անոնց նետ, աշխարհը դնելով անակնկալի մը առջեւ: Անոնց համար չհարքներ կը պակսին, ոչ ալ պատրուակներ:

Մինչեւ հիմա, Ֆրանսայի համար մեծ ապահովութիւն մըն չ'էր յայտնուած ներկայութիւնը՝ իբրեւ արտաքին նախարար: Բայց, ինչպէս դիտել կուտայ «Մաթէն»-ի խմբագրապետը, նոր արտաքինութեան մէջ, ան ալ կրնայ տարուիլ զինուորական տարրերէն, նման Պէթման չ'օլիկի, որ իրեն չափ կը խորշակէր ստերէն եւ սաղաւարտէն, բայց տեղի տուած հոսանքին:

Իրականին մէջ, երկու Գերմանիաներ կան, որ անդադար կը լուռին իրարու դէմ, զոնէ արտաքին ճակատի վրայ: Մէկը՝ ինք, ազգայնական եւ զինուորական, որ չէ համակերպած ՊՅԻ պարտութեան, եւ որուն անարկու ներկայացուցիչն է ոյն ինքն շինտէնպուրկի պետութեան նախագահը: Միւրը՝ զատուած մէջ խրատուած Գերմանիան, իր ընկերվարականներով, ձախակողմեան տարրերով եւ բոլոր անկեղծ հանրապետականներով:

Առաջինը չէ համակերպած խաղաղութեան, եւ սրտին մէջ կտա կը պահէ, ու դպրոցներէն մինչեւ մարզաբանները եւ մինչեւ գաղանի զօրանոցները կը զարգացնէ փոխ-վրէժի դաւախարք: Զգուշանալով հանդերձ բուն շարժածներէն, ան երբեք չի կտրեր կապը անցեալ փառքերուն հետ, եւ միշտ կ'արեւնարձակ վարուած հաւատարմ: Եւ, մինչեւ հիմա շօշափիլի օգուտներ ունեցաւ, այդ իրատես քաղաքականութեան հետեւանքով:
Լօքարնոյի դաշինքը, Թուարիի տեսակցութիւնը, Ազգերու խաշնակցութեան մէջ ընդունելութիւնը խոշոր շահեր են Գերմանիոյ համար, որ մինչեւ երէկ իբրեւ պարտեալ կը լսուէր, իսկ այսօր կը խօսի ու կը վիճի հաւասարէ հաւասար:

Բայց անորձակը ուտելով կը բացուի: Եւ Ֆրանսայի ազգայնական մամուլը շատ զգայուն է այս առածին հանդէպ, երբ հաստատ Գերմանիոյ կը վերաբերի: Ֆրանսայի մէջ տակաւին չեն հաւատարմ թէ Գերմանիան իսկապէս հանրապետական է, նոր կարգերու եւ հոգեբանութեան տիրացած: Անոնք ուրիշ բան կը տեսնեն շինտէնպուրկիներու եւ ֆօն Կէպլերներու շարաշուք լուծութեան մէջ: Միւս կողմէ, Ֆրանսայի վարիչներուն համար զգուշութիւնը չէ որ բուն հանրապետական եւ չափաւոր տարրերը, ինչպէս պատկանելի բազմութեան մը կը լինած, ուժ չունին զինուորական ոգին եւ սաղաւարտը խորտակելու, եթէ անակնկալ «եղոյթ» մը տեղի ունենայ:
Եւ կան, տակաւին, մտահոգութեան ուրիշ պատճառներ: Պերլին հետզհետէ ակաւի բաց կը խօսի զաղթավայրի մը անհրաժեշտութեան մասին: Քանի որ ամէն ապահովութիւն ինքնապէս Ֆրանսայի, եւ արուէ տարի կանոնաւորապէս կը ձեռնարկէ մեզի պարտադրուած հատուցումները, ինչու կը կաշնարկէ մեզ այս նեղ սահմաններուն մէջ, — կ'ըսեն Գերմանականները: Մասնաւոր կարգաւորութիւնները սրեն աշխարհակալութեան ակորթակը, եւ պահանջելով կորսուած զաղութիւնները, ամ ուրիշներ՝ անոնց փոխարէն: Ինչպէս, ատենին, Նաւատորմի Գաշնակցութիւնը, այս կազմակերպութիւններն ալ լայն տարածութիւններ կը վայելեն, եւ կատարութիւնը երբեք չ'զգոն չէ անոնց արագ աճումէն եւ արդիւնաւոր գործունէութիւնէն:

Ճիշտ է որ ատելութեան եւ մրցակցութեան կիրքն ալ մեծ զոր ունի անդալական մամուլի արտայայտութեանց մէջ: Բայց զոր պիտի ըլլար պնդել թէ ամէն ինչ լաւ կ'ընթանայ, եւ թէ անոնք ինչ մէջ ալ եւս մոռցած են մարտաշունչ երգը, Գերմանիան ինչպէս քան Վերս:
Սյր եօթնամասուն միլիոն եւ յարաճուն ժողովուրդը երազողովորականութիւն կը վայելեն, եւ կատարութիւնը երբեք չ'զգոն չէ անոնց արագ աճումէն եւ արդիւնաւոր գործունէութիւնէն:
Ճիշտ է որ ատելութեան եւ մրցակցութեան կիրքն ալ մեծ զոր ունի անդալական մամուլի արտայայտութեանց մէջ: Բայց զոր պիտի ըլլար պնդել թէ ամէն ինչ լաւ կ'ընթանայ, եւ թէ անոնք ինչ մէջ ալ եւս մոռցած են մարտաշունչ երգը, Գերմանիան ինչպէս քան Վերս:
Սյր եօթնամասուն միլիոն եւ յարաճուն ժողովուրդը երազողովորականութիւն կը վայելեն, եւ կատարութիւնը երբեք չ'զգոն չէ անոնց արագ աճումէն եւ արդիւնաւոր գործունէութիւնէն:

ՄԱՍՈՒԼ
ՇԱՆՆ ՈՒ ՎԵՍՍԸ

«Հայրենիք» ամսամթերքը (Յունուար), քննելով Հայաստանի շօլի առաքելութեան նիւթական արդիւնքը, կը գրէ:
... «Ստոյգ թիւեր չկան, բայց նոյն ինքն պատուիրակութիւնն ըրած տեղեկութիւններէ կը հասկցուի որ ընդամենը 18,000 տուար դրամ է ստացուած: Ուրիշ խօսքով, երեք հոգի յանուն Հայաստանի 15 ամիս պատեցան Եւրոպայի եւ Ամերիկայի մէջ, ճանեցին հայրենիքին օգնելու անհրաժեշտութեան մասին եւ միայն 18,000 տուար է արուեր իրենց: Հասարակ մտացականի վատտակ:
Իսկ ինչ արժած է այդ պատուիրակութիւնը, Հայաստանի համար:
«Անա քանի մը թուարանական փորձեր: Հօկի քարտուղար Գ. Վարդանանը իր ճամբորդութեան ընթացքին ոտնիկ է ստացած (տրուած է իր ընտանիքին) ամսական 175 բուրլի, 15 ամիսը կ'ընէ 2625 բուրլ: Մեկնած ատեն միանուազ ստացած է 5000 բուրլ համապատասխան 7625 բուրլ: Կարմիր Խաչի նախագահը ոտնիկ է ստացած ամսական 200 բուրլ (տրուած իր ընտանիքին), 15 ամիսը կ'ընէ 3000: Երրորդ անդամը ոտնիկ մասին տեղեկութիւն չկայ: Պատուիրակութեան անդամները ստացած են օրապահիկ, ըստ ռմանոց օրական 10 բուրլ: Ըստ ուրիշներու, 20 բուրլի Առնէնք քէլը, 10 բուրլի: Ուրիշն 15 ամսական մէջ երեք հոգին օրապահիկ են ստացած շուրջ 14,000 բուրլ: Ծանապարհածակս, — Երեւանին անցեր են Մոսկուա, Մոսկուայէն Պերլին, անիկ Փարիզ, յետոյ պտտած են ամբողջ Ֆրանսան — Լիւն, Նիս, Մարսէլ եւ ուրիշ վայրեր: Անցեր են Պէլժիա, Անգլիա: Յետոյ զացեր են Ամերիկա եւ վեց ամիս շարունակ չափազանց են ամբողջ Միացեալ Նահանգները, մինչեւ Քալիֆորնիա: Նոյն ճամբով վերադարձեր են Փարիզ եւ այստեղ բաւական ժամանակ մնալէ յետոյ, Մոսկուայի վրայով դարձեր են Երեւան: Ինչպէս ճանապարհածակս է դացած այս պտոյտին համար: Ամէն պարագայի մէջ, ոչ պակաս քան 5000 տուար, այսինքն 10 հազար բուրլ:
Կլոր թիւով, ընդհանուր ծախսը կ'ընէ 35,000 բուրլի կամ 17,000 տուար: Մենք ատնիք նուազագոյն թիւերը, եթէ իրաւ կան հաշիւներ հրատարակուին, պարզ պիտի տեսնուի որ չօգի պատուիրակութիւնը հազեւ հրացեր է զոցել իր ճանապարհածակսը:»

ԱՌԹԵԼ ԼՆՈՒՁԱՅՆԸ ԵՒ ՀԱՅԵՐԸ
Անթիլի Գերմանիան ունեցող Հայեր Յունուար 22ի ճաբամ իրի կուրը անակնկալ հաճոյք մը վայելցին: Տիկին Բազալ, ընկերակիցութեամբ Թաուիս Պ. Աբապի, հայերէն երգեց «Ուշ լինի նուշ լինի» կտոր մը, եւ Թուրքերէն լեզուով ալ անխուսափելի «Արշին մալ ալան» որ ասանկ պատուի չէր սպասել անշուշտ:
Նոյն իրիկուրը նոյնպէս Եթովպիայի մէջ ծաւալուող դաշնակա հարեւրակա Գ. Վարդան Սվաթեանի մէջ նոր երկասիրութիւնը:

ՊՈՒՍԵՆ Կը գրեն թէ Թբաւ հպատակներուն արգիւտած է եւրոպի խաղաբանը մտնել: Առաջ այս արգիւտը միայն թուրքերուն համար:

ՄԱՍՈՒԼ
ՇԱՆՆ ՈՒ ՎԵՍՍԸ
«Հայրենիք» ամսամթերքը (Յունուար), քննելով Հայաստանի շօլի առաքելութեան նիւթական արդիւնքը, կը գրէ:
... «Ստոյգ թիւեր չկան, բայց նոյն ինքն պատուիրակութիւնն ըրած տեղեկութիւններէ կը հասկցուի որ ընդամենը 18,000 տուար դրամ է ստացուած: Ուրիշ խօսքով, երեք հոգի յանուն Հայաստանի 15 ամիս պատեցան Եւրոպայի եւ Ամերիկայի մէջ, ճանեցին հայրենիքին օգնելու անհրաժեշտութեան մասին եւ միայն 18,000 տուար է արուեր իրենց: Հասարակ մտացականի վատտակ:
Իսկ ինչ արժած է այդ պատուիրակութիւնը, Հայաստանի համար:
«Անա քանի մը թուարանական փորձեր: Հօկի քարտուղար Գ. Վարդանանը իր ճամբորդութեան ընթացքին ոտնիկ է ստացած (տրուած է իր ընտանիքին) ամսական 175 բուրլի, 15 ամիսը կ'ընէ 2625 բուրլ: Մեկնած ատեն միանուազ ստացած է 5000 բուրլ համապատասխան 7625 բուրլ: Կարմիր Խաչի նախագահը ոտնիկ է ստացած ամսական 200 բուրլ (տրուած իր ընտանիքին), 15 ամիսը կ'ընէ 3000: Երրորդ անդամը ոտնիկ մասին տեղեկութիւն չկայ: Պատուիրակութեան անդամները ստացած են օրապահիկ, ըստ ռմանոց օրական 10 բուրլ: Ըստ ուրիշներու, 20 բուրլի Առնէնք քէլը, 10 բուրլի: Ուրիշն 15 ամսական մէջ երեք հոգին օրապահիկ են ստացած շուրջ 14,000 բուրլ: Ծանապարհածակս, — Երեւանին անցեր են Մոսկուա, Մոսկուայէն Պերլին, անիկ Փարիզ, յետոյ պտտած են ամբողջ Ֆրանսան — Լիւն, Նիս, Մարսէլ եւ ուրիշ վայրեր: Անցեր են Պէլժիա, Անգլիա: Յետոյ զացեր են Ամերիկա եւ վեց ամիս շարունակ չափազանց են ամբողջ Միացեալ Նահանգները, մինչեւ Քալիֆորնիա: Նոյն ճամբով վերադարձեր են Փարիզ եւ այստեղ բաւական ժամանակ մնալէ յետոյ, Մոսկուայի վրայով դարձեր են Երեւան: Ինչպէս ճանապարհածակս է դացած այս պտոյտին համար: Ամէն պարագայի մէջ, ոչ պակաս քան 5000 տուար, այսինքն 10 հազար բուրլ:
Կլոր թիւով, ընդհանուր ծախսը կ'ընէ 35,000 բուրլի կամ 17,000 տուար: Մենք ատնիք նուազագոյն թիւերը, եթէ իրաւ կան հաշիւներ հրատարակուին, պարզ պիտի տեսնուի որ չօգի պատուիրակութիւնը հազեւ հրացեր է զոցել իր ճանապարհածակսը:»

ՄԱՍՈՒԼ
ՇԱՆՆ ՈՒ ՎԵՍՍԸ
«Հայրենիք» ամսամթերքը (Յունուար), քննելով Հայաստանի շօլի առաքելութեան նիւթական արդիւնքը, կը գրէ:
... «Ստոյգ թիւեր չկան, բայց նոյն ինքն պատուիրակութիւնն ըրած տեղեկութիւններէ կը հասկցուի որ ընդամենը 18,000 տուար դրամ է ստացուած: Ուրիշ խօսքով, երեք հոգի յանուն Հայաստանի 15 ամիս պատեցան Եւրոպայի եւ Ամերիկայի մէջ, ճանեցին հայրենիքին օգնելու անհրաժեշտութեան մասին եւ միայն 18,000 տուար է արուեր իրենց: Հասարակ մտացականի վատտակ:
Իսկ ինչ արժած է այդ պատուիրակութիւնը, Հայաստանի համար:
«Անա քանի մը թուարանական փորձեր: Հօկի քարտուղար Գ. Վարդանանը իր ճամբորդութեան ընթացքին ոտնիկ է ստացած (տրուած է իր ընտանիքին) ամսական 175 բուրլի, 15 ամիսը կ'ընէ 2625 բուրլ: Մեկնած ատեն միանուազ ստացած է 5000 բուրլ համապատասխան 7625 բուրլ: Կարմիր Խաչի նախագահը ոտնիկ է ստացած ամսական 200 բուրլ (տրուած իր ընտանիքին), 15 ամիսը կ'ընէ 3000: Երրորդ անդամը ոտնիկ մասին տեղեկութիւն չկայ: Պատուիրակութեան անդամները ստացած են օրապահիկ, ըստ ռմանոց օրական 10 բուրլ: Ըստ ուրիշներու, 20 բուրլի Առնէնք քէլը, 10 բուրլի: Ուրիշն 15 ամսական մէջ երեք հոգին օրապահիկ են ստացած շուրջ 14,000 բուրլ: Ծանապարհածակս, — Երեւանին անցեր են Մոսկուա, Մոսկուայէն Պերլին, անիկ Փարիզ, յետոյ պտտած են ամբողջ Ֆրանսան — Լիւն, Նիս, Մարսէլ եւ ուրիշ վայրեր: Անցեր են Պէլժիա, Անգլիա: Յետոյ զացեր են Ամերիկա եւ վեց ամիս շարունակ չափազանց են ամբողջ Միացեալ Նահանգները, մինչեւ Քալիֆորնիա: Նոյն ճամբով վերադարձեր են Փարիզ եւ այստեղ բաւական ժամանակ մնալէ յետոյ, Մոսկուայի վրայով դարձեր են Երեւան: Ինչպէս ճանապարհածակս է դացած այս պտոյտին համար: Ամէն պարագայի մէջ, ոչ պակաս քան 5000 տուար, այսինքն 10 հազար բուրլ:
Կլոր թիւով, ընդհանուր ծախսը կ'ընէ 35,000 բուրլի կամ 17,000 տուար: Մենք ատնիք նուազագոյն թիւերը, եթէ իրաւ կան հաշիւներ հրատարակուին, պարզ պիտի տեսնուի որ չօգի պատուիրակութիւնը հազեւ հրացեր է զոցել իր ճանապարհածակսը:»

ՄԱՍՈՒԼ
ՇԱՆՆ ՈՒ ՎԵՍՍԸ
«Հայրենիք» ամսամթերքը (Յունուար), քննելով Հայաստանի շօլի առաքելութեան նիւթական արդիւնքը, կը գրէ:
... «Ստոյգ թիւեր չկան, բայց նոյն ինքն պատուիրակութիւնն ըրած տեղեկութիւններէ կը հասկցուի որ ընդամենը 18,000 տուար դրամ է ստացուած: Ուրիշ խօսքով, երեք հոգի յանուն Հայաստանի 15 ամիս պատեցան Եւրոպայի եւ Ամերիկայի մէջ, ճանեցին հայրենիքին օգնելու անհրաժեշտութեան մասին եւ միայն 18,000 տուար է արուեր իրենց: Հասարակ մտացականի վատտակ:
Իսկ ինչ արժած է այդ պատուիրակութիւնը, Հայաստանի համար:
«Անա քանի մը թուարանական փորձեր: Հօկի քարտուղար Գ. Վարդանանը իր ճամբորդութեան ընթացքին ոտնիկ է ստացած (տրուած է իր ընտանիքին) ամսական 175 բուրլի, 15 ամիսը կ'ընէ 2625 բուրլ: Մեկնած ատեն միանուազ ստացած է 5000 բուրլ համապատասխան 7625 բուրլ: Կարմիր Խաչի նախագահը ոտնիկ է ստացած ամսական 200 բուրլ (տրուած իր ընտանիքին), 15 ամիսը կ'ընէ 3000: Երրորդ անդամը ոտնիկ մասին տեղեկութիւն չկայ: Պատուիրակութեան անդամները ստացած են օրապահիկ, ըստ ռմանոց օրական 10 բուրլ: Ըստ ուրիշներու, 20 բուրլի Առնէնք քէլը, 10 բուրլի: Ուրիշն 15 ամսական մէջ երեք հոգին օրապահիկ են ստացած շուրջ 14,000 բուրլ: Ծանապարհածակս, — Երեւանին անցեր են Մոսկուա, Մոսկուայէն Պերլին, անիկ Փարիզ, յետոյ պտտած են ամբողջ Ֆրանսան — Լիւն, Նիս, Մարսէլ եւ ուրիշ վայրեր: Անցեր են Պէլժիա, Անգլիա: Յետոյ զացեր են Ամերիկա եւ վեց ամիս շարունակ չափազանց են ամբողջ Միացեալ Նահանգները, մինչեւ Քալիֆորնիա: Նոյն ճամբով վերադարձեր են Փարիզ եւ այստեղ բաւական ժամանակ մնալէ յետոյ, Մոսկուայի վրայով դարձեր են Երեւան: Ինչպէս ճանապարհածակս է դացած այս պտոյտին համար: Ամէն պարագայի մէջ, ոչ պակաս քան 5000 տուար, այսինքն 10 հազար բուրլ:
Կլոր թիւով, ընդհանուր ծախսը կ'ընէ 35,000 բուրլի կամ 17,000 տուար: Մենք ատնիք նուազագոյն թիւերը, եթէ իրաւ կան հաշիւներ հրատարակուին, պարզ պիտի տեսնուի որ չօգի պատուիրակութիւնը հազեւ հրացեր է զոցել իր ճանապարհածակսը:»

ՄԱՍՈՒԼ
ՇԱՆՆ ՈՒ ՎԵՍՍԸ
«Հայրենիք» ամսամթերքը (Յունուար), քննելով Հայաստանի շօլի առաքելութեան նիւթական արդիւնքը, կը գրէ:
... «Ստոյգ թիւեր չկան, բայց նոյն ինքն պատուիրակութիւնն ըրած տեղեկութիւններէ կը հասկցուի որ ընդամենը 18,000 տուար դրամ է ստացուած: Ուրիշ խօսքով, երեք հոգի յանուն Հայաստանի 15 ամիս պատեցան Եւրոպայի եւ Ամերիկայի մէջ, ճանեցին հայրենիքին օգնելու անհրաժեշտութեան մասին եւ միայն 18,000 տուար է արուեր իրենց: Հասարակ մտացականի վատտակ:
Իսկ ինչ արժած է այդ պատուիրակութիւնը, Հայաստանի համար:
«Անա քանի մը թուարանական փորձեր: Հօկի քարտուղար Գ. Վարդանանը իր ճամբորդութեան ընթացքին ոտնիկ է ստացած (տրուած է իր ընտանիքին) ամսական 175 բուրլի, 15 ամիսը կ'ընէ 2625 բուրլ: Մեկնած ատեն միանուազ ստացած է 5000 բուրլ համապատասխան 7625 բուրլ: Կարմիր Խաչի նախագահը ոտնիկ է ստացած ամսական 200 բուրլ (տրուած իր ընտանիքին), 15 ամիսը կ'ընէ 3000: Երրորդ անդամը ոտնիկ մասին տեղեկութիւն չկայ: Պատուիրակութեան անդամները ստացած են օրապահիկ, ըստ ռմանոց օրական 10 բուրլ: Ըստ ուրիշներու, 20 բուրլի Առնէնք քէլը, 10 բուրլի: Ուրիշն 15 ամսական մէջ երեք հոգին օրապահիկ են ստացած շուրջ 14,000 բուրլ: Ծանապարհածակս, — Երեւանին անցեր են Մոսկուա, Մոսկուայէն Պերլին, անիկ Փարիզ, յետոյ պտտած են ամբողջ Ֆրանսան — Լիւն, Նիս, Մարսէլ եւ ուրիշ վայրեր: Անցեր են Պէլժիա, Անգլիա: Յետոյ զացեր են Ամերիկա եւ վեց ամիս շարունակ չափազանց են ամբողջ Միացեալ Նահանգները, մինչեւ Քալիֆորնիա: Նոյն ճամբով վերադարձեր են Փարիզ եւ այստեղ բաւական ժամանակ մնալէ յետոյ, Մոսկուայի վրայով դարձեր են Երեւան: Ինչպէս ճանապարհածակս է դացած այս պտոյտին համար: Ամէն պարագայի մէջ, ոչ պակաս քան 5000 տուար, այսինքն 10 հազար բուրլ:
Կլոր թիւով, ընդհանուր ծախսը կ'ընէ 35,000 բուրլի կամ 17,000 տուար: Մենք ատնիք նուազագոյն թիւերը, եթէ իրաւ կան հաշիւներ հրատարակուին, պարզ պիտի տեսնուի որ չօգի պատուիրակութիւնը հազեւ հրացեր է զոցել իր ճանապարհածակսը:»

ՄԱՍՈՒԼ
ՇԱՆՆ ՈՒ ՎԵՍՍԸ
«Հայրենիք» ամսամթերքը (Յունուար), քննելով Հայաստանի շօլի առաքելութեան նիւթական արդիւնքը, կը գրէ:
... «Ստոյգ թիւեր չկան, բայց նոյն ինքն պատուիրակութիւնն ըրած տեղեկութիւններէ կը հասկցուի որ ընդամենը 18,000 տուար դրամ է ստացուած: Ուրիշ խօսքով, երեք հոգի յանուն Հայաստանի 15 ամիս պատեցան Եւրոպայի եւ Ամերիկայի մէջ, ճանեցին հայրենիքին օգնելու անհրաժեշտութեան մասին եւ միայն 18,000 տուար է արուեր իրենց: Հասարակ մտացականի վատտակ:
Իսկ ինչ արժած է այդ պատուիրակութիւնը, Հայաստանի համար:
«Անա քանի մը թուարանական փորձեր: Հօկի քարտուղար Գ. Վարդանանը իր ճամբորդութեան ընթացքին ոտնիկ է ստացած (տրուած է իր ընտանիքին) ամսական 175 բուրլի, 15 ամիսը կ'ընէ 2625 բուրլ: Մեկնած ատեն միանուազ ստացած է 5000 բուրլ համապատաս

ըր Մասկուայի մէջ Գործարարներու խորհուրդը հրատարակութեան տուած պատճենը այն բողոքագրին զոր Խ. Հ. Միւրճեան արտաքին նախարարութեան հրահանգով Ռաքովսքի ներկայացուցած էր Պոլսին:

Այս բողոքագրերը նոր չեն, Հոկտեմբերին խմբագրուած է եւ սովորական վերապահումները կ'ընէ Պետարպիոյ մասին: Յրահանգ բացարձակապէս պատասխանեց թէ՛ ֆրանս. խորհրդարանը վաւերացուցած է դաշնագիր մը, որով կը ճանչցուի Ռուսիայի գերիշխանութիւնը Պետարպիոյ վրայ. հետեւաբար եւ ռուսական զինուոր անհասկնալի է: Սակայն որովհետեւ խնդրոյ առարկայ դաշնագիրը իտալական խորհրդարանը դեռ չէ վաւերացուցած, պոլսեակները ամէն առիթէ կ'օգտուին իրենց բողոքը հրատարակելու համար:

Անգլիա եւ Իսպիա կը խառնուին

«Թայմ» կը տեղեկանայ թէ Հոմի մէջ անգլիացի եւ իտալացի մասնագետներու միջեւ վերջերս բանակցութիւններ կատարուած են կարմիր ծովու, մասնաւորաբար արարական կետերի անգլիական եւ իտալական անտեսական շահերուն մասին: Անգլիոյ պատուիրակին էր սըր ձիւլբըթ Բլէյթըն, որ ասկէ առաջ վէճակներու թագաւորին հետ դաշնագիր կ'ընէր էր, իսկ իտալիոյ բանագնացն էր Երիզրայի կատարելի զոր-կասկէրինի: Իմամ Եանհայի եւ իտալիոյ միջեւ կնքուած դաշնագիրը ո՛չ մէկ կերպով կը փաստէ անգլիական շահերուն:

Անգլիա դաշնագիր պիտի կնքէ նաեւ Ասիոյ իմիր Իտալիոյ հետ: Այս վերջինը եւ վէճակներու թագաւորը դաշնագրով կ'ապուած են իրարու հետ: Իմիր Իտալիոյ իշխանութեան փոքրիկ հողամասը վէճակներու հովանաւորութեան տակ դրուած է: Անգլիա դաշնագիր պիտի կնքէ նաեւ իմամ Եանհայի հետ, որ Ատէնի հողամասը գրաւած է:

Նոր դաւադրութիւն մը Նիսի մէջ

Հազիւ լրացած կարիպատի-Մաշիա դատավարութիւնը, ստիկանութիւնը Նիսի մէջ երեւան հանեց նոր դաւ մը: Իտալացի ֆաշիստ մը, Գանովի, նախկին խմբագրապետ «Փոփոլո տիթալիա»-ի, փորձած է ծուղակը ձգելով Իտալիա տանել փախտական եւ հակաֆաշիստ խմբագիր մը, Սաքքին, Մուսոլինիին սպաննելու համար: Իրբեւ հակաֆաշիստ ներկայանալով, այս մոլեռանդ ֆաշիստը լրջօրէն գործի ձեռնարկած էր: Սաքքի լուր տուած ոտնակոտորութեան: Չերքակալուած ատեն, զարտի գործակալը զաւ յայտնեց որ ծրագիրը ձախողեցաւ: Կ'ըսուի թէ պարզապէս պիտի արտաքսուի:

Իտալիոյ Աշխատանքի Դաշնակցութիւնը որոշեց փարիզ փոխադրել իր կեդրոնը, այլեւս անկարելի զտնելով գործել իտալիոյ մէջ:

Յունաստանի արտաքին նախարարին եւ Չըքլիւ միջեւ

Յունաստանի արտաքին նախարարին եւ Չըքլիւ միջեւ խօսակցութեան ընթացքին խնդիր եղած է Անգլիոյ նաւարաններուն նոր դրութեամբ մարտանաւեր ավազակներու մասին: Չըքլիւ խոստացած է անձամբ միջնորդել որ լաւագոյն պայմաններով կնքուին պայմանագրութիւնները:

Յունաստան եւ Ամերիկա

Մօտ օրէն հինգ ամերիկեան մարտանաւեր պիտի հասնին Ֆալերոնի առջեւ: Հելլէն մամուլը քաղաքական մեծ կարեւորութիւն կուտայ այս այցելութեան:

Կարիպայի եւ Մաշիա կ'արտաքսուին

Շարաթ օր վերջացաւ լրտես Ռիչչիօթի կարիպայտի եւ Գաթալան յեղափոխականներու դատավարութիւնը:

Ընդհ. դատախազը նախ խօսեցաւ զնրապետ Մաշիայի եւ ընկերներուն մասին, որոնց հայրենասիրութիւնը վեր հանեց: Անոնք չեն դատուիր, ըսաւ, իրբեւ Սպանիոյ մէջ յեղափոխութիւն յարուստողներ, այլ իրբեւ արգելուած զէնք պահողներ: Օրէնքը մէկ ամիսէ 5 տարի բանտարկութիւն եւ 16 ֆրանքէն 3000 ֆրանք տուգանք կը նախատեսէ այս յանցանքին համար: Յետոյ խիստ բաւերով այսպէս արարքը կարիպայտի, որ իր ընտանիքին մաքուր անցեալը արատաւորեց:

Պաշտպան փաստաբանները երկրորդէն ծանրացան զնրապետ Մաշիայի եւ ընկերներու հետապնդած դատին նուիրակաւորութեան վրայ եւ դատապարտեցին զնրապետ կարիպայտին: Մասնաւորապէս ուշագրաւ էին փաստաբան թօրէսի խօսքերը ուղղուած կարիպայտին:

— Դացէք պատմեցէք ձեր պետ Մուսոլինիին ֆրանսական դատարաններու ներդատութիւնը: Դացէք ըսէք անոր թէ Յրահանգ ամէն զրգուով եւ վեր է: Դացէք եւ զտէք Մաթէօթիի սպանիչները. — եւ ա՛լ ընաւ մի՛ զաք այս երկիրը:

Դատարանը հետեւեալ վճիռը տուաւ. — կարիպայտին մեղսակից չէ զնրապետ Մաշիային, սակայն պատերազմական զէնքեր պահելու մէջ յանցաւոր է: Գնդապետ Մաշիա եւ կարիպայտի կը դատապարտուին 2 ամիս բանտարկութեան եւ 100 ֆրանք տուգանքի: Միւս բոլոր ամբաստանեալները մէկ ամիս բանտարկութեան եւ 50 ֆրանք տուգանքի: Բոլորն ալ նախապէս երկու ամիսէն աւելի բանտարկուած ըլլալով, անմիջապէս ազատ արձակուցան:

Գնդապետ կարիպայտի երեք օր, միւսներուն մէկ ամիս պայմանաժամ տրուեցաւ Ֆրանսայէն մեկնելու համար:

Չիլեոյ Հայաստանի մէջ

Յունուարի սկիզբը արդէն ձմեռը մտաւ Հայաստանի գոռներէն ներս: Բարանայի մէջ (Դիլիճան) սոսկալի քամիները կը փչեն: Բանդուած են բազմաթիւ տանիքներ, կղմիտորները, թափուած կամ տարրոյն: Փլած են նաեւ զիւղին խտրի զէգերը: Բամին փաս պատճառած է նոյնպէս ցանքերուն:

Ն. Ախտայի մէջ սկսած են կծու ցուրտերը, եւ ձիւն կը տեղայ: Կենդանիները իձած են սարերէ: Երեւանի մէջ եւս ցուրտ կ'ընէ: Ալեքսանդրապոլի մէջ սաստիկ քամիներ կ'ոռնան: Սեւանայ լիճին հիւսիսային մասին վրայ զերոյն վար 17 աստիճան ցուրտ կ'ընէ:

Չիլեոյ Անդրկովկասի մէջ

Թիֆլիսի շրջանին մէջ նստած ձիւնը երկու կանգուն խորութիւն ունի: Փոթորիկները մեղմացած են, սակայն ցուրտ մը

կայ: Բնութաբան լեռներուն վրայ զերոյն վար 21 աստիճանի ցուրտ կ'ընէ: Գորիի մէջ սաստիկ փոթորիկ կայ:

Բուխայիսի եւ Բաղդադիի միջեւ հաղորդակցութիւնները դադրած են: Կվեթիլիա գետը բարձրացած է մինչեւ 140 սաճէն (քնականը 85 սաճէն): Տեղ տեղ յորդած եւ աւելներ պատճառած է: Յունուարի սկիզբը, Պաթմուսի վրայէն սաստիկ քամի մը արշաւելով, փողոցի ծառերը արմատախիլ բրած է, նետած է ցուցատախտակները, քանդած՝ խարխուլ պատշգամները եւ հեռագրական սիւները: Մարտաքիան մեկնող շոգեկառքը քամիին պատճառով զիճէն դուրս ելած է բայց զոհեր չէ տուած:

ՄԱՆՐ ԼՈՒՐԵՐ

ԵԳԻՊՏ. ԲԻՏԻ ՖՕՆՍԵԻՆ ԳՈՆՈՒՐ 15ի վիճակահանութեան մէջ 50,000ական ֆրանք շահեցան 1886ի պարտաւորութիւնն թիւ 30,457 եւ 1903ին երէն թիւ 715,107: Իսկ 100,000 ֆրանք շահեցաւ 1911ի պարտաւորութիւնն թիւ 358,967ը:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Յ. Գ. «Եւրպոյն» խումբը ընկեր-համակրական փողով կը ճրակել ֆուա. Գօլմօպի, Անիէրի, Գոլմօպի, Արթանթօյի եւ 20-ջաններու բոլոր ընկերներն ու համակիրները, 28 ցունուար, Ուրբան, Երեկոյեան ժամը 8իշտ 8ին, 80, Rue Charles-Chefson (Bois-Colombes): Դասախօսութեան նիւթը՝ «Ինչ է Հ. Յ. Գաշնակցութեան նպատակը ներկայիս»:

ՅԱՐԴՊՈՂԻ առաջիկայ դրական երկուս, հինգշաբթի, 27 ժամը 9ին, Յօրէիս ճաշարանը: ՄԿարէի Պարսպեան կը ներկայացնէ Թիւրքիոյ եւ իր գրականութիւնը: Կը ըսուի թիւն ան, դասինն ու համակիրները:

Հ. Մ. Բ. Մ. Պէլիլի մասնաճիւղի բոլոր անդամները ընդհ. ժողովի կը հրաւիրուին Այս իրիկուն 24 ցունուար, ժամը 3:30ին, 40, Թիւրք Պէլիլի հասարակական:

ՆԱԲԱՎԱՏՈՒՓ

ՏԻԿՈՒՄՆ Շ. Մ.— Ստացանք 20 ֆր.:
ԼԻՈՆ, Յ. Ն.— Պէտք է Փարիզ իջնել:
ՄԱՐՍԷՅԻ, Ս. Ա.— Ստացանք 5 ֆր.:
ԼԵՐԻՊՈՒՐ, Գ. Ղ.— Ստացանք 20 ֆր.:
ԲԷՄՊՐԻՃ (Ամերիկա), Ստացանք 75 ֆր.: Սկսանք զրկել 21 ցունուարէն:
ՆԻՒԵՐՈՒՐ, Յ. Մ.— Ստացանք 10 տոլար կարգադրեցինք:
ՊԻԵՂԻ ՍԻՒՌ ՊԷՂ, Տ. Ս.— Ստացանք 35 ֆր.:
ՍԻՆ ՅՈՆ, Վ. Ե.— Շարունակեցէք զրկել:
ԿԱՐՍՏԻ, Ն. Շ.— Ստացանք 80 ֆրանք:
ՆԻՍ, Յ. Բ.— Ստացանք 35 ֆրանք: Ձեր բաժանորդագրութիւնը կը սկսի 9 ցունուարէն:
ՄԱՐՍԷՅԻ, Ս. Ա.— Ստացանք 25 ֆրանք:
ԳԱՉԱՊԻՆԻՍ, Ա. Չ.— Ստացանք 65 ֆրանք:
ԺԱՅԻՆՅՈ, Գ. Տ.— Ստացանք 20 ֆրանք,
ԼԱ ՍՕՆ, Մ. Թ.— Ստացանք 15 ֆրանք:
ԹՕԼԻՆԻՍԷ, Մ. Բ.— Ստացանք 35 ֆրանք:
ՓՈՆԹԷՎԷՐ, Կ. Մ.— Ստացանք 35 ֆրանք:
ՄԱՐՍԷՅԻ, Պատ. Միւրճիւն.— Ստացանք 300 ֆր.: Կարգադրեցինք:
ՊՈՒՌՅՈՒՆ ԼԷՂԱՊԷՂԻ, Ա. Մ.— Ստացանք 35 ֆրանք:
ՊՕԼԷՆ, Գ. Չ.— Փոխանցեցինք ձեր հաշուին:
ՄԱՐՍԷՅԻ, Խ. Գ.— Ստացած ենք 75 ֆր. 5 ցունուարին:
ՄԱՐՍԷՅԻ, Գործ.— Ստացանք 427.50 ֆր.:

ՍԱԿԱՐԱՆ

24 ցունուար 1927

ԳՐԱՄԵՐ

Սթերլին, L. St.	122 52
Տոլար, Dollar	25 24
Մարք (սուլի) Mark	5 30
Թրքական Թրք. L. Trq.	12 28
Թրք. սուլի » or	112 —
Մէճիսիլի Médjidié	7 50
Լէվա 100 հատր Léva	17 50
Տրակալի » Drachme	30 54
Լիր » » Lire	109 —
Կիլի. ֆրանք » Fr. Belge	70 55
Ջուլիք » Fr. Suisse	496 —
Լէյ 100 հատր Ley	13 55
Չիլիանց (10 Roubles or)	75 —

ԱՐԺԵԹՈՒՂ

Եգ. Գր. Ֆոնսիէ 1 Cr. Fonc. Eg. 3100 —
» II » 1900 —
» III » 1600 —
Ռուսիի երկուց. Lots turcs 150 —

Comptoir Parisien de change et de Crédit
80, Rue Lafayette

Le Gérant: H. TEURNIER
IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris (10e)

ԿԸ ՓՆՏՈՒԻ

— Շերմին ցակրեան կը փնտռէ իր եղբայր Կարապետի միւրեան, որ 1923ին յունական վիտուր եղած կը կարծուի: Տեղեկացնելի՛ 26 Rue Martin Bernard, Paris (13e):

— Չորս ամիս առաջ 5 Rue Pradier, Paris (13e) հասցէին ապրող Բարեղ — Բասնիայ զիւղացի Համբարձում (Մերկիրիս) ներգէթեանէն տեղեկութիւն ունեցողները կը խնդրուի տեղեկացնել՝ Setrak Nerzetianի

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ
POLYCLINIQUE DE BELLEVILLE
29, Rue (Place) des Fêtes, Paris. XIX. Tél. Nord 96 - 61
Տէր Ե. Տրօքէ՛Ն՝ ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՅԵԱՆ
Բացուած է Պէլիլի ընդարձակ բուժարանը (Polyclinique) ուր հայ եւ ֆրանսացի կարող մասնագետ բժշկներու միջոցաւ ուշի ուշով եւ խցմտօրէն կը ընտրուին ու կը դարմանուին գիտական նոր մեթոտներով ամէն տեսակ ներքին, կանաչի, սոլայոց, վնասական, սեռամիզային, վիրաբուժական, ինչպէս նաեւ աչքի, թոյն, կոկորդի, ականջի, բերանի ու ականներու հիւանդութիւնները:
Հիւանդները կ'ընդունուին ամէն օր առաւօտեան ժամը 9ին մինչեւ երեկոյեան ժամը 8: Կիրակի եւ տօն օրերը մինչեւ կէսօրը:
ԳԻՆԵՐԸ ԶԱՓԱՌԸ ԵՒ ՀԱՆՐԱՄԱՏՅԵԼԻ
Ստիպողական պարագային հիւանդները կը դարմանուին նոյն իսկ գիշերը:
Ուր է բժշկի դիմելը առաջ կը լսանալարարուի անգամ մը ստիս Polyclinique դիմել՝ մասնագէտ բժշկին լուրջ խորհուրդն ստանալու համար:
Հաղորդակցութեան միջոցներ՝ Métro: Place des Fêtes. Autobus: AV. AP. N. Nbis, BC. FB. Tramway 26.

ՏՕՔԹ. Լ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ
ՄԱՆԱԿԷՏ ՆԵՐՔԻՆ ՄՈՐԹԱՅԻՆ ԵՒ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՄՆԳՈՒԹԵԱՆ
126, Rue du Faubourg St. Denis
Métro: Gare de l'Est Téléphone: Nord 84-04
Ընդունուած ժամը՝ Ամէն օր 2.30, 7.30 — Կիրակի եւ տօն օրեր՝ 9.12

ԹԷՅ ԵԱՎՐՈՒ
ՈՒՂԱԿԻ ՍԷՅԱՆԷ, ՀՆԿԱՍՏԱՆԷ ԵՒ ՉԻՆԷ ՆԵՐԱՌՈՒՄՈՒ
ԱՄԱՆ, ՀՈՏԱԼԷՏ ԵՒ ԽՆԱՅՈՂԱԿԱՆ
ՊԱՆԱՅԵԼ
ՖՐԱՆՍՍԵՅԻ
ՄԷՂ
ԲՈՂՈՐ ԼՈՒՆ
ՆՊԱՐԱՎԱՅԱՌ
ՆԵՐԷՆ
Հատատեալ 1880ին
Արեւելեան ճաշակ եւ ծաղիկ թէյերով խառնուրդներ:
Թղթակցութիւն ուղղել Comptoir des «Thés YAVROU»
23, Rue Sénac, Marseille.
Եգիպտոսի ընդհ. ներկայացուցիչ C. Bahlav, 7 Rue Mahmoud Pacha et Falaki, Alexandria.

Խնամեցի՛ք ձեր ակումները եւ դիմեցի՛ք
ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ
ԱՏԱՄՆԱԲՈՒԺԱԿԱՆ ՔԼԻՆԻԲԷ
12, RUE RICHOMME, 12
Կարմաւունք եւ ատամնաշինութիւնը տեղի կ'ունենայ կարող մասնագէտներու կողմէ, խիստ դիւրամատչելի պայմաններով:
Առաջին այցելութիւնը ձրի
Հաղորդակցութեան միջոց՝ Métro: Barbès-Rochechouart

ԻՐԱՆԳԻՏԱԿԱՆ ԳՐԱՍԵՆԱԿ
ՆՆՎԵՐՏԵՐՏ ԲՈՂՈՐ ԳՐԱՆՍԱՀԱՅԵՐՈՒՆ
Ամէն տեսակ դատեր, ամէն դատարաններու առջեւ: Թարգմանութիւններ եւ պայմանագրութիւններ ամէն լեզուով: Ամուսնութեան, ամուսնալուծութիւն, վիշապի, անցագրի, եւ անմեղքի գործողութիւններ:
ԱՐԱԳ ՋԵՒԱԿԵՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՅԱՐԱՄԱՍ ՄՏՆԵՆՈՒ ՀԱՍԱՐ
VAHAN YARJANIAN
CONTENTIEUX
5 Rue Cardinal Mercier Paris, (9e)
Tél. CENTRAL 96-70 կամ 97-39 Métro: CLICHY
» GUTENBERG 46-65 կամ 71-29 Nord-Sud: TRINITE
Խորհրդակցութիւններ ամէն օր ժամը 9.12 և 2.7 բացի Կիրակիէն

ՉԳՕՆ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ
ԵԱՆՕԹ ԴԵՐՁԱԿԻՆ ԴԻՄԵՏԷՔ
19 Rue Rodier Metro Cadet կամ Anvers
Դիւրամատչելի գիներով, լաւագոյն կերպաներէ, մաքուր խնամքով կարուած հագուստ ունենալու համար Արագ յանձնուած:

ՍԵՔԵՆԱԳԻՐ ՕՐԻՈՐԴ ՄԸ
Տրամադրելի ժամեր ունի իր տան մէջ կատարելու ամէն կարգի ընդօրինակութիւններ հարկին եւ ֆրանսերէն, խիստ դիւրամատչելի պայմաններով:
Դիմել՝ Chaville 10bis Rue des Trois Champsiers Օր. Ա. Տէր Կարապետեանի:

Սժամն սեկեակներ
Թալիի մօտիկը: Լոյս, կապ խոհանոցի իրաւունք: Գիմել Rue Damesme, մէթրօ Բլանս Թալի:
ՓԱՓՔՈՒՆԵՐՈՒՆ Կը արդարեւ Բոստոն լսարանակալ միութեան զիւղերը:
Դիմել՝ Յակոբ Կասեանի, 81 Rue de la Renaissance, Bois-Colombes.

ՊԱՇՏՈՆ ԿԸ ՓՆՏՈՒ
15 Տարիէ ի վեր Փարիզը բնակիչ: Գաղամատչելի անհրկի, սեղանային օրէնքներու եւ պայմաններուն: Պատուական կարգաւորութիւն Կասեանի օրէնք պաշտան Դիմել Գէորգ 14 Rue Bellot (19em) Paris:

Վարձու տեղակներ
Դիւրամատչելի պայմաններով 2 կամ 3 անոնի համար: Գիմել Տիլ. Գալպապի, 5, Gay-Lussac, Paris, Լիւքսեմպուրկի պարտէզի դիմաց:
ԳԱՇՏՈՆ ԿԸ ՓՆՏՈՒ
110 Rue des Chambards, Bois-Colombes (Seine)

ՆՈՐ ՓԻՒՆԻԿ
— Ե Ռ Օ Ր Ե Յ —
Հասցէ.— B. P. 587, uBeorth

ՀԱՐԱՇԻ ՆՊՈՒՆ
3 ամս. 6 ամս. Տար.
ՅԵՐԱՅԻՄ 35 ֆ. 70 ֆ. 140 ֆ.
ԱՆՊԵՐՄ 20 շ. 40 շ.
ՋՈՒՆԻՅԵՐԻՍ 20 շ. 40 շ.
ԵԳԻՊՏՈՍ 20 շ. 40 շ.
ԱՄԵՐԻԿԱ 6 ամ. 10 ամ.
ԵՒՐՈՊԱ 100 ֆ. 200 ֆ.

"HARATCH"
Խմբագիր՝ ՇԱՎԱՐՏՍԻ ՄԻՍԱԿՅԱՆ
Directeur-Propriétaire : SCHAVARSCH MISSAKIAN
Rédaction & Administration : 208bis, Rue Lafayette - PARIS (10e)
TÉLÉPHONE : NORD 57-82 MÉTRO : LOUIS-BLANC ou JAURÈS
Հասցի փոփոխման համար պետք է վճարել 2 ֆրանք

ՉՈՐԵՔՄԱԲԹԻ
26
ՅՈՒՆԻՈՒՐ
1927
26 JANVIER 1927

Գ. ՏՄԻԻ ԹԻԻ 244

ՕՐԱԹԵՐԻՒՄ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱԿԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԳԻՆ 50 ԱՆՏԹԻՄ

ՄՈՒԽԻՐԻ ՏԱԿ ԹԱՂՈՒԱԾ ԿՐԱԿՆԵՐ

Գերմանական մղձաւանջին վրայ խօսած ատեն, կարելի էր ամբողջական գաղափար տալ միջազգային կացութեան մասին, որ նոյնքան մտալ է այսօր որքան 1914ին: Եւ թերեւս անկէ: Որովհետեւ, 1914ին, հաստատուն կարգեր եւ աւանդութիւններ կային, որոնք արժէք չունին այսօր: Այն ատեն, ընդհանրապէս վարչապետները եւ արքաները կը տնօրինէին շատ մը գործեր, «կամօքն Աստուծոյ», շարժման մէջ զննելով իրենց բանակները: Այսօր, ոչ միայն բուն իշխանութիւններ կան ժողովուրդներու ձեռքին մէջ, այլ եւ ուժեղ անհատներ յանկարծ ոտքի կը կանգնին, եւ դրօշ մը կը պարզեն, եւ անոր ծաղրերուն տակ հիմը կը դնեն իշխանութեան վրայ: Այսօր կառուցողները կը քաշեն անցեալին վրայ եւ կամ անիւր կը քարծնէ դէպի անցեալը: Այդպէս յառաջ եկաւ Լէնինը՝ Ռուսիոյ վէջ, Սթալինը՝ Պոլսոյ վէջ, Մ. Բէժմարը՝ Թուրքիոյ վէջ, Մուսոլինին՝ Իտալիոյ վէջ, Փոփոմ ար Ռիվերան՝ Սլաւոնիոյ վէջ, Ռիգա շահ Պահլաւունին՝ Պարսկաստանի վէջ եւ Բանթինի՝ ապստամբութեան վարիչը՝ Չինաստանի վէջ: Եւ հրեան հետեւանք, միշտ օղակ մը կը խախտի միջազգային յարաբերութեանց ոլորտը ու ժանգոտ շղթայէն, որ առանց ատոր ալ միշտ կը ճնշէ, մանաւանդ Մեծ Պատերազմէն ի վեր: Այս կացութեան մէջ, դիւանագետները շարունակ մարշալներ կը կատարեն, չարք խափանելու բարձր, աւելի յաճախ, նոր չարքներ ստեղծելու համար:

Այդ կարգէն է խորհրդային իշխանութեան արկածախնդրութիւնը՝ ճակատէ ճակատ: Արեւմտեան աշխարհակալութիւնը արտակարգ դիմախօս տակ, պոլշեւիկները ստեղծեցին քառուկը, որուն պատկերն իսկ սորոսափ կ'ազդէ: Անոնք բոցավառ են ասիական կիրքերու զորացուցին յեղաշրջական շարժումը: Անոնք ոգեւորեցին եւ սպառնալիցեցին նոր Թուրքիան, բայց Եստեւանքը արիտարար եղաւ ոչ միայն մարդկութեան եւ խաղաղութեան համար, վտանգելով փոքր ժողովուրդներուն գոյութիւնը, այլ եւ իրեն՝ Ռուսիոյ համար: Խորհրդային Միութիւնը, այսօր, կը ներկայացնէ իրարու փակցուած, բուն յարմարցուած պետութիւններու խառնիճազան մը, որ փշուր-փշուր պիտի պղտկի ցնցումէ մը: Եւ ամէնէն քստմեկին, — այդ ծաղրանկար «դաշնակցութեան» մէջ, յոյնիկ անոր շնորհիւ, այսօր շատ աւելի փայլուն հեռանկարներ ունին «թիւրքիները», քարքարի վրայ չձգելու եւ դէպի Թուրքիան արշաւելու համար:

Արդ, որ խիկարը պիտի կրնար համոզել, թէ այս վիճակը նպատակաւ է ժողովուրդներու ազատագրութեան, կամ, իրենց բաներով, «պրոլետարական դիկտատուրա» յաղթանակին համար: Ահաւասիկ աշխարհակալ Անգլիան, որ զգալով թէ հարուածը իրեն դէմ է, աւելի կը կծրտէ եւ նոր դաւեր կը լարէ, իրենց զինակց թուրքիան կողմէս քշելու համար: Թո՛ղ ըլլայ Բազուի նաւթհանքերուն համար, բայց պոլշեւիկները իրենց էին որ հարկեցին այդ ճամբան: Եւ քանի կը շարունակեն իրենց խելագար, «խալապան» քաղաքականութիւնը, ոչ հանդիստ պիտի ունենան, ոչ ալ ժամանակ՝ «համաշխարհային յեղափոխութիւնը» իրականացնելու: Իրենք նկատի չառնին այդ ճամբուն վրայ կծկուած ժողովուրդներու շահը, արհամարհեցին անոնց ինքնորոշման իրաւունքը եւ աւարի տուէին անոնց հարկին ժառանգութիւնը, Քարգարաններուն պարզեցնելով ամբողջ շաշառայանը, բացի բառակուսի առուէ մը: Նոյն հետեւողական շղթայութեամբ, Մեծն Բրիտանիան ալ կը քանդէ ճամբուն վրայ եղած խոչընդոտները, եւ զօրաւորին ձեռքէն բռնած՝ Ռուսաստանը խոցուելու խելքը կը սորվեցնէ:

Ո՛ր է, այստեղ, տարբերութիւնը ցարական եւ պոլշեւիկեան Ռուսիոյ միջեւ, կամ պրոլետարական եւ դրամատորական քաղաքականութեանց միջեւ: Ռուս ժողովուրդը եթէ լեզու եւ իշխանութիւն ունենար, քանզորոս ժամէն կը գնդակահարէր Մոսկուայի այսօրուան պրոլետարիաները, որոնք իրենց տունը կրակի տուած, ուրիշներուն ազարակները շէնցնելու ելեր են: Եւ ի՛նչ կրակ... Անոր բոցերը պիտի նսեմացնէր 1914—18ի համաշխարհային սարսափները: Թող քարտէսին նային եւ դատեն: Թող կողմաս իշխան եւ իրենց սեփական աչքերով տեսնեն իրենց ներկած քարտէսը, որ հազար փաստ կ'արժէ:

Ու միայն մեր սահմաններուն վրայ չէ որ կը շարունակուի քաղաքական մոխիրները արծարծելու լարախաղացութիւնը: Պոլշեւիկ Ռուսիան եւ պահպանողական Անգլիան միեւնոյն չարքաշուք մրցակցութիւնը կը կատարեն ուրիշ երկրամասերու մէջ: Պոլշեւիկներն մինչեւ Մայրագոյն Արեւելք, միեւնոյն առաջարկութեամբ, — իրար զգեանելի, ուրիշներու տունը քանդելով: Ապահովաբար այդ ծրագրին մէկ օղակն է այն հանդիպումը որ սարքուած է Հոմի մէջ, Թուրքիոյ կրթական գործադարը ընդունելու համար: Անգլիացի նախարար Չրչիլի այցելութիւնէն անմիջապէս յետոյ այս տեսակցութիւնը՝ կրնայ պարզ դիւանագիտական ըլլալ, բայց երբեք բարենշան: Խորհրդային Միութիւնը ինքզինքը կ'զիջեցնելով եւ այնպէս հրդեհ ձգելով, պարզապէս կը սրէ մրցակիցներու, եւ անոնց հետ շարքարաններու ախորժակը: Կը մղէ անպար խառնելու մոխիրը տակ թաղուած կրակները:

ՄԱՍՈՒԼ ԼՈՋԱՆԻ ԴԱՇՆԱԳԻՐԸ ԵՒ ԲՈՒՐՔ ՄԱՍՈՒԼԸ

Լոզանի դաշնագրին մերժման անմիջապէս Պոլսոյ «Ազամ» թերթը կը գրէ: «Այս որոշումը ցոյց կուտայ թէ, Ամերիկայի մէջ հակաթուրք հոսանքները տակաւին իրենց ուժը չեն կորսնցուցած եւ եկեղեցականներուն ու Հայերուն քարոզութիւնները յաղթական հանդիսացած են: Բնականաբար ցաւալի է որ, կարելի չէ եղած Ամերիկայի հետ քաղաքական եւ անասական յարաբերութիւնները վերահաստատել: Յանցանք մերը չէ սակայն, այլ Ամերիկացիներուն, որոնք տակաւին Թուրքիոյ մասին յերիւրուած պատմութիւններու շրջանը կ'ազդին: Այս կացութեան եթէ ոչ աւելի, որնէ մեզի չափ Ամերիկացիներն ալ պիտի տուժն»:

Սոս Եսամ. — «Մոլոտոֆութեան ատրիճանին նայեցէ՛ք. — Ամերիկեան Ծերեկոյտը երէկուան իր նիստին ընթացքին մերժեց վաւերացնել Լոզանի դաշնագրը, որովհետեւ ան թոյլ չի տար որ, Թուրքիայեան քրեատնականները պետութեան մէջ պետութիւն կազմեն»:

Միւլիյէմ. — «Ամերիկեան Ծերեկոյտը, 10 օրուան երկար եւ յարգաւորալից վիճարանութիւնէ յետոյ, բուն իրար Լոզանի դաշնագրէ: Կառավարութիւնը թէ՛ մամուլի միջոցաւ հանրութեան եւ թէ՛ մասնաւոր կերպով ձերբկրտականներուն բացատրած էր վաւերացումը անհրաժեշտութիւնը: Պոլսեան Ամերիկացիներն ալ դիմումներ քրած էին ի նպատակ վաւերացման: Սակայն, հակառակ այս բոլորին, հետագայը կը հարգուէ թէ մերժուած է դաշնագրը»:

Ճիւղալու ընդ. — «Միջազգայութեան, Ամերիկայի մէջ կը պղտկէ թէ Թուրքիոյ սպաննած են Հայերը եւ չեն յարգեր փոքրամասնութեան իրաւունքները: Միեւնոյն ատեն շատ մը անձեր կը յայտարարեն թէ կ'ուզուի Գուրան դասաւանդել Թուրքիոյ օտար վարժարաններուն մէջ: Այս գրոցներուն հեղինակները սակայն պէտք է դիտան թէ իսկապէս պարտաւոր են մէջ իսկ ընչուած է Գուրան դասաւանդութիւնը»:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԲԱԺԻՆԸ ՄԵՃՏ ՓՈՐՐ Արդիւնաբերական շինութեան համար Անդրկովկասի Հանրապետութեանց յատկացուած 106,798,000 ռուբլէն Հայաստանի պիտի տրուի 20 միլիոն ռուբլի: Գաղաքներու ընտանաւային շինութեանց համար Անդրկովկասի Հանրապետութիւններուն յատկացուած 79 միլիոն ռուբլի վարկէն Հայաստանի պիտի տրուի 14 միլիոն: Ճամբաներու շինութեանց համար Անդրկովկասի յատկացուած 65 միլիոն ռուբլի վարկէն Հայաստանի պիտի տրուի 14,300,000 ռուբլի: Գիւղական, անտառային եւ շրային անասնութիւններու համար Անդրկովկասի յատկացուած 124 միլիոն ռուբլի վարկէն Հայաստանի պիտի տրուի 24 միլիոն ռուբլի:

Սակայն այս վարկերը պարզապէս ծրագրի են, եւ իրագործումը կախուած է Խորհրդային Միութեան ընդէ. պիտե՛նք եւ վարկին ածուցնէ:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Իսպախ կը բանակցի Թուրքիոյ հետ

Էնկիւրիի կրթական գործադար Նէճաթի պէյ Պոլսոյ հասած է եւ շուտով արտասահման կը մեկնի: Գործադարը պիտի այցելէ Փրակա, Վիէնա, Պերլին եւ Փարիզ: Մուսոլինի Պոլսոյ իր դեսպանին ուղղուած հեռագրով մը փափաք յայտնած է որ Նէճաթի պէյ այցելէ նաեւ Հոմը: Տեղական թերթ մը այս առթիւ կը գրէ թէ Մուսոլինի ամէն կողմէ կ'ուզէ ապահովել իր դիրքը: Այսպէս, Ռուսիոյ հետ դաշինք կնքելով զայն անշատեց փոքր Համաձայնութեանէն, Եւրոպայի մեկուսացուց, Ալպանիան իր թեւարկութեան տակ առաւ, փանկալօսի անկումէն վերջ Յունաստանի կառավարութեան հետ ալ բանակցութեան մէջ է, Թուրքիոյ դէմ շարժում մը պատրաստելու համար: Եւ սակայն միաժամանակ փէմալի կառավարութեան հետ ալ կը բանակցի, վախճալով որ Պեկրաւտ եւ Էնկիւրի կը դաշնակցին, ուստի եւ կ'ուզէ կանխաւ զինաթիփ ընել Թուրքիան: Չրչիլի Հոմ այցելութեան վրայ, Էնկիւրիի մէջ հինգ օր առաջ արտակարգ ժողով մը գումարուած է, որուն մասնակցած են Մուսթաֆա Բէճմար, Ըսմէթ փաշա, Րիւշտի պէյ եւ Սպայակոյտի պետ Ֆէլզիլ փաշա:

ԾՈՎԱԿԱԼ ՊՐԵՍԹՈՒ ԿԸ ՀՐԱԺԱՐԻ

Պոլսոյ Թուրք թերթերը կը գրեն. — Ծովակալ Պրեսթոլ բազմաթիւ տեղեկագրերն էւ յիշատակագրերն զրկած էր Ուաշինկթըն՝ Լոզանի դաշնագրին վաւերացումը պաշտօնաւոր համար: Նախատեսելով սակայն, որ դաշնագիրը պիտի մերժուի, Ծով. Պրեսթոլ ասէլ առաջ խնդրած էր որպէս զի ծովային նախարարութեան մէջ պաշտօն մը տրուի իրեն: Նկատելով որ դաշնագիրը վերջնապէս մերժուեցաւ, ծովակալը որոշած է քաշուի քաղաքական ասպարէզէն եւ կրկին ծովային նախարարութեան մէջ պաշտօն ստանձնել:

Ծովակալը կացութեան մասին տեղեկութիւններ պիտի տայ Էնկիւրիի կառավարութեան եւ հրաժեշտ անելով Պոլսոյ պիտի դառնայ, ուրիշ Ամերիկա պիտի մեկնի, այլ եւս չվերադառնալու պայմանով: 112 միւրսմալ յիւսկան ջուրերուն մէջ Օրէ օր կը կնճռոտի չինական խնդիրը: Ինչպէս գրած էինք երէկ, Անգլիա նոր ուժեր կը զրկէ, իր շահերը պաշտպանելու համար: Վերջին լուրերու համաձայն, 16—20,000ի պիտի հասնի անգլիական զօրքին թիւը, ինչ որ մեծ մտահոգութիւն կը պատճառէ քաղաքական շրջանակներու մէջ: Վախ կայ որ Անգլիա իր ետեւէն քաշելով կարգ մը պետութիւններ, կամ անոնց հակառակ, պատերազմ մը պայթեցնէ Մայր. Արեւելքի մէջ: Միւս կողմէ, տեղեկագրի մը համաձայն, 112 մարտանաւեր կը գտնուին չինական ջուրերուն մէջ, որոնց 62ը անգլիական, 24ը ամերիկեան, 14ը ճափոնական, 9ը ֆրանսական, 3ը իտալական: Ասոնցմէ դուրս են այն մարտանաւերը որոնք նոր ճամբայ ելած են: Փետրուաւին երբ ուրիշ նաւեր ալ հասնին, միայն Անգլիա պիտի ունենայ 75 մարտանաւ եւ 10,000 նաւազ:

Փանթօնի յեղափոխական կառավարութիւնը երկար յայտարարութիւն մը հրատարակեց, որուն մէջ կ'ըսէ թէ ամէն գնով պիտի պաշտպանէ Չինաստանի անկախութիւնը եւ պիտի ջնջէ առանձնաշնորհները: «Օտարներուն իրաւունքները պիտի պաշտպանուին, բայց այդ պաշտպանութիւնը կախում չունի օտար սուլիներէն եւ թնայանութիւններէն: Կառավարութիւնը պատրաստ է բանակցութեամբ կարգադրելու վիճելի խնդիրները»:

Որպէս կառայնաւարներ կ'արսախառնուին ՍԵԼԱՆԻԿԷՆ

Սելանիկի թերթերը կը գրեն թէ ոստիկանութեան ընդհ. ապահովութեան ճիւղը արտաքսման որոշում տուած է ուժեղ հայ համայնաւարներու մասին: Ասոնք առանձին առանձին կանչուած են Ընդհ. Ապահովութեան անօրէնութեան մօտ եւ հաղորդուած է իրենց թէ, հինգ օրուան ընթացքին, պարտաւոր են հեռանալ հելլէն հողամասէն, իրրեւ հանրային ապահովութեան տեսակէտէն վնասակար տարրեր: Այս որոշման ենթականներուն մէջ են Պետրոս Ախիկեան, Յակոբ Կէտիքեան, Անթուան Միքայէլեան, Վրթանէս Սարաֆեան, «Նոր Ալիք» խմբագիրը՝ Գ. Նաւասարդեան եւ չորս ուրիշներ: Վերջոյ շեղանքը, բողոքած են կեղոն, ներքին նախարարին, իրենց մասին տրուած այս որոշման դէմ:

Յունարէն «Մակեդոնիա» թերթը կը գրէ. —

«Սելանիկի Ապահովութեան Տեսչութիւնը, 5 օրուան ժամանակամիջոցի մը մէջ հելլէն հողէն հեռանալու հրամանատու է հեռանալու հայ կոմունիստներուն, որոնք վտանգաւոր կը նկատուին պետական ապահովութեան համար. — Յակոբ Կէտիքեան՝ Աշխատանք» թերթի անօրէն, Ախիկեան՝ խմբագիր, Սարաֆեան՝ գրաւար եւ Նաւասարդեան՝ «Նոր Ալիք» խմբագրապետը: Յունարէն շարունակութիւնը կարգաւ Գ. 52)

ԼՈՋԱՆԻ ԴԱՇՆԱԳՐԻՆ ՍԵՐԹՈՒՆԵԼԷՆ ՎԵՐՁ

Հ. Հ. Պատուիրակութեան կողմէ Պ. Ա. Խաթիսեան շնորհակալութեան նամակներ գրած է Հայաստանի Անկախութեան Ամերիկեան Կոմիտէի նախագահ Պ. ձէյմա ձեւորուի, Լոզանի դաշնագրին վաւերացման դէմ պայքարող կոմիտէի պետ Տերակուտական Պ. Բինիլի եւ Պ. Վախան գարտաշարին, այն պայքարին համար գորս յիշեալները միջոցին Լոզանի դաշնագրին դէմ եւ որ յաջողութեամբ պատկուեցաւ:

Պ. Խաթիսեան իր նամակին մէջ կ'ըսէ. «Երբժեղով վաւերացնել այդ դաշնագիրը, որով աւարաբարձներ կը կապուուին Հայաստանի անցնելի իրաւունքները, Ամերիկեան յերակոյտը անգամ մը եւս պատուեց ինքզինքը»:

Շնորհակալութիւն կը յայտնուի նաեւ կրկնակ կոմիտէներու բոլոր անդամներուն: «Թայմզ» Պոլսոյ թղթաւ կեցը կը հեռագրէ. —

Թուրք կառավարութիւնը տակաւին պաշտօնապէս չտեղեկացաւ, սակայն Ուաշինկթընէ հասած մամուլը իրաւագրներէն ժողովուրդը իմացաւ Լոզանի դաշնագրին մերժուելը: Ամերիկեան դեսպանատունը զեկոյց մը հրատարակելով, կ'ըսէ թէ՛ դաշնագիրը յաւաքիկային դարձեալ յերակոյտին առջեւ պիտի բերուի ու կ'աւելցնէ թէ Պոլսեան կրկնակ թերթերը ջերմօրէն կը փափաքեն անոր վաւերացումը:

Փետրուար 20ին կը լրանայ Թուրքեւմերիկեան առժամայն աւերակներու դաշնագիրը: Լոզանի դաշնագրին մերժուելուն պատճառաւ, հաւանաբար Թուրք կառավարութիւնը ալ մերժէ երկարաժամ յիշեալ դաշնագիրը: Եւսմուրը տակաւին վերապահ լեզու մը կը գործածէ Երակոյտին որոշման մասին:

106,000 ՄԱՆՈՒԿՆԵՐ ԱՐԹԻՒ ՊՈԼՍՈՑ ՄԷՋ

Պոլսոյ աղքատ մանուկներու խնամատարական յանձնաժողովը հիացկերոյթ մը տուաւ, ուր ուշաբար յայտնուեցին եղան Թուրք մանուկներու Թշուառութեան մասին:

Պէտիմ Էօմէր փաշա խօսք անելով ըսաւ թէ, Թուրքիոյ տարածուած է սղտիկներու մէջ, եւ պէտք է արագ շարժիլ, փրկելու համար դանձուրը:

Ներկաներէն ոմանք առաջարկեցին պարահանդէս մը: Պէտիմ Էօմէր փաշա դէմ արտաշարաւուեցաւ, ըսելով թէ դոյնանալիք հասոյթը 2000 սղտիկ աւելի չպիտի ըլլաւ: Առեւտրական Մեհեակին նախագահը յայտնեց թէ կարելի է բոլոր խանութիւններէն դրամ անել:

Հանրմեքէն ոմանք առաջարկեցին «Անթիլ Տղոց Օր» մը նշանակել, այդ օրը հանդանալ կոմիտէին ընկնի կարգադրել ծախել: Այս առաջարկը ընդունուեցաւ եւ Մարտ 3ը «Անթիլ Տղոց օր» նշանակուեցաւ:

Պէտիմ Էօմէր փաշա կրկին խօսք անելով առաջարկեց 20, 50 եւ 100 դր. նոյն տոմսակներ տպագրել եւ ամէն մարդու ծախել: Հաշիվ մը համաձայն, տղոց մէջ կան 6000 սղտիկներ անուշիկ զուրկ տղաք, եւ 100,000 ալ կիսովին անօթի:

Երկուրէն համար. — Ինչպէս քաղքի (Ֆրանսա) մէջ ֆրանսացի օրիորդ մը, կ'որոշէ մազերը կտրել այս նիւնու: Սակայն այնքան զէջ կը կտրէ որ, չափազանց կը աղեղնայ, մայրն ալ միւս կողմէ սաստիկ կը յանդիմանէ: Օրիորդը, զտահար, ձեղուն ի վար ինքզինք կը կախէ, ինչպէս անգլիացի տիկին մը ըրաւ անցեալները:

ընդամենը մը ևս. առաջ Հայաստանի մէջ 1,200,000 Հայերէն 40-50,000ը օտար էին, իսկ իսպանացիները 800,000էն մօտ 120 հազարը: Չարտադրութի մէջ կար 100,000էն աւելի Հայ, հիմա կայ 65,000 միայն:

Հայաստանի մէջ տեղ չկայ այլ ժողովուրդ մամուլի կողմէ և կարող էր կ'երթնա դուրս, կողմի վրայ գտնուող քաղաքները և իրաւաստան: Մէկ միջոց միայն յայտնուեցաւ Հայաստանի սահմանները:

Արաստանի ալ նպատակաւոր մը վրայի արժէք և ուժ ներկայացնող համայնապար ներկայացուցիչներու հետեւանքն է որոնք միշտ հակապոլիտիկներու քննադատութեան նիւթ չտալու համար կը պահանջեն զիջումներ չընել Հայաստանի: Հայ պօլիտիկները ինչու չեն արժեքներ հար ընդդիմադիրներու քննադատութիւնները: Պատասխանը պարզ է, որովհետեւ տկար են և անպիտի:

Մենք մեր քննադատութեամբ և դիտողութիւններով կը նպատակնք Հայաստանի վարչներու գործին: Աշխատանքի բաժանման հիման վրայ, հայ քաղաքական կենտրոնի մէջ մենք մեր դերն ու օգտակարութիւնը ու ներք, նայնիսկ ընդդիմադիրի հանդամանքով: Յանկալի պիտի ըլլար որ հայ Ռամկավարներն ալ փոխանակ ստորկամիտ քաղաքականութիւն մը վարելու, որը և յստակ դեր մը կարեն նային ունենալ:

«Այ ի՞նչ արժեք ուրիշ «Իրանի»ներու տապալումը և անոր տեղ նորերու գալը, եթէ անոնք ոեւէ եղանակով չպիտի կրնային բարոտքի կացութիւնը: Պետական փոփոխութիւն մը այն առանձին միայն կարողաւ արժանաւոր կարենայ պայմանները փոխել զէպի լաւը: Փոխանքարէի գալը էրօյնէ յետոյ արդարացու, որովհետեւ Ֆրանսը 240էն 120ի իջաւ: Հայ Պոլիտիկները ի՞նչ ըրին վեց տարուան մէջ?»

ԳՈՐԾԱԶՐԿՈՒԹԵԱՆ ՏԱԳՆԱՊԸ

ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ «ՅԱՌԱՋ»-Ի ՀԱՐՑԱՐԱՆԻՆ 66.— ՄՕՆՊՈՒՇԷ (Տրոմ)

Հոս կը գտնուի մետաքսի մանարան մը, ուր կ'աշխատին 12 ընտանիք, 50 Հայեր: Միւս ծագոյն մասը կ'ընեն և օրիորդներ են, էրիկ մարդ ըլլալով միայն չորս պատանիներ ենք:

Գրծագործութիւնը ալ պայմանադրով եկած ենք, Յունաստանէն և Պոլսէն, շատերուն պայմանագրեր լրացած են: Մեր բնակութեան համար գործարանատէրը յատկացուցած է սենեակներ գործատան կից:

Գործագործութիւնը հոս ալ սկսած ծար տայ: Բարեբախտաբար մենք գործադուրիներ չուներք, այլ աշխատութեան ժամերը կ'օգտուեանք և 54էն զեղջերով 40ի:

Եթէ այս կրճատումով զոհանան, լաւ, հակառակ պարագային շատ զէջ է մեր վիճակը, մանաւանդ որ կ'ընենք ըլլողովին անտեղեակ են միջավայրին և լեզուին:

Ութը փոքրիկներ կը լաճախեն ֆրանսական դպրոցը, և զրեթէ մտացած են իրենց մայրերին լեզուն: Բացի քանի մը ընտանիքներէ, միւսները թրքախօս են:

Լ. Մէյմարեան

ԿԵԱՆՔԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

(Պարզմ. Խորհրդ. Թերթերէ)

ՄԵԼԱՐՈՒՆ ԷՆՅԱՅՏԱՆԻ ՄԷՋ
Նոյեմբեր ամսուան ընթացքին Հայաստանի բուժակայանները մտած հիւանդներու ցանկը հետեւեալն է.—

Երեւանի բուժակայան.— Մալարիայէ վարակուած՝ 4172 հոգի, 7ը նոր վարակուած: Ուրիշ հիւանդութիւններ 805 հոգի:

Էջմիածնի բուժակայան.— Մալարիայէ վարակուած՝ 3621 հոգի, 52ը նոր վարակուած: Ուրիշ հիւանդութիւններ՝ 523 հոգի:

Ղազարի բուժակայան.— Մալարիայէ վարակուած՝ 758 հոգի: Ուրիշ հիւանդութիւններ՝ 1128 հոգի:

Դավալուի բուժակայան.— Մալարիայէ վարակուած՝ 568 հոգի, 8ը նոր վարակուածներ: Ուրիշ հիւանդութիւններ՝ 1242 հոգի:

Ղուրղուղուի բուժակայան.— Մալարիայէ վարակուած՝ 1014 հոգի, 2ը նոր վարակուած: Ուրիշ հիւանդութիւններ՝ 1580:

Իշխանի բուժակայան.— Մալարիայէ վարակուած՝ 215 հոգի, 7ը նոր վարակուած: Ուրիշ հիւանդութիւններ 705 հոգի:

Շամշադինի բուժակայան.— Մալարիայէ վարակուած՝ 214 հոգի, 2ը նոր վարակուած: Ուրիշ հիւանդութիւններ՝ 900 հոգի:

Մեղրիի բուժակայան.— Մալարիայէ վարակուած՝ 185 հոգի, 7ը նոր վարակուած: Ուրիշ հիւանդութիւններ՝ 65 հոգի:

Պէտլիքի բուժակայան.— Մալարիայէ վարակուած՝ 2500 հոգի, 3ը նոր վարակուած: Ուրիշ հիւանդութիւններ 330 հոգի:

Երեւանի կեդր. բուժակայան.— Մալարիայէ վարակուած՝ 355, 1ը նոր վարակուած: Ուրիշ հիւանդութիւններ՝ 94 հոգի:

Հայաստանի հիւանդանոցները.— Վերջին երկըւարժին պատճառով Հայաստանի մէջ Երեթոյքի նշանադրու կաթնովիկներն հարուարեւելեան են հիւանդարեւմտեան թեւերուն վրայ մեծ ճեղքուածքներ բացուած են: Բանդուած է նոյնպէս հիւանդարեւմտեան անկիւնը: Անիկ մէջ քանդուած է միջնաբերդին հարաւարին թեւին վրայ գտնուած եկեղեցին:

Ճարտարապետ Թորամանեանի նախաձեռնութեամբ թաւրին մէջ հիմնուած է թանգարան մը, ուր գետեղուած են շրջակայքի թանկարժէք հուշարձանները: Թանգարանը ունի եօթը դարու յուշարձաններ: Թաւրին թանգարանին կից հիւանդանոցի կողքէ կայ բարձրութիւն մը, ուր կը հանդիս բերդաքաղաք մը, շուրջանակի պարիսպով, բազմաթիւ դամբարաններով: Հաւաքուած

են քարէ գործիքներ, և մեհենազարկան բնազդերը:

Հայաստանի տուրքերը.— Նախկին ամսուան ընթացքին ամբողջ Հայաստանի մէջ գանձուած է 134,049 բուրլի ուղղակի տուրք: Այնքանազարկով տուած տուրքը, երկըւարժի պատճառով 4084 բուրլի է միայն:

Հոկտեմբեր ամսուան ընթացքին գանձուած է 81,062 բուրլի և 34 կոպէկ անուղղակի տուրք: Նոյեմբեր ամսուան ընթացքին գանձուած անուղղակի տուրքը, բուժակայանի տեղեկութիւն չէ հազարըւած:

Ձեղծարարն ու վաշխառու.— Հայաստանի գաւառի 3 անտառայեւութեան մէջ զեղծարարութիւնն ու ապօրինութիւնը այնքան յաճախակի դարձած են, որ կառավարութիւնը միջոցներ կը խորհի առաջին անգամ համար:

Վաշխառութիւնն ալ նոյնպէս տարածուած է շատ մը գիւղերու մէջ: 100 և աւելի տոկոսով «փոխառութիւն» կ'ընեն, երբեմն «փոխառութեան» փոխարէն հողային վարձակալական ստրկացուցիչ պայմաններ կը գտնուող քաղաքներու: Խորհրդային հայ թերթերը կառավարութեան ուշադրութիւնը կը հրահարեն այս մասին:

Քուրմեղի ի՞նչ է.— Հայաստանի Նոր-Նիկոլայեւիկայ գիւղին մէջ երախաները վարակուած են Բուլթիէի համաճարակէն: Շիճուկի պակաս կայ: Հայ ժողովուրդին մեծամասնութիւնը չի հասկնար այս բանը, և արտասահմանի բժշկական օգնութեան մարմինները նոյնպէս չպիտի գիտնան թէ ի՞նչ հիւանդութիւն է Բուլթիէ:

ԿՈՆՔԸ ԱՐՈՒՄԱՐՁԱՆՆԵՐՈՒ ՄԷՋ
ԿՈՆՔԸ ԱՐՈՒՄԱՐՁԱՆՆԵՐՈՒ ՄԷՋ
ԿՈՆՔԸ ԱՐՈՒՄԱՐՁԱՆՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

ԿՈՆՔԸ ԱՐՈՒՄԱՐՁԱՆՆԵՐՈՒ ՄԷՋ
ԿՈՆՔԸ ԱՐՈՒՄԱՐՁԱՆՆԵՐՈՒ ՄԷՋ
ԿՈՆՔԸ ԱՐՈՒՄԱՐՁԱՆՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

ԿՈՆՔԸ ԱՐՈՒՄԱՐՁԱՆՆԵՐՈՒ ՄԷՋ
ԿՈՆՔԸ ԱՐՈՒՄԱՐՁԱՆՆԵՐՈՒ ՄԷՋ
ԿՈՆՔԸ ԱՐՈՒՄԱՐՁԱՆՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

ԿՈՆՔԸ ԱՐՈՒՄԱՐՁԱՆՆԵՐՈՒ ՄԷՋ
ԿՈՆՔԸ ԱՐՈՒՄԱՐՁԱՆՆԵՐՈՒ ՄԷՋ
ԿՈՆՔԸ ԱՐՈՒՄԱՐՁԱՆՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

ԿՈՆՔԸ ԱՐՈՒՄԱՐՁԱՆՆԵՐՈՒ ՄԷՋ
ԿՈՆՔԸ ԱՐՈՒՄԱՐՁԱՆՆԵՐՈՒ ՄԷՋ
ԿՈՆՔԸ ԱՐՈՒՄԱՐՁԱՆՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

ԿՈՆՔԸ ԱՐՈՒՄԱՐՁԱՆՆԵՐՈՒ ՄԷՋ
ԿՈՆՔԸ ԱՐՈՒՄԱՐՁԱՆՆԵՐՈՒ ՄԷՋ
ԿՈՆՔԸ ԱՐՈՒՄԱՐՁԱՆՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

ԿՈՆՔԸ ԱՐՈՒՄԱՐՁԱՆՆԵՐՈՒ ՄԷՋ
ԿՈՆՔԸ ԱՐՈՒՄԱՐՁԱՆՆԵՐՈՒ ՄԷՋ
ԿՈՆՔԸ ԱՐՈՒՄԱՐՁԱՆՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

ԿՈՆՔԸ ԱՐՈՒՄԱՐՁԱՆՆԵՐՈՒ ՄԷՋ
ԿՈՆՔԸ ԱՐՈՒՄԱՐՁԱՆՆԵՐՈՒ ՄԷՋ
ԿՈՆՔԸ ԱՐՈՒՄԱՐՁԱՆՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

Թիւրք և անգործութիւնը, մեր գաւառն է հասեր և կը սպառնայ հարուածել մեր սիրելիները: փութացէք կատարել ինչպէս միշտ, ձեր եղբայրական պարտքը ինչպէս դժբախտներու:

Կարելի է արձանագրուիլ, Միւլմեան ատենապետի՝ Պ. Մ. Գաւանճեանի՝ 190 Bd. Voltaire. Asnières (Seine) և կամ Միւլմեան գանձապահի՝ Պ. Վախագն Թանճեանի, 102, Rue des Chambarbards, Bois-Colombes (Seine): (Կնիք)

ՕՐՈՒՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

Պատիւն հասարակ գող.— Ո՞վ չի յիշեր Պատիւն, որ քանի մը տարի առաջ Անտար Մարթիի հետ համայնապար կուսակցութեան կուռքէն էր: Երկուքն ալ Ֆրանսայի Սեւ Ծովու նաւատորմին մէջ կը ծառայէին և Օտեսայի առջև ըմբոստութիւն հանելով կ'ուզէին նաւատորմը պղծելիկներուն յանձնել: Պատիւն 1921 Մարտ 10ին 15 տարի բանտարկութեան գատապարտուեցաւ և աստիճանագործի եղաւ: Համայնապար կուսակցութիւնը երկուսնգամ թաղապետական խորհրդական ընտրուց զայն, և ի վերջոյ կատարութիւնը ստիպուեցաւ նեփոլմեղի ի՞նչ է: Հայաստանի Նոր-Նիկոլայեւիկայ գիւղին մէջ երախաները վարակուած են Բուլթիէի համաճարակէն: Շիճուկի պակաս կայ: Հայ ժողովուրդին մեծամասնութիւնը չի հասկնար այս բանը, և արտասահմանի բժշկական օգնութեան մարմինները նոյնպէս չպիտի գիտնան թէ ի՞նչ հիւանդութիւն է Բուլթիէ:

Պատիւնը ուղեցին ըսել չարազործը, որ յաջողեցաւ փախչել: Ինչ վերջ հեծանիւղով ոտակահաներ ձերբակալեցին Պատիւնը, որ նախ սխալ հասցէ տուաւ: Վրան խուզարկուելով անկի մը գտնուեցաւ:

Պատիւն ալ ժամ բանտն է: Ծովի հերոսները.— Անցեալ չինգազարթի ֆրանսական Արքանակաւորական նաւը Անգլիոյ ծովերէնքներէն հանքածուխ բարձած՝ կը դառնար Լորիան: Կէս ճամբան հանդիպեցաւ նաւի մը, որուն պատուակ - անիւր խորտակուած էր և օգնութիւն կ'ուզէր: Կատարէր հրամայեց նաւակ մը իջեցնել և հինգ նաւազներով օգնութեան հասնել: Ու երբ վար կ'իջեցնէին նաւակը, ուր կը գտնուէին 5 նաւակ և երկու տեղակալ, գորտուր այլեք մը վեր նետեց նաւակը, և տեղակալներէն մէկը ձգեց նաւին կամուրջին վրայ, սրունքները ջախջախելով, միւսը նաւին յետապահուցաւ:

Երկրորդ տեղակալը, վերաւորուած, գահաժիծեցաւ ծովը, և կը տատանէր ալիքներուն վրայ: Ընկերները երբ օգնութեան կը հասնէին, յուսադրա-

վան արդարակներով, խեղճ տեղակալը, «ճոճ չնայող, այլ չե՛մ կրնար» կը պատար: Ու յանկարծ կորուցեցաւ: Բոլոր նաւազները, կակիճով լեցուած, դարձան զգալի արկածակալ նաւը, որ Համանային կուռքէն գալուստուան համար զգալի մը էր և կը պատանէր կառավարութեան, ամբողջովին այրած և մոխիր դարձած է: Ենչքը ապահովագրուած էր ֆրանսական իւնիոն ընկերութեան կողմէ 25 հազար անգլիական ֆունտ, ապրանքները՝ 70 հազար անգլ. ֆունտ: Այս հրդեհը Ատանայի ամէնէն մեծ հրդեհն է, քանզի կը հասնի մեհակէն միլիոնի:

Միւսը խալախարայալ.— Յըբանայի էշէլի գիւղին մէջ կը բնակէր «Քըր» Սէզարինը, 80 տարեկան: Շարաթ գիւղեր, երկու գողեր կը մտնէն տունէն ներս և կը յարձակին ձերտի կրօնատուրէնի վրայ: Պատիւն կը փրկեն խոշոր Կրիստոս մը և զիջուն վրայ կը փշրեն:

Սպանիէի վերջ, դողանաւտուները կը բռնաբարեն ութ սունկանայ կիներ: Յետոյ կը սկսին խուզարկել տունը, ամէն ծակ ու ծուկ, սակայն ոչինչ կը գտնեն, բացի կրօնական առարկաներէ: Այն առան կը խորհին հետեւորդ ունչացնել, և կամարը անկողինին տակ գնելով կ'անկրեւութանան:

Բայց, հակառակ իրենց յուսացածին, հրդեհ չի պատահել: Ռստիկանութիւնը կառավարելով ձերբակալած է 22 տարեկան իտալացի գործարար մը, որ կ'ուրանայ իր բոլոր ուժովը:

Պատիւնի ծովակը կը փիլ.— Ռուս թերթերը կը գրեն թէ Պատիւնի ծովակը հետզհետէ կը փիլ: Վերջին տարիներու ընթացքին մօտ 200 տեսեղին հողամաս կ'ըսած է: Յունուարի 3ին և 5ին շուրջ նորէն բարձրացած է և վտանգ կը սպառնայ:

Կախէր.— Ֆրանսայի հարաւային գաւառներէն գիւղի մը մէջ երկու եղբայրներ հողի ժառանգութեան խնդիրով մը վիճակուեցան, և բաժնուին իրար: Մէ՛ սաստիկանակալուութիւնը: Անցեալ օր կրտսեր եղբայրը կուզայ մեծ կըբօր տունը, կը սկսի վիճել, յետոյ սպանալիքը, և զեռ չիբականացած կրտսերը կը փախչի: Երեկը կը վազէ ետեւէն, պարտեղին ծառերուն մէջէն կը հետապնդէ, շարունակ կրակելով իր ատրճանակը: Երբ անտառին մէջ կը կորսուի եղբայրը, տուն կը դառնայ:

Ինչ յետոյ ոստիկանները կուզան ձերբակալել Կախէրը, որուն կրակած ատրճանակին գնդակը զպեր էր եղբօր վրէի երակին և արիւնահոսութեան պատճառով մտուր էր անտառին մէջ:

Ինք կը ձանձար անհաշիւ բազմութիւններ, որոնք սատակեցնող աշխատանք մը վերջ հողի օրը անգամ մը, բաներ մը կը նետէին իրենց ակոսներուն տակ: Կը յիշէր ինքզինքը: Իր ամէնէն երկուստարգ տարիներուն՝ հաջը թուարածութիւնով ուսելու հարկադրուած էր: Ընկեա տեսալ թէ ի՞նչպէս Միդոնն կաթի օազանի մը մէջ կը լողնար, իր մարմնոյն թաթմութիւնը պահպանելու համար: Կը յիշէր այն մանկիկները որոնք անկաթ ապրելով հողերը լեցուցած էին իրենց շուշան ու սեւ վարդ մարմիններով: Ընկեա կը տեսնէր մեծատուններ որոնք երկիր մը հող ունէին ու գիտէր օր ժողովուրդներ կան որոնք այդ հողին վրայ մը շուշան իրենց սիրելիներուն մարմինները ամփոփելու համար նոյնիսկ: Երբ կը մտածէր բոլոր այս ծախարակի անհասարակութիւններուն վրայ, զոգ մը կը պատէր իր մարմինը:

Ինք կը ձանձար անհաշիւ բազմութիւններ, որոնք սատակեցնող աշխատանք մը վերջ հողի օրը անգամ մը, բաներ մը կը նետէին իրենց ակոսներուն տակ: Կը յիշէր ինքզինքը: Իր ամէնէն երկուստարգ տարիներուն՝ հաջը թուարածութիւնով ուսելու հարկադրուած էր: Ընկեա տեսալ թէ ի՞նչպէս Միդոնն կաթի օազանի մը մէջ կը լողնար, իր մարմնոյն թաթմութիւնը պահպանելու համար: Կը յիշէր այն մանկիկները որոնք անկաթ ապրելով հողերը լեցուցած էին իրենց շուշան ու սեւ վարդ մարմիններով: Ընկեա կը տեսնէր մեծատուններ որոնք երկիր մը հող ունէին ու գիտէր օր ժողովուրդներ կան որոնք այդ հողին վրայ մը շուշան իրենց սիրելիներուն մարմինները ամփոփելու համար նոյնիսկ: Երբ կը մտածէր բոլոր այս ծախարակի անհասարակութիւններուն վրայ, զոգ մը կը պատէր իր մարմինը:

Ինք կը ձանձար անհաշիւ բազմութիւններ, որոնք սատակեցնող աշխատանք մը վերջ հողի օրը անգամ մը, բաներ մը կը նետէին իրենց ակոսներուն տակ: Կը յիշէր ինքզինքը: Իր ամէնէն երկուստարգ տարիներուն՝ հաջը թուարածութիւնով ուսելու հարկադրուած էր: Ընկեա տեսալ թէ ի՞նչպէս Միդոնն կաթի օազանի մը մէջ կը լողնար, իր մարմնոյն թաթմութիւնը պահպանելու համար: Կը յիշէր այն մանկիկները որոնք անկաթ ապրելով հողերը լեցուցած էին իրենց շուշան ու սեւ վարդ մարմիններով: Ընկեա կը տեսնէր մեծատուններ որոնք երկիր մը հող ունէին ու գիտէր օր ժողովուրդներ կան որոնք այդ հողին վրայ մը շուշան իրենց սիրելիներուն մարմինները ամփոփելու համար նոյնիսկ: Երբ կը մտածէր բոլոր այս ծախարակի անհասարակութիւններուն վրայ, զոգ մը կը պատէր իր մարմինը:

«ՅԱՌԱՋ»-Ի ԹԵՐԹՕՒՆԸ

Բ Ա Ն Ի Ո Ր Ը

(Հ Ի Ն Զ Ր Ո Յ Յ)

— Ըսէ՛, մեղի, աստուածահաճոյ չէ՞ որ այս կիրք քարոզները: Մենք զինքը բուն-ճիշդ շուճեան մէջ: Ըստ պոստիկը մենէ շատերուն զուակներն ու կըբայրները պղծութեան միջած են:

Ի՞մ մանէ կը խաղար ձեռքի ցօյ պովը աւազներուն հետ: Ու հանդարտ, գլուխը բարձրացուց և պատասխանեց.

— Չենէ ամէնէն անմեղը թող առաջին քարը վերցնէ:

Ու դարձեալ կակեց գլուխը: Երբ կրկին վեր նստեցաւ, տեսաւ որ ոչ ոք մնացած էր խուճապէն: Ըմէնքը մէկի մէկի հետաքննած էին և իր առջև կը մնար կիրք միայն: Ըստ անոր.— Դուք ալ

(5)

«ՅԱՌԱՋ»-Ի ԹԵՐԹՕՒՆԸ

Բ Ա Ն Ի Ո Ր Ը

(Հ Ի Ն Զ Ր Ո Յ Յ)

— Ըսէ՛, մեղի, աստուածահաճոյ չէ՞ որ այս կիրք քարոզները: Մենք զինքը բուն-ճիշդ շուճեան մէջ: Ըստ պոստիկը մենէ շատերուն զուակներն ու կըբայրները պղծութեան միջած են:

Ի՞մ մանէ կը խաղար ձեռքի ցօյ պովը աւազներուն հետ: Ու հանդարտ, գլուխը բարձրաց

կը մատնանշէ «Գարտաշեան անունն Հայ մը, որ փրօդակալանոր կազմակերպութիւնն ունի նիւ Եւրօքի մէջ եւ որուն կ'աջակցին ծերակրտակալան Պ. Գլինի, Պերլինի նախկին ղեկավար Պ. Ճէրբրտ եւ Պոլոյո նախկին ղեկավար Մորկընթո: Լօզանի դաշնագրին թշնամիները վերջապէս իրենց նպատակին հասան»:

ՀԱՅ ՏՂԱՔՆ ՈՒ ԱՄՈՒՐԻ ԱՂՋԻԿՆԵՐԸ ՊՈԼԷՍ ԿՐԵԱՆ ԴԱՌՆԱԼ

Երթեւեկի կանոնադրին կարգ մը կէտերուն գործադրութեան մասին, մասնաւորաբար Իզմիրի շրջանին մէջ գտնուող հայ աղջիկներու եւ տղոց վերադարձի խնդրին առթիւ թիւրք-մացութիւններ ծագած ըլլալով, Թուրքիոյ Գործադրութեանը կողմէն հետեւեալ որոշումը տուած է.—

Թուրքիա կրնան վերադառնալ այն բոլոր հայ տղաքը որ միայն մայր ունին Թուրքիոյ մէջ, ինչպէս նաեւ այն բոլոր հայ աղջիկները որ դեռ չեն ամուսնացած, պայմանաւ որ յետ քննութեան հաստատուի թէ անոնք երկրին հանդէպ ո եւ ղաւաճանական ընծացել են ունեցած:

Գործադրութեանը կողմէն հաղորդուած է արտասահմանի բոլոր թիւրքական հիւպատոսարաններուն: Ներքին Գործադրութիւնն ալ, իր կարգին, այս որոշումը հաղորդած է բոլոր կուսակալութեանց, ինչպէս նաեւ Պոլսոյ կուսակալին:

Ֆրանսայի կրթական կացութիւնը

Վարչապետ եւ երմտական նախարար Փուանքարէ առջի օր երեւի, ժողովի երմտական յանձնաժողովին առջեւ երկար մանրամասնութիւններ տուած զանձինքն վիճակին մասին, սկսեալ իր իշխանութեան զուէր անցնելու թուականէն (1926 Յուլիս 24) մինչեւ այսօր: Ֆրանքի բարձրագոյն պատմականը ըրաւ եւ յայտնեց թէ արդէն ժամանակէ մը ի վեր գործնական կայունացում կայ: Պանք տը Ֆրանսը որոշած է տարւոյ 25, սղեր-լինը 122-123ի վրայ պահել: Իսկ վերջնական եւ օրինական կայունացման թուականը գաղտնի պիտի պահէ: Հարցումներու պատասխանելով, ըսաւ թէ Պանք տը Ֆրանսի կողմէ նիւ Եւրօքը դրկուած 24 միլիոն տոլարի ձոյլ ոսկին պիտի ծառայէ օտար դրամ դնելու, արտաքին պարտքի տոկոսները վճարելու համար: Ներկայիս կառավարութիւնը բաւականաչափ օտար դրամ ունի. Մորկընի 100 միլիոն տոլարի հիմնադրամին բացը բոցուած է. Պանք տը Ֆրանսի պարտքէն երկու միլիոն ֆրանք վճարուած է: Մէկ խօսքով զանձինքն վիճակը շատ լաւ է:

Ֆրանսա ոսկի կը դրկի Ամերիկա

Գրեցինք թէ տար օր առաջ չորս միլիոն տոլարի արժէքով ֆրանսական ոսկի հասած էր նիւ Եւրօք եւ ամերիկեան դրամատան մը դրուած: Նիւ Եւրօքն նոր հեռագիր մը կ'ըսէ թէ ֆրանս. «Ռոշմանպօ» շոգնատուով ոսկիի նոր մթերք մը հասած է յիշեալ քաղաքը, քան միլիոն տոլար արժէքով: Աւելի քան 6,000 մտուռի մէջ դրուած ձոյլ ոսկին նիւ Եւրօքի Ֆեռտըր Ռիզըրվը դրամատան մէջ դրուեցաւ:

Այս առթիւ նիւ Եւրօքի երմտական շրջանակներուն մէջ գանազան զրոյցներ կը շրջին: Կ'ըսուի թէ Ֆրանսա կը փափաքի մեծաքանակ ոսկիի պահեստ մը ունենալ Ամերիկայի մէջ, իրեն նախաքայլ մը դէպի ոսկեղբարձ վերադառնալու: Եթէ այս լուրը ճշտուի, Ֆրանսա պիտի ըլլայ առաջին ազգը, որ պատերազմէն ի վեր այսքան յանդուգն սեղանաւորական գործողութիւն մը կ'ընէ:

Ամերիկեան եւ այլ երմտական հեղինակութիւններ անկա-րելի կը գտնեն որ Ֆրանսա կարենայ ոսկեղբարձին վերադառնալ առանց ֆրանքը վերարժէքաւորելու եւ կարեւոր վարկեր ստանալու Ամերիկայէն. այդ ալ կարելի կ'ըլլայ միայն երբ պարտքի համաձայնագիրը վաւերացնէ: Ճիշտ է թէ նիւ Եւրօքի մէջ ոսկիի մեծ պահեստ մը ունենալը հաստատուն զէնք մըն է ամերիկեան կամ միջազգային շահագրգռութեան դէմ, սակայն Ամերիկացիները հաճոյքով չեն դիտար ֆրանսական ոսկիի ներածումը իրենց երկրին մէջ, ուր արդէն ոսկիի մեծ պահեստ կայ:

Ֆրանսիացիներու յարաբերութիւնները

Գերմանիոյ սպառողական մասին դաշնակիցներուն եւ զերման պատուիրակներուն միջեւ բանակցութիւնները կը շարունակուին: Վերջին լուրերու նայելով, երկու կողմերը համաձայնութեան եզր մը գտնելու վրայ են:

Չօր. Ֆոն Փապլէյս շարունակելով իր խօսակցութիւնները մարաշխառ Ֆոշի զինուորական կոմիտէին հետ, անոր ներկայացուց բարեփոխուած առաջարկներ Լեհաստանի սահմանի ամբողջութիւններուն մասին: Գերմանիա կը զիջի վիցինի Գուսթրիին, Կլոպուրի, Բեռլինի սղերի եւ ուրիշ վայրերու մէջ վերջերս կատարուած նոր շինութիւնները:

Դաշնակիցներու ղեկավարներու շարքէն օր զուար-ուելով պիտի գրադի Գերմանիոյ նոր առաջարկներով, որոնք այս անգամ շատ լուրջ կը նկատուին եւ երկուստեք մեծ յոյս կայ, որ Յունուար 31ին Գերմանիոյ վրայէն միջազգային հակակշորի վերնալէն առաջ, կարելի պիտի ըլլայ վերջնական կարգադրութեան մը յանդիւր:

Պերլինի բանակցութիւնները եւս յաշող կ'ընթանան: Ռազմանիւթերու պատրաստութեան եւ արտածման մասին համաձայնութիւն գոյացած է:

Գործադրութիւնը եւ օսարները

Փարիզի թաղապետական խորհրդական Պ. Ռաուլ Պրանտօն մտահոգ գործադրութեան սաստկացումէն, իբր դարման կ'առաջարկէ կարգ մը խստութիւններու ենթարկել օտար բանւորները: Մասնաւորապէս կը պահանջէ գործադրութիւնը 1926 Օգոստոս 11ի օրէնքին, որով

- 1.— Գործատէրերուն կ'արգիլուի աշխատանքի ունի օտարական, որ չունի օրինական ինքնութեան թուղթ մը վրան «աշխատաւոր» (travailleur) յիշատակութեամբ:
- 2.— Կ'արգիլուի օտար բանւորը աշխատանքի ինքնութեան թուղթին մէջ յիշուած ձեւով տարբեր արձեանի մէջ:
- 3.— Կ'արգիլուի աշխատանքի ունի օտար բանւոր, որ չէ լրացուցած Ֆրանսա մտնելու առթիւ իր յանձն առած աշխատանքը:
- 4.— Ամէն գործատէր պարտաւոր է իր օտար բանւորներու անունը 24 ժամուան մէջ արձանագրել մասնաւոր տոմարի մը մէջ:

Թաղապետական խորհրդականը կը շեշտէ նաեւ թէ վեր-յիշեալ օրէնքին 98րդ յօդուածին համաձայն դատական ոտար-կանները իրաւունք ունին հակակշորու օրէնքին գործադրու-թիւնը: Հետեւաբար կը հարցնէ թէ 1.— Օրէնքին ղեմ անաս-տող գործատէրերուն մասին ի՞նչ պատիժներ սահմանուած են. 2.— Միջոցներ ձեռք առնուած են սահմանէն դուրս քշելու համար այն օտար բանւորները, որոնք կանոնաւոր աշխատանքի պայմանագիր չունին:

Կ'ըսուի թաղապետական ժողովը առջի օր 400,000 ֆր-ի վարկ մը քուէարկեց՝ նպաստելու համար Կոնի գործադրութի-ններուն:

Իզմիրի օսար վաճառականները

Պոլսոյ թուրք թերթերը կը գրեն թէ Իզմիրի օտար վա-ճառականները ձեռնարկներ կը կատարեն իրենց առեւտրական գործունէութիւնը Աթէնք փոխադրելու համար: Արտաքին եւ ներքին գործադրութիւնները քննութիւններ կը կատարեն այս մասին, ինչորին կարեւորութիւնը նկատի առնելով:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Յ. Գ. «Եւրպոյն» խումբը ընկերա-համակրական ժողովի կը հրաւիրէ Պուա-Գոլմպի, Անիէ-Լի, Գոլմպի, Արմանթէյոյի եւ Չը-զաններու բոլոր ընկերներն ու հյամակիրները, 28 Յունուար, Ուր-բամ, երկուցեան ժամը 8իւն 8իւն, 80, Rue Charles-Chefson (Bois-Colombes): Դասախօսու-թեան նիւթը՝ «Ինչ է Հ. Յ. Գաշ-նակցութեան նպատակը ներ-կայիս»:

Հ. Յ. Գ. Ռուսոտղական Միու-թեան ընդհ. ժողովը վաղը Ուր-բամի իրեկուս ժամը 8ուկէսին, Ֆլորիանի սրահը: Օրակարգը վարչական ընտրութիւններ, եւ ընթացիկ հարցեր:

Հ. Յ. Գ. Կոնի բոլոր խում-բերու Պ. վիճաբանական ժո-ղովը կիրակի 30 Յունուար ա-ռաւօտեան ժամը 9իւն, Էմիլ 20-լայի վերնայարկը 127-129 Rue Boileau:

Հ. Յ. Գ. Մարսէյի «Պատանի» միութեան ընդհ. անդամական ժողովը 30 Յունուար կիրակի կէս օրէ ետք ժամը 8իւն 1իւն իր Գրադարան-ընթերցարանին մէջ: ՅԱՂԳՈՂԻ առաջիկայ դրա-կան երկերն, վաղը հիւզարթի, ժամը 9իւն, Ֆլորիանի սրահը: Միւրտի Պարսպեան կը ներկա-յացնէ Պալատինգին եւ իր գրա-կանութիւնը: Կը հրատարակու-ն. դասերն ու համակիրները:

Այրի Տիկ. Կ. Թորիկեան եւ զաւակները, իրենց խորին շնոր-հակալութիւնները կը յարմարեն «Marras» գործատան գործաւոր-ներուն, եւ ամէն անոնց որոնք անձամբ իրենց ցաւակցութիւն-ները յայտնեցին իրենց ամուս-նուն եւ Յօր ՍԱՂԳՄ ԹՈՒՐԻԿ-ԵՄԵՆ մահուան առթիւ:

ԱՂԲՍԵՆՆԱՄԻՆ

Փարիզի Աղբատանամ ըն-կերութիւնը ի նպաստ Փարիզի հայ կարօտեալներուն կազմա-կերպած է իր տարեկան պարա-հանդէսը, որ տեղի կ'ունենայ Յունուար 29 Շաբաթ զիշեր ժամը 9իւն օթէլ Մաճէսթիքի սրահներուն մէջ, 19 Ave. Klé-ber: Գեղարուեստական բաժնին մէջ պիտի ներկայացուի Երուսաղ-Օտեանի Ազգ. Մասնաւորու-թեան 62րդ յօդուածը:

ԿՈՉ

Ալֆորթիլի Երթու Միութիւնը ձեռնարկած ըլլալով իր ա-կումբին մէջ զբարարանի հիմ-նումին, կը խնդրէ հայրենի կամ ֆրանսերէն գրքերու նուիրա-տուութիւն ընել միութեան հե-տեւեալ հասցէին՝ Union de la Jeunesse Arménienne 138 Rue Etienne Dolet, Alfortville.

ՆԱԲԱԿՍՏՈՒՓ

- Մէլ ՍԱԹՈՒՐԵՂԷ, Պ. Մ.— Ստացանք 20 ֆրանք:
- ԼԱ ՄԻՐՈՒՍ, Կ. Ա.— Ստա-ցանք 35 ֆրանք:
- ՀԱՄՊՈՒՐԿ, Ս. Յ.— Ստա-ցանք 100 ֆրանք:
- ՖԻԼՊՊԷ, Գործ.— Ստացանք 125 ֆրանք:
- ՓԱՐԻՉ, Հ. Ա.— Ստացանք 35 ֆրանք:
- ՆԻՍ, Մ. Փ.— Ստացած ենք 35 ֆր. Դեկտ. 18ին:
- ՄՕՆ ՊՈՒՇԷ, Լ. Մ.— Ստա-ցանք 35 ֆր.:
- ԼԱ ՄԻՐՈՒՍ, Դ. Ա.— Ստա-ցանք 80 ֆր.:
- ԱՂՅՈՒՎԻԼ, Մ. Մ.— Պէշաք չկայ:

ԿԸ ՓՆՏՈՒՈՒԻ

Ալաշկերտի թաստուր գիւ-ղացի եղբէն Մինասեան կը փնտռէ իր քեռիները՝ Ալայն, Գասպար եւ Տիգրան Ալայնեան: Տեղեկացնել՝ Թաւրիզի հայոց առաջնորդարանին:

— Չեղինէ Տէտեան կը փնտռէ իր զաւակները Կարապետ եւ Վահրամ Տէտեան: Մէկ տարի առաջ լուր առած է որ փրկէա կը գտնուին:

Գրել՝ V. D. Vartanianի, Usine Vigier, Pont St.— Esprit, Gard, France.

Կը խնդրուի արասաւիմանի Թերթերէն արտասուել:

— Բալուցի Յարութիւն աղա Պողոսեան որ 1923ին վերջերը Ռուսուքէն Ռուսմանիոյ ձուրձ-վա քաղաքը դաշած էր:

Գրել՝ Bédros Ohannessianի 84 Chemin de la Madeleine, Nice, France.

— Կը փնտռուի Եօզկաացի Աւետիս Մուխպիբեան, Յօր ա-նուն Մաթթէոս, մօր անուն Զմրուխտ, որ ընդհանուր պատե-րազմին զինուոր էր:

Գրել՝ Zmrout Matheossianի Les Ollieres, Ardèche (France) կը խնդրուի արտասահմանի թերթերէն արտասուել:

— Գործուի որբերէն Ա. զատի Արզազեանը: Տեղեկացնել՝ Varvaré Setianի, Chez Usine Ginnet, Pont - de - Beauvoisin, Savoie.

ՏՐԱՄԱԳՐԵԼԻ ՄՊԱՍՈՒՉԻ

Տնական եւ խոհանոցի աշ-խատանքներու համար: Դիմել՝ «Յառաջ» ի վարչութեան:

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Ազատութեան ճանապարհին, Ա. Այարոնեան 25 ֆրանք, Ազ-գային ջոշեր, Յ. Պարոնեան 20, Ասպետ Լիպարիտ (պատկերա-գարդ) Վ. Քիւրքեճեան 40, Արաք-սիա կամ վարժուցիչ, Ս. Տիւրք 15, Աւետարաններ (Չորս) Ղ. Ե-անդ Եպպ. Գուրեան 12.50, Բա-նուար հայ-գաղ. Լուսինեան 60, Բաւարան գաղ. հայ. Դու-պարեան 60, Գիւղը, Համաստեղ 30, Երգարան (Արարատ) զբլպա-նի 12.50, Երգարան ժողովրդ-կովմտան վարդ. 2 մաս 25, Խոր-հրդաւոր աղջիկը եւ իր գաղտ-նիքը, Սարգիսեան 25, Խրիման Հայրիկ Յ. Գ. 30, Խօսակցու-թիւն հայ-գաղ., հայերէնի հնչում-ներով 15, Խօսակց. հայ-անգլ. հայերէնի հնչումներով 15, Խօ-սակց. հայ-ռուս. հայերէնի հնչ. չաւանդով 15, Խօսակց. հայ-ռուս գերմ. հնչումներով 15, Հայոց հին գեղարուեստի վարպետները Կ. Յ. Բասմաջեան 15, Հայաստանի (հին) քարտէսը 1-50, Համբողջ, հայրենի զրոյցներ, Ա. Այարոն-եան 25, Կարելի աշխարհաբար, Գարե. Եպպ. Խաչատուրեան 40, Կանական ընդարձակ ընտանե-կան-առեւտրական 15, Պատմու-թիւն Հայոց պատկերագրեր, Բ. տարի, Բասմաջեան 7-50, Պատ-մութիւն Հայոց պատկերագրեր, Պատասխաններ 30, Պիւրիտան, Նէլի աշտարակին հերոսը, Մ. Ջէվազօ 2 հատոր 25, Բուսահայրի հիւ-սարակ. զարգացումը 1901-1918 65, Բանաստեղծութիւն Յ. Թու-մանեան 30, Սաթեմիկ եւ Տրուտ 12.50, Սիմօն եւ Երաի 6 հատոր 40, Յակոբիկը (Չար գուշու) 16, Քամիկազարդ կինը 15, Քրիստափոր Միքայէլեան Ա. Ա. հարոնեան 12-50, Ֆրանսահայ տարեգիրք 1927ի 20, Larousse (Petit, Diction editionnaire, 1927) 40 ֆրանք:

Գրատան մէջ կը գտնուին նաեւ հայերէն ամէն տեսակ գիրքեր: Հասցէ Librairie BALENTZ 233 Fbg. St. Martin, Paris 10.

ՏՕՔԹ. Լ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ
ՄԱՆՈՒԿԵՑ ՆԵՐՔԻՆ ՄՈՐԹԱՅԻՆ ԵՒ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՌՆԳՈՒԹԵԱՆՆԵՐ
126, Rue du Faubourg St. Denis
Metro : Gare de l'Est
Téléphone : N°rd 84-04
(Ընդունելութեան ժամեր՝ Ամէն օր 2.30.7.30—Կիրակի եւ տօն օրեր՝ 9.12)

ԹԵՅ ՆԱՎՐՈՒ
ՈՒՂԱԿԻ ՍԷՅԱՆԷ, ՀՆԴՊԱՍՏԱՆԷ ԵՒ ՉԻԷՆ ՆԵՐԱՅՈՒՍԷ
ԱՔԱՆ, ՀՈՏԱԷՏ ԵՒ ԽՆԱՅՈՂԱԿԱՆ
ՊԱՆԱՅԵԼ
ՖՐԱՆՍՍԵՅԻ
ՄԷՋ
ԲՈՒՐ ԼԱԻ
ԴՊՈՒՍՏԱՆ
ՆԵՐԷՆ
Հաստատուել 1880ին
Արեւելեան ճաշակ եւ ծաղիկ թէյերով խառնուրդներ:
Թղթակցութիւն ուղղել Comptoir des «Thés YAVROU»
23, Rue Sénac, Marseille.
Եգիպտոսի ընդհ. ներկայացուցիչ C. Bahlav, 7 Rue Mah-
moud Pacha et Falaki, Alexandria.

ԶԳՕՆ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ
ՇԱՆՕԹ ԴԵՐՁԱԿԻՆ ԴԻՄԵՏԷՔ
19 Rue Rodier Metro Cadet կամ Anvers
Դիւրամատչելի գիներով, լաւագոյն կերպասներէ, մաքուր, խնամքով կարուած հագուուս ունենալու համար, Արագ յանձնուած:

Խնամեցի՛ք ձեր տղաները եւ դիտեցի՛ք
ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ
ԱՏԱՄՆԱԲՈՒԹԱԿԱՆ ՔԼԻՆԻԲԻ
12, RUE RICHOMME, 12
Դարմանումը եւ ատամնաշինութիւնը տեղի կ'ունենայ կարող մասնագէտներու կողմէ, խիստ դիւրամատչելի պայմաններով:
Առաջին այցելութիւնը ձրի
Հաղորդակցութեան միջոց՝ Métro : Barbès-Rochechouart

ՓԱՓՔՈՒՆԵՐՈՒՆ Կը արա-մազրուին Ռուստոմ Լարանական միութեան գերբերը:
Դիմել՝ Յակոբ Հիւսանի, 87, Rue de la Renaissance, Bois-Co- lombes.
Ամէն տուն, ամէն մարդ կրնայ կարգալ
ՎԱՆԱԿԱՆԻՆ ՍԷՐԸ
անյազ հետաքրքրութիւն մը ձեզ կ'առաջնորդէ սկիզբէն մինչեւ վերջը:
Կեդրոնատեղի՝ Միսոն մա-տենաշար, Կ. Պոլիս, հասցէ՝ Madénachar Ziayan- 10 Rue Bil- lor, Galata, Constantinople.
Յանձնարարութիւնները կը կատարուին փուլով, փոխար. ժէքը կանխիկ, Մեծաքանակներու մասնաւոր զեղ:

ՄԵՔԵՆԱԳԻՐ ՕՐԻՈՐԿ ՍԸ
Տրամադրելի ժամեր ունի տան մէջ կատարելու առնչ կը ընդօրինակութիւններ յերէն եւ ֆրանսերէն, խիստ ըրամասնիկ պայմաններով:
Դիմել՝ Chaville 10bis des Trois Champtiers Օր- Տէր Կարապետեանի:

ԱԼԻՔ
— ՕՐԱԹԵՐԹ —
Հասցէ.— 73, Rue Pasteur, Salonique (Grèce).

ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳԻՐՔԵՐ ԿԸ ՀԱՅՅԱՅԹԷ ՁԵՁԻ ՀԱՅԿԱՇԷՆ ԳՐԱՏԱՆԸ
որ հրատարակին է մասնա-ւորապէս լուսաբեր ընթեր-ցարաններու եւ ճոխ մթերք մը ունի մասնաւորաբարի գերբերու:

Դիմել, — Librairie Haï- gachène, 9 Agopian - Han, Tchakmakdjilar, Constanti- nople.

ՏՕՔԹ. ԻԶՄԻՐԵԱՆ
48, rue Montmartre
(Բ. յարկ աշ կողմը առաջին դուռ)
Ֆրանսացի կարող մասնագէտներու ընկերակցութեամբ կը գարմանէ ՆԵՐՔԻՆ ԵՒ ՎԱՆԱՆԵՑ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ԵՒ ՄՈՐԹԱՅԻՆ ՔԻԹԻ, ԱՎԱՆՁԻ ԵՒ ԿՈՂՈՐԳԻ հիւանդութիւններ
Téléph. CENTRAL 73-38
Métro: SENTIER կամ HALLES
(Ընդունելութեան ժամեր՝ ամէն օր 8Օ՝—10ն 1,30—8

ՆՈՐ ՓԻՆԻԿ
— ԵՌՕՐԵՆԵՑ —
Հասցէ.— B. P. 587, Berouth

Le Gérant: H. TEURNIER
IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris (10e)
Comptoir Parisien de change et de Cédant
80, Rue Lafayette

Table with subscription rates: 3 months, 6 months, 1 year, and prices for different regions like Constantinople, Smyrna, etc.

"HARATCH"

Director-Propriétaire: SCHAVARSCH MISSAKIAN
Rédaction & Administration: 208 bis, Rue Lafayette - PARIS (10e)
TÉLÉPHONE: NORD 57-82

ՈՒՐԲԱԹ
28
ՅՈՒՆՈՒԱՐ
1927
28 JANVIER 1927

ՊԱՅՏՈՆԱԿԱՆ ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ

ԱՆԳՐԿՈՎԱԿԱՍԻ ՎԵՐՋԻՆ ՍԱՐԴԱՀԱՍԱՐԻ ՄԱՍԻՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԲՆԱԿՉՈՒԹԻՒՆԸ ՆՈՒԱԶԱՍ

Անդրկովկասեան վիճակագրական կեդրոնական վարչութիւնը, Յունուար 14-ին հրատարակեց վերջին մարդահամարի արդիւնքները: Անդրկովկասի ազգաբնակչութիւնը այժմ հետեւեալ պատկերը կը ներկայացնէ.—

ՎՐԱՍՏԱՆԻ ազգաբնակչութիւնը է՝ քաղաքներու մէջ՝ 568,557 հոգի, որոնց 279,468ը այր, 289,089ը կին, գիւղերու մէջ՝ 2,053,663, որոնց 1,031,894ը այր, 1,021,769ը կին: Վրաստանի բնակչութեան ընդհանուր թիւն է 2,622,220 հոգի, 1,311,362 այր, 1,310,858 կին:

ԱՏՐՊՆԱՆԻ քաղաքային ազգաբնակչութեան թիւն է՝ 637,807 հոգի, 327,463 այր, 310,344 կին. գիւղական բնակչութիւնը՝ 1,658,089, 867,739 այր, 790,350 կին: Համագումար՝ 2,295,896 հոգի, 1,195,202 այր, 1,100,694 կին: Այս թիւին վրայ պէտք է աւելցնել եւ Ալեան—Ջուրթա երկաթուղագծին վրայ ապրող 2,000 հոգին, որով Ատրպէյճանի բնակչութեան ընդհանուր թիւը կ'ըլլայ 2,297,896 հոգի:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ քաղաքային ազգաբնակչութիւնը 157,804 հոգի, 79,644 այր, 78,160 կին. գիւղական բնակչութիւնը՝ 709,742 հոգի, 358,007 այր, 351,735 կին: Հայաստանի բնակչներու ընդհանուր թիւն է 867,546 հոգի, 437,651 այր, 429,895 կին:

Ամբողջ Անդրկովկասի բնակչութիւնն է, համաձայն 1926 թուի գնդաբնակչութեան մարդահամարի, 5,785,662 հոգի, 2,944,215 այր, 2,841,447 կին: Քաղաքային ազգաբնակչութեան թիւն է 1,364,168, գիւղական՝ 4,441,494:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԲՆԱԿՉՈՒԹԻՒՆԸ ԳԱՒԱՌԻ ՎՐԱՅ

ԵՐԵՒԱՆԻ ԳԱՒԱՌ

1. Կոտայքի գաւառակ.— Այր՝ 10,790, կին՝ 10,719: Գումար՝ 21,509 հոգի:

2. Հրազդանի գաւառակ.— Այր՝ 7,064, կին՝ 6,428. Գումար՝ 13,492 հոգի:

3. Ղամաքուրի գաւառակ.— Այր՝ 11,150, կին՝ 10,714. Գումար՝ 21,864 հոգի:

4. Քաղչեառնիի գաւառակ.— Այր՝ 3,333, կին՝ 3,319. Գումար՝ 6,652 հոգի:

5. Ախտայի գաւառակ.— Այր՝ 14,933, կին՝ 15,028. Գումար՝ 29,961 հոգի:

6. Վեդիքասարի գաւառակ.— Այր՝ 8,920, կին՝ 7,900. Գումար՝ 16,820 հոգի:

Ամբողջ գաւառին մէջ, այր՝ 56,190, կին՝ 54,108. Գումար՝ 110,298 հոգի:

ԳՆԱՐԱՍԿԱՆ ԳԱՒԱՌ

1. Փաշալուղի գաւառակ.— Այր՝ 6,223, կին՝ 5,509. Գումար՝ 11,732 հոգի:

2. Քէշիշենի գաւառակ.— Այր՝ 8,731, կին՝ 8,031. Գումար՝ 16,762 հոգի:

Ամբողջ գաւառին մէջ, այր՝ 14,954, կին՝ 13,540. Գումար՝ 28,494 հոգի:

ՆՈՐ - ԲԱՅԱՉԻՑԻ ԳԱՒԱՌ

1. Նոր-Բայազիտի գաւառակ.— Այր՝ 10,325, կին՝ 10,155. Գումար՝ 20,480 հոգի:

2. Ելենովկայի գաւառակ.— Այր՝ 5,403, կին՝ 5,550. Գումար՝ 10,953 հոգի:

3. Մարտունու գաւառակ.— Այր՝ 13,296, կին՝ 13,829. Գումար՝ 27,125 հոգի:

4. Քասար-Գեղարի գաւառակ.— Այր՝ 16,681, կին՝ 15,870. Գումար՝ 32,551 հոգի:

Ամբողջ գաւառին մէջ, այր՝ 45,705, կին՝ 45,404. Գումար՝ 91,109 հոգի:

ԳԻՂԻՉԱՆԻ ԳԱՒԱՌ

1. Գիլիշանի գաւառակ.— Այր՝ 4,318, կին՝ 4,142. Գումար՝ 8,460 հոգի:

2. Իշեւանի գաւառակ.— Այր՝ 6,971, կին՝ 6,577. Գումար՝ 13,548 հոգի:

3. Կարմիր-Գիւղի գաւառակ.— Այր՝ 8,374, կին՝ 7,848. Գումար՝ 16,222 հոգի:

4. Փարանայի գաւառակ.— Այր՝ 5,924, կին՝ 5,468. Գումար՝ 11,392 հոգի:

5. Շամշադինի գաւառակ.— Այր՝ 10,354, կին՝ 9,730. Գումար՝ 20,084 հոգի:

Ամբողջ գաւառին մէջ, այր՝ 35,941, կին՝ 33,765. Գումար՝ 69,706 հոգի:

ԼԷՆԻՆԱԿԱՆԻ ԳԱՒԱՌ

1. Գուգեանդի գաւառակ.— Այր՝ 13,048, կին՝ 13,405. Գումար՝ 26,453 հոգի:

2. Քեաֆեարի գաւառակ.— Այր՝ 10,966, կին՝ 11,852. Գումար՝ 22,818 հոգի:

3. Գլղիզի գաւառակ.— Այր՝ 6,507, կին՝ 6,639. Գումար՝ 13,146 հոգի:

4. Աղբաբայի գաւառակ.— Այր՝ 4,423, կին՝ 4,064. Գումար՝ 8,487 հոգի:

5. Մոլա Գեօկայի գաւառակ.— Այր՝ 12,909, կին՝ 13,406. Գումար՝ 26,315:

6. Պալինի գաւառակ.— Այր՝ 5,821, կին՝ 5,581. Գումար՝ 11 հոգի:

7. Հաճի, Խալիլի գաւառակ.— Այր՝ 7,341, կին՝ 7,821. Գումար՝ 15,162:

Ամբողջ գաւառին մէջ, այր՝ 61,015, կին՝ 62,728. Գումար՝ 123,743 հոգի:

ԷՋՄԻՍՅՆԻ ԳԱՒԱՌ

1. Սամաղարի գաւառակ.— Այր՝ 9,770, կին՝ 9,427. Գումար՝ 19,197 հոգի:

2. Աշտարակի գաւառակ.— Այր՝ 11,057, կին՝ 10,619. Գումար՝ 21,676 հոգի:

3. Արարատի գաւառակ.— Այր՝ 11,062, կին՝ 11,440. Գումար՝ 22,502 հոգի:

4. Գուրգուրուրի գաւառակ.— Այր՝ 12,681, կին՝ 12,099. Գումար՝ 24,780 հոգի:

5. Չանգիբասարի գաւառակ.— Այր՝ 6,433, կին՝ 5,737. Գումար՝ 12,170 հոգի:

Ամբողջ գաւառին մէջ, այր՝ 51,003, կին՝ 49,322. Գումար՝ 100,325 հոգի:

Մնացած գաւառներու մասին, նախապէս տեղեկութիւն տրուած է արդէն: Այսպէս, Չանգիբասարի ամբողջ գաւառին մէջ այր բնակչութեան թիւն է՝ 31,993, կին՝ 32,683. Գումար՝ 64,676: Լոտի-Փամբակի մէջ, այր՝ 57,483, կին՝ 56,924. Գումար՝ 114,397: Մեղրիի մէջ այր՝ 3,723, կին՝ 3,221. Գումար՝ 6,944 հոգի:

Այսպէս Հայաստանի բոլոր ինը գաւառներու զիւղական վայրերու բնակչութեան թիւն է այր՝ 358,007, կին՝ 351,735. Գումար՝ 709,742:

Ուշագրաւ է Հայաստանի ազգաբնակչութեան պատկերը: Վերջին 3 տարուան ընթացքին, հակառակ տարեկան աճուածն 25,000ի բնական աճման, հակառակ ներգաղթի, պակասած է շուրջ 200,000 մարդ, որ գաղթած են դէպի Ռուսաստան:

Այսպիսով Հայաստանը փոխանակ լեցուելու եւ զորանալու՝ կը պարպուի ու կը տկարանայ:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԻՆՔՆՈՒԹԵԱՆ ԹՈՒՂԹԵՐՈՒ ԽՆԴԻՐԸ

ԿԱՐԳ ՄԸ ՓՈՓՈՒՄԻԹԻՒՆՆԵՐ

Ինքնութեան թուղթերու ամենալայնը ՕՐԵՆՔԻՆ (1926 Նոյեմբեր 30ի հրամանագիրը) 10րդ յօդուածին համաձայն, ինքնութեան թուղթերը երկու տարի արժէք պիտի ունենային, եւ սկսած ամէն տարի ամբողջ տարի պիտի նկատուէր: 1926 Դեկտեմբեր 19ի ելմասկան օրէնքին 19րդ յօդուածով այս տրամադրութիւնը փոխուած էր: Պաշտօնաթիւթը քանի մը օր առաջ նոր հրամանագիր մը հրատարակեց, որով կը սրբազրուի Նոյեմբեր 30ի հրամանագրին 10րդ յօդուածը:

1927 Յունուար 20 թուականը կրող այս նոր հրամանագրին համաձայն, ինքնութեան թուղթերը ԱՄԲՈՂՋԱԿԱՆ ՏՄՆԵՐԿՈՒ ԱՄԻՍ արժէք պիտի ունենան: Այսինքն սկսած ամէն տարի ամբողջ տարի չպիտի նկատուի առաջուան պէս: Եթէ օտարական մը նոր եկած է Ֆրանսա, իր հասած թուականէն, եթէ արդէն ինքնութեան թուղթ ունի, զայն ըստ օրինի փոխել տալու պարտաւոր եղած թուականէն պիտի հաշուուի 12 ամսուան այս պայմանաժամը:

Մնփոփոխ կը մնայ յօդուածին այն հատուածը, ուր կ'ըսուի թէ ինքնութեան թուղթերը պէտք է նորոգուին պայմանաժամը լրանալու տարուան յաջորդող երեք ամսուան ընթացքին: Ուստի, հին ինքնութեան թուղթ ունեցողները պէտք է փոխեն մինչեւ Մարտ 31:

Նոյն թուականով ուրիշ հրամանագիր մը կ'ըսէ թէ ինքնութեան թուղթերու նորոգութեան ատեն առաջին երկու տարիներուն տեսարանները չպիտի փոխուին, եւ միայն նոր դրոշմաթուղթ պիտի փակցուի, եթէ երբեք ինքնութեան հատուակութիւնը, ընտանեկան վիճակը կամ արհեստը չեն փոխուած: Ինքնութեան թուղթի նոր տեսարաններ պիտի տրուին երեք տարի գործածութենէ վերջ, կամ եթէ մաքուր չեն պահուած եւ կամ եթէ հպատակութեան, ընտանեկան վիճակի եւ արհեստի փոփոխութիւն կատարուած է:

Երկու անգամ կատարուելիք երկարաձգման ատեն փակցուելիք դրոշմաթուղթերը պիտի ըլլան օրուան օրէնքին տրամադրած արժէքով:

Նոր հրամանագրին մէջ բան չըսուելի 375 Փրանքի եւ վարձու աշխատակորի մասին:

Գործադրուելու սազմապը

Մարտի 10ի սենտիքներու միութեան եւ տեղաւորման գրասենեակի վերջին տեղեկագիրը կ'ըսէ թէ՛ գործադրութիւնը չէ ազգած ճարտարագործութեան եւ առեւտուրի բոլոր ճիւղերուն վրայ: Այսպէս, մետաղագործութեան եւ շինութեան մէջ շեշտուած գործադրութիւն չկայ, իսկ ընդհակառակն կ'օրհնակարութեան, խաւաքարտէ տուփերու շինութեան, տպագրութեան, կարուձեւի, խմորեղէններու մէջ բաւական սուր է տագնապը: Ազգուած հաստատութիւնները կը ճամբեն իրենց աշխատակրները, մեծամասնաբար՝ նախ շաքաթական աշխատանքի ժամերը կրճատելով: Այսպէս, Պէնսա, Աւիոսթա կ'օրհնակարները շաքաթի երեք օր կ'աշխատին, նոյնպէս Ֆոս-Սիւր-Մէն տուփի գործարանը: Էջմի լուցիկի գործարաններու Մարտի 10ի տպարանական աշխատակրներուն մէկ երրորդը միայն մնացած է. իսկ Ֆուռնիէ մոմի գործարանը գրեթէ ամբողջովին ճամբած է բանտները: Խմորեղէնի Ռիփուառ է Գառէ տունը փակուած է եւ օրական հինգ ֆրանք նպաստ կուտայ: Ամէն օր 1500 ֆրանսացի անգործ այր եւ 1000 անգործ կիներ կը դիմեն տեղաւորման գրասենեակը: Գիմու՛մ չընդունին այլ հաշուելով, կարելի է 3500 համարել անգործներուն թիւը, օտարականներուն հետ միասին:

Գումար 19,197 հոգի:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարգաւ Գ. Ե)

ԱՒԵԼՈՐԴ ԶԳՈՒՇՈՒԹԻՒՆ

Երէկ հրատարակեցինք «Թայմզ»-ի Պոլսոյ թղթակցին մէկ հեռագիրը, որ ուշագրաւ է շատ մը տեսակէտներով:

Սղբողի երեսփոխան Մամուտ պէյ, մէկը համաթրքական արժաման առաջնորդներէն, հարկ դատեր է զգուշութեան հրաւեր ուղղել իր պաշտօնակիցներուն, որպէսզի կակաձնեք պատճառն պոլլեւիկներուն:

«Մեր արտաքին քաղաքականութեան գլխաւոր կէտերէն մէկն է քաղաքականութեան հանդէպ խորհրդային Ռուսիոյ Այս բարեկարգութիւնը ծնաւ երկու պետութեանց հասարակաց շահերէն եւ սոյնաման ձգտումներէն:

«Աւերող է հրատակել այնպիսի յօդուածներ որոնք այն տպաւորութիւնը կը գործեն թէ թուրքիա ծրագիրներ ունի կովկասի վրայ մեր ցեղակից եղբայրներու բնակած շրջաններուն վրայ»:

Այս, զգո՛ւշ, որովհետեւ միուսիա կրնայ ներդնայ այս պայքարին համար, եթէ նոյն իսկ հաւատարմ որ մենք ո՛ր եւ է հողի աչք չունինք մեր սահմաններէն դուրս եւ համոզուի որ իրեն հանդէպ մեր քաղաքականութիւնը ուղղմամբ է:

Լուրը հեռագրական ըլլալով, լրիւ գաղափար չի տար թուրք երեսփոխանին ամբողջ մտածութեան մասին: Բանի մը օրէն կ'ունենանք անոր ամբողջական պատճէնը: Բայց, հրատարակուած մասն ալ բաւական լոյս կը ցանէ: Մանաւանդ մեր արտաքին տղերքը, որոնք ազգաբնակչութեան հոգին կը կազմեն, շատ ալ մեկնութեան կարօտ չեն:

Կը թուի թէ «Թուրքներուն» տաքարիւն մէկ մասը անխոնհեմութիւններ գործեր է, մասնակցով թուրքիոյ երազներն ու յաւակնութիւնները՝ կարսէն մինչեւ Բագու եւ աւելի հեռուները: Այս ծրագիրը նոր բան չէ, ոչ ալ յերիւրածոյ մեղադրանք մը՝ նոր թուրքիոյ հանդէպ: Էնկիւրի այսօրուան վարիչներուն սիրտն ալ նոյնքան ուժգնութեամբ կը բարբախէ կովկասի համար, որքան թալէպաթ-էնկիւրներու շրջանին: Բայց քէմալականները խոնհեմութիւն կը համարեն փրկել երեսփոխները, եւ վերանստեղծութեան ներքին իրենց սիրակցորդ զինակիցներուն, ոռուս, հայ կամ վրացի պոլլեւիկներուն, որպէսզի կարենան հանգիստ շարունակել իրենց ստորերկրեայ աշխատանքը: Անոնք հովանաւորելով հանդերձ Աղբրէյանի այն գործիչները որոնք իրենց երկրին եւ ամբողջ կովկասի փրկիչը կը համարեն թուրքիան— իթիբակտեան թէ քէմալական — իմաստութիւն կը սեպակ սուտ-խեղձ ձեւանայ:

Թէեւ, աւելորդ են այդ զգուշութիւնները, որովհետեւ խորհրդային իշխանութիւնը շատոնց, եւ իր իսկ ձեռքով թուրքիոյ յանձնած է կովկասի բանալիները, եւ եթէ Ռուսիոյ մէջ փոթորիկ մը փրթի, ո՛չ կ'արսի դաշնագիրն է որ պիտի կեցնէ թրքական գրոհը, ոչ ալ մեծ ու պղտիկ Ձիչերիներու ստիպատութիւնը: Թուրք «անգղոյշ» հրապարակագիրները ինչ որ ալ գրեն, աւելի մեծ գաղտնիք մը յայտնած չպիտի ըլլան, քան այն իրականութիւնը որ կը ներկայացնէ Անդրկովկասի այսօրուան քարտէսը: Իսկ այդ քարտէսը՝ Ձիչերիներն ու անոր հայ, վրացի եւ թալէպաթ մանկալիները պատրաստեցին, երեսփոխական՝ եւրոպական աշխարհակալութիւնը խորտակելու խաբէութեամբ, բայց իրականին մէջ կովկասը իր բոլոր ժողովուրդներով հրաբուխի բերանը բռնելու եւ տեղը նստեցնելու համար: Աղբրի պատգամաւորին զգուշութեան հրաւերը շատ-շատ կրնայ միտթարել Երեսփոխարկաւորները եւ անոնց արտասահմանի դպիրները, որոնք երեսփոխակ կը խաչակնքեն ու սպաննու կ'երթնեն, ամէն անգամ որ էնկիւրի յաղթանակ մը կը տան: Ուրիշ խօսքով, ամէն անգամ որ հայ, յոյն կամ քրիւստոս իմպերիալիստներ կը շարժուին, տունէ-տեղէ կը զրկուին, աճուրդի առարկայ դառնալով միջազգային հրապարակին վրայ, դրամատիրական թէ խորհրդային: Այդպէս եղաւ, երբ կովկասը եւ մասնաւորապէս Հայաստանը իր բախտին ձգեցին, այդպէս եղաւ, երբ Կիլիկիան, յետոյ Թրակիան ու Փոքր Ասիան եւ ամէնէն վերջը Պոլիսը պարպեցին: Դժբախտաբար պատահականութեան չունեցան Միջագետքի եւ Սուրիոյ թրքական վերազարուումն ալ շնորհաւորելու, հեռագիրներով եւ խմբագրականներով:

Դրանալով Մամուտ պէյի ազգաբնակչութեան, մեզի համար մէկ իմաստ ունի ան.— Հաստատել, ոչ թէ հերքել թուրքիոյ ձգտումները՝ կովկասի հանդէպ: Միայն թէ, «զգո՛ւշ» դրացին չիմանայ, վերջը զժուարութեան կը մատնուինը:

Մենք այդ ազգաբնակչութիւնը ուղղուած կը նկատենք ոչ թէ թուրք հրապարակագիրներուն, այլ՝ Երեսփոխարկաւոր մարդկաններուն: Եթէ անոնք ընդունակ ըլլային ըմբռնելու բառերու մէջ թաժկուած իմաստը, եւ իրենց վզին չոքած պատասխանատուութիւնը, պիտի ցնցուէին այս մէկ հրատարակութեամբ, քանի որ չեն խրատուիր բուն իրականութեան, եւ հազար անգամ կրկնուած ազգաբնակչութիւններէ: Եւ փոխանակ դաշնակ-մուսալիական դաւադրութիւններով ցնդաբանելու, իրենց կարգին լուրջ եւ հիմնաւոր ազգաբնակչութիւն մը պիտի ուղղէին իրենց մեծաւորներուն, որպէսզի հողային եւ ազգային հաւատարկութիւնը եւ արդարութիւնը վերահաստատուին նոյն իսկ պոլլեւիկեան չափանիշով, եւ Հայաստանը դարձի, վերջապէս, բաց ձիւրձակարան մը դառնալէ:

Պիտի սխալի՞ն արդեօք...

Շ.

ՅՈՒՆԻՅԻՆ
3 ամս. 6 ամս. Տար.
ՖՐԱՆՍԱ 35 ֆ. 70 ֆ. 140 ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ 20 շ. 40 շ.
ԶՈՒՅՑԵՐԻԱ » »
ԵԳԻՊՏՈՍ » »
ԱՄԵՐԻԿԱ 6 ամ. 10 ամ.
ԵՒՐՈՊԱ 100 ֆ. 200 ֆ.

"HARATCH"

Իմրագիր՝ ՇԱՎԱՐՇ ՄԻՍԱԿԻԱՆ
Directeur-Propriétaire : SCHAVARSCH MISSAKIAN
Rédaction & Administration : 208 bis, Rue Lafayette - PARIS (10e)
TÉLÉPHONE : NORD 57-82 MÉTRO : LOUIS-BLANC ou JAURÈS
Հասցեի փոփոխման համար պետք է վճարել 2 ֆրանք

ՇԱՎԱՐՇ
29
ՅՈՒՆԻՅԻՆ
1927
29 JANVIER 1927

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍԲ

ՄԱՏՆԻՉՆԵՐԸ ԵՒ ՄԱՏՆՈՒԹԻՆԸ

Ամէն անգամ որ այս կամ այն երկրի ոստիկանութիւնը ձեռնարկ մը կը կատարէ օտար համայնավարներու դէմ, մեր կարմրատուտուն եւ սեւ-սիրտ հակառակորդները կը ճառեն...

Ճիշտ ինչպէս ոճրագործը սպանութիւնը կատարելէ յետոյ, բնագործար կը փնտնէ եւ կը դեզերի ոճրին վայրը, մեր փոքրդի հակառակորդներուն մէջ ալ, անոնք որ թրծուած են իսկական մասնիչի հոգեբանութեամբ, մատնութիւն եւ մատնիչ կը փնտնեն իրենց բողոքիչը:

Այս ածան ամբողջութեան պատրուակ դարձեր է, այս անգամ, ուրիշ հայ համայնավարներու արտաքսումը Սեւ լանիկէն:

Այդ ողորմելի զոհերը, որոնց մէջ պակաս չեն հասարակ խաչագործներ, իրենց իսկ ընկերներուն ձեռքով դիմակազերծ եղած, գործեր են առանց աջ-ձախ նայելու, գրեթե ու խօսքեր են իբրև հաւատարմութիւն կոմունիստի հանգանակին: Անոնք թերթեր ալ ունին, ուր կ'արտայայտուին իրենց ուղած եղանակով, եւ համաձայն կոմիստէրնի հրահանգներուն:

Լաւ կ'ընեն թէ զէշ, իրենց զիտնալիք բանն է: «Յեղափոխականներ են, եւ հարկաւ աչք առած են ամէն վտանգ, արտաքսում, աքսոր, բանտ եւ ի հարկին կախարան: Այսպէս էին ճշմարիտ յեղափոխականները, երբ թողութիւններ կը բաժնէին, սարը կը բարձրանային կամ մահափորձ կը կատարէին: Քանի որ ազատ-համարձակ ասպարէզ կը կարգան քաղաքներ պետութեանց, անոնց իսկ հողին վրայ, պէտք է արիւարար տոկան ամէն հալածանքի միջեւ, «ի ծագելն արեգակն»:

Արդ, հայ համայնավարները առանց սեթեւեթի կը գործեն ամէն տեղ, եւ պաշտօնական օրկաններ ունին Փարիզէն մինչեւ Ամերիկա: Կը զրեն ու կը տպեն ինչ որ գոց ըրած են: Գործնական կեանքին ալ կը մասնակցին, այս կամ այն պատենու-թեամբ: Միայն այս գործունէութիւնը արդէն երեւան կը հանէ իրենց իսկական դիմագիծը: Եւ որովհետեւ իւրաքանչիւր քաղաքի երկրի մէջ պետութիւնը հակոդութեան բարդ եւ լայն ցանց մը ունի, այլեւս պէտք չկայ «ժուռաւորներ կամ «ժուռաւորներ» երեւակայելու, եւ իրենց տխմարութեան կամ նոր-ընծայութեան մեղքը ուրիշներու վրէժն փաթթելու: Աթէնքի մէջ Նոյեմբեր 29ի տօնակատարութեան առթիւ, Յունաստանի արտաքին նախարարութեան մամուլի զիւանի մտօրէնքը, Պ. Մոսքովուց, հարկ դատեց խմբագրական մը հրատարակել «Մէտաթէ տ'Աթէն»ի մէջ, ուր յատկապէս կը մատնանշէր թէ այդ հանդէսը համայնավարական ցոյց մըն էր, եւ ոչ թէ ազգային տօն մը: Եւ աւելորդ անգամ մըն ալ կը յիշեցնէր Հայերուն, թէ իրենք հիւր են Յունաստանի մէջ եւ պէտք չէ դուրս ելլեն պատշաճ գործունէութեան մը սահմանէն: Հանդէսին ներկայ եղած եւ խօսած էին երկու յոյն համայնավարներ, որոնք հրաւիրեցին են հայ երիտասարդութիւնը՝ «ձեռք ձեռքի տալ իրենց դասակարգային եղբայրներուն»:

Անկէ առաջ եւ անկէ յետոյ, Յունաստանի պետական շրջանակները եւ մամուլը յաճախ ազգաբարձրութիւններ ուղղած են հայ գաղթականներուն, ամէն անգամ որ պոլշեիկներ ցոյց մը կատարուած եւ քանի մը հայ թափթփուքներ աչքի զարկած են: Սելանիկի մէջ, այս ողորմելիները թուղթի կտոր մըն ալ կը հրատարակեն, որուն քով պիտի գունատէր հոչակաւոր ծապլլարը: Բայց կարճ կայանք:

Արդ, որո՞նք մեղքը կ'անեն, հիմա որ ոստիկանութիւնը գործի ձեռնարկներ է, նոյն ինքն ներքին նախարարութեան հրամանով: Այդ նոյն նախարարութեան խմբագրի մը հարցունքներուն պատասխանելով, յայտներ են թէ «Ապահովութեան Տեսչութիւնը Փանկալուսի շրջանէն իսկ տեղեկութիւններ ունէր հայ համայնավարներու գործունէութեան մասին: Այդ մասին հանգին թղթածրարներ կան: Հայ համայնավարները հիանգիտ չ'ընացին եւ մտնաւորապէս երեսփոխանական ընտրութեանց առթիւ կը ջանային թուղթիկներով պողտրել գաղթականներուն միտքը: Ինչպէս կ'առավարուէին չէր քննարկ եւ ուշի-ուշով կը հետեւէր անոնց քայլերուն... Հայաստանի խորհրդայնացման հիանդէսը համայնավարական ցոյցի վերածեց են: ոստիկանութեան քիչին տակ կեցցէ՛ կարմիր Յունաստանը պուսացած են»:

Թերթերը գրեցին թէ Սելանիկի շոշորթները արտաքսման որոշումը լսած առեն, դիմեր են երկու համայնավար երեսփոխաններու բարեխօսութեան: Ուրեմն, այստեղ ալ հարկ չեն դրատեր ծածկել իրենց հանգամանքը:

Կը հարցնենք նորէն, ինչու՞ ճղակտոր կ'ըլլան հիմա, շնորհ ստանալու համար: Եւ յետոյ, ո՞ր է, այստեղ, մատնութեան պարագան: Ո՞ր են անունները եւ փաստերը:

Կրնան արհեստով գաղտնի գործակալներ գտնուել ամէն երկրի ոստիկանութեան մէջ: Բայց անոնք որ իրենց ապուշութիւնը քաւած առեն, «Դաշնակցներու կամ ուրիշներու մասը կը տեսնեն ամէն տեղ, լաւ կ'ընեն որ կամայ մը քաշուին իրենց պատենանին մէջ, եւ լուսութեան մէջ պարտկեն իրենց սեւ հողին. որովհետեւ երբ կարգը գայ իսկական մատնութեան կամ մասնիչներու մասին խօսելու, Դաշնակցութիւնը դիտէ թէ ո՞ր կ'ընեն, այս կամ այն հանգամանքով...»

ՄԱՍՈՒԼ

ԱՆԲԱՐՈՅԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՄԸ ԱՌԹԻՒ

Գահիրէի մեր պաշտօնակիցը, «Յուսաբեր», յոգնութիւն կրեր է երեւան հիանելու ուսմակալար կարգ մը թերթերու անբարոյականութիւնը, որուն ապացոյցը նոր չէ որ կը տեսնենք:

Ինչպէս գրած էր Պէյրութի մեր թղթակիցն ալ, ուսմակալար «Արեւ»ը այն աստիճան լիք է գրգռիչ սուտեր հրատարակեց Պէյրութի ուսմի կարգ արկածին առթիւ որ, իր աշխատակից, թղթակիցն անգամ ընդվզեցաւ եւ բողոքի նամակ մը ու հրա. Ժարգարի մը ուղղեց թերթին խմբագրութեան: «Յուսաբեր» հիմնուելով իր աղբիւրներուն եւ այդ իսկ բացմանակին վրայ, անգամ մըն ալ կը շեշտէ. — «Սո՛ւտ է թէ Դաշնակցութեան արածը խաղաղութեան է, սո՛ւտ է թէ «Նոր Փրօնիկ»ի խմբագրութեանը ձեռքբերութեան են, սո՛ւտ է թէ վերադարձներ կան, սո՛ւտ է թէ խմբագրութեանը հրահանգուած է մեկնել քաղաքէն, սո՛ւտ է թէ զինամթերք գտնուած է, սո՛ւտ է թէ այս առթիով հալածանք սկսուած է Հայերու դէմ, սո՛ւտ է թէ կարգ մը Հայեր դատապարտութեան դրութիւններ ներկայացուցած են իրենց օտար տէրերուն»:

(Այս բոլորը հիարեր ու գրեր էին «Արեւ»ն ու փարիզեան բուրձի կտոր մը):

Մեր պաշտօնակիցը կ'եզրակացնէ արդար գայլոյթով. «Պղծութեան եւ անբարոյութեան այս գործը լի լաթերով է, որ պիտի կրթելի այս ժողովուրդը, այն ալ... օտարութեան մէջ: «Անա ճշմարիտ հայերն այն անաւոր բարքերուն, այն գարհուրիկ բարոյականին, այն խաթարուած ու արւանքած ըմբռնութեանը, որ կ'իշխէ հայ հայրենիքէն ու հայ ժողովուրդէն վերջնապէս ուժացած այս գարհուրիկ խմբակին մէջ»:

ՈՂ ԿՈՒՏԵՐ ՄԱՍԻԸ

Աշտարակի (Հայաստան) ժողովրդական դատարանը, Յունուարի կէսերուն պատիժներ սահմանած է կարգ մը զիջացիներուն, որոնք «կրօնը շահագործած են» իրենց նպատակներուն համար: Երբակի երկրաշարժէն հետք, զիջելու մէջ տարածուած է այն համոզումը, թէ Սատուած պատիժ զրկուած է ժողովուրդին անհատականութեան պատճառով: Յովհաննա վանքի զեղձկուհի Տէր-Ստեփանեանը, որ մը, յայտարարած է, թէ զիջելու իրեն ներկայացած է Աստուածածինը եւ բաժնէ թէ, իբրև պատիժ Հայաստանի մէջ տիրող անհաստատութեան, Լէնինականի տեղը պիտի կազմուի մահաբեր ծով մը եւ Հայաստանի անասուն ուժ տարածութեան մէջ մեծ համաճարակ մը պիտի ծաւալի: Տէր-Ստեփանեանը, եկեղեցիի մէջ, «Ներգրեց» կը տեսնէր եւ կը յայտարարէր զիջացիներուն թէ «Սուրբ Կարապետը» ըսած է իրեն, որ աղէտէն ազատելու համար պէտք է մատաղ ընել: Ժողովուրդի ահազին բազմութիւններ կը փութան եկեղեցի՝ բերելով իրենց հետ մատաղ անասուններ եւ ուրիշ կարգի նուէրներ, որոնք կ'անցնէին զիջելու տէրերին, Տէր-Ստեփանեանի եւ կարգ մը ուրիշ գործակիցներու ձեռքը:

ՕՐԸ ՕՐԻՆՆ

Գործադրկութեան սպանալը

Երեւոյ. Ժողովը երէկ դարձեալ զբաղեցաւ գործադրկութեան տաքնապի եւ ապրուստի սղութեան խնդիրներով, շարունակելու համար անցած ուրբաթ օրուան վիճարանութիւնները: Անցած ուրբաթ օր միայն երեք երեսփոխաններ կրցած էին խօսիլ. տակաւին հարցապնդումի համար արձանագրուած են եօթը երեսփոխաններ, որոնց պիտի պատասխանեն Աշխատանքի նախարար Պ. Ֆալիէր եւ վարչապետ Փուշկառն: Վիճարանութիւնները շարունակուեցան մինչեւ ուշ առտն:

Կարգ մը գաւառներէ առնուած վերջին տեղեկութեանց համաձայն, տեղ տեղ գործադրկութեան տաքնապը մեղմացած է: Լիմոսի մէջ փակուած կոշիկի գործարանները վերաբացուած են եւ 2300ի տեղ 800 անգործ միայն մնացած է: Մաքոնի մէջ ալ 2000 բանուորի վրայ միայն 130 անգործ կայ, մեծ մասամբ «անբարձապիւններ»:

Փարիզի Արհեստակցական Միութեանց կեդրոնական վարչութիւնը Փարիզի եւ արուարձաններու պատերուն վրայ փակուած կոշիկով բոլոր գործադրկները կը հրաւիրէ արձանագրուել իրենց պատականած թաղապետութեանց, ինչպէս նաեւ տեղաւորման գրասենեակներուն մէջ, որպէսզի կարելի ըլլայ անգործներու ճշգրիտ վիճակագրութիւնը կազմել:

Ռօշէլի Բաղաքապետութիւնը անգործներուն գործ հայթայթելու համար կարգ մը հանրօգուտ շինութեանց ձեռնարկած էր եւ բանուորները ութ ժամ կ'աշխատէին, մէկ ժամուան համար ստանալով 2.50 ֆրանք:

Քաղաքապետութիւնը քանի մը օր առաջ որոշեց օրական վեց ժամ միայն աշխատեցնել եւ ժամը 2 ֆրանք վճարել: Ասոր վրայ բանուորները գործը ձգեցին եւ ցոյցեր կազմակերպեցին փողոցներուն մէջ «Լինիէրնախօսալ» երգելով եւ «հաց» վերատարութեամբ նշանատարակներ պտտեցնելով: Յուցարարներու պատուիրակութիւն մը ներկայացաւ քաղաքապետարան, ուր բացատրուեցաւ թէ եղածը պարզ բարեփոխութիւն է՝ անգործներուն հաց հայթայթելու համար: Բանուորները վերսկսան աշխատել:

Ներկայ տաքնապին առթիւ օտար գործաւորներու Ֆրանսա մուտքը արգելելու համար ներքին նախարարութիւնը որոշեց սահմանին վրայ աշխատանքի պայմանագրութեան հետ միասին անցազիւր ալ պահանջել նորեկ օտար բանուորներէն: Կարգ մը երկիրներէ եկող օտար բանուորներ առանց անցազիւր կը մտնէին Ֆրանսա եւ աշխատանքի պայմանագրութիւնը բաւարար կը նկատուէր:

Յունաստանի հայ հաւայնաւարներու ԱՐՏԱՔՍԱՆ ՄԱՍԻՆ

Գրած էինք թէ 8—9 հայ համայնավարներ հրաման ստացած են հեռանալ Սելանիկէ: Յունաստանի ներքին նախարարութիւնը այս մասին հետեւեալ տեղեկութիւնները հաղորդած է «Նոր Օր»ի. — «Հանրային Ապահովութիւնը, փանկալուսեան շրջանէն սկսեալ, տեղեկութիւն ունէր հայ համայնավարներու գործունէութեան մասին: Այդ խնդիրն համար անազնի թղթածրարներ կան: Երբ, Անափի քաղաքուած հինգ հայ համայնավարներու քաղաքումն պահմուն, հաւաստիքներ տրուեցան անոնց անմեղութեան մասին, ներում շնորհուեցաւ աքսորեաններուն: Սակայն հայ համայնավարները խրատ չառին, մասնաւորաբար երեւոյ. ընտրութեանց ժամանակ թողութիւններ հրատարակեցին, վերջերս, Հայաստանի խորհրդայնացման տարեդարձին առթիւ կազմակերպեցին հանդէսներ, որոնք իրական համայնակց ցոյցերու երեւոյթը ստացան, ոստիկանութեան քիթին տակ «կեցցէ՛ կարմիր Յունաստանը» պողոցային կառավարութիւնը անշուշտ, չէր քննարկ, եւ ուշի ուշով կը հետեւէր: Յունաստան չի ներքեր որ Հայերը իրենց հիւր վիճակով, վիստեն պետութեան շահերուն: Յարգելական այս արարքներու թիւադրանքով, Ապահովութեան Լնդէ. Տնօրէնութիւնը ստիպուած է աքսորել 8 հայ համայնավարները»:

Կացուրիւր Պալլաճիւրու մէջ

Փրակայէն կը հեռագրեն թէ Երեսփոխար Արտաքին Յանձնաժողովին առջեւ Չեխոսլաւիոյ արտաքին նախարար Պէնէշ պատասխանելով իրեն ուղղուած հարցունքներուն, յայտարարած է թէ ո եւ փոփոխութիւն չէ կրած Փոքր Համաձայնութեան կացութիւնը եւ անոր անդամներուն փոխադարձ յարաբերութիւնը:

Պէնէշ աւելցուցած է որ կոմս Պէթլէնի Հոմ ալցելութեան դէմ ըլլալիք ո եւ է առարկութիւն չկայ: Պէտք չէ մտահոգուել այն գրոյցներէն թէ Իտալիա կրնայ դաշնակցել Հունգարիոյ հետ, ընդդէմ ուրիշ պետութեանց:

Մէկ կողմէ, Չեխոսլաւիոյ բարեկամական դաշնակցի ունի Իտալիոյ հետ, միւս կողմէ Իտալիոյ շահը կը պահանջէ համաձայնի Չեխոսլաւիոյ հետ, ինչպէս կ'ընծագրելով, Ռուսաստանի եւ Եւրոպայի հետ: Պէնէշի կարծիքով միջազգային կացութիւնը բնաւ մտահոգիչ չէ, հակառակ ջղայնացող որոշ նշաններու: Չեխոսլաւիոյ ներկայ կացութեան կը հետեւի ուշադրութեամբ, բայց հանդարտ ու շրջահայեաց, կարենալ հետապնդելու համար խաղաղութեան վրայ հիմնուած իր քաղաքականութիւնը: Ռուսիոյ հետ յարաբերութիւնները չեն փոխուած. Վատիկանի հետ ալ ո եւ է բանակցութիւն չկայ:

ՈՍԻՐՈՅ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՎԻՃԱԿԸ

ՌԱՐԻՈՒՄՈՒՄ ?

Կատարմամտոյցի Պէյրութի ներկայացուցիչ Պ. Չարիս քարոյթ տուած տեղեկութիւններուն համաձայն, Պէյրութի եւ շրջակայներու անտեսական պայմանները այս անգամ լաւ ընթացք մը ստացած են, շնորհիւ Ֆրանսական Ֆրանսիոյ եւ սուրբալիան դարմին բարեւաւան, որ հետզհետէ փոտափոխուին կը ներշնչէ: Սուրբալիաներու եւ Հայերու հոծ գաղթին պատճառով, անգործութիւնը վերցաւ: Ամէն մարդ աշխատանք ունի: Այնպէս որ Պէյրութի օգնութեան մարմինները, փոխանակ աշխատանք ստեղծելու, ինչպէս կ'ընէին անցեալ ձմեռ, պարտաստ գործերու կը մղեն թեկնածուները: Օգնութեան մարմինները, այժմ, գտնուով աշխատանք կու տան այն գաղթներուն միայն որոնք չեն կրնար մրցիլ աշխատանքի շուկային մէջ: Կատարմամտոյցը անոնց կը բաշխէ, իր կողմէ, նաեւ ալիւր: Միւս կողմէ, Պէյրութի ստոյգապահական վիճակը, գլխաւորաբար գաղթականներու մէջ, շատ գէշ է, իբրեւ հետեւանք համահարկներու, կարմիրտի, մալարիայի, որոնք տարածուած են կապաններուն մէջ: Այս հիւանդութիւնները աւելի փոխազուար կը դառնան, երբ երկար գրկանքներու շարունակութիւն մը կը դառնայ կեանքը: Օրինակ, երբ ընտանիքին հայրնալները անստաղութեամբ եւ սնունդի պակասով աւելի ենթակալ պիտի դառնան հիւանդութեանց: Կ'ըսուի թէ մինչեւ հիմա հազարէն աւելի մահեր պատահած են հայ գաղթականութեան մէջ, իսկ այս ձմեռ: Սակայն երբ ձմեռը անցնի, աւելի լաւ օրեր կը սպասուին գարնան: Այն առնել կը խորհուի վերցնել ներկայ գաղթակալանները, աւելի յարմար տեղերու մէջ հաստատելու համար ընտելութիւնը:

ՊՐԱՋԷԼԻԱ ՄԻ ԵՐՔԱԲ

Ս. Փաօլոյն կը զրեն թէ հայ գաղթականները խեղճ վիճակի մէջ կը գտնուին նոս:

Անաւարտութեան պատճառով, 30 սուրբ տուգանքի դատապարտուած է Հայերու ընտելած շէնքին սեփականատէրը, եւ հրաման տրուած է անմիջապէս պարտել զայն, հակառակ պարտապիս սպանալով գոյքերը այրել: Եկեղեցիի խնամակալութիւնը յաշտած է պարտուած համար ամիս մը պայմանաժամ ստանալ: Սակայն շատեր ներթապէս անկարող են շէնքը ձգելու: Եւ թիւրեւ երկրորդ եւ աւելի մեծ տուգանքի մը դատապարտուին:

Տնտեսական տաքնապը շատ սուր հանգամանք մը ունի: Բնաւարանի պակասը, գործադրկութիւնը եւ սղութիւնը յուսահատութեան մասնած են Հայերը:

Շատեր կը զղջան որ Պրազիլէս գաղթած են, խարուելով անպատասխանատու մարդոցմ: Ոմանք իրենց օրապահիկը հազիւ կը շահին կօշիկ ներկելով կամ ամբիկեան պիտակ ծախելով:

ԽՈՂԱՐԱՆԻՆ ԴԵՄ ԹԷ ՕՏԱՐԻՆ

Պոլսոյ «Ճիւղերի լիթ» եւ «Ազգամ» թերթերը բուռն պալքար մը բացած են Եւրոպայի խաղաքանին մասին:

Ազգամ զիտել կուտայ:

«Շատեր իրենց տարիներու վաստակը ամառան մը ընթացքին հակեցուցին Եւրոպայի մէջ: Թուրք կրնան հազարաւոր ուղիներ նետելին բարտանդին մէջ եւ թշուառութեան մատնուեցան: Մենք կ'աշխատինք օտար գրամազուխ բերել երկիր, մինչդեռ այսպէս ամիսը 400.000 սոկի կ'երթայ անգիւր Իսապիլա»:

Թուրք-վրացական գործակցություն

Յունուար 19ին Պաթլուսի մէջ գումարուած է թուրք-վրացական անասնաբուժական խորհրդատուական ընկերութեան հիմնադրութեան անձնակազմը, որու նպատակն է միացեալ շահերով մշակել միջոցներ՝ անասնաբուժական հիւանդութեանց դէմ պայքարելու համար: Թուրքերու կողմէ խորհրդատուական կը մասնակցէին Պաթլուսի նախկին հիւանդատու իպրահիմ թալի պէյ, անասնաբուժական բաժնի վարիչ Ալի Բիզա պէյ եւ ուրիշներ: Վրացական կողմէ փրոֆ. Փաւլուշբոֆ, որ այդ նպատակով դրուած է Մոսկուայէն:

Սուրիոյ մարզականի պայքարներ

Երուսաղէմէն կը հեռագրեն թէ Սուրիոյ մարզական Պ. Հանրի ֆուսո Յունուար 25ին յիշեալ քաղաքը հասած է եւ երկու օր հիւր մնացած է Պաղատինի անգլիական մարզական կորուստը կարգ մը արաբ ազգայնական թերթեր ժողովուրդը հրաւիրած են ընդհանուր գործադուլի, բողոքելու համար Սուրիոյ իրենց արաբ եղբայրներուն հանդէպ ֆրանսական քաղաքականութեան դէմ: Մամուլին կողմէ անհետեւանք մնացած է:

Մարզական արդէն իսկ մեկնած է Եգիպտոս, ուր պիտի տեսակցի Յունուար թագաւորին եւ անգլ. մարզական լորտ Ճորճ Լոյտի հետ: Եկեղայ «Վամարթին» շոգենաւով եւ Մարտիոյ ճամբով Ֆրանսա պիտի գայ:

Պոլլեիկները եւ Իսախա

Ֆրանսիացիները դաշնագրին հրատարակութեան առթիւ, դարձեալ օրակարգի վրայ եկաւ Պեսարապիոյ խնդիրը: Եւրոպայի պոլլեիկեան բոլոր ներկայացուցիչները գործադարձներու խորհուրդին կողմէ բողոքի ծանուցագրի ներկայացուցին դաշնակից պետութիւններուն: Ռաքովսքի Պրիանի մօտ կատարած դիմումէն վերջ, այս անգամ ալ ծանուցագիր մը արբուած է Մուսուլիսին, որով խորհրդային կառավարութիւնը խտրելու կը բողոքէ Պեսարապիոյ մասին Ռուսաստանի պահանջներուն հանդէպ իտալիոյ բռնած դիրքին դէմ: Մասնաւորաբար կը յիշուի Մուսուլիսի նամակը զօրավար Ավերէսքուի, որ չի պատշաճիր իտալեխորհրդային բարեկամութեան եւ կը դժուարացնէ Պեսարապիոյ խնդրին խաղաղ կարգադրութիւնը:

Քեթքէնցէի տեղ շոտի սովետական զեպան նշանակուած ֆամէնէֆ Մոսկուայէն ճամբայ ելած է դէպի շոտ:

Փանկալօյր պիսի փախցնէին

Աթէնքէն հեռագիր մը կ'ըսէ թէ հելլէն կառավարութիւնը Յունուար 26ին կէսօրէ վերջ թորփիւհալածով մը եւ խիստ հսկողութեան տակ, կրէտէի իզգէտտին ամրոցը փոխադրեց Յունաստանի նախկին զինուորացի զօր. ֆանկալօյր:

Նախարարական խորհուրդը հապճեպով արտակարգ նիստ գումարած էր զիշերը խորհրդակցելու համար զինուորական կացութեան մասին: Զօր. ֆանկալօյր բարեկամներու շրջանակին մէջ կարգ մը շարժումներ կատարուեցին կը ներշնչէին: Անոնք կը ծրարէին յետադիմական շարժում մը առաջ բերել ներկայ միացեալ կառավարութեան դէմ: Վերջերս նաւային շրջանակներու մէջ դաւադրութիւն մը երեւան հանուած է — ֆանկալօյր բանտին փախցնելու մասին: Կառավարութիւնը ատենէ մը ի վեր տեղեկութիւն ունէր այս ձեռնարկներէն, սակայն ժողովուրդին մէջ զրգուրթիւն առաջ չբերելու համար դաւադրներուն գաղտնապէս ազդարարած էր դադրեցնել իրենց գործունէութիւնը: Սակայն երբ անոնք մտիկ չըլին, կառավարութիւնը որոշեց աւելի կտրուկ միջոցներու դիմել, որով հետեւ ֆանկալօյր կողմնակիցներուն դէմ պայքարելու ուժ կը զգայ իր մէջ: Ուրիշ ձեռնարկներու մասին կը սպասուի:

Փանկալօյր պիտի դատուի միայն երեսփ. ժողովին կողմէ, որ պիտի գումարուի իբրեւ Գերագոյն ատենան, քանի որ Ծերակոյտը դեռ չէ կազմուած:

Ֆրանսա դարձեալ ոսկի կը դրի Ամերիկա

Ֆրանսական կառավարութիւնը կը շարունակէ ոսկեզրամ դրի Ամերիկա: Յունուար 27 թուականը հեռագիր մը կ'ըսէ թէ «Ֆրանս» շոգենաւով Նիւ Եորք հասած է 142 միլիոն ֆրանք արժէքով ձուլ ոսկի: Շոգենաւը ցամաք մօտենալուն պէս 200 միտուկ դուրս հանուած եւ զրահապատ ինքնաշարժներու մէջ դրուած է:

Բրիտանու կը վիրաւորէ յոյն մը

Փափա Էֆթիմ, վերջերս, հին ամառի համաձայն իրազր ծով նետած պահուց, արկած մը կը պատճառէ: Այն վայրկեանին, երբ արթթիւն վերջին վանկը շրջանակէն «Բրիտանու» ծով կը նետուէր, անթիւրթ մը առաջ ծով նետուեցաւ յոյն երիտասարդ մը, որուն գլուխը հանդիպելով վիրաւորուեցաւ: Փափա Էֆթիմ առաջին կ'արդարացնէ ինքզինքը:

— Մենք Բէսիկի կողմերը ծով չունէինք եւ վաթ չենք: Սակայն յանցանքը իմն չէ, ինչո՞ւ վիրաւորեալը ծով նետուեցաւ, երբ դեռ «Բրիտանու» ծով նետուած չէր:

Թուրք թերթերը, այս արարողութեան առթիւ, պատկերազարդուած են խաչերով, չափազանցակերպ, եպիսկոպոսական գաւազաններով, բուրվաններով...:

«Հօփ» ներուները

Ամերիկայի Բիլլիէն քաղաքին Հօփի նախկին ատենապետը, Հօփի անդամներէն Պ. Նիկոլեանի 3000 սողար արժէքով գորգերը թողուցած ըլլալով, բանտարկուած է:

Մարտիային կը հաղորդեն թէ Կիրակի օր միջադէպ մը պատահած է Հօփի ժողովին մէջ: Հօփը ժողով կը գումարէր, ընտրելու համար իր նոր վարչութիւնը: Հօփի անդամներն ալ, (հին Հնչակեաններ, որոնք Հայրենիքի Օգնութեան Մարմին մը կազմած են) կ'ուզեն մասնակցել խորհրդակցութեան: Հօփը կը մերժէ. Հօփը մտիկ չընէր ու ներս կը մտնէ: Կը սկսի իրարանջուած մը: Ոստիկանները կը միջամտեն եւ դուրս կը հանեն Հօփի անդամները: Սակայն այս վերջիններու ցուցմունքին համաձայն ոստիկանները կուզան համայնապար փնտռել ժողովին մէջ, որ կը ցրուի...:

Սեպտեմբերին կը հաղորդեն թէ Հօփի զեղծումներուն ինչպիսիք հելլէն դատարանին առջեւ դրուած է: Հօփի վարչութեան անդամները, իբրեւ զեղծարար, բանտարկել տուած են Արսէն Մուրաֆեանը, որ վերջերս մամուլին մէջ մերկացուցանելու ըրաւ Հօփի շահատակութեան մասին: Միւս կողմէ բանտարկեալ Մուրաֆեան ալ կ'ամբաստանէ իր պետերը:

ՄԱՆՐ ԼՈՒՐԵՐ

ՓՈՐՈՂԻ ՀՍՄԱԼՍՍՐԱՆԻՆ ԸՆԴՏ. տեսուչ նշանակուեցաւ Սթրազբուրգի համալսարանին տեսուչ Պ. Սէպալթիէն Շարլէթի, Փոյ Լաֆիի տեղ, որ մեռաւ քանի մը օր առաջ:

Մ. Ա. ԿՈՍՏԱՆԵԱՆ ԹԱՏԵՐԱԽՈՒՄԻ ԵՐԿՐՈՐԴ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄԸ ՓԱՐԻՋԻ ՄԷՋ

Վաղը Կիրակի ժամը 8-30ին (կը վերջանայ 12ին) THÉÂTRE ALBERT 1er, 64, Rue Rocher. Métro: St-Lazare Կառնակցութեամբ փարիզի Տրամվային կը ներկայացնէ:

ՇԵՔՍՊԻՐԻ «ՕԹԷԼԼՕ» (5 արք)

«Օթելլօ»-ի դերը կը կատարէ Պ. Մ. Ա. ԿՈՍՏԱՆԵԱՆ, «Տէգալեմոն»-ի դերը կը կատարէ Տիկ. ՄԱՄԻԿՈՆԵԱՆ-ԿՈՍՏԱՆԵԱՆ: Գիները շատ ատեն 20էն 5 ֆր.: Օթելլօները՝ (6 անձի 100 ֆր. եւ 4 անձի 60 ֆր.): Տոմսակները կը ծախուին բոլոր հայկական ճաշարանները, իսկ ներկայացման օրը Թատրոնի կիշէն ժամը երեկոյան 5էն:

ՇԵՔՍՊԻՐԻ ԱՂԷՏԵԱԼՆԵՐՈՒՆ ՀՍՄԱՐ ՄՈՒՓԷԼԷԻ ՅԱՆԿ

Դ. Կուկանան 30, Մ. Յակոբեան 50, Գ. Սարգիսէկեան (ուսանող) 20, Mme X. (Ֆրանսուէ) 10, Ռուսեր՝ Mr. V. 5, Mme V. 5, N. L. 10, P. 10, Ռաֆ. Սարգիսեան (ուսանող) 30, Ֆրանսուէներ՝ De Robertier 10, De Bellois 20, G. Granier 5, M. Foucault 10, X. 5, Colonel Picot 10, Kléber Saillen 10, F. Durand 15, F. Dubail 5, Աշոտ Շահգէլեան (ուսանող) 20, Զաւէն Աթիսեղեան (ուսանող) 10 ֆրանք: Գումար 290 ֆրանք: (Տես «Յառաջ» 23 Յունուար):

Այլի Տիկ. Կ. Տոնիկեան, Պ. Վահան Տոնիկեան եւ ազգականները ցաւօք սրտի կը ծանուցանեն դաւադրէտ մանր իրենց գաւկիւն, եղբոր եւ ազգականին:

ՏԻԱՐ ԵՐՈՒՆԴԻ ՏՈՆԻԿԵԱՆԻ

որ արկածով մեռաւ Ճաղիկ հասակին մէջ:

Յուղարկուողութիւնը տեղի կ'ունենայ այսօր շաբաթ, 29 Յունուար, ժամը 9ին փարիզի Հայոց եկեղեցին, 15 ըրե թանկուծոմ:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Յ. Գ. ՄԷՆԹ ԷՔԻԷՆԻ ԸՆԴՏ. Ժողովը վաղը Կիրակի օր ժամը 2ին ըրե տը Լա Հուար, Կրան Բաֆէ տե Գուէ: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

Հ. Յ. Գ. Լիոնի բոլոր խումբերու և վիճարանական ժողովը վաղը Կիրակի առաւօտեան ժամը 9ին, Էմիլ Զօլայի վերնայարկը 127-129 Rue Boileau:

Հ. Յ. Գ. Մարտիլի «Պատանի» միութեան ընդհ. անդամական ժողովը վաղը Կիրակի կէս օրէ ետք ժամը 8ին 1ին իր Գրադարան-Բնութագրարանին մէջ:

ՄԱՐՏԻՆՈՅ

Պատանի խումբի ընդհ. ժողովը վաղը Կիրակի իրիկուն ժամը 8ին, Ռիւ Ռէֆիլուէթ թիւ 63, Ներկայանալ անհրաժեշտ է:

ՏՐԱՐԵՏԻՆՈՅ

Հայր. Միլիտան Յունուար 22ի վերջնակցութեան շահեցանք թիւ 297 մէկ արքային (Բուստան), 134 մէկ ստորական «Մարտոյ», 52, 485, 443, 53, 432, 5, 147, 287 դաւադրանք երեղէններ: Գիւնի շահուց տուեցով միայն, գումար կամ անձնաւոր, Հ. Տէր Յովհաննէսեանի, 8 ըրե տը Լա Մէրի-Ժանիկի (Մէր):

ՆԱՐԵՎԱՏՈՒՓ

ՊԵՐՄԻ, Պ. Յ. — Ներ ուղած հասցէներն են. — 1. V. Chouchanian, Ecole Nationale d'Industrie Laitière, Mamirole (Doubs), 2. G. Ghazarossian, c/o F. Hékimian, Banque Asbarez, Philippople (Bulgarie):

ՆՈՐ ՓԻՒՆԻԿ

— ԵՌՕՐԵՆԵՑ —
Հասցէ. — B. P. 587, Berouth

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ
POLYCLINIQUE DE BELLEVILLE
29, Rue (Place) des Fêtes, Paris, XIX. Tél. Nord 96 - 61
Տէր եւ Տիպոյն՝ **ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՅԵԱՆ**
Բացուած է Պէլլիի ընդարձակ բուժարանը (Polyclinique) ուր հայ եւ ֆրանսացի կարող մասնագէտ բժիշկներու միջոցով ուշ ուշով եւ խզմտօրէն կը քննուին ու կը դարմանուին գիտական նոր մեթոտներով ամէն տեսակ ներքին, կանաչ տղայոց, վնասակար, սեռամիզային, վիրաբուժական, ինքնատես աչքի, բերան, կոկորդի, ականջի, բերանի ու ականջի հիւանդութիւնները:
Հիւանդները կ'ընդունուին ամէն օր առաւօտեան ժամը 8ին: Երեկոյան ժամը 8: Կիրակի եւ տօն օրերը մինչեւ կէսօր:
Գիները ՁԱՓԱՌՈՐ եւ ՀԱՆՐԱՄԱՏՅԵԼԻ
Մտիպողական պարագային հիւանդները կը դարմանուին իսկ գիշերը:
Ու եւ բժիշկի դիմելէ առաջ կը խնայարարուի անգամ տան Polyclinique դիմել՝ մասնագէտ բժիշկին լուրջ խորհրդի ստանալու համար:
Հարողակցութեան միջոցներ՝ Métro: Place des Fêtes, tobuss: AV. AP. N. Nbis, BC. FB. Tramway 26.

ՀԱՇՄԱՐԱՆ «ՅԼՕՐԻՍ»
61, Rue Monsieur le Prince, Paris (6e)
ՄԵՔՐՕ ՕՏԷՕՆ ԿԵՄ ՍԷՆ ՄԻՇԷԼ
ԱՐԵԻԵԼԵԱՆ ԵՒ ԵՐՈՒՆԴԻ ՏՈՆԻԿԵԱՆԻ ԿԵՐԱՎՈՐՆԵՐ ԱՆԹԵՐԻ ՍԱԿԱՐԿՈՒԹԻՒՆ

ՏՕՔԹ. Լ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ
ՄԱՍՆԱԿԵՏ ՆԵՐԿԻՆ ՄՈՐԱՅԵՆ ԵՒ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՌԱՆԳՈՒԹԻՒՆ
126, Rue du Faubourg St. Denis
Métro: Gare de l'Est
Téléphone: Nord 84-04
Ընդունելութեան ժամը՝ Ամէն օր 2.30-7.30—Կիրակի եւ տօն օրերը:

Խնամեցիք ձեր ակումները եւ դիմեցիք
ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ
ԱՏԱՆԱԲՈՒԺԱԿԱՆ ՔԼԻՆԻԲԷ
12, RUE RICHOMME, 12
Դարմանումը եւ ատամնաշինութիւնը տեղի կ'ունենայ կարող մասնագէտներու կողմէ, խիստ դիւրամատչելի պայմաններով:
Առաջին այցելութիւնը ծրի
Հարողակցութեան միջոց՝ Métro: Barbès-Rochechouart

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
Ազատութեան ճանապարհին, Ա. Այրարեան 25 ֆրանք, Ազգային շուքեր, 8. Պարոնեան 20, Ասպետ Լիպարիտ (պատկերազարդ) Վ. Բիւրքեան 40, Արաքսի կամ վարժուցիչ, Ա. Տիւրք 15, Աւետարաններ (Ձոր) Ղ. Եւրոպ. Կուրեան 12.50, Բաւարան հայ. գաղ. Լուսինեան 60, Բաւարան գաղ. հայ. Կուրեան 60, Կիւր, Համաստեղ 30, Երգարան (Արարատ) զբայանի 12.50, Երգարան ժողովրդ. կոմիտեայ վարդ. 2 մաս 25, Խորհրդաւոր աղջիկը եւ իր գաղտնիքը, Սարուսան 25, Խորհրդեան Հայրիկ Թ. Ե. Գ. 30, Խօսակցութիւն հայ. գաղ. հայերէն հնչումներով 15, Խօսակց. հայ-անգլ. հայերէն հնչումներով 15, Խօսակց. հայ-գերմ. 15, Հայոց հին գեղարուեստի վարպետներ Կ. Յ. Բաւարեան 15, Հայաստանի (հին) քարտէսը 1.50, Համբարձր. հայերէնի զրոյցներ, Ա. Այրարեան 25, Կարեկ. եպիս. Խաչատուրեան 40, Նամակների ընդարձակ ընտանեկան-առեւտրական 15, Պատմութիւն Հայոց պատկերազարդ, Բատրի, Բամաշեան 7.50, Պատմութիւն Հայոց պատկերազարդ, Պալասանեան 30, Պիւրիտան, Դէյի աշտարակին հերոսը, Մ. Զէվարդ 2 հատոր 25, Բուստանայի հասարակ. զարգացումը 1901—1918 65, Բանաստեղծութիւն Յ. Թուրմանեան 30, Սամեիկի եւ Տրդատ 12.50, Սիմօն եւ Գրիգոր 6 հատոր 40, Գալիլէոյի (Ձար) գուշուկ 16, Գալիլէոյի վարպետը կ'ընէ 15, Գրիտամիոր Միքայէլեան Ա. Ա. հարոնեան 12.50, Յրամասնայ տարեգիրք 1927ի 20, Larousse (Petit, Diction éditonnaire, 1927) 40 ֆրանք:

... .. ՏՊԱՐԱՆ ... ..
== ՄԱՍԻՍ ==
.... .. ՓԱՐԻՋ .... ..
Imprimerie MASSIS
208 bis RUE LAFAYETTE
: : PARIS (10e) :

ՍԱԿԱՐԱՆ
28 Յունուար 1927
ԳՐԱՄՈՒՆԵՐ
Սթերլին, L. St.
Տոլար, Dollar
Մարք (ոսկի), Mark
Պրքական թղթ, L. Trq.
Պրք. ոսկի " or
ՄԵՖիտիէ Medjidie
Լէվա 100 հատոր Léva
Տրախի " Drachme
Լիբ " Lite
Պիլ. ֆրանք " Fr. Belge
Չուից. " Fr. Suisse
Լէվ 100 հատոր Ley
Չեկոսեց (10 Roubles or)

ՏՐԱՐԱԿՐԵԼԻ ՄՊԱՏՈՒՅԻ
Տեսական եւ խոստանոցի աշխատանքներու համար: Դիմել՝ «Յառաջ»-ի վարչութեան:
Comptoir Parisien de change et de Crédit
80, Rue Lafayette

ՀԱՅՐԵՆԻՔ
— ԵՄՍԵԳԻՐ —
Հասցէ. — 13-15, Shawmut St. Boston, Mass. (U. S. A.)

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITION
208bis, Rue Lafayette Paris(10)
Le Gérant: H. TEURNIE

Table with subscription rates: 3 months, 6 months, 1 year. Prices in Armenian Lira (L.) and Franc (F.).

"HARATCH"

Director-Propriétaire: SCHAVARSCH MISSAKIAN. Rédaction & Administration: 208 bis, Rue Lafayette - PARIS (10e). Téléphone: NORD 57-82. Métro: LOUIS-BLANC ou JAURÈS.

Publication details: 4th year, 30th issue, January 30, 1927. Price: 50 Lira.

ՈՒԺԱՍՊԱՌ ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ

Ուրբաթ օր հրատարակեցինք ամբողջ Անդրկովկասի նոր մարդահամարը, եւ Հայաստանի մանրամասն ցուցակն ալ առանձին, ճիշտ այնպէս ինչպէս տպուած էր «Սորհրդային Հայաստանի մէջ» (15 Յունուար):

Ինչպէս կը հաստատէ Անդրկովկասի վիճակագրական կեդր. վարչութիւնը, Հայաստանի բնակչութեան ընդհանուր թիւն է 867,546 հոգի, որոնց 437,651ը այր, 429,895ը կին: Ամբողջ բնակչութեան մէջ քաղաքացիները կը կազմեն 157,804, զիւրացիները՝ 709,742 հոգի:

Այս պաշտօնական թիւերը երեւան կը հանեն տխուր իրողութիւն մը. ներկայ Հայաստանի բնակչութեան նուազումը: Մենք տակաւին առիթ կ'ունենանք առանձին ուսումնասիրութեամբ պայտուցանելու այս պարագան: Այսօրուան համար, եւ խմբագրականի մը սահմանին մէջ, կը բաւէ յիշել քանի մը կէտեր:

1920ին, Հայաստանի բնակչութիւնը կը հաշուէին 1,200,000, որուն 40-50,000ը միայն օտար էին: Զեղչելով կարսի եւ Իլդիւրի շրջանները (որ արդէն չկան նոր մարդահամարին մէջ), ու նաեւ պատերազմի ատեն շարժուածները, նորէն կարելի չէ բացատրել պակասը: Որովհետեւ, ոչ միայն թուրքերու ձեռքը անցած գաւառներուն բնակչութեան մեծ մասը Հայաստանէն ապաստանեցաւ, այլ եւ 1922ին 1925ի վերջը արտասահմանէն 17,452 գաղթականներ հայրենիք դաձած էին, համաձայն ներքին գործադրութեան գաղթ. բաժնի տեղեկագրին: Ասոնց վրայ պէտք է աւելցնել, նաեւ, 1926ի սկիզբը Յունաստանէն փոխադրուած 3000 հայրենակիցները:

Ուրիշ բաղադրութիւն մը. Հայաստանի վիճակագրական վարչութիւնը անցած տարի հրատարակեց տեղեկագիր մը, որուն համաձայն 1922ին բնակչութեան թիւն էր 781,111, 1923ին՝ 841,043. 1924ին՝ 907,755: Իսկ 1926 Մայիսի 29ին, «Ս. Հ.» կը հրատարակէր նոր վիճակագրութիւն մը, որուն համաձայն մինչեւ 1926 Յունուար 1 Հայաստանի բնակչութիւնն էր 925,546 հոգի (745,884ը զիւրական վայրերու մէջ, 25,799ը աւաններու, 153,863ը՝ քաղաքներու մէջ):

Տարբեր առիթով մը, Հայաստանի վիճակագրական վարչութիւնը երկրին բնակչութիւնը կը հաշուէր մօտ մէկ միլիոն, որուն 81,000ը թուրք-թաթար, 21,800ը ռուս, 16,400ը գաղազան ազգերէ, համազումը 127,400 օտարական:

Տակաւին իստեցանք ծնունդներու ամսան մասին, որ ամէն ամսու կը ծանուցուի մանրամասնօրէն, գաւառ-գաւառ: Միայն 1925ի առաջին վեցամսեային, այդ ամսու եղած էր 19,820 հոգի, եւ համեմատութիւնը միշտ ալ հարիւրին 3էն պակաս չէ:

Ուրեմն, հիմք բռնելով միայն 1926 Յունուար 1ի վիճակագրութիւնը, կը տեսնենք որ Հայաստանի բնակչութիւնը պակաս է 58,000 հոգի (925,546 հոգի՝ 1926 Յունուար 1ին, 867,546 հոգի՝ 1927 Յունուար 1ի մարդահամարով): Գիւղի եւ քաղաքի վրայ հաշուելով, կը հետեւի թէ մէկ տարուան մէջ 36,142 հոգի պակաս է զիւրական վայրերէն, իսկ 21,858 հոգի՝ քաղաքներէն:

Եւ ասոնք՝ մասնակի հաշիւներ են տակաւին: Կրնայինք առանձին գաւառներ ալ բաղադրել. ինչպէս Զանգեզուրի շրջանը, որ առաջ 100,000 բնակիչ կը հաշուէր, իսկ նոր մարդահամարը կը ցուցնէ 64,676. Գարալագեաղի գաւառը, զոր 38-40,000 կը հաշուէին անցեալ տարի, իսկ այժմ նշանակած են 28,494 հոգի:

Բայց աւելորդ է խնդրել նոր թուանշաններով: Եղածն իսկ շատ է, հաստատելու համար ինչ որ զիտել տուինք առաջին ամթիւ. Հայաստանի բնակչութեան նօսրացումը, հետեւաբար եւ երկրին տկարացումը:

Ի՞նչ են այս կացութեան պատճառները: Կ'ուզէինք որ երեւանի վարիչները իրենք պատասխանէին, եւ լուսբանէին արտասահմանի գաղութները, որոնք հայրենիքի կորստով կը մաշին, եւ պատրաստ են ամէն աշակցութեան, բայց կը հանդիպին համր բերաններու եւ կղպուած դռներու:

Առաջին պատճառը, անշուշտ, երկրին շնորհուած «անկախ» իշխանութիւնն է, որ իր «պատուութեամբ» իսկ մինչեւ Ռուսաստանի խորքը քշել կուտայ հայրենիքի գաւառները: Երկրորդ՝ տնտեսական կազմալուծումը, որ կը ծնի նորէն այդ գաղութն, իշխանութեան, եւ փոխանակ հայրենիքին կապուած գաղացիներու քաղաքացիներ, ասպարէզ փնտոնի կուտայ ուրիշ գաղութներու տակ: Ատենին հերքեցին արտագաղթի (մասնաւորապէս Զանգեզուրի շրջանէն) լուրը, բայց հաստատել իրենց նշանակած թուանշանները կուտան հերքումին պատասխանը:

Երրորդը, չորրորդը: Բայց երկար պատմութիւն է: Անգամ մը չարաշուք իրականութիւնը պարզել յետոյ, կարելի է հատ-հատ վար առնել այս ողբերգութեան բոլոր վարադրները, որպէս զի ամէնէն միամիտներն ալ «այօք-բայօք» տեսնեն թէ ինչպէս հետզհետէ գունատ եւ ուժասպառ վիճակ մը կը ստանայ Հայաստան աշխարհը, առանց ներքին կամ արտաքին պատերազմներու, կատարեալ խաղաղութեան եւ կապարեալ շուտեան մէջ...:

ՅԵՂԻՆ ԶԱՅՆԸ

Փարիզէն վերադարձող պարոն մը «Նոյս Գաղաք»ի հրաշալիքներէն կը ճտեղ մեղի, անցեալ օր: Արագ ու սրբնթաց կեանքէն Շուտայ ու յանկուցիչ ապրուանքէն: Վէրայայէն: Ճարտասական ստեղծագործ հանձնարէն ու քաղաքակրթութիւնէն:

Յանկարծ, սրճարանի մը անկիւնէն, վրդովուն ու կարուկ ձայն մը երկարեցաւ մեզ: Դարձանք Տարէք, ու յեղափոխական կեանքէն մէջ կը թռուած «գաւառացի» ընկեր մը, որ, դարձեալ աչքերուն, եւ խօսքը ուղիղով հմայուած պարոնին:

— Էնտեղ, ուր կը պատմես թէ հանձնարն ու միտքը կը տերին, Մօսկօյնը կան, հարցոյց:

— Ինչպէս, ի՞նչ Մօսկօյ, վրայ բերաւ միտք:

— Մօսկօյ, այժ տղայ: Սա արեւարբու եւ կատարող խումար ապրելի է այդ երկրի սահմաններուն շուրջ:

— Ո՛չ:

— Քիւրտե՛ր: Թաթարնե՛ր:

— Երբե՛ք:

— Թուրք ու ռուս պետութիւննե՛ր:

— Ի՞նչ հարկէ՛ ո՛չ:

Զարմացած կը սպասէինք եւ ջրին ի՞նչ «անըմբռնելի» հարցումներ էին: Լո՛ւն էինք, մինչ մեր ընկերը թաւալող հեւք մը կուրծքին տակ դանդա՛ղ մօտեցաւ նկարագրող պարոնին, ու, զրեթէ ըմբոտ:

— Ձեր այդ վէրայայները, համալսարանները, կանգնած կոթողներն ու արձանները, «Յարթութեան կամարները զմայլեցնող հանձնարն ու քաղաքակրթութիւնը շատ աւելի նոսր են ուղիղի են իմ աչքին, քան Տարսիզի կարէն անպայցած աւերակներն ու Ալազանի յարդէ հայ խրճիթը: Ես՝ իմ այս պէտք ու անհար զիջութեանս մէջ շատ աւելի հպարտ կը կանգնեմ, քան ձեր շիւկօներն ու Փասթիւռները: Իմ տեսողութեանս առջեւ տրեխաւոր Ադրբեյ-Սեբերներն ու Գլորը Զափուշները շատ աւելի հոյակապ ու շքեղ կը բարձրանան, քան ձեր աշխարհակալ նաբօլէտները... Ու ինձի համար, պարոններ, Մօսկօյներուն, Քիւրտներուն, Թաթարներուն, Թուրք ու ռուս պետութիւններուն, եւ հինգն ու նոթէն եկող ու զացող արշաւանքներուն դէմ, միս մի. նակ, Ասիոյ խաւարակուտ այդ անկիւններուն մէջ իր գոյութիւնը դեռ կանգուն պահող հայ ժողովուրդը շատ աւելի մեծ է եւ սքանչելիք, քան՝ ձեր եւրոպաները, որոնք ուսմանք ու անհր են բարտաւար երկիրներուն տակ... Որոնք, իրենց միտքն, ու մեղքնէն շատ վերջ ծնող քաղաքակրթութիւնը անկաշկանգօրէն գարգացուցին են, մինչ մենք՝ արեւմտեան խումաներուն ճամբուն վրայ՝ ստիպուե՛ր ենք փոխ մեր հանձնարք, յարատեւօրէն կոտորուելու եւ մահանալու ենթակայ...»

Շնորհ էինք: Յեղին ձայնն էր: Արգասութեան ձայնը: Ու սա քաղն ու երկաթէ արձաններուն դէմ՝ արիւնք ու դանկերէ բարձրացող հայ հանձնարն ու հայ հասարակն անխորտակելի արձանը...:

Շնորհ էինք: Յեղին ձայնն էր: Արգասութեան ձայնը: Ու սա քաղն ու երկաթէ արձաններուն դէմ՝ արիւնք ու դանկերէ բարձրացող հայ հանձնարն ու հայ հասարակն անխորտակելի արձանը...:

Շնորհ էինք: Յեղին ձայնն էր: Արգասութեան ձայնը: Ու սա քաղն ու երկաթէ արձաններուն դէմ՝ արիւնք ու դանկերէ բարձրացող հայ հանձնարն ու հայ հասարակն անխորտակելի արձանը...:

Շնորհ էինք: Յեղին ձայնն էր: Արգասութեան ձայնը: Ու սա քաղն ու երկաթէ արձաններուն դէմ՝ արիւնք ու դանկերէ բարձրացող հայ հանձնարն ու հայ հասարակն անխորտակելի արձանը...:

Շնորհ էինք: Յեղին ձայնն էր: Արգասութեան ձայնը: Ու սա քաղն ու երկաթէ արձաններուն դէմ՝ արիւնք ու դանկերէ բարձրացող հայ հանձնարն ու հայ հասարակն անխորտակելի արձանը...:

Շնորհ էինք: Յեղին ձայնն էր: Արգասութեան ձայնը: Ու սա քաղն ու երկաթէ արձաններուն դէմ՝ արիւնք ու դանկերէ բարձրացող հայ հանձնարն ու հայ հասարակն անխորտակելի արձանը...:

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՎԱՌԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ ԼԱԽՏԵՍ Է

“ՉԵՆՔ ԿՐՆԱՐ ՊԱՐՏԱԴՐԵԼ ՈՐ ՕՏԱՐՆԵՐԸ ՀԵՌԱՆԱՆ, ԲՍՅՅ...”

Ինչպէս գրեցինք երէկ, Երեսփ. ժողովը Ուրբաթ օր երկրորդ անգամ դրադեցաւ գործադրութեան տազնապով:

Առաջին խօսողը եղաւ Ավէրյանի երեսփոխան Ժան Մոլլինի, որ յայտնեց թէ ապրուստի սղութեան պատճառներէն մէկն ալ երկաթուղիի բարձր սակագրիներն են: Երեսփոխան փրէէք խօսեցաւ դրամական խնդրին մասին եւ հարցուց թէ կառավարութիւնը ի՞նչ մտադիր է ընել. ֆրանքը կայունացնել թէ ոսկեդրամի վերադառնալ:

Ընկերավարական երեսփոխան Լրպա գործադրութեան տազնապին վրայ երկար կանգ առաւ եւ բաղադրութիւն մը բրաւ 1920—21ի տազնապին հետ: «Այն ատեն, ըսաւ, տազնապը համաշխարհային հանգամանք ունէր, մինչ այսօրուանը միայն Ֆրանսայի կը վերաբերի: Ո՛չ ոք կրնայ ուրանալ թէ տազնապը կայ եւ արագօրէն կը ծաւալի: Նոյեմբերի կիսուն նպաստը կալ գործադրութիւնը 469 հոգի էին, Դեկտ. 31ին 17,078 եղան, Յունուար 15ին 38,300ի բարձրացաւ, իսկ այսօրուան թիւն է 45,222: Օգոստոսին գործատէրերը բանւոր չէին կրնար գտնել, հիմա հակառակը կը պատահի: 1921ին 91,000 նպաստը կալ անգործներ կային, բայց իրական գործազուրկներուն թիւն էր 529,000:»

Վարչապետ Փուանքարէ դիտել տուաւ թէ պատերազմէն առաջ միշտ կէս միլիոն գործազուրկներ կային Ֆրանսայի մէջ, այսինքն այսօրուանէն աւելի:

Լրպա ըսաւ թէ ուրիշ երկիրներու մէջ ալ գործազուրկութիւն կալ, օրինակ, Նոյեմբերին Գերմանիոյ մէջ 1,309,000 բանւորներ ամբողջովին կամ մասնակի անգործ էին, Անգլիոյ մէջ՝ 1,636,000 բանւորներ, Ռուսիոյ մէջ՝ 1,120,000: Ֆրանսա զեռ այդ վիճակին չէ հասած, բայց պէտք է մտածել վարուան համար: Ի՞նչպէս: Ֆրանքը պէտք է կայունացնել, բայց անկէ առաջ կառավարութիւնը պէտք է որոշ տեղեկութիւններ տայ անգործներուն գործ հայթայթելու համար կատարուելիք շինութեանց մասին: Յետոյ պէտք է հասկնել գործատէրերուն որ լաւագոյն է աշխատանքի ժամերը կրճատել քան գործաւորներ արձակել. մինչդեռ գործարաններ կան, ուր յաւելուածական ժամերով կ'աշխատին շատ մը բանւորներ:

Ընկերավարական երեսփոխան յետոյ անդրադարձաւ օտար բանւորներուն: Պատերազմէն ետք, ըսաւ, Ֆրանսա կոտորակուած, լայն բացաւ իր դուռները դուրսէն եկող բանւորներուն առջեւ: Բայց այս բացառիկ կացութեան բացառիկ միջոցներ պէտք են: Ներկայիս 1,600,000 օտար բանւորներ կան Ֆրանսայի մէջ (— Պաշտօնական թիւր 1,450,000 է, ճշտեց Փուանքարէ): Պատերազմէն առաջ 500,000 միայն կար: Տարւոյն սկիզբէն ի վեր 239 օտարական մտած եւ 2336 մեկնած են: Ասիկա բաւական չէ: Պէտք է փակել դուռները օտար բանւորներուն առջեւ, որքան ատեն որ աշխատանքի չուկան խրոնուած է: Ցաւալի է որ հողատէրերուն ընդդիմութեան պատճառաւ օտար բանւորներու պարագան չէ յանձնուած միակ կազմակերպութեան մը հովանաւորութեամբ Աշխատանքի նախարարութեան:

Երեսփոխանը աւելցուց որ կառավարութիւնը բաւարար չափով չօգնեք գործազուրկներուն. իր բաժինը հազիւ 100ին 20ի կը հասնի եւ պահանջեց որ աւելի մեծ տոկոսով մասնակցի:

Աշխատանքի նախարար Անտրէ Ֆալիքը պատասխանելով հարցապնդումներուն, ըսաւ թէ ներկայ տազնապին անմիջական պատճառները կապուած են 1921ի տազնապին հետ: Այսօր, ինչպէս այն ատեն, յաճախորդը կը սպասէ որ զինքը ի յանն, որով առեւտրական ալ պարենաւորուելու համար չի դիմեր գործարաններուն: Ներկայ կացութեան պատճառն այն է որ Նոյեմբերին մեծաքանակի զինքը ինկան: Այսօր յուսալի է որ այդ անկումը կասի եւ գործերը վերսկսին: Ներկայիս 45,222 նպաստը կալ անգործներ կան, սակայն 1921ի եւ ուրիշ երկիրներու հետ բաղադրուած շատ չնչին է այս թիւը: «Գալով օտար բանւորներուն, անոնց ջրանաւ մուտքին արգիւտը բաւական չլրջով, նկատի առած ենք անցազրի գրութիւնը վերահաստատել: Սակայն կրնանք դուրս հանել ներկայիս ջրանաւ գտնուող օտար բանւորները: Եթէ խնդրը անբարձրակիւնութեան մասին ըլլայ, բնական է թէ այդ: Ասիկա կարգապահական միջոց մըն է, որուն դիմելու չպիտի վարանի կառավարութիւնը: Սակայն իրական բանւորներու համար պայմանագրութիւններ կան, զորս պարտաւոր ենք յարգել: Հետեւաբար չենք կրնար խտուրտեան դիմել, բայց համոզուով պիտի դիւրացնենք անոնց հայրենիք գաւառներու միջոցները: Աշխատանքի քննիչներուն պաշտօն տուած ենք յիշեցնել գործատէրերուն, որ ոչ մէկ պարագայի մէջ պէտք չէ արձակել ֆրանսացի բանւորները՝ պահելու համար օտարականները:

Պատկանութիւնը թափանցիկ շաղկիւններ բաւարար չի գտաւ գայթակղութիւնը ծածկելու համար, եւ խիստ հրամաններ տուաւ:

Ոսկի եւ արծաթ.— Պարս Երեսփոխան անցած շաբթուան ընթացքին 47 միլիոն ֆրանքի ոսկի եւ արծաթ գնեց: Այս ձեւով մինչեւ հիմա դրած է մէկ միլիոն 184,460,762 ֆրանք արժէքով ոսկի, արծաթ եւ օտար դրամներ:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարգալ Գ. Էջ)

